DANIEL DEFOE

Colonelul Jack

Editura Univers

CLU

Stimulat, în urma succesului lui Robinson Crusoe, să ofere noi romane de aventuri şi călătorii, Daniel Defoe scrie Căpitanul Singleton (1720) şi Colonelul Jack (1722), explorînd lumea peripeţiilor piraterești în primul, şi a subteranelor Londrei în cel de-al doilea.

Defoe transfigurează artistic, cu un adevărat cult al detaliului concret, cele două medii care au exercitat o adevărată fascinaţie asupra romancierilor englezi din secolul al XVIII-lea.

CĂPITANUL SINGLETON

•

COLONELUL JACK LEI 24

cw

Editura Univers

Daniel Defoe

COLONELUL JACK

În româneşte de ION CARAION

Bucureşti 1972
Editura Univers

Coperta colecţiei: *Vasile Socoliuc*

DANIEL DEFOE
THE LIFE
OF
COLONEL JACK
Everyman’s Library

VIAŢA COLONELULUI JACK

CAPITOLUL I

Introducere – Mă părăsesc părinţii aproape îndată după naştere – Doica mea îmi dă porecla de Colonel Jack – Firile celor trei Jack – Colonelul Jack, Căpitanul Jack şi Maiorul Jack – Doica se prăpădeşte, iar nouă ni se dă drumul în lumea largă – Căpitanul Jack biciuit pentru tâlhărie – Ne facem hoţi de buzunare –

Având în vedere că viaţa mea a fost ca un joc de şah al naturii şi că pot privi acum îndărăt, asupra ei, de la o mai mare depărtare decât cei din tagma căreia şi eu cândva i-am aparţinut, cred că povestea mea ar putea avea pe lume un sens tot aşa de potrivit ca şi multe povestiri citite cu plăcere zi de zi, după câte văd, cu toate că n-au ceva la fel de distractiv sau de plin de învăţăminte cum sunt încredinţat că veţi întâlni în istorisirea ce urmează.

Obârşia mea poate fi de o aşa de înaltă treaptă ca a orişicui, căci – după câte am auzit – mamă-mea frecventa numai buna societate, însă asta ţine mai mult de povestea ei decât de a mea; tot ce ştiu eu în legătură cu lucrurile de mai sus, am aflat numai prin tradiţie din gură în gură. Doica mi-a povestit despre mamă-mea că era o doamnă din lumea bună şi că tatăl meu era un om nobil, iar ea – doica – primise o frumuşică sumă de bani ca să mă ia de pe capul lor, salvându-l şi pe el şi pe mamă-mea de necazurile legate îndeobşte de nenorocul de a avea de întreţinut un copil, despre care mai bine ar fi să nu se vadă şi să nu se audă nimic.

Tatăl meu, pare-se, i-a dat doicii întrucâtva mai mult decât se înţelesese cu maică-mea, numai ca ea să-i promită

solemn că se va purta bine cu mine şi că mă va da la şcoală; şi a însărcinat-o ca, dacă îmi va fi dat să trăiesc până voi creşte cât de cât mai mare şi până voi fi în stare să înţeleg ce însemna asta, doica să aibă întotdeauna grijă să mă facă să nu uit că eram un gentleman; iar acest lucru, ar fi spus el, era toată educaţia pe care ar dori ca doica să mi-o strecoare în suflet; căci nu se îndoia, întărise tată-meu, de faptul că mai curând sau mai târziu această simplă aluzie avea să mă inspire cu gânduri pe potriva baştinii mele, făcându-mă cu siguranţă să mă port ca un gentleman, dacă reuşeam să duc în mine credinţa că asta şi sunt.

Însă nenorocirile abătute peste mine nu erau ursite să se sfârşească atât de repede cum începuseră. Foarte rar li se întâmplă celor peste care s-a abătut nenorocirea, ca să-i încerce doar pentru o zi; după cum cei mari se înalţă pe trepte de măreţie până la culmea gloriei, unde strălucesc, tot aşa cei amărâţi se scufundă printr-o serie de dezastre până la adâncul mizeriei lor, şi rămân vreme îndelungată în chinurile şi agoniile acelei disperate situaţii, până când vreo întorsătură a norocului, dacă vreodată li se întâmplă şi lor aşa ceva, le oferă o cale de scăpare.

Doica mea s-a dovedit atât de cinstită faţă cu legământul făcut cât ai fi putut să te aştepţi de la cineva de teapa ei şi, mai ales, atât de cinstită cât i-o îngăduia situaţia sa; căci femeia m-a crescut cu multă grijă dimpreună cu propriul ei fiu şi cu o altă odraslă a ruşinii, ca şi mine, la creşterea căreia se înhămase în aceleaşi condiţii.

Numele meu era John, după cum am aflat de la ea, dar nici doica nici eu habar n-aveam despre vreun nume de familie care să-mi aparţină; aşa că slobod am fost să mă numesc, după propriul meu chef, „domnul Oricine” – nume care mi se potrivea chiar şi dacă soarta mi-ar fi hărăzit să trăiesc în mai prielnice împrejurări.

Dar s-a întâmplat ca propriu-i fiu (căci avea şi ea un băieţel al ei, cam cu vreun an mai mare) să se cheme tot John; iar după vreo doi ani a mai luat încă o odraslă a ruşinii, cum v-am zis mai sus, ca să îngrijească de ea ca şi de mine, şi al

cărei nume era de asemenea John.

Şi după cum eram, aşadar, cu toţii John, aveam cu toţii, ca nume de răsfăţ Jack şi în curând am ajuns să ni se şi spună aşa; căci prin acea parte a oraşului unde am fost noi crescuţi, adică pe lângă Goodman'sfields, Johni-lor li se spune în genere Jack; însă doica mea, nelipsită de îngăduinţa de a şi-l deosebi întrucâtva pe propriu-i fiu de ceilalţi, obişnuia să-i spună Căpitane, deoarece el era ce-i drept – cel mai mare dintre noi.

O simţeam ca o jignire, în ceea ce mă priveşte, că îi dase băiatului ei numele de căpitan şi am plâns şi i-am zis doicii că voiam eu să mi se spună căpitan; fiindcă ea mă asigurase că eram un gentleman şi eu, dinspre mine, voiam să fiu căpitan, aşa îmi căşunase mie: încât blânda femeie, ca să nu strice pacea dintre noi, mi-a întărit că da, da, eram un gentleman şi de aceea eu ar trebui să fiu de fapt mai presus decât un căpitan, ar trebui să fiu chiar colonel, ceea ce, în definitiv, era cu mult mai bine decât căpitan; „deoarece, dragul meu, îmi vorbi ea, oricărui lup de mare – dacă nu ajunge să fie doar simplu locotenent pe o corăbioară – i se spune căpitan, pe câtă vreme coloneii sunt militari şi numai gentlemenii sunt făcuţi colonei; în afară de asta, urmă ea, am auzit şi de colonei care au ajuns lorzi, şi generali, deşi la început erau nişte bastarzi şi, prin urmare, ţie îţi vom spune colonel."

Ei bine, deocamdată, ce-i drept, asta m-a potolit, deşi tot nu eram întru totul împăcat, până când, în sfârşit, la un timp mai apoi, am auzit-o spunându-i băiatului ei că eu eram un gentleman şi prin urmare trebuia ca mie să-mi spună colonel; veste la care propriu-i băiat s-a pornit pe plâns şi cerea morţiş ca să i se spună lui colonel, întâmplarea, pe legea mea, m-a încântat, m-a încântat că el plângea ca să i se spună colonel, căci atunci m-am convins într-adevăr că un colonel era mai presus de un căpitan; atât de adânc este înrădăcinată ambiţia în inimile oamenilor, încât până şi un mic cerşetor nu e lipsit de fărâma sa de ambiţie.

Aşadar, acum existau Colonelul Jack şi Căpitanul Jack; cât

despre al treilea băiat, el a rămas pur şi simplu Jack, încă vreo câţiva ani după aceea, până ce a ajuns să avanseze datorită baştinii sale, după cum veţi auzi la momentul potrivit.

Toţi trei copiii eram plini de speranţe şi promiteam tare de timpuriu, în multe şi repetate împrejurări ale vieţilor noastre, să ieşim cu toţii nişte tâlhari; totuşi, n-aş putea spune dacă lucrurile ce le-am auzit despre firea doicii mele or fi fost adevărate, că femeia aceasta într-adevăr cinstită n-a făcut tot ce putea ea ca să împiedice o atare nenorocire.

Înainte de a vă înşira mai departe povestea noastră, ar fi foarte la locul său să vă spun câte ceva despre felurile noastre de a fi, aşa cum mi s-au păstrat de în amintire, coborând cât mai mult cu putinţă în trecut şi vorbindu-vă fie despre mine însumi, fie despre fraţii mei Jack, fără ca spusele mele să fie altfel decât scurte şi nepărtinitoare.

Căpitanul Jack era cel mai vârstnic dintre noi toţi, mai mare ca noi cu un an. Era un băiat îndesat, vânjos, bine făcut şi care făgăduia să fie voinic când o să ajungă bărbat, dar nu era şi înalt. Avea un fel de a fi viclean, ursuz, ascuns, pizmaş şi răzbunător; iar pe deasupra mai era şi brutal, sângeros şi crud; iar în ceea ce priveşte comportarea lui, se purta aidoma necioplţilor şi bădăranilor; crescut ca un birjar; însă isteţ, aşa cum se cade să fie un copil al străzii căci – încă de mic – era ignorant şi incapabil să înveţe. Avea în mare măsură firea unui buldog, îndrăzneţ şi înverşunat, însă câtuşi de puţin generos; niciuna dintre învăţătoarele la care am fost noi daţi la şcoală n-au putut – ţi-ai găsit! – să-l facă să înveţe nici măcar literele; şi de parcă ar fi fost hoţ din scăldătoare, prinsese obiceiul de a fura orice îi cădea la îndemână, aproape de îndată ce începuse a vorbi; iar de furat nu fura numai de la maică-sa, ci de la oricine şi chiar şi de la noi, care îi eram fraţi şi tovarăşi de joacă. Se pomenise pungaş din fire, căci era în stare de lucrurile cele mai dezgustătoare şi mai josnice, numai şi numai pentru că aşa îi era năravul; nu avea niciun fel de obraz ori de simţ al cinstei, nici măcar – după cum v-am spus – faţă de fraţii săi

pungaşi, lucru din care alţi hoţi îşi fac un punct de virtute; vreau să spun, adică, de a fi cinstiţi măcar unul faţă de altul.

Celălalt John, cel mai tânăr dintre noi trei, era numit Maiorul Jack, dată fiind întâmplarea următoare: doamna care îl dăduse doicii noastre în grijă îi mărturisise acesteia că tatăl copilului era un maior din gardă, dar că era silită să-i dosească numele, şi asta era pentru doică de-ajuns. Aşa că băiatului i s-a zis mai întâi John Maiorul, apoi Maiorul şi în cele din urmă – când am ajuns noi să hoinărim împreună – Maiorul Jack, asemeni celorlalţi, căci numele lui era John, aşa cum am mai amintit.

Maiorul Jack era un băiat vesel, glumeţ, simpatic, bine înzestrat la minte şi dotat îndeosebi cu prezenţă de spirit – cum se spune; era glumeţ şi bine dispus, aşa cum v-am tot pomenit-o, avea în el ceva din purtarea unui gentleman. Dădea semne de un curaj cu adevărat bărbătesc, nu se temea de nimic şi putea privi moartea în faţă, fără nicio şovăială; iar dacă, totuşi, se întâmpla să fie favorizat într-o situaţie, rămânea cea mai generoasă şi mai plină de milă inimă de pe lume. Avea principii înnăscute de cavalerism, fără nimic din brutalitatea îngrozitoare a Căpitanului; şi, pe scurt, nu-i lipsea nimic decât cinstea, ca să devină un om desăvârşit. Învăţase să citească aşa cum învăţasem şi eu; şi, după cum vorbea foarte bine, tot aşa şi scria, curgător şi într-o limbă tare frumoasă, aşa cum o să reiasă din însăşi povestea vieţii lui.

Cât despre umilul dumneavoastră supus, Colonelul Jack, el părea un biet căţel nefericit şi ascultător, destul de dornic şi de destoinic să înveţe orice, dacă ar fi avut ca dascăl pe oricine altcineva decât diavolul; el a pornit-o în lume atât de devreme, că atunci când a început a face rău nici nu înţelegea măcar ceva din blestemăţia aceea şi cu atât mai puţin la ce trebuia să se aştepte pentru una ca asta. Îmi amintesc foarte bine că o dată, când am fost dus în faţa unui judecător, pentru un furt de care într-adevăr nu eram vinovat, şi când m-am apărat eu de unul singur dovedind cu argumente greşelile învinuitorilor mei şi

arătând felul cum se contraziceau ei înşişi, judecătorul mi-a spus că era păcat că nu fusesem mai bine îndrumat, cât ca învăţătură primisem desigur o învăţătură mai bună; în care privinţă, totuşi, Înălţimea sa greşea, căci niciodată nu primisem niciun fel de învăţătură decât pe aceea de a fi hoţ; afară de faptul că, după cum am spus, învăţasem să citesc şi să scriu, iar toate astea se întâmplaseră înainte de a împlini zece ani; însă aveam un firesc talent al vorbirii şi puteam depăna din gură tot atât de mult când se ivea prilejul, ca şi mulţi dintre oamenii care primiseră cu mult mai multă învăţătură decât mine.

Printre tovarăşii mei, treceam drept un băiat îndrăzneţ şi hotărât, care ar fi fost în stare să lupte cu oricine; dar eu aveam altă părere despre mine şi de aceea mă feream cât puteam mai mult de luptă, cu toate că uneori am şi riscat şi s-a întâmplat să ies cu succes la capăt, fiind un copilandru foarte bine legat şi, în acelaşi timp, sprinten. Totuşi, de multe ori ieşeam din încurcătură numai cu vorba, dacă mâinile nu-mi erau de-ajuns; asta, atât după ce am ajuns bărbat cât şi pe când nu eram decât un băietan.

Eram prudent şi îndemânatic la treabă şi nu am fost prins atât de des ca tovarăşii mei de pungăşie, pe vremea când eram, vreau să spun, mic, după cum nici mai apoi, când devenisem bărbat; o! nu, niciodată, timp de douăzeci şi şase de ani, fiind om cu vechime într-ale meseriei, şi care, după cum veţi auzi, n-a ajuns în ştreang.

Cât despre persoana mea, pe vremea când eram doar un zoios flăcăiandru de la fabrica de sticle, dormind în cenuşa de acolo şi trebăluind mereu prin gozul străzii, nimeni nu putea să se aştepte din partea mea la altceva decât să arăt a ceea ce eram, aşa cum eram cu toţii; adică a lustragiu („veniţi să vă lustruiesc ghetele Înălţimea voastră!”), sau a cerşetor şi şarlatan, sau a orice veţi fi vrând dumneavoastră, vrednic de dispreţ şi jalnic în ultimul hal; şi totuşi, îmi aduc aminte că oamenii spuneau despre mine: „Băiatul ăla are o faţă plăcută: dacă ar fi spălat şi bine îmbrăcat, ar fi un băieţel drăguţ; priviţi-l numai ce ochi are, ce expresie plăcută şi zâmbitoare; mai mare păcatul! Mă

întreb cine or fi fost tatăl şi mama ştrengarului ăsta?” În fine, şi alte asemenea lucruri: apoi mă chemau şi mă întrebau cum mă cheamă, iar eu le spuneam că mă cheamă Jack.

— Dar care ţi-e numele de familie, domnişorule? se interesau ei.

— Nu ştiu, răspundeam eu.

— Cine-s tatăl şi mama ta?

— N-am, făceam eu.

— Cum, şi n-ai avut niciodată? mă întrebau.

— Nu, ziceam, sau cel puţin eu nu ştiu.

Atunci, oamenii dădeau din cap şi exclamau: „Bietul băiat!” şi „Ce păcat!” şi câte altele de felul ăsta; apoi mă lăsau să plec în voia mea. Dar eu am păstrat ascunse toate aceste lucruri undeva în adâncul inimii.

Aveam aproape zece ani, Căpitanul unsprezece, iar Maiorul vreo opt, când buna doică s-a prăpădit. Soţul ei era marinar şi se înecase ceva mai înainte cu fregata Gloucester, una dintre corăbiile regelui, care naufragiase în drum spre Scoţia, având la punte pe Ducele de York, pe când domnea Regele Carol al II-lea, iar cinstita femeie, doica noastră, stingându-se din viaţă foarte săracă, înmormântarea ei a căzut pe seama parohiei; cu prilejul acela, cei trei Jack au avut grijă de trupul răposatei, iar eu, Colonelul (căci treceam cu toţii drept copiii ei adevăraţi), am fost purtătorul cel de temei al doliului, deoarece Căpitanul, care era cel mai mare dintre noi, s-a întors acasă foarte bolnav.

După ce buna femeie s-a săvârşit din viaţă, noi cei trei Jack am rămas fără niciun rost pe lume. Cât despre grija parohiei faţă de noi, nu prea ne băteam capul cu afacerea asta; hoinăream tustrei împreună, iar cum oamenii din fundacul Rose Mary şi Ratcliff şi de prin părţile acelea ne cunoşteau destul de bine, primeam destul de uşor mâncare de la ei, fără să prea trebuiască să cerşim.

În ceea ce mă privea pe mine, căpătasem o oarecare faimă de băiat grozav de politicos şi de cinstit! Căci dacă mi se da să fac un comision, îl aduceam întotdeauna la

îndeplinire cu punctualitate şi grijă, căutând să vin cât mai degrabă înapoi; iar dacă mi se încredinţa ceva, nu mă atingeam niciodată de nimic, ci îmi făceam un punct de onoare din a fi corect, ori ce mi s-ar fi încredinţat, cu toate că de fapt, în oricare altă situaţie, eram un mic pungaş, la fel de sfruntat ca oricare dintre noi trei.

Astfel se întâmpla ca unii dintre cei mai săraci negustori să mă lase adeseori de pază la ei la uşă, ca să am grijă de prăvăliile lor când se duceau să ia masa, ori când se repezeau la berăria de peste drum, ori în alte atari situaţii, iar eu o făceam întotdeauna cu bunăvoinţă, fără să le pretind bani, şi cu deplină cinste.

Căpitanul Jack, dimpotrivă, era un băiat ursuz, urâcios şi grosolan, şi n-ar fi ieşit din gura lui niciodată o vorbă care să aducă a bună purtare sau a bună dispoziţie; el spunea „da” sau „nu” dacă i se punea o întrebare şi atâta tot, însă nimeni nu putea scoate de la dânsul ceva, un semn cât de cât binevoitor. Dacă i se da să facă un comision, uita jumătate din el, iar dacă se întâlnea cu alţi băieţi, mergea să se joace şi uita cu totul şi cu totul de orice treabă; ori dacă o pornea încotro fusese mânat, apoi nu se mai întorcea cu răspunsul. Ceea ce era un fel de a se purta atât de lipsit de respect şi de bunăvoinţă, încât nimeni nu avea despre el un cuvânt bun şi toată lumea spunea că seamănă la mutră cu un pungaş, prevestindu-i că va ajunge în ştreang. Pe scurt, el nu căpăta de plăcere nimic de la nimeni, aşa încât – cum s-ar spune – s-a văzut silit să ajungă hoţ, din simplă nevoie de pâine; căci şi dacă cerşea, o făcea pe un ton atât de nepotrivit, de parcă mai curând le-ar fi poruncit oamenilor să-i dea de mâncare, decât i-ar fi rugat; astfel încât, într-o bună zi, cineva care îl cunoştea ori îl miluise cu ceva, i-a spus:

— Căpitane Jack, dacă de pe acum, de copil, nu eşti decât un biet cerşetor neîndemânatic şi hâd, apoi mă tem că atunci când vei fi mare o să fii mai potrivit să ceri omului punga din buzunar, decât să-l faci pe careva să-ţi arunce un ban de milă.

Maiorul era un tip vesel şi fără griji, întotdeauna bine dis-

pus: fie că avea sau nu de mâncare, el nu se plângea niciodată; şi făcea o impresie atât de bună prin ţinuta şi purtarea sa, încât vecinii îl iubeau şi căpăta de mâncare berechet, ba de ici, ba de colo. Aşa că, deşi eram atât de mici, ne descurcam cu toţii, cât să nu ne topim de foame; cât despre vreun adăpost, vara ne culcam prin preajma gheretelor de paznici, sau pe sub pontoane, sau pe lângă uşile prăvăliilor ai căror stăpâni ne cunoşteau; cât despre pat, apoi noi chiar că n-am cunoscut – încă mulţi ani după moartea doicii mele – ceva care să semene cu o mobilă de soiul ăsta; pe timp de iarnă, ne aciuiam pe vetrele cuptoarelor şi pe sub bolţile unde se depozitau clondirele de la fabrica de sticlă, căreia i se spunea „Fabrica de sticlă a lui Dallow din fundacul Rose Mary”, sau de la o altă fabrică de sticlă, aflată pe şoseaua Ratcliff.

Am trăit astfel câţiva ani; şi trăind în felul ăsta, bineînţeles că ne-a fost dat să picăm în mijlocul unei bande de pungaşi tot aşa de goi şi de zdrenţăroşi ca şi noi şi într-atâta de stricaţi, cum nu şi i-ar putea dori nici diavolul mai stricaţi la o atât de fragedă vârstă, şi mai gata în toate privinţele pentru fel de fel de răutăţi ce li se potriveau tot mai mult, pe măsură ce înaintau în vârstă.

Îmi aduc aminte că într-o noapte rece de iarnă am fost tulburaţi în odihna noastră de un poliţai şi de ciracii lui, urlând cu toţii după un oarecare Gât Sucit, care săvârşise, pare-se, vreo pungăşie, de vreme ce ieşise cu atâta chiu şi vai; iar paznicii oraşului fuseseră informaţi că el putea fi găsit printre cerşetorii de sub bolţile fabricii de sticlă.

Când s-a dat alarma, noi am fost treziţi în miez de noapte, cu „leşiţi afară, adunătură de diavoli, făceţi-vă-ncoace şi arătaţi-vă la lumină!”, aşa că ne-am ivit rând pe rând cu toţii: unii au ieşit frecându-se la ochi şi scărpinându-se în cap, iar alţii au fost traşi cu forţa afară de pe unde erau; şi cred că număram laolaltă vreo şaptesprezece, însă Gât-Sucit, cum îi spuneau celui căutat, nu se găsea printre noi. Se pare că ăla era un băiat ceva mai mare, care venea de obicei printre locatarii de acolo de la sticlărie şi care fusese amestecat într-un furt, săvârşit cu

o noapte înainte, iar tovarăşul său de potlogării – pe care poliţaii îl prinseseră – în speranţa de a scăpa de pedeapsă, îl dăduse de gol şi pe el şi se arătase darnic în a le arăta pe unde sălăşluieşte îndeobşte; totuşi, se pare că făptaşul prinsese de veste şi se pusese la adăpost, cel puţin deocamdată. Aşa că ni s-a dat voie la toţi să ne întoarcem în apartamentul nostru călduros, în aceeaşi cenuşă şi praf de Cărbune, unde am dormit mai departe multe nopţi friguroase de iarnă; ba, aş putea spune, multe ierni, la fel de adânc şi de confortabil ca şi oricând de-atunci încoace, chiar prin locuinţe ceva mai bune.

Aşa ne-am trăit viaţa şi aşa am dus-o o bună bucată de vreme, cred că vreo doi ani, şi niciodată nu m-am dedat la vreun rău, nici n-am avut vreun gând bicisnic. Umblam de obicei tustrei nedespărţiţi; căci, mai pe scurt, Căpitanul, din lipsă de îndemânare sau prin felul său de a ajunge să le fie tuturora neplăcut, şi-ar fi dat ortul de foame, dacă nu l-am fi ţinut pe lângă noi. Şi, deoarece eram de dimineaţa până seara împreună, lumea ne cunoştea, în general, sub numele de cei trei Jack; dar Colonelul Jack s-a bucurat totdeauna de un regim preferenţial, dintr-o sumedenie de pricini. După cum am spus, maiorul era vesel şi simpatic, însă colonelul stătea mereu de vorbă cu lumea cea mai bună, vreau să spun cu cei mai de vază oameni dintre cei care conveneau să stea de vorbă cu un mic cerşetor. În soiul ăsta de discuţii, eu căutam zi şi noapte să-mi îmbogăţesc cunoştinţele punând întrebări despre lucrurile de interes public, ca şi despre cele personale; îmi plăcea mai ales să stau la taifas cu marinarii şi cu soldaţii, despre război şi despre marile lupte navale, sau despre bătăliile de pe ţărm, la care unii dintre ei chiar luaseră parte; şi cum nu uitam niciodată nimic din ceea ce-mi povesteau, am ajuns în curând, adică în vreo câţiva ani, să pot la rândul meu istorisi şi eu despre războiul cu olandezii, despre luptele de pe mare şi bătăliile din Flandra, despre cucerirea Maestrichtului şi despre câte altele asemănătoare, la fel de bine ca şi cei care chiar fuseseră pe acolo; iar asta îi îndemna pe acei bătrâni soldaţi şi marinari să le fie drag să

stea de vorbă cu mine şi să-mi înşire toate istoriile şi veştile ce le puteau trece lor prin cap, nu numai despre războaiele de pe acea vreme, ci şi despre războaiele de pe timpul lui Oliver, ori despre moartea Regelui Carol I şi despre altele.

Încât, aşa tânăr cum eram, devenisem un fel de istoric; şi cu toate că nu citisem niciun soi de cărţi şi nici n-am avut vreodată niscai cărţi de citit, totuşi, puteam povesti destul de bine ce se întâmplase şi ce se întâmpla pe atunci în lume, mai ales în privinţa lucrurilor în care era amestecat poporul nostru. Ştiam numele oricărei corăbii din flotă şi pe cine avea ea comandant şi toate acestea înainte de a împlini patrusprezece ani, sau doar la o scurtă vreme după aceea.

Cam pe atunci, Căpitanul Jack s-a înhăitat cu nişte afurisiţi de stricaţi şi a şters-o de la noi şi a trecut o destul de bună bucată de vreme până să mai auzim vreo veste-poveste despre el, până ce, după vreo jumătate de an, sau cam atâta cred eu, am aflat că era într-o bandă de *kidnapers,* aşa cum erau numiţi pe atunci soiul ăsta de descreieraţi care ademeneau copiii oamenilor; adică îi furau pe întuneric, le astupau gura şi îi duceau în nişte case unde aşteptau tâlhari gata pregătiţi să-i primească şi să-i ducă apoi cu corăbiile pe care le îndreptau spre Virginia, unde – o dată ajunşi – îi vindeau.

Asta era o meserie pentru care se arăta foarte potrivit Jack cel groaznic, căci aşa îi spuneam eu după ce ne-am mărit şi noi; îndeosebi i se potrivea pentru violenţa îndeletnicirii; căci dacă lui îi cădea în gheare câte un copilaş, în loc să-i astupe gura, îi oprea pur şi simplu respiraţia şi niciodată nu-şi bătea capul cu faptul că – spre a-l împiedica să ţipe – aproape că îl strângea de gât. Se pare că, pe atunci, banda aceea săvârşise vreun lucru tare infam, fie că omorâseră un copil, fie că-l torturaseră; însă victima, pe cât se credea, era copilul unui cetăţean de vază, iar părinţii lui dăduseră cumva de urmele mişeliei, aşa că şi-au recăpătat copilul, deşi într-o stare jalnică şi aproape ucis. Eu eram prea tânăr şi e prea multă vreme de atunci ca să-mi pot aminti întreaga poveste, dar ştiu că au

fost prinşi cu toţii şi trimişi la Newgate, iar Căpitanul Jack împreună cu ceilalţi, deşi era tânăr, căci pe atunci nu avea mai mult de treisprezece ani.

Ce pedeapsă li s-a sortit tâlharilor din acea bandă, nu vă pot spune, dar Căpitanul fiind doar un băieţandru, a fost condamnat să fie de trei ori biciuit straşnic la Bridewell; primarul sau magistratul oraşului Londra i-a adus la cunoştinţă că asta s-a făcut numai din milă pentru el, ca să-l ferească astfel de a fi trimis la spânzurătoare, neuitând să-i spună însă că avea o mutră numai bună de săltat în ştreang şi să-i poruncească să fie pe viitor mai grijuliu în privinţa unor astfel de blestemăţii; atât de tare sărea în ochi înfăţişarea Căpitanului, încă de pe când era foarte tânăr – şi despre asta i-a mai fost lui dat să audă de multe ori după aceea. Pe când se găsea, deci, la Bridewell, mie mi-a fost dat să aud de nenorocirea lui şi a auzit de asemenea şi Maiorul; şi m-am dus să-l văd, căci era cea dintâi veste pe care o aflasem despre ce se mai întâmplase cu Căpitanul.

Chiar în ziua aceea când ne-am dus noi să-l vedem, Căpitanul a fost chemat să se prezinte la „corectare”, precum se spunea, ca urmare a osândei primite; şi deoarece se dăduse ordin ca pedeapsa să se aplice cu nădejde, executorii s-au dovedit cu adevărat credincioşi literei sentinţei; căci consilierul municipal, care era preşedinte la Bridewell şi pe care cred că-l chema Sir William Turner, i-a ţinut Căpitanului o predică despre cât era de tânăr, şi ce păcat ar fi fost ca tinereţea lui să ajungă să se legene în spânzurătoare, şi i-a mai spus o mulţime de alte lucruri despre cum să ţină seama de cele întâmplate, şi ce urâtă faptă era aceea de a fi furat nişte bieţi copii nevinovaţi şi altele de felul acesta; iar în tot timpul cât îi vorbea, omul cu insignă albastră îl biciuia fără milă, căci nu trebuia să se oprească până când Sir William nu avea să bată cu un ciocănel în masă.

Căpitanul dădea din picioare şi sărea şi urla ca un nebun; trebuie să vă mărturisesc că am fost înspăimântat de moarte; căci deşi n-am putut, fiind doar un biet băiat sărac, să mă apropii destul ca să pot vedea cum s-au purtat cu el,

totuşi l-am văzut după aceea, cu spatele în întregime dungat de urmele biciului şi sângerând ici-colo, în câte un loc, şi mă dădeam de pragul morţii numai văzându-l; dar după aceea am ajuns a cunoaşte mai îndeaproape aceste lucruri.

Din parte-mi, am făcut tot ce am putut ca să-l încurajez pe bietul Căpitan, când mi s-a dat voie mai târziu să mă duc la el. Dar nu scăpase încă de ce era mai rău, căci urma să mai fie biciuit de două ori în acelaşi fel, până să se termine cu toată pedeapsa; şi ce-i drept, l-au bătut cu atâta severitate, încât l-au făcut să se satureze de meseria de hoţ de copii pentru multă vreme; dar s-a înhăitat pe urmă din nou cu blestemaţii ăia de răpitori şi a rămas printre ei cât timp au mai durat prădălniciile lor, căci la vreo câţiva ani după aceea ele au încetat.

Maiorul şi cu mine, deşi eram foarte tineri, am fost grozav de impresionaţi, pentru câtăva vreme, de severul tratament aplicat Căpitanului şi am putea foarte bine spune că am fost corectaţi şi noi ca şi el, deşi nu aveam niciun amestec în crimă, dar în cursul anului acela Maiorul, băiat bun din fire cu toate că uşuratic, fusese atras prin şiretlicuri de o pereche de tineri pungaşi care frecventau „apartamentele” de la fabrica de sticlă, să-i însoţească într-o „plimbare”, cum le plăcea lor să-i zică; domnişorii aceştia erau foarte bine puşi la punct, Maiorul n-avea decât vreo doisprezece ani, iar cel mai mare dintre cei doi pungaşi ce-i suciseră mintea să tot fi avut şi el patrusprezece: treaba lor era să meargă şi să dea raite prin bâlciul Bartholomew mai pe scurt, se ocupau cu furtul – erau pungaşi de buzunare.

Maiorul nu ştia o iotă din toate şuruburile meseriei acesteia şi de aceea nici nu avea nimic de făcut, dar i-au făgăduit să-i dea totuşi partea sa de pradă, ca şi când Maiorul ar fi fost la fel de expert ca şi ei; aşa că au plecat. Cei doi mici pungaşi îndemânatici s-au descurcat atât de bine, încât seara pe la ora opt s-au întors la locuinţa noastră cea prăfuită de la fabrica de sticlă şi, aşezându-se jos într-un colţ, au început să-şi împartă „recolta” la lumina focului din fabrică. Maiorul a scos la iveală marfa, căci de

îndată ce achiziţionau ceva, şterpelitorii se descărcau de ea şi-i strecurau la repezeală lui totul, pentru ca – dacă ar fi fost prinşi – asupra lor să nu se poată găsi nimic.

Fusese pentru ei o zi a naibii de norocoasă, numai diavolul ajutându-i cu siguranţă să-şi găsească prada, ca să poată astfel atrage în plasă încă o muscă tânără şi s-o încurajeze pe un atare drum, tocmai în clipa în care maiorul devenise ceva mai timid, de când cu nenorocirea Căpitanului. Lista agoniselii lor din prima seară cuprindea cele ce urmează:

1. Un batic alb de la o ţărăncuţă, dat la stânga pe când fata se apuca de înfulecat o plăcintă; într-un colţ al năframei ea îşi legase trei şilingi şi şase bani, alături de nişte biete ace.

2. O batistă colorată, scoasă din buzunarul unui băiat de la ţară, în timp ce încerca să-şi cumpere o portocală.

3. O pungă cu panglici, în care erau unsprezece şilingi şi trei bani şi-un degetar de argint, pungă scoasă din buzunarul unei femei, în timp ce un cetăţean tocmai dădea să intre în vorbă cu ca.

N. B. Femeia şi-a dat numaidecât seama că-i lipsea punga, dar din cauză că nu observase hoţul, l-a acuzat pe cel ce se arătase doritor să o cunoască şi a strigat „săriţi! un pungaş de buzunare!” iar omul a picat pe mâinile mulţimii şi dacă totuşi până la urmă a scăpat, apoi cu mare greutate a putut scăpa şi numai datorită faptului că era o persoană cunoscută pe strada aceea.

4. Un cuţit şi o furculiţă, pe care tocmai le cumpăraseră nişte băieţi să le ducă şi ei acasă; micul pungaş care le-a făcut nevăzute a pus mâna pe ele chiar în clipa când băiatul le vârâse în buzunar.

5. O cutiuţă de argint cu şapte şilingi, mici monede de argint.

N. B. – Cutioara aceea se pare că o scosese din buzunar o fată, ca să plătească intrarea la o panoramă unde se dădea un spectacol, şi fata vruse să vadă drăcovenia aceea, iar puiul de hoţ şi-a strecurat mâna şi i-a scos cutioara cu bănuţi de îndată ce fata o aşezase acolo unde trebuia.

6. Altă batistă de mătase, scoasă din buzunarul unui domn.

7. Şi alta, după aceea.

8. O păpuşă articulată şi o oglinjoară, furate de pe tejgheaua unui negustor de jucării din bâlci.

Trebuie să mărturisesc fără ocol că pentru mine era extraordinar ca toată această încărcătură să fie adusă acasă într-o singură după-amiază ori seară şi numai de doi pungaşi atât de juni; iar a doua zi, Maiorul a fost înălţat la un grad la care nici nu se aştepta.

Drept care a venit foarte devreme la mine, care dormeam alături, şi mi-a pus:

— Colonele Jack, vreau să stau de vorbă cu tine.

— Bine, am zis eu, ce-ai de spus?

— Nu aşa, m-a întrerupt el, e o treabă importantă, nu pot vorbi cu tine aici.

Prin urmare, am ieşit împreună afară. Şi de îndată ce am ieşit într-o străduţă îngustă de lângă fabrica de sticlă, ce-l aud?

— Uite, zice el, uită-te aici, şi scoase din buzunar pumnul său mic, aproape plin de bani.

Am fost foarte surprins văzând asta, iar el şi-a vârât banii la loc, scoţând apoi din nou mâna.

— Uite, mi-a spus, am să-ţi dau şi ţie ceva din ei; şi mi-a dat o monedă de şase pence şi câteva monede mici de argint în valoare de un şiling.

Gestul era foarte binevenit pentru mine, care, pe cât eram de gentleman şi pe cât de bună părere aveam despre propria-mi persoană, pe atât nu avusesem în toată viaţa mea un şiling în mână de care să pot spune că era al meu.

Atunci am devenit dornic să aflu cum de a ajuns el să aibă o asemenea avere, căci era în posesia a şapte şilingi şi şase pence, bani peşin, a degetarului de argint şi a unei batiste de mătase, ceea ce pe scurt însemna o adevărată avere pentru el, care – ca şi mine – nu avusese niciodată în viaţă, după cum v-am spus-o, un şiling întreg al său.

— Şi ce-ai să faci cu ei acum, Jack? l-am întrebat.

— Ce să fac? mi-a răspuns; cel dintâi lucru pe care îl am

de făcut va fi să mă duc la „Bâlciul de Zdrenţe”, de unde să-mi cumpăr o pereche de pantofi şi una de ciorapi.

— Ai dreptate, am încuviinţat, asta am să fac şi eu; aşa că am plecat împreună şi, în primul rând, ne-am cumpărat fiecare câte o pereche de ciorapi de la hala de vechituri, cu cinci pence, – nu cinci pence perechea, ci cinci pence amândouă perechile – şi să ştiţi că erau nişte ciorapi destul de buni, mult mai buni – vă asigur – decât cei pe care-i purtam noi atunci.

A fost ceva mai greu să găsim pantofi care să ni se potrivească; dar, în cele din urmă, după ce ne zgâisem o mulţime până să găsim în sfârşit unii destul de buni pentru noi, am dat de o dugheană foarte bine aprovizionată şi de acolo am cumpărat două perechi cu şasesprezece pence.

I-am încălţat pe dată, bucurându-ne ce potrivit ne cădeau, pentru că niciunul dintre noi nu mai avusesem de multă vreme în picioare pantofi cu talpă; eu m-am simţit atât de bine, încălţat cu o pereche de ciorapi călduroşi şi cu o pereche de pantofi uscaţi – lucruri cu care, după cum spun, nu mai făcusem cunoştinţă de multă vreme, încât am început să-mi aduc aminte că eram un gentleman şi acum mi se părea că şi arăt a ceea ce sunt. După ce ne-am gătit în felul ăsta, am spus:

— Ia ascultă, Maior Jack, tu şi cu mine n-am avut niciodată bani în viaţa noastră şi niciodată în viaţa noastră n-am luat o masă ca lumea; ce-ar fi să mergem undeva să mâncăm ceva? Mie mi-e grozav de foame.

— Aşa vom şi face, a spus Maiorul, şi eu sunt flămând; aşa că ne-am dus la o ospătărie din fundătura Rose Mary, unde ne-am îndestulat boiereşte şi, după cum gândeam eu, am început să trăim ca nişte gentlemeni, căci am mâncat rasol de vită care costa trei pence, budincă de doi pence şi o cărămidă (cum zic ei pâinii) de un penny, în afara unei halbe de bere tare, ceea ce ne-a scos în total la vreo şapte pence.

N. B. Tot pentru banii ăştia am primit şi o bunătate de tocană; iar ceea ce m-a bucurat mult în inima mea, tot timpul cât am stat la masă, a fost că fata şi băiatul din

prăvălie, de câte ori treceau pe lângă boxa deschisă unde şedeam noi la masă, întorceau privirile spre noi şi ne întrebau:

— M-aţi chemat cumva, domnilor?

Şi pe urmă iar:

— M-aţi chemat, domnilor?

Zău că mie asta mi-a făcut tot atâta plăcere cât şi întreaga mâncare.

Nici cel mai destoinic gospodar din parohia Stepney, nici primarul Londrei, nu, nici chiar cel mai mare om din lume nu s-ar fi putut simţi mai fericiţi în închipuirea lor şi mai fără umbră de supărare şi de gând ceţos, decât eram eu în clipele acelor fărâme de fericire; deşi partea mea de avut era destul de mică în comparaţie cu aceea a maiorului Jack, deţinător al unei adevărate averi faţă de mine, totuşi aveam şi eu acum o adevărată comoară în comparaţie cu ceea ce avusesem mai înainte; într-un cuvânt, nimic altceva decât o deplină ignoranţă a unei fericiri mai mari, ceea ce şi era cazul meu, nu l-ar fi putut face pe vreun om să se simtă într-al nouălea cer, ca mine atunci, deşi din toată acea pradă partea mea nu fusese decât de optsprezece pence.

În acea noapte, Maiorul şi cu mine am triumfat în noua noastră bucurie şi am dormit şi ne-am odihnit netulburaţi, la locul nostru obişnuit, înconjuraţi de căldura focurilor fabricii de sticlă de deasupra noastră, ceea ce era o compensaţie deplină pentru toată cenuşa şi zgura în care ne lăfăiam noi dedesubt. Cei care cunosc aşezarea fabricilor de sticlă şi bolţile în care se aşază sticlele după ce au fost făcute, ştiu că firidele acestea în care se prinde cenuşa şi înlăuntrul cărora dorm bieţii golani, sunt nişte scobituri în ziduri, perfect închise, cu excepţia uşii de la intrare, şi prin urmare calde ca o cabină de baie de aburi, aşa că este cu neputinţă ca ei să simtă acolo frigul, chiar de-ar fi în Groenlanda sau în Nova Zembla; şi de aceea vagabonzii dorm acolo nu numai în siguranţă, ci şi foarte confortabil, dacă nu punem la socoteală pacostea cenuşii, care însă pentru ei nu e o pricină de supărare.

A doua zi, Maiorul şi tovarăşii săi au pornit-o iar la lucru şi iar au avut noroc; ba nu li s-a întâmplat nicio nenorocire nu ştiu câte luni în şir; deci, prin molipsire şi repetată îndrumare, Maiorul Jack a ajuns un pungaş de buzunare la fel de îndemânatic ca oricare dintre ei, şi a trecut printr-un şir de întâmplări felurite, mult prea lung pentru ca să încep a-i depăna acuma firul, căci zorul meu e deocamdată să-mi istorisesc povestea mea, lucru de care trebuie să mă şi apuc.

Maiorul avea grijă să-mi arate în fiecare zi rezultatele noii sale prosperităţi şi era atât de slobod la mână, încât uneori îmi arunca în dar câte o monedă de şase pence şi alteori câte un şiling; ba am putut băga de seamă că începuse să aibă haine pe el şi să părăsească vatra de cenuşă, deoarece îşi făcuse rost de o locuinţă (despre care vă voi da o lămurire de sine stătătoare cu alt prilej). Mai mult încă, s-a apucat să poarte şi cămaşă, ceea ce nici el nici eu nu ne mai încumetaserăm să facem de mai bine de trei ani.

Dar în tot acest timp, am observat că, deşi Maiorul Jack era atât de înfloritor şi o ducea atât de bine şi cu toate că era tare binevoitor şi chiar generos faţă de mine, dându-mi de multe ori bani, totuşi nu mă poftise niciodată să intru şi eu în şleahta lor, nici s-o pornesc alături de el indiferent încotro, ca să ajung şi eu tot aşa de fericit; nu! şi nici nu m-a povăţuit vreodată să mă vâr în aşa ceva.

Nu eram prea mulţumit că are atâtea rezerve faţă de mine; aflasem de la el, în linii mari, că îndeletnicirea lor era pungăşie de buzunare sadea şi-mi închipuiam că, deşi iscusinţa meseriei sta în mare măsură în iuţeala mâinii, în îndemânare şi în priceperea de a fi cât mai sprinten cu putinţă, totuşi ea nu părea de loc anevoie de învăţat; şi, mai ales, mă gândeam că se iveau atât de multe prilejuri, oamenii de la ţară care veneau la Londra erau atât de neghiobi, atât de gură-cască şi de zeloşi să vadă tot în jurul lor, încât meseria se dovedea a fi fără prea mari riscuri şi putea fi lesne deprinsă, dacă aş fi ştiut, măcar în general, cum se procedează şi cum o porneau ei la treabă.

CAPITOLUL II

Fac cunoştinţă cu unul din cel mai de faimă pungaşi de buzunare din oraş – Furăm un portofel plin de poliţe – Sunt groaznic de îngrijorat, neştiind ce pot face cu partea mea de pradă – Tovarăşul meu îmi propune să înapoiez poliţele şi să capăt în schimb recompensa făgăduită găsitorului – Cum am procedat în acea împrejurare –

Diavolul cel ager la minte, care nu lipseşte niciodată de la treburile lui, ci e gata în toate împrejurările să-şi încurajeze slugile, a dat la o parte toate piedicile şi m-a făcut să mă împrietenesc la toartă cu unul din cei mai experţi manglitori sau pungaşi de buzunare din oraş; iar prietenia noastră a ajuns atât de fierbinte şi de aşa fel, încât – dat fiind că şi eu aveam înclinaţii să devin la fel de stricat ca oricare dintre ei – cel cu care mă unisem a avut grijă să nu rămân dezamăgit.

Meşterul meu era deasupra mărunţeilor care se fâţâiau de colo-colo şterpelind nimicuri şi fleacuri pe la bâlciul Bartholomew şi riscând să fie zdrobiţi de pumnii mulţimii pentru trei-patru şilingi. Ambiţia lui mergea către ţinte mai înalte, adică nici mai mult nici mai puţin decât spre sume însemnate de bani şi poliţe grase.

El a stăruit cu cerul şi cu pământul să mergem să facem o plimbare, aşa cum vă spuneam şi mai sus, adăugând că, după ce o să mă înveţe niţeluş meseria, îmi va slobozi pornirile şi apoi n-am decât să fiu râu cât îmi va căşuna; adică, după cum s-a exprimat el, după ce voi fi ajuns în stare să mă descurc pe cont propriu, dacă o să am poftă, şi atunci el îmi va dori doar mult noroc.

Prin urmare, după cum se înhăitase şi Maiorul Jack cu gentlemanul său, numai ca să vadă cum se lucrează şi pentru a i se strecura în buzunar cele ciupite de ici şi de colo, primind cu toate acestea o bună parte din pradă, tot aşa – mi-a spus el – dacă o să aibă noroc, îmi voi primi şi eu tainul, ca şi când aş fi luat parte direct la proba de foc; şi m-a asigurat că asta era unul din obiceiurile meseriei lor, ca să-i încurajeze pe proaspeţii începători şi să-i deprindă în meserie cu curaj, căci, altminteri, dacă omul nu are o adevărată inimă de leu – nu se putea face nimic.

Am şovăit multă vreme, tot spunând că era riscam şi povestind întâmplarea Căpitanului Jack, fratele meu mai mare, căci oare cum i-aş fi putut spune altfel?

— Ei bine, Colonele, mi-a spus el, găsesc că eşti slab de înger şi a fi temător înseamnă a fi nepotrivit pentru o meserie ca a noastră, căci numai o inimă îndrăzneaţă poate duce la bun sfârşit acest hamalâc; dar, totuşi, deoarece tu nu ai nimic de făcut, prima dată nu te expui la niciun risc. Dacă s-o întâmpla ca eu să fiu prins, pe tine te vor lăsa slobod, căci nu vei fi amestecat în niciun fel; se va vedea cu lesniciune că, orice aş fi făcut eu, tu n-ai pus mâna pe nimic.

Lăsându-mă convins de aceste argumente, m-am încumetat să merg cu el; dar mi-am dat seama în curând că noul meu prieten era un hoţ de o treaptă superioara şi un pungaş de buzunare; era de, o mai înaltă clasă decât hoţii obişnuiţi şi cu ţeluri care le depăşeau pe acelea ale fratelui meu Jack. Era un băietan mult mai mare decât mine: căci eu, deşi aveam aproape cincisprezece ani acum, nu arătam prea înalt pentru vârsta mea, iar în privinţa hoţiei, eram cu totul străin de aşa ceva. De fapt, ştiam ceea ce la început nu ştiusem, căci a trecut multă vreme până să pricep că lucrul pe care-l făptuiam era un delict. Eu priveam hoţia de buzunare ca pe o meserie în care urma să intru drept ucenic. Ce-i drept, asta se întâmpla pe când eram tânăr în vârtejurile societăţii şi încă şi mai tânăr ca vârstă, dar chiar şi pe atunci înţelegeam atâta lucru, că treaba de care voiam să ne apucăm noi era ceva pentru care – dacă ne-ar fi prins – riscam să intrăm la apă sau s-o înfundăm, şi după

aceea avea să se termine totul: şi nu că ne-ar fi păsat cine ştie cât dacă ni se udau niţel zdrenţele; dar numai la multă vreme după aceea m-am lămurit că încercarea noastră însemna o crimă capitală, pentru care ne puteau trimite la închisoarea Newgate din Londra – şi asta nu mi-a intrat în cap decât după ce un băiat ceva mai mare, aproape un bărbat, făcând parte din ceata noastră, a fost spânzurat pentru ceva asemănător, şi atunci am fost grozav de înspăimântat, după cum veţi şi afla încetul cu încetul.

Ei bine, convins de băiatul acela, am plecat în plimbare cu el; eram un biet puşti nevinovat şi, deoarece îmi amintesc limpede gândurile mele, pot spune că nu aveam nimic rău în intenţie; nu furasem niciodată nimic în viaţa mea; şi dacă un bijutier m-ar fi lăsat în prăvălia lui, cu grămezi de bănet împrăştiat pretutindeni jur împrejur şi m-ar fi rugat să am grijă de prăvălie, nu m-aş fi atins de nimic, atât eram de cinstit; însă dibaciul meu ispititor pusese în cârlig o momeală pentru mine, care nu eram altceva decât un copil, şi-o potrivise firii mele copilăreşti, căci nu mi-am dat seama nicidecum că speţa aia de pungăşie de buzunare ar fi o necinste, ci – aşa cum spuneam şi mai sus – o priveam ca pe un fel de meserie pe care urma s-o învăţ; şi astfel, m-am apucat de ea, până ce am ajuns un înrăit, dincolo de puterea de a mă mai smulge pornirii; am devenit astfel, fără voia mea, hoţ şi am continuat un atât de lung timp cu ticăloşiile mele, cum puţini alţi băieţi o mai fac fără a ajunge la limanul obişnuit al acestui fel de viaţă, adică la corabia de deportare sau în ştreang.

În cea dintâi zi când am pornit-o împreună cu noul meu dascăl, el m-a dus de-a dreptul în oraş şi, cum o apucaserăm mai întâi pe malul apei, m-a condus în marea sală a Vămii; în cel mai bun caz, nu eram amândoi altceva decât o pereche de băieţi în zdrenţe, dar eu arătam cu mult mai zdrenţăros decât el; îndrumătorul meu purta pălărie, cămaşă şi fular; cât despre mine, nici pomeneală de aşa ceva, lasă că nici nu mi-aş fi bătut joc de „manierele” mele în aşa hal, încât să port vreun soi de pălărie, de când îmi murise doica, adică de vreo câţiva ani buni. Porunca lui a

fost să mă ţin la vedere şi în apropierea sa, dar nu chiar lângă el şi să nu-l prea bag în seamă, până ce nu se va apropia de mine; iar dacă se întâmpla cumva vreo învălmăşeală, apoi eu nu trebuia să-l recunosc şi nici să spun că aveam ceva de-a face cu el.

I-am respectat poveţele primite, de-a fir-a-păr. Pe când el scruta cu privirea toate colţurile şi nu pierdea pe nimeni din ochi, nici eu nu-l pierdeam pe el, dar mă ţineam într-una la oarecare distanţă, de cealaltă parte a sălii mari, prefăcându-mă că mă uit după ace pe care le culegeam de prin praful de jos; pe măsură ce dădeam de vreunul, mi-l înfigeam în mânecă unde, în cele din urmă, am ajuns să am patruzeci-cincizeci de ace bune; privirile nu mi se dezlipeau însă nicio clipă de tovarăşul meu care, am observat, se strecura foarte preocupat printre grupurile de oameni care stăteau în picioare la tejghea, văzându-şi de treburile lor cu funcţionarii care înregistrează de obicei intrările şi care eliberează certificate vamale etc. În cele din urmă, numai ce-l văd că vine la mine şi, aplecându-se ca şi când ar vrea să ridice un ac de la picioarele mele, îmi strecoară ceva în mână, spunându-mi:

— Ia-o şi urmează-mă repede în jos pe scări; totuşi n-a luat-o la fugă, ci doar a pornit-o iute, cu paşii târşâiţi prin mulţime şi a coborât nu pe scara cea mare, pe care intraserăm, ci pe o altă scară, mică şi îngustă, de la capătul celălalt al sălii mari; eu l-am urmat, iar el văzând că-l urmez, a ţinut-o înainte, fără să se oprească nici după ce-am ajuns jos, aşa cum mă aşteptasem, şi fără să-mi adreseze un cuvânt, până ce, furişându-se prin nenumărate treceri înguste, alei şi cărări întunecate, am ajuns în Fenchurch-street şi apoi, prin Billiter-lane, înspre Leadenhall-street şi de acolo în piaţa Leadenhall.

Nu era zi de târg de carne, aşa că am avut loc să ne aşezăm pe una din stănoagele măcelarilor, iar el m-a rugat să scot la iveală marfa. Ceea ce-mi dăduse era o mică geantă de piele care avea înlăuntru un almanah franţuzesc şi între paginile almanahului, multe hârtii de diferite feluri.

Ne-am uitat la ele şi am găsit că în geantă erau mai

multe hârtii de valoare, ca bunăoară bilete de schimb, alte feluri de poliţe, la care eu nu mă pricepeam; dar printre altele, se afla şi o poliţă de bijutier, aşa cum se numea, a unui oarecare Sir Stephen Evans, pentru trei sute de lire plătibile la purtător şi la cerere; afară de asta, mai era o altă poliţă pentru douăsprezece lire şi zece şilingi, şi ea o poliţă de bijutier, unul căruia însă i-am uitat numele; mai erau şi vreo două bilete bancare scrise în franţuzeşte, pe care nu le-am înţeles niciunul dintre noi, dar care se pare că erau lucruri de valoare, fiind numite poliţe străine acceptate.

Dascălul meu, pungaşul, se pricepea destul de bine la cambiile de bijutier şi am băgat de seamă că atunci când a citit cambia lui Sir Stephen a spus:

— Asta e prea mare pentru mine, în aşa ceva nu mă amestec; însă când a ajuns la biletul de douăsprezece lire şi zece şilingi, mi-a spus:

— Ăsta e bun, vino încoace Jack!

Aşa că a luat-o la fugă spre Lombard-street, şi eu după el, îngrămădind celelalte hârtii în geantă. Ajungând acolo, el s-a interesat imediat de numele cu pricina şi a şi intrat în prăvălie, luând o mutră gravă; într-adevăr i s-au plătit banii fără nicio şovăire şi fără să i se pună vreo întrebare; eu rămăsesem de cealaltă parte a drumului, uitându-mă încolo şi încoace pe stradă, ca şi când n-aş fi avut nimic de-a face cu nimeni de pe acolo, însă am observat că atunci când a prezentat poliţa, el a scos geanta ca şi când ar fi fost un băiat de negustor, cunoscător într-ale treburilor astea, şi ca şi când ar mai fi avut şi alte poliţe la el.

I s-au plătit banii în aur, iar el s-a grăbit cât a putut să-i numere şi a plecat, trecând pe lângă mine şi ducându-se de cealaltă parte a drumului, la Three-King-court; apoi amândoi luând-o îndărăt spre Clement’s-Lane, ne-am grăbit cât am putut spre Cole-Harbour şi, ajunşi pe malul apei, am plătit un penny unui barcagiu ca să ne treacă apa, la biserica Sfânta Maria de pe scări, unde am poposit, aflându-ne în perfectă siguranţă.

Acolo, „maestrul” s-a întors către mine:

— Colonele Jack, mi-a spus, cred că eşti un băiat norocos; ceea ce am izbutit e o treabă bună; vom merge pe câmp la St. George să ne împărţim prada. Ne-am dus pe câmp şi, aşezându-ne jos în iarbă, destul de departe de cărare, el a scos banii; uite aici, Jack, zice, ai mai văzut tu vreodată aşa ceva în viaţa ta?

— Nu, niciodată, i-am răspuns şi am adăugat cu toată nevinovăţia:

— Trebuie să-i luăm noi pe toţi?

— Da’ te cred! m-a asigurat el, cine altcineva să-i ia?

— Cum, am urmat eu, omul care i-a pierdut nu trebuie să mai primească nimic dintr-înşii?

— Sunt ai noştri, mi-a răspuns. Dar tu ce vrei să spui cu asta?

— Nici eu nu ştiu, am îngăimat; spuneai mai înainte că ai să-i dai înapoi celălalt bilet, care ziceai că e prea mare pentru tine.

A râs, auzindu-mă.

— E drept că eşti numai un copil, mi-a vorbit el, însă n-aş fi crezut să fii chiar atât de copil.

Aşa că mi-a explicat cât se poate de grav lucrurile în felul următor;

— Poliţa lui Sir Stephen e o poliţă mare, de trei sute de lire, şi dacă eu, care nu sunt decât un băiat sărac, m-aş duce să iau banii, platnicii se vor întreba imediat cum oare de am ajuns să pun mâna pe o asemenea poliţă şi vor socoti, desigur, că am găsit-o sau că am furat-o; aşa că m-ar priponi şi mi-ar lua-o ba s-ar putea să ajung şi în cine ştie ce încurcătură din pricina asta; aşa că, mi-a explicat el, am spus că e prea mare ca să mă amestec eu în aşa ceva şi că i-aş da-o înapoi omului aceluia, dacă aş şti însă cui; dar, în ceea ce priveşte banii, Jack, banii de care am făcut noi rost, îţi garantez că din ăştia el nu va avea nimic; şi pe lângă asta, a adăugat, oricine ar fi cel care a pierdut gentuţa cu noroc, apoi poţi fi tu sigur că de îndată ce şi-a dat seama că-i lipseşte, va fi alergat la bijutier şi va fi anunţat că dacă vine cineva să ridice banii, patronii să-l şi înhaţe; dar în privinţa asta sunt eu prea bătrân, ca să pună mâna pe

mine.

— Cum, l-am întrebat, şi ce-ai să faci cu poliţa? Ai s-o arunci? Dacă aşa ai de gând, o va găsi altcineva care se va duce să scoată banii.

— Nu, nu, nu, m-a liniştit, căci şi aceia vor fi opriţi şi cercetaţi aşa cum ţi-am spus că aş fi şi eu, dacă aş face-o.

Nu ştiam prea bine ce însemnau toate acestea, aşa că n-am mai vorbit despre ele şi ne-am apucat să împărţim banii. Cât despre mine, nu văzusem atâţia gologani la un loc în toată viaţa mea, nici nu ştiam pentru nimic în lume ce pot face cu ei şi, o dată sau de două ori, am fost pe punctul să-l rog să mi-i ţină în păstrare el, ceea ce ar fi însemnat chiar o copilărie din partea mea, căci cu siguranţă că n-aş mai fi auzit niciun cuvânt despre dânsul, chiar dacă n-ar fi fost să i se întâmple nimic.

Totuşi, fiindcă mi-am ţinut în cele din urmă gura în privinţa asta, a împărţit foarte corect banii cu mine; doar la sfârşit de tot mi-a spus că, deşi era adevărat că-mi promisese jumătate, totuşi – cum eu de-abia făcusem botezul şi nu-i ajutasem cu nimic altceva decât că privisem – găsea că ar fi bine să iau ceva mai puţin decât el; aşa că a împărţit banii – era vorba de douăsprezece lire şi zece şilingi –, în două părţi egale de câte şase lire şi cinci şilingi, iar apoi din partea mea şi-a retras o liră, desluşindu-mă că atâta trebuia să-i dau aldămaş.

— Bine, m-am învoit, ia-i, căci în cazul ăsta i-ai merita cred eu pe toţi.

Cu toate acestea, pe ceilalţi mi i-a lăsat mie în întregime.

— Şi ce am să fac eu acuma cu ei, căci nici n-am unde-i pune?

— Da’ ce, tu n-ai buzunare? a făcut el.

— Ba da, dar sunt pline de găuri.

Şi, de multe ori de atunci încoace, m-am gândit cu oarecare veselie că aveam mai multă avere decât minte cu care să pricep ce am de făcut cu averea, căci de locuinţă eram lipsit, vreo cutie sau vreun sertar în care să-mi ascund banii n-aveam şi nici măcar – aşa cum v-am spus – buzunare nu aveam, căci buzunarele mi-erau pline de

găuri; de asemenea nu cunoşteam pe nimeni pe lume, la care să mă pot duce să-l rog a-mi ţine în păstrare banii; deoarece, fiind un biet băiat gol şi zdrenţăros, ar fi mirosit numaidecât că jefuisem pe cineva şi poate că m-ar fi arestat, în afară de faptul că înşişi banii mei ar fi fost o dovadă împotrivă-mi, aşa cum se spune de multe ori că se întâmplă prin ţări străine; aşa încât acum, când mă pomenisem cu atâta bănet, iată că eram plin de griji, căci habar n-aveam ce trebuie făcut ca să-mi pun banii în siguranţă; iar asta a durat atât de mult şi a fost un lucru atât de supărător pentru mine a doua zi, încât cu adevărat m-am aşezat jos şi am plâns.

Nimic n-ar fi putut să mă încurce mai mult decât banii ăia, întreaga noapte. O bună bucată de timp i-am dus în mână, căci toată suma – afară de patrusprezece şilingi – era în aur; adică erau patru guinee, dar cei patrusprezece şilingi se dovedeau mai greu de dus decât guineele; în cele din urmă, m-am aşezat jos, mi-am scos un pantof şi am vârât în pantof cele patru guinee; însă după ce am mers aşa un timp, am simţit că pantoful mă bătea la picior, astfel că n-am mai putut merge şi a trebuit să mă aşez din nou jos, să scot banii şi să-i iau în mână; apoi am dat pe stradă de o cârpă murdară; am luat cârpa, am învelit banii în ea şi i-am purtat astfel o bună bucată de drum. De atunci, am auzit adesea pe mulţi spunând când vorbeau de bani pe care nu-i puteau încasa:

— Aş vrea să-i am înveliţi într-o zdreanţă murdară.

Pe ai mei îi păstram într-adevăr într-o zdreanţă murdară, căci murdară era, vorba zicalei, dar lucrul mi-a fost de folos, până ce am ajuns într-un loc tinde am putut spăla cârpa aceea într-un şanţ şi mi-am învelit din nou banii în ea.

Ei! În sfârşit, mi i-am luat acasă, în locuinţa mea de la fabrica de sticlă, iar când a fost la culcare, tot nu ştiam ce să fac cu ei; dacă aş fi împărtăşit taina banilor cuiva din toată adunătura celor între care trăiam pe atunci, aş fi fost sugrumat acolo în cenuşă, sau jefuit, sau m-ar fi ameţit cu vreo şmecherie sau alta numai ca să mi-i ia; aşa că nu ştiam cum să mă descurc altfel, decât să mă culc noaptea

cu banii în mână şi cu mâna vârâtă în sân, dar o dată cu asta somnul s-a îndepărtat şi el de ochii mei: o, cât de grele-s grijile omeneşti! Eu, un biet copil cerşetor, n-am mai putut dormi de îndată ce am avut grija doar a câtorva bani, eu care mai înainte vreme aş fi putut dormi şi pe o grămadă de cărămizi tari, şi pe pietre ori zgură, orişiunde, nu mai puţin adânc decât doarme un bogat pe patul lui de puf, ba chiar şi mai adânc.

Aţipind din când în când, visam că mi-am pierdut banii şi tresăream înspăimântat; apoi, găsindu-mi-i strânşi în mână, încercam să adorm din nou, dar nu pentru multă vreme, şi iar aţipeam şi iar tresăream. În cele din urmă, mi-a intrat în cap că dacă aş adormi, aş visa despre bani şi aş vorbi despre ei în somn şi aş spune că am bani; şi dacă aş face aşa ceva şi m-ar auzi vreunul dintre pungaşi, mi i-ar lua sigur din sân şi din mână, fără să mă trezească; şi la gândul acesta n-am mai putut dormi nicio clipă; aşa încât am petrecut noaptea aceea în destulă nelinişte şi grijă; şi pot spune cu siguranţă că ea a fost prima mea noapte de odihnă pierdută din pricina grijilor vieţii şi a înşelăciunii bogăţiilor.

De îndată ce s-a luminat de zi, am ieşit din gaura în care dormeam şi am hoinărit departe pe câmp, spre Stepney, iar acolo m-am gândit şi am luat în consideraţie ce ar trebui să fac eu cu banii ăia şi, de mai multe ori, am dorit ca mai bine să nu-i fi avut; căci după ce am cugetat asupra lor şi m-am gândit la ce mi-ar folosi şi unde să-i pun, tot n-am fost în măsură să găsesc nicio soluţie, niciun mijloc de a mi-i pune în siguranţă, şi eram atât de încurcat încât, în cele din urmă, după cum v-am mai spus, m-am aşezat jos şi am izbucnit într-un plâns din străfundul rărunchilor.

După ce m-am săturat de plâns, situaţia era ca şi la început; tot mai aveam banii şi tot nu ştiam ce să fac cu ei. În cele din urmă, mi-a trecut prin cap să mă uit după vreo scorbură de copac şi să-i ascund acolo, până ce voi avea prilejul să-i iau. Mândru de această descoperire, aşa cum mi se parca ea atunci, am început să mă uit împrejur, căutând un arbore; dar prin câmpiile de la Stepney sau Mile-end nu

erau de loc arbori care să mi se pară potriviţi scopului meu; şi dacă totuşi se vedeau câte unii spre care începeam să mă uit mai îndeaproape, apoi câmpiile erau atât de pline de oameni, încât ar fi băgat de seamă că mă duceam să ascund ceva acolo, iar mie mi se părea că oamenii se uitau ţintă la mine şi că în special doi inşi m-au urmărit ca să vadă ce aveam eu de gând să fac.

Asta m-a împins mai departe şi am traversat drumul la Mile-end, iar o dată pomenit în mijlocul oraşului, am coborât pe o alee care duce de la Blind Begar la Bednal-Green; după ce am mers puţin pe acea alee, am găsit o cărăruie peste câmp, şi în acele câmpii erau mai mulţi copaci care mi s-au părut potriviţi scopului meu; cel puţin unul dintre copaci avea o mică scorbură, destul de sus ca să nu pot ajunge la ea, şi a trebuit să mă caţăr pe copac ca să pot ajunge totuşi, iar când m-am căţărat acolo, am vârât mâna înăuntru şi am dat de un loc (aşa cum mi s-a părut mie) foarte potrivit, aşa că mi-am aşezat acolo comoara şi eram cât se poate de satisfăcut; dar, ce să vezi, vârând iarăşi mâna în scorbură ca să aşez şi mai bine banii, ei mi-au alunecat dintr-o dată din mâna şi atunci mi-am dat seama că tot arborele, de sus până jos, era găunos, iar micul meu pacheţel căzuse înăuntru şi nu-l mai puteam ajunge, iar cât de departe putuse să cadă, nici asta nu ştiam; aşa că, într-un cuvânt, banii mei erau cu totul duşi, pierduţi şi nerecuperabili; nici măcar nu puteam spera să-i mai văd vreodată, căci copacul era într-adevăr foarte mare.

Cât eram eu de tânăr, totuşi atunci mi-am dat seama ce neghiob fusesem mai înainte, că n-am putut găsi nicio cale de a-mi păstra banii şi că a trebuit să vin atât de departe ca să-i arunc într-o gaură unde nu mai puteam da de ei. Mi-am vârât mâna până la cot în scorbură, însă n-am dat de fundul ei; am rupt apoi o creangă din copac şi am băgat-o adânc înăuntru, scociorând încoace şi încolo, dar toi aia a fost; atunci am plâns, ba nu, am urlat, atât de furios eram; pe urmă am coborât din copac şi iar m-am urcat şi iar mi-am vârât mâna înăuntru, până ce mi-am zgâriat braţul până la sânge şi tot timpul plângeam de ţi-era mai mare mila; apoi

am început să mă gândesc că nu-mi rămăsese nicio jumătate de penny să-mi cumpăr barem Un corn şi că eram şi flămând, aşa că iarăşi am bocit; după care am plecat disperat, văicărindu-mă şi urlând ca un băieţel care tocmai atunci ar fi fost biciuit; pe urmă m-am întors la copac şi iar m-am suit în el şi asta am făcut-o de mai multe ori.

Ultima oară însă când m-am urcat în copac, s-a întâmplat să nu mai cobor pe aceeaşi parte pe care urcasem şi coborâsem înainte ci pe cealaltă parte a copacului şi a malului; şi, ce să vezi, arborele avea o bortă mare deschisă de partea aceea, chiar jos la rădăcină, aşa cum au adesea copacii bătrâni şi găunoşi; şi zgâindu-mă în deschizătura aceea, spre nespusa mea bucurie am dat acolo de banii mei şi de zdreanţa în care erau înveliţi, exact aşa cum îi împăturisem, căci copacul fiind complet găunos de jos până sus, legăturica întâmpinase o uşoară piedică din ceva muşchi sau putregaiuri firave (pe mine nu mă ducea mintea să le desluşesc), şi piedica respectivă cedase în momentul când scăpasem banii din mână, aşa că ei alunecaseră de îndată până la pământ.

Eram doar un copil şi m-am bucurat ca un copil, căci m-am pomenit strigând în gura mare când i-am văzut; apoi am alergat, i-am luat în mână şi am sărutat de o sută de ori zdreanţă aceea zoioasă; pe urmă am ţopăit şi am sărit de colo-colo, alergând de la un capăt la altul al câmpului şi nu mai ştiu ce n-am făcut, deşi nu voi uita niciodată lucrul ăsta şi nici adânca mâhnire care mă cuprinsese când am socotit că-i pierdusem, şi nici valul de bucurie care m-a năpădit când mi i-am recăpătat.

În primele clipe ale bucuriei mele, după cum am spus, am alergat de colo până colo şi nici eu nu mai ştiam ce fac; dar după asta, m-am aşezat jos, am desfăcut zoioasa zdreanţă în care erau legaţi banii, m-am uitat la ci, am văzut că erau toţi acolo şi am început apoi să plâng la fel ca mai înainte, când crezusem că i-am pierdut.

L-aş obosi pe cititor dacă aş mai stărui asupra jocurilor copilăreşti pe care le-am jucat în culmea bucuriei şi satisfacţiei mele, după ce mi-am regăsit banii; aşa că

întrerup aici. Bucuria este la fel de nemaipomenită ca şi mâhnirea şi târziu, după ce am ajuns şi eu bărbat în deplinătatea cuvântului, m-am mai gândit de multe ori că dacă i s-ar fi întâmplat unui om în toată firea să-şi fi pierdut banii şi să nu-i mai rămână nicio bucăţică de pâine, iar apoi să-i regăsească în chip atât de ciudat, după ce renunţase complet la ei, dacă s-ar fi întâmplat – spun – aşa ceva cu un om în toată firea, asta l-ar fi putut face să recurgă la cine ştie ce hotărâre disperată.

Ei bine, am plecat de acolo cu averea mea în pumn şi, luând şase penny din cârpa în care mi-am legat şi ceilalţi gologani, m-am dus la o băcănie din Mile-end şi am cumpărat un corn de o jumătate de penny şi brânză de altă jumătate de penny şi m-am aşezat la uşă şi am mâncat cu toată pofta şi am cerut şi nişte bere pe lângă mâncare, bere de care buna şi darnica femeie nu m-a lipsit.

Apoi am pornit-o spre oraş, să văd dacă-i puteam găsi pe careva din tovarăşii mei şi m-am hotărât să nu mai caut copaci scorburoşi în care să-mi păstrez comoara. Când am ajuns pe la Whitchapel, am trecut pe lângă o dugheană din faţa bisericii, unde se vindeau haine vechi, căci eu n-aveam pe mine decât nişte rupturi dintre cele mai jalnice; aşa că m-am oprit la dugheana aceea şi stăteam şi mă uitam la hainele agăţate în uşă.

— Ei bine, tinere, zice un om care şedea şi el în prag, pare-se că ai dori ceva; dacă vezi ceva ce-ţi place, poate că buzunarul tău va face rost acum de nişte straie ca lumea, căci arăţi de parcă ai face parte din regimentul zdrenţăroşilor. M-am simţit jignit de vorbele individului ăluia.

— Ce-ţi pasă dumitale, i-am răspuns, cât sunt eu de zdrenţăros? Dacă aş fi văzut ceva care să-mi placă, apoi află că am bani să plătesc; dar pot să mă duc undeva unde nu voi fi batjocorit numai pentru că am cutezat şi eu să mă uit.

Pe când îi vorbeam astfel, cu destulă îndrăzneală, individului ăluia, iată că numai ce iese afară o femeie.

— Ce te-a apucat, se răsteşte ea la bărbatul din prag, să-l

alungi pe clientul nostru, speriindu-l? Banii unui băiat sărac sunt la fel de buni ca şi ai primarului; dacă săracii n-ar cumpăra ei haine vechi, apoi ce s-ar alege de prăvălia noastră?

După care, întorcându-se spre mine, mi-a zis:

— Vino, copile, încoace, dacă ai poftă de orice îţi pot eu oferi; n-are să se mai răţoiască domnul ăsta la mine; e un băiat drăguţ, te asigur eu, i s-a adresat apoi unei alte femei, care venise între timp la ea.

— Da, aşa e, a întărit şi cealaltă, pare un copil foarte drăguţ, dacă ar fi îngrijit şi bine îmbrăcat; ar putea fi chiar – după câte ne-au trecut nouă pe la ureche – fiu de gentleman, sau în orice caz un băiat asemenea oricărora din cei bine îmbrăcaţi.

— Vino, dragul meu, continuă atunci negustoreasa, şi spune-mi mie ce ai vrea tu să cumperi?

Mi-a făcut o grozavă plăcere s-o aud spunând că aş fi odrasla unui gentleman, iar asta mi-a adus aminte de lucruri de odinioară; însă când am auzit-o vorbind că nu eram îngrijit şi că umblu în zdrenţe, atunci am izbucnit în plâns.

Ea a stăruit să-i spun dacă vedeam vreun lucru de îmbrăcăminte care să-mi placă; i-am spus că nu, că toate hainele la care priveam acolo erau prea mari pentru mine.

— Vino copile încoace, stărui ea atunci, am aici două lucruşoare care ţi se vor potrivi şi tare sunt sigură că ai nevoie de amândouă; iată, mai întâi, o pălărioară, zise ea (aruncându-mi-o), pe asta am să ţi-o dau degeaba, iar aici uite o pereche de pantaloni bufanţi şi călduroşi; cred, ba chiar pot jura că or să-ţi vină bine şi or să-ţi cadă strânşi pe picior, iar de calitate îţi garantez eu; şi, urmă ea, dacă ţi s-o întâmpla vreodată să ai atât de mulţi bani încât să nu ştii ce să faci cu ei, apoi uite pantalonii au aici nişte buzunare minunate, şi încă un mic buzunar de ceas, în care să-ţi poţi păstra banii de aur, sau chiar ceasul, dacă ai să ai vreodată aşa ceva.

M-a lovit un fel de bucurie ciudată, prin faptul că aveam unde să-mi ţin banii şi că nu trebuia să mă mai duc să-i ascund într-o scorbură de copac, aşa încât am fost cât pe-aci

sa-i smulg pantalonii din mână, şi mă miram cum de-am putut fi atât de neghiob încât să nu mă fi gândit ceva mai înainte să-mi cumpăr o pereche de pantaloni bufanţi, ca să am un buzunar în care să-mi ţin banii şi să nu-i mai port două zile la rând strânşi în mână şi pitiţi în gheată, ori mai ştiu eu pe unde; într-un cuvânt, i-am dat femeii doi şilingi pentru pantaloni şi am trecut peste drum, în cimitir, de mi i-am tras pe mine; apoi mi-am vârât banii în noile mele buzunare şi eram la fel de încântat cum e un prinţ de caleaşca sa cu şase cai. I-am mulţumit bunei femei şi pentru pălărie şi i-am spus că voi mai trece pe acolo când o să mai fac rost de ceva bani, ca să cumpăr şi alte câteva lucruri de care aveam încă nevoie; şi astfel am plecat.

Nu eram deck un băieţel, ce-i drept, dar mă şi credeam bărbat, acum că aveam şi eu un buzunar în care să-mi ţin banii, şi am plecat puşcă de acolo să-l găsesc pe tovarăşul meu cu ajutorul căruia făcusem rost de bani; era să-mi ies din minţi de spaimă, când am auzit însă că fusese dus la Bridewell; nici n-am pus la îndoială că din pricina gentuţei aceleia şi eram convins că voi fi dus şi eu acolo; mai apoi mi-a trecut prin minte întâmplarea bietului meu frate, Căpitanul Jack, şi m-am gândit că o dată nimerit acolo, voi fi biciuit la fel de crud ca şi el, ceea ce m-a speriat în aşa hal, încât nu mai ştiam ce să fac.

Dar în cursul după-amiezii l-am întâlnit; fusese într-adevăr dus la Bridewell, şi chiar pentru această treabă, se pare, dar îi dăduseră drumul. Lucrurile se petrecuseră astfel: deoarece cu o zi înainte îi mersese atât de bine la Vamă, el o pornise iar la plimbare într-acolo, iar pe când se învârtea de acolo-colo prin sala cea mare, căscând gura şi ochii în toate părţile, numai ce pune mâna pe el un individ şi începe să strige către careva din funcţionarii care şedeau în spate.

— Iată-l, zbiară el, acelaşi tânăr pungaş de care v-am spus că l-am văzut zilele trecute, când şi-a pierdut domnul acela geanta şi poliţele de bijutier. Tare-mi vine a crede că el este cel care le-a furat.

Pe loc, tot alaiul lumii de acolo s-a strâns în jurul său şi l-

a învinuit cu furie; dar el era prea hârşit în de-ale astea, ca să se lase în aşa hal înspăimântat încât să mărturisească lucruri pe care ştia că ei nu au cum le dovedi, căci nu se găsea asupra lui nimic în legătură cu aşa ceva, nici măcar bani, în afară de şase pence şi de câţiva bănuţi murdari.

Lumea l-a ameninţat şi l-a îmbrâncit şi l-a tras încoace şi încolo, până ce aproape că i-au smuls jos hainele de pe el, iar funcţionarii l-au căutat peste tot; însă tot aia a însemnat; el n-a vrut să recunoască nimic, ci a spus că umbla şi el pe acolo prin sală numai ca să vadă cum este, atât în ziua aceea cât şi cu o zi înainte, căci recunoscuse totuşi că a mai fost prin sala aceea şi altă dată, aşa că – deoarece nu exista nicio probă împotriva lui, niciun fapt şi nicio împrejurare în legătură cu geanta pierdută – în cele din urmă s-au văzut obligaţi să-i dea drumul să plece; s-au prefăcut cu toate acestea că-l duc la Bridewell, şi chiar l-au dus până la poartă, ca să vadă dacă nu l-ar putea face să scoată astfel măcar o vorbă; dar el n-a vrut să mărturisească nimic, iar învinuitorii săi nu aveau mandat de trimitere la închisoare; aşa că n-au îndrăznit să-l ducă înăuntru, iar cei de acolo presupun că nici nu l-ar fi primit, dacă totuşi l-ar fi dus, căci nu aveau mandat să-l vâre la başca.

Ei bine, când au văzut că nu pot scoate nimic de la el, l-au dus la o berărie, şi acolo i-au spus că geanta avea în ea poliţe de foarte mare valoare, care nu i-ar fi de niciun folos pungaşului în ale cărui mâini se găseau, dar care păgubiseră peste măsură pe domnul ce le pierduse; şi că domnul acela lăsase vorbă funcţionarului către care strigase omul ce-l înhăţase pe tovarăşul meu în sala Vămii, şi care era acolo împreună cu el, îi lăsase deci vorbă că era dispus să dea treizeci de lire oricui i-ar aduce înapoi geanta, după cum ar fi în stare să acorde orice alte garanţii i s-ar cere că nu-i va pricinui aducătorului niciun fel de greutăţi, oricine ar fi el.

Când m-am întâlnit cu tovarăşul meu, tocmai scăpase din mâinile mulţimii, aşa că mi-a povestit întreaga întâmplare.

— Dar, m-a asigurat, n-am vrut să mărturisesc nimic, şi

aşa am scăpat şi am ieşit basma curată.

— Bine, i-am spus, şi ce-ai să faci acuma cu geanta şi cu poliţele, n-ai să aranjezi oare în aşa fel ca bietul om să-şi capete poliţele înapoi?

— Nu, zău că jiu, mi-a răspuns el, n-am nicio încredere în ei, ce-mi pasă mie de poliţele lor?

Mie, atunci, aşa tânăr cum eram, mi-a venit în cap că era mare păcat să-i iei unui om nişte poliţe valorând bani şi nici măcar să nu ai vreun câştig de pe urma lor; ajunsesem la concluzia că domnul căruia-i aparţinuseră poliţele trebuia să piardă toţi banii, şi era ciudat ca tovarăşul meu să păstreze poliţele şi să-l facă pe gentleman să piardă pe degeaba atâtea parale. Îmi aduc aminte că am rumegat foarte mult cu privire la asta şi, cu toate că nu înţelegeam prea bine, totuşi lucrul tu sine mă apăsa şi-o şi spuneam din când în când.

— Hai, lasă-l şi pe gentleman să-şi recapete poliţele, te rog eu, fă-o.

Ei, l-am tot necăjit astfel, cu hai, şi te rog, şi iar hai, până când în cele din urmă am şi izbucnit în plâns din pricina asta.

El a sărit cu gura atunci:

— Cum?! Tu ai vrea să mă vezi descoperit şi trimis la Bridewell ca să fiu biciuit, aşa cum a fost fratele tău, Căpitanul Jack?

— Nu, i-am răspuns, nu vreau să fii biciuit; dar aş vrea ca omul să-şi recapete poliţele, căci ţie nu-ţi vor fi de niciun folos, pe câtă vreme gentlemanul acela ar putea fi distrus din pricina pierderii lor.

Şi iar am adăugat:

— Hai, zău! Dă-i-le înapoi!

El mi-a răspuns scurt şi tăios:

— În ce fel adică, prin ce mijloc să le fac să ajungă îndărăt la el? Cine ar îndrăzni să i le ducă? Eu nu mă-ncumet, de asta poţi fi sigur, căci mă vor înhăţa şi-l vor aduce pe bijutier să vadă dacă nu cumva mă cunoaşte şi dacă nu susţine că mie mi-a dat banii, dovedind astfel furtul, iar pe mine gătindu-mă spânzurătorii; tu ai vrea ea eu să atârn în

ştreang, Jack?

Cu asta mi-a închis gura pentru o bună bucată de vreme, căci atunci când mi-a spus „tu ai vrea ca eu să atârn în ştreang, Jack?” n-am mai ştiut ce să-i răspund; dar a doua zi a venit la mine chiar el, spunându-mi:

— M-am gândit, Colonele Jack, la o soluţie prin care gentlemanul să-şi recapete poliţele; iar tu şi cu mine să facem astfel rost de o mulţime de bani, bineînţeles, dacă ai să fii cinstit faţă de mine, aşa cum am fost şi eu faţă de tine.

— Poţi fi întru totul încredinţat, Robin, i-am spus, deoarece ăsta îi era numele, că mă voi dovedi cât se poate de cinstit cu line; numai spune-mi ce trebuie făcut, căci tare aş vrea să-l fac pe păgubaş sa-şi recapete poliţele.

— Ei bine, mă lămuri el, s-a spus că ăl de le-a pierdut a lăsat vorbă funcţionarului din sala cea mare a Vămii că va dărui treizeci de lire oricui ar deţine poliţele şi ar binevoi să i le restituie, şi că nu va pune niciun fel de întrebări în legătură cu ele. Acum, dacă vrei să te înfăţişezi tu, ca un biet băiat nevinovat, aşa cum de fapt şi eşti, în sala cea mare şi să stai de vorbă cu funcţionarul, poate că învârteala asta ar merge; spune-i că dacă gentlemanul va face aşa cum de fapt a făgăduit, credinţa ta e că ai putea să-i spui la cine se găseşte gentuţa; şi dacă se poartă frumos cu tine şi sunt dispuşi să se ţină de cuvânt, eu îţi garantez că vei avea geanta şi le-o vei da.

Nici n-am mai stat la gânduri.

— Da, l-am liniştit, vreau să mă duc, o doresc din toata inima.

— Colonele Jack, a întors-o el atunci, dar ce-ar fi dacă ar pune mâna pe tine şi te-ar ameninţa că te vor biciui; spune-mi, n-ai să mă dai de gol faţă de ei?

— Nu, l-am asigurat cu sufletul la gură, nici de-ar fi să mă omoare în bătaie cu biciul, tot n-am să fac aşa ceva.

— Bine, atunci, s-a învoit el, uite geanta, hai du-te!

Şi astfel mi-a arătat cum trebuie să mă port şi ce să spun; dar eu n-am vrut să iau geanta cu mine, ca nu cumva cei interesaţi să se dovedească nesinceri, şi să pună mâna pe mine, cu gândul că o vor găsi asupra, mea, scoţându-mă

astfel vinovat; aşa că am lăsat geanta la el, iar a doua zi dimineaţa m-am dus la vamă, după cum ne înţelesesem; care erau recomandările primite de mine se va vedea din cele întâmplate, ca să nu mă tot repet; de fapt mi se încredinţase o sarcină de prea mare însemnătate pentru un băiat nu numai atât de tânăr cum eram eu, ci şi atât de puţin hoţoman cum fusesem până atunci.

Eram înarmat îndeosebi cu două gânduri, asupra cărora hotărârea mea n-avea şovăieli:

1. Că omul trebuia să-şi recapete poliţele; căci mi se părea ceva îngrozitor să-şi piardă banii, aşa cum presupuneam că trebuie să se întâmple, pur şi simplu din cauză că noi nu voiam să ducem geanta înapoi.

2. Că orice mi s-ar fi întâmplat, nu trebuia cu niciun preţ să spun numele tovarăşului meu Robin, principalul făptaş.

Înarmat cu aceste două gânduri curate (căci asta şi erau de fapt amândouă: nişte gânduri cinstite), şi cu o inimă curajoasă, de adevărat bărbat, deşi mintea mi-era de copil, am intrat a doua zi în lunga sală a Vămii. De îndată ce am ajuns la locul unde avusese loc întâmplarea, l-am şi văzut pe funcţionarul cu pricina, care şedea exact în locul unde stătuse şi mai înainte, când cu furtul, şi mi-a trecut prin cap că de atunci încoace nu se mai dezlipise de acolo; la mai mult nici nu mă ducea mintea; aşa că m-am apropiat şi am stat în picioare chiar la marginea mesei de scris aşezate în acea parte a camerei, şi eram destul de înalt ca să mă pot numai bine sprijini cu braţele de ea.

Cât am stat acolo, unul mă împingea într-o parte, altul în alta, iar funcţionarul de dincolo de masă a început să nu mă mai scape din ochi; în cele din urmă, a ţipat la mine:

— Ce face acolo băiatul ăla? Ia-o tu din loc, domnişorule, nu cumva îmi eşti vreunul din pungaşii ăia care au şterpelit geanta unui domn, lunea trecută?

Apoi se apucă să-i îndruge povestea unuia din inşii care aranja nişte afaceri cu el, şi-i tot da înainte cam astfel:

— Domnul a avut un mare ghinion lunea trecută, n-aţi auzit ce s-a întâmplat?

— Nu, eu nu, i se răspunse.

— Ei bine, să vă spun! Cum stătea exact acolo unde staţi dumneavoastră acum, îi arăta funcţionarul, şi cum îşi făcea înregistrările, şi-a scos omul geanta şi a pus-o jos, după cum ne spune el, dar chiar la îndemâna sa, şi pe când se întindea până la pupitrul acesta, ca să-şi înmoaie peniţa în cerneală, cineva i-a subtilizat geanta.

— Geanta lui! a sărit cel căruia i se povestea; ce, şi avea în ea ceva poliţe!?

— Da, explica funcţionarul, avea o cambie de la Sir Stephen Evans pentru trei sute de lire şi încă o poliţă de la un alt bijutier pentru vreo douăsprezece lire, iar ceea ce e şi mai rău pentru gentlemanul acela, că avusese în geantă şi două poliţe străine acceptate pentru o sumă mare, nu ştiu cât, cred că una dintre ele era o poliţă franţuzească pentru 1200 de coroane.

— Şi cine ar putea să fie făptaşul?

— Nu ştie nimeni, dar unul din oamenii noştri de serviciu spune că a văzut o pereche de tineri pungaşi, cam ca ăla de colo – şi mă arătă cu degetul pe mine – care dădeau târcoale pe aici, şi dintr-o dată duşi au fost amândoi.

— Ticăloşii! a exclamat ascultătorul; şi ce pot face ei cu poliţele, căci nu le vor fi de niciun folos? Presupun că păgubaşul s-a dus imediat şi a anunţat să se oprească plăţile.

— Da, a întărit funcţionarul, aşa a şi procedat; însă pungaşii au fost mai iuţi decât el în ceea ce priveşte mica poliţă de douăsprezece lire bani mărunţi; s-au dus şi au preschimbat-o în bani, însă toate celelalte sunt – bineînţeles – oprite; totuşi e o pagubă nespusă pentru el, căci omul are nevoie de bani.

— Ei bine, ar trebui să anunţe şi el că da o recompensă de încurajare celor care le-au şterpelit, numai să i le aducă înapoi; ei le-ar aduce bucuroşi, v-o garantez eu.

— Păi a şi afişat un anunţ la uşă în sensul ăsta, făgăduind că va da în schimbul lor, ca recompensă, treizeci de lire.

— Da, însă ar trebui să adauge că făgăduieşte să nu reţină pentru cercetări pe aducătorul genţii şi că nici nu-i va face vreun fel de dificultăţi.

— Dar a şi făcut asta! Mă tem totuşi că şarlatanii nu vor

avea încredere, de teamă ca el să nu-şi calce cuvântul.

— Cum adică, e posibil ca el să-şi calce cuvântul dat? Dar, pentru numele lui Dumnezeu, nimeni n-ar trebui să procedeze aşa! Căci atunci niciun pungaş nu se va mai încumeta să restituie vreun lucru furat, aşa că le-ar face rău şi altora, în afara sa, procedând astfel. Ca şi cum eu mi-aş amaneta viaţa pentru el, iar el ar îndrăzni s-o ia în râs.

CAPITOLUL III

Sunt cercetat de gentleman cu privire la poliţe şi la geantă şi obţin recompensa de treizeci de lire – Unul dintre gentlemeni se oferă cu bunăvoinţă să-mi ţină el în păstrare banii – Mai comitem şi alte furturi – Tovarăşul meu îmi face rost de haine ceva mai arătoase – jefuiesc pe un evreu de un portofel plin de poliţe şi diamante – Will cade de acord asupra unei recompense, ca să dea înapoi cele furate –

Cam atâta au discutat despre asta, fiindcă pe urmă au trecut la altceva. Eu am auzit totul, dar multă vreme n-am ştiut ce să fac; totuşi, în cele din urmă, urmărindu-l cu privirea pe domnul care pleca, am luat-o la fugă după el, când era tocmai gata să iasă din sala cea mare, ca să-i vorbesc, şi aveam de gând să-i dau pe faţă vestea, însă omul a intrat grăbit într-o altă cameră, plină de lume, aflată la capătul celălalt al sălii celei mari; iar când am vrut să-l urmez, uşierii m-au întors înapoi şi mi-au spus că nu trebuie să intru acolo; aşa că m-am întors îndărăt şi am tot dat târcoale pe lângă funcţionarul din spatele mesei şi num-am dezlipit de acolo până ce nu am constatat că orologiul bătea orele douăsprezece, iar marea sală a început să se golească de lume; până la urmă slujbaşul tot nu se desprinsese de masa lui, şedea şi tot scria, dar în faţa sa la tejghea nu mai era nimeni; atunci m-am apropiat puţin şi m-am lipit chiar de masă, aşa cum făcusem şi mai înainte; până când el, ridicându-şi ochii de pe hârţoage şi văzându-mă, mi s-a adresat cu vorbele:

— Ai tot umblat brambura în sus şi în jos, pe aici, toată

dimineaţa, domnişorule, ia spune-mi ce doreşti? Ai vreo treabă necurată pe aici, căci cam aşa mi se pare.

— Nu, n-am, i-am răspuns.

— Nu? Ei bine, dacă n-ai, atunci cam ce socoteli, rogu-te, învârţi pe aici prin marea sală, jupânaşule? Îi fi cumva negustor?

— Aş dori să vă vorbesc, am zis eu.

— Mie? făcu el. Şi cam ce-ai dori să-mi spui?

— Am totuşi ceva de spus, l-am asigurat, însă numai dacă îmi făgăduiţi că nu-mi veţi face niciun rău pentru asta.

— Eu să-ţi fac ţie un rău, copile dragă, ce rău să-ţi fac eu ţie? – şi vorbi de data aceasta foarte blând.

— Zău că n-o să-mi faceţi nimic, domnule, zău? l-am întrebat.

— Nu, zău că nu, copile dragă; n-am să-ţi fac niciun rău; dar ce este? Ştii cumva ceva despre geanta gentlemanului?

Eu am răspuns oarecum, dar vorbeam încet, aşa că el nu m-a auzit; şi atunci iată-l că ocoleşte imediat scaunul şi deschide o portiţă anume, şi mă pofteşte la el înăuntru; iar eu... ce mai încoace şi încolo – am intrat.

Atunci slujbaşul m-a întrebat din nou dacă ştiam într-adevăr cumva ceva despre geantă.

Eu iar am vorbit încet şi i-am spus că o să-l audă lumea.

Atunci, în şoaptă, m-a întrebat din nou.

Şi i-am răspuns că, după câte bănuiam, aş cam şti ceva; dar că de fapt geanta nu era la mine, eu nici nu fusesem amestecat în furt, însă ea ajunsese în mâinile unui băiat, care – de n-aş fi fost eu – ar fi ars-o; şi că îl auzisem spunând că gentlemanul ar fi bucuros să capete înapoi poliţele şi că ar da chiar o mulţime de bani pentru ele.

— Într-adevăr, aşa am spus, copile dragă, iar dacă le poţi salva pentru el, gentlemanul acela îţi va da o bună răsplată, nu mai puţin de treizeci de lire, după cum a şi făgăduit.

— Dar i-aţi mai spus, domnule, unui gentleman, chiar mai adineauri, că sunteţi sigur că nu i se va întâmpla nicio neplăcere celui care va aduce lucrurile pierdute.

— Nu, n-are să ţi se întâmple nicio neplăcere; pentru asta, îmi pun eu obrazul.

Băiatul: Nici n-or să mă facă să-i azvârl pe alţii în necaz?

Gentlemanul: Nu, nu vei fi întrebat de numele nimănui, nici nu ţi se va cere să spui cine sunt făptaşii.

Băiatul: Eu nu-s decât un sărman băiat şi tare aş vrea ca gentlemanul să-şi capete înapoi poliţele, şi zău că nu le-am luat eu şi nici nu-s la mine.

Gentlemanul: Dar îmi poţi spune cum va putea păgubaşul să le recapete?

Băiatul: Dacă le pot obţine, am să le aduc eu la dumnea-voastră mâine dimineaţă.

Gentlemanul: Oare n-o poţi face chiar în seara asta?

Băiatul: Cred că aş putea, dacă aş şti unde să vin.

Gentlemanul: Vino la mine acasă, copile dragă.

Băiatul: Păi nu ştiu unde locuiţi.

Gentlemanul: Haide cu mine acum şi ai să vezi.

Aşa că m-a luat cu el pe Tower-street şi mi-a arătat casa în care locuia şi mi-a poruncit să vin acolo înspre scară, pe la ceasurile cinci, ceea ce am şi făcut, aducând cu mine şi geanta.

Când am sosit, slujbaşul de la Vamă m-a întrebat dacă am adus cartea, cum îi spunea el.

— Nu e o carte, am zis eu.

— Nu, geanta, tot una e, ai adus-o?

— Dar mi-aţi făgăduit, am zis eu, că n-o să-mi faceţi niciun rău, şi am şi izbucnit în lacrimi.

— Nu-ţi fie teamă, copile, zice el, n-am să-ţi fac niciun rău, bietul de tine; nimeni n-o să-ţi facă vreun rău.

— Iat-o, am zis atunci, şi am scos geanta la iveală.

În clipa aceea a plecat şi s-a întors cu un alt gentleman, care se pare că era însuşi stăpânul genţii şi l-a întrebat dacă o recunoştea, iar păgubaşul a spus că da.

Apoi m-a întrebat pe mine dacă nu lipseşte vreo poliţă.

Eu i-am spus că îl auzisem pe băiatul ăla la care fusese că lipsea una, dar încolo credeam că tot restul este acolo.

— De ce crezi asta?

— Fiindcă l-am auzit pe băiatul care cred că le-a furat spunând că erau prea mari pentru el, ca să se amestece în aşa ceva.

Atunci gentlemanul care le pierduse a intervenit:

— Şi unde e băiatul ăla?

Dar slujbaşul nu l-a mai lăsat să continue, ci a şi sărit:

— Nu, nu trebuie să-l întrebaţi una ca asta; eu mi-am dat cuvântul că n-o s-o faceţi; şi că nu va fi obligat să răspundă la asta nimănui.

— Bine, copile, s-a resemnat păgubaşul, vrei să ne laşi să deschidem geanta şi să vedem dacă sunt toate poliţele, în ea?

— Da, am zis eu.

Atunci primul gentleman a întrebat;

— Câte poliţe aţi avut în ea?

— Numai trei, a precizat el, afară de poliţa aceea de douăsprezece lire şi zece şilingi; era poliţa lui Sir Stephen Evans pentru trei sute de lire şi două poliţe străine.

— Bine, atunci, dacă ele se află în geantă, băiatul va primi treizeci de lire nu-i aşa?

— Da, a convenit gentlemanul, le va avea necondiţionat.

— Haide atunci, copile-, mi-a cerut, lasă-mă s-o deschid.

Aşa că eu i-am înmânat-o, iar el a deschis-o şi înăuntru erau toate cele trei poliţe şi diferite alte hârtii, corect şi în perfectă stare, nimic stricat sau în lipsă, iar gentlemanul a spus:

— Totul e în ordine.

— În cazul acesta, l-am auzit pe funcţionar spunând: eu sunt cauţiune pentru bietul băiat în privinţa banilor.

— Bine, bine, a făcut gentlemanul, dar pungaşii au pus mâna pe cele douăsprezece lire şi zece şilingi; ar trebui să fie socotite şi scăzute din întregul celor treizeci de lire făgăduite.

Dacă m-ar fi întrebat şi pe mine, aş fi consimţit la asta de la primul cuvânt; însă primul domn mi-a rămas până la capăt prieten.

— Ba nu, s-a opus el, după ce aţi aflat că de fapt cele douăsprezece lire şi zece şilingi au fost încasaţi, abia după aceea aţi oferit dumneavoastră treizeci de lire în schimbul celorlalte poliţe, şi asta aţi anunţat-o prin crainic şi aţi afişat-o la uşa Vămii, iar eu i-am promis băiatului, azi de di-

mineaţă, treizeci de lire în cap.

S-a prelungit multă vreme discuţia, iar eu chiar am crezut că aveau să se ia la ceartă din neînţelegerea aceea.

Totuşi, până la urmă, au cedat amândoi câte un pic, iar gentlemanul mi-a dat douăzeci şi cinci de lire în guinee garantate. Când mi le-a dat, mi-a poruncit să întind mâna şi mi-a numărat banii în mână; iar după ce a terminat cu număratul m-a întrebat dacă era exact? I-am răspuns că nu ştiu, dar eu cred că este exact.

— Cum adică, s-a mirat el, nu ştii să numeri?

Şi eu l-am lămurit:

— Nu; n-am văzut în viaţa mea atâţia bani, şi adevărul era că într-adevăr nu cunoşteam banii.

— Cum adică, s-a aprins el, tu nu ştii că acestea sunt guinee?

— Nu, i-am spus, şi ăsta era adevărul: habar n-aveam cât valorează o guinee.

— Atunci, m-a întrebat el, de ce ai spus că totuşi crezi că e corect?

I-am răspuns că din cauză că nu-mi venea a crede că el mi i-ar putea număra greşit.

— Biet copil, a exclamat funcţionarul, tu chiar că ştii prea puţine despre lume; ce eşti, ce faci?

— Sunt un băiat sărac, zic, şi plângeam.

— Cum te cheamă? a urmat; dar stai – uitasem; îţi promisesem că nu te voi întreba cum te cheamă, aşa că nu-i nevoie să-mi spui.

— Numele meu e Jack, i-am spus.

— Cum adică, nume de familie n-ai? s-a mirat el iar.

— Ce-i aia? am făcut eu.

— Mai ai şi alt nume în afară de Jack, nu-i aşa? s-a căznit el atunci s-o ia pe altă parte.

— A, da, i-am răspuns, mi se spune Colonelul Jack.

— Şi în afară de ăsta n-ai niciun alt nume?

— Nu, am spus eu.

— Păi cum, rogu-te, ai ajuns tu să fii numit Colonelul Jack?

— Se spune, i-am explicat, că numele tatălui meu era

Colonelul.

— Tatăl tău, sau mama ta, sunt în viaţă? m-a întrebat.

— Nu, am spus, tatăl meu a murit.

— Atunci, unde e mama ta?

— Eu mamă n-am avut de loc, niciodată, i-am răspuns.

Asta l-a făcut să râdă.

— Ce, s-a amuzat el, n-ai avut niciodată mamă, cum adică?

— Am avut o doică, i-am spus, dar ea nu era mama mea.

— Ei bine, s-a adresat atunci gentlemanului, mie nu-mi vine a crede că băiatul ăsta a fost hoţul care să vă fi furat poliţele.

— Păi chiar aşa, domnule, nici nu le-am furat – şi am început iar să plâng.

— Nu, nu, copile, a rostit funcţionarul, noi nu credem că tu ai făcut-o. E un băiat foarte isteţ, s-a întors el din nou către celălalt gentleman, şi totuşi tare neştiutor şi cinstit; mare păcat că nu are cineva grijă de el, cât de cât, ar trebui făcut ceva pentru dânsul; hai să stăm mai ca lumea de vorbă cu el.

Aşa că s-au aşezat jos şi au început să bea vin, ba chiar mi-au dat şi mie puţin, iar apoi primul domn mi s-a adresat din nou.

— Ei bine, m-a întrebat, ce vrei să faci tu cu banii pe care-i ai acum?

— Nu ştiu, i-am spus.

— Unde ai să-i pui? m-a întrebat iar.

— În buzunar, am spus.

— În buzunar, a repetat el; buzunarul tău e întreg? N-ai să-i pierzi?

— Da, zic eu, e întreg buzunarul.

— Şi unde ai să-i pui, după ce ajungi acasă?

— Eu n-am casă, i-am spus, şi iar am început să ud coada pisicii.

— Sărman copil! a rostit el, atunci din ce trăieşti?

— Fac comisioane, i-am răspuns, pentru lumea din Rose-Mary-Lane.

— Şi unde dormi noaptea?

— Noaptea, am spus eu, mă culc la fabrica de sticlă,

— Cum te culci la fabrica de sticlă? Au paturi acolo?

— Nu m-am culcat într-un pat niciodată în viaţa mea, i-am spus, după câte îmi aduc eu aminte.

— Cum adică, atunci pe ce te culci la fabrica de sticlă?

— De-a dreptul pe pământ, am răspuns, şi uneori pe câte o mână de paie, sau pe cenuşa caldă.

Atunci gentlemanul care pierduse poliţele a spus:

— Vederea acestui sărman copil e de-ajuns ea singură ca să-l facă pe-un om să plângă de mizeriile naturii omeneşti şi să fie recunoscător propriei sale soarte. Iată că ne-a vorbit în aşa fel, încât mie mi-au şi dat lacrimile.

— Şi mie la fel, a recunoscut celălalt.

— Bine, dar ia ascultă, Jack, s-a interesat primul gentleman, când oamenii te trimit după comisioane, ei nu-ţi dau şi ţie ceva bani?

— Îmi dau de mâncare, i-am răspuns, şi asta-i mai bine.

— Dar, nu s-a lăsat el, cu îmbrăcămintea cum te descurci?

— Îmi dau câteodată lucruri vechi de-ale lor, pe care le au de prisos.

— Dar cum aşa, făcu el, tu ai avut vreodată cămaşă pe tine sau ba?

— Nu, am răspuns, n-am purtat niciodată cămaşă, de când a murit doica.

— Şi cam cât e de atunci? m-a întrebat.

— Şase ierni, când o fi să se termine şi asta.

— Aşadar, tu câţi ani ai?

— Iată că nu v-aş putea spune, am ridicat eu din umeri.

— Ei bine, a zis gentlemanul, dar acum că ai banii aceştia, n-ai să-ţi cumperi nişte haine şi o cămaşă din ei?

— Ba da, am spus eu, aş vrea să-mi cumpăr ceva haine.

— Şi cu restul ce-ai să faci?

— Nu ştiu, am spus iarăşi, pentru că simţeam că-mi dau iar lacrimile.

— De ce plângi, Jack? m-a întrebat.

— Mi-e frică, am spus; şi tot plângeam.

— De ce ţi-e frică?

— Ei or să ştie că am bani.

— Îmda, şi atunci?!

— Atunci, n-am să mai pot dormi la căldură, la fabrica de sticlă, şi am să mor de frig. Or să-mi ia banii.

— Dar de ce n-ai să mai poţi dormi acolo?

Aici amândoi domnii au discutat între ei, aşa cum discută în chip firesc toţi cei care au bani şi peste care deodată se abate neliniştea şi îndoiala.

— Vă garantez, spunea funcţionarul, că pe vremea când acest sărman băiat n-avea o para chioară în buzunar dormea toată noaptea în paie, sau pe cenuşa aceea caldă de la fabrica de sticlă, adânc şi fără griji, atâta cât este posibil pentru o fiinţă omenească; dar acum, de cum s-a procopsit cu banii ăştia, grija de a-i păstra îi aduce lacrimi în ochi şi spaimă în inimă.

Mi-au mai pus după aceea amândoi o mulţime de întrebări, la care am răspuns în felul meu copilăresc, pe cât am putut şi eu de bine, dar într-un fel care lor le-a plăcut foarte mult; în cele din urmă, am plecat, cu buzunarul greu, şi vă asigur că nici inima nu-mi era mai uşoară, căci eram atât de speriat de faptul că aveam atâţia bani, încât nu ştiam ce o să se aleagă de mine pe faţa pământului; am plecat, aşadar, şi am mers o scurtă bucată de drum, dar nu ştiam ce să fac; aşa că, după ce am hoinărit vreo două ore sau cam aşa ceva, m-am întors îndărăt şi m-am aşezat la uşa gentlemanului; iar acolo am bocit toate lacrimile pe care le aveam şi care puteau izvorî din mine, însă de bătut n-am bătut de loc la uşă.

Bănuiesc totuşi că nu şezusem cu acolo chiar prea multă vreme, când cineva din familie a prins de veste şi o fată în casă a venit şi mi-a vorbit; dar nu prea i-am spus eu mare lucru, ci doar îi dădeam înainte cu plânsul; în cele din urmă vestea a ajuns la urechile gentlemanului. Cât despre negustor, negustorul plecase. Când gentlemanul a auzit de mine, m-a chemat înăuntru şi a început să stea iar să mă întrebe şi să mă descoasă, ca să se lămurească pentru ce rămăsesem acolo?

I-am spus că nu rămăsesem acolo tot răstimpul, că mai

fusesem plecat o vreme şi că mă întorsesem pe urmă.

— Bine, m-a ascultat el, dar pentru ce te-ai întors?

— Nu ştiu, am zis.

— Şi de ce plângi aşa? m-a întrebat. Sper că nu ţi-ai pierdut banii, sau i-ai pierdut cumva?

— Nu, i-am spus eu, încă nu i-am pierdut, însă mi-e frică să nu-i pierd.

— Şi asta te face să plângi?

— Da, i-am spus, căci ştiam că nu voi fi în stare să-i păstrez; ei or să mă înşele şi or să mi-i ia ori o să mă ucidă şi tot or să mi-i ia.

— Ei, a exclamat el, care ei? Cu ce fel de neamuri de indivizi umbli?

I-am spus că erau cu toţii numai băieţi, dar nişte băieţi foarte înrăiţi; hoţi şi pungaşi de buzunare; de soiul celor care furaseră geanta, adică o urâtă adunătură pe care eu n-o puteam suferi.

— Bine, Jack, a rostit el, ce se poate face pentru tine? Vrei să-i laşi la mine, să ţi-i păstrez eu?

— Da, am strigat, din toată inima, dacă binevoiţi dumneavoastră.

— Hai, atunci, dă-mi-i încoace; şi ca să fii sigur că sunt la mine şi că-i vei căpăta înapoi în chip cinstit, am să-ţi dau o poliţă în schimb, pentru bani şi pentru dobânda lor, iar poliţa asta o poţi păstra în deplină siguranţă. Ba, a adăugat el, chiar dacă o pierzi sau ţi-o ia cineva, nimeni nu va primi în locul tău banii, ori măcar vreo parte dintr-înşii, nimeni altcineva decât numai tu însuţi.

Am şi scos pe nerăsuflate toţi banii şi i-am dat lui, păstrându-mi doar vreo cincisprezece şilingi, ca să-mi cumpăr nişte haine; şi astfel s-a încheiat convorbirea între noi cu ocazia aceea; cel puţin prima noastră convorbire.

După ce mi-am asigurat astfel banii, spre deplina mea satisfacţie, m-am simţit iar în largul meu, şi prin urmare gândurile triste care îmi mâhniseră sufletul ceva mai înainte, au pierit din mintea mea.

Întâmplarea asta a fost destul de plină de învăţăminte, ca să poată vedea oricine cum vin peste noi toate

supărările şi grijile vieţii omeneşti; cum se ivesc ele din năvala fără de odihnă a oamenilor doritori să dobândească bani şi din grijile fără odihnă pe care ei şi le fac pentru ca să-i păstreze după ce i-au dobândit. Eu care nu aveam nimic şi nici nu ştiusem ce înseamnă să ai ceva, eram dincolo de orice grijă fie de a dobândi, fie de a păstra banii; eu care duceam lipsă de tot nu duceam de fapt lipsă de nimic; puţin îmi păsa de orice şi fără nicio preocupare eram unde şi cum aş putea face rost de mâncare, sau cum aş putea găsi o locuinţă; nu ştiam ce sunt banii, ori ce trebuie să fac cu ei; şi n-am ştiut niciodată ce înseamnă aia să nu dormi, până când n-am avut bani de păstrat, şi până ce nu m-a încercat frica de a-i pierde.

Am avut atunci, fără îndoială, (dacă n-aş fi fost prea neghiob şi mult prea copil pentru ca să-mi cunosc interesul), am avut – spuneam – o ocazie să fi intrat în slujba acelui gentleman sau poate să fiu în oarecare măsură sub grija şi ocrotirea domnilor acelora; căci ei păreau foarte dornici să poată face pentru mine ceva şi au fost surprinşi de nevinovăţia felului meu de a le vorbi, precum şi de (cum o socoteau amândoi) mizeria situaţiei mele.

Dar m-am purtat într-adevăr ca un copil; lăsându-mi banii acolo, nu m-am mai apropiat, de ei niciodată, timp de câţiva ani după aceea. Pe ce drum am luat-o şi ce mi s-a întâmplat în răstimp, sunt lucruri atât de deosebite şi poartă atât de multe învăţăminte într-însele, încât ar fi nevoie să fie povestite fiecare în parte.

Prima şansă fericită care mi s-a oferit de la sine în lume, trecuse acum; aveam bani, dar nu le ştiam nici valoarea, nici cum să-i folosesc; felul de viaţă pe care-l începusem părea pentru mine atât de firesc, încât nici nu-mi trecea prin gând să caut a-l îmbunătăţi; nu-mi dădea ghies nici barem dorinţa de a-mi cumpăra haine, nu-mi doream nici măcar o cămaşă, şi cu atât mai puţin m-ar fi muncit jindul de a-mi face rost de altă locuinţă decât cea de la fabrica de sticlă, şi de a hoinari pe străzi, aşa cum făcusem; căci nu cunoşteam binele şi nu gustasem răul; adică, vreau să spun că viaţa pe care o dusesem nu era – după socoteala mea –

viaţa unui netrebnic.

Într-o astfel de stare de nevinovăţie, ni-am reîntors la traiul meu cu adevărat mizerabil, căci aşa era de fapt şi numai mic nu mi se părea aşa, deoarece nu mă pricepeam să judec şi nici nu cunoscusem nimic altceva mai bun.

Tovarăşul meu, care mi-a dat înapoi poliţele ca să le restitui păgubaşului şi care, dacă n-aş fi stăruit eu, avea intenţia să nu i le mai restituie niciodată, nu m-a întrebat în nicio împrejurare ce anume primisem în schimbul lor, deoarece îmi spusese că dacă voi primi ceva, acela va fi darul meu; căci, după spusa lui, el nu s-ar expune riscului de a fi văzut cum le dă înapoi, aşa că eu meritam răsplata, dacă avea să fie vreuna; nici nu şi-a bătut capul să mă întrebe ce am primit, sau dacă am primit ceva ori nu; aşa că dreptul meu de a păstra ceea ce primisem era un drept limpede, ca lumina zilei.

Umblam şi acum în sus şi în jos, la fel ca şi înainte; aveam ce-i drept bani în buzunar, dar n-am lăsat pe nimeni să afle de asta; umblam voios, ca şi înainte, să fac unora şi altora comisioane şi mă mulţumeam cu orice căpătăm, rămânând la fel de recunoscător ca totdeauna; singura diferenţă în ce mă privea era că – dacă mă nimeream flămând şi dacă nimeni nu mă punea la treabă şi nu-mi dădea ceva de mâncare – nu mai cerşeam acum din uşă în uşă, ca la început, ci intram la o ospătărie, cum v-ani mai spus o dată, şi căpătăm o supă de vită şi o bucată de pâine în schimbul unei jumătăţi de penny; carne mâncam rareori, iar dacă mă ospătam, îmi îngăduiam să cer şi nişte brânză de o jumătate de penny; toate aceste cheltuieli nu se ridicau la mai mult de două-trei pence pe săptămână; căci, spre deosebire de obiceiurile restului tribului, eu mâncam foarte uşor şi nu cheltuisem niciuna din guineele agonisite la început; de altfel, după cum i-am spus şi gentlemanului de la Vamă, nu ştiam din ce era făcută o guinee, nici cât putea ea să valoreze.

După ce stătusem aşa cam o lună, fără să mai întreprind ceva, tovarăşul meu, aşa cum obişnuiam eu a-i spune, s-a înfiinţat la mine într-o dimineaţă.

— Ei, Colonele Jack, m-a întrebat, când o să mai mergem iar într-o plimbare, tu şi cu mine?

— Oricând ai chef, i-am răspuns.

— Zici că nu ai nicio altă treabă? a urmat el.

— Nu, l-am asigurat.

Şi tot aşa, din vorbă în vorbă, mi-a spus că eram un păcătos cu noroc, iar credinţa lui era că tot aşa voi rămâne mereu; însă acum zicea că trebuie să facă o nouă învoială cu mine.

— Căci, Colonele dragă, dintâi noi lăsăm totdeauna pe orice fârtat încă necopt să se înfrupte dintr-o parte egală când e la împărţit, pentru ca astfel să-l încurajăm; dar după aceea, restul depinde de bunăvoinţa noastră, în afară de cazul când ucenicul dovedeşte stofă, luând-o prin propriile lui forţe înainte, şi de cazul în care se expune deopotrivă cu noi riscurilor; dar, deoarece suntem gentlemani, noi ne purtăm întotdeauna foarte onorabil unii faţă de alţii; iar dacă eşti dispus să ai încredere în mine, ori să laşi totul pe seama mea, apoi am să mă port frumos cu tine. Te poţi bizui pe ceea ce-ţi promit.

I-am spus că cu singur nu eram în stare de nimic, asta fără doar şi poate, căci nu mă pricepeam, şi prin urmare nu mă puteam aştepta să obţin ceva, dar voi face aşa cum îmi propune el; aşa că am pornit-o iar împreună.

Nu ne-am dus la Vamă, ar fi fost prea îndrăzneţ din partea noastră; şi, în afară de asta, eu n-aveam chef să mă mai arăt pe acolo, mai ales în tovărăşia lui; dar ne-am dus direct la Bursă şi am făcut-o pe bancherii prin împrejurimi, prin Castle-alley şi Swithin’s-alley, şi pe la uşile cafenelelor. A fost o zi foarte nenorocoasă, căci n-am făcut rost toată ziua de nimic, în afară de două sau trei batiste, şi ne-am întors mofluzi acasă, la vechea locuinţă de la fabrica de sticlă; nici nu avusesem la noi, toată ziulica, nimic altceva de mâncare sau de băut, decât o bucată de pline pe care mi-a dat-o stricăciunea aceea de tovarăş şi nişte apă de la cişmeaua aflata la poarta Bursei. Aşa că după ce ne-am despărţit, căci el nu dormea la fabrica de sticlă, ca mine, am intrat la vechea mea ospătărie să-mi iau obişnuita

gustare, şi m-am odihnit, iar a doua zi, devreme, am plecat să-l întâlnesc din nou, după cum îmi fixase el.

Fiind încă dis-de-dimineaţă, maistoraşul şi-a făcut plimbarea spre Billings-gate, unde se pare că sunt două feluri de oameni care se tot înghesuie de cum se crapă de ziuă, iar în perioada aceea a anului chiar înainte de revărsatul zorilor: şi aceşti oameni sunt pe de o parte recrutorii de marinari, militari şi comandanţi ai vaselor carbonifere, cărora li se zice stăpâni-cărbunari; şi, pe de altă parte, negustori de peşte, vânzători şi cumpărători laolaltă.

Cei pe care însoţitorul meu pusese ochii erau din prima categorie. Aşa că mi-a dat următoarele instrucţiuni:

— Du-te tu şi intră prin toate berăriile pe lângă care trecem şi observă bine unde se cam văd oameni care numără ceva bani; iar când dai de urma vreunora din ăştia, vino repede şi spune-mi.

Aşa că el stătea în picioare pe la uşă, iar eu intram prin localuri. Deoarece comandanţii vaselor carbonifere îşi vând de obicei cărbunii la poartă, cum spun ei, banii li se înmânează prin acele berării; şi, într-adevăr, n-a trecut cine ştie câtă vreme până ce i-am adus de veste despre mai mulţi asemenea clienţi. Atunci a intrat el înăuntru şi a scrutat cu băgare de seamă toate ponturile, dar părea că nu găseşte nimic pe măsura lui; în cele din urmă i-am adus vestea că dădusem de un anumit om, într-o anumită crâşmă, care primise o mulţime de bani de la cineva – cred că de la mai multă lume – şi că toţi banii se aflau pe masă în grămezi, iar insul respectiv era foarte ocupat cu notarea sumelor şi cu aşezarea lor în fel de lei de săculeţe.

— L-ai văzut tu cu ochii tăi?

I-am garantat-o, amintindu-i că era vorba să am şi eu ceva din pradă; şi atunci iată că intră el înăuntru. Se plimbă întâi în sus şi în jos prin crâşmă, prin dreptul meselor şi boxelor celor mai îngrămădite, şi tot ascultă să audă, dacă s-ar putea, cum îl cheamă pe omul ce i-l semnalasem; şi a auzit pe cineva că-l striga Cullum, sau un alt nume cam de felul ăsta. Atunci, îndemânaticul meu tovarăş găseşte o

ocazie şi se apropie de Cullum ăla şi-i îndrugă o poveste lungă, cum că erau doi domni în taverna „La Tunul”, şi aceia l-au trimis să întrebe de el şi să-i spună că doreau să-i vorbească.

Întocmai cum i-l descrisesem eu, comandantul vasului carbonifer îşi avea banii întinşi pe masă, în faţa lui, iar două-trei porcoaie mici de gologani le aşezase separat, în nişte mici săculeţe negre şi zoioase; şi cum încă nici nu se luminase bine de ziuă, Robin a reuşit, în timp ce-i înşira moşi pe groşi, să pună mâna pe una din acele pungi şi s-o şteargă din loc, absolut neobservat.

După ce a înhăţat punga, a ieşit afară, venind la mine, care stăteam în dreptul uşii.

— Ia-o la goană Jack, mi-a şoptit, trăgându-mă de mânecă, e pur şi simplu vorba de vieţile noastre; – şi iată-l că o tuleşte din loc, iar eu după el, fără să ne dăm răgaz o clipă şi aproape fără a ne uita în jur, până ce am ajuns sus de tot în Fenchurch-street, trecând prin Lime-street în Leadenhall-street, apoi în jos pe St. Mary-Axe, până la London-wall, şi după aceea prin Bishopsgate-street şi în jos pe Old Bedlam, până la Moorfields. Între timp, niciunul dintre noi nu mai era în stare să alerge prea repede, însă nici nu am fi avut nevoie să ne depărtăm atât de mult, căci n-am observat nicidecum să ne fi urmărit cineva. Când am ajuns totuşi la Moorfields şi a început să ne vină sufletul la loc, l-am întrebat de ce se speriase atât de tare.

— Să mă sperii, prostule, m-a potolit el, dar nu vezi că am făcut rost de un sac cu bani al dracului de mare.

— De-un sac? am ţipat eu.

— Da, da, mi-a răspuns, hai să ieşim afară din oraş, unde nu ne poate vedea nimeni, şi am să ţi-l arăt.

Aşa că m-a purtat după el, prin Long-alley, şi peste Hoglane şi Holloway-lane, până în largul întinsului câmp care s-a numit mai târziu Farthing Pie-house Fields[1]. Acolo am fi vrut să ne aşezăm jos, dar era numai o apă jur-împrejur cât vedeai cu ochii, aşa că am întins-o mai departe, am tăiat drumul la Aniseed Clear şi am intrat pe

[1] Câmpul plăcintăriei de un gologan.

cuprinsurile ogoarelor unde acum se înalţă marele spital; şi găsind în sfârşit acolo un loc totuşi mai retras, ne-am aşezat jos, iar căpetenia isprăvii iată că scoate săculeţul.

— Eşti un băiat norocos, măi Jack, zice Robin, meriţi o bună parte din agoniseala asta, într-adevăr, căci totul se datoreşte norocoasei veşti pe care tu mi-ai adus-o. Aşa că, uite – şi răstoarnă totul în pălăria mea – fiindcă, după cum v-am povestit, acum purtam şi eu pălărie.

Cum o fi făcut ca să şterpelească, dintr-o singură lovitură, un asemenea sac cu bani, de la un om treaz şi în toate simţirile, asta n-aş putea să v-o mai spun; dar sigur este că erau mulţi bani acolo şi, printre altele, şi un ditai fişic. Când a căzut fişicul ăla din săculeţ, parcă-l aud pe Robin:

— Stai aşa! Asta-i aur! a strigat el şi a început să cânte cucurigu şi să urle ca un nebun.

Dar n-o nimerise totuşi, căci înăuntrul fişicul ui erau doar monede vechi de o jumătate de penny, de treisprezece şi paisprezece pence, monede de jumătăţi şi de sferturi, ori de câte nouă pence, toate numai bani vechi şi fără valoare, bani scoţieni şi irlandezi; aşa că în privinţa asta a fost dezamăgit; însă, aşa cum stăteau lucrurile, în săculeţ se găseau cam 17–18 lire, după câte am înţeles de la el; căci – aşa cum aţi aflat – eu nu cunoşteam banii. Vă jur că nu!

Ei bine, Robin a împărţit prada în trei; adică în trei părţi, două pentru el şi una pentru mine şi m-a întrebat dacă eram sau nu mulţumit. Eu i-am spus că da, aveam toate motivele să fiu mulţumit; pe lângă asta, erau atât de mulţi bani, adăugaţi la ceea ce-mi mai rămăsese din cealaltă escapadă, încât nici nu ştiam ce să fac cu ei, ori cu mine însumi, atâta vreme cât aveam aşa de mulţi asupra mea.

Robin era un hoţ desăvârşit, căci avea cea mai mare îndemânare în a face să se deplaseze orice obiect de la locul său, aşa încât de îndată ce-şi arunca ochii pe câte ceva, cât ai clipi şi izbutea să aibă lucruşorul acela în mână, şi porumbel se făcea; sau cel puţin eu nu ştiu ca vreodată să-şi fi greşit ţinta ori să fi fost prins asupra faptului.

Era un grozav pungaş de buzunare, foarte dibaci mai ales

la ceasurile de aur ale doamnelor; în general, însă, tindea la mai mult, vârându-se în aventuri disperate ca – bunăoară – cele pe care vi le-am povestit; şi ieşea din toate cât se poate de strălucit, cu cel mai mare succes imaginabil; iar eu, tot ajutându-l în păienjenişurile blestematei arte a furtului, am ajuns a-i fi astfel ucenic.

Şi acum, că deveniserăm atât de bogaţi, n-a vrut să mă mai lase să dorm la fabrica de sticlă ori să umblu gol şi zdrenţăros, ca mai înainte; şi m-a hotărât să-mi cumpăr două cămăşi, o jiletcă şi o manta mare; căci o manta mare era, dintre toate, lucrul cel mai nimerit necuratelor noastre ţeluri.

Aşa că m-am îmbrăcat după sfaturile lui, iar el mi-a luat o locuinţă în aceeaşi casă cu dânsul şi am locuit împreună într-o mică mansardă, potrivită stării noastre sociale.

Curând mai apoi, am plecat iar în escapadă şi, pentru a doua oară, ne-am încercat norocul în locurile de prin preajma Bursei. Acolo am început să lucrăm separat, eu încumetându-mă să umblu de unul singur; şi primul lucru pe care l-am reuşit fără greş a fost un şiretlic nu tocmai uşor, care cerea o oarecare dibăcie din partea unui ucenic, deoarece niciodată nu mai văzusem cum se face o ispravă de felul ăsta. Am zărit doi domni grozav de înfierbântaţi, stând de vorbă, iar unul dintre ei a scos, de două sau de trei ori, un portofel pe care după aceea l-a pus la loc în buzunarul de la haină; şi iar îl scotea, şi arăta din el nişte hârtii şi punea înăuntru alte hârtii; şi apoi iar îl vâra în buzunar, şi tot aşa, de mai multe ori, omul fiind prins în aceeaşi înfierbântată discuţie cu un alt domn şi cu încă vreo doi-trei, care stăteau foarte aproape de dânşii. Ultima dată când şi-a vârât portofelul în buzunar s-ar putea spune că mai curând l-a aruncat înăuntru decât l-a strecurat frumos cu mâna, iar portofelul stătea în picioare, ţeapăn, sprijinindu-se cred eu de vreun alt carnet sau de altceva din buzunar, aşa încât n-a lunecat cu totul înăuntru, ci i se mai vedea un colţ ieşit în afară, deasupra buzunarului.

Acest fel pe care îl au oamenii de a-şi vârî fără pic de atenţie portofelul într-un buzunar de la haină, în care se

poate strecura cu atâta lesniciune mâna oricărui băieţel, cât de mic, obişnuit măcar niţeluş cu meseria, nu va putea fi niciodată criticat îndeajuns. Gentlemenii sunt cât se poate de grăbiţi, cu mintea şi gândurile într-altă parte, şi este cu neputinţă să fie îndeajuns de preveniţi împotriva unor mici creaturi cu ochi de şoim, cum eram noi; şi, de aceea ar trebui ca ei să nu-şi deschidă niciodată portofelele, fie să şi le deschidă numai când sunt ceva mai în siguranţă, fie să nu ţină nimic de valoare în ele. S-a întâmplat ca eu să mă aflu chiar în faţa acelui domn, pe străduţa Swithin's-alley; sau, mai curând, pe acea alee care se află între Bursa şi Swithin's-alley, chiar lângă un pasaj care duce din alee înăuntru în Bursă; când am zărit portofelul cum trecea ca suveica încolo şi încoace, fâţâindu-se înăuntru şi în afara buzunarului, mi-a venit imediat în minte că dacă aş fi sprinten de mână, apoi desigur că aş putea sustrage acel portofel, după cum mai mult ca sigur că Robin ar fi pus mâna repede pe el, dacă l-ar fi văzut cum îl văzusem eu, tot intrând şi ieşind din buzunar; însă când am zărit portofelul aninând drept sub nasul meu, aşa după cum v-am spus, atunci, mi-am zis: „acuma îmi aparţine", şi, traversând aleea, am trecut, frecându-mă încet, foarte de-aproape, pe lângă domnul acela, cu mâna lăsată în jos şi lipită de mine; şi, apucând portofelul de colţul ieşit în afară, cadoul mi-a alunecat atât de uşor în podul palmei, încât era imposibil că păgubaşul să fi simţit cea mai mică mişcare sau ca măcar altcineva să mă fi văzut cum i l-am luat. Am mers după aceea drept înainte, spre piaţa largă din partea de nord a Bursei, apoi am şters-o şerpeşte în jos pe Bartholomew-lane, până la Tokenhouse-Yard, în aleile care trec de acolo înspre zidul Londrei şi, astfel, străbătând Moorgate, m-am aşezat jos pe iarbă în a doua parcela de la Moorfields, cam pe la mijlocul câmpului, locul unde îmi dădusem întâlnire cu Will Robin, dacă unul dintre noi ar fi reuşit să pună mâna pe vreo prada. Când am ajuns acolo, Will încă nu venise, dar l-am văzut sosind şi pe el cam peste vreo jumătate de oră.

De îndată ce Will a fost lângă mine, l-am întrebat de ce pradă făcuse rost. Era palid şi părea speriat; dar mi-a răs-

puns:

— M-am întors cu mâna goală; dar tu, căţel băftos ce eşti, tu cu ce te-ai ales? N-ai ciupit cumva portofelul domnului ăla din Swithin’s-alley?

— Ba da, i-am răspuns râzând; de unde ştii?

— De unde ştiu i sare atunci Will; – dar află că păgubaşul spumegă şi aiurează şi e pe jumătate, sărit de pe fix; omul bate din picioare şi strigă şi-şi sfâşie hainele de pe el; zice că e cu totul distrus şi ruinat, iar oamenii de pe alee spun că avea în portofel nu ştiu câte mii de lire; cam ce poate fi înăuntru? Ia hai să căutăm!

Ei bine, ne-am trântit pe burtă în iarbă, acolo în mijlocul parcelei, în aşa fel ca nimeni să nu ne dea atenţie; şi am deschis portofelul în care erau o mulţime de poliţe şi bilete semnate de diferiţi oameni; unele de pe la bijutieri şi altele aparţinând unor birouri de asigurare, cum li se spune, şi câte altele de felul ăsta; dar ceea ce se pare că era mai de preţ decât tot, e că într-o cută a pereţilor portofelului – un fel de teacă, însă cu mai multe despărţituri – am dat de un plic plin cu diamante nemontate. Păgubaşul, după câte am înţeles după aceea, era un evreu care făcea comerţ cu aşa ceva şi care de fapt ar fi putut să aibă mai multă grijă de ele şi să şi le păstreze cum trebuie.

De data aceasta prada era prea mare chiar şi pentru Will Robin; căci, deşi între timp ajunsesem şi eu să pricep lucrurile mai ca lumea decât înainte, pe când habar n-aveam cum e cu banii, totuşi Will era de departe mai dibaci decât mine în asemenea lucruri. Dar norocul de acum îl încurca şi pe el ca şi pe mine. Ne aflam, de astă dată, amândoi cam în situaţia cocoşului din fabulă, căci toate poliţele, şi cred că una era a lui Sir Henry Furness, de 1200 de lire – şi toate diamantele, care valorau cam o mie cinci sute de lire, după cât se spunea, toate aceste lucruri, zic, nu erau de nicio valoare pentru noi. O singură punguţă cu bani de aur ne-ar fi prins mult mai bine decât întreg avutul acela.

— Dar, hai, a stăruit Will, hai să ne uităm niţeluş la poliţe, poate că dăm totuşi de vreuna mai mică.

Ne-am uitat la toate poliţele şi printre ele am găsit una

de 32 de lire.

— Haidem, a vrut Will, hai să mergem să ne interesăm unde locuieşte omul ăsta.

Aşa că ne-am repezit din nou în oraş şi Will a mers la poştă şi a întrebat; i-au spus că omul căutat locuia la Temple-bar.

— Bine, a hotărât Will, am să risc. Am să mă duc să primesc banii; poate că nu şi-a adus încă aminte să trimită vorbă şi acolo ca să oprească plata.

Dar lui Will i-a venit în cap să procedeze altfel.

— Stai, s-a răzgândit el, am să mă duc mai întâi îndărăt pe alee, să văd dacă nu pot auzi ceva despre cele ce s-or fi întâmplat, căci cred că încă nu s-a potolit zarva.

Se pare că domnul care a rămas fără portofel a fost dus în taverna „King's-Head" de la capătul aleii, unde se strânsese la uşă o mulţime de lume.

Şi iată că Will o porneşte, şi iată că stă de pază, şi iată-l aşteptând pe colo, pe dincolo; iar apoi, desluşind mai mulţi oameni adunaţi pilc, fiindcă nu se risipiseră încă toţi, îl întreabă şi el pe unul într-o doară că oare ce s-a întâmplat; iar oamenii încep a-i povesti o lungă istorie despre un domn ce-şi pierduse portofelul în care avea un plic ghiftuit cu diamante şi poliţe de câteva mii de lire şi cu nu mai ştiu ce şi că tocmai anunţase asta prin strigare publică şi oferise suma de o sută de lire răsplată oricui avea să descopere portofelul şi să i-l aducă înapoi.

— Aş dori, s-a propus Will singur unuia dintre cei cu care stătea de vorbă, să ştiu doar cine i l-o fi luat. Nu am nicio îndoială că eu l-aş putea ajuta să şi-l capete înapoi; nu-şi aminteşte oare nimic, niciun detaliu despre cineva, despre vreun băiat sau de vreun individ care să fi trecut pe lângă dânsul? Dacă ar putea să mi-l descrie, m-aş descurca eu singur pe urmă.

Cineva care l-a auzit vorbind astfel, precum că ar fi atât de dornic să-l ajute pe bietul păgubaş, s-a dus la acesta şi i-a dat de veste că un tânăr, adică Will, îndrugase ceva pe acolo pe la uşă; şi iată că vine la el un alt domn, din partea păgubaşului, şi, luându-l la o parte pe Will îl întreabă ce

anume a spus. Will Robin era de felul său un tânăr grav, care deşi cătană veche într-ale meseriei, totuşi – după aspect – nu arăta de loc a se ocupa cu aşa ceva; şi i-a răspuns curiosului că el lucra undeva pe unde bântuiau o mulţime de stricaţi din bandele micilor pungaşi de buzunare şi că dacă ar avea doar o cât de mică descriere a persoanei pe care ei o bănuiau, ar îndrăzni să spună că el s-ar face luntre şi punte să-l descopere şi poate că ar fi în măsură să obţină a i se înapoia lucrurile. Atunci intermediarul l-a rugat să meargă împreună cu el înaintea păgubaşului, ceea ce Will a şi făcut; şi după câte mi-a spus, l-a găsit pe nenorocosul acela stând cu capul sprijinit de spătarul scaunului, palid ca un cearşaf şi nemângâiat în ultimul hal, după cum îl descria Robin, de parcă ar fi fost un adevărat condamnat.

Când a venit să-l întrebe dacă nu văzuse cumva vreun băiat sau vreun individ jerpelit stând la pândă prin preajma locului unde se produsese furtul sau trecând pe acolo de mai multe ori, jefuitul a răspuns că nu, nu văzuse pe nimeni, nu-şi putea aminti să fi trecut cineva prin apropierea lui.

— Atunci, a ridicat Will din umeri, va fi foarte greu, dacă nu chiar imposibil, de descoperit ceva. Totuşi, a continuat el, dacă socotiţi că merită osteneala, eu am să mă amestec printre pungaşii aceia, să vedem ce se aude, cu toate că – i-a spus – nu-mi face plăcere să fiu văzut în mijlocul lor; însă mă voi amesteca printre ei şi dacă portofelul e)a careva din vreo bandă din acelea, există zece şanse la una că o să-mi ajungă ceva la ureche despre asta.

Atunci l-au întrebat dacă auzise ce recompensă a oferit domnul ca să i se restituie paguba; Will a răspuns că nu (deşi lui i se spusese încă de la uşă); prietenii păgubaşului i-au precizat că oferise o sută de lire.

— Asta e prea mult, a făcut Will; dar dacă binevoiţi să lăsaţi totul pe seama mea, eu am să pot să vi-l obţin cu mai puţin decât atâta, sau poate că n-am să reuşesc a-l obţine deloc.

Atunci domnul care pierduse portofelul i-a spus unuia din

ceilalţi:

— Încredinţează-l că dacă-l va putea obţine cu mai puţin, plusul îi va rămâne lui.

William a răspuns că el ar fi foarte bucuros să-i poată face domnului un asemenea serviciu, iar răsplata urmează ca s-o decidă păgubaşul însuşi.

— Bine tinere, i s-a adresat unui dintre gentlemeni, oricare ar fi suma pe care o stabileşti cu junele „artist” care a reuşit această pungăşie (căci garantez, eu că e un artist, oricine ar fi el), i se va plăti, dacă nu cere peste o sută de lire; iar domnul pe care l-a jefuit e de acord să-ţi dea şi ţie cincizeci de lire în plus pentru osteneală.

— Într-adevăr, domnule, a vorbit Will foarte grav, a fost o simplă întâmplare ca eu trecând pe lângă uşă să văd mulţimea şi să întreb ce s-a întâmplat; dar dacă aş putea fi instrumentul prin care nefericitul domn să-şi regăsească portofelul şi lucrurile din el, apoi voi fi foarte bucuros; şi nu sunt atât de bogat încât să nu merite să mă ostenesc pentru cincizeci de lire. Apoi, Robin a primit indicaţia la cine să vină şi cui să-i dea raportul, dacă o să afle ceva şi aşa mai departe.

CAPITOLUL IV

Will înapoiază portofelul şi obţine recompensa – Furăm un săculeţ cu bani de la un bătrân cavaler – Conştiinţa mea nestrămutată că sunt un gentleman mă împiedică de la băutură, de la înjurături şi de la alte vicii de acest fel – Will mă hotărăşte să mă fac tâlhar de drumul mare – Lovituri la drumul mare –

Will a întârziat atât de mult încât, după cum rămăseserăm înţeleşi, eu m-am dus acasă, iar el nu s-a întors decât noaptea târziu; căci ne sfătuiserăm dinainte că n-ar fi bine să vină direct de la ei la mine, ca nu cumva să fie urmărit şi eu să mă pomenesc astfel înşfăcat. Dacă n-ar fi făcut niciun pas spre o înţelegere, desigur că s-ar fi întors într-o jumătate de oră, cum şi conveniserăm; dar văzând că întârzie, ne-am regăsit la locul întâlnirii noastre de noapte, care era în fundacul Rose Mary.

Când a venit, mi-a adus la cunoştinţă toate discuţiile avute şi îndeosebi cât era de topit cu firea cel care-şi pierduse portofelul; Will nu se îndoia că vom primi drept răsplată o frumoasă şi rotundă sumă.

Ne-am sfătuit toată seara în fel şi chip şi am ajuns la concluzia că nu trebuia să le dea nimic de veste a doua zi; iar a treia zi să se înfăţişeze totuşi, dar să nu le spună decât că mirosise ceva şi credea că ar putea recăpăta portofelul, făcând să pară lucrul acesta cât mai greu cu putinţă şi născocind cât mai multe dificultăţi. Prin urmare, după trei zile, Will s-a întâlnit din nou cu păgubaşul, pe care l-a găsii foarte neliniştit de întârzierea lui şi care i-a spus cât de speriaţi fuseseră că el a vrut doar să-i linguşească pentru a scăpa de dânşii; şi că fuseseră prea blânzi lăsându-l să

plece cu atâta uşurinţă, fără să-l cerceteze mai îndeaproape ce şi cum.

Will n-a fost lipsit de cutezanţa de a deveni dintr-o dată foarte grav faţă de ei şi le-a spus că dacă asta era tot ce urma să capete ca răsplată pentru că avusese bunăvoinţa de a le spune că el crede că i-ar putea servi, apoi se puteau convinge singuri că-l nedreptăţiseră şi că au greşit prin însuşi faptul că el – iată – a venit din nou, nerugat, în faţa lor; dar dacă totuşi credeau că-şi pot atinge scopul dorit luându-l pe el la cercetări, atunci n-aveau decât, poftim, în cazul că le face plăcere, să înceapă a-l descoase chiar acum, pe loc; fiindcă el nu avea nimic de spus altceva decât că ştie pe unde bântuie câţiva din tinerii pungaşi faimoşi în astfel de lovituri; şi credea că prin câteva întrebări încoace şi încolo, momindu-l cu bani şi cu lucruri de felul ăsta, vor ajunge poate să se trădeze unul pe altul şi, prin acest mijloc, ar putea căpăta portofelul şi l-ar putea aduce înapoi; iar toate acestea putea să le spună şi în faţa unui judecător de pace, dacă găseau ei de cuviinţă; şi apoi, la urma urmelor, nu mai avea să le spună nimic decât ca el şi-a pierdut o zi sau două ca să-i servească şi că nu s-a ales cu nimic decât – poftim! – să fie bănuit pentru osteneala de a le fi de folos; şi, cu asta, Will a terminat cu ei – aşa le-a spus – n-au decât să caute singuri cele pierdute şi să le găsească ei pe unde i-o tăia capul.

Atunci, gentlemenii au început să-i acorde o altfel de ascultare şi l-au întrebat dacă măcar le putea da ceva speranţe să-şi recupereze ceea ce pierduseră; Will le-a spus că nu-i era frică a le mărturisi că i se pare să fi auzit ceva veşti şi că prin ceea ce a întreprins pe propriu-i cont, el împiedicase deocamdată ca vreuna din poliţe să fie arsă cu portofel cu tot; dar că mai departe şi n-ar trebui să-i mai pună nicio întrebare, până ce nu vor avea bunăvoinţa de a-i răspunde lui la una sau două întrebări. I-au făgăduit că-i vor da satisfacţie în măsura în care vor putea, rugându-l să le spună ce doreşte.

— Bine, domnilor, aşa le-a spus, cum vă puteţi aştepta ca un hoţ care v-a jefuit de lucruri de o asemenea valoare să

vină şi să se predea în mâinile dumneavoastră, să mărturisească pe şleau că bunurile dumneavoastră sunt la el şi să vi le dea înapoi, dacă nu-l asiguraţi nu numai că-i veţi da răsplata cuvenită, dar şi că nu-l veţi reţine, chestiona sau trimite în faţa unui magistrat?

Ei s-au arătat gata să-i dea orice asigurare posibilă în privinţa asta.

— Ba nu, le-a replicat, eu nu ştiu ce asigurare îmi puteţi da; căci atunci când o să aveţi în ghearele dumneavoastră un biet băiat, după ce vă va fi arătat bunurile ce vă lipsesc, îl puteţi lesne aresta drept hoţ şi va fi limpede ca lumina zilei că el este hoţul; atunci dumneavoastră vă veţi lua lucrurile pierdute, pe el îl veţi trimite la închisoare şi ce compensaţie o să mai poată avea oare de la dumneavoastră după aceea?

Oamenii erau complet încurcaţi în faţa acestei dificultăţi; l-au rugat să încerce dacă n-ar putea să pună el mâna pe lucrurile dispărute, iar ei îi vor da banii înainte de a i le lua din mână şi-l vor lăsa să plece cu o jumătate de oră înainte de a ieşi ei din cameră.

— Nu, domnilor, s-a împotrivit din nou Robin, asta nu mai merge acum. Dacă mi-aţi fi vorbit aşa înainte de a pomeni de arestarea mea pe de-a surda, atunci eu v-aş fi crezut pe cuvânt; însă acum este clar că aţi avut în minte un gând necurat şi atunci cum pot eu să cred că mă aflu sută în sută în siguranţă?

S-au gândit ei împreună la multe detalii, dar nimic nu se potrivea; în cele „din urmă, ceilalţi oameni care mai erau de faţă au propus să-i dea garanţie, printr-o poliţă de o mie de lire, că nu vor căuta să facă niciun fel de greutăţi persoanei respective. Will a pretins că ei nu se puteau obliga şi că obligaţia lor nu avea nicio valoare şi că, de îndată ce-şi vor vedea bunurile în mână, ei puteau să i le confişte.

— Şi oare ce ar însemna, a adăugat el, să-l faci pe-un biet pungaş de buzunare să dea în judecată că nu i-ai înmânat răsplata chipurile promisă?

Ei nu ştiau ce să mai spună, şi i-au sugerat să ia Will bunurile aflate în mâinile băiatului acela, dacă era vorba de

un băiat, făgăduind că ei se obligau să-i plătească banii de care pomeniseră de la început. Însă tovarăşul meu le-a râs în nas:

— Nu, domnilor, dat fiind că nu sunt eu hoţul, mi-ar fi foarte urât să mă aşez eu în locul său şi să stau eu la dispoziţia dumneavoastră.

Atunci toţi acei gentlemeni au ridicai din umeri spunându-i că altceva nu ştiau ce să facă şi că era foarte greu dacă el nu voia să aibă de loc încredere într-înşii. Argument la care Will le-a cerut să priceapă că era foarte dornic să aibă încredere într-înşii, după cum dorea de asemenea să-i servească; dar că ar fi nespus de greu pentru el să se pomenească nimicit şi acuzat de furt, doar pentru că se ostenise de bună voie să-i servească.

Gentlemenii s-au oferit să-i dea scris de mâna lor că nu-l bănuiau niciun dram şi că niciodată nu-l vor învinui de nimic în privinţa asta; recunoşteau că el a făcut, la cererea lor, cercetări cu privire la bunurile dispărute; iar dacă le aducea, îi vor plăti atâţia bani – şi-i precizau cât – în momentul când le va preda sau chiar şi mai înainte, fără a-l obliga să numească ori să aducă înaintea lor pe cel de la care le căpătase. Cu această scrisoare semnată de cei trei domni care se găseau de faţă şi de persoana care pierduse portofelul, tânărul meu tovarăş le-a spus că el se va duce şi va încerca tot posibilul ca să capete îndărăt portofelul cu toate cele ce erau în el.

Apoi şi-a exprimat dorinţa ca ei să-i dea în scris dinainte o listă despre toate lucrurile care se găseau în portofel; ca nu cumva să i se spună când îl va aduce că lipseşte ceva din el; şi a cerut ca scrisoarea să fie sigilată, după cum va sigila şi el portofelul când i se va înmâna. Cu asta au fost de acord şi, prin urmare, păgubaşul a întocmit o listă cu toate poliţele pe care îşi amintea că le-a avut în portofel, precum şi cu mimatul diamantelor, după cum urmează:

— O poliţă semnată de Sir Henry Furness pentru 1 200 lire.

— O poliţă semnată de Sir Charles Duncomb pentru 800 lire, din care se încasaseră 250 lire, deci pentru valoarea de

550 lire.

— O poliţă semnată de J. Tassel, bijutier, 165 lire.

— O poliţă a lui Sir Francis Child, 39 lire.

— O poliţă a unui oarecare Stewart, care ţinea un birou de garanţii şi asigurări, 350 lire.

— O hârtie conţinând treizeci şi şapte de diamante remontate, în valoare de aproximativ 1 500 lire.

— O hârtiuţă conţinând trei diamante mari neşlefuite şi unul mare şlefuit şi tăiat, în valoare de 850 lire.

În schimbul acestor lucruri ei i-au promis în primul rând să-i dea orice sumă s-ar conveni cu hoţul, dar nu mai mult de 50 lire şi să adauge la acea sumă alte 50 lire, pentru el personal, că s-a zbătut să procure bunurile furate.

Acum, Will avea acoperirea principală şi a venit la mine şi mi-a povestit toată istoria foarte cinstit, aşa cum v-am înfăţişat-o şi eu mai sus; i-am încredinţat portofelul, şi el mi-a spus că, după părerea sa, era rezonabil să luăm toată suma ce ni se oferea; căci astfel va părea că, le-a făcut un serviciu şi se va înţelege mai uşor cu dânşii. Am căzut de acord cu toate propunerile lui; aşa că s-a înfiinţat acolo a doua zi, iar domnii care îl aşteptau au fost foarte punctuali la întâlnire.

Robin i-a vestit de cum a deschis gura că le făcuse serviciul promis şi, după cum spera, chiar aşa cum o doriseră dânşii; şi le-a spus că dacă n-ar fi fost diamantele, ar fi putut căpăta totul în schimbul celor zece lire, dar că diamantele, cu strălucirea lor, aprinseseră imaginaţia băiatului, aşa încât el începuse a vorbi de o fugă în Franţa sau în Olanda, unde să-şi trăiască tot restul zilelor ca un gentleman; veste la care gentlemenii au râs.

— Totuşi, domnilor, le-a spus Will, iată portofelul; şi l-a scos învelit într-o bucată de batistă colorată, zoioasă, atât de terfelită cât o putea face strada, şi sigilată cu nişte ceară mizerabilă, în chip de pecete.

Şi, scoţându-se peceţile de pe listă în acelaşi timp, a despăturit zdreanţă aceea zoioasă şi i-a arătat păgubaşului portofelul; la care nenorocosul domn a fost atât de surprins şi năpădit de bucurie, în ciuda tuturor vorbelor

pregătitoare, încât a trebuit să ceară un pahar cu vin sau cu coniac, să-l bea imediat, ca să nu-i vină leşin.

A fost deschis portofelul şi s-a scos mai întâi plicul cu diamante şi s-a văzut că erau toate acolo, doar că hârtiuţa mică era separată, iar diamantele nemontate din ea fuseseră amestecate cu celelalte; totuşi a recunoscut că nu lipsea niciunul şi că erau în bună stare.

Apoi au fost verificate poliţele, una câte una, şi la un moment dat au găsit o poliţă de 80 de lire în plus faţă de cele menţionate la socoteală; pe lângă ele, de asemenea, mai multe hârtii nu de comerţ, dar totuşi importante pentru gentleman, iar el a recunoscut că totul i s-a restituit în chip cât se poate de cinstit.

— Şi acum, tinere, i-au vorbit ei, te vei convinge ca şi noi vom proceda la fel de onest cu tine.

Rostind acestea, i-au înmânat întâi 50 de lire partea lui, iar apoi i-au numărat şi cele 50 de lire pentru mine.

Will a luat cele 50 de lire oferite lui şi le-a vârât în buzunar, învelindu-le în hârtie, toată suma fiind în monede de aur; apoi a început să numere celelalte 50 de lire; dar după ce a numărat 30 de lire, s-a oprit:

— Staţi o clipă, domnilor, căci aşa cum până în clipa aceasta m-am purtat corect faţă de dumneavoastră, doresc să nu aveţi motive de a spune că până la sfârşit mi-am schimbat purtarea. Am numărat şi am oprit 30 de lire, căci la atâta m-am înţeles cu băiatul; aşa că iată, vă înapoiez 20 de lire din banii dumneavoastră.

Ei au rămas o bună bucată de vreme surprinşi, uitându-se unul la altul, în faţa acestui model de cinste; căci până în momentul acela, într-adevăr, nu fuseseră chiar cu totul lipsiţi de o oarecare tainică bănuială că el ar fi hoţul, ori demonstraţia de diplomaţie a lui Robin a contribuit în ochii lor să le spulbere şi ultima îndoială. Gentlemanul care îşi recăpătase poliţele i-a şoptit unuia dintre prietenii săi:

— Daţi-i toţi banii.

Celălalt i-a răspuns însă tot în şoaptă:

— Nu, atâta vreme cât el a scăzut singur preţul şi este mulţumit cu cele 50 de lire pe care i le-aţi dat, este foarte

bine, lăsaţi să fie aşa.

Însă nu vorbise atât de încet încât Robin să nu-l audă, aşa că a intervenit şi el în acelaşi sens:

— Eu sunt foarte mulţumit; mă bucur că am putut-o face pentru dumneavoastră.

Şi, rostind aceste vorbe, Will se pregătea să plece. Însă chiar în clipa când da să iasă, auzi pe unul din gentlemeni rugându-l:

— Vezi cât de drepţi suntem faţă de tine, tinere dragă, şi cât de corect ne-am purtat, de altminteri ca şi tine, ferindune a-ţi cere să ne spui cine este vicleanul hoţoman care a ştiut pune mâna pe o asemenea pradă; însă, deoarece tu ai stat de vorbă cu el, nu ne poţi oare povesti nimic despre felul cum a reuşit s-o şparlească, barem pentru a ne putea feri pe viitor de alţi asemenea indivizi?

— Domnule, a început Will, când am să vă povestesc cum s-au întâmplat lucrurile, gentlemanul păgubit se va învinovăţi pe sine mai mult decât pe oricine altcineva, sau cel puţin în egală măsură. Tânărul pungaş care a pus mâna pe această pradă ieşise, pare-se, împreună cu unul din tovarăşii săi care este un ager şi experimentat pungaş de buzunare, cum sunt majoritatea celor din Londra; dar în clipa aceea maistoraşul era altundeva, ceva mai departe, iar acest băietan nu „culesese” încă până atunci niciodată în viaţa lui ceva din vreun buzunar; dar, după câte spune singur, el s-ar fi aflat pe partea dinspre Bursă a pasajului, iar gentlemanul stătea undeva chiar în preajmă; vorba vine, căci de fapt nu stătea, ci era peste măsură de aprins de discuţia cu un alt gentleman, şi adeseori tot scotea acest portofel, şi-l deschidea, şi scotea din el hârtii, şi punea în el alte hârtii, şi vâra portofelul la loc în buzunarul hainei; băiatul susţine că ultima dată portofelul s-ar fi agăţat de gura buzunarului, ori s-ar fi împiedicat de ceva dinăuntru şi că atârna puţin în afară, lucru pe care observându-l, zgâmboiul ăla de puştan, care îl urmărise pe gentleman o bună bucată de vreme, a trecut foarte pe aproape de dânsul şi a tras încetişor portofelul, fără ca domnul să-şi dea câtuşi de puţin seama.

Şi Robin a continuat, spunând:

— E foarte ciudat că se întâmplă ca gentlemenii să-şi vâre – şi mai ales cu atâta de nebăgare de seamă – portofelele de o asemenea valoare, prin fel de fel de buzunare desfăcute.

— Tot ce spui e foarte adevărat, a recunoscut gentlemanul.

Şi astfel, după alte câteva schimburi de vorbe fără mare importanţă, Will a pornit-o îndărăt spre mine.

Eram acum în aşa hal de bogaţi, încât aproape că nu ştiam ce să facem cu atâţia bani; cel puţin eu chiar că nu ştiam, căci nu aveam niciun fel de rude, niciun fel de prieten, pe nimeni, nicăieri, căruia să-i fi putut încredinţa ceva din ceea ce aveam, pe nimeni în afară de buzunarul meu; în privinţa lui Will, el tot mai avea o biată mamă săracă, dar la fel de păcătoasă ca şi el, pe care însă a îmbogăţit-o şi a făcut-o să se bucure de noroacele lui.

De data aceea am împărţit prada în părţi egale căci, deşi fusese câştigată de mine, Will ştiuse a o rotunji, iar felul cum întorsese el toate cele ne ajutase a pune mâna pe bani; căci altminteri nici el nici eu nu ne-am fi ales nici cu o para chioară din toată scofala, urmând oricare altă cale. În privinţa poliţelor, fără doar şi poate că dacă ele n-ar fi fost duse chiar în aceeaşi clipă la bijutier, ca să se încaseze banii pe ele, păgubaşul ar fi anunţat să se oprească plata şi poate că ar fi sosit la faţa locului chiar în timp ce se încasau banii şi ar fi pus mâna pe făptaş. Şi apoi, în privinţa diamantelor, n-ar fi existat nicio posibilitate să le oferim spre vânzare tocmai noi, nişte bieţi săraci, altcuiva decât cel mult acelora care erau tăinuitorii noştri cunoscuţi, iar aceştia nu ne-ar fi dat mai nimic pe ele, în comparaţie cu valoarea lor reală; căci, după cum am înţeles mai târziu, acei care îşi fac o meserie din a cumpăra bunurile furate, au destulă grijă să folosească greutăţi false şi să înşele pe amărâtul care le aduce, cu cel puţin o uncie la trei.

În general, am făcut cea mai bună afacere posibilă chiar şi în multe alte privinţe. Aveam pe vremea aceea o ciudată conştiinţă morală, aşa needucat cum eram; căci, cu toate

că nu-mi făceam niciun scrupul din a obţine orice de la oricine prin furt, totuşi nu puteam suferi să distrug poliţele şi hârtiile păgubaşilor, socotind că asta le-ar fi făcut foarte mult rău, iar mie nu mi-ar fi adus niciun folos; şi eram atât de frământat cu privire la rezolvarea chestiei acestea, încât nu mă puteam odihni nici noaptea nici ziua, până nu-i linişteam pe cei de la care fuseseră şterpelite lucrurile.

Acum eram deci bogat, atât de bogat încât nu ştiam ce să fac nici cu banii şi nici cu mine. Trăisem aşa de modest şi de sărac lipit pământului, încât cu toate că – după cum v-am spus – cheltuiam din când în când câte doi-trei pence pur şi simplu ca să-mi potolesc foamea, totuşi existau atâţia oameni care – v-am mai amintit-o – îmi foloseau serviciile şi care îmi dădeau de mâncare şi uneori şi haine, încât într-un an întreg nu cheltuisem nimic din cei cincisprezece şilingi obţinuţi din banii celui jefuit la Vamă; şi încă mai aveam în buzunar şi cele patru guinee, de la penultima pradă, vreau să spun adică banii aceia pe care îi lăsasem să cadă în scorbura copacului.

Dar acum am început să-mi înalţ ochii ceva mai sus; şi cu toate că Will şi cu mine ieşisem de mai multe ori împreună, totuşi atunci când ni se ivea prilejul vreunor nimicuri, ca de pildă batiste sau alte fleacuri asemănătoare, nici nu mai voiam să avem de-a face cu ele, neavând chef să ne expunem la riscuri pentru nişte asemenea chestii mărunte. S-a întâmplat într-o zi, într-o vineri, pe când ne plimbam noi tacticoşi prin West Smithfield, s-a întâmplat zic să fi nimerit printre clientela pieţei şi un bătrân boiernaş de ţară care vindea nişte boi uriaşi; se pare că omul era de fel din Sussex. Înălţimea sa, căci aşa i se spunea, primise banii pe boi într-o tavernă, de a cărei firmă iată că am uitat cum se numea şi, vârându-şi o parte a banilor într-o taşcă şi fiind cu taşca aia în mână, l-a apucat pe bietul om o criză bruscă de tuse şi iată-l că se opreşte bătrânul să tuşească, sprijinindu-şi mâna în care ţinea punga pe peretele de scânduri al unei prăvălii, chiar lângă Cloistergate sau Poarta cu Arcade cum ar veni, adică la vreo trei sau patru case depărtare de ea; noi amândoi eram chiar în spatele său.

Will îmi zice:

— Fii gata!

Şi iată-l că se şi preface a se împiedica şi cade cu capul drept peste bătrânul boiernaş, chiar în momentul când el tuşea, mai gata-gata să se sufoce şi cu totul sleit de oboseală, din pricină că se înăbuşea.

Violenţa loviturii l-a rostogolit la pământ; punga într-adevăr nu i-a zburat imediat din mână, dar eu am alergat s-o apuc şi am smucit-o la repezeală, smulgându-i-o frumuşel, şi am început să alerg la vale, iute ca vântul, printre arcade; cum am trecut de arcade, am luat-o la stânga şi am tăiat-o prin Little Britain, ajungând astfel în Bartholomewnose, apoi traversând Aldersgate-street, prin Paul's-alley, în Redcross-street, şi tot aşa, tăind stradă după stradă, prin nenumărate alei, nu m-am oprit de loc până n-am ajuns în a doua parcelă de la Moorfields, vechiul nostru loc de întâlnire.

Will, între timp, a alunecat şi el jos, o dată cu bătrânul, dar s-a ridicat la iuţeală; bătrânul cavaler, căci se pare că asta era boiernaşul nostru, s-a speriat de cădere, iar respiraţia îi era atât de întretăiată de tuse, încât nu şi-a putut reveni ca lumea să poată vorbi încă un timp; timp în care, însă, sprintenul Will se şi ridicase şi o tulise; jefuitul n-a putut nici să strige „prindeţi hoţul", nici să povestească la nimeni că pierduse ceva, încă o bună bucată de vreme; ci doar tuşind sălbatic şi înroşindu-se, până ce s-a făcut aproape negru la faţă, striga într-una: punga... hm, hm, hm, pung... mi-a luat... hm, hm, hm, hm, hm, hm, apoi îşi mai trăgea niţel sufletul şi-i dădea iar drumul: pungaşii!... hm, hm... şi, după o mulţime de *hm*-uri şi de *puuungaşii,* a reuşit s-o scoată la capăt.

— Mi-au luat punga cu bani!

În tot răstimpul, nimeni din toată lumea adunată acolo nu înţelesese nimic; iar cât despre pungaşi, ce-i drept, ei avuseseră destulă vreme s-o ia din loc, şi cam peste o oră Will s-a înfiinţat la întâlnire; acolo ne-am aşezat iar, amândoi, jos în iarbă, şi am scos banii: era vorba de opt guinee, cinci lire şi doisprezece şilingi în monede de argint,

adică la un loc tocmai paisprezece lire în cap. Le-am împărţit pe loc şi am pornit-o iar la treabă, chiar în ziua aceea, sperând că poate aveam să mai câştigăm ceva; şi fie că prea eram înflăcăraţi de norocul nostru, fie că n-am prea mai fost noi cu ochii în toate părţile sau că nu ni s-a mai oferit niciun prilej ademenitor, nu ştiu nici eu bine, dar sigur este că n-am mai făcut rost de nimic în noaptea aceea, nici măcar nu ni s-a mai ivit ceva în cale care să ne ademenească.

Am făcut multe şi multe escapade de soiul ăsta, uneori împreună, la mică distanţă unul de altul, şi am şi dat câteva lovituri bune; dar eram atât de copleşiţi de bal ta noastră, încât într-adevăr nu ne mai înjoseam să ne pierdem vremea cu mărunţişuri, după cum v-am şi spus-o mai înainte; nu, nici chiar cu lucruri care pe alţii i-ar fi bucurat poate; pe noi nu ne mai putea urni nimic altceva decât genţile şi sumele grase de bani.

Lovitura următoare a avut loc pe înserat, într-o curte prin care se trece din Gracechurch-street în Lombard-street şi unde se afla casa de rugăciuni a Quaker-ilor; a fost vorba de un tânăr care, după cum am aflat noi după aceea, era ucenic la un negustor de postavuri din Gracechurch-street; se pare că ucenicul primise o foarte mare sumă de bani şi iată-l că vine cu părăluţele la prăvălia unui bijutier din Lombard-street; acolo a lăsat cea mai mare parte din acea sumă; între timp, se întunecase, iar bijutierul s-a apucat să închidă prăvălia şi au început să se aprindă luminile; noi l-am urmărit câtă vreme a stat înăuntru şi l-am aşteptat de partea cealaltă a străzii, ca să vedem ce face. După ce a plătit toţi banii pe care-i avea de dat bijutierului, a mai zăbovit un timp, poate ca să primească fireştile chitanţe, şi între timp s-a întunecat şi mai tare ca înainte; în cele din urmă, iată-l că iese din prăvălie, dar tot mai ducea sub braţ un săculeţ destul de dolofan, şi iată-l că traversează şi intră în curte, o curte care pe vremea aceea mai era încă destul de întunecată; în mijlocul curţii se afla o intrare acoperită cu scânduri, iar ceva mai departe, la celălalt capăt, un prag; şi de îndată ce ar fi pus piciorul pe prag, el urma s-o

ia la stânga, pe Gracechurch-street.

— Ţine-te bine, zice Will către mine, fii ager; şi de îndată ce a terminat de spus asta, s-a şi repezit ca în zbor la tânăr şi numai ce văd că-i aplică o atât de violentă lovitură, încât l-a zvârlit înainte cu o forţă prea mare ca ucenicul să-i fi putut cumva rezista; dar cum flăcăiandrul se străduia, totuşi să-şi revină, picioarele i s-au împiedecat pe prag şi a căzut înainte, înspre cealaltă parte a curţii, ca şi când ar fi zburat prin aer, cu mâna întinsă înspre casa de rugăciuni a Quakeri-lor. Eu eram dinainte pregătit şi, cât ai clipi, am şi dibuit sacul cu bani, pe care îl auzisem căzând, căci îi zburase din mână, băiatul fiind preocupat să-şi salveze viaţa, nu paralele. Eu am şters-o înainte cu banii, iar Will, care-l azvârlise la pământ, văzând că eu înhăţasem punga, a rupt-o şi el de fugă înapoi; pe când treceam pe Fenchurch-street, m-a ajuns din urmă şi am grăbit-o împreună spre casă. Bietul tânăr s-a izbit puţin în cădere şi i-a mărturisit stăpânului său că a fost doborât la pământ într-o adevărată încăierare, ceea ce nu era adevărat, căci nici eu nici Will n-avuseserăm niciun fel de ciomag în mână; dar stăpânul tânărului a fost, pare-se, atât de mulţumit că ucenicul nu căzuse victimă înainte de a fi plătit bijutierului, Sir John Sweetaple, o parte din bani – se pare că mai mult de 100 de lire – încât; n-a făcut prea mare zarvă pe chestia pierderii suferite; ci, după cum am auzit mai târziu, l-a prevenit doar pe ucenicul său să fie cu mai multă grijă pe viitor şi să nu mai apuce asemenea poteci prin parc; de fapt băiatul nu scăpase chiar atât de uşor cum îşi închipuia, căci noi îl văzuserăm şi ceva mai înainte, când avea toţi banii asupra lui; dar fiind prea devreme, nu era încă un timp al zilei potrivit unei trebi ca a noastră, aşa că atunci nu-l păscuse vreo primejdie.

Prada ce ne picase în labe se cifra la douăzeci şi nouă de lire şi şaisprezece şilingi, ceea ce revenea câte paisprezece lire şi optsprezece şilingi de căciulă şi adăuga nespus de mult vistieriei mele, mult prea mare pentru a mai fi administrată de mine; am început într-adevăr să mă îngrijoreze cum voi fi în măsură a-mi păstra ceea ce

dobândisem. Aveam nevoie de un prieten de încredere căruia să-i pot încredinţa agoniseala mea, dar oare cum şi-ar fi putut găsi asemenea prieteni un biet băiat ca mine, crescut între hoţi? Dacă aş fi îngăduit oricăruia dintre oamenii cu adevărat cinstiţi să afle că aveam atât de mulţi bani, sigur că m-ar fi întrebat cum de-am ajuns în posesia lor şi le-ar fi fost frică să se atingă de ei, ea nu cumva, dacă vreodată aş fi fost prins cu ocaua mică, să poată fi socotiţi tăinuitori de bunuri furate şi încurajatori la hoţie.

Totuşi, între timp noi am avut o mulţime de întâmplări încununate de noroc, unele de un fel, altele de altul, şi nici-odată n-am fost nici măcar în pericol de a fi arestaţi; însă tovarăşul meu Will, care acum devenise om în toată firea, încurajat de aceste rezultate fericite, a căzut cu lotul în mrejele altei stricăciuni şi mai ticăloase, înhăitându-se cu o bandă de derbedei blestemaţi care erau gata de cele mai josnice fapte.

Will Robin era un ins voinic şi bine făcut şi totodată îndrăzneţ şi cutezător, în stare să se lupte cu oricine şi să se hazardeze la orice şi am descoperit că începea să aspire mai sus de meschinul rang al unui biet pungaş de buzunare, aşa că eu nu-l mai vedeam decât arareori; totuşi, o dată venind la mine, luându-mă foarte prietenos şi întrebându-mă cum îmi mai merge, i-am spus că mă îndeletniceam tot cu vechea meserie, că reuşisem două-trei şuste foarte bune; una, cu o tânără femeie, căreia îi culesesem din buzunar unsprezece guinee; alta cu o ţărancă, tocmai când cobora dintr-o diligenţă, şi am văzut-o scoţându-şi punga să plătească surugiului; am urmărit-o apoi până ce am prins o ocazie bună şi i-am tras atât de frumuşel punga afară, încât deşi erau în ea opt lire şi şapte-sprezece şilingi, totuşi ţăranca nici n-a simţit-o cum s-a dus.

I-am mai povestit lui Will şi despre câteva alte daraveri, din care mă alesesem cu destul de bune achiziţii.

— Ţi-am spus eu mereu că eşti băiat norocos, Colonele Jack, a făcut el; dar hai, acum ai crescut mare şi eşti aproape bărbat în toată firea, n-o să rămâi mereu să te joci tot de-a împunsăturile de ac; uite, eu am intrat într-o

afacere mai bună, te asigur, şi ai să vii şi tu cu mine. Am să te vâr într-o bandă de viteji, Jack, mi-a aprins el sângele, unde vei vedea că o să fim cu toţii gentlemeni.

Şi mi-a explicat cum stau lucrurile cu tagma aceea care, pe scurt, era o ceată de indivizi ce se îndeletniceau cu doua dintre cele mai disperate apucături din câte aparţin întregii seminţii a hoţiei; adică erau seara tâlhari la drumul mare, iar noaptea spărgători. Will mi-a înşirat atât de multe istorii vrednice de crezut şi vorbea despre lucruri aut de măreţe, încât, pe scurt, eu care fusesem întotdeauna obişnuit să fac orice îmi cerea el, n-am mai stat pe gânduri, şi l-am şi însoţit.

Nimic altceva nu este mai sigur decât că până atunci, parte din cauza marii ignorante a copilăriei mele fără învăţătură, după cum notam şi mai înainte, parte din pricina asprimii şi stricăciunii celor cu care mă înhăitasem (şi să se mai adauge la toate astea şi faptul că hoţia fusese unica meserie pentru care am fost, pare-se, crescut); zic, în tot timpul de până atunci, nimic altceva nu este mai sigur decât că n-avusesem niciun fel de noţiune cu privire la binele sau răul de care mă apucasem; în consecinţă, îmi lipsea orice simţ al conştiinţei şi n-aveam niciun fel de remuşcări sufleteşti pentru greşelile săvârşite.

Totuşi, era în mine ceva care, nu ştiu prin ce secretă înrâurire, mă reţinea măcar de la unele trepte ale desfrâului şi viciului şi, pe scurt, de la stricăciunile mai tuturor celorlalţi tovarăşi ai mei; bunăoară, nu foloseam niciodată cuvinte urâte, nimeni nu m-a auzit vreodată înjurând, nici nu aveam darul beţiei, nici nu eram înclinat să-mi placă băuturile tari; şi nu pot să trec peste o împrejurare care a folosit foarte mult ca să mă ferească de aceste lucruri. După cum am şi spus la locul potrivit, aveam o ciudată idee înnăscută despre faptul că eu eram un gentleman; şi, din întâmplare, mai multe lucruri contribuiseră a face să crească în mine această fantezie. S-a întâmplat ca într-o zi, pe când eram în curtea fabricii de sticlă, între Rose Mary-lane şi Racliffhighway, să apară un om foarte bine îmbrăcat, cu o trăsură care-i stătea la dispoziţie, aşteptându-l, iar el

presupun că venise să cumpere niscai sticle, sau altceva din mărfurile care se vindeau acolo; dar pe când se tocmea pentru mărfurile ce îl interesau, înjura ca la uşa cortului, izbucnind cu câte o năprasnică sudalmă la fiecare două-trei cuvinte. În cele din urmă, stăpânul fabricii de sticlă, un domn în vârstă şi grav, şi-a luat libertatea să-l dojenească, lucru care la început l-a făcut pe client să înjure şi mai rău; după un timp, gentlemanul se mai calmase, dar tot înjura de mama focului, deşi parcă mai puţin sălbatic decât la început. La un moment dat, stăpânul fabricii de sticlă s-a întors către el cu vorbele următoare:

— Într-adevăr, domnule, a zis bătrânul şi bunul gentleman, înjuraţi în aşa hal şi luaţi într-atât numele lui Dumnezeu în deşert, că eu unul nu mai pot suporta să stau de vorbă cu dumneavoastră; aş prefera să renunţaţi la marfa mea şi să mergeţi să târguiţi din altă parte; sper că nu mi-o veţi lua în nume de rău, dar eu nu doresc să am de-a face cu nimeni dintre cei care se poartă astfel; mă şi tem ca nu cumva să vă cadă în cap fabrica mea de sticlă, cât timp încă vă aflaţi sub acoperişurile ei.

Gentlemanul s-a înveselit de mustrarea primită şi a spus:

— Bine, hai, lasă, nu pleca, n-am să mai înjur, dacă m-oi putea stăpâni; căci recunosc, a înghiţit-o el, că n-ar trebui s-o fac.

Cu asta, bătrânul gentleman s-a uitat în sus, la el, şi i-a răspuns:

— Ce-i drept, domnule, păcat de dumneavoastră, care păreţi a fi un gentleman fin şi binecrescut, să fiţi obişnuit a vorbi atât de urâcios; căci, vai, nu-i şade bine unui gentleman să înjure; asta-i prea mult şi pentru nenorociţii mei de negri care lucrează acolo la cuptor, sau pentru secăturile astea de copii zdrenţăroşi şi desculţi – iar stăpânul fabricii a arătat spre mine – şi pentru alţi câţiva aşijderea din cea murdară adunătură care zace prin cenuşa de aici; ceea ce şi pentru ei e destul de rău, a adăugat el, căci şi ei ar trebui să fie corectaţi pentru a se abţine s-o facă; însă pentru un om cu educaţie, domnule, a zis fabricantul, pentru un gentleman, acest obicei este şi mai

de dispreţuit; gentlemenii ştiu mai multe şi sunt mai învăţaţi, or e clar că dumneavoastră aveţi oarecare ştiinţă; vă implor, de aceea, domnule, când sunteţi ispitit să înjuraţi, întrebaţi-vă întotdeauna: „Se potriveşte asta cu un gentleman? Îmi stă bine aşa ceva mie, ca gentleman ce sunt?” Puneţi-vă doar această întrebare şi raţiunea dumneavoastră va învinge şi în curând vă veţi lăsa de meteahna asta.

Am ascultat înlemnit tot ce-i spunea şi mi-a îngheţat sângele în vine când am auzit că înjurăturile erau potrivite numai pentru unii ca noi. Pe scurt, vorbele lui au făcut o impresie tot atât de mare asupra mea, cât şi asupra gentlemanului; şi totuşi şi el a luat-o fără supărare şi i-a mulţumit bătrânului gentleman pentru sfat.

De atunci încolo, eu n-am mai avut niciodată nici cea mai mică înclinare spre înjurături sau cuvinte urâte şi mă scârbea când îi auzeam pe ceilalţi băieţi vorbind cum le venea la gură. Cât despre băutură, n-aveam nicio ocazie să beau şi n-aveam de băut altceva decât apă, sau bere slabă, pe care mi-o dădea câte cineva de pomană, căci arareori ar fi dat vrunii pe degeaba niscai bere tare; şi chiar după ce am avut bani, nici nu-mi doream bere tare, nici nu eram dispus să mă despart de bani ca să cumpăr aşa ceva.

Apoi, cât despre principii, e drept că nu am avut niciun fel de reazim şi de temelie de acest fel, durată în mine prin educaţie; ba fiind de timpuriu împins de soartă înspre rău, îmi lipsea şi cea mai slabă pricepere prin care să-mi dau seama ce e rău; dar când am ajuns la o oarecare vârstă a înţelegerii şi am putut astfel şti ca eram un hoţ care mă scald în fel de fel de ticăloşii, pe cale de a mă îndrepta cu repeziciune către spânzurătoare, atunci mă gândeam adesea că o apucasem anapoda, că merg de-a dreptul spre braţele deschise ale satanei şi de câte ori nu mi se întâmpla să mă opresc brusc şi să mă întreb dacă viaţa pe care o duceam eu era într-adevăr o viaţă de gentleman!?

Însă aceste mărunţişuri treceau tot atât de iute pe cât şi veneau, iar eu mă reîntorceam la vechea mea îndeletnicire, mai ales când se ivea Will cu ademenirile lui, aşa cum v-am

spus; căci el era pentru mine un fel de călăuză în deprinderea tuturor acestor nemernicii; iar eu, prin deprindere şi silinţă, tot văzând felul său de a se descurca, am învăţat să fiu un meşteşugar la fel de dibaci ca şi maestrul meu.

Dar să mă întorc înapoi de unde întrerupsesem firul povestirii. Will a venit la mine, după cum vă amintiţi, şi povestindu-mi în ce combinaţie cu mult mai grozavă se vârâse el, ar fi vrut să-i ţin tovărăşie, ca să devin – zicea – un gentleman. Se pare însă că Will înţelegea acest cuvânt într-un fel cu totul diferit de acela pe care îl înţelegeam eu; căci aşa zisul său gentleman nu era nici mai mult nici mai puţin altceva decât un gentleman... tâlhar, un ticălos mai versat şi mai înrăit decât orice pungaş de buzunare, o vietate care putea făptui ceva mai mult rău, cucerindu-şi astfel într-o mai grabnică şi mai mare măsură dreptul la spânzurătoare, decât cei rămaşi ca noi doar pe umila treaptă a furtişagurilor; pe câtă vreme gentlemanul meu, acela adică pe care-l aveam eu în vedere, era cu totul altceva, deşi de fapt nu prea m-aş fi priceput să-l descriu.

Totuşi, îndemnurile lui Will m-au molipsit, şi m-am dus cu el. Nu eram prea vârstnici, niciunul dintre noi; Will avea vreo douăzeci şi patru de ani, iar cât despre mine, eu număram acum optsprezece, însă eram destul de înalt pentru vârsta mea.

Prima dată când l-am însoţit, mi-a făcut cunoştinţă cu încă doi tineri. Ne-am întâlnit la capătul străduţei Gray’s-Inn-Lane, cu vreo oră înainte de apusul soarelui şi am ieşit pe câmp spre un loc numit Pindar of Wakefield, pe unde se află o mulţime de cuptoare de ars cărămizi; acolo ne înţelesesem să ne împrăştiem între cărarea de peste câmp şi drumul cel mare, pe aripa dinspre biserica Pancras, ca să observăm orice vânat întâmplător, cum îi spuneau ei, care s-ar putea împuşca din zbor. Pe cărare, dar dincoace de dig, pe drumul ce ducea la Kentish-town, doi din banda noastră, Will şi careva din ceilalţi, au întâlnit un domn singur, care iuţea pasul spre oraş; deoarece se făcuse aproape întuneric, Will a strigat:

— Păzea!

Asta era pare-se parola stabilită, la auzul cărora noi trebuia să alergam spre el şi să ne oprim la o oarecare distanţă, ca – dacă ar fi nevoie – să-i sărim în ajutor sau să dam semnalul, în caz că se ivea vreo primejdie.

Will s-a îndreptat spre gentleman, l-a oprit şi l-a somat:

— Domnule, banii dumneavoastră!

Acela, văzându-l singur, l-a altoit cu bastonul, dar Will, bărbat sprinten şi puternic, s-a repezit la el şi, luptându-se în parte, l-a doborât la pământ; atunci victima s-a rugat să-i cruţe viaţa, căci Will îl ameninţase înjurându-l că-i va tăia gâtul. În clipa aceea, în timp ce întâmplările acestea aveau doc, iată că se aude apropiindu-se pe drumul mare o trăsurică iar al patrulea din banda noastră, care patrula în direcţia aceea, Strigă la el: – Păzea! vrând astfel să ne vestească o pradă, nu o surpriză; aşadar încă unul din noi a alergat în ajutorul celui ce dăduse de veste şi au oprit amândoi trăsura, în care se aflau un medic şi un chirurg; fuseseră să viziteze vreun pacient de seamă şi presupun că aveau asupra lor onorarii considerabile: căci ai noştri au pus mâna pe două pungi bune, una cu unsprezece-douăsprezece guinee, cealaltă doar cu şase, în afara de câţiva bani de buzunar şi de două ceasuri, de un inel cu diamant şi de trusa chirurgului, plină în mare parte tot cu instrumente de argint.

În timp ce ei operau astfel de mai mare dragul, Will continua să-l ţină trântit la pământ pe cel doborât şi cu toate că-i promisese să nu-l ucidă decât dacă ar încerca să facă vreun zgomot, totuşi n-a vrut să-l lase să se mişte până ce nu a auzit zgomotul trăsurii care se îndepărta din nou, adică până când nu şi-a dat seama că în partea cealaltă treaba se terminase. Apoi l-a tras puţin mai la o parte din drum, i-a legat mâinile la spate şi i-a poruncit să stea liniştit acolo şi să nu facă nicio gălăgie, că el va veni peste o jumătate de oră şi-l va dezlega; şi-a dat chiar cuvântul; dar dacă va zbiera, i-a spus, atunci se va întoarce şi-l va ucide.

Nenorocitul a făgăduit să stea liniştit şi să nu facă nicio larmă, după cum nici n-a făcut; nu avea în buzunar decât

11 şilingi, 6 pence pe care Will i-a luat şi s-a întors la ceilalţi; dar pe când se aflau cu toţii împreună, eu care patrulam în partea dinspre Pindar of Wakefield. am strigat la rândul meu:

— Păzea!

Ceea ce văzusem erau două femei sărmane, una un soi de infirmieră, iar cealaltă vreo slujnică poate, mergând spre Kentish-town. Deoarece Will ştia că eram foarte nou în meserie, el a venit în fugă la mine şi, văzând ce treabă uşoară îmi revine, mi-a poruncit:

— Haide, Colonele, fugi şi apucă-te de treabă!

M-am apropiat de femei şi adresându-mă celei mai în vârstă, i-am zis:

— Hei, suratã, nu fi atât de grăbită, vreau să stau de vorbă cu dumneata.

La vorbele acestea, amândouă s-au oprit şi păreau cam speriate,

— Nu te speria drăguţo, m-am adresat fetei; câţiva din banii de pe fundul buzunarului dumitale vor ajuta ca totul să meargă uşor şi fiţi sigure că n-o să vă fac niciun rău.

Între timp, Will – pe care ele nu-l văzuseră până atunci – a ajuns la noi; atunci amândouă au început să ţipe ca din gură de şarpe.

— Gura! le-am sfătuit eu, încetaţi-o cu gălăgia, dacă nu cumva vreţi să ne siliţi să vă ucidem cu sau fără voia voastră; daţi-mi repede banii, fără multă tevatură, şi vă asigur că nu vă vom face niciun rău.

După ce a auzit vorbele acestea, biata fată a scos 5 şilingi şi 6 pence, iar bătrâna o guinee şi un şiling, plângând din toată inima, după banii ei şi spunând că erau tot ce-i mai rămăsese pe lume. Ei bine, le-am jefuit cu toate astea, deşi mie îmi sângera inima văzând cât era de chinuită sărmana femeie despărţindu-se de acei bănuţi, şi am întrebat-o unde locuia; mi-a spus că o chema Smith şi că locuia la Kentish-town; nu i-am spus nimic, ci doar le-am poftit să-şi vadă de drum şi de treaba lor, iar banii i-am dat lui Will; aşa că, în câteva minute, am fost din nou împreună, toţi cei din bandă. Unul dintre pungaşi a luat cuvântul:

— Acuma haideţi să mergem, e destul de bine pentru un singur drum, timpul cere s-o luam din loc.

Zis şi făcut, am pornit-o de acolo tot împiedicându-ne, peste câmp, departe de cărare, către Tottenham-court.

— Ia opriţi-vă niţel! sare deodată Will, eu trebuie să mă duc să-l dezleg pe omul ăla.

— Naiba să-l ia, zice careva, lasă-l să zacă acolo.

— Nu, refuză Will, nu vreau să-mi calc cuvântul, am sa-i dezleg.

Aşa că Will s-a dus ca să-l dezlege, da omul plecase; fie că s-o fi dezlegat singur, fie că o fi trecut cineva pe acolo şi că el a strigat după ajutor, aşa s-au întâmplat lucrurile, Robin nu l-a mai găsit şi nici nu l-a mai putut face să-î audă, cu toate că s-a încumetat de două ori să strige cu glas tare după el.

Asta ne-a făcut să ne grăbim şi mai şi s-o ştergem de acolo şi, ajungând în drumul spre Tottenham-court, ceilalţi au fost de părere că era puţin cam prea aproape, aşa că au intrat în oraş pe la St. Giles şi, traversând spre Piccadilly, s-au dus la Hyde-Park-gate; acolo nu i-a putut lăsa inima să nu jefuiască încă o trăsură, adică unul din cei doi pungaşi a făcut asta, împreună cu Will, între Hyde-Park şi Knights-bridge; în trăsură nu se afla decât un gentleman şi o târfă agăţată pare-se de el la „grădina de primăvară” niţel mai departe de acolo. I-au luat gentlemanului banii, ceasul şi sabia cu mâner de argint; dar când au ajuns şi la târâtura aceea, muierea i-a afurisit şi i-a blestemat pentru că jefuiseră gentlemanul şi nu mai lăsaseră nimic pentru ea, care, întrucât o privea – deşi era de fapt destul de bine îmbrăcată – n-avea asupră-i nicio monedă de şase pence.

După ce am terminat şi cu această mică plăcere, am părăsit şi drumul acela şi am luat-o peste câmp către Chelsea. Pe drum, de la Westminster la Chelsea, ne-am întâlnit cu trei gentlemani, dar erau prea puternici ca să ne îngăduim a avea de-a face cu ei; se temuseră s-o ia drept peste câmp aşa de târziu (deoarece între timp se făcuse ora opt şi cu toate că luna răspândea ceva lumină, era totuşi prea târziu şi prea întuneric pentru ca oamenii să se

simtă în siguranţă), aşa că au tocmit trei oameni la Chelsea, doi cu furci şi un al treilea, un barcagiu, cu o prăjină cu cârlig pentru bărci, ca să-i păzească; noi am fi vrut să ne păstrăm cât mai departe de drumul lor, n-aveam nicio poftă să ne vadă dacă i-am fi putut ocoli, însă tot ne-au văzut şi au strigat la noi:

— Hei, cine-i acolo?

Le-am răspuns.

— Prieteni; aşa că ei şi-au văzut mai departe de drum, spre marea noastră bucurie.

CAPITOLUL V

Noua mea îndeletnicire îmi e foarte urâtă – Will se pomeneşte în mare primejdie de a fi prins pentru o spargere la Hounslow – El îşi ascunde prada sub patul meu – Îl întâlnesc din întâmplare şi mă îndrumă ce trebuie făcut cu bunurile furate – Îl întâlnesc şi pe Căpitanul Jack, de la care aflu că Will e la închisoare la Newgate – Fac o vizită vechiului meu prieten pomenit în capitolul al treilea – Convorbire cu el – Sunt arestat – Consecinţele acestui fapt –

Când am ajuns la Chelsea, se pare că aveam altă treabă de făcut, despre care mie nu mi se destăinuise încă nimic şi treaba aceea era să jefuim o anumită casă. Ceilalţi – pe cât am înţeles – aveau o înţelegere cu un servitor de-al casei, care făcea parte din banda lor; pungaşul era om de serviciu sau valet şi Stabilise o parolă cu care să-i lase să intre înăuntru, iar puşlamaua – nu că doar n-ar fi fost un ticălos adevărat – ci din pricină că se îmbătase, nu s-a ţinut de cuvânt până la urmă şi astfel ne-a încurcat: căci promisese să se scoale la ora două noaptea şi să ne dea drumul la toţi înăuntru, dar deoarece era beat criţă şi pe la ceasurile unsprezece încă nu se întorsese acasă, stăpânul poruncise să fie lăsat afară şi să se încuie uşile, dând dispoziţie celorlalte slugi să nu-l lase să intre cu niciun chip.

Noi am ajuns în recunoaştere în dreptul casei pe la ora unu, cu gândul de a merge să ne ascundem la adăpostul zidului de la Beaufort House, până ce va bate de ora două, iar alunei să ne întoarcem; dar când colo, o dată ajunşi în faţa casei, iată că flăcăul nostru zăcea pe jos, beat turtă. Will, care, după cum am descoperit – era şeful nostru în

toate aceste escapade, l-a trezit pe individ care, fiindcă apucase totuşi să doarmă vreo două ore şi acum îşi mai revenise puţin, a încercat să ne înşire ce ghinion – cum zicea el – avusese şi ne-a spus că, aşa stând lucrurile, nu putem intra. Ceilalţi aveau asupra lor ceva unelte, cu ajutorul cărora ar fi putut forţa intrarea, însă Will – deoarece nu era vorba decât să mai aştepte câtva timp, până data viitoare, când avea să ni se deschidă în linişte – a hotărât ca deocamdată mai bine să renunţăm.

Dar parcă totul a fost spre norocul proprietarilor, căci nefericitul ăla de slugoi, complicele nostru, scăpase câteva vorbe la beţie (am uitat să vă spun că pe cât era de beţiv, pe atâta se dovedea şi de obraznic şi vorbea într-aiurea), amenințându-şi stăpânii că mai bine ar fi fost dacă-i dădeau drumul să intre, decât încuindu-l afară, pentru că aşa o să-i facă el să plătească scump una ca asta, ori câte alte lucruri asemănătoare o mai fi îndrugat, fiindcă stăpânu-său auzind ce-l duce mintea, l-a dat de tot afară, chiar în dimineaţa zilei următoare, şi nu l-a mai lăsat să intre în casă niciodată; aşa că, vă spuneam, beţia aceea a fost o beţie fericită pentru familia cu pricina, căci i-a salvat pe toţi de a mai fi jefuiţi, ba poate chiar ucişi, ţinând seama că banda în care mă vârâsem eu era tare blestemată şi sângeroasă şi, după cum am aflat, alcătuită din vreo treisprezece inşi dintre care trei aveau poruncă să intre în serviciul diferiţilor gentlemeni, pentru ca astfel să deschidă noaptea uşile şi să-i lase să năvălească înăuntru, peste stăpânii caselor, pe ceilalţi pungaşi, ca să-i jefuiască şi să-i piardă.

Am hoinărit împreună cu haimanalele celelalte toată noaptea. De la Chelsea, unde se aleseseră cu dezamăgirea, după cum am arătat mai sus, ei au pornit-o spre Kensington; acolo au intrat prin spargere într-o berărie şi într-o spălătorie, şi din spălătorie în bucătăria de vară a unei case boiereşti, de unde au coborât din cui un cazan mic de aramă, l-au scos cu ei şi au furat vreo cincizeci de kilograme de vase de cositor, fără să li se întâmple nimic; şi fiecare a apucat-o la plecare pe propriile lui drumuri ocolite, reuşind să ajungă toţi nevătămaţi la diferiţii lor tăinuitori,

unde obişnuiau să-şi dosească lucrurile furate.

În ziua următoare am stat liniştiţi şi am împărţit cele furate în noaptea aceea, partea mea ridicându-se la opt lire şi nouăsprezece şilingi. După ce arama şi cositorul au fost cântărite şi topite, s-a găsit la îndemână o persoană care să le ia în loc de bani, preţuite cam la jumătate din valoarea lor, iar în cursul după-amiezii eu şi cu Will am plecat în recunoaştere, doar noi singuri. Will era încântat de bafta pe care o avusesem şi de cât de siguri am putea să fim astfel, zi de zi, dând alte lovituri asemănătoare. Dar a observat că eu nu păream la fel de încântat ca de obicei de rezultatele hoinărelii din noaptea aceea şi, de asemeni, că nu prea făceam mare caz de speranţele lui cu privire la câte aveau să mai urmeze, şi de data aceea nu prea-i răspundeam la vorbă.

Din inima mea nu mai puteam alunga mai ales întâmplarea cu sărmana femeie de la Kentish-town şi m-am hotărât, dacă va fi cu putinţă cândva, s-o găsesc şi să-i dau banii înapoi. Iar pe lângă sila ce-mi umplea sufletul cu privire la cruzimea acelei fapte, firesc urma şi dezgustul faţă de lucrul în sine; şi din ce în ce mai puternic îmi stăruia în minte gândul că drumul pe care apucasem ducea chiar în braţele dracului şi că asta nu era desigur viaţa unui gentleman.

Deocamdată, în ziua aceea, ne-am despărţit, însă a doua zi dis-de-dimineaţă ne-am întâlnit din nou, iar Will era tare vioi şi părea grozav de vesel.

— Ei, de acum încolo, află Colonele Jack, m-a asigurat el, vom deveni foarte repede nişte oameni bogaţi.

— Bine, bine, i-am răspuns, şi ce vom face după ce vom fi bogaţi?

— Ce vom face! a izbucnit el în râs; vom cumpăra o pereche de cai buni şi vom întinde-o mai departe pe câmpii.

— Ce vrei să spui, prin „mai departe pe câmpii”?

— Ce vreau să spun? m-a lămurit el, – că vom ieşi la drumul mare ca nişte gentlemeni, şi atunci chiar că vom face rost de o grămadă de bani.

— Bine, am stăruit eu, şi după aceea?

— Ei bine, după aceea, a rostit Will, vom trăi ca nişte gentlemeni.

— Dar Will, l-am întrebat iarăşi, dacă facem rost de o grămadă de bani, n-o să ne lăsăm pe urmă de meseria asta, să ne aşezăm şi noi pe la casele noastre şi să ducem o viaţă în siguranţă şi linişte?

— Ba da, mi-a răspuns Will, când vom ajunge să avem o avere mare, vom dori să ne lăsăm de meserie.

— Dar, i-am adus aminte, unde o să ajungem până să vină vremea aceea, dacă îi tot dăm cu blestematele astea de apucături?

— Rogu-te să nu te gândeşti niciodată la asta, mi-a cerut Will: dacă te gândeşti la astfel de lucruri, nu te vei dovedi niciodată în măsură a deveni gentleman.

Aici m-a cam atins, ce-i drept, căci mie nu-mi trecea mereu prin minte altceva decât că eu trebuie, cu cerul şi pământul, să fiu un gentleman, încât vorbele lui m-au făcut să amuţesc pentru un timp; mi-am venit însă în fire după un oarecare răgaz şi i-am întors-o destul de tăios:

— Cum adicătelea, Will, tu chiar numeşti de-a adevărat acest fel de viaţă o viaţă de gentleman?

— Dar bineînţeles! mi-a spus Will. De ce nu?

— De ce nu?! Păi crezi că a fost într-adevăr o faptă de gentleman din partea mea să iau cei douăzeci şi doi de şilingi de la o biată bătrână, când ea m-a rugat în genunchi să nu i-i iau şi când, săraca de ea, mi-a spus că erau tot ce încropise pe lume, ca să-şi cumpere pâine pentru ea şi pentru un soţ ce-i zăcea bolnav, acasă? Îţi închipui oare că eu aş fi putut fi atât de crud, dacă n-ai fi fost tu lângă mine şi nu m-ai fi îndemnat la asta? Atunci află că, după ce am făcut-o, am plâns la fel de mult ca şi acea biată femeie, deşi pe tine nu te-am lăsat să mă vezi.

— Neghiob ce eşti, a exclamat atunci Will, într-adevăr că nu vei fi niciodată în stare să faci faţă îndeletnicirii noastre, dacă te mişcă lucruri de felul ăsta; am să te dezvăţ eu repede de asemenea metehne. Păi bine, omule, dacă vrei să te potriveşti tagmei noastre, trebuie să înveţi să calci peste oameni când îţi stau în drum şi să le tai beregata

când nu ţi se supun; trebuie să înveţi să le opreşti răsuflarea, ca să nu mai tot cerşească milă ori să te implore. Ce înseamnă mila, mă rog ţie? Cui îi va fi milă de noi când vom ajunge la Old Bailey[2]? Îţi garantez eu că bătrâna aceea plângăreaţă, care cerşea cu atâta însufleţire cei douăzeci şi doi de şilingi ai ei, te-ar lăsa şi pe tine şi pe mine să ne rugăm în genunchi şi tot n-ar vrea să ne salveze vieţile refuzând să apară ca martor împotriva noastră. I-ai văzut oare vreodată pe vreunii din ei plângând când văd gentlemeni trimişi la spânzurătoare?

— Bine, Will, i-am răspuns, dar tot ai face mai bine dacă ne-ai lăsa să ne vedem de preocupările noastre de mai înainte. Furând numai, cel puţin nu săvârşim cruzimi, iar cu şparleala şi pungăşia tu ştii ca făceam rost de mai mulţi bani decât cred că o să căpătăm ieşind la drumul mare.

— Nu, nu, m-a oprit Will, eşti un prost, habar n-ai tu ce lucruri frumoase vom realiza noi în scurtă vreme.

După această convorbire ne-am despărţit iar; însă eu m-am hotărât în sinea mea să nu mai am niciodată de-a face cu ei şi să nu mă mai amestec în astfel de treburi. Adevărul este că erau o bandă atât de îngrozitoare, nişte ticăloşi atât de înspăimântători şi de barbari, încât chiar în acel scurt răstimp cât m-am aflat printre ei, îmi îngheţa sângele în vine de cele ce auzeam, şi mai ales de certurile lor turbate şi de blestemele pe care fiecare, le arunca celorlalţi şi asupră-şi, la mai fiecare vorbă ce le zbura din gură; unde mai pui groaznicele lor juruinţe de omor şi de tăieri de beregată, la care îmi dădeam seama că le sunt cu statornicie gândurile, în indiferent ce ocazie s-ar fi găsit! Pornirea asta le-am descoperit-o mai întâi cu prilejul dezamăgirii ce o încercaseră după eşuarea loviturii plănuite la Chelsea, când cei doi pungaşi care erau cu noi, ba şi Will, înjurau şi turbau că n-au putut intra în casă şi s-au legat că-i vor tăia gâtul gentlemanului, dacă nu cumva i-or omorî toată familia, de îndată ce Tom (ăsta era servitorul) va putea găsi un prilej ca să le dea drumul înăuntru.

Două zile mai târziu, m-am pomenit cu Will la mine

[2] Marea Curte Criminală din Londra.

acasă; căci acum aveam o cameră în care locuiam singur, îmi cumpărasem haine destul de bune şi câteva cămăşi şi începeam să arăt şi eu în rândul lumii; dar s-a întâmplat să fiu plecat în recunoaştere în altă parte, căci, deşi nu eram destul de înăsprit pentru un ticălos atât de întunecat la inimă, cum ar fi voit Will să devin, totuşi nici nu ajunsesem la vreo convingere morală îndeajuns de puternică încât să mă împiedice de la o viaţă destul de stricată în felul ei şi care tot la pieire mă împingea, deşi poate nu chiar cu o atât de accentuată violenţă şi grabă.

Mi-a ajuns la ureche dorinţa lui, care era aceea de a-i întâlni în seara următoare într-un anumit loc şi, deoarece am ajuns acasă la timp ca să mai pot merge la locul indicat, m-am dus acolo unde mi se cerea, dar cu hotărârea anticipată de a nu mă mai însoţi cu cei din banda lui.

Totuşi, spre marea mea satisfacţie, nu l-am găsit, căci Will n-a venit la întâlnire, ci s-a dus cu banda în altă parte, deoarece ăi cu care se încârdăşise trimiseseră după el în grabă, având ştire despre ceva pradă; şi astfel o porniseră cu toţii împreună. Era, pare-se, o chemare urgentă din partea unuia dintre tipii trimişi direct pe teren, undeva într-o familie unde li se oferea prilejul de a comite un jaf mai baban, în afară de oraş, tocmai pe la Hounslow, unde l-au rănit în aşa hal pe grădinarul unui gentleman, încât cred că omul a murit, şi apoi au jefuit casa de argintărie şi de o foarte mare sumă de bani.

Totuşi, acolo n-au scos-o la capăt prea uşor, şi nici n-au reuşit să intre atât de lesne înăuntru, ba dimpotrivă; iar prin rezistenţa întâmpinată, au alarmat toţi vecinii, aşa că „gentlemenii” pungaşi au fost urmăriţi şi, după ce au ajuns la Londra cu pradă cu tot, unul dintre ei a fost chiar prins. Will, ins abil, care era căpetenia bandei, a reuşit să scape şi, deşi era mai încotoşmănat şi căra o mare greutate, atât în bani cât şi în argintărie, s-a aruncat în Tamisa şi a trecut înot până undeva unde nu se vedea nicio cărare nici vreun drum spre râu; aşa că nimeni nu a bănuit că ar fi putut cineva trece pe acolo. Iar după ce s-a văzut ajuns cu bine de partea cealaltă, şi-a făcut drum, aşa ud cum era, printr-o

pădurice de pe malul apei, după cum mi-a povestit el mai târziu, nu departe de Chertsey, şi a stat ascuns prin pădurile şi buruienişurile câmpurilor din părţile acelea, până când i s-au zbicit hainele; apoi, tot în timpul nopţii, a coborât la Kingston şi de acolo la Mortlake, de unde a luat o barcă până la Londra.

Habar n-avea însă că unul dintre tovarăşii săi fusese prins; ştia doar că fuseseră urmăriţi atât de aproape, încât au fost obligaţi să se împrăştie şi să se descurce fiecare pe cont propriu. S-a întâmplat ca el să sosească seara, după cum l-a ocrotit norocul, chiar îndată după ce poliţiştii veniseră să-l caute, deoarece tovarăşul său, pe care îl înhăţaseră, la făgăduiala anumitor favoruri precum şi la asigurarea că va scăpa de spânzurătoare, îi denunţase pe toţi ceilalţi şi pe Will în primul rând, ca făptaşi la acea lovitură.

Will a primit vestea despre toate astea tocmai la timp ca să mai apuce să fugă şi să nu fie prins, şi a venit să mă caute şi pe mine; norocul meu însă a făcut să nu mă aflu acasă nici de data aceea. Totuşi, el şi-a depozitat la mine întreaga pradă, a învăluit-o într-o haină veche aflată sub pat, şi a lăsat vorbă că fusese pe acolo fratele meu Will ca să-şi lase haina ce i-o împrumutasem şi că o vârâse sub pat.

Ştiam bine ce trebuie să înţeleg din asta, şi am urcat sus la mine să mă culc; dar găsind pachetul acela, am fost foarte înspăimântat, văzând, învelite în acea haină mai mult de o sută de lire în argintărie şi bani; şi totuşi nu am mai aflat nimic despre fratele Will, cum îşi spusese el, nici n-am mai auzit ceva de el vreme de trei-patru zile.

Din întâmplare, a patra zi însă mi-a fost dat să aflu că Will, care era văzut de obicei împreună cu mine şi care îmi spunea frate, fusese prins şi urma să fie spânzurat. A doua zi, un om sărman, un cizmar, care mai înainte se arătase de obicei binevoitor faţă de mine şi mă trimitea să-i fac unele comisioane, iar uneori mă şi miluia cu câte ceva de mâncare, văzându-mă întâmplător prin fundătura Rose Mary, m-a înşfăcat de braţ, când treceam pe lângă el:

— Ascultă, băiete, mi-a spus el, aşa-i că te-am prins? Şi mă târa de parcă aş fi fost un hoţ, de parcă eram arestat, iar el ar fi fost însuşi poliţistul. Ascultă, Colonele Jack, a urmat iar, ia hai cu mine, că trebuie să-ţi spun nişte vorbuliţe, jupâne. Ce, nu cumva ai intrat şi tu în banda asta? Ce, şi tu te-ai făcut spărgător? Lasă, lasă că te fac eu să fii şi săltat în ştreang, n-avea nicio grijă de asta.

Cuvintele lui mi s-au părut îngrozitoare şi, cu toate că nu eram vinovat de fapta în chestiune, spaima – o cumplită spaimă – pusese de-a binelea stăpânire pe fiinţa mea, încă dinainte, căci nu ştiam de ce mă va învinui Will, dacă era adevărat că-l prinseseră, aşa după cum auzisem chiar în acea dimineaţă.

Cu vorbele pe care le-aţi auzit, cizmarul a început să mă târască şi să mă tragă după el, cum obişnuia s-o facă pe când eram doar un plod.

Totuşi, venindu-mi în fire şi jignit în cel mai înalt grad, am ţipat:

— Ce vreţi să spuneţi, domnule? Lăsaţi-mă în pace, sau mă siliţi să vă oblig eu la asta!

Şi rostind cele de mai sus, am pus capăt pornirii lui nesăbuite, făcându-l în scurt timp să priceapă că eram totuşi acum niţel cam mare ca să mai fiu târât de colo-colo, ca pe vremea când alergam să-i fac lui comisioane, şi am mai schiţat şi o mişcare cu mâna cealaltă, ca şi când aş fi vrut să-i ard una între luminile ochilor.

— Cum, Jack! a strigat el, vrei să dai în mine? Vrei să loveşti pe bătrânul tău prieten? – şi abia atunci mi-a dat drumul la braţ şi a început chipurile să râdă. Bine, dar ascultă Colonele, zice el, acuma vorbesc serios, aud unele veşti rele despre tine, se spune că te-ai înhăitat cu nişte dihănii de oameni şi că Will ăsta îţi spune frate; e un mare ticălos şi se spune că e acuzat de un jaf sângeros şi-o să-l pască spânzurătoarea, dacă l-or prinde. Sper că tu n-ai de-a face cu el; dacă ai, te sfătuiesc să bagi de seamă ce ai de făcut, căci poliţistul şi primarul sectorului sunt acum pe urmele lui, şi dacă el poate cumva să arunce vina pe tine, de asta poţi fi sigur că o va face şi, ca să se salveze pe el,

va lăsa să fii tu spânzurat.

Era o atitudine binevoitoare din partea lui, aşa că i-am mulţumit; dar i-am spus că vorbea de un lucru prea serios şi cu prea mare greutate ca să glumească cu aşa ceva, aşa cum făcuse mai înainte şi că, luându-se după el, vreun străin neştiutor ar fi putut pune mâna pe mine chiar ca pe o persoană vinovată, deşi eu nu eram amestecat în toată povestea cu nimic mai mult decât doar că-l cunoşteam pe Will şi astfel, din te miri ce, aş fi putut avea necazuri pe degeaba, chiar dacă s-ar fi redus doar la bănuiala oamenilor că m-aş fi aflat şi eu printre vinovaţi, indiferent dacă lucrul era adevărat sau nu, şi astfel, pe o simplă suspiciune, să am de suferit fără a fi făcut realmente ceva.

Cizmarul a recunoscut că aveam dreptate; mi-a spus că a glumit doar şi că încolo îmi vorbise tocmai ca şi altădată.

— Totuşi, Colonele, a adăugat el, n-am să mai glumesc cu tine într-o chestiune atât de importantă şi de periculoasă; te sfătuiesc doar să nu te mai întovărăşeşti cu acea hahaleră.

Din partea mea i-am mulţumit şi am plecat, dar mă găseam în cea mai mare încurcătură pe care v-aţi putea-o închipui; şi neştiind în momentele acelea ce să fac nici cu mine şi nici cu puţina avere pe care o aveam, agonisită pe căi atât de lăturalnice, am pornit gânditor şi singur pe câmp înspre Stepney, plimbarea mea obişnuită, şi acolo am început să chibzuiesc încotro s-o apuc; deoarece Will îşi lăsase rodul prăzii în mansarda mea, am început a socoti că de-ar fi fost să-l prindă şi ar fi mărturisit, trimiţând poliţiştii să percheziţioneze acolo după bunurile furate, iar poliţiştii ar fi dat de acele bunuri, apoi mă puteam socoti ca şi pierdut, pentru că aş fi fost arestat drept complice, deşi habar n-aveam de lovitura dată şi cu toate că nu fusesem personal amestecat în ea.

Pe când stam şi meditam astfel, găsindu-mă în mare încurcătură, am auzit deodată că mă strigă cineva; şi, uitându-mă în jur, l-am văzut pe Will cum aleargă după mine. La început n-am ştiut ce să cred; dar văzându-l totuşi singur, am prins oarecare curaj şi m-am oprit să-l aştept.

Când am ajuns la mine, l-am întrebat:

— Ce s-a întâmplat, Wiil?

— Întâmplat! face el, ba ce mai întâmplare, frate! Sunt ca şi distrus. De când n-ai mai trecut pe acasă?

— Am văzut ce-ai lăsat acolo, i-am răspuns eu; dar ce înseamnă toate alea? Şi de unde naiba ai făcut rost de ele? Aşa ceva înseamnă la tine că eşti ca şi distrus?

— Ba află că-i chiar aşa cum îţi spun eu, m-a încredinţat Will, sunt distrus; căci poliţiştii umblă pe urmele mele; şi dacă mă înhaţă apoi sunt un câine mort, căci pe George l-au umflat şi ne-a turnat pe mine şi pe toţi ceilalţi, ca să-şi salveze viaţa.

— Viaţa! fac eu: şi de ce ar trebui să-ţi pierzi viaţa, dacă te-ar prinde? Rogu-te, spune-mi şi mie ce crezi că ţi-ar face?

— Ce mi-ar face? M-ar spânzura, chiar dacă regele n-ar mai avea niciun alt soldat în garda lui; or să mă spânzure, asta e tot atât de sigur precum e sigur că încă sunt în viaţă.

Cuvintele lui m-au înspăimântat groaznic şi l-am întrebat:

— În cazul ăsta, ce ai de gând să faci?

— Zău că nu ştiu, mi-a răspuns; aş fugi din ţară, dacă aş şti cum; dar nu mă pricep în astfel de treburi şi nu ştiu, zău, ce trebuie să fac; sfătuieşte-mă tu, Jack, a stăruit el, mă rog ţie, spune-mi încotro să apuc; mare poftă aş mai avea să mă fac marinat.

— Vorbeşti de plecare, am zis, dar ce ai să faci cu tot ce-ai ascuns în mansardă la mine? Lucrurile alea nu trebuie să stea acolo; căci dacă m-ar aresta şi s-ar descoperi că ăia sunt bani furaţi de tine, atunci mă trimiţi şi pe mine la spânzurătoare.

— Nu-mi pasă de ce se întâmplă cu lucrurile şi cu banii; eu voi fi plecat; ia-le tu, dacă vrei, şi fă ce vrei cu ele, eu trebuie să fug şi nu le pot lua cu mine.

— Dar eu nu le vreau crede-mă, zău că nu, i-am spus, am să mă reped acasă ca să ţi le aduc, dacă vrei să le iei, dar eu nu doresc să am de-a face cu ele; afară de asta, acolo e nişte argintărie, ce să fac eu cu argintăria? Dacă aş încerca s-o vând, ori şi unde m-aş duce, n-aş face decât să mă las

arestat.

— Cât despre argintărie, a spus Will, eu aş putea s-o vând destul de bine, dacă aş avea-o la mine, dar tu nu trebuie să fii văzut nicăieri printre vechile mele cunoştinţe, căci în clipa asta sunt în aer şi mă vor trăda cu toţii; am să-ţi spun însă unde să te duci s-o vinzi, dacă vrei, iar acolo nu-ţi vor pune niciun fel de întrebări, dacă le spui parola pe care ţi-o dau eu acum. Aşa că mi-a dat parola şi m-a îndreptat să mă duc la un cămătar, de lângă Hala de vechituri; parola era *Marfă buna de turn.* După ce mi-a dat aceste instrucţiuni, mi-a spus:

— Colonele Jack, sunt sigur că tu n-ai să mă trădezi; şi îţi promit că, dacă voi fi prins, nici de-ar fi să mă spânzure n-am să le spun numele tău; eu mă duc acum la casa aceea (şi mi-a pomenit de o casă la Bromley lângă Bow, unde fusesem adeseori împreună cu el) şi o să stau acolo, până se întunecă; noaptea p să ies, şi o să stau culcat la adăpostul acelei căpiţe de fân (un loc pe care de asemenea îl cunoşteam foarte bine); şi dacă nu poţi să termini la timp ca să vii la mine acolo, o să mă întorc la Bow.

M-am înapoiat, am luat „marfa” şi m-am dus la locul indicat de lângă Hala de vechituri, iar acolo am rostit parola *Marfă bună de turn* şi, fără nicio vorbă, negustorii mi-au cumpărat argintăria, au cântărit-o şi mi-au plătit-o la preţul de doi şilingi uncia; aşa că am plecat să mă întâlnesc cu Will; însă era prea târziu ca să mai dau de el în primul dintre locurile ce mi le indicase; aşa că m-am dus până la claia de fân şi l-am găsit acolo, dormind adânc.

I-am înmânat banii; la cât se ridica de fapt preţul argintăriei nu ştiam, căci nu-i numărasem; şi am ajuns acasă la locuinţa mea foarte târziu şi foarte obosii. Mai întâi m-am culcat, dar cu toate că eram atât de ostenit, n-am putut dormi decât puţin sau chiar de loc, timp de câteva ore; în cele din urmă, fiind copleşit de somn, am aţipit, dar am fost iute trezit de zgomotul făcut de nişte oameni care băteau în uşă, de parcă ar fi vrut s-o doboare, strigând şi poftindu-i afară pe cei din casă.

— Sculaţi-vă şi daţi drumul poliţiei să intre, venim după

chiriaşul vostru de la mansardă!

Am fost înspăimântat în ultimul hal şi am sărit în sus din pat; dar după ce m-am trezit, n-am mai auzit niciun fel de zgomot, decât semnalul a doi paznici care băteau cu bastoanele lor, anunţând cât e ceasul; trecuse de ora trei, şi am văzut că dimineaţa se vestea umedă şi ploioasă. Am fost bucuros să descopăr că totul fusese doar un vis, şi m-am culcat la loc, dar m-am pomenit în curând trezit a doua oară, de exact acelaşi zgomot şi de aceleaşi cuvinte; atunci, trezindu-mă mai brusc decât prima dată, am sărit din pat şi am alergat la fereastră şi mi-am dat seama că se mai scursese o oră, nici mai mult nici mai puţin, şi că veniseră iar paznicii, anunţând că era trecut de patru; şi după aceea plecaseră foarte împăcaţi; aşa că iarăşi m-am culcat şi am adormit tot restul nopţii destul de liniştit.

Nu puneam prea mare temei pe ceea ce numim „un vis”, nici nu înţelesesem până atunci că visele pot avea vreo importanţă; dar sculându-mă a doua zi şi ieşind în oraş cu hotărârea de a mă întâlni cu fratele Will, cu cine mi-a fost dat să mă întâlnesc, decât cu fostul meu frate, căpitanul Jack, care, văzându-mă, s-a apropiat de mine, brutal cum era el, şi mi-a spus:

— Ai auzit vestea?

— Nu, i-am răspuns, ce veste?

— Vechiul tău învăţător şi tovarăş a fost prins azi de dimineaţă şi dus la Newgate.

— Cum, l-am întrebat eu, azi de dimineaţă?

— Da, zice el, în dimineaţa asta, chiar la ora patru. E acuzat de jaf şi de omor, undeva dincolo de Brentford şi, aceea ce-i mai rău, e că a fost turnat de unul din bandă, care – ca să-şi salveze viaţa – a depus mărturie şi, prin urmare, ar fi mai bine să chibzuieşti, mi-a atras atenţia Căpitanul Jack, ce ai tu de făcut.

— Ce am eu de făcut? am tresărit; ce vrei să spui cu asta?

— Ei, Colonele, a întors-o el, nu te supăra, dar ştii tu singur mai bine decât mine; dacă însă crezi că nu eşti în primejdie, eu îs bucuros de asta, însă n-am nicio îndoială că

ai fost şi tu cu ei.

— Nu, zău că nu, i-am spus din nou; te asigur că n-am fost.

— Bine, a făcut el, dar dacă n-ai fost cu ei de data asta, ai fost cu ei în alte rânduri; şi tot una este.

— Nu, l-am oprit eu, eşti cu totul greşit, eu nu fac parte din banda lor; ei sunt cu câteva trepte mai sus decât aceea pe care mă aflu eu.

Cu aceste cuvinte şi după ce am mai stat niţel de vorbă, cam tot în felul acesta, ne-am despărţit şi Căpitanul Jack a plecat; dar în timp ce se îndepărta, am băgat de seamă că dădea din cap şi părea mai îngrijorat decât s-ar fi cuvenit să fie numai din cauza mea, lucru despre care – foarte curând – multe vom mai auzi.

În mine s-a furişat o nemaipomenită spaimă când am auzit că Will era la Newgate şi, dacă aş fi ştiut unde să mă duc, aş fi fugit cât mă ţineau picioarele undeva în lumea largă; dârdâiam din toate încheieturile şi-mi venea să intru în pământ; şi toată seara aceea, ca şi în noaptea următoare, am fost cu totul şi cu-totul dărâmat. Nu-mi umbla prin cap nimic altceva decât Newgate şi spânzurătoarea şi faptul că voi fi spânzurat; ceea ce îmi spuneam că merit, de n-ar fi fost decât pentru că luasem cei douăzeci şi doi de şilingi de la biată bătrâna aceea.

Primul lucru de care am putut să mă îngrijesc în starea de confuzie în care mă aflam au fost banii mei. De fapt, ei nu ocupau prea mult loc şi de obicei îi purtam asupra mea. Adunasem laolaltă, după cum vă veţi da seama din socotelile trecute, mai mult de 60 de lire (căci nu cheltuisem nimic) şi nu ştiam ce pot face cu ei; în cele din urmă, mi-a venit în cap să mă duc la binefăcătorul meu, funcţionarul de la Vamă, dacă puteam să-l găsesc, şi să văd dacă n-aş fi în stare a-l convinge să-mi ia în păstrare şi restul banilor. Tot greul trebii era să-i îndrug o poveste, ca să nu se mire cum de-am ajuns eu să am atât de mulţi bani.

Dar imaginaţia mea a dezlegat repede şi această încurcătură; la una din casele gazdelor noastre se găsea un rând

de haine, lăsate acolo să le îmbrace oricine din bandă, în anumite ocazii, deghizându-se; era vorba de o livrea verde, brodată cu galoane roz şi căptuşită cu acelaşi material; o pălărie cu boruri mari, o pereche de cizme, şi un bici. M-am dus şi m-am îmbrăcat, cu livreaua aceea şi am pornit-o spre gentlemanul meu, la casa lui din Tower-street şi acolo l-am găsit bine sănătos, acelaşi cinstit gentleman de totdeauna.

El m-a privit mai întâi fix când m-am apropiat de el (căci mi-a fost dat a-l întâi ni chiar la uşa casei); zic, m-a privit fix când m-a văzut că-l salut şi că îi fac de mai multe ori plecăciuni, cu pălăria mea brodată pe care acum o ţineam sub braţ; în cele din urmă, nerecunoscându-mă de loc şi de loc, mi s-a adresat cu vorbele:

— Doreşti să vorbeşti cu mine, tinere?

Eu i-am răspuns:

— Da, domnule, deşi cred că Înălţimea voastră nu mă mai cunoaşte; sunt acel sărman, Jack.

S-a uitat îndelung la mine şi apoi, amintindu-şi deodată, a exclamat:

— Cine, Colonelul Jack? Păi cum adică, unde mi-ai fost în timpul ăsta? O, dar sunt cinci sau şase ani de cânt nu te-am mai văzut, măi băiete.

— Mai mult de şase ani, cu voia Înălţimii voastre, am răspuns eu.

— Bine, şi unde ai fost în tot acest răstimp? m-a întrebat.

— Am fost la ţară, domnule, am rostit eu, într-o slujbă.

— Bine, Colonele Jack, a murmurat vechiul funcţionar, ai făcut credit pe termen lung; din ce cauză nu ţi-ai luat însă banii, în tot acest timp, şi nici măcar dobânda? Că la un moment dat n-ai să mai ştii ce să faci cu ei.

La asta n-am spus nimic, ci am făcut o mulţime de plecăciuni şi de reverenţe.

— Ei bine, hai, Colonele Jack, zise el, intră o clipă şi am să-ţi restitui banii cu dobândă cu tot.

Eu m-am ploconit şi am salutat şi i-am spus că n-am venit la el ca să-mi iau banii, deoarece avusesem între timp una sau două slujbe bune şi nu-mi făceau trebuinţă banii.

— Bine, Colonele Jack, a spus el, şi la cine locuieşti

acum?

— La Sir Jonathan Loxham, domnule, am spus cu, în Somersetshire, cu voia Înălţimii voastre.

Acesta era un nume despre care auzisem şi eu, dar nu ştiam nimic de fapt despre niciun gentleman de felul acesta, nici despre ţinutul pomenit.

— Bine, zise el, dar nu vrei să-ţi iei banii, Jack?

— Nu, domnule, i-am răspuns, dacă Înălţimea voastră ar binevoi, căci am avut o slujbă bună.

— Ce să binevoiesc să fac, rogu-te? Banii tăi, îţi spun, te aşteaptă.

— Nu, domnule, am repetat eu, căci am avut o slujbă bună.

— Bine, bine şi ce vrei să spui Jack? Nu prea te înţeleg.

— Ei iată, cu voia Înălţimii voastre, îngăduiţi-mi să vă spun că bătrânul meu stăpân, tatăl lui Sir Jonathan, mi-a lăsat 30 de lire când a murit, şi un costum de doliu, şi...

— Şi ce, rogu-te, Jack, ce, iar mi-ai adus niscai bani?

Căci, în sfârşit, el începuse să înţeleagă ce aveam de gând-

— Da, domnule, am spus eu, iar Înălţimea voastră să binevoiţi să fiţi atât de bun să-i luaţi în păstrare şi să-i puneţi pe toţi la un loc; am mai economisit şi câte ceva din leafă.

— Ţi-am spus eu, Jack, a exclamat el, că ai să ajungi bogat; şi cât ai economisit? Hai, arată-mi şi mie, să văd.

Ca să scurtez povestea, am scos banii, iar el a fost mulţumit să-i ia în păstrare, dându-mi o poliţă cu dobândă, pentru întreaga sumă, cane se ridica la 94 de lire, adică:

25 de lire – primii bani

9 lire dobânda lor pe şase ani

60 de lire achitaţi lui acum

total: 94 de lire.

Am plecat din cale afară de bucuros, i-am făcut o mul-ţime de plecăciuni şi de reverenţe şi am dispărut ca din puşcă, să-mi schimb iar hainele, cu hotărârea de a fugi din Londra, şi să n-o mai văd multă vreme; dar am fost foarte uimit, chiar a doua zi de dimineaţă, când – traversând Rose

Marylane pe la capătul Halei de vechituri – am auzit pe cineva strigând în gura mare: „Jack a mai spus el ceva şi înainte, n-am auzit ce, dar auzind rostindu-se numele de Jack, m-am uitat în jurul meu şi am văzut imediat trei oameni şi în urma lor un poliţist, îndreptându-se spre mine, toţi patru grozav de furioşi. Am rămas foarte surprins şi nu ştiu de ce am luat-o la fugă, dar unul dintre ei s-a şi repezit să mă lovească, a pus mâna şi, într-o clipă, m-au înconjurat şi ceilalţi şi am fost prins. I-am întrebat ce doresc, şi anume ce rău le făcusem? Ei mi-au spus că nu era locul potrivit ca să vorbim despre asta acolo; ci mi-au arătat doar mandatul şi m-au invitat să-l citesc, iar restul voi afla eu când voi ajunge în faţa judecătorului; aşa că în graba mare m-au şi trecut la mijloc, între ei.

Am luat mandatul acela în mână, dar spre marea mea mâhnire nu puteam afla nimic din cuprinsul său, căci nu ştiam să citesc; aşa că mi-am exprimat dorinţa să-l citească ei, şi mi l-au citit: rezulta că aveau de arestat un hoţ cunoscut de la Hala de vechituri, purtând numele unuia din cei trei Jack; cel cu pricina era acuzat sub depunere de jurământ că ar fi fost părtaş la un mare jaf, cu spargere şi omor, comis aşa şi aşa, în cutare loc şi în cutare zi.

Pentru mine, nu avea niciun rost să neg ori u spun că nu ştiam nimic despre aşa ceva; asta – ziceau – nu e treaba lor; mi-au comunicat că urma s-o discut numai în faţa judecătorului, unde voi constata că s-a depus jurământ neîndoielnic împotriva mea şi, atunci poate voi reuşi să fiu ceva mai lămurit.

Nu aveam altă soluţie decât răbdarea şi, cum inima mi-era plină de groază şi vinovăţie, în timp ce mă duceau astfel cu ei, doar ca nu-mi venea să mor de apăsarea ce o simţeam pe suflet, căci tot aşa de bine cum ştiam că eram vinovat de faptele din prima zi a cârdăşiei cu ei, deşi nu şi de cele din ultima zi, tot aşa nu mă îndoiam că voi fi trimis la Newgate şi era de la sine înţeles că, o dată ajuns acolo trebuia să fiu spânzurat, căci a merge la Newgate şi a fi spânzurat erau pentru mine, la vremea aceea, două lucruri care-şi urmau în chip necesar unul altuia.

Dar mai aveam de trecut printr-o încercare dureroasă înainte de a ajunge acolo, şi asta s-a petrecut chiar în faţa judecătorului; când am ajuns la locul mai sus amintit şi când poliţistul m-a băgat înăuntru, am fost întrebat de către judecător cum mă cheamă.

— Dar ia stai, tinere, şi-a luat el seama; înainte de a te întreba eu cum le cheamă, hai să procedăm conform legii; nu eşti obligat să răspunzi până ce nu vin aici de faţă acuzatorii tăi; aşa că, întorcându-se spre poliţist, i-a cerut mandatul.

— Bine, zice judecătorul, mi l-aţi adus pe acest tânăr în virtutea mandatului acesta; dar sunteţi siguri că el este persoana împotriva căreia s-a emis mandatul?

Poliţistul: Aşa cred, cu voia Înălţimii voastre.

Judecătorul: Aşa crezi! Cum adică, dumneata nu eşti sigur de asta?

Poliţistul: Cu voia Înălţimii voastre, aşa spuneau oamenii de pe acolo, de unde l-am înşfăcat.

Judecătorul: Mandatul ăsta este un mandat ceva mai deosebit; el a fost emis pentru arestarea unui tânăr cunoscut sub numele de Jack, dar fără niciun alt nume de familie; se menţionează doar că i se spune Căpitanul Jack, sau ceva cam în felul ăsta. Acum, rogu-te pe dumneata, tinere, spune-mi, numele pe care îl porţi este acela de Căpitanul Jack? Sau măcar ţi se spune cumva de obicei şi aşa?

Mi-am dat seama cât ai clipi că omul care mă înhăţase nu ştia nimic precis despre mine, că poliţistul mă arestase doar după indicii din auzite, aşa că am prins dintr-o dată curaj şi i-am spus judecătorului, încercând să par cât mai umil, că deocamdată problema nu era aceea de a se stabili care este numele meu ci de a şti ce fel de acuzaţii ridicau împotrivă-mi oamenii care mă aduseseră sau oricine altcineva, şi dacă eu eram ori nu persoana pe care mandatul îi împuternicea s-o aresteze.

Judecătorul a zâmbit,

— Asta-i foarte adevărat, tinere, a găsit el, e foarte adevărat, şi ai cuvântul meu că dacă te-au luat fără să te cunoască şi dacă nu există nimeni care să te acuze, apoi

asta va fi greşeala lor şi au s-o plătească.

Mi-am exprimat atunci faţă de Înălţimea sa speranţa că nu voi fi obligat să-mi spun numele, până ce nu va fi adus învinuitorul meu care să arate ce rău i-am pricinuit şi atunci – fireşte – nu voi şovăi să-mi dau numele.

— Asta e drept, a găsit iarăşi Înălţimea sa. Şi, întorcându-se către poliţişti, i-a întrebat: Sunteţi siguri că dânsul este persoana indicată în mandatul dumneavoastră? Dacă nu sunteţi, atunci trebuie să aduceţi înaintea mea persoana care îl acuză şi pe al cărei jurământ a fost emis mandatul.

Poliţiştii au bolborosit fel de fel de vorbe, ca să insinueze că eu aş fi cel căutat şi că de fapt ştiam asta prea bine şi că ar trebui să fiu obligat să-mi spun numele.

Însă eu am stăruit să arăt că aşa ceva e nedrept şi că nu puteam fi silit să mă acuz singur; iar judecătorul i-a lămurit că el nu mă putea forţa la una ca asta, însă că, de fapt, aş putea s-o fac, numai dacă aş vrea eu de la mine.

— Dar, vedeţi dumneavoastră, a adăugat judecătorul, el a înţeles prea bine că ar putea fi tras pe sfoară în acest caz.

Aşa că, pe scurt, după o oră de dezbateri în faţa Înălţimii sale judecătorul, în care timp eu am pledat împotriva tuturor celor patru, el le-a spus că trebuie să-l aducă înaintea sa pe acuzator, altfel e nevoit să mă elibereze.

Am fost foarte încurajat de vorbele lui şi am argumentat cu şi mai multă tărie în favoarea mea; în cele din urmă, acuzatorul a fost adus de la închisoare, aşa încătuşat cum era, şi tare bucuros m-am simţit când l-am văzut şi am constat că nu-l cunoşteam; adică, să fiu mai clar, el nu era unul sau altul dintre cei doi pungaşi cu care ieşisem împreună la drumul mare, în noaptea când am jefuit-o pe biată bătrâna aceea.

Când arestatul a fost adus în cameră, i s-a cerut să se aşeze faţă în faţă cu mine.

— Îl cunoşti, pe tânărul acesta? l-a întrebat judecătorul.

— Nu, domnule, a răspuns deţinutul, nu l-am văzut niciodată în viaţa mea.

— Hm! a făcut judecătorul, nu l-ai acuzat dumneata pe unul cunoscut sub numele de Jack, sau de Căpitanul Jack,

precum ca ar fi implicat în jaful şi omorul pentru care eşti închis?

Deţinutul: Ba da, cu voia Înălţimii voastre.

Judecătorul: Şi este acesta omul acuzat, sau nu este el?

Deţinutul: Nu este acesta, domnule judecător; pe omul ăsta nu l-am văzut niciodată.

— Foarte bine. Domnule poliţist, a rostit în clipa aceea judecătorul, spuneţi-mi ce trebuie să facem acum?

— Sunt uimit, a rostit poliţistul. Eu însumi am fost înăuntru la casa cutare – şi a spus numele respectivei case – iar acest tânăr tocmai trecea prin apropiere, când oamenii care l-au văzut au început să strige: „Uite-l pe Jack, omul pe care-l căutaţi”! Şi inşii aceştia pe care îi vedeţi au alergat într-o clipă după el şi l-au prins.

— Bine, a zis judecătorul, şi dumnealor, pe care îi văd, au ceva de spus despre el? Au ei cum face dovada că tânărul aici de faţă este persoana în cauză?

Iar cei care mă aduseseră târâş acolo au început să spună unul – nu, celălalt – nu, şi tot aşa; pe scurt, cu toţii au spus nu.

— Ei bine, a grăit atunci judecătorul, ce-i de făcut? Tânărul acesta trebuie să fie eliberat, iar eu trebuie să vă spun dumneavoastră, domnule poliţist, şi dumneavoastră, domnilor care l-aţi adus încoace, că tânărul aici de faţă vă va cere satisfacţie, dacă găseşte de cuviinţă, pentru că aţi fost atât de pripiţi procedând cum aţi procedat. Iată însă, tinere dragă, a urmat judecătorul, că în ciuda celor petrecute, nu ţi s-a întâmplat un rău mai mare, iar poliţistul, deşi e drept că a greşit, nu a avut nici el rele intenţii, căci n-a urmărit altceva decât să-şi facă datoria: aşa încât cu aş crede că trebuie să treci şi dumneata cu vederea.

I-am făgăduit Înălţimii sale că da, voi trece cu vederea, aşa după cum mă îndrumează dânsul; dar găseam de cuviinţă că poliţistul şi ceilalţi ar putea măcar să se prezinte acolo, pe uliţa de unde mă luaseră bruftuluindu-mă în fel şi chip, şi să declare public în acelaşi loc, tuturor, că am fost eliberat în chip onorabil şi că nu eu eram vinovatul pe care

dânşii îl caută. Înălţimea sa judecătorul a spus că pretenţia mea era foarte îndreptăţită, iar poliţistul şi ajutoarele sale au promis ca o vor repara în sensul cerut, aşa că am plecat cu toţii buni prieteni, iar eu am fost dezvinovăţit în chip de-a dreptul triumfător.

NOTĂ – Aceasta a fost împrejurarea în care, aşa cum v-am amintit undeva mai înainte, judecătorul mi-a vorbit şi mi-a spus că eram născut pentru lucruri ceva mai bune şi că prin faptul că mi-am susţinut atât de dibaci propria-mi apărare, nu se îndoia că fusesem un copil bine educat; şi a adăugat părerea lui de rău că îmi fusese dat să am un asemenea ghinion, dar – spera el – asta nu va fi pentru mine o dezonoare, deoarece fusesem eliberat în chip atât de strălucitor.

CAPITOLUL VI

Îl vizitez la Newgate pe Will, dascălul meu într-ale deşertăciunii – Will este executat – Căpitanul Jack îmi propune să fugim în Scoţia – Îi înapoiez sărmanei bătrâne banii de care o jefuisem mai înainte, – Căpitanul Jack şi cu mine o pornim într-o călătorie spre miază-noapte – Pungăşiile căpitanului şi diferite aventuri pe drum –

Deşi Înălţimea sa era greşit în părerile cu privire la educaţia mea, totuşi măcar atâta efect bun au avut ele asupră-mi, că m-am hotărât, dacă s-ar putea, să învăţ şi eu să citesc şi să scriu, ca să nu mai fiu pe lume o făptură atât de neputincioasă, încât să nu mă aflu în stare a citi un mandat sau a vedea dacă eu eram ori ba persoana ce trebuie arestată. Şi mai era ceva pe deasupra tuturor acestora, un lucru pe care nu-l observasem la început; reieşea clar, la urma urmelor, că fratele meu, Căpitanul Jack, care avusese obrăznicia să mă întrebe făţiş dacă m-am aflat sau nu printre vinovaţi, fratele meu participase el însuşi la lovitura aceea şi avea toate motivele să fie el însuşi speriat şi să caute să fugă, chiar în acele clipe în care mă sfătuia să am chipurile grijă de mine.

Şi pentru că mi-au trecut aceste gânduri prin minte, m-am apucat să cercetez încoace şi încolo, ca să-l găsesc şi să-i dau de veste.

Între timp, acum fiind liniştit cu privire la siguranţa mea, nu mai aveam pe suflet nicio îngrijorare în ceea ce mă priveşte, însă am început a fi îngrijorat pentru bietul Will, maestrul şi dascălul meu într-ale deşertăciunii, care zăcea acum în fiare la Newgate, pe când eu eram liber şi fericit şi dornic de a mă duce să-l văd, ceea ce la urma urmelor am

şi făcut.

L-am găsit, bietul de el într-o stare jalnică, încătuşat în fiare grele şi neavând nicio perspectivă ori speranţă de scăpare; mi-a spus că nu-i rămâne decât să-şi primească moartea, însă m-a rugat să-mi ţin calmul; căci, deoarece nu i-ar folosi la nimic să mă învinuiască şi pe mine, care de fapt nu fusesem cu ei decât o singură dată, puteam avea încredere în el că nu mă va târî în propria-i nenorocire; cât despre ticălosul care-i trădase pe toţi, acela nu era în stare să-mi facă mie niciun rău, căci puteam fi convins că nu mă văzuse niciodată în viaţa lui:

— Însă, Colonele Jack, mi-a şoptit el, am să-ţi spun eu cine a fost cu noi; e vorba de fratele tău, Căpitanul, iar nemernicul ce ne-a trădat mai mult ca sigur că a rostit şi numele lui: de aceea, m-a sfătuit Will, dacă poţi să-i dai de veste din timp despre asta, fă-o atunci, ca omul să poată scăpa.

Şi mi-a mai spus o mulţime de lucruri, spre a mă preveni să nu urmez drumul spre care m-au mânat paşii lui.

— M-am înşelat amarnic, Jack, mi-a mărturisit Will, când ţi-am Spus că a fi un hoţ de seamă ar însemna să trăieşti ca un gentleman.

Şi, îndeosebi, mi-a mărturisit îngrijorarea şi teama lui la gândul că poate l-o fi ucis pe grădinarul gentlemanului je-fuit ultima oară, şi mai ales că-l rănise adânc la gât, rană de care se temea că omul va muri.

Avea asupra sa o însemnată sumă de bani, monede în aur, chiar paralele pe care de fapt i le adusesem eu, în noaptea aceea la claia de fân; îşi ascunsese atât de bine avutul, încât cei care-l arestaseră nu l-au ştiut găsi, iar el mi-a dat mie cea mai mare parte din bani, ca să-i duc mamei lui, ceea ce am şi făcut, cu toată cinstea cuvenită; şi am plecat de acolo, de lângă el, cu inima grea; şi nu l-am mai văzut niciodată de atunci, căci a fost executat după vreo trei săptămâni, fiind condamnat chiar în următoarea sesiune a tribunalului.

Acum nu mai aveam altceva de făcut decât să-l găsesc pe Căpitan, despre care – nu fără oarecare bătaie de cap –

am primit în sfârşit veşti; m-am dus şi i-am istorisit întreaga poveste, de-a fir a păr, şi cum fusesem arestat în locul său, şi cum, în sfârşit, scăpasem, ceea ce nu însemna că mandatul pentru el nu era încă valabil şi că nu se făceau cercetări foarte îndeaproape, umblându-se pe urmele sale; când i-am înşirat unele după altele toate astea, şi-a dat în vileag numaidecât vinovăţia, prin aceea că arăta surprins şi, după alte câteva cuvinte, mi-a şi mărturisit limpede că totul era într-adevăr adevărat şi că luase parte la jaf; mi-a spus de asemenea că avea în păstrare cea mai mare parte din pradă, dar nu ştia ce să facă cu ea, şi nici cu el însuşi; ar fi dorit să-l învăţ eu cum să procedeze, eu care eram atât de nepotrivit s-o fac, fiindcă oare ce ştiam eu despre lume? Nimic! Atunci mi-a destăinuit că lui îi trecea prin gând să fugă în Scoţia, ceea ce era foarte lesne, şi m-a întrebat dacă n-aş vrea să-l însoţesc. I-am spus că aş face-o din toată inima, dacă aş avea destui bani ca să suport cheltuielile. Dar din răspunsul său, am înţeles că el tot se mai bizuia pe îndemânarea de a fura.

— Îţi garantez eu, m-a îmbrobodit, că vom aranja noi în aşa fel ca însăşi călătoria să ne suporte cheltuielile.

— Nu mai îndrăznesc să mă gândesc a o porni iar pe aventuri, i-am răspuns şi, în afară de asta, dacă – fără să ne aşteptăm – am da peste vreun ghinion, apoi nu vom mai reuşi niciodată s-o scoatem la capăt şi vom fi pur şi simplu zdrobiţi.

— Ba nu, a replicat el, aici – dacă sticleţii reuşesc să ne prindă – nu vom găsi nici dram de îndurare; pe câtă vreme în străinătate nu ne pot face nimic prea rău; eu-s de părere să ne aventurăm, cu orice risc.

— Bine, Căpitane, l-am întrebat, dar tu ţi-ai bătut joc oare de timpul tău într-aşa hal, încât nu ai bani de loc ca să te descurci într-o situaţie ca asta?

— De fapt, am; dar am foarte puţini, mi-a răspuns, căci m-au tot urmărit ghinioanele în ultimul timp.

Minţea însă, căci pe mâinile lui încăpuse o mare parte din prada pe care puseseră mâna la ultima lor spargere, după cum v-am spus mai înainte, şi după cum se plângeau

ceilalţi; el şi Will luaseră aproape tot, iar celorlalţi nu le dăduseră partea cuvenită, ceea ce îf şi predispunea, eu atât mai mult, să-i denunţe.

Oricum, el a recunoscut că dispunea de vreo 22 de lire în bani şi încă de unele lucruri pe care s-ar fi putut lua de asemenea bani; bănuiesc eu că era vorba de niscai argintărie, dar Căpitanul n-a vrut să-mi spună nici ce lucruri erau şi niciunde se aflau, ci a zis doar că nu îndrăzneşte să se duca să le ia de unde sunt, căci în cazul acesta ar putea fi trădat şi arestat, aşa că se va aventura în călătoria plănuită fără să le preschimbe în bani.

— Desigur, n-a uitat el să completeze, ne vom întoarce noi cândva înapoi.

Eu am scos şi i-am arătat exact toţi banii pe care îi aveam şi care numărau la un loc şaisprezece lire şi vreo câţiva şilingi.

— Dacă vom fi cumpătaţi şi chibzuiţi în timpul călătoriei, i-am spus, banii mei ne pot ajunge până ce ne vom afla cu totul în afara pericolului.

Căci ni se spusese cu hotărâre amândurora că, o dată ieşiţi din Anglia, ne vom afla în siguranţă şi nimeni nu va mai putea să ne pricinuiască vreun rău, chiar dacă ne-ar recunoaşte; dar nu ne gândeam, niciunul dintre noi, că vom face atât de mulţi paşi trudiţi până în Scoţia, cum ne-am dat seama curând mai apoi.

Vorbesc despre mine ca şi când m-aş fi aflat în aceeaşi situaţie periculoasa ca şi fratele meu Jack; dar, de fapt, iată cum stăteau lucrurile: eram la fel de înspăimântat ca şi el, fără a fi cuprins chiar atât de mult în ghearele primejdiei.

Nu pot ocoli faptul că, în intervalul dintre toate câte vi le-am povestit, cu câteva zile mai înainte de a-mi fi depus banii la gentlemanul din Tower-street, am făcut o plimbare de unul singur în largul câmpiilor, ca să mă duc Kentish-town şi să-i fac dreptate sărmanei dădace bătrâne pe care cândva o prădasem; s-a întâmplat ca, fără să-mi dau eu seama, tăind de-a curmezişul un câmp, să ajung drept unde o jefuisem pe biata bătrână şi pe fata aceea sau – ar fi mai nimerit să spun – chiar acolo unde mă îndemnase Will ca să

tabăr să le jefuiesc; de multe ori mă mustrase inima de a fi săvârşit acea cruzime şi de multe ori îmi făgăduisem că voi găsi eu într-o zi o cale de a repara durerea doicii şi de a-i restitui banii; iar ziua aceea sosise şi iată că o rezervasem acestei trebi; am fost totuşi niţel surprins, văzând că ajunsesem atât de pe neaşteptate chiar în acel nefericit loc al vinovăţiei mele.

Şi fiindcă locul cu pricina mi-a readus în minte ticăloşia făptuită acolo şi a trezit în mine un fel de dorinţă (nu pot spune de rugăciune către Dumnezeu, căci încă nu ştiam ce înseamnă aşa ceva) să mă las, dacă s-ar putea, de blestemata-mi îndeletnicire, mi-am făgăduit în gând că de-ar fi să am vreo meserie din care să pot trăi, apoi n-aş mai fura niciodată, căci desigur furtul e un lucru urât şi îngrozitor.

Era una din clipele în care am simţit cu adevărat lipsa a ceea ce adevăraţii părinţi fac şi e de datoria lor să facă faţă de copiii lor; vreau să spun, adică, să-i crească în aşa fel încât ei să înveţe o meserie, sau o profesie – şi de câte ori n-am plâns că nu ştiam ce să fac, nici de ce să mă apuc, deşi eram hotărât să las naibii greşita cale pe care o urmasem.

Dar hai să mă întorc la ţelul meu din acele momente; am întrebat, prin urmare, de drumul spre Kentish-town şi s-a întâmplat să dau peste o sărmană care mi-a spus că ea locuieşte chiar acolo; auzind asta, am întrebat-o şi dacă nu cunoaşte cumva o femeie de asemeni de pe acolo al cărei nume era Smith?

Mi-a răspuns:

— Ba da, domnule o cunosc foarte bine, dar cu toate că e din locuitorii de acolo, de fapt ea stă cu chirie în oraş, însă e o femeie cinstită, săracă şi harnică, iar din munca şi sufe-rinţele ei întreţine un soţ bolnav, care de câţiva ani nu mai poate să vadă de el însuşi.

„Ce ticălos am fost, mi-am şoptit în gând, să jefuiesc eu o femeie atât de sărmană ca asta şi să adaug mâhnire şi lacrimi la mizeria şi supărările din casa ei!”

Asta mi-a întărit hotărârea de a-i înapoia cât mai grabnic

banii şi nu numai atât, ci de a-i mai da şi ceva în plus, peste cât pierduse; aşa că am mers înainte şi, cu ajutorul îndrumării primite, am găsit locuinţa cu pricina, fără prea multă bătaie de cap; şi întrebând de ea, femeia a venit de îndată la uşă, căci mă auzise rostindu-i numele către o fetiţă care – mai iute de picior – fusese înaintea sa la uşă.

Şi am început să-i vorbesc:

— Doamnă, am zis eu, n-aţi fost cumva dumneavoastră jefuită acum vreun an, cam pe la Pindar of Wakefield, pe când vă întorceaţi noaptea acasă de la Londra?

— Da, e adevărat, am fost, a răspuns ea, şi pe deasupra m-au şi băgat în sperieţi, de nici nu mai ştiam ce e eu mine.

— Şi cu cât v-au păgubit, doamnă? m-am interesat eu.

— De fapt, mi-a mărturisit ea, mi-au luat toţi banii ce-i aveam şi eu pe lume; desigur că muncisem din greu pentru ei, erau bani primiţi pentru întreţinerea unui copil pe care îl aveam pe atunci în îngrijire, ca doică: şi fusesem la Londra ca să iau banii aceia.

— Dar câţi erau, doamnă?

— Ei bine, a precizat ea, erau 22 şilingi şi 6 pence şi jumătate; 21 şilingi încasasem; iar banii mărunţi, aceia erau ai mei dinainte.

— Bine, uite ce e, mătuşică, ce-ai zice dacă eu te-aş ajuta să-ţi recapeţi banii; căci, după bănuiala mea, individul care ţi i-a luat este urmărit acum îndeaproape şi cine ştie dacă nu ţi-ai putea face un serviciu în privinţa asta; chiar pentru serviciul ăsta am şi venit să te văd.

— Vai, dragă, a exclamat bătrâna, înţeleg ce vrei să spui, dar de fapt eu n-aş putea jura că pot recunoaşte chipul băiatului acela, căci se făcuse întuneric, dragul meu, şi afară de asta nici n-aş vrea ca să-l spânzure pe biet păcătosul ăla pentru bănuţii mei; lasă-l să trăiască şi el şi să se pocăiască.

— Eşti foarte bună, am recunoscut, în ceea ce-l priveşte, mai mult decât merită el dar nu trebuie să-ţi faci griji despre asta, căci el tot va fi spânzurat, fie că apari sau nu ca martor împotriva lui; dar spune-mi, bătrânico, ai vrea să primeşti înapoi banii de care te-au păgubit?

— Da, ce să mai vorbim, a zis femeia, de asta aş fi tare bucuroasă, căci de multă vreme n-am mai dus-o atât de greu cu banii ca acum, anevoie găsesc şi de pâine, deşi trudesc din greu din zori până noaptea târziu; – şi, spunându-mi-o, plângea.

Mi se rupea inima gândindu-mă cum muncea ca o roabă acea biată fiinţă, la aproape şaizeci de ani ai ei, iar eu, un flăcăiandru care nici nu împlinisem bine douăzeci de ani, o jefuisem de pâine, ca să-mi întreţin trândăvia şi viaţa mea stricată; şi m-au podidit lacrimile, în ciuda luptei mele de a mi le stăvili, iar bătrâna a observat şi ea asta.

— Biată femeie, am grăit atunci, e un jalnic lucru pe lumea asta ca asemenea făpturi să jefuiască şi să despoaie o fiinţă atât de sărmană cum eşti dumneata! Dar bine, acum el are timp să se căiască de ceea ce a făcut, te asigur eu.

— Bag de seamă, domnule, mi-a răspuns, că sunteţi într-adevăr foarte milos; aş dori ca el să se poată îndrepta în timpul pe care i l-au mai hărăzit proniile şi să se pocăiască, iar eu mă rog lui Dumnezeu să-i dea puterea de pocăire; oricine ar fi, eu îl iert, chiar dacă poate sau nu să mă despăgubească şi pe mine cu ceva, şi mă rog lui Dumnezeu să-l ierte din parte-mi; n-aş vrea să-i fac niciun rău, zău că nu.

Şi tot a continuat să se roage astfel pentru mine.

— Bine, mătuşico, vino încoace, am rugat-o să se apropie; şi, spunând acestea, mi-am vârât mâna în buzunar şi, când s-a apropiat de mine, i-am zis:

— Întinde palma!

A întins-o, iar eu i-am numărat nouă jumătăţi de coroană în mână.

— Iată mătuşă, am grăit eu, cei 22 de şilingi şi 6 pence de care ai fost jefuită; te asigur că eu am fost acela care a smuls de la hoţ banii pentru dumneata, căci de când mi-a povestit această întâmplare, printre alte bicisnicii ale lui, nu l-am mai lăsat în pace până nu l-am făcut să-mi promită că ţi-i va restitui.

— Tot timpul cât i-am ţinut palma în mâna mea şi i-am numărat banii, m-am uitat la chipul doicii şi am văzut cum îi

fugea şi-i venea sângele în faţă şi că era cuprinsă de cea mai mare uimire şi de o bucurie de neînchipuit.

— Bine, Dumnezeu să-l binecuvânteze, zicea ea, şi să-l ferească de nenorocirea de care e înspăimântat, dacă va fi cu voia Domnului, căci desigur fapta lui de acum e una de mare dreptate, şi atât de cinstită, cum nu m-aş fi aşteptat eu vreodată.

Şi i-a mai dat înainte tot aşa multă vreme şi a plâns pentru el, când i-am spus că nu credeam să mai fie vreo speranţă de a scăpa cu viaţă.

— Bine, a suspinat, atunci să ne rugăm lui Dumnezeu să-i dea putere de pocăinţă şi să-l primească la el în cer, căci desigur trebuie să aibă un fond bun într-însul, poartă în suflet aburul cinstei, asta-i sigur, oricât ar fi rătăcit el pe căi rele, împins de tovarăşi răi, de pilde netrebnice sau de alte ispite; dar eu îndrăznesc să cred că va ajunge la pocăinţă, mai curând sau mai târziu, înainte de a închide pleoapele.

Toate acestea scurmau în mine mai adânc decât îşi putea ca închipui, căci de fapt eu eram cel pentru care se ruga tot timpul, deşi fără s-o ştie, iar în inima mea spuneam „amin” la fiece rugăciune, căci îmi dădeam seama că săvârşisem una dintre cele mai josnice fapte de pe lume, atacând o biată făptură într-o asemenea situaţie, fără să-mi pese de jelaniile ei când se ruga din toată fiinţa să nu-i iau părăluţele de care o jefuisem.

Într-un cuvânt, buna femeie m-a mişcat atât de mult cu milostivele sale rugăciuni, încât am vârât încă o dată mâna în buzunar pentru ea şi i-am spus:

— Mătuşă, eşti atât de miloasă în rugăciunile pe care le înalţi pentru acea creatură josnică, încât mi-a venit în minte să fac încă un lucru pentru el, chiar dacă nu m-a dezlegat într-un fel sau altul, adică să-ţi cer iertare în numele hoţului de faptul că te-a jefuit; căci a fost o sălbăticie şi un păcat săvârşite împotriva dumitale, mătuşă dragă, pe lângă paguba pricinuită, şi de aceea îţi cer cu iertare în locul său; vrei sincer şi din toată inima să-l ierţi, bună doamnă? Eu îmi exprim, în tot cazul, această vie dorinţă faţă de dumneata; şi rostind aceste cuvinte, m-am ridicat în picioare şi,

scoţându-mi pălăria, i-am cerut iertare.

— Vai, domnule, m-a rugat, nu staţi în picioare şi cu pălăria scoasă în faţa mea! Eu sunt o biată femeie săracă, îl iert pe el şi pe toţi cei care or fi fost cu el; căci am văzut că mai era cu unul, ori cu mai mulţi; îi iert din toată inima şi mă rog lui Dumnezeu să-i ierte.

— Bine, doamnă, atunci, am rostit eu, uite, ca o mică răsplată pentru mila dumitale, primeşte din partea mea şi această recunoştinţă, adică mai mult decât ai pierdut; şi i-am mai dat o coroană de la mine.

Apoi am întrebat-o cine era persoana care fusese jefuită împreună cu ea. Mi-a spus că era o fată în casă care locuia pe atunci în oraş, dar care plecase din slujba avută şi că nu ştia unde locuieşte acum.

— Bine, doamnă, am povăţuit-o eu, dacă totuşi o să auzi vreodată de ea, spune-i să lase vorbă unde poate fi găsită; şi dacă ajung să mai vin să te văd, voi obţine banii de la el şi pentru ea, cred că n-o fi fost o sumă prea mare, nu-i aşa?

— Nu, mi-a răspuns, erau doar 5 şilingi şi 6 pence (lucru pe care-l ştiam de altminteri la fel de bine şi eu).

— E-n regulă, doamnă, am asigurat-o, interesează-te aşadar de ea, dacă ai vreo ocazie; bătrâna mi-a făgăduit că aşa va face, iar eu mi-am văzut de drum.

Satisfacţia pe care mi-a dat-o această faptă a fost mare; dar urmată de o consecinţă firească şi care m-a pus pe gânduri după aceea; anume că, urmând aceleaşi reguli, s-ar fi căzut să restitui ceea ce furasem tuturor celor pe care îi păgubisem, procedând în acelaşi chip; dar ce puteam face în privinţa asta? Lucru la care nu ştiam răspunde şi astfel gândul mi s-a şters din minte cu timpul; căci, mai pe scurt, era ceva cu neputinţă. Nu aveam nicio posibilitate, nici nu cunoşteam pe nimeni din oamenii cărora le făcusem rău, şi cum constatarea mă satisfăcea pentru moment, am lăsat totul baltă.

Ei, şi ajung acum la călătoria mea împreună cu Căpitanul Jack, presupusul meu frate. Am pornit de la Londra pe jos şi am călătorit în prima zi până la Ware, căci atâta aflasem despre itinerariul nostru, că drumul trece pe acolo; eram

tare trudiţi în prima zi, căci nu fusesem de loc deprinşi a călători; totuşi, am reuşit să ne plimbăm o dată prin oraş în sus şi în jos, după ce-am ajuns acolo.

În curând, am descoperit că plimbarea Căpitanului, ca să vadă chipurile oraşul, nu era ea atât pentru a-şi satisface curiozitatea de a vedea locurile, căci lui nici nu-i trecea prin cap ceva de felul ăsta; ci ca să vadă în ce măsură ar putea descoperi niscai ponturi; căci el era prin propria-i fire un hoţ înnăscut, şi nu se putea abţine ea zărind cutare sau cutare lucru în drumurile lui să nu-i dea prin gând că lesne ar fi ca să şterpelească lucrul acela, sau să nu calculeze cu câtă dibăcie ar fi în măsură s-o facă, şi alte daraveli de soiul ăsta.

În Ware nu i s-a oferit nimic să-l tenteze, nefiind în ziua aceea zi de târg; cât despre mine, deşi nu-mi făceam prea mari scrupule din a mânca şi a bea pe socoteala pungăşiei lui, totuşi m-am hotărât să nu întreprind nimic, cum obişnuiau să spună hoţomanii ăştia în limbajul lor, şi să nu mă ating de niciun lucru al altcuiva.

Când Căpitanul m-a văzut hotărât la o atât de îndărătnică împotrivire, m-a întrebat cum aveam de gând, atunci, să călătoresc? La care l-am întrebat ce părere avea despre propria lui persoană, el care putea fi sigur că va fi spânzurat, dacă l-ar prinde, oricât de mic ar fi fost delictul pentru care ar fi picat în laţ.

— Cum se poate una ca asta? a făcut el; păi în afara Londrei, sau la ţară, mai ales în regiunea asta, nu mă cunoaşte nimeni.

— Da, da, i-am răspuns, dar îţi închipui oare că ei nu trimit vorbă la Newgate de îndată ce este prins orice hoţ în ţară, ca să se intereseze cine a evadat de la dânşii, sau cine a fugit, ca să-l poată prinde? Fii încredinţat că temnicerii îşi dau de veste unii altora cu cea mai mare precizie care se poate închipui şi dacă ai fi prins aici, vinovat doar pentru furtul unui coş cu ouă, or să-l şi trimită pe învinuitorul tău încoace să vadă dacă te cunoaşte.

Asta l-a speriat puţin, pentru un răstimp, şi l-a făcut să se abţină vreo trei-patru zile; dar frica n-a durat, ce-i drept,

decât puţin, căci el continua să se ţină de o mulţime de şmecherii şi pungăşii de care habar n-aveam, până când, în cele din urmă, şi-a găsit sfârşitul tot fără mine, dar asta nu s-a întâmplat decât mulţi ani mai târziu, după cum veţi auzi când o să vină vorba; cum însă aceste isprăvi nu fac parte din şirul poveştii mele, ci din povestea lui, a cărui viaţă şi ale cărui isprăvi ar fi de-ajuns ca să alcătuiesc numai din ele un volum mai mare decât cel de faţă, voi lăsa la o parte totul, afară de faptele în care am fost implicat şi eu; în cursul obositoarei noastre călătorii.

De la Ware ne-am dus la Cambridge, deşi nu în drum direct; iată şi cu ce prilej, trecând în calea noastră printr-un sat numit Puckeridge, am poposit la un han, cu firma „La Şoimul”; şi pe când ne aflam noi acolo, numai ce vine un ţăran şi îşi priponeşte calul la uşă, cât timp avea să intre să bea şi el ceva; noi şedeam în poartă, după ce poruncisem să ni se aducă o cană de bere pe care o şi băusem. Stătusem de vorbă cu hangiul despre drumul către Scoţia, iar el ne spusese să ne interesăm de drumul spre Royston.

— Dar, a ţinut să adauge, este o cotitură chiar undeva pe aici, niţel mai departe; nu trebuie s-o luaţi în direcţia aceea, căci drumul duce la Cambridge.

Plătisem pentru bere şi şedeam la uşă numai ca să ne odihnim, când deodată apare trăsura unui gentleman, cu vreo trei-patru călăreţi; călăreţii au intrat în curte, iar hangiul a trebuit să-i însoţească; şi zice hangiul către Căpitanul Jack.

— Ia dumneata, rogu-te, calul (era vorba de calul ţăranului, de care am vorbit mai înainte) şi dă-l mai la o parte din drum, ca să se poată apropia trăsura.

Aşa a şi procedat Căpitanul Jack, dar mi-a făcut şi mie semn să-l urmez; am mers împreună amândoi până la cotitura drumului şi acolo mi-a şoptit aşa:

— Tu continuă drumul şi ia-o pe cărarea aceea cotită, iar eu am să te ajung din urmă.

Aşa că am pornit-o pe poteca arătată de el şi, după vreo câteva minute a apărut şi Căpitanul în urma mea, călare.

— Hai, suie-te în spatele meu să mai mergem puţin şi pe

sus, dacă nu cumva căpătăm şi calul tot în banii ăştia.

N-am făcut mofturi şi am încălecat şi eu în spatele său şi am pornit-o zdravăn la pas, căci era un cal bun şi puternic. N-am pierdut timp de loc, călărind pe ruptele o oră sau poate chiar mai mult, după care ne-am gândit că ieşiserăm din raza de urmărire şi că ţăranul, în momentul când îşi va da seama că-i lipseşte calul, avea să audă că noi ne-am interesat de drumul înspre Royston şi ne va urmări cu siguranţă în direcţia aceea, iar nu spre Cambridge. După prima oră de călărie, am început să mergem şi noi mai încet şi, trecând prin unul sau două oraşe, coboram rând pe rând; numai prin sate călăream câte doi pe cal.

Acum, fiindcă pentru Căpitan era cu neputinţă să treacă pe lângă vreun lucru pe care ar fi putut pune mâna şi să nu pună; şi fiindcă avea şi un cal în spatele căruia să poată căra prada, ispita era cu atât mai puternică. Trecând bunăoară printr-un sat unde o bună gospodină spălase rufele şi le agăţase pe un gard de lângă drum, nu l-a lăsat inima să nu ia o pereche de cămăşi bune, doar pe jumătate uscate, şi apoi m-a ajuns din urmă, căci mergeam înaintea lui pe jos; am încălecat la iuţeală în spatele său şi am pornit-o repede amândoi în galop, cât putea goni calul. Cu prilejul întâmplării aceleia, norocul, fie al lui fie al meu, ne-a făcut să rătăcim cu totul drumul şi, deoarece nu întâlneam pe nimeni să întrebăm şi să ne orientăm, am bărzăunit şi ne-am abătut nu ştiu câte mile mai la dreapta, până când, poate chiar din această cauză şi în parte ca urmare a luării calului, am ajuns chiar în drumul diligenţei care ducea deja Londra spre Cambridge, prin Bishop-Stratford. Ceea ce ne-a făcut să rătăcim mai departe a fost următoarea pricină: tot ţinutul era numai ogoare întinse de grâu, fără garduri; când am ajuns pe creasta unei moviliţe ceva mai înalte l-am rugat să oprească niţel calul, căci voiam să cobor şi să merg puţin pe jos, ca să-mi mai dezmorţesc picioarele, fiind obosit de atâta călărie fără scări, cumpănit în spatele lui; însă când m-am dat jos şi m-am uitat jur-împrejur, am văzut clar, la vreo două mile depărtare de noi, drumul cel mare şi alb, pe care de fapt ar fi trebuit să mergem.

Şi deodată, uitându-mă puţin în urmă, mai spre stânga, am zărit pe drumul acela pâlcul a vreo patru-cinci călăreţi, gonind în plină viteză, unii cu mult înaintea celorlalţi şi grăbindu-se ca nişte oameni în plină urmărire.

Asta m-a şi izbit.

— Hei! Frate Jack, zic, n-auzi?! Sări jos de pe cal şi după aceea să mă întrebi de ce.

Aşa că sare Căpitanul jos şi mă întreabă:

— Ce s-a întâmplat?

— Ce s-a întâmplat? fac eu; ia te uită şi tu în partea aia! Bine cel puţin că am rătăcit drumul; îi vezi cum călăresc? Pe noi ne caută, de asta poţi fii sigur; fie că te caută cei din ultimul sat, am urmat eu, pentru şparlirea celor două cămăşi, fie că ne aleargă cei din Puckeridge pentru furtul calului.

A avut atâta prezenţă de spirit, încât – fără să i-o mai fi spus eu – să ascundă calul după un stufos tufiş de mărăcini cu flori albe, care creştea chiar în apropierea lui; aşa că urmăritorii nu puteau nicidecum să vadă calul, ceea ce ar fi schimbat lucrurile, deoarece noi eram acum chiar pe vârful dealului, în bătaia privirii lor; altfel ei ar fi luat-o pe acelaşi drum cu noi, la întâmplare. Dar, cum le era cu neputinţă să vadă calul, tot atât de imposibil le era să ne vadă şi pe noi, la distanţa aceea, aşa cum stăteam lungiţi jos pe pământ, uitându-ne foarte siguri de noi la dânşii.

Şi deoarece drumul făcea o cotitură, i-am văzut. Încă multă vreme, călărind cât puteau ei de năprasnic să alerge caii. Când ne-am dat seama că ajunseseră cu totul afară din văz, am încălecat şi am tot mers şi noi cât am putut de bine; şi ce-i drept, cu toate că eram doi pe-un singur cal, totuşi nu micşoram de loc viteza, pe unde drumul ne-o îngăduia, şi nu ne-am interesat de la nimeni de drum, până când – după vreo două ore de călărie – am ajuns la un oraş de care am întrebat şi ni s-a spus că se numea Chesterford; şi acolo ne-am oprit, însă nu am întrebat pe unde s-o luăm ca să ajungem într-un anumit loc, ci doar încotro ducea drumul acela şi ni s-a spus că era drumul diligenţei spre Cambridge; şi că era de asemenea şi drumul spre

Newmarket, spre St. Edmund’s-bury, spre Norwich şi Yarmouth, spre Lynn şi spre Ely – şi aşa mai departe.

Am zăbovit acolo destul de mult, socotindu-ne în siguranţă; şi după aceea, către seară, am pornit-o mai departe, până la o localitate numită Bournebridge, unde drumul spre Cambridge face o cotitură şi se desparte de drumul spre Newmarket şi unde nu sunt decât două case şi alea amândouă – nişte hanuri. Acolo, Căpitanul îmi spune aşa:

— Ia ascultă, vezi că înspre Cambridge suntem urmăriţi şi dacă mergem acolo or să ne aresteze; ori Newmarket e doar la depărtare de zece mile de aici, iar la Newmarket vom fi în siguranţă şi poate că vom avea ocazia să facem şi ceva treabă.

— Uite, Jack, i-am spus eu, nu mai vorbi de făcut „treabă”, căci eu nu mai mă întovărăşesc cu tine la nimic de felul ăsta; tare aş vrea să te fac să ajungi în Scoţia înainte de a ţi se pune ştreangul de gât; n-am să las să te spânzure în Anglia, dacă pot împiedica totuşi una ca asta şi de aceea n-am să merg la Newmarket, decât dacă-mi vei făgădui că n-ai să faci niciun pas greşit.

— Bine, a oftat el, dacă nu trebuie, atunci n-am încotro; dar sper că ai să-mi dai măcar voie să facem rost de încă un cal, nu-i aşa, ca să putem călători mai repede?

— Nu, m-am opus, eu, mă împotrivesc la aşa ceva, însă dacă îmi vei da voie să trimit înapoi acest cal, aşa cum de fapt cinstea o cere, atunci am să-ţi spun eu cum putem închiria după aceea cai, pentru o etapă sau două, şi apoi să călărim cu ei cât vei pofti de departe: trebuie numai să-l vestim printr-o scrisoare pe stăpânul acestui animal, ca să trimită după el şi apoi – chiar dacă ne opreşte cineva – nu ne poate face prea mult rău.

— Eşti un gentleman prudent şi-un mare diplomat, a constatat Căpitanul, dar părerea mea este că stăm mai bine decât crezi tu, căci ne aflăm în afară de orice pericol de a fi opriţi din drum, după ce vom pleca de aici.

Înainte de a termina discuţia, deşi era miezul nopţii, s-a înfiinţat un om la uşa celuilalt han, căci – după cum vă

spuneam ceva mai înainte – erau două hanuri în locul acela, şi a cerut să i se dea o cană cu bere, dar toţi hangiii se culcaseră şi n-au vrut să se mai scoale; atunci el i-a întrebat dacă nu văzuseră cumva doi inşi trecând pe drum, călare amândoi pe un singur cal. I s-a răspuns că da, fuseseră văzuţi, trecuseră pe acolo în cursul după-amiezii şi întrebaseră de drumul înspre Cambridge, dar că nu s-au oprit decât ca să bea câte o cană cu bere.

— O, a exclamat insul din noapte, la Cambridge s-au dus va să zică? Atunci, am să-i ajung repede din urmă.

Eu eram încă treaz, într-o mică mansardă din hanul de alături, unde trăseserăm, şi auzindu-l pe călătorul acela strigând la uşă, m-am sculat şi m-am dus la fereastră, deoarece mă neliniştea orice zgomot pe care-l auzeam; şi astfel urechile mele au fost martore la întreaga poveste. Acum era clar că nu ne bătuse încă ceasul, că soarta noastră hotărâse alte lucruri pentru noi şi că ne păstra în vederea lor. Iată care era povestea: când ajunseserăm întâi la Bournbridge, e adevărat că ne-am oprit la primul han, prima casă, că am întrebat de drumul înspre Cambridge, am băut o cană cu bere şi am plecat pi ai departe, iar cei care ne orientaseră ne-au văzut cotind ca spre a o lua pe drumul ce ni-l arătaseră ei; însă, deoarece se înnopta, iar noi eram foarte obosiţi, ne-am gândit că nu vom putea găsi drumul şi ne-am întors cam pe când se întuneca şi am intrat la hanul celălalt, deoarece acesta era prima casă, acum când ne înapoiam, după cum hanul la care ne opriserăm întâi fusese prima casă întâlnită la dus. Puteţi fi siguri că eram alarmat, aşa cum (ce-i drept) aveam şi motiv să fiu.

Lungit în pat, Căpitanul dormea adânc, dar eu l-am trezit şi l-am făcut să se scoale, cu un zgomot care de altminteri l-a speriat destul de tare:

— Scoală Jack, i-am spus, ne-am nenorocit amândoi, căci au venit după noi încoace.

De fapt, cam greşeam îngrozindu-l în aşa hal; căci el a tresărit, a sărit din pat şi a alergat de-a dreptul la fereastră, neştiind unde se afla şi, fără să se trezească de tot, era

gata-gata să sară pe geam, dacă nu l-aş fi oprit eu:

— Ce-ai de gând să faci?

— Nu vreau să mă prindă, mi-a spus, lasă-mă în pace, unde-s?

Se produsese o întreagă încurcătură, iar el era atât de scos din minţi de spaimă, fiind şi buimac de somn, încât mi-a fost foarte greu să-l împiedic de a sări pe geam. Totuşi, l-am ţinut cu străşnicie şi l-am trezit mai întâi de-a binelea, iar după aceea – dezmeticit – a fost iarăşi ca mai înainte şi s-a calmat imediat.

După aceea, i-am povestit totul şi ne-am aşezat amândoi alături pe marginea patului, să ne gândim cam ce putem face; la urma urmelor, deoarece individul care trecuse pe acolo părea să o fi apucat spre Cambridge, nu aveam de ce să ne temem, şi era mai bine să stăm liniştiţi până avea să se lumineze de ziuă, iar apoi să încălecăm şi duşi să fim.

De la prima geană de lumină, am şi fost în picioare a doua zi şi, cum din fericire ne informasem asupra drumului la celălalt han şi ni se spusese că drumul spre Cambridge cotea spre stânga, iar drumul spre Newmarket mergea drept înainte, zic, deoarece aflasem asta, Căpitanul mi-a spus că el o va lua înaintea mea, pe jos, înspre Newmarket; şi astfel, când o să ies eu, le voi apărea tuturora ca un călător singuratic; prin urmare, Căpitanul a plecat imediat şi a întins-o la picior şi a umblat atât de repede încât atunci când l-am ajuns eu din urmă, eram gata-gata să cred că mă părăsise, căci, deşi am călărit repede, n-am dat cu ochii de el mai bine de o oră. În cele din urmă, după ce am trecut de zăgazul mare numit Râpa Diavolului, l-am găsit şi l-am luat călare în spatele meu şi am călărit aşa împreună până când am ajuns aproape de marginea oraşului Newmarket. Chiar la casa cea mai din margine a oraşului, la o poartă, stătea un cal, aşa cum se întâmplase şi la Puckeridge.

— Acum, s-a foit Jack, dacă animalul ăsta ar fi la capătul celălalt al oraşului, mi ţi-aş pune mâna pe el cu tot atâta siguranţă ca şi la Puckeridge; dar n-o să meargă. Aşa că s-a dat jos şi a mers, câtă vreme am tăiat noi în curmeziş oraşul, pe partea dreaptă a drumului.

Dar nu străbătusem nicio jumătate din oraş, când calul – care, cine ştie cum, ajunsese să se dezlege – a venit în trap uşurel, de bună voia lui, fără să-l urmeze nimeni, după noi. Veteran în astfel de treburi, Căpitanul, de îndată ce calul ajunsese la o bună distanţă în faţa lui, văzând că nu-l urmărea nimeni, o ia la fugă după cal, şi calul auzind că-l urmăreşte cineva, aleargă şi mai năprasnic. Atunci Căpitanul strigă: „Opriţi calul!” Între timp, animalul ajunsese însă aproape de celălalt capăt al oraşului; oamenii din casa la a cărei poartă îl văzusem noi legat nu şi-au dat seama de lipsa dobitocului în tot acest timp.

Când Jack a strigat „Opriţi calul!”, bieţii pietoni de pe stradă, cei care se aflau adică mai prin apropiere, au alergat din amândouă părţile şi au oprit calul, cât mai repede posibil, şi i l-au ţinut până ce Jack a ajuns la el; şi iată că Jack vine foarte grav, se apropie de cal, îi arde vreo două lovituri şi-l face porc de câine că a luat-o la goană, îi înmânează două pence omului care-l prinsese, încalecă şi numai ce mă pomenesc că vine după mine.

Era cea mai ciudată aventură ce se putea întâmpla, căci de data aceea calul l-a furat pe Căpitan, nu invers. Când m-a ajuns din urmă, parcă-l aud:

— Ei, acum, Colonele Jack, ce părere ai de norocul cel bun? Ai vrea să fi refuzat calul, când el a venit atât de politicos ca să mă roage să încalec?

— Nu, nu, i-am răspuns eu, calul ăsta l-ai obţinut cu deşteptăciunea ta, fără vreun gând ascuns; şi acum, cred că poţi merge înainte; dacă om fi prinşi, tu ai să te afli mai în siguranţă decât mine.

Ceea ce ne interesa acum era pe ce drum s-o luăm; în faţa noastră se deschideau patru drumuri şi noi eram la fel de străini de tuspatru; în primul rând, spre dreapta, doar la o milă distanţă de oraş, pornea un drum mare, înspre St. Edmund’s-bury; drept înainte, dar cotind-o apoi la dreapta, se afla drumul mare înspre Barton Mills şi Thetford, iar de acolo spre Norwich; drept în faţa noastră, se găsea şi drumul mare înspre Brandon şi Lynn iar spre stânga se afla un drumeag înspre oraşul Ely şi spre mlaştini.

Pe scurt, cum nu ştiam pe care dintre ele s-o luăm, nici pe unde să ajungem la drumul mare dinspre Miază-Noapte, pe care-l părăsiserăm, s-a întâmplat ca la voia întâmplării s-o apucăm spre Brandon şi de acolo spre Lynn. La Brand, sau Brandon, ni s-a spus că dacă am traversa pe la o localitate numită Downham-bridge, am putea străbate mlăştinoasa regiune până la Wisbeach; şi de acolo, am putea merge de-a lungul malului râului Nyne la Peterborough şi apoi de acolo la Stamford, unde ne-am găsi iarăşi pe drumul către Miază-Noapte; şi, de asemeni că, de la Lynn, am putea trece prin mlaştini în Lincolnshire şi călători astfel înspre nord. Dar, îndeobşte, procedeul nostru era ca atunci când ne interesam de un drum într-o anume direcţie, în mod sigur n-o apucam niciodată pe drumul acela, ci pe câte un altul despre care auzeam accidental, în timpul convorbirii; şi aşa am făcut şi atunci, căci după ce întrebaserăm anume de drumul către Miază-Noapte, ne-am hotărât să ne îndreptăm direct spre Lynn.

CAPITOLUL VII

Alte aventuri – Nu-i chip să-l împiedic pe tovarăşul meu de a-şi practica meseria de hoţ – Suntem martori la o biciuire, în Edinburgh – Căpitanul îşi ia tălpăşiţa – Eu înapoiez calul omului de la care fusese furat – Învăţ să citesc şi să scriu – Sunt angajat şi înşelat de un stăpân scoţian – Mă întâlnesc din nou cu Căpitanul – Mă înrolez ca soldat – Dezertăm – Aventuri cu prilejul acesta –

Am ajuns foarte lesne şi în deplină siguranţă, iar pe când noi reflectam pe ce drum ar trebui să ne urmăm călătoria mai departe, am descoperit – ce credeţi? – că ajunsesem într-un punct de unde nu ne mai rămânea alt drum decât acela prin mlaştini, spre Lincolnshire, iar despre acest unic drum ni se spusese că ar fi nespus de primejdios; aşa că, ivindu-ni-se prilejul să dăm de un om care călătorea de-a curmezişul mlaştinilor, ni l-am luat drept călăuză şi am mers cu el la Spalding, şi de acolo la un oraş numit Deeping şi astfel, până la Stamford, în Lincolnshire.

Lincolnshire este un mare şi populat oraş şi era tocmai zi de târg când am ajuns noi acolo; aşa că am poposit la o căsuţă de la intrarea în oraş şi am pornit-o pe jos de-a lungul străzilor.

De data asta n-a fost însă cu putinţă să-l împiedic pe Căpitan de a-şi desfăşura în voie îndemânările, iar mie mi se perpelea inima de grija lui; i-am spus că nu vreau să-l mai însoţesc, fiindcă refuză a-mi promite că o să renunţe la meteahna sa, iar eu eram atât de îngrijorat de relele presimţiri cu privire la felul său nesăbuit de a fi, încât nici nu voiam să mă mişc din casă; dar în zadar am încercat să-l

conving. Jack s-a dus la târg şi acolo a dat de o baracă de saltimbanci, adică tocmai ceea ce îşi dorea mai mult. Cum a furat acolo din două buzunare într-un sfert de oră şi cum a adus acasă o bucată de pânză nouă, de Olanda, lungă de vreo opt-nouă coţi, şi o bucată de stofă şi a mai făcut şi alte vreo trei-patru pozne în mai puţin de două ore; cum, după aceea, l-a jefuit pe un doctor şi totuşi a ieşit basma curată din toate astea; iată – v-am şi spus – acestea sunt amănunte şi istorii ce ţin de povestea lui, nu de a mea. Cât despre mine, eu l-am ocărit din adâncul inimii când s-a întors, şi iar i-am spus că se va nenoroci cu siguranţă şi că mă va nenoroci şi pe mine, înainte de a pleca de acolo, şi l-am ameninţat pur şi simplu că am să-l părăsesc şi am să mă întorc să duc calul la Puckeridge, de unde îl împrumutaserăm, şi apoi am să mă întorc singur la Londra.

El mi-a făgăduit că o să se îndrepte; dar, deoarece hotărâsem (acum că ne aflam pe drumul mare) să călătorim numai noaptea şi cum încă nu era noapte, Jack din nou a şters-o; şi nici nu lipsise o jumătate de oră, când se înfiinţează înapoi cu un ceas de aur:

— Ei, hai! strigă la mine, de ce nu eşti gata? Eu îţi stau la dispoziţie în orice clipă; şi cu asta, scoate şi-mi arată ceasul de aur.

Am fost uluit să văd aşa ceva într-un târg de provincie; dar se pare că se făceau rugăciunile de seară la una din bisericile oraşului, iar el aşezându-se – după cum s-a întâmplat, chipurile – lângă o doamnă, a reuşit să fie atât de aproape de dânsa încât i-a şparlit ceasul şi a ieşit fără să-l vadă nimeni.

În aceeaşi noapte am şi plecat, pe lumină de lună, după ce am avut satisfacţia de a auzi că se anunţa dispariţia ceasului şi că se ofereau în schimbul său nu mai puţin de zece guinee; Căpitanul ar fi fost bucuros să aibă, în loc de ceas, zece guinee, dar n-a îndrăznit să rişte a-l duce înapoi.

— Bine, i-am spus, ţie ţi-e frică, şi e drept, că ai motive; însă dă-mi-l mie, eu pot risca să-l duc înapoi; dar n-a vrut să mă lase şi mi-a spus că, ajungând în Scoţia, acolo vom putea vinde orice, fără niciun pericol, ceea ce desigur era ade-

vărat, căci acolo nu ne-a pus nimeni niciun fel de întrebări.

Am pornit-o, aşadar, după cum v-am spus, seara, pe lumina lunii, şi am mers repede, deoarece, drumul era foarte drept şi neted, până ce am ajuns la Grantham, iar între timp se făcuse două noaptea şi întreg oraşul dormea adânc; aşa că ne-am continuat călătoria spre Newmark, unde am ajuns pe la opt dimineaţa, şi acolo ne-am culcat şi am dormit cea mai mare parte a zilei şi doar aşa, cu dormitul acela mai tot timpul zilei, am reuşit să-l opresc de la o mulţime de fapte rele pe care le-ar fi săvârşit altminteri.

De la Newmark, am urmat sfatul unuia care din întâmplare cumpănea între diferite drumuri şi am ajuns la concluzia că, pentru noi, cel mai bun ar fi drumul prin Nottingham; aşa că am cotit, ieşind din drumul mare, şi am luat-o în sus, pe malul râului Trent, până la Nottingham. Acolo, Jack, iar s-a ţinut de pozne, în aşa fel încât eram cât se poate de tu mit că n-au pus mâna pe el şi totuşi a ieşit iar basma curata; însă adunase acum şi avea atât de multe obiecte voluminoase, încât a trebuit să-şi cumpere un geamantan în care să şi le care. În zadar mă străduiam eu să încerc să-l reţin, că după asta şi-a dat drumul. La Nottingham, cum vă spun, a avut atâta baftă în tot soiul de potlogării, încât ne-a silit să fim şi mai zoriţi şi s-o luăm cât mai repede din loc, aşa cum n-am fi procedat altminteri, ca să nu cădem cumva în cursă şi să fim prinşi; de acolo, am lăsat drumul care ducea spre miază-noapte şi am trecut prin Mansfield, spre Scarsdale, în Yorkshire.

Nu voi mai scurta din propria-mi poveste, înşirându-vă boroboaţe şi pozne de-ale lui, care merită îndeajuns să fie povestite ele singure, separat, ci voi pomeni doar de întâmplările strâns legate de călătoria amândurora. Într-un cuvânt, l-am târât după mine cât am putut de repede, până am ajuns la Leeds, în Yorkshire. Acolo, deşi Leeds e un oraş mare, populat, nu s-a putut mişca în voie; şi n-a avut succes nici la Wakefield; într-un cuvânt, mi-a spus că oamenii ăştia, de prin ţinuturile de miază-noapte, cu siguranţă că erau ei înşişi cu toţii, nişte hoţi.

— De ce aşa? l-am întrebat; par a fi şi ei oameni la fel cu toţi ceilalţi.

— Nu, nu, mi-a răspuns Jack, ăştia atâta se tot zgâiesc cu ochii în toate părţile, atâta sunt de ageri şi se uită aşa de atent la oricine se apropie de ei, de parcă ar fi nişte adevăraţi pungaşi de buzunare, altfel n-ar sta mereu în gardă; şi pe urmă, a adăugat ea, sunt atât de săraci, încât nici n-ai ce lua de la ei; şi tare mă tem, a spus mai departe, că tot continuându-ne drumul spre miază-noapte, vom întâlni situaţii şi mai amare.

— Bine, l-am întrebat şi ce deduci tu de aici?

— Deduc doar, adică susţin, că ajunşi acolo nu vom fi în măsură să facem nimic şi că mai bine m-aş înapoia în sud, să fiu spânzurat, decât în miază-noapte, unde să ajung să mor de foame.

Ei bine, am sosit în cele din urmă la Newcastle-upon-Tyne. Acolo, într-o zi de târg, era o mare îngrămădeală, de popor, cu mulţi orăşeni care se duceau la târg să cumpere una şi alta; şi la Newcastle-upon-Tyne el şi-a văzut în voie de şmecheriile lui, l-a înşelat pe un negustor de marfă cu vreo 15–16 lire şi a scos-o la liman cu ele; a furat un cal şi l-a vândut pe cel pe care călărise până atunci şi s-a ţinut de atâtea alte drăcii, încât eram peste măsură de înspăimântat, pentru el; zic pentru el, căci cu nu eram de loc amestecat, hotărât să nu mă mişc niciodată din casa unde trăgeam ori cel puţin să nu ies împreună cu el şi nici fără câte cineva de la han, care să poată depună mărturie pentru mine, la o adică.

Şi aveam să constat că nu degeaba fusesem atât de precaut; căci Căpitanul ajunsese atât de bine cunoscut prin pungăşiile lui, încât era pândit peste tot să fie prins şi, dacă n-ar fi lăsat să se creadă mai întâi, cu multă şiretenie, că venise din Scoţia şi că mergea spre Londra, întrebând de drumul într-acolo şi folosind multe atari tertipuri, care i-au înşelat pe urmăritorii săi în, prima zi, apoi chiar că ar fi fost prins şi, după toate probabilităţile, spânzurat acolo pe loc; dar prin coţcăria asta a câştigat o jumătate de zi şi totuşi era atât de grăbit, încât a fost obligat să se azvârle cu cal

cu tot în râul Tweed şi să treacă dincolo înot şi numai astfel a scăpat. E adevărat că ajunsese în felul acesta pe pământ scoţian (cum se spune) şi, în consecinţă, autorităţile nu mai aveau nicio putere să i-l ia înapoi, dacă cineva l-ar fi reclamat; dar cum erau în plină urmărire după el, dacă l-ar fi putut ajunge din urmă, urmăritorii săi ar fi riscat orice înşfăcându-l, şi n-ar fi avut decât să-l elibereze apoi, dacă-i întreba cineva de ce s-au întrecut cu măsura. Totuşi, deoarece Jack reuşise a trece râul Tweed şi ajunsese teafăr pe celălalt mal, nu mai puteau nici să-l urmărească, deoarece apa era prea mare la vaduri, nici să încerce să-l ia înapoi, chiar dacă l-ar fi prins. Locul unde s-a azvârlit el în râu a fost la un vad ceva mai jos de Kelso, dar apa fiind cam crescută, nu se putea trece prin vad, însă el n-a mai avut când să meargă la bac – bacul se afla la depărtare de o optime de milă, de cealaltă parte a oraşului.

Iar după ce a reuşit să scape în acest fel, s-a dus la Kelso, unde-mi dăduse întâlnire să-l urmez.

Cu inima grea, l-am urmat, aşteptându-mă în orice clipă să-l întâlnesc pe drum escortat de poliţişti sau de cine ştie ce alte soiuri de paznici ori să aud că a ajuns la închisoare; dar când am sosit eu la una din localităţile de graniţă, Wollerhaugh-head, acolo am aflat numai că fusese fugărit şi că reuşise să scape în cele din urmă.

O dată sosit însă la Kelso, era destul de uşor să dau de Jack; căci singur faptul că trecuse la disperare înot Tweedul, un râu mare şi repede, făcea să se vorbească destul de el, deşi se pare că oamenii încă nu aflaseră în ce fel de împrejurări se petrecuse aventura şi nici vreun detaliu esenţial despre firea şi apucăturile lui; iar asta, fiindcă avusese destulă minte să ascundă orice amănunt în legătură cu el şi să trăiască cât mai retras, până la venirea mea.

Nu m-am bucurat atât că l-am găsit în siguranţă, cât am fost de supărat de purtarea lui; şi cu atât mai mult, că – după câte vedeam – nici nu era în măsură să-şi dea limpede seama cât de lipsit de bun simţ se dovedise cu privire la propria-i situaţie, lasă că în acelaşi timp îşi călcase şi

promisiunile făcute mie. Totuşi, cum lui Jack nu i se putea vârî nimic în devlă cu vorbă bună, mi-am exprimat doar bucuria că în sfârşit ajunsese într-un loc sigur şi l-am întrebat cum avea de gând să-şi aranjeze viaţa în această nouă ţară. Mi-a răspuns în puţine cuvinte, că încă nu ştia şi se cam îndoia că o să se poată descurca, deoarece oamenii de aici erau foarte săraci; dar că dacă totuşi aveau cât de cât ceva bani, apoi era hotărât să se înfrupte şi el din paralele lor.

— Dar ştii tot atât de bine, i-am atras eu din nou atenţia, că scoţienii sunt oamenii cei mai aspri din lume faţă de criminalii de teapa ta?

El nu dădea importanţă însă lucrului ăsta, aşa cel puţin mi-a spus, răspunzându-mi scurt şi grosolan, cum ştia Căpitanul să răspundă, şi a adăugat că are de gând să rişte; ştire la auzul căreia eu i-am spus că, dacă aşa stăteau lucrurile, şi dacă el avea de gând să se expună unor asemenea riscuri, apoi îmi voi lua rămas bun şi voi pleca îndărăt în Anglia.

Părea morocănos, ori mai degrabă asprimea era însăşi firea lui, cu care nu te puteai înţelege; a convenit că eu n-aveam decât să fac ce vreau, dar în ceea ce-l priveşte, el va proceda după cum o să vadă că e situaţia; totuşi nu ne-am despărţit chiar de îndată, ci ne-am continuat împreună drumul spre capitală. Şi-n drumul nostru n-am întâlnit altceva decât prea multă sărăcie şi prea puţină lume ca lui Jack să i se dea ocazia de a spera să-i pice vreo mură în gură; deşi îşi tot rotea de jur-împrejur ochii ascuţiţi ca de uliu, totuşi a văzut şi el clar că nu era nimic de făcut; fiindcă, în privinţa bărbaţilor, aceştia nu păreau să aibă prea mulţi bani asupra lor; iar cât priveşte femeile, costumul lor era în aşa fel de dichisit pe trup, încât chiar dacă ar fi avut bani sau niscai buzunare pe undeva, ar fi fost absolut cu neputinţă de ajuns la ele, căci femeile fiind înfăşurate într-un soi de fote mari, care le ajungeau până la genunchi, umblau atât de strâns împachetate, încât nu puteai ajunge să faci nici cea mai mică încercare de a pătrunde în ascunzişurile lor.

Kelso era de fapt un oraş potolit şi cu o mulţime de locuitori, şi totuşi a stat acolo o duminică şi a văzut biserica, o biserică foarte mare şi gemând de lume, dar n-a fost în stare să zărească – după cum el însuşi mi-a povestit – în toată biserica, nicio femeie cu vreo altă îmbrăcăminte decât fotele acelea înfăşurate; excepţie făceau doar două aşezate în strane, părând de viţă nobilă şi care, când au ieşit de la slujbă, erau înconjurate de atâţia valeţi şi servitori, încât nu se putea ajunge în apropierea lor, aşa cum nu se poate ajunge în preajma regelui înconjurat de garda sa personală.

De aceea, am pornit-o mai departe, cu această descurajare de care eu mă bucuram într-ascuns, şi am mers tot înainte spre Edinburgh. Întreg drumul până acolo, n-am trecut prin niciun oraş mai mare, şi a fost o călătorie foarte aspră pentru noi, care eram nişte străini; căci am întâlnit ape care erau tare primejdioase de trecut, venite mari din cauza unor ploi repezi, într-un loc numit Lauderdale, unde Căpitanul a fost într-adevăr aproape gata să se înece, calul rostogolindu-i-se din pricina şuvoaielor, iar Jack pomenindu-se dedesubtul calului, ceea ce a şi făcut să i se ude şi să i se strice lucrurile de furat, pe care le cărase cu el de la Newcastle şi pe care – ciudat – le păstrase până atunci neatinse de umezeală ţinându-le ridicate sus, în braţe, când fusese să treacă la disperare Tweedul; dar de data asta, aici, puţin a lipsit ca să nu se înece cu cal cu tot, nu atât fiindcă apa era foarte mare, cât din pricina furiei curentului; totuşi, avea zicala de partea lui şi a ieşit la mal, deşi cu destulă anevoinţă, nefiindu-i dată moartea prin înec, aşa cum veţi afla din continuarea povestirii, ci o altă moarte.

Am ajuns la Edinburgh a treia zi după plecarea din Kelso, deoarece poposiserăm o zi întreagă la un han, într-o localitate numită Soutrahill, ca să ne mai zbicim straiele şi să ne odihnim. La Edinburgh am fost întâmpinaţi cam bizar, a doua zi după ce am ajuns acolo; Căpitanul având chef şi mâncărici să se plimbe şi să privească jur-împrejur, m-a întrebat şi pe mine dacă n-aş vrea cumva să merg să văd

oraşul? I-am răspuns că da; aşa că am plecat împreună şi, trecând printr-o poartă, căreia băştinaşii îi spun Nether-bow[3], în strada mare, High-Street, care urca până la răspântia drumurilor, am fost foarte uimiţi să vedem că strada gemea de un puhoi de oameni.

— Aha! exclamă Căpitanul meu, uite, asta îmi convine.

Totuşi, deoarece îl făcusem să-mi promită că nu va încerca nicio şarlatanie sau altceva în ziua aceea, l-am prevenit că altminteri nici să nu-şi închipuie că ies cu el, şi l-am ţinut de mânecă tot timpul, nevrând să-l las să se mişte de lângă mine.

Apoi am ajuns până la încrucişarea de străzi din piaţă şi acolo, pe lângă numărul mare de oameni care treceau în toate părţile, am văzut şi o mare paradă sau un fel de întâlnire, parcă un schimb de gentlemeni de toate rangurile şi calităţile, ceea ce l-a încurajat din nou pe Căpitan şi spectacolul i-a făcut mare plăcere.

Dar pe când ne uitam şi ne miram de ceea ce ni se arăta ochilor, am fost uimiţi de un alt spectacol, la care chiar că nu ne aşteptasem de loc: am observat că oamenii încep să alerge dintr-o dată, ca şi când ar fi vrut să vadă ceva ciudat, care tocmai se apropia. Şi ceea ce a urmat ţinea într-adevăr de ciudăţenie, cel puţin pentru noi; căci am văzut gonind pe lângă noi, iute ca vântul, doi oameni goi de la brâu în sus, şi nu ne-am putut închipui altceva decât că erau doi inşi care se întreceau în vreo alergare pentru cine ştie ce grozav pariu. Deodată însă am văzut şi două frânghii sau funii mici, care la început atârnaseră parcă în jos, şi acum se încordaseră şi iată că alergătorii s-au oprit, aşteptând în linişte unul lângă altul. Nu ne puteam închipui ce însemnau toate acestea, dar cititorul poate judeca surpriza noastră când am observat că pe cei doi dintâi îi urma un alt om care ţinea capetele funiilor şi care, ajuns lângă ei, le-a aplicat fiecăruia câte două lovituri groaznice, cu un fel de bici de sârmă sau cu o cravaşă pe care o avea în cealaltă mână; apoi cei doi nenorociţi dezbrăcaţi de la brâu în sus au început să alerge din nou, atâta cât le

[3] Arcada de jos.

îngăduia lungimea funiilor sau a priponului lor, aşteptând aceeaşi răsplată; şi în felul ăsta, dănţuiau de-a lungul întregii străzi, lungă de vreo jumătate de milă.

Spectacolul oferea o perspectivă întunecată Căpitanului meu şi-l făcea să ia aminte nu numai la ceea ce l-ar fi aşteptat şi pe el, dacă l-ar fi muşcat şarpele de inimă să facă pe acolo, în domeniul îndeletnicirii lui, vreun pas greşit dar să-şi aducă aminte ce avusese de suferit pe când – copil încă – fusese biciuit în acel faimos loc al cărui nume e Bridewell.

Dar asta nu era încă totul; căci, privind noi la execuţia pedepsei, am fost curioşi să aflăm câte ceva şi despre ceea ce făptuiseră; şi l-am întrebat pe un tânăr de lângă noi care anume era vina celor doi oameni, şi pentru ce erau oare supuşi la osânda-aceea? Javra de el, un nenorocit de scoţian rău la suflet, şi-a dat seama probabil, din felul nostru de a vorbi, că eram englezi, iar din întrebarea noastră că eram străini – şi cu o pornire duhnind de răutate, ne-a spus că biciuiţii erau doi englezi şi că fuseseră supuşi acelei pedepse deoarece făceau pe pungaşii de buzunare şi săvârşiseră diferite furturi mărunte, iar după primirea lecţiei la care ne nimeriserăm martori, urma să fie trimişi la graniţă, în Anglia.

Acum adevărul e că toată povestea ce ne-o înşira nouă era o născocire de-a fir a păr, izvorâtă numai din cotloanele agerei lui închipuiri, doar aşa, ca să ne insulte ca englezi; fiindcă, după ce ne-am interesat mai departe, am aflat că nefericiţii aceia erau amândoi scoţieni şi că erau bătuţi astfel pentru unele delicte obişnuite, pedepsite şi la noi în Anglia în acelaşi fel; iar cel ce ţinea în mână frânghia şi-i lovea, ăla era călăul oraşului; care (fiindcă veni vorba) este acolo un funcţionar de seamă, are o leafă a lui, statornică, şi e unul dintre oamenii cu bună stare; ba nu numai atât, dar este un ins foarte îndemânatic în treaba ce o are de îndeplinit şi scoate o mulţime de bani din exercitarea ei.

Spectacolul oferit era totuşi foarte şocant pentru noi; iar Căpitanul s-a întors cam acru înspre mine, spunându-mi:

— Haide, vino să mergem, nu vreau să mai zăbovesc aici.

M-am bucurat să-l aud vorbindu-mi astfel, dar nu credeam că s-a gândit serios ori că în ceea ce a spus pâlpâia sămânţa gândului bun; totuşi, ne-am întors acasă şi am stat destul de mult nedezlipiţi de odaia noastră, doar atâta că seara uneori ne mai plimbam şi noi; însă chiar şi atunci, Căpitanul meu nu şi-a scornit că are vreo treabă şi nu s-a mai încurcat la nicio nătângie; ce-i drept, în vreo două-trei rânduri, tot a sustras el câteva articole de modă şi de mercerie, dar când le-a adunat la un loc şi s-a uitat ca lumea la ele, a văzut că n-avea ce face cu niciunul din ele, aşa că, pe scurt – s-a văzut silit să nu fie necinstit, în ciuda voinţei lui, fireşte.

Am rămas acolo, la Edinburgh, cam vreo lună, când dintr-o dată Căpitanul meu a dispărut cu cal cu tot şi habar n-aveam ce s-a întâmplat cu el; eu nici nu l-am văzut şi nici n-am mai auzit de el vreme de optsprezece luni; în afară de asta, nici nu mi-a lăsat măcar o cât de mică veste încotro pornise ori dacă avea sau nu de gând să se mai întoarcă la Edinburgh.

I-am luat în nume de rău felul ăsta de a mă părăsi, neştiind bine ce trebuie să fac, eu nefiind decât ceea ce eram un străin în locul acela; iar, pe de altă parte, banii mei scădeau şi ei văzând cu ochii. Ca să nu mai spun că, pe deasupra cea mai mare parte a timpului am mai avut pe cap şi calul, de care trebuia fireşte să îngrijesc; şi cum pe un cal nu se ia decât un preţ mizerabil în Scoţia, n-am găsit nicio ocazie să pot scoate ceva mai mult pe el; iar pe de altă parte, luasem sufleteşte o tainică hotărâre ca, dacă m-aş fi întors în Anglia, să-l înapoiez proprietarului său de la Puckeridge, lângă Ware; nu l-aş fi păgubit, astfel, decât că i l-am întrebuinţat atâta vreme; dar am găsit un prilej să-mi aduc la îndeplinire planul cu privire la cal, în chip convenabil pentru mine.

A venit un om la grăjdar – căci aşa le spun ei, la Edinburgh celor care primesc cai în îngrijire – şi a dorit să ştie dacă n-ar putea afla despre ceva cai care trebuie să se întoarcă în Anglia. Proprietarul, cum obişnuiam eu a-i zice, a venit într-o buna zi de-a dreptul la mine să mă întrebe de

cal, dacă era chiar al meu. Întrebare ciudată, în situaţia în care mă găseam, şi care la început m-a încurcat; şi l-am întrebat că de ce, rugându-l să-mi explice totuşi ce s-a întâmplat.

— Din cauză că, mi-a răspuns el, dacă ar fi un cal închiriat din Anglia, aşa cum se întâmplă de multe ori cu englezii care sosesc la noi în Scoţia, te-aş putea ajuta să-l trimiţi înapoi şi să şi capeţi ceva în schimb pentru că ţi-l călăreşte.

Asta a fost lămurirea pe care mi-a dat-o.

Cât despre mine, am fost foarte bucuros de prilejul ivit şi, pe scurt, luându-mi toate asigurările asupra persoanei amatoare, şi anume că va livra calul teafăr şi în bună stare, am primit 15 şilingi pentru timpul cât avea să-l călărească. Şi, conform acestei înţelegeri, am dat ordin să lase calul la hanul „Şoimul” din Puckeridge, unde am auzit – mulţi ani mai târziu – că a şi fost lăsat, în chip cinstit, iar proprietarul său l-a căpătat înapoi, doar atâta că n-a primit şi chirie pentru el.

Uşurat astfel de cheltuiala calului şi neavând nimic de făcut altceva, am început în sinea mea să mă gândesc ce o să se întâmple cu mine şi cam de ce aş putea să mă apuc pe lume. Nu-mi scăzuse chiar prea mult rezerva de bani, căci – deşi tot drumul am fost foarte prudent şi nu vrusesem a mă întovărăşi cu Căpitanul în privinţa disperatelor lui planuri şi încercări – totuşi nu-mi făceam niciun scrupul din a trăi pe cheltuiala lui, ceea ce, deoarece plecasem din Anglia numai ca să-i ţin lui tovărăşie, ar fi fost şi drept, dacă n-aş fi ştiut în acelaşi timp că tot ce avea el de cheltuit pentru mine era tocmai ceea ce jefuia de la unii oameni cinstiţi, aşa că tot timpul eu n-am fost altceva decât un fel de primitor de bunuri furate; dar, pe atunci, nu ajunsesem atât de departe, încât să-mi fac mustrări în privinţa asta şi a rolului pe care de fapt îl jucam.

Apoi dacă nu eram atât de îngrijorat că mi se împuţinau banii, nu eram şi pentru că ştiam ce rezervă îmi făcusem la Londra; totuşi, aş fi vrut să mă angajez în orice fel de slujbă corectă, ca să-mi câştig astfel cinstit existenţa; căci eram cu adevărat sătul de haimanalâcul vieţii duse şi luasem

hotărârea să nu mai fur; atunci, numai din pricină că nu ştiam să scriu şi să citesc, mi-au fugit printre degete vreo două trei propuneri care mi se făcuseră.

Asta m-a mâhnit foarte mult şi nu pentru scurtă vreme; dar grăjdarul, cum v-am spus că i se zicea, m-a scăpat de îngrijorare în această privinţă, mergând cu mine la un tânăr de treabă, dar scăpătat, care şi-a luat obligaţia să mă înveţe în scurtă vreme să scriu şi să citesc şi nu cu cine ştie ce cheltuială, cu condiţia însă ca eu să-mi dau toată silinţa. I-am promis să fiu cât mai harnic cu putinţă şi m-am apucat de treabă, dar am găsit că îmi venea mult mai anevoie cu scrisul decât cu cititul.

Totuşi, cam în vreo jumătate de an, puteam scrie şi citi destul de bine, sau măcar în aşa măsură încât m-am gândit că nu mi-ar strica să mă apuc de mici afaceri; şi, astfel, am intrat în slujba unui funcţionar de la Vamă, care s-a folosit de mine o vreme, dar nu mă prea punea el să fac mare lucru, decât să mă tot duc şi să mă întorc, între Leeds şi Edinburgh, purtând socotelile ţinute de el pentru perceptorii de acolo, însă lăsându-mă să trăiesc în timpul serviciului ăsta pe contul meu până când avea să-mi dea el salariul; iar până atunci, mi-am cheltuit puţinii bani ce-mi mai rămăseseră, pe haine şi pe alimente, iar cu niţel timp înainte de sfârşitul anului, când urma de fapt să încasez douăsprezece lire în bani englezeşti, stăpânul meu a fost dat afară din slujbă; şi, ceea ce era şi mai rău, fiind acuzat de nişte deturnări de fonduri, el a fost obligat să se refugieze în Anglia, aşa că noi, slujitorii săi – şi eram trei asemenea slujitori – am fost lăsaţi la voia întâmplării, să ne descurcăm cum om şti.

Asta era o situaţie grea pentru muie, într-un loc străin şi din pricina asta, am ajuns la capătul puterilor. Îmi rămânea să fi plecat în Anglia, deoarece se afla acolo o corabie englezească al cărei căpitan (când i-am istorisit nenorocirea mea) mi-a propus să mă transporte până în ţară şi crezându-mă pe cuvânt că-i voi plăti zece şilingi la sosirea pe ţărm, dar Căpitanul Jack s-a aflat chiar atunci într-o nouă situaţie nefericită, care îl obliga să şteargă putina, iar mie

nu-mi prea venea să-l părăsesc; se pare că eram făcuţi să ne mai ducem încă o altă bucată de vreme soarta împreună.

V-am amintit că mă părăsise şi că nu l-am mai văzut creme de optsprezece luni. Hoinărelile şi aventurile lui au fost multe, în acest timp; s-a dus la Glasgow, a făcut acolo câteva pozne de mai mare dragul, a scăpat ca prin minune de spânzurătoare, a trecut în Irlanda, a hoinărit şi pe acolo, s-a făcut bandit şi a săvârşit câteva ticăloşii şi în Irlanda, a fugit de la Londonderry în sus, tăind înaltele ţinuturi de la Highlands, ca să ajungă în nordul Scoţiei; iar acum, cu o lună înainte de a mă fi pomenit eu lăsat nevoiaş şi lipsit de stăpânul meu la Leith, iată că a răsărit acolo şi nobilul Căpitan Jack, venind cu bacul de la Fife şi ajuns – după toate boroboaţele, pocinoagele şi noroacele – în demnitatea de soldat infanterist într-un corp de recruţi de prin nord, pentru regimentul lui Douglas.

După nenorocirea îndurată, aflându-mă într-o situaţie aproape la fel de proastă ca şi a lui, n-aveam în faţă nicio altă cale mai bună, cel puţin deocamdată, decât să mă înrolez şi cu ca soldat; şi, astfel, iată-ne aliniaţi împreună, fiecare dintre noi având o muschetă pe umeri şi, vă mărturisesc, nici nu-mi stătea chiar atât de rău cum crezusem eu la început; căci, deşi o duceam greu (îndeosebi cu mâncarea) şi cu toate că locuiam în condiţii proaste (căci la urma urmelor asta este soarta bieţilor soldaţi în acea parte a lumii), totuşi pentru mine, care fusesem obişnuit să dorm în cenuşă la fabrica de sticlă, chinul ăsta nu era chiar mare lucru; aveam o tainică satisfacţie de a nu mai fi acum nevoit să fur şi să trăiesc tot cu frica închisorii şi a biciului călăului; lucru care, de când văzusem cu ochii mei, la Edinburgh cum arată, mă îngrozea atât de mult, că nici nu mă puteam gândi la el fără să mă înfior; şi era o uşurare nespusă pentru mintea mea că duceam acum un trai cinstit, despre care puteam spune că nu i-ar fi stat rău niciunui gentleman.

Ori care ar fi fost bucuria mea în această privinţă, totuşi alte împrejurări nu se dovedeau la fel de prielnice spre a-mi

face viaţa aceea potrivită; căci, după ce mă aflasem aproape şase luni în situaţia pe care v-am înfăţişat-o, am aflat că urma ca toţi recruţii să pornim în marş spre Anglia şi să fim îmbarcaţi la Newcastle sau la Hull, ca să fim duşi apoi să ne întâlnim regimentul aflat pe atunci în Flandra.

Ar trebui să vă povestesc că, înainte de asta, eram grozav de încântat de viaţa de soldat şi că făceam instrucţie cu atâta drag, încât sergentul care ne învăţa să mânuim armele, văzându-mă atât de bine pregătit pentru asta, m-a şi întrebat dacă mai umblasem cumva cu arme înainte vreme. I-am spus că nu l-a care el m-a înjurat în glumă.

— Ţi se spune Colonel, a zis el, şi eu cred că vei fi colonel ori că trebuie să fii prăsila vrunui colonel, căci altfel n-ai putea mânui armele cu atâta îndemânare cum o faci, după ce nu ţi-am arătat decât o dată sau de două ori.

Asta mi-a făcut o nemaipomenită plăcere şi m-a încurajat şi eram grozav de atras de viaţa de soldat; însă când a venit Căpitanul Jack şi mi-a dat de veste că urma să plecăm în marş către Anglia şi să ne îmbarcăm pentru Flandra la Newcastle-upon-Tyne, atunci am fost ca picat din lună şi au început să-mi înmugurească noi gânduri în minte; în primul rând, situaţia Căpitanului era una cu totul specială, căci el nu îndrăznea să apară în mod public la Newcastle, aşa cum ar fi trebuit s-o facă dacă ar fi fost să vină în marş cu batalionul (căci formam un corp de peste 400 de oameni şi de aceea ne numeam batalion, deşi eram doar recruţi şi aparţineam feluritelor companii din străinătate); după cum vă spun, ar fi trebuit să mărşăluiască împreună cu soldaţii ceilalţi şi să fie văzut în public, în care caz el ar fi fost arestat şi predat justiţiei. Afară de asta, mi-am amintit că şi eu aveam la Londra aproape o sută de lire în bani şi, dacă s-ar fi pus fiecărui soldat din regiment întrebarea care din ei ar vrea să meargă în Flandra în chip de ofiţer particular, în schimbul sumei de o sută de lire, apoi sunt aproape sigur că niciunul dintre ei nu ar fi putut răspunde afirmativ; o sută de lire era pe vremea aceea o sumă suficientă ca să-ţi cumperi gradul în orice regiment nou înfiripat, cu toate că

nu şi în regimentul nostru, care era organizat după tipul vechi. Asta mi-a ştirbit ambiţia şi nu mai visam nimic altceva decât să devin un gentleman ofiţer, aşa după cum eram un gentleman soldat.

Îmbinându-se aceste două împrejurări, am început să mă simt foarte neliniştit şi foarte puţin dispus, în făurirea planurilor mele, de a trece în Flandra doar ca simplu muşchetar sărman şi de a mă pomeni dându-mi-se în cap în schimbul a 3 şilingi pe săptămână. În timp ce meditam zi de zi – după cum v-am şi spus mai sus – la condiţiile în care urma să fiu trimis în străinătate, şi pe când mă tot gândeam ce anume să fac, într-o seară vine la mine Căpitanul.

— Ascultă Jack, zice el, trebuie să vorbesc ceva cu tine. Hai să facem o plimbare pe câmp, puţin mai încolo de zidurile caselor. Eram încartiruiţi într-o localitate numită Park-End, lângă oraşul Dunbar, cam la douăzeci de mile de Bervick-upon-Tweed şi cam la şaisprezece mile de râul Tweed, socotind drumul cel mai scurt.

Ne-am plimbat împreună şi am stat de vorbă serios despre toată situaţia; Căpitanul mi-a spus cam cum stătea cazul cu el şi că nu îndrăznea să mărşăluiască cu batalionul la Newcastle; fiindcă, dacă ar fi făcut-o, ar fi putut fi scos din rânduri şi condamnat la moarte, lucru pe care îl ştiam şi eu la fel de bine ca şi el.

— Aş putea cel mult merge pe cont propriu la Newcastle, mi-a spus Jack, şi să trec nevătămat prin oraş, dar aşa, să mă expun public, asta înseamnă să mă arunc singur în braţele nenorocirii.

— Ai dreptate, am chibzuit, asta e foarte adevărat, însă altceva ce ai de gând să faci?

— Cum ce să fac? Crezi oare că sunt atât de legat de onoarea mea de gentleman soldat, încât să mă las spânzurat de dragul lor? Nu, nu, sunt hotărât s-o iau din loc şi aş vrea să mergi şi tu cu noi.

— Ce înţelegi prin noi? l-am întrebat.

— Ei, păi mai este cineva, un băiat de treabă, tot englez, care e de asemeni hotărât să dezerteze, a fost multă vreme

în armată şi zice că ştie el cum se vor purta cu noi în străinătate şi că n-are câtuşi de puţin de gând să meargă în Flandra.

— O, dar voi nu vă gândiţi, i-am atras atenţia, că veţi fi împuşcaţi ca dezertori, dacă sunteţi prinşi, şi sigur că vor şi trimite cercetaşi după voi, dis-de-dimineaţă, prin tot ţinutul ăsta, aşa că le veţi Cădea în mod sigur în palmă.

— În privinţa asta, m-a oprit el, tovarăşul meu cunoaşte la perfecţie drumul şi şi-a luat obligaţia să ne ducă până la malul râului Tweed înainte de a putea fi ajunşi din urmă, iar după ce trecem de partea cealaltă a Tweed-ului, nu ne mai pot prinde.

— Şi când aţi vrea să plecaţi? l-am întrebat.

— În clipa asta, mi-a răspuns; nu e de loc timp de pierdut şi e o noapte frumoasă, cu lună plină.

— Dar nu mi-am luat niciun bagaj la mine, am făcut eu; lasă-mă barem să mă întorc înapoi să-mi iau lenjeria şi alte lucruri.

— Presupun că n-ai prea multă lenjerie, a spus el, şi vom face noi rost cu uşurinţă de alta în Anglia, după metoda noastră.

— Nu, l-am prevenit, nu mai vreau să aud de vechile tale metode, căci din pricina lor ne aflăm acum la asemenea strâmtoare.

— Bine, bine, a rânjit el, însă vechile deprinderi erau totuşi ceva mai bune decât viaţa asta de gentleman, cum îi spunem noi, în care văd că se moare de foame.

— Şi apoi, am adăugat eu, n-avem niciun ban în buzunar; cum o să călătorim?

— Am eu ceva bani, mi-a spus Căpitanul; destul ca să ne ajute să ajungem până la Newcastle şi, dacă nu mai putem face rost de nimic pe drum, vom găsi noi poate vreun vas de cărbuni care să ne ia pe bord şi să ne ducă pe mare până la Londra.

— Asta îmi place mai mult din tot ceea ce aţi gândit până acum; şi spunându-i-o, am consimţit să-i însoţesc, şi am plecat împreună cu el.

Vicleanul pungaş avusese însă din vreme grijă să-şi as-

cundă tovarăşul undeva, tocmai la o milă depărtare de locul unde ne găseam, la adăpostul dealurilor şi, tot stând el de vorbă cu mine, mă târâse aşa pe nesimţite, puţin câte puţin, în direcţia aceea, până când, chiar în momentul în care eu în sfârşit consimţisem, să-l şi zăresc pe cel dinainte ascuns acolo, iar Jack n-a mai făcut decât să adauge:

— Ei, uite-l şi pe tovarăşul meu!

Pe care de fapt cu îl şi recunoscusem, deoarece într-adevăr îl mai văzusem printre noi, soldaţii.

Iată-ne, astfel, la adăpostul dealurilor şi la o milă depărtare de drumul nostru; tocmai se înserase, iar noi am continuat să mergem repede, hotărâţi – dacă am fi putut – să ieşim din raza de acţiune a urmăritorilor noştri, înainte ca ei să-şi fi dat seama că lipsim.

Am folosit timpul atât de bine şi am mers atât de iute, încât pe la ceasurile cinci dimineaţa am ajuns la un mic sat, al cărui nume l-am uitat; dar ni s-a spus că ne aflăm la mai puţin de opt mile de Tweed şi că, de îndată ce vom trece râul, vom fi pe pământ englez.

Ne-am odihnit puţin acolo şi am întins-o apoi mai departe, cu mici opriri, şi totuşi se făcuse opt şi jumătate dimineaţa înainte de a ajunge noi la Tweed, aşa că de fapt ne aflaserăm la cel puţin douăsprezece mile de râu atunci când ne-au spus ei că eram doar la opt. Acolo i-am ajuns din urmă pe alţii, din acelaşi regiment cu noi, care dezertaseră şi ei de la Haddington, unde era cartiruită o alta parte a recruţilor.

Erau doi scoţieni şi amândoi săraci lipiţi pământului, fără niciun penny în buzunar; iar în momentul când fugiseră nu aveau nici atunci decât opt şilingi: când însă ne-au văzut, recunoscând în noi nişte oameni din acelaşi regiment cu ci, scoţienii ne-au luat drept urmăritori, veniţi să pună mâna pe dânşii; aşa că s-au şi pregătit de apărare, având asupra lor – ca şi noi de altminteri – săbiile cu care plecaseră de la regiment dar încolo niciun fel de harnaşamente ori de uniformă; căci uniforma ar fi urmat s-o primim abia după ce am fi ajuns la cazarma regimentului din Flandra.

N-a trecut însă mult până să-i facem să înţeleagă că ne

găseam în aceeaşi situaţie cu ei şi curând ne-am întovărăşit, iar după o scurtă odihnă pe malul englez al râului (căci eram tare obosiţi, iar ceilalţi la fel de fără vlagă şi ei), după ce ne-am odihnit un pic, spuneam, am pornit-o mai departe spre Newcastle, de unde eram hotărâţi să ne continuăm călătoria pe mare până la Londra, căci nu mai aveam bani pentru altceva.

Banii noştri se împuţinaseră foarte; deşi eu aveam în buzunar moneda de aur pe care o ţineam ca ultimă rezervă, totuşi valoarea ei era doar de o jumătate de guinee, iar Căpitanul meu – cât i-au ajuns şi lui banii – suportase singur toate cheltuielile; încât atunci când furăm în sfârşit la Newcastle nu mai aveam, mari şi laţi, în total, decât şase pence pentru toţi, iar de-a lungul drumului cei doi scoţieni mai şi cerşiseră, bieţii de ei.

Am reuşit să ajungem la Newcastle pe înserat şi nici atunci nu am îndrăznit a ne hazarda către străzile cele mai populate ale oraşului, ci am luat-o în jos, spre râu, puţin mai devale de oraş, unde se aflau câteva fabrici de sticlă. Acolo e drept că nu prea ştiam de ce să ne apucăm, dar mânaţi de soarta noastră, am pornit să facem haz de necaz, şi am intrat într-o berărie, unde ne-am aşezat şi noi pe scaune şi am cerut câte o bere.

Localul era ţinut de o singură femeie, adică noi n-am văzut pe nimeni altcineva; şi cum femeia ne-a părut o inimă foarte deschisă şi s-a întreţinut cu noi tare voioasă, i-am spus până la urmă cum şi ce e cu situaţia noastră şi am întrebat-o dacă nu ne-ar putea ajuta să facem cunoştinţă cu vreun comandant de vas de cărbuni, care ar vrea să ne ia cu el pe mare până la Londra.

Diavoliţa cea şmecheră, care şi-a dat la iuţeală seama ca eram peşte bun pentru cârligul ei, ne-a luat cu cele mai blânde vorbe de pe lume şi ne-a spus că era mâhnită din toată inima că nu ne întâlnise cu o zi mai devreme; fiindcă înainte cu o zi se afla pe acolo stăpânul unui vas de cărbuni pe care ea îl cunoştea bine şi care urma să plece dis-de-dimineaţă; acum era cu corabia ceva mai jos, la Shields, dar credea că încă nu ieşise cu totul din radă şi avea să

trimită la el acasă, pentru a vedea dacă suise pe bord, căci uneori comandanţii vaselor comerciale nu se urcă pe corabie decât după flux, şi era sigură că dacă nu plecase încă, ea o să-l poată convinge să ne ia pe toţi; dar se temea că va trebui să urcăm imediat pe bord, chiar în noaptea aceea.

Am rugat-o deci să trimită după el acasă, căci nu ştiam ce să facem şi – dacă ea îl putea convinge să ne ia pe bord – nouă nu ne păsa la ce oră din noapte ar fi să plecăm căci, întrucât, nu aveam bani şi nici locuinţa, nu doream nimic mai mult decât să ne vedem o dată pe bord.

Ni se părea o favoare grozavă că a trimis acasă la comandantul vasului şi, spre marea noastră bucurie, după o oră, ne-a adus răspuns că nu plecase şi că era la o tavernă în oraş, iar băiatul hangiţei se dusese acolo să-l cheme; comandantul trimisese vorbă că în drum spre casă va trece pe la hanul unde poposisem.

Toate astea erau în favoarea noastră şi ne socoteam peste măsură de mulţumiţi. Şi un ceas mai târziu, în timp ce stăpâna localului se găsea cu noi în cameră, a venit servitoarea ei să dea de ştire despre comandant, că era jos; aşa că hangiţa plecă jos la el, spunându-ne că se va duce să-i vorbească despre noi şi să-l convingă să ne ia pe toţi pe bord. După câtva timp, iat-o că vine sus cu el şi-l aduce la noi în cameră.

— Unde sunt aceşti cinstiţi domni soldaţi, întrebă – credeam noi – comandantul peste care s-a abătut aşa de tare necazul?

Ne-am ridicat cu toţii în picioare, şi i-am adus respectele noastre.

— Bine, domnilor, a zis el, şi v-aţi cheltuit chiar toţi banii?

— Într-adevăr toţi, a rostit unul dintre noi, şi vă vom fi nesfârşit de recunoscători, domnule, dacă vreţi să ne luaţi cu dumneavoastră; vom fi gata – fără îndoială – să facem tot ce am putea noi face pe corabie, deşi nu suntem marinari şi nu ne prea pricepem.

— Cum adică, s-a mirat el, nimeni dintre voi n-a fost niciodată pe mare, chiar niciodată în viaţa voastră?

— Nu, i-am răspuns noi, nimeni dintre noi.

— Atunci n-o să fiţi în stare să-mi faceţi niciun serviciu, a zis el, căci veţi zăcea cu toţii bolnavi. În sfârşit, a adăugat totuşi, de dragul bunei doamne de aici, eu am să trec peste toate; dar trebuie să vă duceţi să urcaţi cu toţii imediat pe bord, căci şi eu urc în noaptea asta chiar.

— Da, domnule, am rostit, suntem gata să mergem dacă vreţi, şi în minutul ăsta.

— Nu, nu, ne-a liniştit el, foarte amabil, vom bea mai întâi un pahar împreună: haide, doamnă, prepară-le domnilor acestora un punci.

Ne-am uitat unii la alţii, căci ştiam că n-avem nicio lescaie, iar el a băgat de seamă.

— Haide, ne-a îndemnat generos, nu vă necăjiţi că n-aveţi bani; doamna noastră şi cu mine nu ne despărţim niciodată cu buzele uscate. Haide, gospodină, a poruncit iarăşi, fă punciul cum îţi spun eu.

Noi i-am mulţumit şi am spus de o sută de ori „Dumnezeu să vă binecuvânteze, nobile căpitan”, căci eram grozav de bucuroşi de cât noroc dăduse peste capul nostru. Şi-n timp ce ne beam punciul, el o chemă pe proprietăreasă spunându-i:

— Uite, acum eu am să trec pe acasă ca să-mi iau bagajele şi să-mi iau rămas bun şi am să dau ordin să vină barca la flux şi să mă ia de aici; aşa că te rog, gospodină, pregăteşte-mi ceva pentru cină; desigur că dacă le pot oferi acestor cinstiţi inşi călătoria pe mare, pot să le dau şi ceva de mâncat, poate că ei nici n-au luat masa.

Şi cu vorbele acestea, omul a plecat, iar după puţin timp, am auzit cum se roteşte frigarea şi careva dintre noi, ducându-se jos să spioneze, ne-a adus vorba că a văzut învârtindu-se în bătaia jăratecului o pulpă de berbec răspânditoare de ispite. În mai puţin de o oră, căpitanul nostru s-a înfiinţat şi el înapoi şi a venit la noi sus şi ne-a dojenit că nu terminasem de băut întreg punciul.

— Haide, ne-a îndemnat blând, nu fiţi timizi, dacă sfârşim cu ăsta, mai cerem unul; dacă fac un serviciu unor oameni necăjiţi, mie îmi place să-l fac frumos până la capăt.

Am băut şi ne-am războit cu tot punciul şi s-a mai adus alt punci şi tot aşa îi dădeam înainte; apoi a sosit şi pulpa de berbec şi n-am nevoie să spun că am înfulecat cu poftă, deoarece ni s-a spus de multe ori că noi nu trebuie să plătim nimic. Iar după sfârşitul cinei, a poruncit crâşmăriţei să întrebe dacă a venit barca. Ea a adus răspuns că nu, că mai era mult încă până la flux.

— Nu?! Ei bine, atunci mai dă-ne nişte punci; aşa că iar s-a mai adus nişte punci şi, după cum ni s-a mărturisit ceva mai târziu, s-a pus în el ceva, poate mai mult coniac decât de obicei, încât după ce am băut şi punciul acela ne-a pocnit pe toţi o mahmureală clasa întâi, iar cât despre mine, am şi adormit buştean.

Cam în acelaşi timp, ni s-a spus că venise barca, aşa că am ieşit îngrămădindu-ne unul peste altul în barcă şi am plecat împreună cu Căpitanul. Cei mai mulţi dintre noi, dacă nu chiar toţi, au adormit, până când – după câtva timp – deşi noi nu ştiam nici cât timp a trecut, nici cât de departe merseserăm, barca s-a oprit, iar noi am fost treziţi şi ni s-a spus că am ajuns la corabie, ceea ce era adevărat; şi, eu mult ajutor şi ţinându-ne bine, ca să nu lunecăm peste bord, am ajuns cu toţii pe corabie. Singurul lucru pe care mi-l mai amintesc a fost că, de îndată ce ne-am văzut pe bord, căpitanul nostru, cum îi spuneam noi, a strigat:

— Hei, şefule de echipaj, ai grijă de aceşti domni şi dă-le cabine bune şi lasă-i să se culce şi să doarmă, căci sunt foarte obosiţi; şi chiar aşa eram şi mai eram şi foarte beţi, căci pentru prima dată în viaţa noastră, băusem punci.

CAPITOLUL VIII

Suntem răpiţi şi duşi pe corabie de un căpitan din Virginia – Ajungem pe coasta Virginiei în treizeci şi două de zile – Căpitanul Jack reuşeşte să fugă – O privire în viitor – Sunt vândut împreună cu ceilalţi unui plantator bogat – Stăpânul meu are o lungă discuţie cu mine şi ca urmare a bunei mele purtări, îmi dă un post de încredere –

Ei bine au avut grijă de noi, după cum li se dăduse ordin, şi am fost duşi în nişte foarte bune cabine unde, cu siguranţă, că am adormit buştean, de îndată, cu toţii. Între timp, corabia, care era cu adevărat gata să pornească şi numai fiindcă fusese anunţată să mai întârzie ancorase ea să ne aştepte la Shields, a ridicat ancora, a ieşit din radă şi a pornit-o pe mare; iar când ne-am trezit şi am început să privim în jur, ceea ce nu s-a întâmplat decât a doua zi pe la amiază, am văzut că ne găseam în largul mării; ce-i drept, se vedea coasta, însă la distanţă mare şi o pornisem cu toţii veseli spre Londra, după cum credeam că ne înţeleseserăm. Toata lumea se purta foarte frumos cu noi şi eram foarte satisfăcuţi de situaţie timp de vreo trei zile, după care am început să ne interesăm dacă nu ajungem în curând şi cât va mai dura până s-o luăm în sus pe râu?

— Care râu? zice unul dintre marinari.

— Cum, care? Tamisa! a spus Căpitanul Jack.

— Tamisa! face atunci marinarul; ce vrei să spui cu asta? Ce, încă nu te-ai trezit de-a binelea nici până acum?

Din clipa aceea, Căpitanul Jack n-a mai scos o vorbă, ci a rămas uitându-se în jurul lui ca un neghiob, până când, după câtva timp, un altul dintre noi a pus aceeaşi întrebare, iar marinarii, care habar n-aveau de toată înşelătoria petrecută, au început să miroasă că la mijloc e vorba de

ceva şmecherie; şi, întorcându-se spre celălalt englez care venise cu noi, l-au întrebat:

— Rogu-te, ia spune-ne, încotro vă închipuiţi voi că mergeţi, de ne tot întrebaţi atât de des despre asta?

— Cum adică unde, la Londra, a răspuns omul, unde să mergem în altă parte? Ne-am înţeles cu căpitanul să ne ducă până la Londra.

— Nu cu căpitanul, zice atunci un matelot, asta pot să v-o spun eu: sărmanii de voi, aţi fost cu toţii înşelaţi; şi aşa am şi presupus, când v-am văzut că veniţi pe bord însoţiţi de acel pungaş, Kidnapper Gilliman; bieţii oameni! repetă el, v-a trădat pe toţi; ei bine, aflaţi acum că mergeţi spre Virginia şi că destinaţia corăbiei acesteia este chiar Virginia.

Englezul meu începu să se înfurie şi să urle ca un nebun, iar noi, adunându-ne în jurul lui, oricine poate ghici cât de mare ne-a fost stupoarea şi ce uluire ne-a cuprins, când ni s-a adus la cunoştinţă cum stăteau lucrurile; pe scurt, am şi scos cât ai clipi săbiile din teacă şi am început să lovim în dreapta şi în stânga, stârnind atâta zarvă şi îmbulzeală pe corabie, încât în cele din urmă marinarii s-au văzut siliţi să strige după ajutor. În primul rând, căpitanul a dat ordin să fim dezarmaţi, ceea ce totuşi n-a fost foarte simplu, căci ne-am ales şi unii şi alţii cu răni, iar după aceea a pus să fim aduşi la el în cabina cea mare.

Acolo ne-a vorbit foarte calm, cum că lui îi părea într-adevăr destul de rău de cele întâmplate; că-şi dădea seama cărei înşelăciuni îi picaserăm pradă şi că individul care ne adusese pe bord era un pungaş în slujba unui soi de negustor ticălos, care îi semăna leit; bănuia – ne-a spus el – că ni s-o fi prezentat cumva drept căpitanul corăbiei şi ne-a şi întrebat dacă nu se întâmplase aşa. I-am răspuns că da, şi i-am povestit pe larg despre noi şi cum de ajunsesem în localul femeii aceleia, ea să ne interesăm de un comandant al vreunui vas de cărbuni şi să-l rugăm să ne ia cu el până la Londra; iar omul recomandat de hangiţă se angajase să ne ducă la Londra pe vasul său şi, în fine, i-am înşirat toate celelalte lucruri, aşa cum vi le-am povestit mai sus.

Căpitanul corăbiei ne-a spus că îi părea foarte rău, dar el

n-a avut niciun amestec în toată porcăria asta; şi că era peste puterile lui acum să ne ajute, arătându-ne foarte clar care ne era situaţia; anume, că ne aflam pe bordul corăbiei lui, ca sclavi care urmau să fie livraţi la Maryland, unui anumit ins, al cărui nume ni l-a şi spus; dar că, totuşi, dacă vom fi liniştiţi şi nu-i vom crea tulburări pe punte, el se va purta omenos cu noi în timpul traversării şi va avea grijă să fim bine trataţi când vom ajunge acolo şi că va face pentru noi tot ce-i stătea lui în putere; dimpotrivă, dacă vom fi nedisciplinaţi şi refractari, atunci trebuia să ne aşteptăm din partea sa, în mod obligatoriu, să ia anumite măsuri, spre a ne determina să fim paşnici; şi că, pe scurt, va trebui să ne pună cătuşe, să ne ducă jos între punţi şi să ne ţină acolo ca prizonieri, căci treaba lui era să aibă grijă să nu se petreacă nicio tulburare pe corabie.

Căpitanul Jack al meu turba ca un nebun, l-a şi înjurat pe comandantul vasului, asigurându-l că nu va da greş în hotărârea de a-i tăia gâtul, fie acolo pe bord, fie pe ţărm, când o fi să-i cadă în mână; iar dacă nu o putea face acum, o va face după ce s-o întoarce în Anglia, dacă totuşi căpitanul va îndrăzni cândva să-şi mai arate mutra pe acolo; fiindcă, dacă-l ducea în Virginia, putea să fie sigur, el tot va găsi o cale de a se întoarce în Anglia, şi chiar de-ar fi s-o facă peste douăzeci de ani, apoi tot îi va cere satisfacţie.

— Bine, tinere, i-a răspuns căpitanul zâmbind, ai vorbit foarte sincer şi asta înseamnă, prin urmare, că eu trebuie să am grijă de tine câtă vreme te am aici, iar după aceea va trebui să am grijă de mine.

— Fă tot ce poţi mai rău, i-a întors-o Jack foarte îndrăzneţ, dar – mai curând sau mai târziu – acasă tot vei plăti pentru povestea asta.

— În definitiv, trebuie să risc, tinere, i-a răspuns comandantul, însă tot calm: pentru moment, noi doi trebuie să stăm totuşi niţel de vorbă; aşa că i-a poruncit şefului de echipaj, aflat în preajmă, să se asigure de el (probabil să-l lege), ceea ce matelotul a şi făcut; eu am vorbit cu Jack şi i-am spus s-o ia mai cu uşorul şi să aibă răbdare, deoarece

căpitanul vasului nu avea niciun amestec direct în nenorocirea noastră.

— Te rog, niciun amestec al tău în asta! Fir-ar el afurisit să fie, a răcnit Jack; ce, tu crezi că el nu este complice la ticăloşia săvârşită? Ar accepta oare un om cinstit să primească oameni nevinovaţi pe bordul corăbiei lui şi să nu se intereseze de situaţia lor, şi să-i ducă aşa, fără a sta de vorbă cu ei? Iar acum, când află în ce mod barbar am fost trataţi, de ce nu ne întoarce imediat la ţărm? Îţi spun eu, e un ticălos şi nimeni nu e mai ticălos ca el. De ce nu-şi duce barem până la cap ticăloşia, omorându-ne, că atunci ar scăpa de răzbunarea noastră? Dar nimic altceva n-o să-l scape din mâinile mele decât fie să ne trimită el pe noi la dracu, fie să se ducă singur acolo; iar eu, sunt mai cinstit că-i spun asta pe faţă, decât a fost el faţă de mine, şi nu-s cu nimic mai anapoda la minte decât el.

Pe comandant l-a cam şocat îndrăzneala lui, căci Jack a mai spus o mulţime de alte lucruri de felul ăsta, cu mult năduf şi foc, şi totuşi fără să pară că bate câmpii, cum îi era obiceiul; de fapt, pe mine chiar m-a surprins, căci niciodată nu-l auzisem vorbind atât de legat şi atât de mult, în vederea unui anume scop, de când îl ştiam eu pe lume. Comandantul a fost, după cum vă spun, puţin cam şocat; totuşi i-a răspuns foarte frumos şi i-a spus:

— Uită-te ce e, tinere; eu rabd mai mult din partea ta, deoarece îmi dau seama că te afli într-o situaţie foarte grea; şi totuşi, nu-ţi pot îngădui nici să mă ameninţi, căci mă obligi, prin asta, să fiu mai sever cu tine decât aveam de gând; cu toate acestea, nu-ţi voi face nimic decât ceea ce este strict necesar, ţinând cont că mă ameninţi cu moartea. Şeful de echipaj a strigat să fie pus în hamuri, cum se exprimau ei în limbajul lor, şi să i se dea să guste din pisica cu nouă cozi; toţi aceşti termeni noi nu i-am înţeles decât ceva mai târziu, când ni s-a explicat că Jack ar fi trebuit să fie biciuit şi ţinut în apă sărată, căci – spuneau marinarii – purtarea lui era ceva de neîngăduit. Dar căpitanul vasului s-a opus:

— Nu, nu, tânărul ăsta a fost într-adevăr năpăstuit şi are

dreptate să fie din cale afară de mânios; dar nu eu l-am năpăstuit.

Şi apoi, s-a dezvinovăţit iarăşi că el n-a avut niciun amestec în toată ticăloşia, că – la fel cu noi toţi – Jack fusese adus pe bord de către codoşii proprietarului şi pe contul lor. Ce-i drept, echipajul său făcea întotdeauna afaceri cu sclavi şi transportau foarte mulţi, cu ocazia fiecărei călătorii; dar asta nu-i aducea lui, în calitate de comandant, niciun profit, căci victimele erau întotdeauna îmbarcate de către proprietari şi nu era treaba lui să pună întrebări în legătură cu ele; şi, ca să ne arate că el nu era amestecat în toată murdăria asta şi că îl tulbura foarte un lucru atât de josnic, la care nu voia să fie complice, transportându-ne împotriva voinţei noastre, ne-a promis că dacă vântul şi vremea i-o vor îngădui, ne va coborî din nou pe ţărm, deşi – aşa cum sufla vântul atunci, el bătând înspre sud-vest şi fiind destul de puternic – şi cum ne găseam prin dreptul insulelor Orcade, aşa ceva ar fi fost chiar cu neputinţă.

Dar Jack ştia una şi bună; i-a spus să lase în pace vântul să sufle cum o vrea el, important este că tot n-ar trebui să ne transporte fără consimţământul nostru: iar cât despre poveştile sale cu privire la proprietari şi alte chestii de soiul ăsta, lui toate la un loc nu-i spuneau nimic, fiindcă omul care ne transporta era el; căpitanul vasului, şi oricine ar fi fost şarlatanul care ne-a înşelat pe noi şi ne-a adus pe bord *(acum când el ştie asta),* n-ar trebui să ne mâne mai departe, tot aşa după cum n-ar trebui să ne omoare; şi că el, Jack, cerea să fie înapoiat la ţărm sau, altfel, căpitanul vasului nu se dovedea a fi altceva decât un tâlhar şi un ucigaş.

Comandantul a continuat cu aceeaşi blândeţe; iar apoi m-am vârât şi eu în vorbă, cu un argument care poate că ne-ar fi adus pe toţi înapoi, dacă n-ar fi fost adevărat că vremea împiedica posibilitatea acestui lucru; ceea ce, când am ajuns să înţeleg mai bine treburile marinăreşti, mi-am dat seama că nu era minciună şi că într-adevăr fusese cu neputinţă să ne debarce. Iată ce i-am spus eu căpitanului

vasului: îmi părea rău de fratele meu că s-a înfierbântat atât de tare, dar că am fost trataţi în mod ticălos, ceea ce comandantul nu putea tăgădui. Apoi mi-am dat nişte aere care nu se potriveau cu veşmintele mele; i-am spus că noi nu eram oameni de vândut ca sclavi, că – deşi avusesem nenorocul de a ne găsi într-o situaţie care ne-a obligat să ne ascundem, deoarece ne-am deghizat spre a scăpa de armată, din pricină că refuzam să mergem în Flandra – totuşi eram oameni cu avere şi în stare să ne eliberăm de sclavie, dacă de asta era vorba; iar ca să-l conving de spusele mele, i-am adăugat că-i voi da garanţii suficiente că-i voi plăti câte douăzeci de lire de căciulă pentru fratele meu şi pentru mine; şi, cât vom putea de repede, vom comunica din locul unde ne va coborî el, la Londra, şi vom primi de acolo răspunsul. Iar ca să-i arăt că eram în măsură s-o fac, am scos poliţa mea de 94 de lire, primită de la funcţionarul de la Vamă, căreia – spre satisfacţia mea nemărginită – el i-a recunoscut de îndată valabilitatea. A fost foarte uimit pare-se, de asta şi, ridicând mâinile în sus, a şi exclamat:

— O, dar prin ce vrăjitorie aţi fost voi aduşi, oamenilor, încoace?!

— Cât despre ceea ce s-a întâmplat, am urmat eu, v-am istorisit întreaga poveste şi nu mai avem nimic de adăugat la ea, dar stăruim ca măcar de acum încolo să ni se facă dreptate.

— Bine, a ridicat el din umeri, îmi pare foarte rău, dar eu nu-mi pot lua răspunderea de a întoarce corabia înapoi; chiar dacă aş putea, lucrul nu e cu putinţă în fapt.

Cât a durat această convorbire, cei doi scoţieni şi celălalt om, englezul, au tăcut; dar tocmai când eu păream să cad de acord, scoţienii au început să vorbească şi ei, cam în vederea aceluiaşi scop, aşa că nu e nevoie să repet ce au spus şi nici n-aş mai fi amintit de asta, decât pentru un pasaj amuzant care a urmat. După ce scoţienii au îndrugat şi ei tot ce au putut îndruga, iar comandantul încă nu contenea de a le spune că trebuie să se supună, a urmat acest dialog:

— Şi atunci ai să ne duci în Virginia?

— Da, răspunse comandantul.

— Şi când o să ajungem acolo, vom fi vânduţi?

— Da, a răspuns comandantul.

— Ei bine, domnule, a rostit un scoţian, atunci pe dumneata o să te ia dracu' la sfârşitul acestui târg.

— Dacă aşa spui dumneata, a făcut zâmbind comandantul, bine, bine, lasă-ne în pace pe dracu şi pe mine, să ne înţelegem noi între noi cu privire la asta: iar voi, până una-alta, să fiţi liniştiţi şi să va purtaţi cuviincios, căci atunci veţi fi trataţi cu blândeţe, atât aici cât şi acolo, pe cât e la îndemâna mea acest lucru. Bietul scoţian nu prea avea ce să răspundă la asta, şi nici cu, şi nimeni dintre noi; căci vedeam că nu există niciun alt remediu, decât să-l lăsăm pe căpitan şi pe dracu să se înţeleagă ei între ei, aşa după cum singur spusese, cu privire la curăţenia sau necurăţenia întregii afaceri.

Astfel, pe scurt, am fost eu toţii siliţi să ne resemnăm, în afară de Căpitanul meu, care a fost cu atât mai încăpăţânat când a auzit că eu dispuneam de un fond pe baza căruia să-mi îngădui a face o asemenea ofertă; toată puterea mea de convingere nu l-a mai putut linişti. Căpitanul vasului şi cu el au avut multe ciocniri amuzante, pe chestia asta, în tot restul călătoriei, dialoguri în timpul cărora Jack nu stătea de vorbă cu el altfel decât făcându-l răpitor şi ticălos şi nu vorbea decât de cum se va răzbuna pe el; dar trec peste acest episod, deşi e foarte distractiv, deoarece nu face parte din povestea mea.

Pe scurt, vântul a continuat să sufle puternic, deşi vremea era foarte frumoasă, până când, după cum spuneau marinarii, am trecut de insulele din nordul Scoţiei şi am început să cârmim înspre Vest (lucru pe care am ajuns să-l înţeleg abia mai târziu); cum nu era niciun fel de uscat în nicio direcţie pe multe sute de leghe, nu ne rămânea altceva decât să răbdăm şi să fim cât mai supuşi; numai ursuzul meu Căpitan Jack a continuat să nu se schimbe cu nimic, tot drumul.

Am avut o călătorie foarte bună, fără furtuni, câtă vreme

am mers şi a suflat vânt dinspre nord, aproape douăzeci de zile în şir: aşa că, într-un cuvânt, am ajuns la promontoriile Virginiei în treizeci şi două de zile, din ziua când începuserăm a ne îndrepta – după cum v-am spus – spre vest, ceea ce se întâmplase la-latitudinea de 60 grade şi 30 minute, când ne găseam la nord de insula Marea Britanie; şi, pe cât socoteam noi, fusese o traversare destul de rapidă.

Mie nu mi s-a întâmplat nimic important în timpul călătoriei; şi, de fapt, o dată ajuns acolo, am fost obligat să mă mişc între nişte hotare atât de strimte, încât nici nu mi se putea întâmpla ceva de o prea mare importanţă. Când am coborât pe ţărm, ceea ce s-a petrecut la malul unui mare fluviu, căruia ei îi zic Potomac, toţi am fost întrebaţi de către căpitanul vasului, dar eu în mod special, dacă aveam cumva să-i propunem ceva?

Jack a răspuns:

— Da, am eu ceva să-ţi propun, căpitane; şi anume, ţi-am promis să-ţi tai gâtul şi poţi fi încredinţat că am să mă ţin de cuvânt.

— Bine, bine, i-a închis gura căpitanul, dacă nu pot să te împiedic, ai s-o faci.

Apoi s-a întors spre mine. Am înţeles foarte bine ce era în mintea lui; dar mă găseam acum prea departe, ea să mai pot primi vreun ajutor; cât despre poliţa mea, ea nu devenise acum decât o bucăţică de hârtie fără valoare, căci banii nu-i putea primi nimeni în afară de mine. Nu vedeam nicio altă cale, aşa că i-am vorbit despre asta cu multă răceală, ca despre un lucru care-mi era indiferent; şi chiar că începusem să fiu indiferent; căci, tot timpul călătoriei, m-am gândit că aşa cum crescusem ca vagabond, cum fusesem pungaş de buzunare şi soldat şi dezertasem de sub steag, şi cum nu aveam pe lume nici cămin, nici vreo meserie din care să pot câştiga ceva, afară de păcătoasa de îndeletnicire pe care o învăţasem şi după care se ţinea pas cu pas spânzurătoarea, nu vedeam de ce noua mea soartă n-ar fi la fel de bună ca oricare alta. Iar ceea ce mă satisfăcea îndeosebi era faptul de a mi se fi spus că, după

ce voi fi slujit ca sclav cei cinci ani, voi primi darul ţării (cum îi spuneau ei), adică o anumită bucată de pământ, pe care s-o cultiv şi s-o plantez eu pe contul meu. Aşa că măcar acum, se părea, aveam să învăţ o meserie din care să pot trăi scutit de acest mizerabil beteşug căruia i se zice furt, de care se îngrozea sufletul meu şi la care renunţasem pentru totdeauna, după cum v-ara spus, chiar din clipa aceea nenorocită când am jefuit-o pe sărmana văduvă din Kenitsh-town.

Cam într-o astfel de dispoziţie sufletească eram când am ajuns în Virginia; şi, astfel, când căpitanul a vrut să afle ce intenţionam să fac şi dacă aveam vreo propunere, adică, voia el să spună, dacă aveam de gând să-i dau poliţa pe care grozav dorea să o aibă în mână, i-am răspuns cu răceală:

— Poliţa ce v-am arătat-o nu-mi mai poate fi de nici un folos acum, deoarece nimeni nu va avansa niciun sfanţ pe baza ei.;

Atâta i-am adăugat, că dacă ar vrea să ne ia pe mine şi pe Căpitanul Jack înapoi în Anglia şi să ne ducă la Londra, i-aş plaţi din acea poliţă câte douăzeci de lire pentru fiecare dintre noi. Dar aşa ceva el nu avea de gând.

— Cât îl priveşte pe fratele tău, mi-a spus el, nu l-aş mai lua pe corabie nici dacă mi-ar da de două ori câte douăzeci de lire; e un ticălos atât de înrăit şi de disperat, încât m-aş vedea în situaţia de a-l pune în cătuşe, aşa cum l-am şi adus încoace.

Astfel, ne-am despărţit de căpitanul sau de răpitorul nostru, cum doriţi să-i spuneţi. Apoi am fost livraţi negustorilor cărora le eram destinaţi şi care aveau să dispună de noi cum găseau ei de cuviinţă; iar după câteva zile, am fost despărţiţi.

Cât îl priveşte pe Căpitanul Jack al meu, ca să-i spun povestea pe scurt, acest nărăvit pungaş, a avut norocul de a nimeri la un stăpân foarte bun şi îngăduitor, de a cărui bunătate şi de ale cărui afaceri el a abuzat peste măsură; şi, îndeosebi, a prins o ocazie ide a fugi, împreună cu altul, într-o barcă încredinţată de stăpânul său ca să care nişte

provizii în josul râului, la o alta dintre plantaţiile pe care le avea acolo proprietarul. Cu acea barcă şi eu acele provizii au fugit şi au navigat până în fundul golfului, cum i se spune prin părţile acelea şi de acolo pe un râu numit Susquehanna, unde, părăsind barca, au rătăcit prin păduri până ce au ajuns în Pennsylvania; din Pennsylvania au căutat să dea peste un mijloc de transport care să-i ducă în Noua Anglie şi din Noua Anglie, acasă; acasă unde, înhăitându-se iar cu vechii lui tovarăşi şi apucându-se de vechea lor îndeletnicire, în cele din urmă a fost prins şi spânzurat, eu vreo lună înainte de a ajunge eu la Londra, lucru care s-a întâmplat cam după vreo douăzeci de ani.

Partea mea de destin a fost mai aspră la început, deşi mai bună până la urmă: am fost livrat, adică vândut, unui plantator bogat cu numele de Smith şi, împreună cu mine, s-a nimerit să cadă şi celălalt englez, tovarăşul meu de dezertare, pe care-l momise Jack atunci când fugiserăm împreună de la Dunbar.

Acum eram şi unul şi altul sclavi şi soarta noastră a fost să fim duşi în susul unui mic râu sau a unei guri de râu care se varsă în fluviul Potomac, la vreo opt mile de marele fluviu. Acolo am fost repartizaţi la o plantaţie şi puşi la muncă împreună cu vreo cincizeci de alţi sclavi negri şi albi; şi, fiind daţi în primire şefului, director sau administrate al plantaţiei, el a avut grijă să ne aducă la cunoştinţă că trebuie să ne aşteptăm să muncim şi încă foarte din greu; căci pentru acest scop cumpărase stăpânul său sclavi şi nu pentru altceva. Eu i-am răspuns cu multă supunere că, deoarece avusesem nenorocirea să ajungem într-o situaţie atât de mizerabilă, nici nu ne aşteptam la altceva; doar că doream să ni se arate ce avem de făcut şi să ni se îngăduie să învăţăm treptat truda ce ne aştepta, deoarece putea fi sigur că nu fuseserăm obişnuiţi cu munca grea; şi am adăugat că, dacă ar şti el prin ce metode am fost aduşi şi trădaţi ca să ajungem într-o asemenea situaţie, poate ar găsi totuşi că este cazul să ne facă măcar această favoare, dacă nu mai mult. Acestea le-am rostit pe un ton atât de mişcător, încât l-am făcut curios să se intereseze de

detaliile întâmplării care ne adusese acolo şi pe care i-am istorisit-o pe larg, trăgând spuza pe turta noastră mai mult decât ne-o îngăduiau faptele goale.

Această poveste, aşa cum şi speram, l-a mişcat, făcându-l să fie mai blând cu noi; totuşi, ne-a declarat că treaba stăpânului său trebuia îndeplinită, iar el se aştepta de la noi să muncim, după cum ne-o spusese; că de aşa ceva nu ne putea scuti, oricare ar fi povestea vieţii noastre. Prin urmare, ne-am apucat de muncă; şi, cu adevărat, am avut parte de trei amarnice împrejurări; anume – munceam din greu, locuiam în condiţii nenorocite şi mâncam prost. De primul din aceste lucruri eu habar n-avusesem până atunci, cu celelalte mă puteam însă descurca destul de bine.

În acest nou decor al vieţii, am avut timp să reflectez la ceasurile vieţii mele trecute şi la faptele săvârşite de mine de când eram pe lume; şi cu toate că nu aveam o prea mare capacitate de a judeca limpede, iar conştiinţa mea nu era obişnuită să reflecteze, mi-am făcut totuşi unele soiuri de impresii; şi îndeosebi că fusesem adus în acea mizerabilă situaţie de sclav prin cine ştie ce stranie putere ce ne conduce, drept pedeapsă pentru stricăciunea mea din anii de tinereţe; iar acest gând mi s-a înrădăcinat şi mai adânc în suflet cu următoarea ocazie: stăpânul, în a cărui slujbă mă aflam acum angajat, era un om cu avere şi o figură de seamă a ţării lui şi avea o mulţime de sclavi, atât negri cât şi englezi; cred că erau cu toţii aproape două sute; şi printre atât de mulţi, unii ajungeau an de an infirmi şi incapabili să muncească, alţii plecau pentru că terminau de ispăşit cei cinci ani pe cât fuseseră vânduţi, iar alţii mureau: din aceste pricini, ca şi datorită altor accidente, numărul lor ar fi scăzut, dacă n-ar fi fost recrutaţi continuu alţi şi alţi sclavi; aşa fiind, proprietarul era obligat să cumpere în fiecare an sclavi noi.

Şi s-a întâmplat, pe când eram eu acolo, să sosească de la Londra o corabie cu diferiţi sclavi şi, printre alţii, cu şaptesprezece criminali deportaţi, unii însemnaţi cu fierul roşu pe mână, alţii nu; dintre aceştia, stăpânul meu a cumpărat opt, pentru timpul specificat în mandatul lor de

deportare, respectiv unii pentru un termen mai lung, alţii pe termen scurt.

Stăpânul nostru trecea drept un om de mare faimă în ţinutul acela şi era şi judecător de pace; deşi arareori venea în plantaţia unde lucram eu, totuşi de data aceea, când s-au adus noii sclavi şi când au fost predaţi plantaţiei noastre, Înălţimea sa a venit acolo pentru un fel de ceremonie, ca să-i vadă şi să-i primească. Iar când au fost aduşi în faţa lui, m-a chemat şi pe mine, printre alţii, ca un fel de gardă, spre a-i lua în primire după ce-i va vedea el şi spre a-i conduce la locul de muncă. Veniseră escortaţi de o gardă de marinari de pe corabie, iar secundul vasului îi însoţise şi i-a predat stăpânului nostru împreună cu mandatul de deportare, după cum v-am spus.

După ce Înălţimea sa a citit mandatele, i-a strigat pe nume, unul câte unul şi, citind din nou mandatul fiecărui om în parte, le-a adus la cunoştinţă că ştia pentru ce delicte fuseseră deportaţi şi a stat de vorbă foarte grav cu fiecare dintre ei, ochi în ochi, lămurindu-i ce mare milostivire li s-a făcut că au fost scăpaţi de spânzurătoare, lucru care li s-ar fi cuvenit – după lege – pentru crimele lor, căci fuseseră osândiţi nu la deportare, ci la ştreang, iar deportarea nu li s-a acordat decât în baza cererii şi umilei lor jalbe.

Apoi le-a spus că ar trebui să privească viaţa în care intrau acum ca pe un început de viaţă nouă; că dacă vor găsi de cuviinţă să fie harnici şi cumpătaţi, după ce se va sfârşi durata osândei la muncă forţată, vor fi încurajaţi – prin constituţia ţării – să se poată stabili acolo şi să aibă plantaţii pe cont propriu; iar el în persoană, dacă va trăi şi va ajunge să-i vadă terminându-şi cu credinţă osânda, va avea grijă de ei, căci era obiceiul lui să-şi ajute foştii servitori să se stabilească în acea ţară, după cum o meritau prin comportarea lor; şi că vor vedea şi vor cunoaşte mai mulţi plantatori de prin împrejurimi, care acum erau ajunşi într-o foarte bună situaţie, dar care ceva mai înainte nu fuseseră altceva decât servitori la el, în aceeaşi situaţie în care se găseau şi ei acum şi care veniseră tot din acelaşi loc, adică de la Newgate; iar unii dintr-înşii erau însemnaţi

cu fierul roşu pe mână, dar acum deveniseră oameni cinstiţi şi cu o foarte bună reputaţie.

Printre ceilalţi sclavi noi, proprietarul a ajuns şi la un tânăr care n-avea mai mult de şaptesprezece sau optsprezece ani, dar în mandatul său se menţiona că – deşi atât de tânăr – era totuşi un vechi infractor, că fusese condamnat de mai multe ori, dar îl iertaseră sau i se amânase pedeapsa, iar el continuase totuşi să fie un incorijibil pungaş de buzunare; că delictul pentru care fusese acum deportat era acela de a fi furat din buzunarul unui negustor un portofel sau o mapă cu scrisori în care se găseau poliţe de bursă pentru o foarte mare sumă de bani; că, după aceea, ridicase banii pe unele din acele poliţe, dar ducându-se cu o alta din ele la un bijutier din Lombard-street a fost arestat când a cerut să i se preschimbe poliţa în bani, căci între timp se anunţase pierderea mapei; fusese condamnat la moarte pentru acest delict, şi fiind atât de bine cunoscut ca vechi infractor, cu siguranţă că ar fi fost omorât, însă negustorul ceruse cu mult zel şi obţinuse să fie numai deportat, cu condiţia de a i se înapoia toate poliţele, lucru pe care vinovatul l-a făcut.

Stăpânul nostru a stat multă vreme de vorbă cu tânărul acela; a menţionat cu oarecare uimire că el, care era atât de tânăr, se ţinuse de această urâtă apucătură atâta vreme încât să ajungă să fie considerat ca vechi infractor la o vârstă atât de crudă, şi să fie etichetat drept incorijibil, ceea ce însemna că, deşi fusese biciuit de două ori sau de trei ori şi pedepsit în mai multe rânduri cu închisoarea, iar o dată chiar ars cu fierul roşu pe mână, totuşi nimic nu îi ajutase şi el rămăsese la fel. Stăpânul i-a vorbit foarte blând şi i-a spus că Dumnezeu nu numai că îl cruţase de spânzurătoare, dar în milostivirea lui l-a mântuit şi de prilejul de a păcătui din nou în acelaşi fel şi i-a dat posibilitatea să trăiască o viaţă cinstită, ceea ce poate mai înainte vreme n-ar fi ştiut cum să facă; şi, cu toate că o parte din viaţa lui de acum putea fi foarte grea, el ar putea s-o privească mai mult ca pe o ucenicie într-o meserie cinstită, în care – după ce-şi va termina pedeapsa – se va

putea chivernisi în aşa fel încât să ducă un trai de om onest.

Apoi i-a spus că atâta timp cât va munci acolo, nu va avea prilejul să fie necinstit, iar când va ajunge să lucreze pe cont propriu, nu va mai simţi ademenirea de a fi; şi, astfel, după ce le-a mai spus multe lucruri foarte binevoitoare, lui şi celorlalţi, le-a dat drumul să plece.

Pe mine m-au mişcat din cale afară cele auzite din gura stăpânului, după cum poate judeca oricine, pentru că vorbele sale erau adresate unui fur atât de crud la minte, născut pentru hoţie şi învăţat ca şi mine să fie pungaş de buzunare; mi se părea că tot ce-i spusese stăpânul de fapt mie îmi spusese şi uneori îmi trecea prin cap că stăpânul meu era negreşit vreun om extraordinar, care pe toate le ştia şi care cunoştea probabil şi potlogăriile făcute de mine în viaţă.

Şi am fost uimit în ultimul hal, când stăpânul meu – dându-le celorlalţi drumul să se ducă – a arătat cu degetul înspre mine şi s-a adresat funcţionarului său cel mai de seamă cu vorbele:

— Acum, i-a cerut el, aduceţi-l încoace la mine pe tânărul acela.

Lucram la el de aproape un an şi folosisem atât de bine timpul, încât funcţionarul sau şeful plantaţiei mă linguşea sau credea de-a binelea că mă purtam foarte bine; însă m-am speriat grozav auzindu-mi numele strigat cu glas tare, aşa cum erau strigaţi îndeobşte cei care făcuseră vreo faptă rea şi urma să fie biciuiţi ori să primească altfel de pedepse.

Când am intrat, arătam chiar ca un răufăcător şi cred că semănam cu cineva prins asupra faptului, de parcă m-ar fi dus în faţa unui judecător; deci, când am intrat, căci am fost dus într-o cameră dinăuntrul casei ori într-un cabinet (celorlalţi li se vorbise într-o sală mare, unde stăpânul nostru stătea în fotoliu, ca un lord judecător sau ca un mic rege pe tronul său); când am intrat, ziceam, stăpânul a ordonat celui ce mă adusese să se retragă, şi cum eu stăteam în picioare lângă uşă, pe jumătate despuiat, cu

capul descoperit şi cu săpăliga în mână (în poziţia şi în costumul în care eram la muncă), el m-a invitat să las jos săpăliga şi să vin ceva mai aproape de dânsul. Apoi a început să arate întrucâtva mai puţin posomorât şi ameninţător decât mi se păruse mie că arăta înainte, sau poate că înfăţişarea sa şi atunci şi mai înainte se datorase doar imaginaţiei mele, văzându-l cu totul altfel decât era în realitate; căci lucrurile acestea nu le judecăm întotdeauna după adevăratul caracter al persoanei, ci după măsura temerilor noastre.

— Ascultă, tinere, câţi ani ai? m-a întrebat stăpânul meu, şi aşa a şi început dialogul:

JACK: Drept să vă spun, domnule, nu ştiu.

STĂPÂNUL: Cum te cheamă?

JACK: Aici mi se spune Colonelul, dar numele meu, cu voia Înălţimii voastre, este Jack.

STĂPÂNUL: Dar cum te cheamă, rogu-te?

JACK: Jack.

STĂPÂNUL: Atunci numele tău de botez e Colonelul şi numele tău de familie Jack?

JACK: Sincer să fiu, domnule, spre a mărturisi Înălţimii voastre adevărul, eu nu ştiu aproape nimic despre mine, nici măcar numele meu real, doar atâta că – de când mi-aduc aminte – aşa mi s-a spus; acuma, care mi-e numele de botez şi care cel de familie, sau dacă am fost vreodată botezat ori nu, asta nu v-o pot spune.

STĂPÂNUL: Bine, oricum, ai răspuns cinstit. Te rog, vino încoace şi spune-mi de ce ai ajuns aici, sclav.

JACK: Aş dori ca Înălţimea voastră să aibă răbdare să asculte întreaga-mi poveste; căci este desigur lucrul cel mai aspru şi mai nedrept ce vi s-a înfăţişat vreodată ochilor şi auzului.

STĂPÂNUL: Zău aşa? Atunci istoriseşte-mi pe larg; am să te ascult, ţi-o făgăduiesc, chiar de-ar fi să dureze şi-un ceas.

Asta m-a încurajat şi am început a-i înşira de când eram soldat şi cum fusesem convins ca să dezertez la Dunbar – şi i-am dat toate detaliile, aşa cum vi le-am povestit mai îna-

inte, ajungând până în momentul când sosiserăm pe ţărmul Virginiei şi căpitanul corăbiei, după ce debarcaserăm în sfârşit acolo, îmi vorbise de poliţă. Pe măsură ce povesteam, stăpânul şi-a ridicat de mai multe ori mâinile spre cer, exprimându-şi astfel groaza şi sila faţă de felul cum fusesem tratat la Newcastle şi s-a interesat de numele comandantului de vas; căci, spunea el, acel căpitan, în ciuda tuturor vorbelor lui dulci, trebuie să fie totuşi un şarlatan. Aşa că n-am avut de ce să-i ascund atât numele lui, cât şi numele vasului, iar stăpânul şi le-a notat într-un carnet şi apoi discuţia a continuat astfel:

STĂPÂNUL: Dar, te rog să-mi răspunzi la fel de cinstit încă la o întrebare, ce te-a făcut să fii atât de preocupat de felul cum i-am vorbit aceluia, pungaşul de buzunare?

JACK: Cu voia Înălţimii voastre, m-a mişcat faptul că v-am auzit vorbind atât de blând unui biet sclav.

STĂPÂNUL: Şi asta a fost tot? Spune adevărul acum.

JACK: N-am, într-adevăr, altceva să vă spun, decât că mi-a trecut prin minte o tainică dorinţă în privinţa dumneavoastră, care aţi fost atât de bun cu o făptură de teapa lui; dacă nu s-ar putea să aflaţi în vreun fel oarecare şi de cazul meu, căci desigur dumneavoastră v-ar fi milă de mine şi aţi încerca să faceţi ceva pentru mine.

STĂPÂNUL: Bine, dar nu era oare nimic în cazul lui care să se potrivească în vreun fel şi cu al tău – şi nu cumva tocmai lucrul acesta te-a făcut să fii atât de impresionat? Căci am văzut că aveai lacrimi în ochi şi asta a fost ceea ce m-a făcut să te chem să-ţi vorbesc.

JACK: Ce-i drept, domnule, vă spun că am fost un băiat trândav şi stricat şi m-am pomenit neajutorat pe lume; însă băiatul căruia i-aţi vorbit este un hoţ şi e condamnat la spânzurătoare; eu n-am apărut în faţa unui tribunal niciodată în viaţa mea.

STĂPÂNUL: Bine, n-am să te cercetez prea mult; dacă n-ai fost niciodată în faţa unui tribunal şi nu eşti un criminal deportat, eu nu mai am de ce să te cercetez. Ai fost tratat rău, asta e sigur, şi, bineînţeles, asta e ceea ce te-a şi impresionat?

JACK: Da, într-adevăr, cu voia Înălţimii voastre (cu toţii îi spuneam Înălţimea sa ori Măria sa).

STĂPÂNUL: Bine; acum, după ce îţi cunosc situaţia, spune-mi ce pot face pentru tine? Vorbeşti despre o poliţă de 94 de lire din care ai fi dorit să-i dai căpitanului 40 de lire pentru eliberarea ta; mai ai această poliţă?

JACK: Da, domnule, iat-o. Şi am scos-o de la brâul pantalonilor, unde reuşisem întotdeauna s-o păstrez, învelită într-o bucată de hârtie prindă cu ace chiar de brâu şi totuşi aproape complet roasă, din pricină ca o tot prindeam în ace şi o scoteam atât de des; aşa că i-am înmânat-o s-o citească şi stăpânul a citit-o.

STĂPÂNUL: Şi oare mai trăieşte acest gentleman care ţi-a dat poliţa?

JACK: Da, domnule, era viu şi bine sănătos când am plecat eu de la Londra, ceea ce puteţi vedea după data de pe poliţă, căci eu am plecat chiar a doua zi după ce el mi-a eliberat-o.

STĂPÂNUL: Nu mă miră că domnul căpitan de corabie era dispus să pună mâna pe această poliţă, când aţi ajuns aici pe ţărm.

JACK: I-aş fi dat-o, dacă ar fi vrut să ne înapoieze pe mine şi pe fratele meu în Anglia, atunci ar fi putut să ia de la noi cât voia el pe baza poliţei.

STĂPÂNUL: Da, dar nu s-a prins el la aşa ceva; ştia prea bine că dacă avea prieteni acolo, prietenii l-ar fi chemat să dea socoteală de ce v-a întors înapoi; însă mă mir că totuşi nu ţi-a luat-o fie prin înşelăciune, fie cu forţa, câtă vreme aţi fost încă pe mare.

JACK: Ce-i drept, n-a încercat aşa ceva.

STĂPÂNUL: Bine, tinere, în acest caz voi căuta sa-ţi fac un serviciu, de-o să fie cu putinţă. Dacă banii se pot încasa şi-i poţi primi în bună stare aici, ai cuvântul meu că te-aş putea îndruma să ajungi mai bine decât stăpânul tău pe care îl ai în faţă în această clipă, presupunând, bineînţeles, că vei fi cinstit şi harnic.

JACK: Sper, Înălţimea voastră, că veţi judeca restul după comportarea mea în slujba dumneavoastră.

STĂPÂNUL: Dar poate că eşti dornic să te reîntorci în Anglia.

JACK: Nu, zău, stăpâne, n-am niciun chef să merg în Anglia, dacă mi-aş putea câştiga aici pâinea în mod cinstit; căci acolo nu ştiu cum o să mi-o câştig; dacă aş fi ştiut, nu m-aş fi înrolat ca soldat.

STĂPÂNUL: Bine, însă mai târziu va trebui să-ţi pun câteva întrebări şi despre chestiunea aceasta; ce-i drept, e cam ciudat că te-ai înrolat ca soldat, când aveai în buzunar 94 de lire.

JACK: Voi lămuri lucrul ăsta Înălţimii voastre la fel de amănunţit, dacă doriţi, cum v-am explicat şi restul vieţii mele, numai că este o foarte lungă poveste.

STĂPÂNUL: Bine, atunci o lăsăm pentru altă dată; dar în chestiunea de care e vorba, spune-mi: doreşti să trimit pe cineva la Londra să stea de vorbă cu domnul care ţi-a dat poliţa? Nu ca să ia banii de la el, ci numai să-l întrebe dacă are aceşti bani ai tăi în mâna lui şi dacă e dispus să ţi-i dea când ai să ceri tu şi ai să-i trimiţi fie poliţa fie un duplicat al ei? Adică (mi-a explicat el) o copie; şi a făcut bine că mi-a explicat, căci din cuvântul duplicat eu nu înţelesesem chiar nimic.

JACK: Da, domnule, dacă doriţi am să vă dau chiar poliţa, în dumneavoastră pot să am încredere, în comandant nu puteam avea.

STĂPÂNUL: Nu, nu, tinere, n-am să ţi-o iau.

JACK: Aş dori totuşi că Înălţimea voastră să binevoiască a mi-o ţine în păstrare, căci dacă aş pierde-o, aş fi complet distrus.

STĂPÂNUL: Am să ţi-o păstrez, Jack, dacă vrei tu, dar în cazul acesta vei primi o chitanţă scrisă de mâna mea, cu precizarea că mi-ai încredinţat-o şi ţi-o voi da înapoi la cerere, ceea ce va fi un lucru la fel de sigur pentru tine ca şi poliţa; altfel, nici nu vreau să mă ating de ea.

Aşa că i-am înmânat stăpânului meu poliţa, iar el mi a dat în schimbul ei o chitanţă; şi s-a dovedit un administrator fidel faţă de mine, aşa cum veţi afla când va veni vorba. După această convorbire mi-a dat drumul să

plec şi m-am dus la lucru; însă peste vreo două ore, administratorul sau supraveghetorul plantaţiei a venit călare şi, apropiindu-se de mine, pe când lucram, a scos din buzunar o sticlă şi chemându-mă la el mi-a dat să beau o duşcă de rom; după cum cerea buna cuviinţă, eu n-am luat decât o mică înghiţitură, dar mi-a întins-o iar şi m-a poftit să mai iau; şi mi-a vorbit uimitor de politicos, cu totul altfel decât avea el obiceiul.

Asta m-a încurajat şi m-a însufleţit foarte mult, cu toate că nu aveam în vedere nimic anume, ca să spun că din pricina aia sau ailaltă mă simţeam cu inima ceva mai uşoară.

După o zi sau două, pe când ieşeam cu toţii la lucru dimineaţa, supraveghetorul m-a chemat din nou la el şi mi-a dat de băut şi mai a întins o halcă de pâine, spunându-mi să vin de la lucru cam pe la ora unu şi să trag la el acasă, căci trebuie să stea de vorbă cu mine.

Când am sosit la el, am venit îmbrăcat, fireşte, în straiele obişnuite ale unui biet sclav, adică pe jumătate gol.

— Vino încoace, tinere, a rostit el, şi dă-mi săpăliga aia. Bine, a spus apoi după ce i-am dat-o, tu n-ai să mai lucrezi în această plantaţie.

M-am uitat la el surprins şi niţel cam speriat.

— Dar ce-am făcut, domnule? l-am întrebat; şi unde urmează ca să fiu trimis?

— Nu, nu, m-a potolit privind la mine foarte bine dispus; nu te speria, e pentru binele tău, asta nu-i ca să ţi se facă rău; am ordin să te fac supraveghetor, aşa că de azi încolo n-ai să mai fii sclav.

— Vai! am exclamat atunci, eu supraveghetor? Dar nu sunt în situaţia să mă apuc de aşa ceva, n-am nici măcar ce îmbrăca, mie îmi lipsesc şi lenjeria şi cele de trebuinţă.

— Lasă, lasă, mă linişti el, s-ar putea să ne purtăm cu tine mai bine decât îţi dai tu seama; vino încoace cu mine.

Şi m-a condus la o magazie mare, sau mai degrabă la un grup de magazii îmbucate una în alta şi, chemându-l pe magazioner, i-a spus:

— Uite, trebuie să-l îmbraci pe omul acesta şi să-i dai

toate cele necesare de categoria cincea şi să-mi faci apoi mie chitanţă. Stăpânul nostru mi-a dat ordin să-i avansez totul, în contul plantaţiei de vest.

Se pare că era plantaţia unde urma să mă duc eu.

CAPITOLUL IX

Piedici în calea noii mele slujbe – Încerc a-i face pe negri să asculte fără pedeapsă şi reuşesc – Stăpânul vizitează plantaţia – Convorbire cu el – Îi câştig din ce în ce mai mult bunăvoinţa – Fidelitatea unui negru –

Aşadar, magazionerul a mers cu mine într-o magazie interioară, unde se găseau mai multe costume de haine de soiul amintit în ordinele primite, care nu erau altceva decât nişte haine simple, însă de calitate, haine de gata, dintr-un foarte bun postav, care în Anglia costă în jur de unsprezece şilingi – şi mi-a dat şi trei cămăşi bune şi două perechi de pantofi, şi ciorapi şi mănuşi, apoi o pălărie, şase batiste şi, pe scurt, tot ce mi-aş fi putut eu dori; şi după ce le-a scos pe toate din rafturi şi mi le-a potrivit, m-a lăsat să intru într-o mică odaie separată.

— Aici, mi-a spus, intri ca sclav şi-o să ieşi ca gentleman.

Şi cu vorbele acestea, a dus toate lucrurile în odaia aceea, a închis uşa şi m-a poftit să mă îmbrac, ceea ce am şi făcut cu foarte mare plăcere; din clipa aceea, vă daţi seama, am început să sper şi eu în lucruri mai bune decât cele cu care fusesem obişnuit.

La puţin timp mai apoi, a venit supraveghetorul şi m-a felicitat pentru hainele cele noi şi mi-a spus că trebuie să-l însoţesc; aşa că am fost dus la o altă plantaţie, mai mare decât cea în care lucrasem înainte şi unde erau doi supraveghetori sau funcţionari, unul lucra înăuntru, iar altul afară; cel din urmă fusese mutat şi el la altă plantaţie; iar eu am fost plasat acolo în locul lui, să-mi fac slujba; treaba mea era să fiu mereu cu ochii după servitori şi după negri, să am grijă să se ţină de treabă, să le fac rost de mâncare,

adică, pe scurt, să-i administrez şi să-i conduc.

Mă simţeam în sinea mea înălţat în cel mai înalt grad, prin această avansare, şi mi-e cu neputinţă să-mi exprim bucuria trăită cu acea ocazie; dar am întâmpinat o greutate care m-a izbit atât de violent şi care se opunea atât de mult însăşi firii mele, încât aproape că era să las totul baltă din cauza asta; după toate aparenţele, stăpânul meu fusese deosebit de generos cu mine; când mi-am luat în primire slujba, mi s-a dat un cal şi un bici lung, de soiul celor care în Anglia se cheamă bice de vânătoare. Calul îmi trebuia ca să alerg în sus şi în jos prin toată plantaţia, să văd cum îşi făceau datoria servitorii şi negrii, iar plantaţia fiind foarte mare, treaba asta nu se putea face umblând pe jos, cel puţin nu atât de iute şi cu folos cum trebuia; cât despre bici, el mi s-a dat ca să-i strunesc şi să-i biciui pe sclavi şi pe servitori când se dovedeau neglijenţi, ori puşi pe harţă sau, mai pe scurt, când greşeau cu ceva. Rolul ăsta făcea să-mi îngheţe sângele în vine şi nici nu puteam să mă gândesc la aşa ceva cu felul meu de a fi – eu care, până mai ieri, fusesem tot servitor şi sclav ca ei, şi tot sub autoritatea biciului, să trebuiască să ridic mâna acum spre a săvârşi acelaşi lucru crud care mă îngrozise pe mine însumi doar cu o zi înainte. Ei! Asta, v-o mărturisesc, n-o puteam face; în aşa măsură, încât negrii şi-au dat seama şi, în scurtă vreme, au ajuns a-mi dispreţui autoritatea în aşa hal, încât pas de-i mai înfrânează şi conduce.

Nerecunoştinţa lor pentru mila pe care le-o arătasem a avut darul să mă jignească şi mărturisesc aici că mi-a cam asprit inima; aşa că am început-o cu negrii, fiind obligat a pedepsi pe doi dintre ei; şi crezusem că am făcut-o cât se poate de crud, dar, după ce i-am biciuit până ce fiecare lovitură pe care le-o dădeam aproape că mă durea şi pe mine şi eram gata să leşin, păcătoşii mi-au râs în nas, iar unul dintre ei a avut neruşinarea să şoptească în spatele meu că – dacă ar fi să mă biciuiască el pe mine – apoi mi-ar arăta el cum se biciuieşte un negru.

Ei bine, totuşi nu aveam puterea de a o face într-un mod prea barbar, cum am văzut că se cerea; iar acest defect a

început să fie în dauna treburilor stăpânului nostru.

Dar, în acelaşi timp, am început să bag de seamă că temperamentul acesta recalcitrant al negrilor, nu era nici el bine strunit; că stăpânii nu foloseau mijlocul cel mai nimerit faţă de ei, ca să-i facă simţitori fie la milă, fie la osândă; iar pentru mine era limpede că şi cel mai îndărătnic dintre ei putea fi făcut, să se îmblânzească fără bici, sau cel puţin fără atâta folosire a biciului pe cât se făcea în genere.

Om foarte de treabă stăpânul nostru, şi uneori atât de plin de bunătate, încât interzicea supraveghetorilor şi administratorilor săi severităţile; dar şi el observa că bătaia era necesară şi, în cele din urmă, se vedea obligat să lase treaba asta pe mâna servitorilor mai sus-puşi; totuşi, adesea le poruncea să fie miloşi şi să ţină seama de deosebirile de constituţie fizică a negrilor, unii dintre ei dovedindu-se mai puţin capabili să suporte chinurile pedepsei decât alţii, iar o parte a lor fiind mai puţin încăpăţânaţi.

Totuşi s-a găsit cineva care să-i aducă la cunoştinţă despre mine cum mă port în privinţa asta şi să-i spună că îi neglijam afacerile şi că lucrătorii nu erau de loc ţinuţi în frâu, aşa că plantaţia lui nu era administrată chipurile aşa cum se cuvine, toate celea mergând brambura.

Aceasta era o învinuire gravă pentru un tânăr supraveghetor, iar Înălţimea sa a venit asemeni unui judecător, cu toţi subalternii lui, să vadă cum stăteau lucrurile şi să audă cazul. Totuşi, s-a purtat destul de corect cu mine, şi înainte de a mă sancţiona, s-a hotărât să mă asculte să-i vorbesc pe larg, nu numai în public, ci şi în particular; această ultimă încuviinţare a fost spre norocul meu, căci cum el îmi îngăduise altă dată să-i vorbesc liber, am avut şi acum deplina îngăduinţă să mă explic şi să mă apăr.

Habar n-aveam de plângerea împotriva mea, până ce n-am auzit-o chiar din gura sa; nici nu ştiusem nimic de venirea lui, până când nu l-am văzut chiar sosit pe plantaţie, inspectând munca şi diferitele porţiuni de teren care urmau să fie plantate; şi, după ce ocolise o dată călare

plantaţia şi văzuse lucrurile aşa cum erau ele, că adică totul se afla în ordine, iar servitorii şi negrii erau cu toţii la muncă şi i s-a părut în sfârşit că toate sunt aşa cum şi le dorea, după aceea a intrat în casă.

Când l-am văzut venind pe alee, i-am alergat înainte şi l-am salutat şi i-am mulţumit cu umilinţă pentru bunătatea pe care mi-o arătase, scoţându-mă din situaţia mizerabilă în care mă aflasem mai înainte şi folosindu-mă cu încredere în treburile lui; iar el părea destul de bine dispus, deşi la început nu mi-a vorbit prea mult; l-am însoţit prin toată plantaţia şi i-am dat o dare de seamă despre toate, mergând alături de dânsul, şi i-am răspuns la toate obiecţiunile şi întrebările, în aşa fel cum pare-se că el nici nu se aştepta; şi, după cum aveam să recunosc după aceea, toate cele păreau spre mulţumirea sa.

După cum v-am spus însă, mai era un supraveghetor pe aceeaşi plantaţie, care, deşi nu-mi era cu nimic superior, îndeplinea totuşi o muncă mai grea decât a mea; căci sarcina lui era să supravegheze împachetarea tutunului şi fie să-l predea pe bordul goeletelor fie să facă altceva cu el, după cum primea ordine de la stăpân, precum şi să scoată mărfuri englezeşti de la magazia cea mare, aflată pe cealaltă plantaţie, din cauză că plantaţia aceea era mai aproape de ţărmul mării; pe scurt, el ţinea socotelile.

Acest supraveghetor, om cinstit şi corect, n-a făcut nicio plângere că treaba căzută în grija mea ar fi fost neglijată sau ceva de felul ăsta, deşi stăpânul s-a interesat la el, amănunt cu amănunt.

Dar trebuie să spun că pe când mergea el aşa călare prin plantaţie, a ajuns şi la locul unde erau pedepsiţi de obicei lucrătorii ce săvârşiseră vreo greşeală; şi a dat acolo peste doi negri cu mâinile legate la spate, fiind, ca să spunem aşa, osândiţi; când s-a apropiat stăpânul, ei au căzut în genunchi şi i-au făcut semne vrednice de milă, ca să-i ceară îndurare.

— Vai, vai! a rostit el, întorcându-se înspre mine, de ce m-ai adus pe aici? Mie nu-mi plac asemenea spectacole, acuma cum naiba să scap? Trebuie sa-i iert; dar spune-mi,

rogu-te, ce-au făcut?

I-am înşirat greşelile pentru care se aflau aduşi acolo; unul dintre ei furase o sticlă cu rom şi se îmbătase, iar după ce s-a îmbătat, făcuse o mulţime de boroboaţe şi încercase cu o rangă să spargă capul unuia dintre servitori; celălalt evitase însă lovitura ei, pocnindu-l pe negru peste călcâie, pusese laba pe el şi-l adusese prizonier acolo unde se găsea şi unde a stat de altminteri şi peste noapte; şi i-am adus la cunoştinţă stăpânului că urma să fie biciuit în ziua aceea şi în următoarele trei zile de câte două ori pe zi.

— Şi-ai putea să fii atât de crud? m-a întrebat Înălţimea sa; păi bine, dar l-ai omorî pe biet nenorocitul ăsta; şi astfel, pe lângă sângele de care ar trebui să dai seamă, m-ai păgubi şi pe mine de un negru viguros, care mă costă cel puţin treizeci sau patruzeci de lire, şi ai revărsa ruşinea asupra întregii mele plantaţii; ba, mai mult decât atât, ca răzbunare, unii dintre ceilalţi ar fi în stare să mă ucidă, fireşte, dacă le-ar sta în putinţă.

— Înălţimea voastră, i-am spus, dacă indivizii ăştia nu sunt ţinuţi în frâu prin violenţă, cred că sunteţi convins că nu se poate face nimic cu ei; iar pe plantaţiile dumneavoastră se spune despre mine că am fost mai curând batjocura decât groaza lor, din pricină că nu i-am tratat aşa cum o meritau; şi eram chiar hotărât să devin mai aspru, oricât ar fi lucrul ăsta împotriva firii mele, numai ca slujba dumneavoastră să nu aibă de suferit din cauza unei indulgenţe nelalocul ei; de aceea, chiar dacă l-aş fi bătut până l-aş fi omorât...

— Stai, m-a întrerupt el; nu, nu, te rog să nu se întâmple asemenea lucruri pe pământurile mele. Aminteşte-ţi, tinere, că ai fost şi tu sclav; poartă-te aşa cum ai recunoaşte că ar fi drept să fii tu tratat dacă te-ai afla în locul unuia dintre aceştia şi întotdeauna mai adaugă şi un pic de îndurare. Este ceea ce doresc eu, iar consecinţele faptului de a fi fost prea blând, pe acelea lasă-le pe socoteala mea.

Era tocmai ce puteam să-mi doresc şi chiar mai mult decât atâta, deoarece întâmplarea avusese loc în public şi o auziseră urechile mai multora, atât negri cât şi sclavi albi,

precum şi cei care mă acuzaseră fără sa ştiu.

— Supraveghetorul ăsta e un câine de om, l-am auzit rostind despre miile pe unul din albii din spate; l-ar fi biciuit pe bietul Cap-de-glonţ (aşa îi ziceau ei negrului care urma să fie pedepsit), dacă nu s-ar fi întâmplat să vină Înălţimea sa chiar astăzi.

Totuşi, eu am stăruit asupra marii vinovăţii a negrului şi asupra pericolului pe care-l aducea o asemenea îndurare, am exagerat puţin necesitatea de a se da asemenea pilde.

— Bin, bine, a grăit stăpânul nostru, aşa să faci data viitoare, dar nu acum.

Iar eu n-am mai spus nimic.

Greşeala celuilalt negru era neînsemnată în comparaţie cu a primului; iar Înălţimea sa a mers înainte, vorbind cu mine şi eu l-am urmat, până am ajuns şi am intrat o dată cu dânsul; după ce se odihnise puţin, Înălţimea sa m-a chemat la el şi, nelăsându-i să se apropie pe învinuitorii mei, înainte de a-mi auzi apărarea, a început astfel:

STĂPÂNUL: Ascultă tinere, trebuie să stau puţin de vorbă cu tine. Lumea se plânge de purtarea ta, de când te-am pus ca să supraveghezi această plantaţie; credeam că sentimentul datoriei pe care o ai faţă de mine nu-mi va da griji privitoare la hărnicia şi credinţa ta.

JACK: Îmi pare foarte rău că v-au venit plângeri împotrivă-mi, deoarece datoria pe care o am faţă de Înălţimea voastră şi pe care v-o mărturisesc fără urmă de umbrire, mă leagă într-adevăr de interesele dumneavoastră în cel mai puternic mod cu putinţă; şi chiar dacă am greşit în treburile mele, sunt sigur că intenţionat nu am neglijat nimic.

STĂPÂNUL: Bine, eu n-am să te pedepsesc fără să te ascult, şi de aceea te-am chemat acum să-ţi vorbesc despre asta.

JACK: Mulţumesc, plin de umilinţă, Înălţimii voastre; dar am şi eu o cerere şi anume, să ştiu de ce sunt învinuit şi, dacă binevoiţi, şi cine sunt învinuitorii mei.

STĂPÂNUL: Primul lucru îl vei auzi şi acesta este şi motivul pentru care vreau să stau de vorbă cu tine în

particular; iar dacă va fi nevoie să discutăm mai mult, ai să-ţi cunoşti şi acuzatorii. Lucrul de care eşti acuzat vine în contradicţie cu cel pe care l-am văzut chiar mai adineauri şi de aceea, tu şi cu mine trebuie să ajungem împreună la o nouă înţelegere privitoare la asta, căci am crezut că eram eu mai şiret decât tine, iar acum cred că tu ai fost mai şiret ca mine.

JACK: Sper că Înălţimea voastră nu veţi fi jignit, dacă vă spun că nu vă înţeleg bine.

STĂPÂNUL: Cred că nu mă înţelegi; hai, spune-mi cinstit, chiar aveai de gând să-l biciuieşti de două ori pe zi, timp de patru zile, pe biet negrul ăla, adică să-l omori în bătaie, căci asta ar fi însemnat pe şleau în cele din urmă.

JACK: Dacă-mi daţi voie să ghicesc, stăpâne, cred că ştiu ce învinuiri s-au adus împotriva mea; cred că Înălţimii voastre i s-a povestit că am fost prea blând cu negrii şi cu ceilalţi servitori; şi că atunci când au meritat să fie trataţi cu asprimea obişnuită acestei ţări, eu nu i-am pedepsit nici pe jumătate din cât meritau; şi că din această pricină ei n-ar avea grijă de treburile dumneavoastră, iar plantaţia aceasta nu este bine îngrijită şi alte lucruri de acest fel.

STĂPÂNUL: Aşa e, ai ghicit fără greş; continuă!

JACK: Prima parte a învinuirii o recunosc, dar ultima – nu; şi cer Înălţimii voastre să mă controleze cât mai amănunţit, în tot ceea ce am făcut.

STĂPÂNUL: Dacă într-adevăr ceea ce ai afirmat în ultima parte ar fi aşa, aş fi bucuros să se întâmple şi cele de mai înainte; deoarece ar fi pentru mine o nesfârşită satisfacţie ca – fără a mi se neglija interesele şi fără a mi-se pune în pericol siguranţa – aceşti bieţi nenorociţi să poată fi trataţi omenos; căci, prin firea mea, eu urăsc cruzimea, este lucrul cel mai nesuferit şi care mă tulbură cel mai mult în buna mea stare.

JACK: Recunosc sincer, stăpâne, că la început era cu neputinţă pentru mine să mă hotărăsc la acest îngrozitor lucru. Cum aş fi putut eu, care de-abia ieşisem de sub, teroarea biciului şi care doar cu o zi înainte fusesem nu altceva decât un biet sclav despuiat şi nenorocit, ceea ce a

doua zi puteam fi din nou; cum aş fi putut folosi această (şi am arătat către o cravaşă) armă îngrozitoare pe carnea dezgolită a semenilor mei, care-şi împart cu mine sclavia? Chiar şi atunci, Înălţimea voastră, când sentimentul de datorie făcea ca măsura aceasta să fie absolut necesară din partea mea, nu puteam recurge la ea decât cu cea mai mare repulsie. Vă implor să mă iertaţi dacă firii mele î-i dată o asemenea blândeţe, încât deşi poate că ar fi potrivit a mă chema sluga dumneavoastră, nu mă dovedesc în stare a fi călău.

STĂPÂNUL: Bine, dar atunci cum s-ar putea să mi se aducă la îndeplinire treburile? Şi cum e de stăpânit această cumplită încăpăţânare a sclavilor, despre care mi se povesteşte că nu poate fi altfel ţinută în frâu, ca ei să nu se lase pe tânjeală sau chiar să treacă de la obrăznicie la revoltă?

JACK: Răspunsul mă poartă, stăpâne, către cea de a doua parte a apărării mele; şi aici sper că Înălţimea voastră va binevoi să-i cheme pe învinuitorii mei, fiindcă astfel vă veţi da osteneala să vă formaţi o cât mai exactă privire generală asupra plantaţiei dumneavoastră şi să vedeţi ori să-i lăsaţi să vă arate ei, de faţă cu mine, dacă într-adevăr a fost neglijat ceva, dacă interesele dumneavoastră au avut sau nu de suferit, sau dacă negrii ori ceilalţi servitori ai dumneavoastră sunt mai puţin bine struniţi decât erau înainte; vă veţi convinge dacă nu cumva dimpotrivă, chiar eu sunt cel care a găsit fericitul secret de a menţine ordinea, îngrijindu-mă de toate treburile plantaţiei, iar asta cu hărnicie şi fără vreo zăbavă în nimic, sclavii fiind ţinuţi la respect, firea lor adusă la supunere, iar siguranţa şi pacea familiei dumneavoastră păstrate în netulburare, la fel de bine prin aceste mijloace blânde ca şi altă dată prin cele aspre, prin pedepsele moderate de acum ca şi altă data prin tortură şi barbarie, prin respectul cuvenit unei rânduieli drepte ca şi prin groaza faţă de chinurile cele mai de neîndurat, şi, sper că auzind Înălţimea dumneavoastră adevărul, nu-mi va mai pune în sarcină acest mare păcat.

STĂPÂNUL: Nu, ce-i drept; în cazul ăsta, cel mai potrivit

administrator pe care l-am avut vreodată în slujba mea ai fi tu; însă cum se potriveşte atunci cruda sentinţă pe care ai pronunţat-o împotriva bietului ins care se află acolo, în ţarcul condamnaţilor, şi care ar fi urmat să fie biciuit de opt ori în patru zile, cu toate afirmaţiile tale celelalte?

JACK: Foarte bine, domnule; în primul rând, el rămâne astfel sub crâncena apăsare a fricii de pedeapsă, o atât de severă pedeapsă cum nu a mai primit niciun negru înaintea sa; pe păcătosul ăsta, cu voia dumneavoastră, aveam de gând să-l slobozesc mâine, fără a fi de loc biciuit, însă numai după ce voi fi stat de vorbă cu el într-un anumit fel despre greşeala comisă, trezind în mintea sa un simţ al valorii iertării; iar dacă asta va face din el un mai bun sclav decât ar izbuti cea mai neînduplecată biciuire, atunci presupun că veţi admite că am câştigat un punct.

STĂPÂNUL: Da, dar ce se întâmplă dacă n-o să iasă aşa? Căci indivizii ăştia nu au nicio urmă de simţ al recunoştinţei.

JACK: Asta, domnule, din pricină că nu sunt niciodată iertaţi; dacă au făcut o greşeală, ei nu ştiu niciodată ce este îndurarea, şi atunci pentru ce ar avea să fie recunoscători?

STĂPÂNUL: Ai dreptate, într-adevăr; devreme ce nu li s-a arătat îndurare, nu au de ce să se simtă îndatoraţi.

JACK: Afară de asta, Înălţimea voastră, dacă s-a întâmplat uneori ca ei să fie lăsaţi în pace, lucru foarte rar dealtminteri, nu li s-a spus şi pentru ce, şi nici cum stau lucrurile; nu-şi bate nimeni capul cu ei ca să le imprime în minte ideea recunoştinţei, să le spună ce bunăvoinţă li s-a arătat şi la ce sunt îndatoraţi prin asta, ori ce-ar putea câştiga până la urmă prin ea.

STĂPÂNUL: Dar crezi că un asemenea procedeu ar merge? Le-ar face oare vreo impresie? Tu cauţi să te convingi că aşa ar fi, dar vezi bine că asta este împotriva ideilor înrădăcinate în toată ţara asta.

JACK: S-ar putea să existe aici şi unele greşeli sau păcate publice, ori cu caracter naţional, iar ăsta este unul din ele.

STĂPÂNUL: Ai făcut încercarea?, Nu poţi spune că este o greşeală, până ce nu ai încercat-o şi nu ai putut dovedi că aşa este.

JACK: Întreaga dumneavoastră plantaţie este o pildă a încercării mele. Chiar şi cel pe care l-aţi văzut, n-ar fi săvârşit niciodată aiurerile pe care le-a săvârşit, dacă nu i se urca romul la cap şi nu şi-ar fi ieşit astfel din fire; aşa că de fapt, singura vinovăţie pentru care ar trebui să-l pedepsesc ar fi că a furat o sticlă de rom şi că a băut-o până la fund; în care caz, ca şi Noe, sigur este că el nu i-a cunoscut tăria, iar după ce i s-a urcat la cap a fost ca un zăltat care delira şi nu ştia ce mai face; cât pentru tot restul, el merită mai curând milă decât pedeapsă.

STĂPÂNUL: Ai dreptate, cu siguranţă că ai dreptate, iar dacă vei reuşi să pui în practică ideile tale, atunci eşti un om cum rar se-ntâlneşte. Eu aş dori să faci încercarea într-un caz special, pe un anumit negru, ca să pot vedea şi eu rezultatele; aş oferi cinci sute de lire să văd că sistemul ăsta dă roade bune.

JACK: Nu caut altceva, stăpâne, decât favoarea dumneavoastră şi mulţumirea de a vă face un serviciu; am să vă arăt o asemenea pildă chiar printre negrii dumneavoastră, şi întreaga plantaţie vă va fi martoră.

STĂPÂNUL: Faci să mi se umple inima de bucurie, Jack, auzindu-te; dacă poţi reuşi ca sistemul acesta să dea roade, apoi ai cuvântul meu, nu numai că am să-ţi redau libertatea, dar am să fac om din tine pe lumea asta, cât vei trăi.

Atunci, cu o plecăciune plină de respect, i-am relatat următoarea poveste:

— Trăieşte aici, pe plantaţie, stăpâne, un negru care a fost servitorul dumneavoastră timp de mai mulţi ani înainte de a veni eu; el a săvârşit o greşeală fără prea mare importanţă în sine, dar putea ieşi mai rău, dacă ar fi continuat; eu însă am poruncit să fie adus la locul obişnuit şi l-am legat aşa cum sunt ei îndeobşte legaţi pentru pedeapsă, şi i s-a spus că va fi biciuit şi pus la saramură într-un chip cumplit. După ce exercitasem asupra minţii lui impresia cuvenită despre groaznica pedeapsă ce-l aştepta, şi când am socotit că era îndeajuns de umilit, am intrat înăuntru şi am dat ordin să fie scos afară, exact aşa cum se

procedează cu negrii în asemenea ocazii, când sunt duşi la pedeapsă; după ce a fost dezbrăcat şi legat, i s-au dat două lovituri de bici, cu adevărat foarte crude, apoi am strigat la ei să oprească.

„Opriţi!” le-am spus celor doi executori, care tocmai începuseră să lovească în bietul om. „Opriţi! am strigat, lăsaţi-mă să stau de vorbă cu el.”

Aşa că negrul a fost dezlegat; apoi am început să-i explic cât de binevoitor aţi fost faţă de el dumneavoastră, care eraţi stăpânul lui cel mare (aşa îl numesc negrii pe proprietarul plantaţiei, sau cel puţin aşa îi spuneau lui din pricină că era un mare om al ţinutului acela, având trei sau patru plantaţii întinse); că dumneavoastră nu-i făcuserăţi niciodată niciun rău, că v-aţi purtat totdeauna cu blândeţe faţă de el şi niciodată nu i-aţi aplicat această pedeapsă în atâţia şi atâţia ani, deşi mai săvârşise el câteva greşeli şi înainte; că era o vinovăţie grozavă faptul că furase nişte rom şi că se îmbătase până la nebunie cu încă doi negri (a fi beat la un negru înseamnă a fi nebun; căci dacă fac rost de rom, sunt mai răi decât turbaţii şi în stare de orice fel de grozăvie); cel de care vorbeam, violase două femei negre ai căror soţi se aflau în serviciul stăpânului nostru, dar pe o altă plantaţie; şi făcuse diferite alte bicisnicii, drept care hotărâsem să i se aplice pedeapsa aceea.

Negrul a clătinat din cap şi a făcut semne că e tare necăjit – cum se exprima el. „Şi ce-ai zice, ori ce-ai face, l-am întrebat eu, dacă l-aş convinge pe marele stăpân să te ierte? Am de gând să mă duc să văd dacă pot să mă rog pentru tine!” El mi-a spus că ar fi în stare să se culce la pământ şi să mă lase să-l ucid: „Eu, zice el, alergăm să cărăm şi aducem tot ca un câine la tine cât eu trăim”. Era tocmai ocazia pe care o doream, de a încerca să aflu dacă nu cumva negrii – care au toate trăsăturile creaturilor fireşti – nu-s cumva înzestraţi şi cu un oarecare simţ al blândeţii, dacă nu au vreun principiu de generozitate înnăscută, care pe scurt, stă la baza recunoştinţei, căci recunoştinţa este un produs, al principiilor generoase.

— Îmi place începutul acestei poveşti, a rostit stăpânul

meu, şi sper ca ai dus experienţa mai departe.

— Da, stăpâne, experienţa a fost dusă poate chiar mai departe dacă vă închipuiţi dumneavoastră, sau decât veţi crede că ar fi fost cu putinţă într-un asemenea caz.

Dar n-am fost atât de obraznic încât să-mi asum mie meritul. De aceea, Înălţimii-sale i-am spus că-i răspunsesem negrului:

— Nu, nu, nu-ţi cer să umbli sau să alergi pentru mine, trebuie să faci toate acestea pentru stăpânul nostru cel mare, numai de la el îţi va veni toată iertarea, căci împotriva lui ai greşit şi toată recunoştinţa ta către el trebuie să se îndrepte, aşa că pentru el vei alerga, vei umbla să cari şi să aduci, cât o fi să trăieşti, aşa cum ai spus că ai s-o faci pentru mine.

— Da, cu adevărat, a spus el, şi muuuult eu face muuuult şi pentru tine (nu voia să mă lase la o parte), numai tu rogi la ei pentru mie.

Aşadar, cum şi-era de datoria mea, lăsând la o parte toată recunoştinţa pe care mi-o promitea, am trecut-o pe seama dumneavoastră; i-am spus că eu ştiam că dumneavoastră sunteţi tare milostiv şi voi căuta să vă conving, dacă am să pot; i-am făgăduit astfel că am să merg la dumneavoastră şi că el nu va mai fi biciuit până mă întorc eu.

— Dar ia seama, tu, Mouchat, am adăugat (aşa îl chema pe negru: Mouchat), când am venit eu aici mi s-a spus că nu-i chip să vi se arate vreo urmă de blândeţe vreunuia dintre voi, negrii; pentru că, atunci când vă cruţăm de biciuire, râdeţi de noi şi deveniţi şi mai răi.

El s-a uitat la mine foarte serios şi a spus:

— Vai, asta nu aşa; stăpânii zice aşa, dar nu aşa este, nu aşa zăăău, zăăău; şi astfel a lungit-o încă mult timp.

JACK: Atunci stăpânii de ce cred asta? Desigur că ei or fi încercat-o cu voi şi s-au convins.

NEGRUL: Nu, nu, ei nu cercat, numa zice, dar nu cercat.

JACK: Totuşi, eu îi aud pe toţi că aşa spun.

NEGRUL: Eu ţie spune adevărul; ei nu au niciun îndurare, ei bat noi crud, ei toţi crud, niciodată nu arătat un îndurare.

Cum spune ei că noi nu este mai bun?

JACK: Păi cum, ei nu vă cruţă niciodată?

NEGRUL: Stăpâne, eu vorbeşte adevăr; ei niciodată nu dă un îndurare, ei mereu biciuul, biciuul, doboară pământ, toţi ei crud; negrul atunci om mult mai bun este, el face muncă mult mai bun atunci, dar ei nu dau niciun îndurare.

JACK: Şi cum, ei nu vă arată pic de milă niciodată?

NEGRUL: Nu, niciodată; nu, niciodată; crud, mai rău de cum biciuui cal, mai rău decât biciuui câine.

JACK: Şi crezi oare că ar fi negrii mai buni dacă stăpânii ar fi îndurători?

NEGRUL: Da, da, negrul mult mai bun este dacă ei dau un îndurare; când ei biciuui, biciuui, negrul mult plânge, mult ură, ar ucide dacă ar ave puşca; dar când milă, atunci negrul le spune mare mulţumire, şi munceşte cu drag, şi face mult muncă, pentru că el bun stăpân la ei este.

JACK: Stăpânii spun însă că nu, că voi râdeţi de ei şi vă bateţi joc de dânşii atunci când vă arată milă.

NEGRUL: Cum zic ei că dat milă! Ei nu dat un îndurare niciodată, eu nu văzut pe ei dat la negru îndurare de când eu trăit.

— Şi acum, domnule, am urmat către stăpânul meu, dacă o fi aşa, atunci supraveghetorii procedează de fapt contrar înclinaţiilor dumneavoastră, căci eu văd că dumneavoastră nu sunteţi decât prea plin de milă pentru cel nenorocit; asta am constatat-o chiar în cazul meu; şi presupun că aţi prefera ca treburile dumneavoastră să se facă mai degrabă din dragoste, decât de frică, fără ca sclavii dumneavoastră să fie făcuţi să sângereze pentru orice fleac, dacă s-ar putea; pe baza acestei presupuneri, aşadar, am procedat cu Mouchat după cum veţi auzi.

STĂPÂNUL: N-am întâlnit niciodată ceva asemănător, de când am „eu plantaţii, adică de mai bine de patruzeci de ani; sunt încântat de această poveste; continuă, mă aştept la o concluzie plăcută.

JACK: Concluzia, stăpâne, cred că va fi tot atât de mult spre satisfacţia dumneavoastră, ca şi începutul povestirii; căci ea a corespuns în toate privinţele aşteptărilor mele şi

va corespunde şi aşteptărilor dumneavoastră; şi vă va arăta cum aţi putea fi slujit cu credinţă, dacă aţi avea plăcerea, căci este sigur că acum nu sunteţi slujit astfel.

STĂPÂNUL: Nu, ce-i drept, cei ce mă slujesc o fac doar aşa cum l-ar sluji pe dracu', de frică să nu se aleagă din partea mea cu vreun rău; dar este cu neputinţă ca o fiinţă luminată la minte să fie mulţumită cu un astfel de serviciu; mie-mi displace cumplit, numai că nu ştiu cum să pot obţine altfel de servicii.

JACK: Este uşor, stăpâne, să vă arăt că puteţi fi slujit pe temeiul unor mai bune principii şi, în consecinţă, să fiţi mai bine slujit, într-un chip care să vă dea mai multă satisfacţie; iar eu îndrăznesc să risc a vă convinge de spusele acestea.

STĂPÂNUL: Bine, continuă deci povestea.

JACK: După ce-i vorbisem astfel lui Mouchat, l-am prevenit: „Bine, Mouchat, o să văd cum te vei purta după aceea, dacă-l conving pe marele nostru stăpân să fie îndurător cu tine de data aceasta."

NEGRUL: Da, ai să văd, tu muult ai să văd, muult ai să văd.

După asta am strigat să mi se aducă la iuţeală calul şi am dispărut de lângă el, prefăcându-mă că plecasem călare până la dumneavoastră, care eraţi – după cum mi s-a spus – în plantaţia de alături; şi după ce am lipsit vreo patru sau cinci ore, m-am întors şi am stat iar de vorbă cu el, spunându-i că vă aşteptasem şi că dumneavoastră auziserăţi de greşeala lui şi eraţi foarte supărat, hotărându-vă să daţi ordin ca el să fie pedepsit sever, drept pildă pentru toţi ceilalţi negri de pe plantaţie; dar că eu vă povestisem cât era de pocăit şi cât de bun va fi dacă aţi vrea ca de data aceasta să-l iertaţi; şi i-am spus că reuşisem în cele din urmă să vă conving. Dar dumneavoastră îmi spuseserăţi ce povesteau toţi oamenii despre negri; cum că a le arăta îndurare însemna să-i faci să creadă că nu eşti niciodată într-adevăr serios faţă de ei, şi că nu faci altceva decât să te ţii de fleacuri şi să te joci cu dânşii. Totuşi, v-am povestit ce făgăduise el despre sineşi, cum spusese că nu era adevărat ce se vorbea despre negri,

ci doar că aşa voiau să răspândească vorba oamenii albi, dar că albii nu puteau şti adevărul, deoarece ei refuzaseră totdeauna a le arăta vreo îndurare, şi deci nu-i puseseră niciodată la încercare; în sfârşit, că eu reuşisem a vă îndupleca să fiţi îndurător, ca să vedeţi în ce măsură blândeţea ar putea avea aceeaşi putere de convingere ca şi cruzimea. Şi acum, Mouchat, i-am dat eu de veste, ţi se va da drumul; te rog să-l faci pe marele nostru stăpân să se convingă într-adevăr că eu nu l-am minţit.

Aşa că am poruncit să fie dezlegat, i-am oferit o duşcă de rom din sticla mea de buzunar şi am ordonat să i se dea ceva de mâncare.

Iar când a fost dezlegat, Mouchat a venit la mine şi a îngenuncheat în faţa mea şi mi-a îmbrăţişat picioarele şi şi-a lipit capul de pământ şi hohotea în lacrimi, plângea ca un copil care fusese bătut, dar de vorbit nu putea vorbi pentru nimic în lume şi a continuat astfel multă vreme. Aş fi vrut să-l ridic, dar el nu voia să se ridice; şi eu plângeam la fel de tare ca şi el, căci nu puteam îndura să văd un biet nenorocit zăcând la pământ la picioarele mele, eu care până atunci fusesem doar un sclav ca şi el. În cele din urmă, dar nu înainte de un sfert de oră, l-am hotărât să se ridice în picioare şi l-am ascultat vorbindu-mi astfel: „Eu mult ştie bun marele stăpân, muult bun tu stăpân, eu moare pentru el, el aşa muult bine făcut la mine”.

Atunci i-am spus să plece şi l-am poftit să se ducă la nevasta lui (căci era căsătorit) şi să nu lucreze în după-amiaza aceea; dar în timp ce se îndepărta, l-am chemat înapoi şi i-am vorbit astfel:

— Acum, Mouchat, tu vezi că oamenii albi pot arăta şi îndurare, de azi încolo tu trebuie să le povesteşti tuturor negrilor, ce se spune despre ei, cum că negrii nu respectă nimic altceva decât biciul; şi că dacă sunt trataţi cu blândeţe se fac mai răi, nicidecum mai buni; şi că ăsta este motivul pentru care albii nu le arată negrilor nicio îndurare; iar tu să-i convingi că ar fi mult mai bine trataţi şi mai cu blândeţe dacă ei s-ar arăta la fel de îmbunaţi pentru îndurarea primită, pe cât de umili sunt după tortură; şi vezi

dacă poţi înrâuri asupra inimii lor.

— Eu merge, eu merge, mi-a făgăduit el, şi mult vorbeşte la ei; ei mult veseli vor fi, cum eu, şi face muncă mare ca să fie bun trataţi de stăpân mare.

STĂPÂNUL: Ei da, da, însă ce dovadă ai tu acum despre această recunoştinţă mereu amintită; ai constatat după aceea vreo schimbare printre ei?

JACK: Ajung numaidecât şi la partea asta, Înălţimea voastră. Cam la o lună după aceea, am făcut să se răspândească prin toată plantaţia un zvon, cum că eu greşisem ceva împotriva dumneavoastră, marele stăpân, şi că fusesem dat afară de pe plantaţie, urmând să fiu spânzurat. Înălţimea voastră ştie că, nu e mult de atunci, m-aţi trimis într-o zi pentru nişte treburi personale ale dumneavoastră, undeva pe râul Potuxent, aşa că am lipsit douăsprezece zile; atunci am folosit prilejul ca să fac să se răspândească printre negri zvonul de care vă spuneam, numai spre a vedea reacţia lor.

STĂPÂNUL: Cum? Pentru ca să vezi cum avea s-o ia Mouchat?

JACK: Da, domnule, şi într-adevăr rezultatul a fost pentru mine ceva uluitor; bietul om n-a crezut pe loc, dar văzând că eu continuam să lipsesc, s-a dus la primul supraveghetor şi, stând în picioare la uşa lui, nu scotea o vorbă, dar arăta ca un neghiob de băiat de zece ani. După câtva timp, supraveghetorul-şef a ieşit afară şi, văzându-l că tot mai stătea acolo, la început n-a spus nimic, presupunând omul că fusese trimis probabil să facă vreun comision; dar observând până la urmă că împietrise ţintuit locului şi că se afla încă în aceeaşi poziţie şi în acelaşi loc tot timpul cât s-a învârtit el cu treburi încolo şi încoace, de vreo două sau de trei ori, numai ce se opreşte brusc la un moment dat în dreptul său şi-l întreabă:

— Tu ce doreşti, de-ai înţepenit aici fără treaba de atâta vreme?

— Eu vorbeşte, eu zice ceeva, a răspuns el.

Atunci supraveghetorul s-a gândit că era pe punctul de a face vreo descoperire şi a început să-l asculte ce vrea să

spună.

— Ce voiai să-mi spui? îl întrebă.

— Eu ziicee, rog, unde-i ălalant stăpân?

Căuta a-i da de înţeles că voieşte să întrebe unde eram, eu.

— Ce alt stăpân vrei să spui? face supraveghetorul. Cum, tu vrei să stai de vorbă cu stăpânul cel mare? Nu se poate să vorbeşti cu el; rogu-te, lămureşte-mă pe mine, cam ce treabă ai, nu mi-o poţi spune mie?

— Nu, nu, eu nu vorbeşte la stăpân mare, la stăpân ălalant, i-a explicat Mouchat.

— Care, Colonelul? îl întrebă iar supraveghetorul.

— Da, da, Colonelul, a dat el din cap.

— Cum adică, nu ştiai că el urmează să fie spânzurat mâine, îi anunţă vestea supraveghetorul-şef, pentru că l-a supărat pe marele nostru stăpân?

— Da, da, oftează Mouchat, eu ştiie, eu ştiie, dar eu doresc vorbiit, doresc spus ceva.

— Bine, ce voiai să-i spui? îl iscodeşte supraveghetorul şef.

— Vai! Eu nu lasă pe el face supărare la marele stăpân; şi spunând-o, a îngenuncheat în faţa funcţionarului.

— Ce te-a apucat? l-a întrebat acesta; îţi spun că el trebuie să fie spânzurat.

— Nu, nu, a răspuns, stăpânul nu spânzurat la el, eu îngenunchezi pentru el la stăpânul mare.

— Tu să îngenunchezi pentru el! a făcut supraveghetorul, dar ce crezi tu, că stăpânul cel mare o să se uite la tine? El l-a supărat pe marele nostru stăpân şi trebuie să fie spânzurat, îţi spun; ce crezi tu că poate să însemne rugatul tău!

NEGRUL: Vai! Eu rogi, eu rogi, stăpân mare pentru el.

SUPRAVEGHETORUL: De ce, ce te-a apucat, de vrei să te rogi pentru el?

NEGRUL: Vai! El ruugat stăpân mare pentru mine, acum eu rogi pentru el; stăpân mare muult bun; muult bun, el iertat la mine când stăpân ălălant ruugat; acum el iartă la el când eu rogi pentru stăpân ălălant.

SUPRAVEGHETORUL: Nu, nu; nu poţi face nimic cu rugatul tău; vrei să te spânzure pe tine în locul lui? Dacă da, atunci asta s-ar cam putea.

NEGRUL: Da, da, eu vrei spânzur pentru biet stăpân care rugat pentru mine; Mouchat vrei spânzurat, stăpân mare poate spânzurat la mine, biâciuit la mine, orice, ca să scapi biet stăpân care rugat la mine, da, da, zău, da.

SUPRAVEGHETORUL: Vorbeşti serios, Mouchat?

NEGRUL: Da, zău, cu ziice adevăr, stăpân mare va ştiie, cu zi ce adevărul, căci el va vede că om alb spânzură Mouchat; biet negru Mouchat fi spânzurat, fi biiciuit, orice pentru biet stăpân care rugat pentru mine.

Spunând acestea, plângea sărmanul de el de ţi-era mai mare mila şi nici vorbă nu putea fi să i se pună la îndoială sinceritatea; când deodată m-am ivit eu, căci fusesem chemat să fiu de faţă la toată aceasta tranzacţie. La început lipsisem din casă, dar tocmai în clipa întoarcerii de la treaba la care mă trimiseserăţi dumneavoastră, tocmai atunci am auzit totul, şi, cei drept, nici supraveghetorul nici eu n-am mai putut îndura în continuare multă vreme, aşa că supraveghetorul a venit afară la mine, spunându-mi: „Du-te şi vorbeşte cu el, ai dovedit că un negru poate fi recunoscător; du-te la el, a stăruit, căci eu nu mai pot să-i ţin piept.” Aşa că am apărut eu şi am intrat imediat în vorbă şi l-am făcut să vadă că eram liber; dar auzind cum s-a purtat bietul om, Înălţimea voastră nu puteţi fi decât mulţumit.

STĂPÂNUL: Povesteşte, rogu-te, mai departe, sunt foarte mulţumit de toate acestea; este pentru mine un aspect cu totul nou din viaţa negrilor şi foarte impresionant.

JACK: O bună bucată de vreme a stat pe loc, de parcă ar fi fost lovit de trăsnet şi prostit; însă, uitându-se mereu la mine, cu un fel de râs, a început aşa:

— Ai, ai, Mouchat vede, Mouchat nu vede, eu treaz, eu nu treaz; nu spânzurat, nu spânzurat, el viiu adevărat, foarte viiu.

Şi apoi deodată a alergat înspre mine, m-a luat în braţe, de parcă aş fi fost un băieţel de zece ani, m-a săltat în

spate şi a alergat cu mine, până ce am fost silit să ţip la el să se oprească; atunci m-a aşezat jos şi s-a uitat iar la mine, apoi s-a apucat să ţopăie în jurul meu, de parcă ar fi fost vrăjit, întocmai aşa cum i-aţi văzut şi dumneavoastră dănţuind în jurul nevestelor şi copiilor lor, când sunt foarte veseli.

Ei bine, apoi a început să-mi vorbească şi mi-a povestit ceea ce i se spusese, cum că urma să fiu spânzurat.

— Bine, Mouchat, l-am întrebat eu, şi chiar ai fi fost împăcat să te spânzure în locul meu?

— Da, da, mi-a răspuns, eu vrei cu adevărat spânzuurat, ca să scape tu.

— Dar de ce mă iubeşti atât de mult, Mouchat?

— Nu ceerut tti pe mine, zice el, la stăpân mare? Tu saalvat mine, făcut mare stăpân muult bun, muult blând, nu biiciuit la mine; eu nu uita; eu fi biiciuit, eu fi spânzuurat, ca tu nu spânzuurat; eu moare, ca tu nu moare; eu nu lasă ceva rău la tine tot timp cât trăit eu.

— Acum, Înălţimea-voastră poate judeca, stăpâne, dacă blândeţea mânuită cu pricepere nu i-ar putea înmuia şi supune pe aceşti oameni la fel de bine ca şi cruzimea şi dacă ei pot avea sau nu sentimente de recunoştinţă.

STĂPÂNUL: Dar atunci, ia spune-mi, pentru care motiv noi nu am crezut niciodată că ar putea fi aşa?

JACK: Ei, domnule, mă tem într-adevăr că Mouchat a pus degetul pe rană.

STĂPÂNUL: Şi care ar fi aceea, rogu-te? Crezi oare că am fost prea cruzi?

JACK: Cred că niciodată nu li s-a arătat niciun pic de îndurare; că niciodată noi nu am încercat să vedem dacă ar fi recunoscători sau nu; că dacă făceau o greşeală, niciodată nu erau cruţaţi, ci pedepsiţi cu cea mai aspră cruzime; aşa că ei nu aveau niciun alt motiv, niciun alt sentiment pe baza căruia să acţioneze, decât teama, care în mod necesar aducea cu ea şi ura; dar am convingerea că dacă s-ar folosi faţă de dânşii mila, negrii ar sluji cu dragoste la fel ca şi alţi sclavi. Natura este aceeaşi şi raţiunea stăpâneşte cu cumpănire mintea făpturilor toate; dar, deoarece

niciodată n-au fost lăsaţi să guste ce este îndurarea, ei nu ştiu cum să se poarte cu iubire faţă de noi.

STĂPÂNUL: Sunt convins că aşa este; dar acum, te rog să-mi spui tu cum ai aplicat acest principiu faţă de acei bieţi negri, care zac deocamdată legaţi acolo unde i-am văzut azi, când singur i-ai sortit unei pedepse atât de crude, aceea de a fi biciuiţi zilnic de câte două ori, timp de patru zile în şir; asta înseamnă că le arăţi îndurare?

JACK: Metoda mea nu s-a schimbat; iar dacă aveţi bună-voinţa de a vă interesa de la domnul... celălalt slujitor al dumneavoastră, vă veţi încredinţa asupra afirmaţiilor mele, căci eu cu el am căzut de acord asupra unor măsuri asemănătoare acelora luate şi faţă de Mouchat; anume ca întâi să-i îngrozim, să-i umplem de o nemaipomenită groază şi nelinişte, făcându-i să se aştepte la cea mai crudă pedeapsă de care au auzit ei vreodată şi, prin asta, să sporim valoarea iertării lor, care urmează să vină ca din partea dumneavoastră, dar nu fără o mare intervenţie chipurile din partea noastră. Apoi, ar urma ca eu să stau de vorbă cu ei şi să le modelez înţelegerea, spre a face ca îndurarea ce li se arăta să pătrundă adânc în minţile lor şi să le lase nişte sentimente durabile; să le arăt ce înseamnă recunoştinţa, care este preţul unei obligaţii şi alte asemenea lucruri, aşa cum am făcut-o cu Mouchat.

STĂPÂNUL: Acesta şi este răspunsul meu; desigur, metoda folosită de tine e nimerită şi vreau să mergi înainte cu ea, căci personal nu doresc nimic mai mult din partea cerului decât ca toţi negrii mei să mă servească din recunoştinţă pentru blândeţea ce le-o arăt. Urăsc să fiu temut ca un leu ori ca un tigru; ar fi o violenţă împotriva firii mele, oricum aş lua-o, şi ăsta e lucrul cel mai neplăcut din lume pentru un spirit generos.

JACK: Dar, stăpâne, s-ar putea să nu mă credeţi, totuşi, că întocmai aşa aveam de gând să procedez faţă de acei bieţi oameni; de aceea vă şi implor trimiteţi după domnul... ca să vă spună şi el cum intenţionam să procedăm, şi aceasta chiar înainte de a apuca să vorbesc eu cu el.

STĂPÂNUL: Dar ce motiv aş avea să mă îndoiesc de

spusele tale?

JACK: Sper într-adevăr să nu aveţi niciunul, dar eu aş fi totuşi foarte mâhnit dacă dumneavoastră m-aţi crede în stare să execut o asemenea sentinţă, pronunţată – recunosc – împotriva lor; şi nu există nicio altă cale decât aceea propusă de mine pentru a clarifica definitiv care este adevărul faptelor mele.

STĂPÂNUL: Bine, văd că dai atâta importanţă acestui lucru, încât am să-l chem.

(Celălalt administrator a fost chemat şi stăpânul poruncindu-i să povestească anume ce măsuri ne înţeleseserăm între noi ca să luăm pentru pedepsirea şi strunirea acelor negri, opiul a înşirat exact ceea ce spusese şi Jack mai înainte).

JACK: Sper, stăpâne, că în sfârşit acum sunteţi nu numai convins de adevărul mărturisirilor mele cu privire la mijlocul asupra căruia noi căzuserăm de acord, ci şi de faptul că metoda, este foarte potrivită şi, probabil, corespunzătoare scopului care vă convine.

STĂPÂNUL: Da, sunt pe deplin satisfăcut şi voi fi bucuros să văd dacă planul îşi va atinge scopul; căci, după cum am spus, altceva n-ar putea fi mai plăcut pentru mine; nimic nu mi-a răpit atât de mult din bucuria tuturor fericirilor mele, decât cruzimea revărsată în numele meu asupra trupurilor acestor bieţi sclavi.

JACK: Desigur că este greşit, stăpâne; greşit nu numai în sensul că faptul în sine e crud şi barbar, greşit şi în sensul că este cea mai proastă cale de mânuire a oamenilor şi de aducere la îndeplinire a intereselor dumneavoastră.

STĂPÂNUL: Este şi ceea ce urăsc eu de fapt şi îmi umple sufletul de groază; cred că dacă s-ar întâmpla să nimeresc o dată în timp ce se aplică atari cruzimi asupra acelor biete făpturi, fie că m-aş prăbuşi văzând aşa ceva, fie că m-aş înfuria şi l-aş ucide pe cel care loveşte, chiar dacă mi-ar spune că o face în numele meu.

JACK: Dar, domnule, îndrăznesc să cred că vă voi convinge şi asupra răului pricinuit intereselor dumneavoastră; şi vă încredinţez că afacerile

dumneavoastră vor fi mai bine rezolvate; plantaţia dumneavoastră va merge mai bine şi negrii vor munci mai mult, îndemnaţi prin îndurare şi milă, decât mânaţi silnic, loviţi de bicele, ori scrâşnind în lanţurile unui călău fără inimă.

STĂPÂNUL: Socot că natura lucrului vorbeşte de la sine; fără îndoială ca aşa ar trebui să fie, şi eu m-am gândit de multe ori că ar trebui, şi de o mie de ori am dorit să şi poată fi aşa; dar toţi englezii pretind că altfel stau lucrurile şi că este imposibil să-i determini pe negri să-şi dea seama ce înseamnă blândeţea şi-n consecinţă nu e de sperat că s-ar putea obţine de la ei o supunere din dragoste.

JACK: Ce-i drept, domnule, s-o fi găsind ici şi colo şi câte un negru lipsit de judecată, nerod şi murdar din fire, cu care nu se poate sta de vorbă, neascultător şi neputincios de a se purta cum se cuvine, mai ales incapabil de a ilustra principiile generoase de care vorbesc eu. Ştiţi foarte bine şi dumneavoastră că există astfel de oameni şi printre albi, ca şi printre negri; altfel, de unde ar fi venit proverbul englezesc „scapă hoţul de la spânzurătoare şi o să sară primul să te-omoare”. Dar, domnule, dacă ne iese în cale un asemenea ins neascultător şi îndărătnic, el trebuie luat mai întâi cu blândeţe, ca să-l încercăm, şi numai după aceea cu pumnul şi biciul, ca să-i îmblânzim năravurile, cum se spune despre câte un cal; şi dacă nimic nu-i de folos nici aşa, atunci un asemenea nenorocit trebuie vândut şi cumpărat altul în locul său, căci pacea plantaţiei nu trebuie tulburată din pricina unui ins care are pe dracul în el; iar dacă s-ar proceda aşa, n-am nicio îndoială că toate plantaţiile ar merge bine şi interesele dumneavoastră ar fi îndeplinite şi n-o să mai fie pe toată plantaţia niciun negru şi niciun alt sclav care nu numai să nu vrea să lucreze pentru dumneavoastră, ci chiar să şi moară pentru dumneavoastră, dacă s-ar ivi prilejul, aşa cum aţi auzit că ar fi fost în stare să facă pentru mine bietul Mouchat.

STĂPÂNUL: Bine, dă-i înainte cu măsurile pe care le socoteşti tu bune şi fie să ai norocul să reuşeşti; eu îţi promit că te voi răsplăti din plin pentru acest lucru. Doresc foarte

mult să dispară aceste cruzimi, îndeosebi de pe plantaţia mea; cât despre ceilalţi proprietari, lasă-i să se poarte cum vor voi ei.

CAPITOLUL X

Stăpânul meu mă eliberează şi mă aşază stăpân pe o plantaţie – Lucrările mele ca plantator – Vechea-mi poliţă este încasată la Londra şi mi se trimite în contul ei o încărcătură de mărfuri bine alese – Cea mai mare parte din mărfuri se pierd la gura golfului – Reflecţiuni –

După ce stăpânul nostru a plecat, m-am dus la negrii care zăceau în lanţuri şi, mai întâi, am admis să li să spună că marele nostru stăpân fusese pe acolo şi că eu îl înduplecasem ca să-i ierte, până când el a aflat care le era vinovăţia, dar după ce a aflat, spusese că greşeala lor era o greşeală atât de mare încât trebuia pedepsită; pe lângă asta, omul care le-a vorbit le-a atras atenţia că, după spusele marelui stăpân, ştia el prea bine că, dacă i-ar fi iertat, pentru ei acest lucru n-ar fi însemnat altceva decât un motiv în plus de a se înrăi şi mai mult, căci negrii nu erau niciodată recunoscători că i-ai cruţat şi că nu existau alte căi pentru a-i aduce la ascultare decât asprimea.

Unul dintre acei bieţi inşi, cu mai multă minte decât celălalt, a răspuns că dacă vreun negru se va înrăi pentru că a fost tratat cu blândeţe, apoi atunci n-au decât să-i biciuiască până se vor face mai buni; dar că el n-a auzit niciodată în viaţa lui de aşa ceva, pentru că niciodată nu ştie ca vreunui negru să i se fi arătat un dram de blândeţe.

Pomenea aşadar cam de acelaşi lucru ca şi celălalt şi, de fapt, vorbele lui nu erau decât prea adevărate, căci supra-veghetorii chiar că nu cunoşteau niciun fel de îndurare; şi aceea idee că negrii n-ar putea fi stăpâniţi altfel decât prin cruzime dăduse încuviinţare pornirii atâtora ca să nu încerce niciodată cu ei o altă metodă.

Şi iarăşi, dacă din când în când fuseseră struniţi cu o mână ceva mai slabă, nici lucrul ăsta nu se făcuse cu discreţie sau ca un semn de îngăduinţă faţă de ei, şi o asemenea purtare nu fusese nici ea însoţită de discuţii care să-i convingă pe negri de natura şi de motivele procedeului şi să li se arate ce erau datori să facă şi ei, în schimb; ci totul era poate un simplu efect al neglijenţei, proastei conduceri sau lipsei de interes şi de sârguinţă în treburile plantaţiei; ori, atunci, nicio mirare că negrii profitau de acest fapt.

Ei bine, am dus mai departe strădania de a-i lămuri pe cei doi negri, aşa cum încercasem şi cu Mouchat, încât nu e nevoie să mai repet toate cele în amănunt; închei spunându-vă că negrii au fost eliberaţi cu nesfârşite dovezi de recunoştinţă şi mulţumiri din partea lor, ajungându-se până la toate neaşteptatele izbucniri de bucurie obişnuite la astfel de oameni în asemenea ocazii; iar recunoştinţa lor, a celor iertaţi, a fost atât de mare, încât s-au arătat continuu, mai apoi, cei mai credincioşi şi mai harnici sclavi de pe toată plantaţia, exceptându-l bineînţeles pe Mouchat.

Şi am ţinut eu astfel mai departe frânele plantaţiei, întru totul spre satisfacţia stăpânului; nu trecuse niciun an, că în lungul şi latul plantaţiei aproape că nu mai era cunoscută pedeapsa, dacă e să trecem desigur peste cazul câtorva flăcăiandri, incapabili să tresară sufleteşte în faţa unui tratament bun; totuşi, mai târziu, au ajuns chiar ei să-şi dea seama de diferenţă.

Iar la câtva timp după convorbirea pe care v-am povestit-o, stăpânul nostru cel mare, cum îl numeam, a trimis din nou după mine, de data asta m-a poftit chiar la locuinţa lui şi mi-a spus că primise răspuns din Anglia de la prietenul său, căruia îi scrisese în legătură cu poliţa mea. Mi-era puţin cam frică, să nu-mi ceară voie s-o trimită la Londra, dar el n-a amintit nimic despre asta, ci doar mi-a spus că prietenul său fusese pe la acel gentleman, care a recunoscut poliţa şi că avea în păstrare la el toţi banii menţionaţi în poliţă; dar că el, funcţionarul de la Vamă, făgăduise tânărului care-i dăduse banii în păstrare (adică

mie) să nu încredinţeze în mâna nimănui altuia banii aceia, chiar dacă i s-ar înfăţişa într-o bună zi poliţa, din pricină că eu nu ştiam cine ar putea reuşi eventual să mi-o şterpelească.

— Dar acum, Colonele Jack, a urmat a-mi vorbi proprietarul plantaţiei, deoarece tu i-ai scris relatându-i unde eşti, prin ce înşelăciune ai fost tras pe sfoară şi că ar fi imposibil să-ţi recapeţi libertatea până ce nu vei primi banii cu care să-ţi poţi plăti răscumpărarea, prietenul meu de la Londra mi-a scris că, făcând o copie după poliţa de aici, atestată de un notar şi trimisă lui, împreună cu o declaraţie a ta, prin care să te obligi să-i predai originalul după ce vei încasa banii, păstrătorul economiilor tale este dispus ca să-i achite lui suma respectivă.

I-am răspuns că eram gata să fac orice îmi poruncea Înălţimea-sa; şi, astfel, s-au întocmit copiile corecte, aşa cum mi s-a lămurit că se cereau.

— Dar ia spune-mi acum, ce ai de gând să faci cu aceşti bani, Jack? m-a întrebat el zâmbind; vrei să-ţi răscumperi libertatea de la mine şi să te apuci de plantat?

Am fost însă ceva mai şiret decât el, căci mi-am adus aminte ce-mi promisese; şi-i cunoşteam prea bine cinstea şi principiile, precum şi bunăvoinţa ce o avea faţă de mine, ca să mă îndoiesc o iotă că s-ar putea să nu se ţină de cuvânt; aşa că am întors toată această convorbire, ca să-i aduc aminte pe o altă cale de făgăduiala făcută. Ştiam că întrebându-mă dacă vreau să-mi răscumpăr libertatea şi să mă apuc de plantat, el voia de fapt să mă încerce dacă am de gând să-l părăsesc; aşa că iată ceea ce i-am răspuns:

— În ce priveşte răscumpărarea libertăţii, domnule, adică să ies din slujba dumneavoastră, eu mai curând aş vrea să mai cumpăr o prelungire de slujbă la dumneavoastră şi sunt nefericit la gândul că nu mai am decât doi ani de stat aici.

— Haide, haide, Colonele, m-a prins el, nu mă linguşi; mie, să ştii, îmi plac afacerile cinstite; libertatea este preţioasă pentru toată lumea; dacă ai de gând să-ţi aduci banii aici în Virginia, apoi vei fi liber să începi a lucra pe cont propriu, iar eu o să am grijă ca toată lumea să se poarte

bine cu tine în această ţară şi am să-ţi fac rost de o bună plantaţie.

Încă am mai stăruit că eu, chipurile, n-aş dori să părăsesc slujba pe care o aveam la el, nici pentru cea mai bună plantaţie din Maryland; şi încă i-am subliniat că fusese atât de bun cu mine, încât socoteam că i-aş putea fi mai departe util şi că nici nu mă puteam gândi la o despărţire de el, iar în cele din urmă am adăugat că speram din partea lui să creadă că pot fi în stare şi eu măcar de tot atâta recunoştinţă câtă are un negru.

A zâmbit şi mi-a spus că nu voia să fie slujit în asemenea condiţii; că el n-a uitat ceea ce mi-a promis, nici ce am realizat cu în cuprinsul plantaţiilor sale; şi că era hotărât, în primul rând, să-mi redea libertatea, aşa că-l văd că scoate o bucată de hârtie şi mi-o aruncă înainte:

— Uite, zice, ăsta este un certificat în care e specificat faptul că ai venit pe ţărm şi că mi-ai fost vândut mie pentru cinci ani, dintre care trei ai locuit la mine, iar de acum încolo eşti liber.

Am făcut o plecăciune şi i-am spus că dacă eram într-adevăr slobod, apoi să fie sigur că totuşi mă voi considera în continuare servul său, atâta timp cât voia să-mi accepte încă serviciile; iar până la urmă, deoarece nu mai terminam cu schimburile de amabilităţi, m-a asigurat că voi continua să rămân în serviciul său, dar cu două condiţii: în primul rând îmi va plăti câte treizeci de lire pe an, casă şi masă, pentru administrarea plantaţiei la care lucram acum şi, în al doilea rând, îmi va face rost de o nouă plantaţie, ca să încep să lucrez şi eu pe cont propriu.

— Căci, Colonele Jack, a zâmbit el, deşi eşti încă tânăr, totuşi e timpul să începi să faci şi pentru tine câte ceva.

I-am răspuns că n-aş fi în stare de prea mare lucru la o plantaţie pe cont propriu, decât dacă ar fi să neglijez treburile lui, lucru pe care eram hotărât să nu-l fac în niciun caz; dar că îl voi sluji cu credinţă, dacă voia să accepte asta de la mine, atâta vreme cât va trăi.

— Aşa vei face, mi-a spus-o din nou, şi te vei servi şi pe tine.

Şi aşa ne-am despărţit de data aceea.

Ajunşi aici, trebuie să menţionez, în general, ca să nu trebuiască să tot stărui în cursul povestirii acesteia care nu s-a terminat, că mereu după aceea – mă refer la cei doi negri salvaţi de pedeapsă – mereu după aceea ei s-au dovedit cei mai harnici şi sârguincioşi oameni de pe tot cuprinsul plantaţiei, după cum v-am mai spus-o, fireşte cu excepţia lui Mouchat, despre care pe viitor voi vorbi mai mult; şi nu numai că s-au arătat recunoscători de felul în care erau trataţi, dar au înrâurit în bine întreaga plantaţie; aşa că blândeţea şi indulgenţa faţă de dânşii au avut de o mie de ori mai multă influenţă ca să-i îndemne la hărnicie decât toate palmele şi loviturile de picior, decât toate biciuirile şi torturile cu care se obişnuiseră până atunci; plantaţia noastră ajunsese acum, tocmai pentru asta, vestită; aşa că, mai mulţi alţi plantatori au început să procedeze la fel, deşi n-aş putea spune că şi cu aceleaşi rezultate, ceea ce era poate din cauză că nu-şi dăduseră osteneala cu ei şi nu ştiuseră a le câştiga, aşa cum trebuie, sentimentele. Era vădit lucru acum că se putea discuta cu negrii şi că ei puteau fi convinşi în mod raţional de cutare sau cutare lucru, la fel ca şi alţi oameni şi cea mai grea parte a treburilor s-a putut face îndrumându-i astfel, cu o chibzuită judecată.

Totuşi, cum-necum, plantaţiile din Maryland au ieşit mai bine din această experienţă şi până în ziua de azi au renumele unei comportări mai puţin crude şi barbare faţă de negrii lor, decât cele din Barbados şi Jamaica; şi se observă că în coloniile acestea, negrii nu sunt la fel de disperaţi ca-n alte părţi, nici nu evadează aşa de des, nici nu uneltesc de atâtea ori împotriva stăpânului lor, cum fac negrii din celelalte colonii.

Am stăruit mai mult asupra acestui lucru, pentru ca – dacă s-o putea – posteritatea să fie convinsă să încerce căi mai blânde de comportare cu aceste făpturi fără noroc şi să le trateze omenos; asigurându-i că dacă vor face aşa, bineînţeles cu prudenţa obişnuită, impusă de fiecare caz în parte, negrii îşi vor aduce la îndeplinire – cu fidelitate şi

bunăvoinţă – munca; şi cred că nu s-ar mai descoperi atunci la ei semnele niciunui caracter aşa zis refractar şi ursuz, de care pretind acum albii că au a se plânge, iar negrii ar semăna atunci servitorilor creştini, doar atâta că ei ar fi pe deasupra cei mai recunoscători, şi mai supuşi şi mai muncitori.

Am continuat astfel vreo cinci-şase ani şi în tot acel timp nu a fost biciuit niciun negru, afară doar de câte un necăjit de flăcău, după cum v-am spus şi mai înainte, iar acela numai pentru niscai fleacuri; nu pot spune că n-am dat şi de câţiva negri cu o fire tare urâtă, imposibil de ţinut în frâu; dar dacă ei săvârşeau anumite greşeli, prima dată erau iertaţi în chipul descris mai sus, iar a doua oară se ordona să fie daţi afară de pe plantaţie; şi e de reţinut că se temeau mai mult să nu fie daţi afară decât să fie biciuiţi, căci la argumentul biciului păreau doar ursuzi şi greoi; ba, în cele din urmă, am descoperit că frica de a fi daţi afară de pe plantaţie avea tot atât de puternic efect ca să-i îndrepte, adică îi făcea mai harnici decât orice tortură; iar motivul sărea în ochi, fiindcă pe plantaţia noastră erau trataţi ca nişte oameni, iar pe celelalte plantaţii – ca nişte câini.

Stăpânul meu a recunoscut că e nespus de bucuros de – aşa-i spunea el – binecuvântata schimbare petrecută sub ochii săi, cât a avut de trăit; şi că se simţea atât de îndatorat văzându-i pe negri recunoscători, încât le arăta aceeaşi gratitudine celor care îl serveau, câtă aştepta să i se arate şi lui de către cei pe care-i servea el; iar asta îndeosebi faţă de mine, după cum vă voi ajuta să aflaţi pe scurt în această parte a povestirii. Cel dintâi lucru pe care l-a făcut după ce mi-a dăruit libertatea, aşa cum vă spuneam înainte, şi după ce mi-a acordat o leafă, a fost acela de a obţine pentru mine un premiu de încurajare din partea ţării, adică o bucată de pământ pe care să încep să plantez pe cont propriu.

Dar asta a aranjat-o într-un anume fel; după cum a fost ca să descopăr mai târziu, a achiziţionat pe numele meu vreo trei sute de acri de pământ, într-un loc mai bun decât mi s-ar fi alocat altfel mie, izbândă la care a ajuns fiindcă

avea interese comune cu acelea ale proprietarului pământului; aşa că mi s-a repartizat o bucată de teren nu chiar alături, dar foarte aproape totuşi de una din plantaţiile sale. Când i-am arătat recunoştinţa mea pentru asta, mi-a spus deschis că nu-i eram câtuşi de puţin obligat, deoarece procedase aşa ca să nu fiu silit să-i neglijez nici treburile lui, ocupându-mă totodată de ale mele; şi, de aceea, mi-a spus că nici nu-mi va pune la socoteală banii pe care i-a plătit şi care de altfel, după datina ţării, nu se ridicau la o sumă prea mare, cred că vreo patruzeci sau cincizeci de lire.

Mi-a redat astfel libertatea în chip foarte generos, a avansat acei bani pentru mine, m-a instalat într-o plantaţie pe cont propriu şi mi-a hărăzit o leafă de treizeci de lire pe an, ca să am grijă de una din plantaţiile lui.

— Dar, Colonele, m-a prevenit el, faptul că ţi se dă această plantaţie nu ar însemna mai nimic pentru tine, dacă nu te ajut s-o şi întreţii şi s-o duci mai departe; de aceea îţi voi face credit pentru toate de câte ai nevoie ca s-o lucrezi, unelte, alimente pentru servitori şi diferite altele de tot felul, şi ca să-ţi cumperi porci, vaci, cai şi vite pentru şeptel şi eu am să-mi iau îndărăt cele ce-mi datorezi din încărcătura ta de mărfuri, care urmează să vină de la Londra, în schimbul banilor de pe poliţă.

Asta era ceva foarte îndatoritor şi de o copleşitoare bunăvoinţă, ceea ce avea să se vadă cu atât mai mult după aceea. Mi-a încredinţat doi dintre servitorii săi, care erau dulgheri; cât despre obţinerea lemnului, a scândurilor, a grinzilor şi a altora de felul acesta, într-o ţară toată aproape numai păduri, nu putea fi lipsă de aşa ceva; aşadar, în mai puţin de trei săptămâni, mi-au tocmit o căsuţă de bârne cu trei camere, o bucătărie, o magazie şi două şoproane mari, la oarecare distanţă de casă, folosite drept depozite de provizii, aproape ca nişte hambare, cu grajduri în părţi; şi astfel, iată ca stăteam pe propriile-mi picioare în lume şi, mai pe scurt, păşind treptele pe care le cunoaşteţi, ajuns din pungaş de buzunare un nenorocit de sclav în Virginia (căci vorbind aşa, de la distanţă, Maryland-ul e tot una cu Virginia), apoi din sclav, funcţionar şef, apoi supraveghetor

de sclavi, şi în sfârşit, stăpân plantator.

După cum v-am spus mai sus, aveam acum o casă, un grajd, două magazii şi trei sute de acri de pământ; dar, vorba ceea, pereţii goi te fac să-ţi iei lumea în cap; n-aveam nici topor şi nici secure să tai copacii, n-aveam nici cal, nici câine, nici vacă să le dau drumul pe câmp; nici tu sapă, nici tu cazma ca să desfund pământul şi nicio altă pereche de mâini, în afara celor ale mele, ca să mă apuc de muncă.

Însă pronia şi stăpânii cei buni au ei grijă să înzestreze cu toate astea pe un servitor destoinic; şi o spun mai ales din cauză că oamenii deportaţi în acele locuri sau care ajung cumva prin vreo înşelăciune oarecare acolo, se socotesc îndeobşte nenorociţi şi distruşi; pe când eu, pe temeiul celor întâmplate nu altuia, ci mie însumi, i-aş încuraja, din contră, să fie siguri că dacă hărnicia lor în timpul slujirii acolo le face rost măcar de o recomandaţie bună, ceea ce vor şi obţine cu siguranţă dacă sunt în stare s-o merite, apoi nu există niciun criminal, oricât ar fi el de sărman şi de vrednic de dispreţ, când ajunge în sclavie, care să nu poată – după ispăşirea osândei – să înceapă a lucra pe cont propriu şi, cu timpul, poate fi sigur că-şi va ridica o plantaţie pe cinste.

Voi lua bunăoară un om aflat în cea mai nenorocită situaţie, aceea a unui sclav care şi-a ispăşit cei cinci ani, ori şapte, să zicem, de osândă; să luăm cazul unui păcătos deportat acolo pentru şapte ani. Obiceiul pământului era pe atunci, nu ştiu cum o mai fi acum, ca pe baza unui certificat al stăpânului unde se spunea că omul îşi făcuse cu credinţă slujba, să i se dea cincizeci de acri de pământ pentru o plantaţie şi el putea astfel începe să se înfiripe.

Unora li se dădea sau, mai precis, li se împrumutau câte un cal, o vacă şi trei porci, ca vite pentru pământul căpătat şi pe care le plăteau într-un anumit timp, cu un anumit preţ.

De asemenea exista obiceiul ca unor astfel de începători să li se acorde credit pentru unelte, haine, cuie, fierărie şi alte lucruri necesare plantaţiei; iar celor care le acordau creditele urma să li se restituie împrumutul din recolta de tutun plantată de noii împroprietăriţi; în felul acesta debi-

torul nu are nicio putere să-l înşele pe creditor şi să nu-i plătească; şi cum tutunul este moneda şi produsul lor, toate lucrurile se achiziţionează evaluate la o anumită cantitate de tutun, astfel, fixându-se preţul.

Aşa încât, chiar gol-goluţ, plantatorul are credit de la început şi se apucă imediat de lucru, curăţând terenul şi plantând tutun; la un atare mărunt început s-au ridicat câţiva dintre cei mai de seamă plantatori din Virginia şi din Maryland, şi de unde în dimineaţa încumetării nu aveau nici pălărie în cap ori ghete în picioare, ei au ajuns după o vreme la averi de câte patruzeci-cincizeci de mii de lire; şi pot adăuga fără greş că niciun om vrednic nu a zbârcit-o urmând această cale, bineînţeles dacă a avut sănătate să poată lucra şi dacă s-a dovedit un bun gospodar; căci el câştigă puţin câte puţin, an de an, şi în fiecare an mai adăugând o halcă de pământ, cultivând ceva mai mult tutun – care, desigur, înseamnă bani – omul îşi sporeşte treptat-treptat avutul, până ce, cu timpul, are destul capital să-şi cumpere negri şi alţi sclavi, şi atunci nu mai munceşte singur.

Într-un cuvânt, orice păcătos de la Newgate, orice făptură disperată şi părăsită, omul cel mai nenorocit şi mai demn de dispreţ de pe lume, are aici pusă la îndemâna lui o ocazie de a-şi începe viaţa de la început, şi asta chiar cu oarecare câştig şi după o metodă întru totul cinstită, cu o reputaţie asupra căreia nu mai are efect niciuna dintre isprăvile trecutului său; şi nenumăraţi au fost oamenii care s-au ridicat din situaţiile cele mai rele de pe lume, unii chiar din celulele de la Newgate.

Dar mă întorc la povestea mea; acum, deci, eram plantator şi încurajat de un binefăcător plin de bunăvoinţă; căci, ca să nu fiu complet absorbit de noua mea plantaţie, mi l-a liberat, spre a mă ajuta – fără niciun fel de învoială – pe negrul meu, Mouchat, cei mai recunoscător negru din câţi am cunoscut pe lume. Mi-a spus că era chiar o datorie, faţă de afecţiunea pe care acel amărât o avusese întotdeauna pentru mine – şi de fapt nu era un neadevăr; căci bietul om, aşa cum cândva ar fi fost gata să primească

să fie spânzurat de dragul meu, din clipa aceea şi până în ultima zi a vieţii lui m-a iubit atât de mult, încât se vedea cât de colo că tot ce făcea el pentru mine făcea într-adevăr cu plăcere; iar când a auzit că urma să fie negrul meu, a fost atât de copleşit de bucurie, încât oamenii de la plantaţie au crezut că, fără doar şi poate, îşi va pierde minţile şi va înnebuni de veselie.

Pe lângă Mouchat, mi s-au mai trimis doi servitori, un bărbat şi o femeie, dar pe aceştia fostu-mi stăpân mi i-a pus la socoteală după datină. Şi de îndată cei doi şi cu Mouchat s-au şi apucat de lucru, începând-o cu vreo doi acri de pământ pe care era doar o spulberătură de pădure, cea mai mare parte a copacilor fiind tăiaţi de dulgherii care-mi construiseră casa ori – mai bine zis – cabana, căci aşa ar cam trebui numită.

Slujitorii mei au adus în stare foarte bună cei doi acri de pământ cultivaţi cu tutun, deşi pe o parte a lor a trebuit să punem grădinărie, ca să nu ne lipsească totuşi cartofii, morcovul, varza, mazărea, fasolea şi altele.

Ce mare avantaj pentru mine că aveam un stăpân atât de darnic, care m-a ajutat în orice situaţie, căci chiar din primul an mi-a fost dat să primesc o teribilă lovitură; după cum v-am spus, poliţa mea fusese copiată şi atestată cu toate formele cerute şi trimisă la Londra, iar cumsecadele meu prieten, gentlemanul de la Vamă, mi-a plătit corect banii şi negustorul din Londra, după indicaţiile bunului meu stăpân, i-a investit pe toţi într-o încărcătură de mărfuri bine alese pentru mine, care m-ar fi făcut desigur om dintr-o lovitură; însă, spre nesfârşita mea spaimă şi uimire, corabia s-a dus la fund – şi asta s-a întâmplat chiar în apropierea promontoriilor, adică la gura golfului. Unele dintre mărfuri au mai fost recuperate, dar s-au stricat şi, pe scurt, numai cuiele, uneltele şi fierăria au mai rămas bune la câte ceva; şi cu toate că valoarea lor nu era atât de considerabilă în raport cu restul, totuşi pierderea era ireparabil de mare, mărimea ei constând în chiar faptul că era ireparabilă.

Am fost cu totul zdrobit la aflarea primei ştiri despre cele întâmplate, ştiind mai ales că aveam datorii, la patronul sau

stăpânul meu, atât de multe, încât de-abia în câţiva ani le-aş fi putut achita; şi deoarece el însuşi îmi adusese vestea cea rea, şi-a dat seama de disperarea mea, adică a văzut că eram extrem de zăpăcit şi într-un fel de uluit, căci chiar aşa şi eram, ştiindu-mă atât de îndatorat; însă el mi-a vorbit vesel:

— Ei, hai, mi-a spus, nu fii atât de descurajat, ai să te poţi reface.

— Nu, domnule, i-am răspuns, asta nu se va mai putea niciodată, căci mărfurile înecate constituiau toată averea mea şi n-am să mă mai văd ieşit niciodată din datorii.

— Înţeleg, mi-a spus, dar totuşi n-ai alt creditor decât pe mine; şi aminteşte-ţi că ţi-am spus cândva că am să fac om din tine, ori nu vreau să te dezamăgesc din cauza acestei nenorociri.

I-am mulţumit şi am făcut-o în mod mai ceremonios şi mai respectuos ca niciodată, căci mă consideram acum şi mai îndatorat faţă de el decât fusesem înainte. Dar s-a ţinut de cuvânt şi nu m-a lăsat să duc lipsă de nimic; şi, deoarece reuşisem să salvez de pe corabie mai multă fierărie decât aveam nevoie, i-am dat lui o parte dintr-însa, luând în locul ei ceva lenjerie, haine şi alte lucruri necesare.

Şi de atunci a început să crească bunăstarea mea văzând cu ochii; am defrişat o mare suprafaţă de pământ, adică am curăţat-o de copaci, în vederea unei foarte bune recolte de tutun; am mai angajat trei albi şi un negru, aşa că aveam cinci albi şi doi negri şi, sprijinit pe ajutorul lor, afacerile mele mergeau foarte bine.

Ce-i drept, în primul an mi-am luat leafa, adică treizeci de lire pe an, din cauză că aveam o cumplită nevoie de bani; dar în al doilea şi în al treilea an m-am hotărât să n-o iau, orice s-ar fi întâmplat şi să las banii aceia binefăcătorului meu, ca să-mi plătesc astfel datoria.

Acum, trebuie să-i cer scuze cititorului pentru o scurtă digresiune: aş vrea să menţionez că, în ciuda dezavantajelor unei educaţii cât se poate de nenorocite, totuşi – după ce am început să devin, ca să spun aşa, conştient de ceea ce ajunsesem şi la o situaţie de om

independent – presimţind că aş putea spera să fiu şi eu cu timpul ceva de seamă; acum, vă mărturisesc, descopeream fel de fel de sentimente şi de judecăţi privitoare la lucruri care se petreceau în mintea mea; în primul rând, aveam un temeinic principiu de dreptate şi cinste şi mă încerca o silă tainică faţă de faptele mele din trecut, ori de câte ori îmi aruncam ochii îndărăt, peste anii vieţii de altădată; acel ceva înnăscut, nici eu singur nu ştiam ce, care mă oprise odinioară de la primele josnicii ale tinereţii şi care îmi poruncea lăuntric, pe când nu eram decât copil, şoptindu-mi că eu trebuie să fiu un gentleman, n-a încetat să înrâurească asupră-mi, de data aceasta într-un chip de nedrescris; şi nu-mi ieşeau din minte nicio clipă cuvintele bătrânului sticlar către domnul pe care-l mustrase odinioară pentru că înjura, anume că a fi gentleman însemna a fi un om cinstit; că, fără cinste, firea omenească era decăzută şi degenerată; gentlemanul îşi bătea singur joc de îndatorirea de demnitate a obârşiei sale şi se aşeza mai prejos decât un cerşetor cu bun simţ. Aceste idei prinzând acum aripi în mintea mea, date fiind şi noile împrejurări, picurau în mine o tainică satisfacţie pe care nici n-o pot descrie. Era o bucurie nespusă pentru mine că păream să devin acum nu numai om, ci şi un om cinstit; şi-mi făcea mai mare plăcere că mă răscumpărasem din starea de vagabond înclinat la hoţii şi fărădelegi, cum mi se întâmplase de mic copil, decât că am fost slobozit din sclavie şi din mizerabila soartă a unui servitor vândut în Virginia. În minte aveam din plin înţelegere pentru toate greutăţile servitorului sau sclavului, căci simţisem acele greutăţi pe propria-mi piele şi îmi croisem anevoie drum prin viaţă, amintindu-mi ce însemnase munca amară şi supunerea, greutăţile şi suferinţa. Dar partea cealaltă a vieţii mele îmi tulbura însăşi pacea sufletului, îmi îngheţa sângele în vine şi îmi întorcea sufletul pe dos; gândurile la ea erau ca o reflecţiune asupra iadului şi a sufletelor sortite afuriseniei; mă izbeau cu groază, îmi era odioasă acea parte a vieţii mele şi mă înspăimântam să privesc înapoi, spre ea, încercând un fel de zvârcoliri ale inimii sau de tulburări nervoase, foarte

neplăcute liniştii mele lăuntrice.

Dar hai să privesc înainte, să cuget cum s-au schimbat lucrurile, ce fericit eram că puteam trăi prin propria-mi sârguinţă şi că nu mai aveam nevoie să fiu un ticălos şi să-mi câştig pâinea riscându-mă pe mine şi ruinând cine ştie ce familii cinstite; o! acest lucru avea în el ceva extraordinar de plăcut şi era mai ales o plăcere despre care nu ştiusem până atunci nimic. Ce lucru trist, să fii nevoit să faci rău ca să-ţi agoniseşti îmbucătura zilnică, de care nu te poţi lipsi; să fii obligat să te expui riscului de a legăna în ştreang mai iute decât celui de a muri de foame, şi să nu încetezi o clipă de a fi rău, de frică şi de nevoie.

Nu pot spune că aveam gânduri religioase cât de cât vrednice să fie luate în serios, ori că starea aceea ar fi izvorât dintr-o nelinişte a conştiinţei, ci era pur şi simplu consecinţa propriilor mele judecăţi şi urmarea faptului că ajunsesem a fi în stare de o dreaptă judecată asupra lucrurilor, într-o mai mare măsură decât înainte; mărturisesc totuşi că aveam o asemenea oroare faţă de viaţa plină de stricăciune pe care o dusesem, încât eram – în taină – uşurat şi simţeam un fel de plăcere gândindu-mă la nenorocirea abătută asupră-mi când cu înecarea mărfurilor de pe corabie, dar – deşi era o pierdere – nu puteam să nu fiu bucuros că bunurile acelea obţinute pe căi întunecate se duseseră şi că de fapt pierdusem ceea ce furasem; căci lirele acelea nu le privisem nicidecum ca ale mele, asemuindu-le focului într-un fuior, dacă le-aş fi amestecat cu ceea ce realizasem acum, lucruri dobândite în mod cinstit şi trimise parcă din cer ca să pună temelie prosperităţii mele; pe când cele pierdute ar fi fost doar ca o molie făcută să le consume.

În acelaşi timp, ceva îmi spunea că deşi asta era temelia noului meu început de viaţă, ea trebuia socotită totuşi numai ceva de suprafaţă, că nu era exclus ca să fi fost născut pentru lucruri chiar şi mai măreţe; că cinstea şi virtutea erau singurele în măsură să-i facă pe oameni bogaţi şi înălţători, să le dea în lume faimă şi importanţă şi că, prin urmare, pe ele trebuia să-mi aşez adevărata

temelie şi să aştept la timpul potrivit ceea ce putea să urmeze.

Pentru a-mi fi de folos în mărăcinişul tuturor acestor gânduri, deoarece învăţasem să citesc şi să scriu pe când eram încă în Scoţia, au început cam tot pe atunci să-mi placă mult cărţile şi mai ales am avut ocazia de a citi unele foarte vrednice de luat în seamă, cum ar fi *Istoria romanilor* de Tit Liviu, *Istoria turcilor, Istoria englezilor* de Speed şi alţii; *Istoria războaielor din Ţările de Jos, Istoria lui Gustavus Adolphus, regele Suediei, şi Istoria cuceririi Mexicului de către spanioli,* împreună cu încă multe altele, dintre care pe unele le-am cumpărat de la casa unui plantator care se prăpădise de curând, parte din lucrurile lui vânzându-se, iar altele le-am împrumutat.

Socoteam starea de acum ca fiind pur şi simplu însăşi tinereţea mea, deşi trecusem de treizeci de ani, deoarece în tinereţe nu învăţasem nimic, iar dacă treburile mele zilnice – care se dovedeau acum destul de multe – mi-ar fi permis, mulţumit aş fi fost chiar să mă duc asemenea copiilor la şcoală.

Totuşi soarta, care-mi mai rezerva şi altceva, mi-a scos în cale un prilej; anume, un foarte ager ins, venit ca infractor deportat de la Bristol, a căzut în mâna mea şi printre servitorii mei. Dusese o viaţă desfrânată, o recunoştea, şi ajungând într-o situaţie foarte amarnică, devenise omul tâlhar de drumul mare, lucru pentru care – dacă era prins – ar fi fost spânzurat; însă mai târziu, apucându-se de nişte pungăşii de rând, fiindcă îi lipseau ocaziile mai grase, a picat în capcană, a fost osândit şi deportat şi – după cum spunea el – era bucuros că totuşi scăpase doar cu atât.

Era un om foarte instruit şi observând eu asta, l-am întrebat dacă mi-ar putea indica o metodă cum să învăţ limba latină. El mi-a răspuns, zâmbind, că m-ar putea învăţa în trei luni, dacă i-aş face însă rost de cărţi sau chiar şi fără cărţi, dacă ar avea timp. I-am spus că – după câte cred – o carte ar fi mult mai potrivită în mâinile lui decât o săpăligă; şi i-am mai spus că dacă el îmi făgăduia să mă facă să pricep măcar atâta latină încât să pot citi şi înţelege

şi alte limbi cu ajutorul ei, apoi eu i-aş înlesni munca la care eram acum obligat să-l supun, mai ales dacă mă asigura că se va dovedi vrednic să primească o asemenea favoare din partea unui stăpân binevoitor. Pe scurt, l-am făcut să însemne pentru mine ceea ce însemnasem eu pentru binefăcătorul meu şi de la el m-am ales cu un fond de cunoştinţe infinit mai valoros decât preţul unui sclav şi decât plătisem eu pentru el, dar despre asta vom vorbi mai târziu.

În voia acestor gânduri, îmi vedeam cu voioşie de munca mea. Şi cum dispuneam acum de cinci servitori, plantaţia se dezvolta, încet dar sigur, şi creştea treptat, deşi nu repede; însă în al treilea an, cu ajutorul fostului meu binefăcător, am achiziţionat încă doi negri, aşa că aveam acum şapte servitori; şi deoarece defrişasem suficient teren ca să-i pot hrăni, nu mi-era de loc greu să le asigur întreţinerea; încât plantaţia mea a început să se mărească şi fiindcă trăiam fără nicio cheltuială personală, căci eram întreţinut pe socoteala fostului meu stăpân, cum încă îl mai numeam, şi aveam, în afară de asta, şi treizeci de lire anual, tot câştigul meu era investit spre a-mi spori plantaţia.

CAPITOLUL XI

Urc iute pe scara bogăţiilor şi a onoarei, vreme de doisprezece ani – Binefăcătorul meu moare – Pedagogul meu îmi înşiră felurite episoade din viaţa lui – Mă îmbarc pentru Anglia – Sunt luat prizonier de o corabie de piraţi francezi – Se mai pune mâna şi pe o corabie engleză – Cu privire la încărcătura ei –

Am continuat să-mi duc astfel viaţa timp de doisprezece ani şi foarte mult noroc am avut cu plantaţia mea, iar prin favoarea fostului stăpân, pe care acum îl numeam prietenul meu, mi-am găsit un corespondent la Londra cu care făceam negoţ: îi trimiteam tutunul meu cu corăbiile şi primeam în schimb mărfuri europene dintre cele de care aveam nevoie ca să fac să prospere plantaţia, mărfuri în cantităţi îndestulătoare ca să am de unde vinde şi altora. Între timp, bunul meu prieten şi binefăcător s-a stins din viaţă, iar eu am rămas foarte nemângâiat de această lovitură, căci moartea lui era într-adevăr o mare pierdere pentru mine; îmi fusese ca un tată, iar fără el eram acuma ca un străin părăsit, deşi cunoşteam şi ţara şi meseria destul de bine şi, de câtva timp în special, condusesem pentru el toate afacerile; totuşi acum, când sfătuitorul şi principalul meu sprijinitor pierise, mă simţeam ca pierdut, căci nu aveam niciun confident căruia să mă destăinui în toate ocaziile, ca mai înainte; şi-mi lipsea un leac. Mă găseam în orice caz într-o situaţie mai bună ca oricând, fiindcă rezistam prin propriile mele forţe; aveam o plantaţie foarte întinsă şi dispuneam de aproape şaptezeci de negri şi de alţi servitori. Într-un cuvânt, ajunsesem într-adevăr bogat, luând în consideraţie situaţia mea de la început, eu

care începusem – aş putea spune – de la nimic; adică nu plecasem de la niciun fel de rezervă, însă izbutisem să am un început, căci mă sprijineam pe prietenia şi umerii unui asemenea om; aşa că, de fapt, ce-mi mai trebuia alt fond? Căci dacă aş fi avut cinci sute de lire cu care să încep şi mi-ar fi lipsit în schimb ajutorul, sfatul şi sprijinul moral al unui asemenea om, nu m-aş fi găsit bineînţeles într-o mai bună situaţie: el însă mi-a făgăduit să facă om din mine şi aşa a făcut, iar într-o privinţă, pot spune că am meritat-o din partea sa, căci i-am adus plantaţia într-o asemenea stare de înflorire şi de rânduială, iar pe negrii săi într-atâta i-am făcut de ascultători, că de-ar fi plătit într-adevăr cinci sute de lire ca să se realizeze aşa ceva, putea să considere că făcuse o bună investiţie cu banii lui; munca era întotdeauna fără reproş, prosperă, în sfârşit aşa cum dorea el, şi toate lucrurile mergeau ca bobul după ploaie, toţi servitorii îl iubeau, ba chiar şi toţi negrii, cu toate că printre ei nu se mai cunoştea nimic despre natura vreunei crude pedepse ori severităţi.

Iar pe plantaţia mea proprie se întâmpla acelaşi lucru; am stăruit în aşa fel asupra judecăţii şi vibraţiilor inimii negrilor mei, încât ei mă slujeau cu voioşie şi, prin urmare, cu credinţă şi hărnicie; pe când, prin plantaţiile vecine, nu trecea nicio săptămână fără tot felul de ţipete, urlete şi vaiete de-ale sclavilor, fie în timp ce erau supuşi la tortură, fie numai de frica torturii, încât negrii lor, când stăteau de vorbă cu ai noştri, nu-şi doreau decât să moară şi să se ducă o dată – aşa cum se pare că socot ei că va fi după moarte – în ţara lor.

Dacă uneori dădeam peste un nerod şi ursuz, aşa cum este câteodată şi inevitabil, renunţam totdeauna la el şi-l vindeam, căci nu voiam să păstrez printre ei niciunul pe care sentimentul că este bine tratat să nu-l oblig să fie recunoscător; însă rareori întâlneam câte unii atât de răi, căci vorbindu-le simplu şi rezonabil, am constatat că până şi firea celor mai aspri dintre ei tot se supunea şi se îmblânzea; simţul propriului lor interes îi convingea mai curând sau mai târziu; iar dacă totuşi nu era aşa, apoi

starea de spirit contrarie era atât de generală printre oamenii mei, încât propriii lor tovarăşi ori compatrioţi le-ar fi fost împotrivă, lucru care ajuta să-i facă mai de înţeles, cel puţin într-o egală măsură cu toţi ceilalţi; şi toţi cei care găsesc că merită s-o încerce şi ei, vor descoperi cu uşurinţă că, după ce l-ai convins efectiv pe unul dintre negri, care prin autoritatea sa îi stăpâneşte pe toţi ceilalţi, să fie supus, îndatoritor şi cu recunoştinţă, el îi va face şi pe semenii lui la fel, iar asta în timp scurt, cu mai multă uşurinţă decât vă puteţi măcar închipui.

Acum eram şi plantator şi şcolar. Dascălul meu, după cum v-am arătat ceva mai înainte, era tare destoinic şi s-a dovedit a fi cu adevărat un om extraordinar; îmi dădea lecţii nu numai cu multă silinţă, dar şi cu un tact admirabil în ceea ce priveşte pedagogia, încât de pe atunci încă am putut să-mi dau seama că nu orice bun savant este potrivit şi de profesor şi că arta de a preda este cu totul diferită de aceea de a cunoaşte limba predată.

Dar omul meu era înzestrat cu amândouă darurile şi s-a dovedit a-mi fi de mare folos, iar eu am găsit motive în valoarea persoanei lui să mă arăt foarte binevoitor cu el, ţinând seamă de situaţia sa. O dată mi-am îngăduit să-l întreb cum s-a putut întâmpla ca el, care trebuie să fi avut o educaţie liberală şi nişte mari posibilităţi de a urca treptele vieţii, fusese capabil să ajungă în situaţii atât de mizerabile ca – bunăoară – aceea în care îl găsisem când l-a debarcat acolo pe ţărm? Am fost însă destul de precaut, punându-i o serie de întrebări care, după cum şi spuneam, ar fi putut să nu fie prea plăcute pentru el; dar, în compensaţie, i-am atras luarea aminte că dacă nu dorea să discute cu mine despre aşa ceva, îl voi scuza imediat şi nu-i voi lua-o în nume de rău; aşa am procedat, deoarece faţă de nişte oameni atât de mâhniţi trebuie să fim întotdeauna milostivi şi să nu-i punem să ne povestească despre persoana lor ceva ce i-a durut, sau lucruri pe care ei ar prefera să le ţină ascunse.

Pedagogul meu însă nu s-a ferit să-mi spună că, într-adevăr, a privi în urmă asupra vieţii sale trecute, însemna

un fel de *renovare dolorem*[4]*;* totuşi, găsea el, asemenea supărări îi erau folositoare acum, pentru a-l ajuta să se adâncească în acea pocăinţă la porţile căreia spera că se află cu sinceritate; şi cu toate că nu putea privi decât cu groază înapoi, la timpul ce şi-l cheltuise atât de greşit şi la însuşirile lui anapoda întrebuinţate, însuşiri cu care îl binecuvântaseră darnic proniile şi care l-ar fi sortit unei mai bune vieţi, totuşi el trebuia să se încarce de ruşine atât cât avea să fie voia Domnului şi partea hărăzită umerilor săi, deoarece mai înainte vreme se încărcase – neruşinat – cu vinovăţie; până când Dumnezeu, în a cărui milostivire încă mai spera, i-o tăiase scurt şi-l expusese dizgraţiei publice, deşi el n-ar fi putut spune de fapt că i se făcuse dreptate aşa cum merita, căci în cazul acela ar fi fost trimis spre veşnica disperare, iar nu în Virginia, unde să se pocăiască de cea mai stricată viaţă dusă pe lume de un om vreodată. Şi pedagogul meu ar fi continuat tot aşa, dar mi-am dat seama că vorbele lui sunt întrerupte de o încleştată luptă interioară, între mâhnire şi lacrimi.

Am încetat de a mai da vreo atenţie acestui lucru şi i-am spus doar că-mi pare rău de a-i fi pus atari întrebări, dar că fusese o simplă curiozitate a mea. Când vedeam că unele fiinţe ignorante, care n-au învăţat nimic şi cu care nu se poate discuta, ajung la mizerie şi ruşine, nu încercam în niciun fel să le scormonesc ungherele vieţii; când însă dăm de oameni învăţaţi, care avuseseră parte de altceva în viaţă, şi-i întâlneam pe nişte astfel de trepte joase, atunci ajungeam la concluzia că nenorocirea lor trebuie să fi fost pricinuită de ceva fără măsură de rău.

— Chiar aşa şi este, a recunoscut el, chiar aşa mi-a spus şi judecătorul când i-am cerut iertare în limba latină; el mi-a spus că atunci când un om cu asemenea învăţătură coboară până la săvârşire de fărădelegi, atunci el este mai puţin de iertat decât alţii, deoarece învăţătura pe care o avea i-ar fi dat posibilitatea să nu ducă lipsă de dezmierdările vieţii şi să fie mai puţin ademenit spre nelegiuiri.

[4] Reînnoire a durerii (lat.).

— Dar, domnule, a adăugat apoi, eu cred că în cazul meu s-a întâmplat ceea ce se întâmplă în cazul celor mai mulţi din răii lumii, anume că, fiind în mizerie e pentru că eşti rău; deoarece nevoia nu este numai o ispită, ci şi o ispită din acelea împotriva cărora firea omenească nu are puterea să reziste. Deci, cu atât mai bun – a urmat el – este acel Dumnezeu care îţi ia şi ispita, scăpându-te de nevoie.

Îmi dădeam prea bine seama de adevărul celor spuse, cunoscându-le din propriul meu caz, aşa că n-am mai adâncit discuţia; el însă a continuat, de bună voie:

— De acest lucru, domnule, a zis, îmi dau seama atât de bine, încât consider că situaţia în care am ajuns este cu mult mai puţin mizerabilă decât viaţa pe care o duceam înainte, fiindcă m-am eliberat de groaznica trebuinţă de a mai săvârşi blestemăţii, care a fost cândva ruina şi nenorocirea mea, deoarece trebuia să recurg la asemenea lucruri ca să-mi câştig pâinea, iar acum iată că nu sunt obligat să răpesc pâinea de la gura altora, prin jaf şi scandaluri; căci îmi primesc hrana, deşi o câştig muncind din greu, cu propriile-mi braţe, şi mulţumesc lui Dumnezeu pentru aceasta deosebire de situaţii.

Aici s-a oprit, apoi a continuat astfel:

— O, cât de mult este de preferat viaţa unui sclav din Virginia, faţă de a celui mai norocos hoţ din lume! Aici eu trăiesc mizerabil, însă cinstit; mi se face rău, dar eu nu fac rău, trupul meu este pedepsit, însă conştiinţa mea nu este încărcata. Şi, deoarece mă tot plângeam că nu am şi eu o dată răgaz, dar că voi începe să chibzuiesc de cum voi fi ceva mai despovărat de griji şi deci voi dispune de timp liber, iată că Dumnezeu mi-a dat acum timp berechet să mă căiesc.

În felul acesta a continuat mai multă vreme, mulţumind lui Dumnezeu, cred că din toată inima, pentru că fusese salvat din nenorocita viaţă pe care o dusese, chiar dacă mizeria lui ar fi fost acum de zece ori mai mare decât era.

M-am simţit în mod sincer mişcat de mărturisirea lui; cunoscusem atât de bine eu însumi deosebirea reală dintre cele două stări de conştiinţă, încât nu puteam rămâne de

piatră, deşi până atunci ştiam – trebuie s-o mărturisesc – prea puţin despre cele religioase. Fusesem şi eu un infractor în aceeaşi măsură ca şi el, deşi poate nu chiar atât de mare, numai că habar n-aveam de pocăinţă; nici nu priveam la nimic îndărăt ca la o fărădelege, ci ca la o viaţă ruşinoasă şi nepotrivită cu un gentleman, lucru care îmi venea mereu şi mereu în minte, după cum v-am spus-o de atâtea şi atâtea ori.

— Bine, am rostit eu, acum vorbeşti cu multă pocăinţă şi sper să fii sincer; dar care ar fi situaţia ta dacă ai fi eliberat din jalnica stare de acum, aceea a unui sclav care poate fi vândut pentru bani? Nu crezi că ai redeveni oare acelaşi nemernic?

— Martor mi-e Dumnezeu, mi-a răspuns el, că dacă aş crede aşa ceva, m-aş ruga din străfundul inimii să nu mai fiu eliberat niciodată, şi mai bine să rămân pe vecie sclav, decât să redevin un ticălos.

— Bine, m-am făcut eu că-l înţeleg, dar presupunând că ai fi din nou la ananghie, din nou în aceeaşi situaţie de a trebui să mori de foame, oare n-ai porni-o pe acelaşi drum?

Mi-a răspuns foarte tăios:

— Asta ne arată câtă nevoie avem de rugăciunea către Tatăl nostru cu „şi nu ne duce pe noi în ispită” şi de rugăciunea lui Solomon sau a lui Agar, cu „nu mă lăsa în sărăcie, ca nu cumva să fur”. Eu ar trebui să mă rog întotdeauna lui Dumnezeu să nu mă lase a recădea în capcanele cărora firea omenească nu le poate rezista. Dar, în oarecare măsură, sper că aş risca mai degrabă să mor de foame, decât să mă mai apuc de furat; totuşi, mă rog de asemenea, să fiu izbăvit de o astfel de primejdie, căci încă nu-mi cunosc puterile.

Acesta era, ce-i drept, un fel cinstit de a-mi vorbi şi cu adevărat desluşeam în el semne ale sincerităţii, o sinceritate vădită dealtminteri în tot ceea ce spusese, aşa încât nu-l puteam bănui. Cu ocazia altei convorbiri asupra aceluiaşi subiect, el a scos din buzunar un carneţel murdar, cu scoarţe de hârtie, în care cărcălise un fel de rugăciune în versuri, astfel ticluită încât cred puţini creştini de pe lume

ar putea subscrie la ea; şi mi-ar fi greu să nu amintesc de rugăciunea aceea, căci n-am mai întâlnit ceva asemănător niciodată în viaţa mea; versurile sunau după cum urmează:

Doamne! oricare-ar fi mâhnirile ce-mi sfâşie pieptul,
Pân' fărdelegea mea nu se-ndepărtează şi ea, nu-mi da tihnă;

Oricât de-ntunecată mi-ar fi ziua sau de ascuţită durerea,
O, nu lăsa ca necazul să înceteze şi păcatul să rămână.
În numele lui Iisus nu-mi îndepărta nenorocirea,
Până ce slobod şi triumfător harul nu va relua-n stăpânire

Tronul gol de unde păcatele mele pleca-vor
Şi nu va face din inima mea un ostatec de voie;
Până când harul nu-mi va supune-ntru totul sufletul,
Fie cucerirea ta deplină şi-adevărată supunerea.

Mai erau şi alte versuri asupra aceluiaşi subiect, dar ăsta era începutul; şi prin faptul că ele mă pătrunseseră până în măduva conştiinţei, mi le-am amintit de-atunci într-una, foarte clar, şi cred că mi le-am repetat mie însumi de peste o mie de ori.

Puteţi fi siguri însă că n-am mai stăruit să-mi vorbească, după ce mi-a răspuns aşa de neobişnuit, zguduindu-mi sufletul; lesne de observat că omul era un penitent sincer şi că mâhnirea lui nu izvora din pricina pedepsei pe care o îndura; deci starea sa nu constituia o parte din supărarea sa, ci mai curând era chiar recunoscător pentru ea, aşa cum aţi şi văzut; însă grija i-o da faptul că ajunsese să simtă şi-l durea înţelesul simţirii; i-o da gândul la viaţa stricată şi îngrozitoare pe care o dusese; gândul fărădelegilor săvârşite împotriva lui Dumnezeu şi a omului, gândul – mai ales – că nu-şi dăduse seama de adevărata mocirlă în care se găseşte până când nu ajunsese acolo unde se afla acum.

L-am întrebat dacă n-a avut astfel de reflecţii şi înainte sau curând după condamnare? Mi-a spus că Newgate (deoarece se pare că închisoarea de la Bristol se numeşte tot ca şi cea de la Londra) era un loc care arereori îi

îndemna pe oameni să se pocăiască, făcându-i în schimb adesea pe ticăloşi ceva mai ticăloşi, până ce învăţau să scuipe în derâdere şi pe Dumnezeu şi pe dracu. Dar că el putea totuşi privi în urmă cu satisfacţia de a putea spune că nici chiar atunci, acolo, nu se dovedise cu totul insensibil; nu simţise însă nimic atât de puternic încât să cumpănească măcar cât o privire smerită în sus spre cer; că, de fapt, privise adesea în sinea sa, chiar şi înainte de a ajunge la închisoare şi cugetase la viaţa lui trecută, cheltuită în zadar, atunci când intervalele dintre păcătoşeniile lui îi lăsau ceva timp de gândire şi uneori se întreba: „Încotro mă duc? La ce mă vor împinge în cele din urmă toate aceste lucruri? Şi unde se vor sfârşi? Păcatul şi ruşinea se urmează rând pe rând şi, cu siguranţă, că voi ajunge la spânzurătoare” Atunci, îmi dădu el asigurări, mă loveam cu pumnii în piept şi-mi spuneam: „O, stricăciunea stricăciunilor; când te vei pocăi?” şi, la fel de des, îmi răspundeam singur: „Niciodată! Niciodată, niciodată! Poate doar la închisoare sau în ştreang!”

— Apoi, îmi destăinui el, plângeam şi suspinam şi priveam cât priveam în urmă, la mizerabila mea viaţă, a cărei istorie poate că ar uimi lumea; dar, vai, ceea ce vedeam era atât de întunecat şi mă umplea de atâta groază, încât nu putem suporta; şi atunci mă refugiam în vin şi în tovărăşii vesele, ca să mă mai uşurez; acel vin ducea la excese, iar acele tovărăşii fiind întotdeauna cu făpturi la fel de stricate ca şi mine, rechemau ispita şi atunci toate reflecţiile mele se spulberau şi eu redeveneam acelaşi diavol ca şi mai înainte.

Rostise toată această mărturisire cu atâta aprindere încât chipul îi era zâmbitor, în timp ce vorbea, şi în acelaşi timp lacrimile îi tremurau totuşi în ochi, aproape continuu ţ căci trăia un fel de mâhnire încântătoare, dacă expresia asta ar putea fi nimerită când vorbim de aşa ceva.

Povestirea lui conţinea ceva ciudat pentru mine, şi a început să mă răvăşească într-un mod pe care nu-l înţelegeam; îmi plăcea să-l aud vorbind în legătură cu el şi totuşi, după aceea, îmi rămânea întotdeauna pe inimă un

fel de greutate, căreia nu-i puteam găsi niciun motiv şi nici nu-mi închipuiam spre ce tinde; sigur este că aveam o greutate pe suflet fără a fi în măsură s-o descriu ori să spun ce mă doare. Ei bine, el şi-a continuat povestirea.

— După asta; zice, am căzut în labele unui judecător pentru un lucru de altminteri neînsemnat, mai mult o bagatelă pe lângă nelegiuirile noastre celelalte; şi eu, care pentru o sută de jafuri, atât la drumul mare, cât şi altfel, cu istorisirea cărora s-ar umple o carte dacă le-aş înşira aici pe toate, ar fi trebuit, dacă eram înhăţat, să fiu pus în lanţuri şi dat spânzurătorii, iar dacă aş fi fost prins în public, fără îndoială că s-ar fi înfăţişat cel puţin douăzeci de inşi care să depună mărturie împotriva mea, eu, zic, am fost dus de graba şi pe ascuns într-o închisoare de la ţară, sub un nume greşit; eu, acela, ni-am pomenit judecat pentru o faptă măruntă, în iţele căreia nu eram vinovatul principal, şi bucurându-mă de privilegiul ordinului preoţesc, am obţinut favoarea de a fi deportat. Şi care credeţi, a urmat el, că a fost lucrul ce m-a mişcat cel mai puternic aducând binecuvântata schimbare despre care sper să pot spune că Dumnezeu a operat-o în sufletul meu? Nu alaiul fărădelegilor, ci minunile acelei providenţe pline de milă, care, atunci când a hotărât să se îndure de un om, adeseori îl poartă prin mărăcini, jale şi nenorocire pentru păcate mai mărunte, pentru ca prin el restul oamenilor să poată fi aduşi să vadă cum sunt cruţaţi de pedeapsa ce li se cuvine în numele vinilor mai mari de care ei ştiu că apasă asupră-le. Credeţi oare că atunci când mi s-a acordat favoarea deportării puteam rămâne într-adevăr nepăsător, când mă gândeam ce minune a bunătăţii divine trebuie să fie un asemenea lucru pentru unul ca mine, care meritasem în atâtea rânduri spânzurătoarea şi care ar fi trebuit să mor fără nicio tocmeală, dacă adevăratul meu nume ar fi fost cunoscut? Ori dacă s-ar fi dat de veste că dihania prinsă era un tâlhar atât de faimos ca mine? Cu asta a început întâia scânteie de pocăinţă căci fără îndoială mare e bunătatea creatorului nostru care ne cruţă atunci când ne pierdem dreptul asupra vieţilor noastre şi plin de milostivire e felul

prin care el ne salvează din nenorocirile în care ne scufundăm noi-înşine, când nu mai avem nicio cale de a ieşi singuri din încurcătură; faptul că el face din înseşi aceste mizerii mijloacele noastre de eliberare, şi scoate binele din rău pentru noi, în timp ce noi scoatem şi alegem însuşi răul din binele lui; zic, toate aceste lucruri sunt cu siguranţă cele mai puternice motive de pocăinţă de pe lume; şi cruţarea hoţilor de spânzurătoare aduce la pocăinţă pe mai mulţi decât spânzurătoarea însăşi.

— Este adevărat, a continuat el că groaza de pedeapsă lucrează puternic asupra minţii; la vederea morţii, oamenilor li se umplu sufletele de groază şi numaidecât aleargă la acea pocăinţă care – pe câte bănuiesc – este adeseori greşit înţeleasă, ea fiind de fapt numai un fel de nelinişte lăuntrică din ale cărei seminţe se naşte mâhnire pentru pedeapsa ce oamenii urmează s-o îndure; o uluire motivată de îngrozitoarea viziune a ceea ce va urma. Dar sentimentul de înţelegere a îndurării este cu totul altceva; el cuprinde toate pasiunile şi vibraţiile inimii şi provoacă o sinceră, neprefăcută groază, faţă de păcatul în sine; deoarece fărădelegea este o jignire împotriva binefăcătorului nostru, un act de josnicie şi ingratitudine faţă de el, care ne-a dat viaţa şi toate binecuvântările şi mângâierile vieţii şi care ne-a cucerit prin faptul că a continuat să ne facă bine, chiar şi după ce avea tot dreptul să ne nimicească.

Acesta, domnule, a subliniat el, a fost izvorul acelei pocăinţe întru care mă desfătez atât de mult acum, iată încântătoarea mâhnire, despre care am vorbit adineaori; ea este aceea care face ca pe chipul meu să se aşeze zâmbetul, în vreme ce din ochi îmi picură lacrimi, o bucurie pe care n-o pot exprima altfel decât mărturisindu-vă, domnule, că n-am trăit nicicând vreo mai fericită zi, de când am ajuns la vârsta de a mă putea mişca şi eu pe lume, ca aceea în care am debarcat în această ţară şi am început a munci pe plantaţia dumneavoastră, gol şi flămând, ostenit şi sleit de puteri, chinuit de frig într-un anotimp şi de căldură în altul; atunci am prins să judec căile

vieţii mele şi să văd deosebirea dintre suferinţele trupului şi zvârcolirile sufletului. Mai înainte mă desfătasem în belşug, iar aici mă lupt cu gustul hranei aspre; atunci mă lăfăiam în trândăvie şi dulce uşurinţă; acum, aici, muncesc până ce mădularele îmi cad uneori frânte; dar cu deosebirea aceasta privitoare la două feluri de fericiri în fiecare din cele două cazuri, anume că altă dată şi acolo aveam iadul în suflet, înotam în groază şi ruşine, eram o spaimă zilnică pentru mine însumi şi tot timpul nu aşteptam altceva decât un sfârşit nenorocit – pe când aici şi acum duc în suflet un calm binecuvântat, pecete şi prevestire a cerului, simţindu-mă plin de recunoştinţă şi umilit, adorând acea îndurare care m-a smuls din fălcile diavolului; cu deosebirea ori deosebirile acestea toate, care îmi umplu azi fiinţa, gândurile şi ceasurile mele trudite îmi sunt plăcute, munca mea a ajuns ca să-mi fie uşoară şi inima veselă. Azi nu mă culc niciodată pe culcuşul meu tare, fără să-l laud pe Dumnezeu cu cea mai aprinsă dragoste, nu numai pentru că nu mă aflu în groapa osândiţilor şi pentru că am fost salvat de la o moarte pe care o meritasem, ci şi pentru că nu mai hoinăresc pe dealul de la Shooter’s-hill, că nu mai sunt un tâlhar, o sperietoare şi o spaimă a oamenilor cinstiţi şi drepţi, un jefuitor al nevinovaţilor şi săracilor, un hoţ şi un ticălos care ar fi trebuit stârpit de pe pământ pentru siguranţa altora; dar şi pentru că am fost salvat de groaznica ispită de a păcătui ca să-mi întreţin desfrâul, şi de a face ca un viciu să fie necesar altui viciu; şi asta, depun eu mărturie, este suficient ca să îndulcească şi cea mai amară mâhnire şi să-l facă pe oricare om să fie recunoscător că se află în Virginia sau indiferent în ce alt loc şi liman chiar şi mai rău, dacă poate exista aşa ceva.

Mi-a dezvoltat apoi o părere a lui, că dacă s-ar putea dezvălui chipul cerului şi al iadului şi să fie arătate aşa cum sunt ele, iar oamenii ar fi în stare să le vadă clar şi distinct, de o parte bucuriile şi slava şi copleşitoarea fericire a unuia, de cealaltă – ororile celuilalt, şi să facă o judecată asupra amândurora după omeneasca putere a raţionamentului nostru, cerul ar avea un mai puternic şi înrâuritor efect

pentru îndreptarea lumii, decât iadul; dar despre lucrul ăsta am mai stat noi de vorbă după aceea de multe ori.

În cazul în care m-ar întreba cineva cum am fost în stare să ascult toate acestea şi să nu mă tulbur de loc, mai ales când ele se potriveau în atâtea privinţe cu propriul meu caz şi cu prima parte a vieţii mele, voi răspunde singur la întrebarea asta imediat. Totuşi, faţă de el nu luam seamă la zbuciumul din mine, căci el avea cu totul alte păreri despre stăpânul său decât aveam cu însumi; şi nici nu m-am apucat, aşa cum uneori se obişnuieşte în asemenea cazuri, să-i fac vreo destăinuire legată de propria mea poveste, doar că din când în când nu scăpăm prilejul de a-l informa că eu nu venisem în Virginia în calitate de răufăcător şi că nu fusesem deportat, lucru care era destul de necesar să fie precizat, având în vedere câţi dintre locuitorii de pe acolo aparţineau acestor categorii, cu toate că trăiau acum foarte bine.

Cât despre mine însumi, era suficient că mă aflam azi într-o bună situaţie materială, nu era treaba nimănui să ştie ce fusesem mai înainte şi – cum în mare măsură de-abia dacă-mi mai aduceam şi eu aminte de pe urma cărei nenorociri iniţiale ajunsesem în această ţară, sau că fusesem vreodată servitor altfel decât de bunăvoie; şi cum nu era câtuşi de puţin în interesul meu să mă dau singur de gol, am păstrat în taină şi sub tăcere acest capitol al vieţii mele; şi totuşi, îmi era imposibil să ascund tulburarea în care mă aflam de fiecare dată când el aducea vorba despre cele povestite. Până atunci continuasem să trăiesc pe temeiul unei păreri asupra lucrurilor, izvorâtă doar din aparenţa lor, după cum lucrurile mă influenţau în bine sau în rău, socotind că partea fericită şi cea nefericită a vieţii ar alcătui-o cele care îmi dădeau mie plăcere sau mâhnire.

După cum nu aveam niciun fel de educaţie, decât atâta cât aţi auzit, tot aşa nu aveam niciun fel de învăţătură şi nicio cunoştinţă în legătură cu religia şi însemnătatea ei; şi cu toate că acum eram oarecum în căutarea religiei, ea era doar o căutare – ca să zicem aşa – asupra lumii, ca să văd ce fel de lucru sau ce fel de tărâm e lumea, şi ce se făptuise

în ea; cât şi despre cel care a făptuit-o, zău că nu a existat vreodată creatură dintre toate cele ieşite din mâinile lui, cu suflet în ea, care să fie atât de total lipsită de cunoaşterea lui Dumnezeu, cum eram eu, şi care de asemenea să se fi interesat atât de puţin de el.

Însă felul de a vorbi, serios şi plin de căldură al acestui tânăr, a început să aibă felurite efecte asupra mea şi m-am pomenit spunându-mi mie însumi: „Cugetările acestui om sunt cu siguranţă foarte juste; dar ce fel de făptură sunt eu şi cum am dus-o în lume până acum?! Eu care nu mă dumirisem ca el asupra atâtora, nici măcar o dată în toată viaţa; care nu spusesem nici măcar: „Doamne, îţi mulţumesc pentru toate cele de la care am fost salvat, sau pentru toate lucrurile la care am ajuns în lume; şi totuşi, viaţa mea a fost la fel de plină de peripeţii şi am fost salvat în mod la fel de miraculos de primejdii şi de la fapte rele, şi de câte alte lucruri de acest fel, ca şi tânărul acesta; şi dacă puterea care a făcut să treacă toate acestea a fost aceea a unei mâini invizibile, şi dacă ea a făcut-o în semn de îndurare faţă de mine, eu ce am făcut în schimb? Şi unde am trăit eu!? Să-mi fie oare dat să fiu cea mai necugetată şi mai nerecunoscătoare dintre toate făpturile?

Acest lucru a început cu adevărat să mă preocupe din ce în ce mai mult, şi să mă facă foarte melancolic; dar în ce priveşte religia, pricepeam atât de puţin din tainele ei, încât dacă m-aş fi hotărât la ceva de soiul unui nou fel de viaţă, ori să mă apuc de o schimbare lăuntrică a mea, după canoane religioase, n-aş fi ştiut nici cu ce să încep, nici ce să fac în privinţa asta.

Într-o zi s-a întâmplat că tânărul meu mentor sau dascăl, căci aşa îl numeam întotdeauna, să aibă Biblia în mână şi să se uite în ea, aşa cum făcea el de obicei, de mai multe ori pe zi, fără ca eu să pricep de ce. Văzând Biblia, i-am luat-o din mână şi m-am apucat să mă uit înăuntru, lucru pe care îl făcusem atât de puţin mai înainte vreme, încât cred că pot spune fără a greşi, că nu citisem niciodată un capitol întreg dintr-însa, toată viaţa mea. Tânărul vorbea despre Biblie doar ca despre o carte, spunând de unde o

avea, şi cum o adusese în Virginia, iar la un moment dat, într-un fel de extaz, a luat-o şi a sărutat-o. „Această binecuvântată carte! a rostit, ea e singura comoară pe care am adus-o cu mine din Anglia; şi a fost pentru mine o comoară întremătoare, căci n-aş fi vrut să rămân fără ea în mâhnirile mele pentru niciun alt tezaur din lume”, şi a continuat să vorbească astfel.

Eu care nu aveam nicio noţiune despre ce voia să spună, ci numai – după cum vă aminteam – câteva gânduri copilăreşti în legătură cu semnele providenţei în lume şi cu purtarea ei milostivă faţă de mine, am luat – cum spun – cartea aceea din mâna lui şi m-am apucat să mă uit într-însa, iar cartea s-a deschis la Faptele Apostolilor XXVI, unde Agripa grăieşte către Sf. Pavel: „cu puţin de nu mă îndupleci să mă fac şi cu creştin”.

— Cred, am spus eu, că aici este o frază care mi se potriveşte întrutotul, ca urmare a lungii tale istorii despre tine însuţi, şi mai că trebuie să rostesc şi eu înaintea ta aceste cuvinte, aşa cum le-a rostit guvernatorul din cartea aceasta înaintea lui Pavel; şi i-am citit cuvintele acelea.

El a roşit auzind textul şi a răspuns:

— V-aş putea răspunde exact cu cuvintele cu care i-a răspuns apostolul în versul următor: „Aş vrea ca tu să fii întrutotul cu mine, doar fără de aceste lanţuri”.

Eram acum trecut de treizeci de ani, după propriul meu calcul, pe cât îmi era mie cu putinţă să-mi ţin socoteala vârstei. Întrucât nu aveam pe nimeni care să-mi fi ştiut vreodată începutul; eram, zic, trecut de treizeci de ani şi înfruntasem destule încercări de toate felurile; însă cum fusesem părăsit cu totul, încă de prunc şi total lipsit de învăţătură în juneţea mea, tot aşa eram cu desăvârşire neştiutor de orice cunoştinţă pe lume care să merite cât de cât numele de religie; şi clipa aceea era prima din viaţa mea când în inimă îmi pătrundea o noţiune privitoare la lucrurile religioase. Eram surprins de felul de a vorbi al acestui om şi surprins în mai multe chipuri, îndeosebi de faptul că el vorbea cu atâta simţire despre împrejurări apuse ale vieţii sale, iar acestea erau atât de asemănătoare

cu ale propriei mele vieţi încât de câte ori făcea o deducţie din propria lui stare de acum sau motiva trecerea sa dintr-o situaţie în alta, în mintea mea izbea ceva ca un glonte ieşit dintr-o puşcă, dat fiind că nu aveam nicio cunoştinţă – aşa cum avea el – despre altceva mai bun, pentru care să fiu recunoscător; în schimb, fusesem eliberat şi ridicat în lume, făcut stăpân, şi înstărit, şi mă aflam într-o situaţie bună, deşi ridicat din exact aceeaşi viaţă nenorocită şi plină de umilinţă în care era acum el, aceea adică de sclav vândut: doar că el încă mai rămăsese să se zbată în apele ei, deci dacă păcatul său fusese mai mare decât al meu, apoi şi nenorocirea lui era – iată – cu mult mai mare.

Acest motiv de recunoştinţă a sfredelit adânc în mintea mea şi a apăsat greu asupră-mi; şi iar mi-am amintit că îi eram recunoscător în cel mai înalt grad vechiului meu stăpân, care mă ridicase de jos şi că trebuia să iubesc până şi numele lui sau, cum s-ar spune, până şi pământul pe care călca el; dar nu mă gândisem nici măcar o data la o recunoştinţa ceva mai înaltă, nu, nici atâta cât să rostesc măcar o dată, ca fariseul, „Doamne, îţi mulţumesc”, pentru înrâurirea pe care providenţa trebuie s-o fi avut asupra întregii mele vieţi.

Iată ce mă încurca nespus, încât eram foarte gânditor şi trist; însă în privinţa aceasta, noul meu dascăl îmi era un reazim reconfortant şi zi de zi învăţam câte ceva de la el; drept care i-am spus într-o dimineaţă părerea mea, că ar trebui poate să se lase de a mă mai pregăti la latină şi să mă înveţe mai bine religia.

Mi-a vorbit cu multă modestie că el nu ar fi în stare să mă informeze asupra niciunui lucru pe care cu să nu-l ştiu şi mi-a propus să citesc zilnic scripturile, drept cel mai sigur izvor de învăţătură, l-am răspuns la acestea cu vorbele famenului către Sf. Filip, când apostolul l-a întrebat dacă înţelegea ce citeşte: „Cum aş putea, dacă nu mă călăuzeşte cineva?”

Stăteam de vorbă adesea despre subiectul acesta şi am găsit atâtea motive să cred că aveam în faţă un sincer pocăit, încât nici nu pot vorbi altfel despre el în tot ce am

de spus privitor la persoana lui. Totuşi, n-aş putea spune că gândurile mele ajunseseră într-adevăr a se fi pârguit pentru o preschimbare sufletească înaltă; simţeam oarecare nelinişte cugetând la viaţa mea trecută, iar acum trăiam – ca şi înainte de a-l cunoaşte pe el – o viaţă foarte la locul ei şi sobră, veşnic prins de treburile mele şi fără să mă dăruiesc niciunei patimi de niciun fel; cât despre a mă pocăi, aşa cum făcuse acest om, n-aş putea spune că aveam în minte toate acele convingeri care să mă împingă la aşa ceva şi-mi lipsea şi un fond de cunoştinţe religioase care să mă sprijine la străbaterea unui astfel de drum; aşa că pornirea aceasta mi s-a şters pe încetul din suflet, cum se întâmplă în genere cu atari lucruri, acolo unde primele vibraţii nu cunosc o destul de adâncă rezonanţă.

Între timp, cum el îmi tot vorbea la nesfârşit despre propriile-i nenorociri şi încerca să mi le tâlcuiască pe toate în chip foarte metodic, convorbirile noastre erau întotdeauna serioase şi cu greutate şi nu ne îngăduiau niciun fel de hlizeală ori de glumă între noi, chiar şi când nu ne preocupau musai discuţiile religioase. El îmi citea din istorie; şi acolo unde duceam lipsă de cărţi, îmi dădea noţiuni despre lucrurile omise din istoriile noastre moderne sau – cel puţin – pentru care numărul cărţilor noastre nu era încă îndestulător. Prin astfel de lucruri, a trezit în mine o sete nepotolită de a vedea câte ceva din ceea ce se întâmplă pe lume, cu atât mai mult cu cât pe vremea aceea întreaga lume era încleştată mai mult sau mai puţin în luptă, căci era pe timpul marelui război în care regele Franţei se poate zice că lupta împotriva tuturor puterilor din Europa.[5]

Acum ajunsesem să mă consider ca un om îngropat de viu într-o îndepărtată parte a lumii, unde nu puteam vedea absolut nimic şi unde nu auzeam decât foarte puţin din ceea ce era de văzut, iar puţinul acesta, abia la peste o jumătate de an după ce se întâmplase, iar uneori după un an sau chiar şi mai mult; şi, într-un cuvânt, adesea îmi venea iar în minte vechea mustrare, anume că nici viaţa pe

[5] Aluzie la războaiele lui Ludovic al XIV-lea (1638–1715).

care o duceam acuma nu era încă o viaţă de gentleman. Era, ce-i drept, mult mai aproape de aşa ceva decât viaţa – să spunem – a unui borfaş ori, ca să luăm un şi mai apropiat exemplu, decât viaţa unui sclav vândut; dar, mai pe scurt, ea nu se potrivea cu ceea ce trebuie şi nu-mi da nicio satisfacţie. Acum aveam şi o a doua plantaţie, foarte întinsă, şi treburile mergeau foarte bine. Dispuneam pe cuprinsul ei de aproape o sută de servitori de diferite feluri şi de un supraveghetor care pot spune că nu-mi oferea niciun motiv de a nu avea încredere în el şi dacă n-aş fi avut şi a treia plantaţie, trecută în mâinile mele de curând, pe care trebuia să mă strădui s-o pun însă pe roate, apoi n-ar fi existat nimic altceva care să mă împiedice să plec încotro aveam chef.

Totuşi, am început acum să-mi fac în gând planuri pentru o călătorie în Anglia, hotărându-mă să procedez după cum voi găsi de cuviinţă, dar cu o hotărâre tainică de a căuta să văd cât mai mult din lume, dacă îmi va fi cu putinţă, şi să mă bucur cu mintea de acele lucruri despre care până atunci nu aveam decât idei vagi, de prin cărţi.

Prin urmare, am dat bătaie să pun bine pe picioare cea de a treia plantaţie, ca după aceea să poată fi ori dată în arendă ori lăsată în grija unui supraveghetor, după cum aveam să cred că e mai nimerit.

Iar dacă m-aş fi hotărât s-o las în seama unui supraveghetor sau a unui administrator, nimeni de pe lume nu putea fi mai potrivit pentru asta decât mentorul meu; însă nu mă puteam gândi încă să mă despart de el, de omul care trezise în mine dorinţa de a călători şi pe care hotărâsem să mi-l fac tovarăş de călătorie.

Totuşi, au mai trecut încă trei ani până să reuşesc să pun totul în ordine, ca să pot părăsi apoi ţara. Între timp, l-am eliberat pe mentorul meu de obligaţiile lui şi aş fi voit să-i redau şi libertatea, însă – spre marea mea dezamăgire – am aflat că nu puteam obţine pentru el împuternicirea de a pleca în Anglia până când nu-i expira osânda notată în certificatul de deportare, care era înregistrat; aşa că l-am făcut supraveghetor deocamdată şi prin aceasta l-am

ridicat încetul cu încetul înspre o perspectivă de a trăi în acelaşi fel ca şi mine, suind aceleaşi trepte pe care şi eu le suisem, ajutat de binefăcătorul meu, doar că nu i-am înlesnit să se apuce de plantat pe cont propriu, aşa cum îmi înlesnise mie fostu-mi stăpân, şi nici n-aş fi fost în situaţia s-o fac; hărnicia însă şi sârguinţa onestă a acestui om l-au făcut să se elibereze chiar fără a fi fost ajutat mai mult, prin aceea că – după cum v-am spus – l-am numit supraveghetor, ceea ce era pentru el doar o uşurare de moment şi o slobozire din cătuşele muncii grele şi ale ane-voiosului trai pe care-l îndurase ca sclav.

Totuşi, în postul încredinţat el s-a purtat cu atâta credinţă şi hărnicie, încât şi-a făcut o bună reputaţie în tot ţinutul; iar când m-am întors eu înapoi, l-am găsit într-o situaţie cu totul diferită de aceea în care îl lăsasem, afară de faptul că a rămas administratorul meu principal timp de aproape douăzeci de ani, după cum veţi afla treptat.

Menţionez aceste lucruri mai pe larg, pentru ca – dacă s-ar întâmpla ca vreunuia dintre amarnicii păcătoşi ce ar avea nenorocirea să ajungă în împrejurări asemănătoare cu acestea, să-i cadă în mână şi să vadă cele înşirate de mine aici – să poată învăţa următoarele scurte lecţii din pildele de mai sus.

I. Că Virginia şi deportarea ar putea fi cel mai fericit loc şi cea mai fericită stare în care s-au găsit ei vreodată pe lume, deoarece, printr-o sinceră pocăinţă şi o sârguinţă activă în munca la care sunt puşi, se văd efectiv abătuţi de la o viaţă de adevărată stricăciune şi aşezaţi într-un angrenaj cu totul nou, în care nu mai întâlnesc niciun fel de ispită la vreuna din nelegiuirile săvârşite mai înainte, însă au o perspectivă de viitor indiscutabil avantajoasă.

II. Ca în Virginia, chiar cea mai josnică făptură şi mai demnă de dispreţ, după ce i-a expirat osânda, poate fi sigură, dacă vrea totuşi să se străduie, cu destoinicie şi bună gospodărire în munca de acolo – că o să trăiască bine şi (presupunând ca are parte de viaţă şi de sănătate) o să se îmbogăţească.

Fiindcă acesta este un bun la care are dreptul şi cel mai

nefericit păcătos de pe lume (după a mea părere un criminal deportat este mult mai fericit decât cel mai înfloritor hoţ care nu a fost încă prins) – şi asta în întreaga ţară; iar acei sărmani tineri care trec oceanul de bună voie, să se ducă în ţinuturile de care vă spun, nu sunt nici ei atât de greşiţi cum o cred poate unii; căci, pentru a obţine să fie transportaţi până acolo şi plasaţi, ei se obligă de bună voie la muncă forţată şi nu sunt greşiţi, admiţând mai ales că personajele pe mâna cărora ajung se poartă cât de cât cinstit cu dânşii; căci, deoarece e de presupus că toţi aceşti bieţi oameni habar nu au de mai înainte pe ce drum s-o apuce, sau că au greşit în comportarea de până atunci, în Virginia sunt siguri că de la început li se va purta de grijă şi, după ce le expiră osânda, li se va asigura posibilitatea ca să-şi poarte ei singuri de grijă. Dar mă întorc la povestea mea, în care începe acum un nou capitol.

Îmi făceam, în sfârşit, pregătirile pentru plecarea în Anglia. După ce pusesem la punct situaţia plantaţiei, dând-o pe nişte mâini credincioase şi întru totul pe pofta inimii mele, cea dintâi grijă a fost să mă aprovizionez cu un stoc de mărfuri şi cu bani suficienţi pentru a face faţă oricăror împrejurări ivite în străinătate şi care să-mi permită îndeosebi să fac un mare transport la înapoierea în Maryland, cu mărfuri pentru nevoile şi aprovizionarea tuturor plantaţiilor mele; când însă am ajuns ca să examinez mai de aproape călătoria, mi-a venit în minte că n-ar fi prudent să-mi îmbarc toată încărcătura pe bordul aceleiaşi corăbii cu care plecam; aşa că am expediat în mai multe rânduri vreo cinci sute de lăzi de tutun, cu diferite corăbii care se îndreptau spre Anglia, dându-i de veste corespondentului meu că aveam să mă îmbarc şi eu aproximativ la cutare dată, ca să traversez oceanul, şi dându-i dispoziţii să mă asigure pentru o sumă considerabilă, proporţională cu valoarea încărcăturii mele.

Cam la vreo două luni mai apoi, am plecat şi m-am îmbarcat pentru Anglia, pe o corabie solidă, cu douăzeci şi patru de tunuri, pe care încărcasem vreo şase sute de lăzi de tutun şi am părăsit promontoriile Virginiei în ziua de 1

august. Am făcut o călătorie foarte mohorâtă şi aspră, în primele două săptămâni, deşi călătoream într-un anotimp atât de bine cunoscut pentru vremea lui bună.

După ce plutisem pe mare vreo unsprezece zile, iar în cea mai mare parte a timpului vântul suflase foarte puternic dinspre vest, sau între vest şi nord-vest, ceea ce a făcut să fim duşi mult mai departe înspre est decât merg marinarii în cursa lor obişnuită către Anglia, am avut parte de o furtună grozavă, care ne-a ţinut cinci zile, cea mai mare parte din timp suflând năpraznic de tare, din care cauză am fost nevoiţi să fugim cu vântul drept în spate, cum spun marinarii, indiferent unde ne era dat să ajungem. De pe urma furtunii aceleia, corabia noastră a avut mult de suferit şi ne-am ales şi cu câteva spărturi, dar nu atât de grave încât să nu poată fi astupate prin sârguinţa marinarilor; totuşi, căpitanul, după ce a mers un timp, cum a putut, împotriva vremii rele şi a valurilor care se ridicau foarte înalte, s-a hotărât în cele din urmă să se îndrepte spre Bermude.

Nu eram destul de bun marinar ca să înţeleg bine motivul certurilor dintre ei, dar în cursa lor spre insule au depăşit – pare-se – latitudinea şi apoi n-au mai putut ajunge de loc înapoi la insulele Bermude. Căpitanul şi secundul aveau păreri foarte diferite cu privire la asta, calculele lor deosebindu-se unul de altul mult mai mult ca de obicei, căci furtuna îi împinsese puţin mai departe decât şi-au dat ei seama. Căpitanul, care era un om categoric, l-a insultat pe secund cu privire la greşeala asta şi l-a ameninţat c-o să-l denunţe pentru greşeala sa de îndată ce vor ajunge în Anglia. Secundul era însă un excelent cunoscător în ale mării şi un marinar cu experienţă, dar pe lângă asta era şi un ins modest; şi cu toate că a stăruit foarte asupra faptului că avea dreptate, omul a făcut-o în termeni totuşi plini de respect şi aşa cum de fapt îi şedea bine; după mai multe zile de ceartă, însă, când vremea a început să se domolească şi cerul să se mai însenineze, astfel încât să poată să-şi facă observaţiile şi să ştie exact unde se aflau, atunci s-a văzut că adevăratul calcul corect fusese acela al

secundului, iar căpitanul cel ce greşise, căci – iată – se aflau la latitudinea de 29 grade, eu totul în afara drumului spre Bermude.

Secundul n-a făcut nicidecum uz în mod necuviincios de această descoperire, iar căpitanul, convingându-se, a recunoscut cavalereşte – faţă de el – greşeala şi astfel s-a terminat cu mânia dintre ei; dar întrebarea următoare era ce trebuia făcut acum. Unii erau de părere s-o ia într-o direcţie, alţii în alta, cu toţii recunoscând însă că nu erau în stare să-şi continue cursa direct spre Anglia, decât dacă ar fi avut un vânt dinspre sud sau sud-vest, ceea ce nu ne fusese dat de soartă de când o pornisem pe mare.

Până la urmă, au hotărât de comun acord să cârmească spre insulele Canare, care erau uscatul cel mai apropiat unde puteam totuşi ajunge, în afară de insulele Capului Verde, situate prea departe spre sud, aşa încât era preferabil să le evităm. Prin urmare, s-au îndreptat spre nord-est, iar vântul continuând să bată dinspre vest, sau dinspre nord şi vest, am mers bine şi, cam în cincisprezece zile de plutire, am ajuns la Píco Tenerife, un uriaş munte de pe una din insulele Canare. Acolo ne-am odihnit, am făcut rost de apă proaspătă, de ceva provizii tot proaspete şi de un vin excelent şi din belşug, dar n-am găsit niciun port în care să intrăm ca să putem avea grijă de corabie, care acum era plină de spărturi şi lipsită de rezistenţă, după atâta vreme rea; aşa că am fost obligaţi să ne descurcăm cum am putut şi noi mai bine şi s-o pornim iarăşi pe mare, după ce n-am plutit pe lângă insulele Canare decât patru zile.

De la Canare am avut vreme acceptabilă şi o mare liniştită, până ce am ajuns în strâmtori, cum îi spun marinarii intrării în canalul Britanic[6], iar vântul bă tind puternic dinspre nord şi nord-vest, ne-a obligat să ne menţinem departe în larg, după expresia folosită la intrarea noastră în Canal, când – ce să vezi? – în zorii zilei a apărut un vas francez, crucişător sau vas-pirat, nu ştiu, cu douăzeci şi şase de tunuri şi s-a luat după noi, cu toate pânzele pe care le

[6] Canalul Mânecii.

putea el întinde. Pe scurt, căpitanul nostru a schimbat cu ei una sau două salve laterale, ceea ce a fost îngrozitor pentru mine, căci nu mai văzusem niciodată asemenea demonstraţie, iar tunurile francezilor au făcut ravagii printre noi, ucigând şi rănind şase dintre oamenii noştri cei mai buni.

Pe scurt, după o luptă destul de lungă ca să ne arate clar că – dacă nu voiam să fim luaţi prizonieri – nu ne rămânea decât să ne scufundăm lângă corabia lor, căci nu era chip să mai aşteptăm de undeva vreo scăpare, duelul fiind şi aşa de o durată menită să salveze onoarea căpitanului; după o astfel de luptă, spun, am căzut prizonieri, iar corabia noastră a fost dusă la St. Malo,

Nu eram prea îngrijorat de pierderea lucrurilor de pe corabie, căci ştiam că dispun de destulă avere, aflată într-un loc sau în altul; dar m-am speriat de felul cum am fost despuiat tu o mare îndemânare de tot ce aveam asupra mea şi cum mi s-au luat aproape toate hainele de pe mine, eu neputându-mă nici măcar mişca; iar după ce s-a găsit cineva care să-l informeze pe căpitanul vasului-pirat că cu nu eram decât un pasager şi că eram în acelaşi timp negustor, căpitanul m-a chemat la el şi s-a interesat de situaţia mea şi, auzind chiar de la mine cum se purtaseră ai săi, i-a obligat pe marinari să-mi dea îndărăt o haină, o pălărie şi o pereche de ghete, pe care mi le scoseseră şi smulseseră, iar el mi-a dat un halat de-ai lui pe care să-l port cât timp aveam să rămân pe corabia sa şi, ca să recunosc totuşi ceea ce se cade recunoscut, m-a tratat foarte bine.

Totuşi, pe lângă faptul că am fost făcut prizonier, am avut şi neplăcerea de a fi deţinut pe bordul crucişătorului şi de a vedea cum corabia în care călătorisem a fost dată pe mâna unui echipaj francez şi trimisă, după cum v-am spus, către St. Malo; ei, asta a însemnat o mare supărare pentru mine după aceea, când fiind şi eu dus la St. Malo, am aflat în legătură cu corabia noastră că fusese luată înapoi de către un vas de război englez, şi dusă la Portsmouth.

După ce corabia ne-a fost trimisă mai departe, piratul şi-

a continuat croaziera la gura Canalului încă o vreme, dar n-a mai pus laba pe nicio altă pradă; în cele din urmă, au reperat o pânză care s-a dovedit a fi de aceeaşi naţionalitate cu a lor, şi tot a unor piraţi ca şi ei, de la care au aliat că, deoarece în Anglia ajunseseră veşti despre faptul că prin strâmtori umblau de colo până colo nişte vase-pirat franceze, plecaseră trei vase de război engleze, din Plymouth, cu scopul de a patrula prin Canal şi de a ne ieşi cu siguranţă în cale. Aflând vestea, iată că francezul, un tip îndrăzneţ şi viteaz, departe de a se da în lături de la treaba lui, cârmeşte către nord-est, spre Canalul St. George şi la latitudinea de 48 grade şi jumătate, din nefericire pentru el, îi iese în cale o corabie engleză, mare şi bogată, ce se îndrepta spre casă venind din Jamaica; era în zori de zi şi cer foarte senin, când un om din vârful catargului a strigat: „O pânză!” Eu de fapt speram să fie vasul de război englez şi, după graba şi îngrămădeala în care îi vedeam, pregătind totul pentru luptă, am tras concluzia că aşa era şi am ieşit din hamacul meu, căci nu aveam o cabină în care să mă culc, pentru ca să văd ce se petrece; dar în curând mi-am dat seama că speranţele mi se dovediseră deşarte şi că lucrurile stăteau exact pe dos; căci corabia se îndrepta în momentul acela spre nord, ca să ajungă la coasta Irlandei, şi se afla la tribord faţă de corabia noastră, iar până să mă alunge de acolo, am putut vedea că piraţii îşi întinseseră toate pânzele în plin vânt şi începuseră s-o urmărească, apropiindu-se foarte repede. Pe de altă parte, era clar că şi corabia aceea îi văzuse pe ei şi că marinarii de pe ea ştiau cu cine au de-a face; iar ca să scape de piraţi, mergeau înainte cu toate pânzele sus, îndreptându-se către coasta Irlandei, ca să se adăpostească acolo în port.

Era foarte clar că vasul nostru pirat o depăşea de departe ca viteză, parcurgând câte două picioare la unul, iar către seară a ajuns-o din urmă. Dacă englezii ar fi fost în stare să mai reziste măcar încă vreo şase ore, ar fi atins râul Limerick, ori s-ar fi aflat undeva prin apropiere de coastă, astfel că noi nu ne-am mai fi aventurat să-i atacăm; dar i-am ajuns din urmă, iar căpitanul urmăriţilor – când a văzut

că alt leac nu există – a oprit vitejeşte şi s-a pregătit de luptă. Era o corabie cu treizeci de tunuri, dar cufundată adânc în mare, deoarece spaţiul dintre punţi îl avea încărcat cu mărfuri şi marea era şi ea destul de agitată, aşa că victimele nu-şi puteau pune în funcţie tunurile de pe puntea inferioară; totuşi, în cele din urmă, au riscat să deschidă uşile sălii de mese a ofiţerilor şi să tragă cu trei tunuri pe o parte; dar cel mai rău lucru pentru corabia aceea a fost că era greoaie la plutit, fiind prea încărcată, aşa că francezul meu, care venise repede chiar în apropierea ei, a şi dat drumul la o salvă laterală, pregătindu-se apoi numaidecât pentru alta. Totuşi, cum şi cei atacaţi aveau echipaj bun, marinarii englezi n-au stat nici ei cu braţele în sân, ci ne-au trimis şi ei salve laterale, cu multă dibăcie şi din toată inima şi, dacă la primul atac, văzusem că francezii au avut o mulţime de oameni ucişi, apoi la al doilea a fost şi mai groasă, căci corabia engleză, deşi nu naviga atât de bine ca francezul, era o corabie mai mare şi mai solid construită, iar când noi (francezii) ne-am repezit din nou spre ei, englezii s-au apropiat cu îndrăz-neală şi s-au aşezat cumva de-a curmezişul prorei noastre, legându-se strâns de noi. Atunci căpitanul englez şi-a pus în funcţiune panionul de tunuri de jos şi, ce-i drept, i-a sfărâmat pe francezi în aşa hal, încât – dacă ar fi continuat-o la fel – vasul-pirat ar fi păţit-o rău de tot. Dar francezii, cu promptitudine şi curaj, ce-i drept, căpitanul ivindu-se în toate părţile, pretutindeni cu sabia în mână, s-au mişcat iute şi s-au desfăcut de corabia engleză, îmbrâncind-o cu cângile şi trimiţând asupra lor o atât de deasă ploaie de gloanţe, încât ceilalţi nu mai puteau pentru nimic în lume să iasă pe punte. Eliberându-se, cum zic, astfel, au ajuns să se afle unii de alţii la distanţă de o bătaie de tun, până când – printr-un tir de lungă durată – corabia engleză a fost în cele din urmă scoasă din competiţie, arborele artimon şi bompresul fiind sfărâmate de împuşcături şi, ceea ce a fost cel mai rău din toate, căpitanul ucis; astfel că, după o luptă care durase toată noaptea, căci s-au luptat şi pe întuneric, şi o parte din ziua următoare, englezii au fost siliţi să se

predea.

Căpitanul francez şi-a exprimat în mod politicos dorinţa ca eu să cobor jos în cală, câtă vreme va dura lupta şi, pe lângă politeţe, mi-am dat seanţa că nu era câtuşi de puţin dispus să mă vadă pe punte; se gândea, cine ştie, că aş putea avea ocazia să le pricinuiesc vreun rău, deşi nu pricep cum aş fi făcut-o. Totuşi, eram foarte dispus şi eu să cobor, căci nu aveam de loc poftă să fiu ucis, mai ales de către propriii mei prieteni, aşa că m-am dus jos, m-am aşezat lângă chirurg şi am avut ocazia să descopăr că, la prima salvă laterală trasă de englezi, au fost coborâţi acolo la chirurg şapte oameni răniţi, iar după aceea încă treizeci şi trei, atunci când englezii se aşezaseră de-a curmezişul prorei lor, iar după ce s-au dezangajat, au mai sosit încă unsprezece răniţi; aşa că francezii au avut cincizeci şi unu de oameni răniţi şi vreo douăzeci şi doi ucişi; din partea englezilor, au căzut optsprezece oameni ucişi şi răniţi, printre care şi căpitanul.

Totuşi căpitanul francez era triumfător, în ceea ce priveşte prada, căci pusese mâna pe o corabie din cale-afară de bogată, având pe bord argint din belşug; şi după ce vasul a fost capturat şi au prădat tot ce oferea cabina mare, ceea ce într-adevăr merita să fie luat în seamă, secundul englez i-a făgăduit căpitanului că – dacă îi va reda libertatea – îi va destăinui în mare taină, lui şi numai lui, unde se aflau ascunşi şase mii de galbeni, ca să nu afle niciunul dintre oamenii ceilalţi; căpitanul a primit târgul şi i-a dat în scris cu mâna lui că îl va pune în libertate de îndată ce va ajunge pe ţărm. Prin urmare, noaptea, după ce toţi s-au dus la culcare, sau erau ocupaţi cu paza, căpitanul şi cu secundul de pe corabia prădată s-au dus pe bord şi, după ce, ţinându-se de cuvânt, secundul i-a arătat banii aflaţi într-un loc anume făcut spre a-i ascunde, căpitanul s-a hotărât să-i lase acolo până la sosirea în port, iar apoi i-a transportat pe ţărm pentru inimioara sa; aşa că nici stăpânii corăbiei nici marinarii francezi n-au ajuns ca să se înfrupte din ei, ceea ce – fiindcă veni vorba – era o potlogărie din partea căpitanului lor; secundul însă şi-a plătit

răscumpărarea prin această destăinuire, iar căpitanul pirat l-a eliberat în mod foarte corect, aşa cum îi promisese, dându-i şi două sute de galbeni ca să-i ajungă până în Anglia şi să-i compenseze pierderile.

După capturarea acelei prăzi, căpitanul nu s-a mai gândit la nimic decât cum să ajungă el şi prada cu bine în Franţa, căci corabia jefuită avea cum să-i îmbogăţească pe toţi oamenii lui şi, desigur, şi pe stăpânii lor? Inventarul încărcăturii vasului, după registrele căpitanului – căci mi-am făcut şi eu o copie – era cam următorul:

260 butoaie de zahăr
187 butoiaşe de zahăr
176 putini de indigo
28 butoiaşe de piper roşu
42 coşuri de bumbac brut
80 chintale colţi de elefant
60 butoiaşe de rom
18.000 de galbeni, în afară de cei şase mii ascunşi.

Diferite pachete cu medicamente, baga, fructe, ciocolată, suc de lămâie şi alte lucruri de mare valoare.

A fost o pierdere nemaipomenită pentru negustorii englezi şi o pradă babană pentru tâlharii care au înhăţat-o; dar cum totul se întâmplase în chip de război declarat şi prin luptă dreaptă, după socotinţa lor când vorbesc de astfel de banditisme, nu li se putea face o obiecţie şi, ca să nu fim nedrepţi, să recunoaştem ceea ce e al lor: luptaseră vitejeşte.

CAPITOLUL XII

Debarcăm la Bordeaux în Franţa – Reuşesc să scap de căpitanul meu fără să plătesc răscumpărarea şi sosesc la Gand, unde intru în armată – Întâmplări acolo – Sosesc la Londra şi aud veşti despre Maiorul Jack – Mă îndrăgostesc – Dibăciile iubitei mele de a mă prinde în capcana căsătoriei – Mă căsătoresc şi mă căiesc de a fi făcut-o –

Căpitanul nu fusese nici mai înainte atât de îndrăzneţ încât să întâmpine corabia de război engleză, iar acum era cu atât mai prudent; căci având în mâinile sale o pradă aşa de valoroasă, ţinea cu străşnicie la hotărârea de a n-o pierde, dacă putea reuşi acest lucru; aşa că s-a îndreptat spre sud şi atât de departe înspre sud, încât la un moment dat am crezut că se hotărâse să intre în Strâmtori[7] şi să se întoarcă la el acasă prin Marsilia. Dar, după ce a plutit până la latitudinea de 45° 45’, sau cam aşa ceva, a cârmit spre est şi a intrat în Golful Biscaei şi ne-a dus pe toţi pe râul de la Bordeaux, unde, aflându-se de sosirea lui cu o asemenea pradă, proprietarii ori şefii săi au şi venit să-l vadă şi s-au sfătuit ce au de făcut cu corabia. Fireşte că au pus bine bănişorii şi ceva din încărcătură; însă corabia a pornit-o apoi de-a lungul coastei, spre St. Malo, profitând de ivirea în cale a câtorva vase franceze de război, care patrulau pe coastă şi care i-au servit de convoi până la Ushant.

Acolo, căpitanul l-a răsplătit pe secundul englez şi l-a concediat, iar englezul – după câte am auzit – a reuşit să treacă pe mare de acolo până la Dieppe şi după aceea să

[7] Gibraltar.

ajungă în Anglia, cu ajutorul unui paşaport din Flandra, spre Ostende; căpitanul a fost, pare-se, cu atât mai dornic să-l îmbarce şi să-l pornească, pentru a nu da în vileag şi altora ceea ce îi destăinuise lui.

Eram acum la Bordeaux, în Franţa şi, într-o dimineaţă, căpitanul m-a întrebat ce aveam de gând să fac. La început n-am prea priceput, dar el mi-a dat a înţelege imediat că acum trebuia ori să fiu predat statului ca prizonier englez, şi astfel să fiu dus la Dinam, în Bretania, ori să găsesc posibilitatea unui schimb de prizonieri, ori să-mi plătesc răscumpărarea, iar preţul răscumpărării – mi-a spus-o făţiş de la început – era de trei sute de coroane.

Nu ştiam nici eu ce să fac, dar mi-am exprimat dorinţa ca să-mi dea timp să le scriu prietenilor mei din Anglia; căci aveam o încărcătură de mărfuri pe care le-o trimisesem din Virginia, însă nu ştiam dacă nu cumva a căzut şi ea tot pe mâini ca ale lui, iar dacă era aşa, atunci habar n-aveam care îmi va fi soarta. Căpitanul mi-a permis imediat acest lucru, aşa că am scris prin poştă şi, ca răspuns, am avut satisfacţia să aflu că vasul de pe care mă luase ca ostatec fusese smuls din mâini] e lor şi dus la Portsmouth; lucru de care mă gândeam că ar putea să-l facă pe noul meu stăpân mai sever şi poate mai obraznic, dar căpitanul nu mi-a pomenit nimic despre asta şi nici eu lui, deşi – după cum am înţeles mai apoi – el o aflase dinainte.

Totuşi, întâmplarea a fost pentru mine un adevărat ajutor şi mi-a servit mai mult decât plata răscumpărării faţă de căpitan; iar din Londra, corespondentul meu aflând că eram în viaţă şi că mă aflam la Bordeaux, mi-a trimis imediat o scrisoare de credit la un negustor englez din Bordeaux pentru orice mi-ar fi trebuit. De îndată ce am primit-o, m-am şi înfăţişat la negustorul englez, care a onorat scrisoare de credit şi mi-a spus că putea să-mi dea mai departe oricâţi bani voiam. Dar eu, care ceva mai înainte mă simţisem cu totul străin prin acele meleaguri şi care nu ştiam bine pe ce cale s-o apuc, izbuteam acum să am un fel de prieten căruia să-i comunic starea afacerilor mele şi cu care să mă consult, aşa că i-am povestit pe loc toată

situaţia.

— Stai, zise el, dacă aşa stau lucrurile cu dumneata s-ar putea să găsesc eu o cale de a te elibera fără să plăteşti răscumpărarea.

Se pare că exista o corabie care, îndreptându-se spre casă, în Franţa, dinspre Martinica, fusese prinsă pe la Capul Finisterre de către un vas de război englez, iar un negustor de la Rochelle, care era doar pasager, fusese luat pe corabie şi dus la Plymouth. El făcuse prin intermediul prietenilor săi mari intervenţii ca să fie schimbat, arătând că era sărac şi incapabil să plătească un preţ de răscumpărare; amicul cu care vorbeam mi-a povestit ceva despre asta, dar nu prea mult, şi m-a rugat doar să nu mă grăbesc a-i plăti niciun ban căpitanului, ci să pretind că n-am primit încă răspunsul din Anglia. Aşa am şi procedat, până ce căpitanul a început să pară cam nerăbdător.

După un timp, mi-a spus că mă purtasem cum nu trebuie faţă de dânsul; că-l făcusem să se aştepte la un preţ de răscumpărare, iar el mă tratase în mod politicos şi cheltuise cu întreţinerea mea, câtă vreme eu îl ţineam în suspensie, dar că – pe scurt – dacă nu făceam rost de bani, avea să mă trimită la Dinant, peste zece zile, ca să zac acolo, în calitate de prizonier al regelui, până se va face un schimb de prizonieri. Negustorul meu îmi furnizase însă unele indicaţii şi, potrivit acestora, am răspuns că îmi dădeam seama foarte bine de politeţea ce mi se arătase şi îmi părea rău ca el să piardă ceea ce cheltuise cu mine; dar descoperisem că prietenii mei m-au dat uitării şi nu ştiam ce să fac, iar mai degrabă decât să-l înşel, trebuia să mă resemnez a merge la Dinant sau oriunde va găsi el de cuviinţă să mă trimită; dar, dacă vreodată îmi voi obţine libertatea şi voi ajunge în Anglia, cu siguranţă că îi voi rambursa – îl asiguram eu – cheltuielile făcute pentru a mă întreţine; şi astfel, pe scurt, în tot ce am vorbit, am făcut să se priceapă că situaţia mea, după toate aparenţele, e foarte proastă. El a clătinat din cap şi a vorbit foarte puţin, însă a doua zi m-a înscris pe lista prizonierilor englezi care urmau să fie întreţinuţi pe contul regelui, aşa cum stabilea intendentul

local, şi să fie trimişi în Bretania.

Atunci am ieşit de sub puterea căpitanului şi, imediat, negustorul englez, împreună cu alţi doi, care erau prieteni cu celălalt negustor luat prizonier la Plymouth, s-au dus la intendent şi au obţinut un ordin de schimb, iar prietenul meu dând garanţie că mă voi întoarce în caz că celălalt nu era eliberat, am obţinut libertatea pe loc şi m-am dus la el acasă.

Astfel, l-am tras pe sfoară pe căpitan de preţul răscumpărării; totuşi prietenul meu s-a prezentat la căpitan şi, aducându-i la cunoştinţă că fusesem schimbat prin ordinul guvernatorului, i-a plătit tot ce pretindea el că ar fi cheltuit cu mine; şi în felul acesta, nu mai era în puterea căpitanului să obiecteze ori să ceară ceva drept preţ de răscumpărare.

Iar acolo, am trecut pe bordul unui vas francez până la Dunkerque şi, având de la intendentul din Bordeaux un certificat de prizonier schimbat, mi s-a înmânat un paşaport cu care să mă pot duce în Ţările de Jos spaniole şi, de acolo, mai departe, unde voiam.

Am ajuns, prin urmare, la Gand, prin aprilie – tocmai când armatele erau gata să pornească în campanie. Mie nu-mi displăcea profesiunea de militar, dar mă gândeam că situaţia mea acum era mai presus de acest lucru, şi că aveam alte chestiuni de care să mă ocup; căci, socoteam eu, în campanie nu se ducea nimeni dintre cei care aveau din ce trăi acasă; şi, totuşi, m-am hotărât să văd puţin cam cum merge şi treaba asta; aşa că am făcut cunoştinţă cu un ofiţer englez cartiruit la Gand, i-am destăinuit intenţiile mele, iar el m-a invitat să-l însoţesc şi mi-a oferit protecţia sa ca voluntar, hotărând să fiu cartiruit împreună cu el în cortul său, să trăiesc aşa cum voiam eu şi – după împrejurări – să port arme sau nu.

Campania nu era nicidecum una dintre cele mai grele şi nici nu părea că o să fie, într-o bună zi; aşa că aveam distracţia să privesc instructajul, ca să spun aşa, fără prea multe riscuri; de fapt, ca să fiu sincer, n-am văzut nicio acţiune importantă, căci nu s-a luptat prea mult în acea campanie. Cât despre meritul cauzei, de o parte sau de

alta, despre asta chiar că nu ştiam nimic, nici nu obişnuiam ca harţelor de natura asta să le îngădui a ocupa vreun loc în gândurile mele. Prinţul de Orania fusese făcut Rege al Angliei, iar trupele engleze erau toate de partea sa; am auzit o mulţime de înjurături şi de blesteme la adresa Regelui William, printre soldaţi; dar în ce priveşte lupta, am observat că francezii i-au bătut de mai multe ori şi, în special regimentul căruia îi aparţinea prietenul meu, fusese înconjurat într-un sat unde erau postaţi, nu ştiu cu ce ocazie, şi au fost luaţi cu toţii prizonieri. Dar printr-o întâmplare foarte fericită, eu care nu eram înrolat, aşa că nu aveam serviciu comandat, plecasem chiar în ziua aceea la plimbare, să-mi dau seama cum arată ţinuturile din jur; căci îmi plăcea grozav de mult să vad oraşele fortificate şi să observ frumuseţea fortificaţiilor; şi pe când mă delectam eu astfel, am scăpat în chip fericit, şi de data aceea n-am mai picat în mâinile francezilor.

Însă când m-am întors, am găsit că inamicul ocupase oraşul: totuşi, cum eu nu eram soldat, nu mi-au făcut niciun rău şi, deoarece aveam în buzunar paşaportul francez, mi-au dat voie să mă duc la Neuport, de unde am luat pachebotul şi am traversat până în Anglia, debarcând la Deal în loc de Dower, deoarece vremea ne-a forţat să trecem prin Downs[8] şi astfel s-a terminat scurta mea campanie, aceasta fiind cea de a doua încercare a mea de a intra în viaţa ostăşească.

La Londra, când am ajuns, am fost foarte bine primii de prietenul meu căruia îi trimisesem mărfuri şi mă aflam acum într-o foarte bună situaţie; căci toate mărfurile expediate – aşa cum v-am spus-o – pe numele lui, cu diferite corăbii, ajunseseră cu bine, iar supraveghetorii mei lăsaţi acasă mai trimiseseră în absenţa mea, prin diferite ocazii, încă patru sute de baloturi de tutun pentru corespondentul meu, adică producţia întregii mele plantaţii sau măcar o parte din ea, pe timpul cât mă aflasem cu în străinătate; aşa că dispuneam acum de mai mult de o mie de lire, bani aflaţi în mâinile agentului meu şi, în plus, de

[8] *Dunele* – cale maritimă în Marea Mânecii.

încă două sute de baloturi de tutun care încă nu se vânduseră.

Nu aveam, prin urmare, nimic altceva de făcut decât să mă ascund cât mai bine de toţi cei care avuseseră altădată vreo oarecare cunoştinţă despre mine, iar ăsta era lucrul cel mai uşor din lume, căci mă maturizasem doar şi nu mă mai recunoştea nimeni, după cum nici eu nu-i mai ştiam pe cei mai mulţi dintre foştii mei cunoscuţi. Despre Căpitanul Jack, plecat împreună cu mine, sau mai bine zis care mă luase cu sine, am aflat, interesându-mă la locul potrivit, că vagabondase prin toată lumea, ajunsese la Londra, se apucase iarăşi de meteahna lui, beteşug de care nu se mai putea lipsi şi, devenind un faimos tâlhar de drumul mare, îşi făcuse ieşirea din viaţă săltând în spânzurătoare, după ce mai dusese timp de patrusprezece ani o viaţă de foarte iscusite şi norocoase pungăşii, ale căror detalii – după cum v-am mai spus – ar alcătui o istorie de toată frumuseţea. Celălalt frate al meu Jack, pe care îl numeam Maiorul, a urmat şi el căile aceleiaşi stricate îndeletniciri, dar s-a dovedit un ins cu mai mult cavalerism şi generozitate; şi, după ce a săvârşit nenumărate furturi şi prădăciuni de-a rândul, nu i-a lipsit totuşi niciodată atâta îndemânare, încât să nu scape cu bine, până când, în cele din urmă, a fost legat la Newgate şi pus în fiare grele, încât cu siguranţa ca ar fi mers pe acelaşi drum cu Căpitanul; dar el era un bandit atât de meşter încât nicio închisoare şi niciun fel de cătuşe nu-l puteau ţine locului; aşa că, împreună cu alţi doi, au găsit mijloacele să-şi scoată fiarele, şi-au făcut drum prin zidul închisorii şi au coborât pe partea din afară a zidului, în timpul nopţii; evadând în felul acesta, ei au reuşit să ajungă în Franţa, unde Maiorul s-a ţinut de aceleaşi bicisnicii şi cu atât de multă baftă, încât a ajuns faimos sub numele de Anthony şi a avut onoarea, împreună cu alţi trei dintre tovarăşii săi pe care-i învăţase sistemul englezesc de a jefui – cum ziceau ei – cu generozitate, adică fără să ucidă, să rănească ori să-i maltrateze pe cei jefuiţi, zic, a avut onoarea să fie tras pe roată în Piaţa Grève, la Paris.

Despre toate aceste lucruri am reuşit să mă informez pe

deplin şi să capăt o lungă relatare privind amănuntele comportării condamnaţilor, de la câţiva dintre tovarăşii lor care au avut norocul să scape cu bine şi pe care eu i-am cunoscut, fără să-i las nici pe departe a ghici cumva cine eram sau pentru ce mă interesam.

Mă aflam la ora aceea în culmea norocului; de fapt ajunsesem într-o situaţie cât se poate de bună şi, fiind cumpătat din fire, de când mă ştiam, economiseam sumedenie de lucruri şi, afară de asta, o duceam ca-n sinul lui Avram; aveam îndeosebi reputaţia de a fi un foarte mare negustor, care venise grozav de bogat din Virginia; şi, deoarece cumpăram adesea însemnate cantităţi de alimente pentru diferitele familii de pe plantaţiile mele, când primeam scrisori ca să le trimit iarăşi provizii, treceam, după cum v-am spus, drept mare negustor.

Locuiam singur, ce-i drept, într-o casă cu chirie, dar am început să fiu foarte bine cunoscut şi, cu toate că în corespondenţa mea particulară semnam numai cu numele de Jack, totuşi francezii printre care trăisem aproape un an, după cum ştiţi că v-am povestit, neînţelegând ei ce însemna Jack, mă numeau Monsieur Jacques sau Colonel Jacques şi apoi, treptat, numai Colonel Jacques; aşa cum eram numit şi în certificatul meu de schimb cu celălalt prizonier, aşa că, sub acest nume, am apărut şi în Flandra; iar apoi, având în vedere certificatul de schimb de mai sus, chiar şi prietenul meu din Anglia, căruia îi spuneam corespondentul meu, chiar şi el mi-a zis Colonel Jacques; şi astfel, treceam drept străin şi drept francez, iar mie îmi făcea o nespusă plăcere ca toată lumea să mă ia drept francez; iar cum vorbeam franţuzeşte foarte bine, deoarece învăţasem, stând atâta timp printre ei, tot aşa îmi făcusem obiceiul de a mă duce la biserica franceză din Londra şi vorbeam franţuzeşte în toate ocaziile, cât puteam mai mult; şi, spre a rotunji această aparenţă, mi-am făcut rost şi de un servitor francez, ca să se ocupe de treburile mele, vreau să spun de treburile negustoreşti, care de fapt se reduceau la a primi tutunul şi a-l livra mai departe – tutun din care primeam vreo 500–600 de butoaie pe an, recoltat pe

întinsul plantaţiilor mele – şi la a-i aproviziona pe oamenii de acolo cu toate cele trebuitoare, după dorinţa lor.

Un astfel de trai rezervat am continuat să duc încă vreo doi ani, până când diavolul – care mă ţinea dator cu o năpastă încă de pe când mă lăsasem de hoţit o dată pentru totdeauna – mi-a plătit la mine acasă, cu dobândă cu tot, întinzându-mi o capcană în care am căzut, ruinându-mă complet. Peste drum de casa în care stăteam eu locuia o doamnă care, de ce n-aş spune-o? părea o extraordinară apariţie; femeia umbla foarte bine îmbrăcată şi era o făptură deosebit de frumoasă. Bine crescută, cânta admirabil, şi uneori puteam să o aud foarte bine, deoarece casele noastre erau peste drum una de alta, într-o curte îngustă, destul de asemănătoare cu Three-King-Court din Lombard-Street.

Acea doamnă îmi ieşea atât de des în cale, încât n-aş fi dat dovadă de bune maniere dacă m-aş fi făcut că n-o bag în seamă, aşa că atunci când o vedeam la fereastră sau la uşă, sau când treceam pe lângă ea prin curte, îmi scoteam pălăria în faţa ei şi aproape că am ajuns ca să facem cunoştinţă aşa, de la distanţă. Uneori, ea venea în vizită în casa unde locuiam eu şi, de obicei, locatarii aveau grijă să fiu şi eu pe acolo când apărea ea şi, astfel, încetul cu încetul, am făcut cunoştinţă mai intim şi adeseori stăteam de vorbă în familie, dar întotdeauna faţă de alţii, cel puţin pentru un lung răstimp.

Eu eram ca un zgâmboi în privinţa dragostei şi, din toate cele ca aparţin unei femei, ştiam mai puţin decât orice bărbat, la vârsta mea, din întreaga Europă; a mă gin di la o soţie, sau măcar la o amantă, nici nu-mi trecuse vreodată prin cap până atunci şi eram încă la fel de necunoscător în privinţa sexului celălalt, şi de nepăsător cu privire la femei, ca şi pe vremea când aveam doar zece ani şi când dormeam pe un muşuroi de cenuşă la fabrica de sticlă.

Dar, nu ştiu prin ce vrăjitorie, conversaţia acestei femei şi faptul că ea părea să arate că există o deosebire între mine şi ceilalţi, deosebire subliniată în diferite ocazii, m-au făcut să încep a mă lăsa prins în capcană, nu-mi dam seama nici

eu cum, cu ce scop; şi, deodată, am ajuns să mi se tulbure atât de tare gândurile în ceea ce o privea, încât – ca prin farmec – femeia mă avea întotdeauna prin preajma sa. Dacă n-ar fi fost una dintre cele mai subţiri femei din lume, n-ar fi putut să-mi sucească niciodată capul şi să mă facă să-i arunc măcar o privire, dar am fost atras de vraja unui geniu în stare să înşele chiar pe cineva cu mult mai prudent decât mine, şi mi-a fost imposibil să-i rezist.

Mă ataca fără încetare, cu frumuseţea purtării sale şi cu artificii care nu s-ar fi putut să nu aibă efect; mi-era mereu în faţa ochilor, adesea şi în tovărăşia mea şi totuşi se purta atât de rezervat, şi totdeauna înconjurată de fel de fel de piedici în drumul meu, încât vreo câteva luni, după ce a observat că tot căutam un prilej de a-i vorbi, a făcut să fie cu neputinţă acest lucru şi n-am avut niciodată cum s-o iau prin surprindere, atât de bine ştia să se pună în gardă.

O astfel de comportare rigidă era pentru mine unul din cele mai mari mistere, având în vedere totodată că nu refuza nicicând să mă vadă ori să stea de vorbă cu mine în public; însă ţinea seama să nu se aşeze niciodată lângă mine, ca să nu-i pot strecura niciun bileţel în mână, nici să-i vorbesc în şoaptă; întotdeauna se îngrijea să fie cineva între noi, ca să nu mă pot apropia de ea; şi astfel, ca şi când ar fi fost într-adevăr hotărâtă să nu aibă nimic de-a face cu mine, m-a ţinut la distanţă câteva luni.

În tot acest timp, nimic nu era mai sigur decât că ea avea intenţia să mă cucerească, dacă ar fi putut să mă prindă în laţ, şi era într-adevăr un joc de-a prinselea între noi, căci ştia să conducă totul cu artă şi mă atrăgea cu cea mai hotărâtă aparenţă de sfiiciune, aşa că era aproape neomeneşte să nu te laşi înşelat de toate astea. Pe de altă parte, nici nu părea să fie de dispreţuit ca femeie, nu era nici săracă, nici într-o situaţie care s-o împingă să irosească atâta artă ca să atragă un bărbat; însă, de fapt, cea care se înşela era ea; căci, din nefericire, i se povestise că eram grozav de bogat, un mare negustor, şi că ca cucerindu-mă va trăi ca o regină, lucru pe care de fapt nu aveam de loc posibilitatea să i-l ofer şi nici nu ştiam că ăsta îi era motivul.

Era prea şireată ca să mă lase să observ cât de uşor ar putea cineva să o aibă; dimpotrivă, se expunea la riscul de a mă face să o neglijez total, pe toate căile bănuite a sta la îndemâna închipuirilor unei femei; şi, de atunci încoace, m-am întrebat de multe ori cum oare n-am ajuns să-mi fie complet antipatică, căci eu aveam o impecabilă indiferenţă faţă de sexul frumos şi niciodată până atunci nu-mi făcusem niciun fel de idee despre femei, nu-mi păsa de niciuna mai mult decât de un tablou atârnat pe un perete.

Cum faţă de alţii stăteam adeseori de vorbă cu multă libertate, ea folosea orice ocazie să-şi bată joc de bărbaţi şi de slăbiciunea de care se făceau ei vinovaţi, lăsându-le pe femei să-i insulte aşa cum o şi făceau. Ea gândea că dacă bărbaţii n-ar fi fost nişte neghiobi, căsătoria ar fi fost numai un tratat de pace între doi vecini, un sistem de alianţe ofensive sau defensive, care în mod necesar trebuiau duse uneori prin întrevederi şi tratative personale, dar mai adeseori prin ambasadori, agenţi şi emisari ai ambelor părţi; dar că femeile ne întrecuseră la minte pe noi, bărbaţii, şi ne făcuseră să îngenunchiem, să suspinăm după ele şi să ne înjosim în aşa hal, încât niciodată n-am putea pretinde să ne recâştigăm egalitatea.

Eu i-am spus doar atât: că, după părerea mea, era o chestie de bună-cuviinţă faţă de doamne să le dăm avantajul de a tăgădui că li s-ar putea face curte şi că mie nu mi-ar displace o femeie numai pentru că mă refuză.

— La aşa ceva mă şi aştept, doamnă, am prevenit-o, când am să vă văd mâine.

Prin asta voiam să insinuez că aveam de gând s-o întâlnesc.

— Nu veţi fi decepţionat, domnule, mi-a răspuns, căci vă voi refuza chiar de pe acum, înainte de a mi se pune întrebarea.

Mi-a tăiat-o atât de scurt, cu un răspuns atât de maliţios, atât de viclean, încât am simţit nevoia s-o întorc pe pământ, cu o voce puţin cam ursuză:

— Doamnă, încă n-am de gând să abuzez de dumneavoastră şi, voi avea destulă grijă să nu vă jignesc.

— Este, mi-a replicat, din partea dumneavoastră, domnule, cel mai mare semn de respect pe care puteţi să mi-l acordaţi şi-mi parc că şi cel mai plăcut, cu excepţia unui singur lucru, pe care am oarecari speranţe să-l obţin de la dumneavoastră în scurt timp.

— Orice e în puterea mea să fac, doamnă, spre a vă servi, am asigurat-o eu îmi puteţi porunci oricând, mai ales dat fiind modul în care vorbim noi despre aceasta; – şi puneam în cuvintele mele o foarte sinceră pulbere de umbra.

— E vorba, domnule, să-mi promiteţi că mă veţi urî cu tot atâta sinceritate câtă mă voi strădui şi eu să vă ofer în schimb.

— Această cerere, doamnă, a obţinut asigurarea mea cu şapte ani înainte de a mi-o cere dumneavoastră, i-am răspuns, căci am urât din toată inima sexul frumos şi nici nu ştiu cum am ajuns de a mă abate de la această înclinare nativă la mine, însă recomandabilă în genere; am făcut-o, poate, ca un omagiu adus conversaţiei dumneavoastră; dar vă asigur că abaterea mea este atât de insignifiantă, încât ca nu dăunează cu nimic propunerii dumneavoastră.

— E un mister în asta, ce-i drept, domnule, a zis ea, căci eu aş fi dorit să vă ajut în aversiunea dumneavoastră faţa de femei, chiar într-un chip special, şi speram ca nu vă veţi abate niciodată de la ea din pricina mea.

După asta, am mai spus şi unul şi altul o mic de lucruri răutăcioase, dar ea m-a întrecut, căci avea o asemenea provizie de boabe amare pe limbă, de n-ar fi putut-o întrece nicio altă femeie, totuşi rămânând în acelaşi timp cea mai plăcută şi învăluitoare creatură, în tot timpul conversaţiei noastre, fără să ia în serios niciun cuvânt din ceea ce spunea, dar chiar niciunul. Trebuie să mărturisesc totuşi că asta n-a corespuns de loc ţelului pe care îl urmărea în realitate, căci a spălăcit într-adevăr vâlvătaia gândurilor mele cu privire la dânsa, aşa că eu – care trăisem într-o indiferenţă deplină faţă de sexul slab întreaga-mi viaţă – m-am întors cu uşurinţă la atitudinea de mai înainte şi am început să devin foarte rece şi neglijent în respectul pe care

i-l arătasem de obicei, până atunci, în mai toate ocaziile.

Femeia şi-a dat seama în curând că mersese prea departe şi că exagerase în manevrele sale; că avea de-a face cu unul care încă nu era înscris pe lista amanţilor din soiul plângăreţilor şi care nu ştia ce înseamnă să adori o iubită ca s-o înşeli până la urmă; a mirosit că, în ceea ce mă priveşte, nu era ca în cazurile obişnuiţilor îndrăgostiţi pe care-i poate încălzi răceala şi a căror pasiune creşte atunci când doamnele devin rezervate în răspunsul lor. Dimpotrivă, a putut observa că mă schimbasem cu totul; eram politicos cu ea, desigur, ca şi mai înainte, dar fără să fac avansuri; când o vedeam la fereastra camerei sale, nu mă grăbeam să deschid fereastra odăii mele, ca mai înainte, spre a-i vorbi; când se apuca să cânte în salon, de unde puteam s-o aud foarte lesne, nu ascultam; când venea în vizită în casa unde locuiam eu, nu mai coboram chiar întotdeauna sau chiar dacă o făceam, curând aveam chipurile treabă şi trebuia să plec în oraş; altminteri, în întreg acest timp, când ne întâlneam în societate, eram la fel de curtenitor cu ea ca întotdeauna.

Am putut vedea cu uşurinţă că asta o făcea să înnebunească şi că era derutată în ultimul hal, căci şi-a dat seama că trebuia să-şi ia tot jocul de la început; că o rezervă atât de absolută, mergând chiar până la mojicie şi maniere urâte, era puţin prea mult; dar în dragoste ea era stăpână pe situaţie şi putea să apuce orice cale dorea.

Era prea înţeleaptă ca să arate vreo rază de drăgălăşenie ori să facă avansuri care să semene a bunăvoinţă; ştia că ăsta era cel mai meschin pas pe care-l poate face o femeie şi ultimul pe care se cuvine să-l facă, deoarece ar fi aşezat-o la picioarele bărbatului pe care-l voia; dar nici pe departe nu ajunsesem într-o asemenea situaţie. Cameleonul a luat altă culoare, s-a făcut că devine dintr-o dată cea mai gravă, sobră şi majestuoasă doamnă, aşa încât îţi venea să crezi că într-o săptămână a îmbătrânit de la douăzeci şi doi de ani la cincizeci şi asta i-a reuşit cu atâta stăpânire de sine, încât nu părea să fie nimic artificial la mijloc; şi, cu toate că era numai un spectacol, părea atât de aproape de natural,

încât nimeni pe lume n-ar fi putut vedea deosebirea. Foarte ades cânta în salonaşul ei, fie singură, fie cu încă două domnişoare care veneau s-o vadă. După caietele de note şi după chitara din mâna ei, puteam desluşi cum cântă, dar nu mai deschidea niciodată fereastra, aşa cum obişnuise să facă altă dată; şi când mă iveam eu la fereastră, rămânea întotdeauna cu geamul închis, sau chiar dacă se întâmpla să fie deschis, ea şedea şi lucra şi nu-şi mai ridica ochii de pe lucru nici măcar o dată la o jumătate de oră.

Dacă mă vedea din întâmplare, în tot acest răstimp, zâmbea şi vorbea cu tot atâta voioşie ca întotdeauna, dar nu cheltuia decât una sau două vorbe, iar apoi mă saluta şi pleca; aşa că, într-un cuvânt, am ajuns iar să conversăm întocmai ca pe vremea când mă aflam acolo numai de o săptămână.

În felul acesta, m-a istovit sufleteşte cu totul; căci, deşi eu începusem să mă înstrăinez, totuşi n-aveam nicidecum intenţia să merg pe calea aceasta atât de departe; dar ea a ţinut-o aşa înainte, exact cum o începuse. Venea ca de obicei în casa unde locuiam eu şi eram adeseori împreună, luam masa de seară împreună, jucam cărţi şi dansam; căci în Franţa eu mă desăvârşisem în toate cele necesare ca să mă facă să devin ceea ce credeam eu încă de fraged copil că aş fi, vreau să spun un gentleman; zic, stăteam de vorbă ca şi mai înainte, însă ea era acum atât de complet altfel decât obişnuise să fie în orice moment al conversaţiei sale, încât în curând mi-a venit gândul că purtarea sa de mai înainte nu fusese decât vorbărie goală sau poate o criză; că o fi fost fie efectul vreunei frivolităţi teribile, dar trecătoare, fie că o făcuse doar ca să le imite pe cochetele oraşului, crezând că asta mi-ar putea plăcea mie, deoarece mă credea francez şi ştia că mi-ar fi agreabil aşa ceva; dar că noua gravitate era de fapt caracterul ei adevărat şi chiar îi stătea mult mai bine aşa, sau – cum să vă spun – juca acest rol atât de bine, încât m-a făcut nu numai să mă gândesc tot atât de mult la ea, ci chiar şi mai mult decât înainte.

Totuşi, a trecut vreme destulă până să-mi dau pe faţă pornirile şi, ce-i drept, am aşteptat să văd, pe cât posibil,

dacă schimbarea ei era reală ori se prefăcea; căci nu-mi venea să cred prea uşor că veselia de mai înainte putea fi prefăcătorie. Aşadar, a trecut un an şi aproape încă trei luni, până ce m-am hotărât în intenţile mele privitoare la ea, când – printr-o simplă întâmplare – am ajuns să stăm puţin de vorbă numai între patru ochi.

Venise în vizita la noi acasă, ca de obicei, şi s-a întâmplat ca toate doamnele să fie plecate în oraş; dar când s-a petrecut aceasta, eu eram tocmai pe coridor, la intrarea în casă, îndreptându-mă spre scări, şi-n clipa aceea mâna ei a bătut la uşă; aşa că m-am întors înapoi de-am deschis uşa, iar ea, fără niciun fel de ceremonie, a intrat şi a alergat spre salonaş, presupunând că doamnele erau acolo; am intrat şi eu după dânsa, căci nu puteam face altfel, ea neştiind că toată familia plecase de acasă.

Când am intrat şi eu, m-a întrebat unde sunt doamnele; îi-am răspuns că sperasem a fi venit acum în vizită la mine, căci toate doamnele erau duse în oraş.

— Au plecat? a făcut ea, ca şi când ar fi fost foarte surprinsă, deşi după aceea am înţeles că ştiuse totul dinainte, după cum ştiuse şi că eu eram acasă; şi atunci s-a ridicat să plece.

— Nu, doamnă, am rostit eu atunci, vă rog să nu plecaţi; când vin doamne în vizită la mine, de obicei nu se plictisesc atât de repede în tovărăşia mea.

— Ceea ce spuneţi e atât de răutăcios, găsi dânsa, cât vă stă dumneavoastră în putinţă să fiţi de răutăcios când vorbiţi; şi vă rog să nu pretindeţi că am venit în vizită la dumneavoastră. Eu ştiu foarte bine la cine am venit în vizită şi sunt convinsă că ştiţi şi dumneavoastră.

— Da, doamnă, am spus, dar dacă se întâmplă că din toată familia numai eu sunt acasă, atunci înseamnă că la mine aţi venit în vizită.

Întrucât mă priveşte, nu primesc niciodată vizite de la cei pe care-i urăsc, mi-a amintit ea.

— Aici e drept că m-aţi învins, am recunoscut, însă niciodată nu mi-aţi îngăduit să vă spun de ce v-am urât. V-am urât din pricină că nu mi-aţi dat niciodată ocazia să vă spun

că vă iubesc; desigur că m-aţi luat drept o fiinţă îngrozitoare, aşa că n-aţi vrut niciodată să vă apropiaţi de mine atâta încât să vă pot şopti că vă iubesc.

— Nici n-am chef să aud ceva atât de neplăcut, a spus ea, oricât de în şoaptă mi-aţi spune-o.

Am glumit aşa amândoi, timp de o oră; pe scurt, ea şi-a arătat din plin sclipirile spiritului, iar eu i-am dovedit cât de mult îmi lipsea al meu; căci, cu toate că de trei sau patru ori m-a jignit în ultimul hal, aşa încât la un moment dat eram aproape să-i spun că m-am săturat de tovărăşia ei şi că dacă dorea, am s-o conduc până la uşa, totuşi ea răspândea continuu o asemenea vrajă, încât mereu ieşea din încurcătură; până ce, ca să scurtez povestea, în cele din urmă am ajuns şi unul şi altul să vorbim serios despre căsătorie, iar ea a auzit limpede sincera mea propunere şi mi-a răspuns direct în multe privinţe.

De pildă, mi-a spus că probabil aveam s-o iau în străinătate, în Franţa sau în Virginia, şi că ea nici nu se gândea să părăsească Anglia, ţara sa natală. Eu am rugat-o să mă lase să sper că nu mă ia drept un hoţ de copii. Fiindcă veni vorba, nu i-am mai povestit cum fusesem eu însumi răpit. Mi-a răspuns la rândul ei că nu mă crede un vrăjitor însă, dată fiind importanţa afacerilor mele, pe care, în majoritatea lor, se părea că le am în străinătate, s-ar putea ca ele să mă oblige să plec şi ea nu se putea gândi să se mărite cu un bărbat decât dacă ar fi fost să-l însoţească în toată lumea, în cazul că el avea să călătorească. Se exprima foarte frumos, ce-i drept; eu am liniştit-o cu privire la acest punct şi astfel am început marea noastră discuţie, în mrejele căreia m-a atras cu cea mai mare artă şi subţirime, aşa cum firea ei o făcea să se priceapă, ăsta fiind şi neîntrecutul său avantaj în tratativele noastre despre căsătorie; căci m-a hotărât cu cea mai mare dibăcie să-i fac curte, deşi intenţia sa era să-mi facă ea mie, şi atât a fost de îndemânatică, încât scopurile ei mi-au rămas de nepătruns până în ultimul moment.

Pe scurt, ne-am apropiat din ce în ce mai mult, de câte ori ne întâlneam, şi după încă vreo câteva vizite

întâmplătoare, în care mi s-a făcut marea favoare de a sta singur de vorbă cu ea, am început să mă duc zilnic la locuinţa ei, unde stătea cu chirie, şi acolo am pus lucrurile la punct, iar cam peste o lună, am tras pe toată lumea pe sfoară şi ne-am căsătorit pe ascuns, ca să evităm ceremonia şi inconvenientele publice ale unei nunţi.

În curând am găsit şi o casă potrivită ca locuinţă şi ne-am apucat de gospodărie: nu fusesem prea multă vreme împreună, când am descoperit că temperamentul frivol al soţiei mele revenise şi ca şi-a aruncat cât colo masca de gravitate şi de aparentă bună purtare, despre care crezusem atâta vreme că ar fi pur şi simplu caracterul ei adevărat; acum, nemaiavând niciun motiv să se deghizeze, s-a hotărât să nu mai pară a fi decât ceea ce propriu-zis era, adică o mânzoaică sălbatică şi nărăvaşă, pe de-a-ntregul desfrânată şi fără nicio grijă de a-şi ascunde vreuna din apucăturile ei, nici măcar pe cele mai rele.

Această uşurinţă a împins-o până la neruşinări de asemenea natură, încât nu puteam să nu fiu nemulţumit, căci se întovărăşea cu oameni care mie nu-mi plăceau, cheltuia peste cât puteam eu suporta şi uneori pierdea la joc mai mult decât eram eu dispus să irosesc, lucru în legătură cu care am prins într-o zi prilejul şi i-am făcut observaţie, dar uşor; şi i-am spus în glumă că duceam o viaţă foarte veselă, atâta cât avea ca să mai dureze. S-a întors atunci brusc spre mine:

— Ce vrei să spui? Cum adică, doar nu pretinzi cumva că te afli în jenă financiară?

— Nu, nu, doamnă, eu... absolut de loc; nu-i treaba mea, ştii asta prea bine, să cercetez cât cheltuieşte soţia mea sau dacă ea cheltuieşte mai mult decât îmi pot eu permite, ori mai puţin; aş dori doar să am favoarea de a şti, atât cât poţi să-ţi dai seama de exact, cam care îţi va fi bunăvoinţa de a mă suporta încă în apropiere, înainte de a dori să scapi de mine, căci mie nu-mi mai rămâne mult până ce simt că voi crăpa.

— Nu ştiu ce vrei să spui, a făcut ea; poţi crăpa în voie, mai târziu sau mai degrabă, cum pofteşti, când ţi-o veni

timpul; eu, după câte ştiu, n-am de gând să te omor.

— Dar ai de gând să mă faci să mor de foame, doamnă, i-am replicat, şi să ştii că de foame se moare tot aşa de sigur ca şi de trasul pe roată.

— Eu să te fac să mori de foame! Cum adică, nu eşti un mare negustor din Virginia şi nu ţi-am adus şi eu dotă o mie cinci sute de lire? Ce-ai mai vrea altceva? Desigur că poţi să-ţi întreţii soţia din asta, sau crezi că nu poţi?

— Da, doamnă, am zis eu, aş putea întreţine o soţie, dar nu un jucător de jocuri de noroc, chiar dacă mi-ai adus o mie cinci sute de lire pe an; nicio avere nu e destul de mare pentru cutia de zaruri.

La asta, a luat foc dintr-o dată şi a făcut o pătimaşă criză, iar după multe vorbe otrăvite, mi-a spus pe scurt că ea nu găsea necesar să-şi schimbe comportarea; cât despre faptul că eu n-aş putea-o întreţine, să fiu sigur că atunci când am să ajung să n-o mai pot întreţine, va descoperi ea o cale să se întreţină şi singură, într-un fel sau altul.

La câtva timp după primul scandal de acest fel, a găsit de cuviinţă să mă anunţe că era foarte bucuroasă de a-mi aduce la cunoştinţă că e însărcinată; la început m-am bucurat foarte mult, sperând ca asta o va ajuta să mai renunţe la nebunii; dar totuna părea a fi, şi faptul că era însărcinată s-a adăugat doar la rest, căci a început să facă atâtea pregătiri pentru lehuzie şi pentru toate celelalte ceremonii legate de naşterea unui copil, încât am găsit că înnebunise cu totul; şi, într-o bună zi, mi-am luat libertatea să-i spun că în curând purtarea ei ne va duce de râpă, şi pe ea şi pe mine, şi am implorat-o să se gândească la faptul că cifre de soiul celor cheltuite de ea depăşeau posibilităţile noastre şi erau în afara celor de o teapă cu noi; pe scurt, i-am adus la cunoştinţă că eu unul nici nu puteam şi nici nu voiam să îngădui asemenea cheltuieli şi că, la un astfel de preţ, dacă vom avea doi sau trei copii, mă voi pomeni cu totul ruinat, deci doream ca ea să se gândească bine ce face.

Mi-a răspuns dispreţuitor că nu era nicidecum treaba ei să ia în consideraţie nimicuri de felul ăsta şi că dacă nu i le

puteam permite, atunci şi le va permite ea singură, iar eu n-am decât să fac ce vreau.

Am rugat-o totuşi să ia lucrurile în serios şi să nu mă împingă la hotărâri extreme; că mă căsătorisem cu ea ca s-o iubesc şi să-mi fie dragă şi să mă port cu dânsa cum trebuie să te porţi cu o soţie bună, dar nu ca să mă ruineze şi să mă distrugă.

Într-un cuvânt, nimic n-a putut-o înmuia şi niciun argument nu a convins-o să cugete la moderaţie, ba – pe deasupra – mi-a şi luat totul în nume de rău şi cu atâta ură, că voisem să-i restrâng risipele, încât mi-a spus de-a dreptul că îmi va lăsa mie greutatea, adică copilul şi apoi, dacă nu-mi plăcea, se va îngriji singură de sine, fără a mai accepta să trăiască lângă mine nicio oră; căci ea n-avea de gând să se restrângă, Doamne fereşte! – şi gura i-a mers ca o meliţă, în felul ăsta, încă multă vreme.

I-am precizat că, în ceea ce privea copilul, pe care ea-l socotea o greutate, pentru mine n-ar fi nicio povară; iar cât despre rest, apoi n-avea decât să facă ce voia, dar măcar atâta favoare îmi putea acorda, să nu mă coste fiecare din lehuziile ei câte o sută treizeci şi şase de lire cum am văzut că avea intenţia pentru debut. Mi-a spus că aşa ceva nu putea să-mi promită şi că, dacă nu va mai avea bani de la mine, spera să poată avea de la altcineva.

— Nu, zău, doamnă?! Păi atunci, n-au decât cei care-ţi vor face copii, să ţi-i şi crească.

Nici de o atare posibilitate nu ştia, mi-a spus, şi a întors-o astfel, rânjind şi începând să-şi bată joc de mine.

Această ultima convorbire, trebuie să vă mărturisesc, pe mine m-a învins, mai ales că, în mare măsură şi foarte des ea s-a repetat, până când am început să discutăm prieteneşte despre despărţire.

Nimic n-ar putea fi mai hidos decât diferitele discuţii pe care le-am avut pe tema asta; mi-a cerut o pensie viageră de 300 de lire pe an, iar eu i-am cerut asigurări că nu va face datorii în contul meu; a cerut pentru întreţinerea copilului o sută de lire anual, iar eu i-am cerut asigurarea că nu mă voi vedea în situaţia de a întreţine copiii pe care i-

ar putea avea cu altcineva, aşa cum mă ameninţase.

Între timp, cât au tot ţinut aceste ciocniri, şi-a lepădat povara, cum o numea şi mi-a dăruit un fiu, un copil foarte frumos.

În timpul lehuziei, a fost înduplecată să-şi mai scadă pretenţiile, deşi de fapt foarte puţin; şi, cu oarecare greutate, s-a mulţumit cu un trusou pentru copil de numai 1.5 lire în loc de unul de 60 de lire, cum avusese întâi de gând, şi sacrificiul acesta l-a exagerat grozav, spre a ilustra condescendenţa şi faptul că ea cedase – spunea – din pricina firii mele zgârcite.

Dar, după ce a fost în măsură să coboare din nou din pat, a luat-o iarăşi de la început, şi a ajuns până acolo cu neruşinarea, încât, în scurtă vreme nu s-a mai oprit nici de la alte nesăbuinţe, şi au început să vină în vizită la ea acasă un soi de indivizi care mie nu-mi plăceau, iar o dată mi-a lipsit de acasă toată noaptea. A doua zi, când s-a întors, a început tot ea să ţipe întâi; mi-a apus unde dormise (nu folosea alt cuvânt) şi că lucrurile se petrecuseră cu ocazia unui botez, la care a fost o sindrofie şi unde întârziase prea mult; iar dacă nu eram satisfăcut cu explicaţia, apoi mă putea informa de toate detaliile – adică unde a dormit şi alte chestii de felul ăsta.

I-am răspuns cu răceală:

— Doamnă, bine faci că-mi sugerezi să fiu nesatisfăcut, căci poţi fi sigură că şi sunt şi cred că nici nu te-ai putea aştepta la altceva; cât despre a mă duce eu prin vizuinile tale să mă informez, asta nu e treaba mea; e treaba ta să aduci martori despre purtarea ta şi să dovedeşti unde ai dormit şi în tovărăşia cui; pentru mine e destul că ai dormit în altă parte decât acasă, fără ştirea şi fără consimţământul soţului tău, şi nici nu stau de vorbă cu tine până nu mă conving de toate detaliile.

Mi-a răspuns cu foc în inimă că era la fel de indiferentă şi ea ca şi mine şi, deoarece îi luam în nume de rău faptul că dormise la o prietenă într-o astfel de ocazie deosebită, mi-a dat de înţeles că n-aveam decât să mă mai aştept pe viitor la aşa ceva şi că ea îşi va lua libertatea să se poarte mai

departe aşa cum va crede de cuviinţă.

— Bine doamnă, am avertizat-o, dacă trebuie să mă aştept la ceea ce eu nu pot permite, apoi trebuie să te aştepţi şi dumneata ca eu să închid peste zi uşile celor care te ţin afară din casă noaptea.

A întors-o la iuţeală, pretinzând că avea de gând să mă încerce; şi că dacă îi închideam uşile casei, tot va găsi ea o cale să mă facă să le deschid.

— Bine, doamnă, am luat act, mă ameninţi destul de tare, totuşi eu te-aş sfătui să te mai gândeşti înainte de a lua asemenea măsuri căci, întrucât mă priveşte, eu am să mă ţin de cuvânt.

Bineînţeles că n-am putut trăi prea multă vreme împreună în asemenea relaţii; am descoperit foarte repede cu cine se înhăitase şi că apucase un drum pe care eu nu trebuia să-l suport; aşa că am început întâi eu despărţirea şi am refuzat s-o mai primesc în pat; de fapt, lichidasem orice formă de relaţie de la soţ la soţie, cam cu vreo două luni mai înainte, căci i-am spus-o pe şleau că n-aveam de gând să servesc drept tată unor plozi făcuţi de altcineva; şi astfel, lucrurile ajungând treptat la un impas de unde nu mai puteam continua ea a şters-o într-o după-amiază şi mi-a lăsat câteva rânduri scrise, cum că între noi totul evoluase în aşa fel, încât ea nu găseşte de cuviinţă să-mi dea ocazia de a-i închide uşa în nas şi că, prin urmare, a părăsit casa şi s-a retras în cutare loc; în continuare îmi pomenea de o rudă de-a ei cu purtări la fel de scandaloase; şi mai spunea că speră că n-am s-o las a-şi bate capul să mă dea în judecată pentru întreţinerea sa conform legilor şi că, în diverse ocazii, după cum va avea nevoie, o să semneze în numele meu poliţe pe care se aştepta să nu le refuz.

CAPITOLUL XIII

Mă despart de soţia mea – Sunt insultat de un emisar al ei – Ieşind în oraş seara, sunt pândit şi rănit – Obţin o companie într-un regiment şi trec în Franţa – Aventuri acolo –

Am fost cât se poate de satisfăcut de procedeu şi am avut grijă să audă şi ea acest lucru, deşi scrisorii ce mi-o trimisese nu i-am dat niciun fel de răspuns; şi deoarece avusesem grijă dinainte ca, oricând ar săvârşi o asemenea poznă, să nu poată lua prea multe lucruri cu ea, îndată după ce a plecat, mi-am desfăcut gospodăria, am vândut mobilele la licitaţie publică şi în special toate lucrurile care nu-i aparţineau ei şi am pus un bilet pe uşă, dându-i de înţeles prin asta că trecuse Rubiconul şi că, deoarece făcuse un asemenea pas de bunăvoie, nu mai avea niciun rost să se gândească vreodată a se întoarce.

Oricine ar putea socoti ca nu s-ar fi cuvenit să procedez aşa, şi nici n-aş fi făcut-o, dacă aş fi văzut cât de cât că mai este cu putinţă vreo îndreptare; dar ea îmi dăduse atâtea dovezi că sufletul îi era înstrăinat de mine, exagerând mai ales cu nesuferitul ei fel de a fi uşuratică, încât cu adevărat nu mai exista nicio posibilitate să ajungem la vreo înţelegere, după ce pusese capac la toate.

Şi totuşi, tocmisem o pereche de agenţi demni de încredere ca s-o urmărească îndeaproape, aşa încât nu mi-a lipsit o amănunţită dare de seamă asupra comportării sale, iar despre mine i-am îngăduit să afle doar că plecasem în Franţa; cât priveşte poliţele pe care spusese că le va semna în contul meu, s-a şi ţinut de cuvânt şi a tras o poliţă de treizeci de lire, pe care însă am refuzat s-o accept şi nu i-am mai îngăduit niciodată să mă deranjeze cu altele.

Ce-i drept, trebuie să recunosc deschis că toate acestea

constituiau pentru mine un foarte amar spectacol al vieţii şi că dacă ea n-ar fi ţinut să coboare până la ultima treaptă a provocării şi să mă jignească fără contenire, aş fi fost incapabil să recurg atât de hotărât la gestul despărţirii, căci o iubeam foarte sincer şi aş fi acceptat să fiu lângă ea orice, afara de cerşetor sau încornorat, căci amândouă aceste lucruri erau pentru mine intolerabile, mai ales impuse cu atâtea ocări şi cu atâta grosolănie.

Dar soţia mea a întins în cele din urmă coarda până la un punct de unde toate lucrurile deveneau uşoare pentru mine, căci după mai mult de un an de despărţire, în care timp s-a tot înhăitat cu cine a crezut ca de cuviinţă, a găsit cu cale să rămână din nou însărcinată, păstrându-şi totuşi măcar atâta rest de cinste încât să nu pretindă că întâmplarea ar fi avut în vreun chip de-a face cu mine; ce viaţă nenorocită a dus după aceea şi cum a tot coborât până la ultima limita a mizeriei şi nenorocirii, despre asta vă voi vorbi mai târziu.

La scurtă vreme după despărţirea noastră, descoperisem că am avut dreptate din plin să-mi asigur de la început astfel treburile, încât să nu mă poată trage pe sfoară; căci am aflat foarte iute că se îndatorase considerabil, în mai multe locuri şi asta, bazându-se pe presupunerea că i-aş plăti datoriile; eu plecasem însă şi era absolut necesar să procedez astfel; ca urinare, s-a văzut obligată să-şi achite singură cea mai mare parte a datoriilor din câştigurile ei josnice ori o priveşte cum şi-o fi procurat banii ca să le plătească.

De cum a născut, lucru de care am fost informat la ţanc, aşa încât am avut suficiente probe, am dat-o în judecată în faţa tribunalului bisericesc, pentru ca să obţin divorţul; şi, deoarece şi-a dat seama că era imposibil să câştige, nici nu a încercat să se apere, aşa că s-a pronunţat în favoarea mea o decizie legală de divorţ, sau cum s-o fi numind chestia asta, în obişnuitul timp util pentru aşa ceva; deci mă consideram acum un nou om, un om liber, şi am început să fiu scârbit din toată inima de ceea ce înseamnă lanţurile căsătoriei.

Trăiam retras, deoarece ştiam că soţia mea făcuse datorii pe care aş fi fost obligat să le plătesc şi eram hotărât să plec şi să ies din sfera relaţiilor ci, cât mai repede cu putinţă; însă trebuia să rămân totuşi până la sosirea flotei din Virginia, căci aşteptam să primesc de acolo cel puţin trei sute de baloturi de tutun, care ştiam că-mi vor vindeca toate pagubele pricinuite; căci, într-adevăr, extravaganţa celor trei ani petrecuţi împreună cu amintita doamnă mă dărâmaseră cu totul, ea cheltuind mult peste averea sa personală, considerabilă de altminteri, deşi nu se ridica totuşi chiar la o mie cinci sute de lire, după cum pretindea.

Dar încă nu se terminaseră toate pacostele picate pe capul meu de când cu această căsnicie; căci la vreo trei luni după ce mă despărţisem de ea şi refuzasem să accept poliţa aceea de treizeci de lire, despre care v-am vorbit mai înainte, cu toate că mă mutasem din locuinţa mea şi credeam că reuşisem să nu mai fiu găsit, totuşi într-o zi s-a prezentat la noua mea locuinţă un domn bine îmbrăcat şi a fost lăsat să intre înainte de a afla eu despre una ca asta, căci desigur că nu i-aş fi dat drumul atât de uşor.

Domnul cu pricina a fost introdus într-un salonaş, iar eu am coborât la dânsul în halat şi papuci; când am intrat în cameră, m-a strigat pe nume cu atâta familiaritate, de parcă m-ar fi cunoscut de cel puţin douăzeci de ani şi, scoţând un portofel iată-l că-mi arată o poliţă pe numele meu, redactată de soţia mea, aceeaşi poliţă de treizeci de lire pe care o refuzasem şi mai înainte.

— Domnule, i-am spus, această poliţă mi-a mai fost prezentată şi v-am răspuns atunci la ea.

— Răspuns, domnule! face el, cu un fel de aer sarcastic şi ironic; nu înţeleg ce vreţi să spuneţi prin „răspuns”: asta numeşte o întrebare, domnule, este o poliţă care trebuie plătită.

— Bine, domnule, i-am spus la rândul meu, este o poliţă, ştiu asta şi mi-am dat răspunsul mai înainte.

— Domnule, domnule, ridică el tonul, foarte obraznic, hm! răspunsul dumneavoastră! Nu există niciun fel de răspuns la o poliţă, ea trebuie plătită; poliţele sunt făcute

ca să fie plătite, nu ca să se răspundă la ele; se spune că sunteţi negustor; negustorii îşi achită întotdeauna poliţele.

Am început şi eu să mă supăr puţin, fiindcă nu-mi plăcea omul meu şi vedeam că începea să caute ceartă.

— Totuşi, i-am atras atenţia, domnule, observ că nu sunteţi prea obişnuit cu operaţia prezentării poliţelor; o poliţă, domnule, este întotdeauna mai întâi prezentată şi prezentarea constituie o întrebare, este întrebarea dacă voi accepta-o, adică dacă o voi plăti; şi atunci, fie că eu spun da sau nu, ceea ce spun este un răspuns de un fel sau de altul; după ce a fost acceptată, într-adevăr poliţa nu mai are nevoie de niciun răspuns decât de plată, la data cuvenită; dacă aveţi plăcerea să vă informaţi şi dumneavoastră, aceasta este uzanţa tuturor negustorilor sau comercianţilor de orice fel, în numele cărora se trag poliţe.

— Bine, domnule, a reluat, şi atunci cum? Ce legătură are asta cu obligaţia de a mi se plăti mie cele treizeci de lire?

— Ce legătură, întrebaţi? Cum adică, domnule? Păi asta înseamnă că eu i-am declarat persoanei ce mi-a adus poliţa că n-am de gând s-o plătesc.

— Să n-o plătiţi! izbucneşte el, dar o veţi plăti; da, da, o veţi plăti!

— Persoana care a tras această poliţă, i-am explicat, nu are niciun drept să tragă poliţe asupra mea, de asta vă asigur; iar eu nu voi achita niciuna din poliţele trase de ea, vă asigur din nou.

La cuvintele din urmă, el se întoarse scurt spre mine:

— Domnule, cea care a tras această poliţă este o persoană prea onorabilă că să tragă o astfel de poliţă fără niciun drept şi este o ofensă ca să vorbiţi astfel despre ea; reţineţi că-mi veţi da satisfacţie, mă aştept să-mi daţi satisfacţie pentru această insultă; dar mai intri poliţa, domnule, poliţa, trebuie să plătiţi poliţa, domnule!

I-am răspuns la fel de scurt:

— Domnule, eu nu insult pe nimeni; persoana despre care vorbiţi sper, că îmi e la fel de bine cunoscută ca şi dumneavoastră, iar ceea ce m-aţi auzit afirmând despre ea

nu este o ofensă; ea nu poate avea niciun drept să tragă poliţa pe numele meu, căci nu-i datorez nimic.

Omit să mai amestec în povestirea acestei scene şi înjurăturile cu care îşi împodobea peroraţia, deoarece sunt prea scârboase ca să le aştern pe hârtie; dar m-a ameninţat că mă va face el să ştiu că soţia mea avea prieteni care să-i ţină partea, şi că o înşelasem, şi că el mă va constrânge să nu uit asta şi să-i dau dreptate; însă, în primul rând, că trebuie să-i plătesc poliţa.

I-am răspuns pe scurt că n-aveam s-o plătesc şi că n-am să plătesc nicio altă poliţă semnată de ea.

Atunci, iată-l că păşeşte spre uşă, întoarce cheia în broască şi, înjurând ca la uşa cortului, îmi spune că mă va face s-o plătesc chiar înainte de a ne despărţi; şi a pus şi mâna pe sabie, fără s-o scoată însă.

Vă voi mărturisi că eram peste măsură de speriat, deoarece eu n-aveam sabie şi, chiar dacă aş fi avut, trebuie să recunosc că – deşi în Franţa învăţasem o mulţime de lucruri elegante, care să mă facă să arăt ca un gentleman – uitasem totuşi importantul amănunt de a deprinde mânuirea spadei, lucru atât de curent acolo; şi, ca să vă spun chiar mai mult, eram perfect neştiutor cum să rezolv asemenea hărţuială; aşa că am fost luat cu totul prin surprindere, când l-am văzut încuind uşa, şi nu ştiam ce să spun sau ce trebuie să fac.

S-a întâmplat totuşi ca oamenii din casă, auzindu-ne vorbind aşa de tare, să se apropie de uşă şi au făcut şi ceva zarvă la intrare, ca să-mi dea de veste că erau pe aproape; iar careva dintre servitori, încercând să deschidă uşa şi găsind-o încuiată, a strigat:

— Domnule, pentru numele lui Dumnezeu, deschideţi uşa! Ce s-a petrecut? Să chemăm un poliţist?

Eu n-am răspuns nimic, dar asta mi-a dat curaj, aşa că m-am aşezat calm într-un fotoliu şi i-am spus:

— Domnule, nu aceasta este calea ca să mă faceţi să plătesc poliţa; aţi proceda mult mai bine s-o luaţi cu uşurelul şi să vă căutaţi satisfacţie pe altă cale.

A crezut că voiam să vorbesc de duel, ceea ce, pe

cuvântul meu că nu-mi venise câtuşi de puţin în gând, ci voiam doar să spun că ar fi mai bine să se adreseze legii.

— Din toată inima, s-a repezit el; se vorbeşte că sunteţi un gentleman şi vi se spune Colonel; acum, dacă sunteţi gentleman, eu accept provocarea dumneavoastră, domnule, şi dacă vreţi să ieşiţi pe teren împreună cu mine, asta am s-o iau drept o deplină plată a poliţei şi vom deschide duelul aşa cum trebuie să procedeze nişte gentlemeni.

— Eu să vă provoc, domnule! m-am mirat; dar zău, că nu! N-ar fi din parte-mi niciun soi de provocare; v-am spus doar că nu aceasta este calea de a mă face să plătesc o poliţă pe care n-am acceptat-o; asta înseamnă că ar fi mai bine să vă căutaţi satisfacţie prin lege.

— Lege! zice el, lege! Legea mea este legea gentlemanului; pe scurt, domnule, mă veţi plăti sau de nu, veţi avea de luptat cu mine; – şi apoi, ca şi când ar fi greşit cumva, iată-l că se întoarce scurt: Ba nu, repetă el, o să vă luptaţi cu mine şi o să-mi şi plătiţi, căci vreau să apăr onoarea unei femei; şi, spunând-o, şi-a însoţit cuvintele de alte vreo şase-şapte ocări şi înjurături, în paranteză.

Dar acel interval de timp a reuşit să mă salveze, căci pe când spunea „o să vă luptaţi cu mine, căci eu vreau să apăr onoarea unei femei”, servitoarea a dat drumul înăuntru unui poliţist, împreună cu trei sau patru vecini veniţi în ajutor.

Când i-a auzit intrând, a început să se înfurie şi m-a întrebat dacă aveam intenţia să-l dau pe mâna mulţimii în loc să binevoiesc a plaţi; apoi, punând mâna pe sabie, m-a prevenit că dacă încerca să intre cineva cu forţa, în primul rând are să mă străpungă pe mine, ca să aibă de-a face cu mai puţini după aceea.

I-am răspuns că, ştia prea bine, eu nu chemasem pe nimeni în ajutor (mai sperând în sinea mea că doar n-o lua în serios propria-i ameninţare) şi că dacă cineva încerca să intre cu forţa peste noi, apoi o făcea doar ca să evite nesăbuinţele cu care mă ameninţa el şi faţă de care putea să vadă limpede că mie îmi lipsea orice armă de apărare.

Între timp s-a auzit somaţia poliţistului, care ne-a poruncit amândurora, în numele regelui, să deschidem uşa; eu şedeam în fotoliu şi am încercat să mă ridic; el a făcut o mişcare ca şi când ar fi vrut să scoată sabia, la care cu m-am aşezat la loc şi, deoarece uşa nu se deschidea, poliţistul a buşit cu piciorul în ea şi a intrat.

— Bine, domnule, s-a repezit gentlemanul meu, asta ce mai este? Ce cauţi dumneata aici?

— Domnule, i-a răspuns poliţistul, am să-ţi spun ce caut aici; eu sunt un funcţionar apărător al ordinii şi tot ceea ce am de făcut intrând este pentru ca să păstrez pacea-; ori i-am găsit pe oamenii din casă speriaţi de cele ce se întâmplau între voi doi şi ei mi-au cerut să vin să evit orice nesocotinţă.

— Ce nesocotinţă au presupus ei că veţi găsi aici?

— Bănuiesc, a spus poliţistul, că s-au speriat la presupunerea că aţi avea de gând să vă bateţi în duel.

— Asta, pentru că vecinii lui nu l-au cunoscut pe individul ăsta de aici; el nu luptă niciodată; i se spune Colonelul, a râs el batjocoritor; bănuiesc că poate s-o fi născut colonel, dar tare aş spune că s-a născut mai degrabă laş; el nu luptă niciodată, nici nu îndrăzneşte să se uite în ochii omului; dacă ar fi vrut să se lupte, ar fi ieşit pe teren împreună cu mine, dar uite-l că-şi bate joc de virtutea vitejiei; nu vi s-ar fi vorbit niciodată despre duel, dacă oamenii ar fi ştiut cu cine au de-a face; vă spun eu, domnule poliţist, că ăsta e un laş, iar un laş este şi nemernic.

Şi, rostind aceasta, a venit la mine şi mi-a dat un bobârnac peste nas, destul de tare, şi râdea şi îşi bătea joc într-un chip oribil de faptul că eu eram laş. Acum, pe câte ştiam, se poate să fi fost adevărat ceea ce spunea, însă eram ceea ce se numeşte un laş ajuns la disperare, adică unul dintre cei mai răi oameni din lume când îţi iese în cale, căci înfuriat cum eram, m-am azvârlit cu capul în el şi, lovindu-l din răsputeri, l-am aruncat cât colo pe spate, şi dacă n-ar fi intervenit poliţistul, care m-a tras deoparte, desigur că m-aş fi repezit să-l calc şi să-l joc în picioare, până-l omoram, căci acum îmi luase tot sângele foc, iar

oamenii din casă erau la fel de speriaţi de data aceasta, ca nu cumva să-l omor eu pe el, deşi nu aveam niciun fel de armă în mână.

La rândul său, poliţistul m-a mustrat; clar i-am spus:

— Domnule poliţist, nu credeţi că mi-ajunge cât am fost provocat? Poate oare cineva să suporte asemenea lucruri? Doresc să ştiu cine este acest ins şi cine l-a trimis încoace?

— Eu sunt, a răspuns el, un gentleman, şi vin la el cu o poliţă să încasez bani şi el refuzară plătească.

— Ei bine, a glăsuit poliţistul foarte prudent, asta nu e de loc treaba mea, eu nu sunt judecător de pace ca să ascult procesul vostru; aranjaţi-o între voi, dar nu mai ridicaţi mâna unul la altul, asta e tot ce doresc, de aceea, domnule, a continuat poliţistul către el, dacă pot să vă dau un sfat, având în vedere că el nu vrea să plătească poliţa şi că lucrul ăsta rămâne de hotărât între dumneavoastră, după cum indică legea, aş dori să renunţaţi pentru moment la a vă brusca şi să plecaţi de aici în linişte.

Furiosul personaj a mai bodogănit mult şi bine o serie de urâciuni despre poliţă şi a insistat ca era semnată de propria mea soţie; i-am răspuns mâniat, ca s-o ştie, că era semnata de o târfă; el m-a lovit pentru asta şi mi-a spus să nu îndrăznesc s-o mai repet nicăieri; i-am pus în vedere că foarte curând voi face cunoscut la toată lumea cine este ca; şi aşa am continuat să ţipăm unul la altul aproape încă o jumătate de oră, căci prinsesem curaj cu poliţistul de faţă, ştiind că el nu ne va lăsa să ne batem, lucru pe care nici n-aveam de gând să-l fac, iar în cele din urmă am scăpat de scandalagiu.

Însă am fost foarte jignit de această ciocnire, cu atât mai mult, cu cât îmi descoperise noua locuinţă unde credeam că reuşisem să mă ascund; totuşi, am hotărât să mă mut chiar a doua zi şi, între timp, am rămas în casă toată ziua, până către seară, când am ieşit cu intenţia de a nu mă mai întoarce acolo niciodată.

Când am ajuns în Gracechurch-Street, am observat însă că mă urmărea un om care avea la unul din picioare o legătură de frânghie, iar din celălalt şchiopăta, sprijinindu-

se în două cârji; mi-a cerşit un gologan, dar cum nu i-am dat nimic, individul a continuat să se ţină după mine, până ce am ajuns în dreptul unei curţi, unde i-am spus la repezeală:

— N-am nimic să-ţi dau! Te rog să nu mă mai plictiseşti atâta!

La aceste cuvinte, el m-a lovit cu cârjele, doborându-mă la pământ. Ameţit de lovitură, n-am ştiut ce mi s-a mai întâmplat după aceea; dar când mi-am revenit, am văzut că eram rănit foarte tare în, mai multe locuri şi aveam, printre altele, o tăietură deasupra nasului, o ureche mi-era tăiată aproape în întregime şi primisem şi o lovitură de cuţit, dar nu prea periculoasă.

Cine mai fusese lângă mine sau cine mă mai lovise în afară de schilodul care m-a doborât cu cârja, asta nu ştiam, şi nici până azi n-am aflat, dar eram rănit zdravăn şi am zăcut la pământ câtva timp, până ce, revenindu-mi, am avut puterea să strig după ajutor; atunci au venit câţiva oameni în jurul meu şi unii dintre ei mi-au fost de sprijin, căci m-au dus acasă, unde am zăcut mai bine de două luni, până să mă fac bine şi să pot ieşi din nou, iar când am ieşit, am avut motive să cred că tot mă mai urmăreau nişte ticăloşi, care nu pândeau decât o nouă ocazie să poată repeta figura, atacându-mă. Asta m-a îngrijorat foarte şi m-am hotărât să mă îndepărtez pe cât posibil de primejdie şi să plec fără întârziere în Franţa, sau acasă – cum spuneam eu – în Virginia, ca să mă pot feri din calea ticăloşilor şi a ucigaşilor; căci ori de câte ori mă mişcăm undeva îndepărtându-mă de casă, mi se părea că-mi pun viaţa în pericol; şi de aceea, după cum înainte vreme ieşeam numai noaptea, crezându-mă ceva mai apărat, acum, dimpotrivă, ieşeam numai ziua, ca să fiu în siguranţă, şi niciodată nu plecam neînsoţit de unul sau de doi servitori care să mă păzească.

Dar aici trebuie să fiu drept cu soţia mea şi să spun că, de îndată ce a auzit ce mi se întâmplase, mi-a trimis o scrisoare în care mă trata mai cu perdea ca altă dată şi decât îi era în obicei; spunea că i-a părut foarte rău să audă

ceea ce mi se întâmplase, cu atât mai mult cu cât a înţeles că lucrurile păreau a fi în legătură cu prezentarea poliţei ei; adăuga speranţa sa că – oricât de pornit aş fi – n-aş putea gândi atât de aspru despre ea, încât să presupun că asta s-a făcut cu ştiinţa sau consimţământul său, ori, mai ales, din dispoziţiile şi sub girul ei; că personal detesta asemenea lucruri şi protesta, asigurându-mă că dacă ar fi avut cunoştinţă cât de cât, sau măcar dacă ar fi putut să ghicească cine erau ticăloşii, mi i-ar fi denunţat; mi-a adus de asemenea la cunoştinţă numele persoanei căreia-i dăduse poliţa şi mi-a indicat unde locuia, lăsând la latitudinea mea să-î oblig ori nu de a da pe faţă cine era persoana care se înfiinţase cu poliţa şi care se purtase atât de ordinar cu mine; iar ea dorea să-l pot găsi şi să-l dau în judecată şi să fie pedepsit cu cea mai mare asprime a legii.

Am primit cu atâta bunăvoinţă acel semn din partea soţiei mele, încât în conştiinţa mea cred că, dacă, după aceea, ar fi venit ea în carne şi oase să vadă cum mă simt, apoi cu siguranţă că aş fi primit-o înapoi şi ne-am fi împăcat; însă ea s-a mulţumit numai cu politeţea de a-mi mai trimite o scrisoare şi de a-şi exprima dorinţa să afle cât mai des veşti în legătură eu sănătatea mea, adăugând că ar fi nesfârşit de bucuroasă dacă ar auzi că m-am însănătoşit, după lovitura primită, şi că secătura care făcuse asta a fost spânzurat la Tyburn. A folosit şi unele expresii care indicau durerea cu privire la despărţirea noastră, precum şi respectul ce – zicea – îl are pentru mine, dar n-a făcut nicio încercare de a se reîntoarce. Apoi, totuşi, n-a ocolit câteva argumente spre a mă îndupleca să-i plătesc poliţele, insinuând ca-mi adusese ca dotă o mare avere, iar acum nu mai avea din ce trăi şi că o ducea foarte greu. I-am expediat un răspuns la această scrisoare, cu toate că la cealaltă nu răspunsesem, şi i-am povestit cu de-amănuntul cum fusesem tratat; şi că eram convins, după scrisoarea ei, că într-adevăr nu fusese de loc amestecată în porcăria aceea, că nici nu era în firea ei să se poarte astfel cu mine, care nu-i făcusem niciodată rău, care nu mă purtasem violent, mai ales că nu eu am fost cauza

despărţirii noastre, pe care, îşi aduce aminte, n-am dorit-o; ci, în schimb, în ceea ce priveşte poliţa, ştie prea bine că felul ei de viaţă cheltuitor mă adusese şi pe mine la strâmtoare şi, dacă ar fi continuat astfel, m-ar fi ruinat cu totul; că, în mai puţin de trei ani, ea cheltuise mult mai mult decât îmi adusese şi nu voise niciodată să se restrângă, deşi eu i-am propus-o cu blândeţe, argumentând că nu puteam suporta nişte cheltuieli atât de mari, însă ea preferase să-şi distrugă familia şi să plece de la mine, decât să se chibzuiască în limitele rezonabile ale câştigurilor mele, deşi nu mă purtasem violent cu ea, ci doar căutând s-o conving şi rugând-o cu toată seriozitatea, folosind argumentele bunului simţ; îi adusesem la cunoştinţă cum stăteam cu averea mea şi căutasem s-o conving că, în cele din urmă, vom ajunge să sărăcim amândoi; că totuşi, dacă ea va renunţa la poliţa, am să-i trimit acea sumă de treizeci de lire şi, pe cât îmi va sta în putinţă, nu o voi lăsa să ducă lipsă de nimic, în presupunerea că va avea bunăvoinţa să trăiască în limitele cuvenite; dar apoi, îi aduceam la cunoştinţă că mi se relataseră lucruri foarte proaste despre purtarea ei şi auzisem că se înhăitase iu un tip de care vorbea rău toată lumea şi al cărui nume i-l şi spuneam; precizam cât de urât îmi era să cred asemenea lucruri despre ea, dar – ca să punem capăt la toată povestea şi să refac buna ei reputaţie – o anunţam că totuşi, după toate cele ce-mi veniseră la ureche, dacă ca s-ar hotărî să trăiască în chip cumpătat, adică după măsura puterilor mele, şi să mă trateze cu aceeaşi bunăvoinţă, afecţiune şi tandreţe cum am tratat-o cu întotdeauna şi cum aş fi hotărât să fac şi în continuare, eram dispus s-o primesc înapoi şi să dau uitării întreg trecutul; dar, dacă mă refuza acum, refuzul va fi pentru totdeauna; căci dacă nu primea oferta mea, eram hotărât să nu mai rămân în Anglia, unde avusesem atâtea de îndurat în felurite ocazii, şi mă pregăteam să mă duc în ţara mea, unde îmi voi petrece zilele în linişte, retras de lume.

Ea nu mi-a dat răspunsul pe care îl aşteptam; fiindcă, deşi mi-a mulţumit pentru cele treizeci de lire, stăruia totuşi

să se justifice în toate celelalte privinţe; şi cu toate că nu refuza făţiş să se întoarcă la mine, nici nu pomenea pe de altă parte ceva în acest sens; pe scurt, nu spunea aproape nimic serios, ci doar cerea să i se restabilească reputaţia atinsă şi altele de acest fel.

La început lucru m-a surprins, căci crezusem că orice femeie în situaţia ei ar fi fost dispusă să pună capăt tuturor mizeriilor şi reproşurilor care apăsau asupră-i, printr-o împăcare, mai ales având în vedere că o ducea tare prost în vremea aceea. Dar avea ea un motiv special care o împiedica să se întoarcă şi pe care nu-l putea mărturisi în scrisoare, iar acest motiv era întemeiat, de vreme ce o făcea să nu primească o ofertă de care în fond era bucuroasă; motivul era că, după cum v-am spus, picase într-o tovărăşie păcătoasă şi o feştelise iarăşi ca femeie, cedând cine ştie cărui buze-dulci din jurul ei, adică – pe scurt – era din nou însărcinată, aşa că de aceea nu îndrăznea să primească oferta mea.

Totuşi, după cum aţi înţeles de mai sus, nici n-a refuzat-o făţiş, deoarece avea de gând, aşa cum am înţeles mai apoi, să nu renunţe la propunere, continuând să întreţină tratative cu mine, până când reuşea să se descarce de „povară” (vechea sa expresie, folosită când era vorba de sarcină), bineînţeles cumva într-ascuns, şi pe urmă să primească propunerea mea; ce-i drept, asta ar fi fost şi cel mai prudent pas ce-l putea face, ba chiar singurul care îi mai rămânea. Dar aici i-am luat-o eu înainte, căci lăturalnicele mele informaţii despre ea erau mult prea serioase ca să le fi scăpat o asemenea situaţie, decât doar dacă ar fi plecat înainte ca starea ei să ia proporţii vizibile ori dacă se ducea mult mai departe decât a făcut-o; mie însă mi s-a relatat până în cele mai mici amănunte când a născut, şi unde, şi ce, aşa că atunci am pus capăt ofertelor de a o primi înapoi, deşi ea mi-a scris mai multe scrisori pocăite, mărturisindu-şi fapta şi rugându-mă s-o iert; mintea mea depăşise însă aceste preocupări şi nici n-am mai vrut să aud nimic despre ea după aceea, ci am continuat divorţul pe care l-am şi obţinut, după cum v-am

povestit.

Lucrurile ajungând într-un asemenea impas, m-am hotărât, după cum vă spuneam, să plec în Franţa, după ce îmi voi fi primit transportul pe care îl aşteptam din Virginia; şi, prin urmare, am ajuns la Dunkerque în anul 1700 şi acolo m-am întovărăşit cu nişte ofiţeri irlandezi din regimentul lui Dillon, care, puţin câte puţin, m-au introdus în armată; şi, datorită locotenentului general Connor, un irlandez, şi cu ajutorul unor bani, am obţinut o companie în regimentul lui, intrând astfel direct în militărie.

Eram deosebit de încântat de noua mea situaţie şi acum îmi tot spuneam în sinea mea că ajunsesem la situaţia pentru care eram născut şi că, până atunci, nu trăisem niciodată o viaţă de gentleman.

Regimentul nostru, după câtva timp de la intrarea mea în el, a primit ordin de plecare în Italia, iar una din cele mai de seamă acţiuni la care am luat parte a fost vestitul atac asupra oraşului Cremona, din ducatul Milan, unde germanii, fiind introduşi în oraş în timpul nopţii, pe ascuns şi prin trădare, strecurându-se printr-un fel de canal de scurgere comun, au atacat prin surprindere oraşul şi l-au ocupat în cea mai mare parte, luându-l ca din oală pe mareşalul duce de Villeroy şi făcându-l prizonier în momentul când acesta ieşea din locuinţa lui, şi biruind puţinele trupe franceze care mai rămăseseră în citadelă; dar în toiul victoriei au fost atacaţi cu atâta îndrăzneală şi hotărâre de două regimente irlandeze, cartiruite în strada care ducea spre fluviul Pad şi care aveau în posesia lor poarta spre apă sau poarta Padului, pe unde ar fi trebuit să-şi facă intrarea întăriturile germane, încât, după o luptă extrem de disperată, germanilor li s-a smuls victoria din mână şi, nefiind în stare să-şi taie drum printre noi, ca să le dea drumul înăuntru prietenilor lor, în cele din urmă au fost obligaţi să părăsească din nou oraşul, spre gloria eternă a acelor regimente irlandeze şi, de fapt, a întregii lor naţiuni, lucru pentru care noi am primit foarte frumoase felicitări din partea regelui Franţei.

Aveam satisfacţia de a şti pentru prima dată în viaţa mea

că nu mai eram – iată – acel nemernic, josnic şi laş ins, lipsit de inimă, ca pe vremea când mă terorizase individul acela cu poliţa de 30 de lire, la mine acasă; dacă m-ar fi mai atacat acum, chiar de m-aş fi găsit exact în aceeaşi situaţie, dezbrăcat şi dezarmat cum eram, apoi m-aş fi repezit la el drept în faţă şi l-aş fi călcat în picioare; dar oamenii nu se cunosc pe el înşişi până ce nu-s puşi la încercare, iar curajul se dobândeşte cu timpul şi prin experienţă.

Philippe de Comines ne povesteşte că, după bătălia de la Monteleri, contele de Charolois, care până atunci avea o aversiune extremă faţă de război, fiindu-i groază de el şi de toate lucrurile care ţin de război, a suferit o atât de mare schimbare lăuntrică în urma gloriei pe care o obţinuse în acea acţiune şi a linguşirii ce a urmat din partea celor din jurul său, încât, după aceea, armata a devenit pentru el ca o amantă, iar oboselile războiului erau cea mai mare plăcere a sa; este un exemplu prea măreţ pentru mine ca să încerc vreo asemuire cu cazul meu; dar s-a întâmplat să fiu lăudat atâta pentru vitejia mea, cum o considerau ei, dovedită cu ocazia acelei acţiuni, încât am ajuns să-mi închipui eu însumi că eram viteaz, indiferent dacă aşa eram sau nu, iar mândria asta m-a făcut curajos şi îndrăzneţ peste măsură, în toate ocaziile; ceea ce s-a adăugat însă la asta a fost că nu ştiu cine a înaintat un raport special la curte despre faptul că eu am contribuit la salvarea cetăţii Cremona şi a întregii regiuni prin chipul extraordinar în care am apărat poarta Padului şi prin felul cum am ştiut să conduc apărarea, după uciderea locotenent-colonelului care comanda trupa; urmarea a fost că regele mi-a trimis o înştiinţare oficială că mă accepta în serviciul său în armată şi am primit un brevet de locotenent-colonel, iar prin curierul următor mi s-a adus chiar numirea de locotenent-colonel în regimentul...

Înainte de asta mai avuseseră loc câteva încăierări şi mici bătălii prin care am câştigat reputaţia de a fi un bun ofiţer, dar mi s-a întâmplat să fiu şi în câteva posturi speciale care mi-au înlesnit să fac rost de ceva care-mi plăcea mult mai mult şi anume de o sumedenie de bani.

Regimentul nostru a fost trimis din Franţa în Italia, pe mare; ne-am îmbarcat la Toulon şi am debarcat la Savona, pe teritoriul Genovei, iar de acolo am mărşăluit până la Ducatul Milanez. În primul oraş pe care urma să-l ocupăm şi care a fost Alexandria, cetăţenii s-au revoltat împotriva ostaşilor noştri cu cea mai mare furie şi au alungat întreaga garnizoană, formată din opt sute de oameni, adică francezi şi soldaţi în serviciul Franţei, scoţându-i cu totul în afara oraşului.

Eu eram cartiruit în casa unui târgoveţ, chiar lângă una din porţile cetăţii, împreună cu opt oameni de-ai mei şi cu un servitor. Şi, ţinând un scurt consiliu cu dânşii, ne-am hotărât să păstrăm cu orice preţ casa în care eram, până vom primi de la ofiţerul comandant ordin ca s-o părăsim. Când am văzut că ostaşii noştri nu-şi puteau menţine poziţiile pe străzi, fiind presaţi de cetăţeni, am evacuat toată familia târgoveţului şi am apărat casa, ca pe o cetate în care aş fi fost eu guvernatorul; şi, deoarece casa era chiar în apropiere de poarta oraşului, m-am hotărât s-o păstrez cu dinţii, aşa încât să fiu ultimul care va părăsi oraşul, deoarece propria mea retragere era asigurată de însumi faptul că eram atât de aproape de porţi.

După ce am golit astfel casa de locuitorii ei, nu ne-am făcut niciun fel scrupule să ne umplem buzunarele cu tot ce am putut găsi şi noi pe acolo; într-un cuvânt, n-am lăsat nimic din ceea ce am fi putut lua cu noi, mie revenindu-mi osteneala de a scormoni prin biroul stăpânului casei, de unde mi-am înfundat buzunarele cu vreo două sute de pistoli în bani, ceva argintărie şi alte lucruri de preţ. S-a făcut o mare plângere către prinţul Vaudemont, care era pe atunci guvernatorul Ducatului Milanez, cu privire la acest act de violenţă; dar, deoarece faptul că locuitorii cetăţii ne respinseseră era un lucru contrar ordinelor sale şi planului general al prinţului, care pe atunci era cu trup şi suflet de partea regelui Filip, păgubaşii n-au putut obţine nimic şi ne-am dat seama că dacă am fi jefuit întregul oraş ar fi fost tot acelaşi lucru; guvernatorul primise ordin să facă o bună primire regimentului nostru în oraş şi fusese din partea sa

un act de rebeliune făţişă acela de a ne rezista, aşa cum încercase; totuşi, noi aveam dispoziţii să nu tragem asupra târgoveţilor, decât dacă am fi constrânşi de vreo necesitate evidentă şi am preferat să părăsim oraşul, cum am şi făcut, decât să-l disputăm cu un grup de indivizi disperaţi, care nu doreau nici mai mult nici mai puţin de la noi decât să ia în posesie două bastioane şi poarta prin care ne retrăgeam; în primul rând, ei erau de trei ori mai numeroşi, căci locuitorii oraşului – la care s-au adăugat şapte companii din trupele ordonate – făceau un număr de peste o mie şase sute de oameni, afară de adunătura cealaltă, şi mai numeroasă, pe când noi eram vreo opt sute de oameni cu toţii; pe deasupra, ei aveau şi citadela în mână şi mai multe tunuri, aşa că n-am fi putut realiza nimic dacă i-am fi atacat; dar, după trei sau patru zile, s-au supus altor forţe, deoarece soldaţii dinăuntru s-au întors împotriva lor şi le-au ocupat oraşul.

După asta am stat liniştiţi pe poziţiile noastre, timp de opt luni, deoarece prinţul asigurase întregul Ducat Milanez pentru regele Filip, şi câtva timp n-a apărut niciun inamic, aşa că nu avea nimic altceva de făcut, decât să primească trupele de ajutor din Franţa şi, pe măsură ce veneau, să le răsfire în toate direcţiile, cât putea mai mult, pentru a-i menţine pe partizanii împăratului (care se pregăteau să atace Italia cu o mare armată) la o cât mai mare distanţă, lucru pe care l-a şi făcut, ocupând cetatea Mantua şi cele mai multe dintre oraşele din partea aceea, până la lacul Guardia şi râul Adige.

Am stat în Mantua câtva timp, dar apoi ne-am retras din ordinul contelui de Tesse (mai târziu mareşal al Franţei), ca să formăm armata franceză până la sosirea Ducelui de Vendôme, care urma să fie comandantul şef al ei. Acolo, în 1701, am trăit zilele unei campanii grele, având de-a face cu prinţul Eugen de Savoia şi cu o armată de patruzeci de mii de germani, toţi vechi soldaţi; şi, cu toate că armata franceză era cu douăzeci şi cinci de mii de oameni mai numeroasă decât a duşmanului, totuşi, fiind în defensivă, având atât de multe poziţii de acoperit şi neştiind exact

unde ne va ataca prinţul de Savoia, care comanda armata imperială, francezii erau obligaţi să-şi ţină trupele atât de împărţite şi atât de îndepărtate unele de altele. Încât germanii şi-au adus la îndeplinire planul cu mare succes, aşa cum ne relatează pe larg istoria acelor timpuri.

Eu unul am luat parte la bătălia de la Capri, din iulie 1701, unde germanii ne-au înfrânt, ce-i drept, silindu-ne să părăsim tabăra şi să-i cedăm prinţului întreg râul Adige, şi unde regimentul nostru a avut câteva pierderi; însă duşmanii au capturat puţine lucruri de la noi, iar Monsieur Catinat, care comanda pe vremea aceea, s-a aşezat în ordine de bătaie a doua zi sub ochii armatei germane şi i-a provocat, dar nemţii nu s-au mişcat, deşi noi le-am propus lupta timp de două zile în şir; nu s-au clătinat de acolo, deoarece ei îşi împliniseră misiunea, câştigaseră trecerea peste Adige, prin aceea că noi părăsiserăm Rivoli, parc devenise atunci inutil.

Văzându-i că refuză o acţiune decisivă, generalii noştri i-au împins pe poziţiile lor, obligându-i să lupte pentru fiecare petec de pământ pe care-l câştigau şi, în cele din urmă, prin septembrie, i-am atacat în tranşee la Chiari. Acolo am pătruns prin surprindere chiar în inima taberei lor, unde am făcut un măcel îngrozitor; dar nu ştiu prin ce greşeală a generalilor noştri, sau prin ce defecţiune în executarea ordinelor, brigada din Normandia şi brigada noastră irlandeză, care năvăliseră cu atâta vitejie în poziţiile, fortificate germane, nu au fost ajutate după cum ar fi trebuit, aşa că ne-am văzut obligaţi să susţinem noi singuri lovitura de şoc a întregii armate germane şi, în cele din urmă, să renunţăm la avantajul câştigat şi asta nu fără pierderi; însă, fiind întăriţi la timp de o mare trupă de cavalerie, i-am bătut la rândul nostru pe duşmani şi i-am alungat înapoi în tabăra lor. Germanii s-au lăudat că au avut acolo o mare victorie şi, ce-i drept, prin faptul că ne-au respins după ce le cuceriserăm tabăra, câştigul a fost al lor; dar dacă Monsieur de Tesse ne-ar fi ajutat la timp, aşa cum spunea moş Catinat că ar fi trebuit, cu douăsprezece mii de infanterişti pe care-i avea sub comanda lui, bătălia din ziua

aceea ar fi fost sfârşitul războiului, iar prinţul Eugen ar fi fost bucuros să se întoarcă în Germania în şi mai mare grabă decât venise, dacă nu cumva i-am fi tăiat noi drumul.

Soarta a făcut însă ca lucrurile să ia o altă întorsătură şi nemţii au continuat să atace şi să înainteze în toată acea campanie, cucerind post cu post, până ce ne-au scos cu totul din Ducatul Milan-ului.

În ultima parte din această campanie, noi am făcut doar un fel de război în glumă; francezii, după firea lor schimbătoare, o porneau în fiecare zi brambura fie să prade, fie să-i surprindă pe duşmani la pradă; jefuiau sau îi prindeau în cursă pe ceilalţi jefuitori; dar foarte adesea ne pomeneam repede cu ei îndărăt, căci nemţii îi întreceau în numeroase ocazii; şi, de fapt, atât de mulţi dintre ei şi-au pierdut viaţa în aceste încăierări mărunte, încât cred că numărându-i şi pe cei care au murit de bolile datorate serviciului militar, care nu era uşor, şi de bolile datorate încartiruirii proaste, fiindcă au stat afară în câmp până spre mijlocul lunii decembrie, între fluvii şi mlaştini, într-un ţinut plin de canale şi de râuri, cum se ştie că este această parte a Italiei; zic, datorită tuturor acestora, am pierdut şi noi şi inamicul mai mulţi oameni decât ar fi putut cădea într-o bătălie generală decisivă.

Ducele de Savoia, ca să-i recunoaştem ceea ce i se cuvine, a ţinut din răsputeri să ajungă la o zi decisivă şi să dea bătălia eu prinţul Eugen; însă Ducele de Villeroy, Monsieur Catinat şi contele de Tesse erau cu toţii împotrivă şi motivul principal era că ei cunoşteau bine slăbiciunea trupelor care suferiseră atât de mult în felurite alte împrejurări, încât nu erau în stare să dea o bătălie cu germanii; aşa că, precum vă spun, după vreo trei luni în care ne hărţuisem unii pe alţii cu tot soiul de incursiuni, am intrat în cartiruirea de iarnă. Înainte de a părăsi câmpul, regimentul nostru împreună cu un detaşament de şase sute de dragoni şi vreo două sute cincizeci de cavalerişti, am pornit cu scopul de a tăia calea Prinţului Commercy, un general de seamă în slujba Prinţului Eugen de Savoia; detaşamentul trebuia să fie format numai din cavalerie şi dra-

gorii; dar, din cauză că imperialii avuseseră bafta să ne bată în destul de multe încăierări şi, după cum s-a văzut, mai abitir decât i-am bătut noi pe ei; precum şi fiindcă se credea că Prinţul, care era un ofiţer bine apreciat de către ei, nu avea să pornească decât cu puţini oameni, regimentul irlandez de pedestraşi a primit ordin să se adauge şi el aceloraşi trupe, pentru ca – de va fi posibil – să se măsoare unii cu alţii ca de la egal la egal.

Eu am primit ordin, cam cu vreo două ore înainte, să trec împreună cu vreo două sute de pedestraşi şi cincizeci de dragorii lângă o mică pădurice, unde generalul nostru fusese informat că Prinţul avea să-şi posteze câţiva oameni să-i asigure trecerea, ceea ce am şi făcut, dar Contele Tesse a fost de părere că trupa noastră nu era destul de puternică şi a venit să ne sprijine şi el cu alţi o mie de călăreţi şi cu trei sute de grenadieri, şi foarte bine a făcut; căci Prinţul Commercy fiind informat despre primul nostru detaşament pornit în întâmpinarea lui, a venit mai devreme decât era aşteptat şi i-a atacat şi i-ar fi distrus cu totul dacă, auzind împuşcăturile, n-ar fi înaintat şi contele Tesse împreună cu cei o mie de călăreţi ai lui, dar atât de rapid, încât şi-a putut sprijini oamenii chiar în toiul luptei, aşa că nemţii au fost învinşi şi obligaţi să se retragă; însă Prinţul a reuşit o retragere destul de nedezastruoasă şi, după luptă, s-a îndreptat spre pădurea unde stăteam eu la pândă, însă surpriza înfrângerii îl împiedicase să trimită înainte un, detaşament care să-i asigure trecerea prin pădure, aşa cum de fapt intenţionase.

Contele de Tesse aflând că noi fuseserăm trimişi în pădurea aceea, i-a urmărit de aproape, spre a-i împiedica să ne înconjoare şi pentru ca, dacă ar fi fost posibil, noi să-i ţinem în şah, iar ei să-i atace şi să angajeze astfel încă o luptă cu dânşii; până să ajungă ei în pădure, se înnoptase aproape de tot, aşa că desigur nu şi-au putut da seama de numărul nostru; însă când au intrat în pădure, cincizeci de dragoni au fost trimişi înainte să cerceteze trecerea şi să vadă dacă totul era liber; noi i-am lăsat să înainteze prin defileul sau cărarea care trecea prin pădure şi apoi,

repezindu-ne între ei şi ulucul prin care pătrunseseră, le-am tăiat retragerea cu atâta cerbicie, că în momentul când ne-au descoperit şi au început să tragă, au şi fost pe loc înconjuraţi şi făcuţi harcea-parcea; şi doar ofiţerii care-i comandau, împreună cu opt dragoni, au fost făcuţi prizonieri.

Asta l-a determinat pe Prinţ să se oprească, neştiind ce s-a întâmplat, nici cât eram noi de puternici; şi, ca să obţină informaţii ceva mai bune, a trimis două sute de cavalerişti să înconjure ori să scotocească pădurea şi să descopere poziţia noastră, iar între timp în spatele lui iată că a picat Contele de Tesse. Ne-am dat seama că Prinţul era la strâmtoare, după zgomotul făcut de propriile noastre trupe, la o oarecare depărtare de acolo, aşa că ne-am hotărât să angajam imediat lupta cu cei două sute de călăreţi; prin urmare, mica noastră trupă de cavalerie s-a ivit la gâtlejul cărării şi încăierarea a începui fierbinte, în vreme ce pedestraşii noştri – ascunşi după tufişurile ce înconjurau pădurea – stăteau gata de a sări şi ci, de îndată ce avea să se ivească prilejul; cavaleriştii fiindu-le atacaţi, germanii au cedat şi s-au retras pe cărare; şi acolo ei au fost mai vicleni decât noi; s-au mulţumit să ne împingă până la intrarea în pădure, dar nu s-au lăsat atraşi în lungul vreunei cărări înguste, fără a şti sigur dacă în dosul tufişurilor erau sau nu oameni la pândă.

Prinţul descoperindu-i însă pe franceză în spatele său şi nefiind destul de puternic ca să reînceapă lupta, s-a hotărât să taie cu forţa, în curmeziş, pădurea şi le-a dat ordin dragonilor săi să coboare şi să pătrundă în pădure ca să cureţe tufişurile de amândouă părţile cărării, pentru ca el să poată apoi trece cu cavaleria prin ulucul acela; şi asta a făcut-o cu o dârzenie aşa de neînduplecată, şi cu o risipă de putere atât de categorică în comparaţie cu noi, încât deşi am rezistat pe poziţii multă vreme, totuşi aproape jumătate din oamenii noştri au pierit sfârtecaţi. Însă în felul acesta le-am dat timp cavaleriştilor francezi să ajungă din urmă şi să atace trupele Prinţului, tăindu-le retragerea şi luând un mare număr de prizonieri, după care – la rândul nostru – ne-

am retras, deschizându-le drum şi cavaleriştilor; trei sute de dragoni au fost ucişi şi două sute din ei luaţi prizonieri.

În primul moment al fierbinţelii luptei, un ofiţer german de dragoni, urmat de mulţi oameni, îi doborâse pe trei de-ai noştri, aflaţi lângă mine; iar mie oferindu-mi să mă cruţe, am fost obligat să accept şi, mi-am predat sabia în mâinile lui, căci oamenii noştri erau mai curând gata să-şi părăsească poziţia, descurcându-se fiecare cum putea; dar s-a întors foaia, căci cavaleria noastră atacând, după cum am mai spus, dragonii au fost şi ei nimiciţi, iar ofiţerul care mă făcuse prizonier întorcându-se către mine a spus:

— Suntem cu toţii pierduţi.

Eu l-am întrebat dacă l-aş putea ajuta cu ceva.

— Stai liniştit, mi-a cerut, căci oamenii săi luptau, ce-i drept, pe disperatele; însă în momentul când au răsărit în spatele său vreo două sute de cavalerişti francezi, el mi s-a adresat în franţuzeşte:

— Acum mă fac eu prizonierul domniei-tale; – şi, înapoindu-mi sabia luată, mi-a înmânat-o şi pe a lui; un dragon de lângă el era tocmai pe punctul de a proceda şi el în acelaşi chip, când l-a culcat la pământ un glonte, iar cavaleria înaintând, câmpul de luptă a fost curăţit într-o clipă; dar Prinţul Commercy a plecat cu restul trupei sale, fără a fi urmărit mai departe.

Încă şaisprezece – sau şaptesprezece de-ai noştri au mai fost făcuţi prizonieri ca şi mine şi eliberaţi apoi; dar ei n-au avut acelaşi noroc să-l facă la rândul lor prizonier pe ofiţerul care-i prinsese; omul meu fusese atât de generos faţă de mine, încât nici nu m-a întrebat ce bani aveam asupra mea, deşi, chiar dacă m-ar fi întrebat, tot n-aveam cine ştie câţi; dar, prin politeţea lui am avut de pierdut, căci nici eu n-am putut pe urmă să am obrăznicia de a-i cere banii ce-i avea asupra lui, deşi am înţeles că avea la el aproape o sută de pistoli; dar omul s-a purtat foarte frumos şi, în timpul nopţii, când ne-am întors la corturile noastre, mi-a dat în dar douăzeci de pistoli, eu în schimb obţinând pentru el permisiunea de a fi lăsat să se ducă, pe cuvânt de onoare, până la tabăra Prinţului Eugen, pentru a obţine un schimb

de prizonieri, ceea ce a şi reuşit.

După acea campanie, am fost cartiruit la Cremona şi acolo s-a întâmplat povestea istorisită mai înainte, regimentul nostru irlandez s-a distins prin atât de mari servicii, încât a salvat oraşul de a fi luat prin surprindere şi i-a înfrânt pe nemţi, obligându-i să se retragă, după ce timp de şase ore ei fuseseră stăpâni pe vreo trei sferturi din cuprinsul oraşului, iar prin asta, regimentele noastre şi-au câştigat o foarte mare faimă.

CAPITOLUL XIV

Alte operaţii în cursul campaniei – Sunt cartiruit la Trent şi mă căsătoresc cu fiica proprietarului – Îmi vând gradul şi trec în flota franceză – Amănunte despre expediţia lor – Mă întorc pe neaşteptate la Paris şi fac o descoperire neplăcută cu privire la soţia mea – Îl provoc la duel şi îl rănesc pe amantul ei –

Dar mă grăbesc să merg mai departe cu propria-mi poveste, căci doar n-am de gând să scriu jurnalul unor războaie, la care nici n-am luat parte prea multă vreme.

În vara următoare, cele două regimente irlandeze ale noastre au înaintat afară, în câmp deschis, şi au avut multe ciocniri usturătoare cu germanii; căci Prinţul Eugen, un general vigilent, nu prea ne da odihnă şi a câştigat de multe ori numai pentru că se mişca permanent în sus şi în jos, hărţuindu-şi atât oamenii lui cât şi pe ai noştri; şi cel ce vrea să le facă dreptate francezilor, sau cel ce ştie cum s-au purtat, are de recunoscut că ei n-au şovăit de a înfrunta niciodată atacurile nemţeşti, ci s-au bătut în indiferent ce situaţii, cu aprigă hotărâre şi curaj; deşi acest lucru a costat sângele a nenumăraţi nobili de seamă, precum şi soldaţi de rând, totuşi Ducele de Vendôme, care era acum comandant, în ciuda faptului că regele Filip a luat el însuşi parte la această campanie, i-a răspuns în plin şi cu propria lui monedă prinţului de Savoia şi l-a urmărit din loc în loc, până ce l-a determinat să părăsească definitiv Italia; întreagă acea vitează armată adusa de Prinţul Eugen cu el în Italia, şi care fără îndoială că era cea mai bună în privinţa calităţii trupelor dintre toate armatele care au trecut vreodată pe acolo, şi-a lăsat în întregime oasele în acea

ţară ca şi încă multe alte mii de oameni apoi, până când treburile Franţei începând să meargă prost în alte părţi, au fost obligaţi şi francezii, la rândul lor, să se supună soartei, după cum se poate vedea din istoria acelor timpuri şi după cum v-am spus şi eu; dar asta nu e, fireşte, treaba mea.

Amestecul meu în toate chestiunile astea a fost de scurtă durată şi sub o zodie aspră: am deschis frontul pe la începutul lunii iulie 1702, iar Ducele de Vendôme a dat ordin ca întreaga armată să se adune la un loc şi cât mai repede, ca să elibereze oraşul Mantua, blocat de imperiali.

Prinţul Eugen era bun politician şi de fapt un prinţ norocos şi, cu un an înainte, respinsese armata noastră în multe rânduri; dar soarta lui cea bună a început acum să-l trădeze puţin câte puţin, căci nu numai că oştirea noastră era mai numeroasă decât a lui, dar Ducele a ieşit în plin câmp înaintea lui; şi cum Prinţul ţinuse Mantua blocată aproape toată iarna, Ducele s-a hotărât să elibereze oraşul cu orice preţ. După cum v-am spus, Ducele s-a arătat primul în câmp, iar Prinţul nu era în situaţia de a-l împiedica să ridice blocada cu forţa; aşa că şi-a retras trupele şi, lăsând câteva corpuri puternice să protejeze Bersello, unde îl ameninţa ducele de Vendôme, şi Borgo Fort, unde îşi avea depozitul de muniţii, şi-a strâns toate celelalte forţe, ca să ni se opună. Între timp, intrase în armată şi regele Spaniei, iar Ducele de Vendôme se găsea cu vreo treizeci şi cinci de mii de oameni lângă Luzara, pe care se hotărâse s-o atace, ca să-l oblige pe Prinţul Eugen să dea o bătălie; Prinţul de Vaudemont se găsea pe poziţii întărite, cu încă douăzeci de mii de oameni, la Rivalto, în spatele oraşului Mantua, ca să acopere frontierele Milanului şi mai erau aproape douăsprezece mii de oameni chiar în Mantua; iar Monsieur Pracontal se găsea cu alţi zece mii de oameni chiar în bătaia tunului unuia dintre forturile care apără drumul pietruit înspre cetatea Mantua; aşa că dacă toţi aceştia s-ar fi unit, şi lucrul era posibil în câteva zile, atunci Prinţul ar fi fost obligat să se descurce cum putea şi i-ar fi fost destul de greu să se mai menţină în Italia; căci el nu era stăpân pe niciun oraş din toată ţara, care să poată

rezista la un asediu de cincisprezece zile, şi asta o ştia foarte bine; de aceea se pare că, Ducele de Vendôme era hotărât pe cât posibil să-l oblige să se angajeze într-o luptă, şi în acest scop dăduse dispoziţii să se atace Luzara; în ziua de 15 iulie 1702, am rămas uimiţi să vedem întreaga armata imperială apărând în ordine de bătaie şi în marş forţat, ca să ne atace.

S-a întâmplat că întreaga noastră oştire mărşăluia în coloană spre ci, aşa cum făcusem continuu în ultimele două zile; ar fi trebuit să vă spun că, în urmă cu trei zile. Ducele primise veste că Generalul Visconti, cu trei regimente imperiale de cavalerie şi unul de dragoni, era postat la Santa Vittoria, pe râul Tessona, aşa că el hotărâse să-i atace; şi acest plan a fost pus în aplicare în mod atât de secret, încât Monsieur Visconti, în timp ce trecea spre Ducatul Modena, deşi armata noastră se găsea la trei leghe în altă direcţie, s-a pomenit pe neaşteptate atacat de şase mii de cavalerişti şi dragoni din armata franceză. El s-a apărat cu multă vitejie, timp de aproape o oră, după care, fiind copleşit de forţa lor superioară şi dându-şi seama că va fi obligat să se retragă în dezordine, a sunat retragerea, dar escadroanele lui, care tocmai făcuseră stânga împrejur retrăgându-se cam de un sfert de oră, s-au trezit deodată înconjurate de o mare trupă de infanterie, care le tăiase complet retragerea, afară de trecerea peste podul Tessona, blocat de mulţimea bagajelor lor, astfel că nu puteau trece pe el nici înainte, nici înapoi; şi atunci s-au repezit unii în alţii şi s-au împiedicat unii pe alţii, în aşa fel încât nu se mai putea păstra niciun fel de ordine, şi o mulţime dintre ei au căzut în râu şi s-au înecat, mulţi au fost ucişi, iar şi mai mulţi făcuţi prizonieri; într-un cuvânt, toate cele trei regimente de cavalerie şi unul de dragoni au fost cu desăvârşire înfrânte.

Aceasta era o mare lovitură pentru Prinţ, din pricină că trupele pierdute fuseseră unele dintre cele mai alese din întreaga lui armată. Noi am luat vreo patru sute de prizonieri şi toate muniţiile şi efectele lor, o pradă însemnată, căreia i se adăugau vreo opt sute de cai; şi fără îndoială că s-a

simţit foarte mult lipsa acestor trupe, în bătălia care a urmat în ziua de 15, după cum am spus. Pe când armata noastră era în plin marş, ca să atace Luzara, a apărut un detaşament german, cam vreo şase sute de călăreţi, şi apoi în mai puţin de o oră s-a ivit întreaga lor armată, în ordine de bătaie.

Oştirea noastră a luat poziţie imediat, iar ducele rânduia regimentele, pe măsură ce ele soseau, în chip atât de îndemânatec, încât Prinţul Eugen a fost silit să-şi modifice ordinele, având pe cap acest dezavantaj special de a ataca o armată superioară faţă de a lui, deţinând poziţiile-cheie cele mai bune cu putinţă; pe când, dacă el ar fi găsit de cuviinţă să mai aştepte măcar încă o zi, noi i-ara fi ieşit în cale la jumătatea drumului; dar asta s-a întâmplat datorită mândriei generalilor germani şi faptului că ei aveau o părere atât de înfumurată despre calitatea trupelor lor. Armata regală era postată cu flancul spre fluviul Pad, pe celalalt mal, unde se găsea armata Prinţului de Vaudemont, bătând cu tunurile în fortificaţiile făcute de armata împăratului la Borgo Fort; şi auzind că probabil se va da o bătălie generală, el a detaşat douăsprezece batalioane şi cam vreo mie de călăreţi, ca să sprijine armata regală: şi, spre marea noastră încurajare, au avut cu toţii timp să ajungă până la noi, în timp ce Prinţul Eugen îşi aranja noile dispoziţii pentru atac; şi totuşi, tocmai sosirea acestor trupe l-a făcut pe Prinţul Eugen să se hotărască a începe lupta, sporind să poată intra în acţiune înainte de sosirea lor; dar a fost dezamăgit în această privinţă, adică a motivului pentru care începuse lupta, şi lotuşi a fost obligat să se bată, ceea ce a fost greşeala sa, dar acum era prea târziu ca s-o mai repare.

Până să-şi aducă el întreaga linie în luptă, s-a făcut ora cinci seara, şi apoi, dună ce timp de o jumătate de oră au tras cu tunurile în noi, fără cine ştie ce rezultat, flancul drept al armatei sale, de sub comanda Prinţului de Commercy, a atacat cu mare furie aripa noastră stângă. Ostaşii noştri i-au primit atât de bine şi s-au secondat unii pe alţii atât de precis, încât atacatorii au fost respinşi cu un

amarnic măcel, iar Prinţul de Commercy fiind – din nefericire pentru nemţi – ucis în primul asalt, şi regimentele nemaiprimind ordine şi fiind surprinse de dispariţia unui om de o atât de mare însemnătate, au fost respinse în dezordine, iar o brigada întreagă a fost în întregime nimicită.

A doua linie a lor însă, care înainta sub comanda Generalului Herbeville, a îmbunătăţit din nou situaţia în linia întâi; batalioanele s-au regrupat şi au pornit la asalt cu multă îndrăzneală, pentru a doua oară, şi fiind secondate de întăriturі proaspete din partea corpului principal de armată, a venit rândul alor noştri să fie respinşi până la un canal, care se găsea în flancul stâng al lor, între ei şi fluviul Pad; în spatele acelui canal, ci s-au regrupat şi, sprijiniţi de trupe noi, atât călări cât şi pe jos, au luptat de ambele părţi cu o extremă încăpăţânare şi cu atâta curaj şi dibăcie, încât n-ar fi fost posibil să se spună cine biruise, dacă ei ar fi fost capabili să ducă lupta până la sfârşit.

În flancul drept al armatei regale, era postată floarea cavaleriei franceze; anume jandarmii, carabinierii regali şi garda călare a reginei, cu încă patru sute de călăreţi, în afară de infanterie, în rândurile căreia se număra şi brigada noastră; mai întâi, au înaintat şi atacat călăreţii şi au mers drept înainte cu săbiile scoase, primind focul a două regimente imperiale de cuirasieri, fără să tragă niciun glonte, însă repezindu-se apoi printre ei, doborându-i sub copitele cailor, semănând dezordinea în rândurile lor şi lăsând câmpul atât de deschis acţiunii iniţiate de noi, care-i urmam, încât prima linie a infanteriei noastre avea loc să se alinieze pe terenul aflat la început în posesia inamicului.

În acest prim atac a fost ucis Marchizul de Crequi, care comanda întregul liane drept, o pierdere care echilibra pe deplin moartea Prinţului de Commercy, suportată de tabăra germană. După ce am respins cavaleria inamicului, după cum v-am spus, trupele lor fiind regrupate prin dibăcia generalilor şi sprijinite de trei regimente imperiale de pedestraşi, germanii au pornit-o iarăşi la atac şi cu atâta furie, încât nimic nu le putea rezista; atunci, două

batalioane din regimentele noastre irlandeze au fost făcute val-vârtej şi o mulţime dintre ostaşii noştri – ucişi; acolo am avut şi eu nenorocul să primesc un glonte de muschetă, care mi-a frânt braţul stâng; şi nu numai atâta, ci am fost doborât la pământ de un soldat german, mare cât un uriaş care, crezând că m-a omorât, s-a suit cu picioarele pe mine, dar a fost imediat împuşcat de unul dintre oamenii mei şi, prăbuşindu-se cât era de namilă, a căzut acoperindu-mă, ceea ce însemna o mare nenorocire pentru mine, care aveam braţul rupt; căci greutatea animalului acela de neamţ care era cât un cal de mare, aproape că mă făcea să nu mă mai pot mişca.

După aceea, ai noştri au fost obligaţi să se retragă din locul unde erau şi, astfel, eu am rămas pe teritoriul inamicului, dar n-am fost făcut prizonier; adică n-am fost găsit decât a doua zi dimineaţă, când s-a trimis ca de obicei o patrulă însoţită de chirurgi, ca să caute răniţii printre morţi şi m-au găsit aproape sufocat, cu hoitul neamţului prăvălit peste mine şi cu alţii zăcând jur-împrejurul meu; totuşi, ca să fim drepţi cu ei, m-au tratat foarte omeneşte şi chirurgii lor mi-au pus foarte bine braţul la loc şi cu multă dibăcie; iar după vreo patru sau cinci zile, mi s-a dat libertatea să plec la Parma, sub cuvânt de onoare.

Amândouă armatele au continuat să lupte, mai ales în stânga noastră, până s-a întunecat atât de tare, încât le era imposibil să ştie cine în cine trage şi nici generalii nu mai vedeau ce fac; aşa că intensitatea focului a scăzut treptat şi pe drept cuvânt se poate spune că numai noaptea i-a despărţit.

Amândouă părţile revendicau victoria şi amândouă îşi ascundeau, pe cât posibil, pierderile, dar este sigur că nicicând nu s-a luptat într-o bătălie cu mai mare vitejie şi tenacitate decât în bătălia aceea; şi, dacă ar fi mai durat lumina zilei, ca ei să poată lupta până la sfârşit, fără îndoială că de amândouă părţile ar mai fi fost ucişi multe mii de oameni.

Singurul lucru pe care l-au obţinut nemţii, ca să le dea dreptul să se considere victorioşi, era că au determinat

flancul nostru stâng să se restrângă, după cum v-am spus, până la canal şi până la malurile înalte sau la colinele de pe malul fluviului Pad; dar în retragerea lor, au avut poziţii atât de avantajoase, încât de acolo au continuat să tragă în inamic şi nu au putut fi forţaţi să şi le abandoneze.

Cea mai concludentă mărturie a victoriei cu care se făleа armata regală, şi care era cu siguranţă cea mai bună dintre cele două armate, a fost aceea că la două zile după bătălia pe care o descriu, ostaşii ei au atacat Guastalia – ca să zicem aşa – sub ochii armatei germane, şi au obligat garnizoana să se predea şi pe oamenii ei să jure că nu vor mai purta arme timp de şase luni, ceea ce era o pierdere mare pentru germani, deoarece se aflau acolo o mie cinci sute de oameni, şi totuşi Prinţul Eugen nici n-a încercat să-i despresoare; iar după aceea am mai ocupat şi alte poziţii, care erau în stăpânirea imperialilor, numai că ei au fost obligaţi să le părăsească la apropierea armatei franceze, nefiind în măsură să dea încă o bătălie în acel an.

Campania mea ajunsese acum la sfârşit şi, cu toate că m-am pomenit invalid, totuşi soarta mea a fost mai bună decât aceea a multor alţi gentlemeni, căci în sângeroasa bătălie de care vă vorbesc au fost răniţi şi ucişi mai mult de patru sute de ofiţeri, dintre care trei generali.

Campania a continuai până în decembrie, iar Ducele de Vendôme a ocupat Burgo Fort şi diferite alte localităţi care fuseseră stăpânite de germani, aceştia – pe scurt – pierzând teren în fiecare zi, în Italia; am stat prizonier multă vreme, şi deoarece nu se ajunsese la nicio convenţie cu privire la un schimb de ostateci, Prinţul Eugen a dat ordin ca prizonierii francezi să fie trimişi în Ungaria, ceea ce era o cruzime care li s-a aplicat fără niciun motiv; totuşi, prin acest exil, mulţi dintre ei au reuşit să scape tulind-o la turci, care i-au primit cu bunăvoinţă, iar ambasadorul francez de la Constantinopol a avut grijă de ei şi i-a îmbarcat trimiţându-i înapoi în Italia, pe cheltuiala regelui.

Dar, între timp, Ducele de Vendôme a luat atât de mulţi prizonieri germani, încât Prinţul Eugen s-a săturat să-şi mai trimită prizonierii în Ungaria şi a fost obligat chiar să-i

aducă pe câţiva înapoi, pe cheltuiala lui, şi să cadă de acord pentru un schimb general de ostateci.

După cum am spus, mie mi s-a îngăduit să mă duc pentru un timp la Parma, sub cuvânt de onoare, şi acolo am stat patruzeci de zile, până ce mi s-a tămăduit braţul rupt, iar apoi am fost obligat să mă predau ofiţerului comandant de la Ferrara, unde, sosind în scurt timp după aceea şi Prinţul Eugen, am fost luat împreună cu alţi prizonieri de război şi trimis la păstrare în Ducatul Milanez, în vederea unui schimb de prizonieri.

Asta s-a întâmplat în oraşul Trent, unde am stat vreo opt luni; omul în a cărui casă m-au cartiruit s-a purtat cât se poate de cuviincios cu mine, îmi purta atent de grijă, pot spune că o duceam chiar foarte bine. Şi am ajuns în casa aceea la un fel de familiaritate, care nu era de loc în intenţiile mele, cu fata târgoveţului acela, şi nu ştiu prin ce fatalitate, veghind asupră-mi, m-am lăsat convins după aceea să mă şi căsătoresc cu ea; asta a fost din partea mea o dovadă de cinste, de care n-am avut niciodată intenţia să mă fac vinovat, trebuie s-o recunosc: însă fata a fost mai şireată decât mine, căci ea a reuşit, să facă să mi se urce la cap ceva mai mult vin decât obişnuiam eu să beau şi, cu toate că n-am fost atât de tulburat încât să nu mai ştiu ce-i cu mine, totuşi într-o stare de neobişnuită bună dispoziţie am consimţit să mă căsătoresc. Dovada mea de cinste, cu totul lipsită de diplomaţie, mi-a adus însă multe neplăceri, căci nici nu ştiam ce am de făcut cu povara aceasta, de bună voie luată pe cap; nu puteam nici rămâne cu ea, nici s-o iau cu mine, aşa ea eram afară din cale de încurcat. În scurtă vreme apoi, a venit timpul să fiu eliberat, prin convenţia de schimb de prizonieri, şi astfel atu fost obligat să mă prezint la regimentul meu, care pe atunci era cartiruit în Ducatul Milanez şi de acolo am primit permisiunea să plec la Paris, pe temeiul unei promisiuni că voi aduce pentru regimentele irlandeze o seamă de recruţi din Anglia, cu ajutorul corespondentului meu de acolo. Având astfel permisiunea de a merge la Paris, am cerut un paşaport de la armata inamică, pentru ca să mă duc la

Trent, şi, făcutei un foarte lung circuit, m-am întors înapoi acolo şi, în chip cât se poate de corect, mi-am împachetat bagajul, cu nevastă cu tot, şi am dus-o prin Tirol în Bavaria şi apoi prin Suabia şi prin Pădurea Neagră, până în Alsacia, de unde am trecut în Lorena şi apoi am ajuns la Paris. Acum aveam un plan secret, să las naibii războiul, căci de fapt mă săturasem de atâtea lupte, dar se considera un lucru atât de dezonorant să părăseşti armata în timpul campaniei, încât nu puteam săvârşi una ca asta; a intervenit însă o întâmplare care mi-a uşurat intenţia; se reluase războiul dintre Franţa, Anglia şi Olanda, întocmai cum fusese înainte; iar regele Franţei, care nu se gândea la nimic mai mult decât cum să le ofere englezilor o diversiune, a echipat la Dunkerque escadrile de corăbii de război şi fregate, pe bordul cărora a îmbarcat un corp de trupe de vreo şase mii cinci sute de oameni, în afară de voluntari; iar noul, rege, cum îl numeam noi, deşi în general era nuntit Cavalerul de St George, s-a îmbarcat împreună cu ei, pornind-o cu toţii înspre Scoţia.

M-am prefăcut plin de zel pentru această armată, şi am spus că dacă mi s-ar permite să vând gradul de ofiţer avut în regimentul irlandez din care făceam parte, şi dacă aş primi din partea Cavalerului de St. George un brevet de colonel, în schimbul unui angajament de a recruta pentru el, după sosirea sa, trupe în Marea Britanie, bucuros m-aş îmbarca voluntar şi l-aş servi pe propria-mi cheltuială. Această ultimă ispită mi-a creat mari avantaje pe lângă Cavaler; căci acum eram considerat drept un om de seamă, care trebuie să fi avut interese considerabile în ţara mea; aşa că am obţinut îngăduinţa de a-mi vinde gradul; şi după ce mi s-a remis prin Olanda o sumă rotundă de bani din Londra, mi-am pregătit un foarte frumos echipament şi m-am dus la Dunkerque să mă îmbarc.

Am fost cât se poate de bine primit de către Cavaler; şi, deoarece i se relatase că fusesem ofiţer în brigada irlandeză şi că luptasem în Italia, aşadar că eram un ostaş cu experienţă, toate aceste lucruri s-au adăugat la reputaţia mea de mai înainte şi au făcut să fiu tratat cu

destul de multe onoruri, deşi din parte-mi eu nu aveam niciun ataşament special pentru persoana sau pentru cauza lui şi de fapt nici nu prea am stat să examinez dacă dreptatea e de o parte sau de alta; dacă aş fi făcut-o, probabil că nu mi-aş fi riscat numai viaţa, ci şi o serie de bunuri despre care – din acel moment – puteam spune că erau cu toatele cedate guvernului englez şi nu era decât prea evident că ei puteau să le confişte după bunul lor plac.

Totuşi, după ce tocmai primisem de la Londra o sumă de trei sute de lire sterline şi îmi vândusem – pentru o sumă aproape la fel de mare – gradul avut în regimentul irlandez, nu numai că m-am lăsat atras pe nesimţite, dar chiar am acceptat să particip de bună voie la această cauză stupidă şi am pornit-o cu ei, înfruntând toate riscurile; n-are niciun rost să încarc povestea mea istorisindu-vă această expediţie fără vreun rezultat, decât să vă spun doar că, fiind urmăriţi în chip atât de eficace şi de aproape de flota engleză, care era superioară ca forţă celei franceze, pot mărturisi că o dată cu scăparea de ei, am scăpat şi de spânzurătoare.

Norocul francezilor a fost că au depăşit din greşeală portul spre care o porniseră şi, având intenţia să se îndrepte spre estuarul de la Forth sau – cum îl numeau ei – Estuarul de la Edinburgh, primul loc unde au reuşit să ancoreze a fost mult mai la nord, într-o localitate numită Montrose, unde nu aveau niciun interes să debarce, fiind siliţi astfel să se întoarcă la estuar; au ajuns la intrarea în el, şi au ancorat, aşteptând fluxul; dar întârzierea sau împiedicarea asta le-a dat timp englezilor, sub comanda lui Sir George Bing, să ajungă la estuar şi au ancorat şi ei ca şi noi, aşteptând să treacă în sus, prin estuar, o dată cu fluxul.

Dacă noi nu am fi depăşit portul, cum v-am spus, toată flotila noastră ar fi fost distrusă în două zile şi n-am fi putut face altceva decât să intrăm în port la Leith cu fregatele mai mici, ca să debarcăm trupele şi muniţia; însă ar fi trebuit să dăm foc vasului de război, căci flotila engleză nu era la mai mult de douăzeci şi patru de ore în urma noastră sau cam aşa ceva.

Ca urmare a surprizei acesteia, amiralul francez a întins pânzele din partea de nord a estuarului, unde ne aflam, şi grăbindu-se cât a putut spre nord, s-a îndepărtat de flotila engleză şi a reuşit să scape pierzând numai o corabie, care – aflându-se în spatele celorlalte – nu a mai putut pleca. Când ne-am convins că englezii au renunţat să ne mai urmărească, ceea ce nu s-a întâmplat decât în a treia noapte după ce ne-am schimbat direcţia, şi după ce nu i-am mai văzut de loc, ne-am îndreptat spre coasta Norvegiei şi, având tot timpul coasta la orizont, am mers până la intrarea în Marea Baltica, unde am ancorat din nou şi am trimis două vase în cercetare, ca să ne aducă veşti şi să vadă în ce măsură marea era liberă şi, convingându-ne că inamicul nu ne urmărea, am ţinut-o drept înainte, cu viteză mai mică, şi ne-am înapoiat la Dunkerque, simţindu-mă tare bucuros când am pus din nou piciorul pe uscat; căci, în tot timpul cât fugeam în felul acesta, ca să ne salvăm viaţa, eram cuprins de cea mai mare groază imaginabilă şi nu-mi treceau prin cap decât ştreanguri şi spânzurători, ajungând la concluzia că, dacă aş fi fost prins, cu siguranţă că aş fi fost aninat într-o funie.

Dar grija aceasta se dusese acum, aşa că mi-am luat rămas bun de la Cavaler şi de la armată şi m-am grăbit a mă întoarce la Paris. Am ajuns la Paris şi la propria mea locuinţă pe neaşteptate, atât de pe neaşteptate încât am avut ghinionul să fac o descoperire de loc satisfăcătoare pentru mine, privitoare la soţia mea; căci am aflat că domnia ei se întovărăşise cu o lume despre care aveam toate motivele să cred că nu se alcătuia din persoane cu care s-ar fi cuvenit să stea de vorbă o femeie cinstită, şi cum eu îi cunoşteam clocotul sângelui din proprie experienţă, am devenit foarte gelos şi frământat în privinţa ei; trebuie să vă mărturisesc că lucrul ăsta mă neliniştea foarte, căci tare începusem s-o îndrăgesc, în timp ce purtarea ei era de-a dreptul aceea a unei desfrânate, mai ales după ce am adus-o în Franţa; dar purtând în vine sânge uşuratec, era imposibil s-o împiedic de-a se azvârli în comedii de acest fel, într-un oraş cum este Parisul, atât de

plin de ceea ce numesc franţuzii galanterie.

Mă jignea şi ideea că soarta mea era să fiu încornorat, şi în străinătate şi acasă, şi uneori mă înfuriam atât de tare, încât nu mă puteam stăpâni; zile întregi şi, pot spune, că uneori şi nopţi întregi mi le petreceam gândindu-mă şi socotind cam ce ar trebui să-i lac ei şi îndeosebi ce să-i fac ticălosului, oricine ar fi fost el, care m-a înşelat şi m-a călcat astfel în picioare. Într-adevăr, mă vedeam în stare şi de crimă, ba chiar nu numai de una, ci de o sută de crime, în imaginaţia mea; şi cum, cu siguranţă, diavolul te îndeamnă la fapte rele, şi de fapt chiar el este cel ce le pune în mişcare în minţile noastre, diavolul mă tot ispitea zi şi noapte, cu gândul de a-mi ucide soţia.

Şi atât de departe a ştiut satana să împingă acest oribil plan, făcând să-mi fiarbă sângele în vine şi să mi se trezească fel de fel de gânduri fioroase, doar când mă gândeam la cuvântul încornorat, că pe scurt – am încetat de a mă mai zbuciuma dacă s-o ucid sau nu, ca şi când ăsta n-ar fi mai fost un lucru de discutat, ci ceva hotărât; şi toată mintea mi s-a umplut atunci numai de planuri: cum anume s-o omor şi cum să scap de urmări după aceea.

Dar în tot acest timp al zvârcolirilor mele nu aveam nicio dovadă suficientă a vinovăţiei sale şi nici măcar nu o învinuisem, ba nici n-am lăsat-o să-şi dea seama că o bănuiam, decât prin ce putea ea să vadă în purtarea mea generală şi în schimbarea atitudinii faţă de ea, schimbare atât de mare, încât nu s-ar fi putut să nu priceapă că mă tulbura ceva; şi totuşi nu a băgat nimic de seamă şi m-a primit foarte bine, şi s-a arătat foarte bucuroasă că mă întorsesem; ba nici nu am putut descoperi să fi făcut cheltuieli extravagante în lipsa mea; dar, cum spune omul înţelept, gelozia este mânia omului; chiar faptul că gospodărise atât de bine banii pe care-i lăsasem, chiar asta a făcut ca imaginaţia mea bolnavă să-şi spună că probabil fusese întreţinută de alţii şi de aceea nu avusese ocazia să cheltuiască.

Trebuie mărturisit că ăsta era un punct foarte dificil pentru ea, chiar dacă ar fi fost cinstită în realitate; căci,

deoarece în mintea mea eram dinainte convins de necinstea ei, dacă ar fi fost cheltuitoare aş fi spus – fireşte – că a cheltuit banii cu gentlemenii ei; iar dacă se arăta cumpătată, spuneam că a fost întreţinută de ei; astfel că, vă spun drept, mintea mi-era cu totul răvăşită; mă credeam înşelat şi nimic nu putea, zi şi noapte, să mi-o scoată din minte.

În toată această perioadă, nu ne-am despărţit pe faţă, dat eu eram stăpânit întru totul de ceea ce mă chinuia pe mine, încât parcă nici n-aş mai fi avut nevoie de dovezi şi mă uitam cu ochi răi la oricine se apropia de ea sau îi vorbea. În aceeaşi casă cu noi locuia un ofiţer din gardă, un gentleman foarte cinstit şi de familie bună; s-a întâmplat ca eu să mă aflu într-un salonaş, perete în perete cu alt salonaş în care se afla soţia mea şi unde a venit şi acel domn, care – fiind ca şi cineva din familie – putea veni oricând, fără vreo supărare; el neştiind însă că eu eram în odaia de-alături, s-a aşezat în voie să stea la taifas cu soţia mea. Am auzit fiecare cuvânt pe care şi-l spuneau, căci uşa între cele două camere era deschisă şi n-aş putea spune că au vorbit altceva decât lucruri obişnuite; au pălăvrăgit despre tot felul de întâmplări, despre o domnişoară de nouăsprezece ani, fată de burghez, care se măritase cu o săptămână înainte cu un avocat, membru al parlamentului din Paris, foarte bogat, în vârstă de treizeci şi şase de ani; şi despre alta, o văduvă bogată, din Paris, care se măritase după moartea soţului ei cu valetul său şi alte lucruri de felul ăsta, în care nu-i puteam găsi ei nicio vinovăţie.

Însă capul meu bolborosea de gânduri geloase şi firea mea a luat foc; ba mi se părea că el a fost prea slobod faţă de ea, ba că ea prea slobodă faţă de el şi o dată sau de două ort, am fost gata-gata să intru prin surprindere şi să-i înfrunt pe amândoi, dar m-am stăpânit; în cele din urmă, el a vorbit foarte vesel despre duduia care şi-a amanetat fecioria unui bătrân, după câte am înţeles; dar nici în asta nu era nimic necuviincios: însă eu, care eram înfierbântat, n-am mai putut suporta şi am năvălit în cameră, prinzându-i soţiei mele cuvintele din zbor:

— Aşa spui, doamnă, am întrebat-o, că era prea bătrân pentru ea? şi aruncându-i ofiţerului o privire care cred că semăna cu desenul firmei *Taurul şi Gura* din Aldersgate, am ieşit afară în stradă.

Marchizul, căci aşa era el numit, om de onoare şi de spirit, a înţeles ce voiam şi m-a urmat numaidecât, venind după mine în stradă; acolo m-am oprit, iar el s-a apropiat de mine, spunându-mi:

— Domnule, situaţia la noi în Franţa e foarte nefericită, căci nu ne putem face dreptate aici, fără a ne expune la cea mai severă pedeapsă din lume; dar, orice ar fi, trebuie să-mi explicaţi de ce v-aţi purtat aşa cu mine adineaori.

Mă mai răcorisem în pornirea faţă de el, în cele câteva clipe care trecuseră, şi îmi dădeam seama foarte bine că greşisem în ceea ce-l privea, aşa că i-am spus foarte deschis:

— Domnule, sunteţi un gentleman pe care eu îl cunosc foarte bine şi am foarte mult respect pentru dumneavoastră; dar am fost cam neliniştit cu privire la purtarea soţiei mele, încât mă întreb cum aţi fi procedat dacă aţi fi dumneavoastră în situaţia asta?

— Îmi pare foarte rău de orice neînţelegere între dumneavoastră şi soţia dumneavoastră, mi-a răspuns el, dar ce-mi pasă mie de asta? Puteţi să mă învinuiţi de vreo necuviinţă faţă de ea, afară de faptul că am vorbit aşa şi aşa (şi a repetat cuvintele) şi, deoarece ştiam că eraţi în cealaltă cameră şi că aţi auzit orice cuvânt şi uşile erau deschise, m-am gândit că niciun om nu ar putea să ia în nume de rău o expresie atât de nevinovată.

— N-am putut-o lua altfel în nume de rău, decât că m-am gândit că implica o prea mare familiaritate, greu de suportat de un om de onoare, pe cât vă puteţi şi dumneavoastră aştepta; totuşi, domnule, eu i-am vorbit numai soţiei mele; dumneavoastră nu v-am adresat niciun cuvânt, ci numai v-am salutat trecând pe lângă dumneavoastră.

— E drept, a spus el, şi mi-aţi aruncat o privire plină de furie, ca a unui diavol; oare în asemenea priviri nu sunt şi

cuvinte?

— Despre asta n-am ce zice, i-am răspuns, căci eu nu-mi pot vedea propriul chip; dar furia mea, cum o numiţi dumneavoastră, era adresată soţiei mele, nu vă privea pe dumneavoastră.

— Însă luaţi seama, domnule, mă avertiză el, încălzindu-se pe măsură ce eu mă calmam, mânia dumneavoastră faţă de soţia dumneavoastră se datora convorbirii sale cu mine şi eu cred că asta mă priveşte şi pe mine şi că e cazul să fiu supărat.

— Cred că nu, domnule, am spus eu, căci nici dacă v-aş fi găsit. În pat cu soţia mea, nu m-aş fi certat cu dumneavoastră; dacă soţia mea vă îngăduie să vă culcaţi cu ea, ea este cea care greşeşte, şi ce am eu cu dumneavoastră, prin urmare? N-aţi fi putut să vă culcaţi cu ea, dacă ea nu era dispusă; iar dacă vrea să fie o târfă, pe ea ar trebui – firește – s-o pedepsesc; însă cu dumneavoastră n-ar trebui să am niciun fel de ceartă; am să mă culc şi eu cu soţia dumneavoastră, dacă pot, şi atunci sunt chit faţă de dumneavoastră.

Toate astea le-am rostit cu multă bună dispoziţie, ca să-l liniştesc, însă n-a fost chip; vroia neapărat să-i dau satisfacţie, cum spunea el. I-am spus că eram străin în ţara aceea şi poate ca voi găsi prea puţină îndurare în procedura lor juridică; şi că nu era treaba mea să mă bat cu niciun bărbat pentru justificarea faptului că el i-a ţinut de urât soţiei mele, căci ofensa era a mea, prin aceea că aveam de-a face cu o femeie rea; că nu exista nicio raţiune în faptul că, după ce un bărbat îşi va fi găsit drum să intre în patul meu conjugal, eu – care sunt ofensat – să mă duc să-mi expun viaţa la riscuri împotriva celui care m-a înşelat.

Cu toate acestea, nimic nu l-a putut convinge să se liniştească; susţinea că îl jignisem şi că nu i se va putea da niciun fel de satisfacţie, decât cu tăişul spadei; aşa că ne-am înţeles să plecăm împreună la Lisle, în Flandra. Eram acum destul de soldat, ca să nu mă tem de-a mă uita la un om drept în faţă; şi cum furia împotriva soţiei mele îmi inspira curaj, el a mai şi lăsat să-i scape un cuvânt care m-a

făcut să iau foc şi m-a jignit peste marginile răbdării; căci, referindu-se la neîncrederea mea în soţie, a spus că, dacă nu aveam informaţii bune, n-ar fi trebuit s-o bănuiesc. I-am lămurit că dacă aş fi avut informaţii bune, aş fi trecut de mult din starea bănuielilor; mi-a răspuns că dacă ar fi el fericitul care să aibă parte de favoare ci, atunci ar avea grijă să mă facă într-adevăr să trec dincolo de bănuială; eu i-am întors-o atât de grosolan cât putea să şi-o dorească, iar răspunsul său în franţuzeşte a fost: *„Nous verrons à Lisle”,* adică „Om vedea noi la Lisle”. I-am arătat că nu realizam nici pentru el nici pentru mine folosul de a ne duce tocmai până la Lisle, pentru a decide într-o astfel de neînţelegere, deoarece acum îmi dădeam seama că el era omul pe care-l căutam, şi deci am putea hotărî neînţelegerea *„au champ”,* adică pe loc, iar cine va avea norocul să-l doboare pe celălalt, putea să fugă la Lisle tot aşa de bine după aceea, ca şi înainte.

Astfel ne-am continuat drumul, vorbind cu multă răutate, şi totuşi foarte manierat, până ce ne-am îndepărtat de sub-urbiile Parisului, pe drumul spre Charenton; atunci, văzând că aveam cale liberă, i-am spus arătând cu degetul spre un şir de copaci de pe lângă zidul grădinii domnului... că sub copacii aceea era foarte potrivit pentru noi; aşa că ne-am dus într-acolo şi ne-am apucat fără zăbavă de treabă; după câteva fente, el mi-a dat o lovitură directă şi m-a nimerit în braţ, pricinuindu-mi o lungă rană oblică, dar în acelaşi timp s-a pomenit cu vârful spadei mele în plin corp şi puţin după aceea a căzut; înainte însă de a se prăbuşi, a bolborosit câteva cuvinte; în primul rând mi-a spus că îl omorâsem; apoi a spus că era cu adevărat vinovat faţă de mine şi deoarece ştia asta, n-ar fi trebuit să se bată cu mine; şi-a exprimat apoi dorinţa ca eu să fug imediat, ceea ce am şi făcut, până în oraş, dar nu mai departe, fiindcă – după cum credeam eu – nu ne văzuse nimeni împreună.

În cursul după-amiezii, cam la vreo şase ore după ter-minarea luptei, feluriţi mesageri, unul după altul, au adus veşti, cum că marchizul era rănit de moarte şi că fusese transportat într-o casă la Charenton; această relatare, care

preciza că de fapt nu murise, m-a uimit niţel, şi nu mă îndoiam că el crezând că fugisem, avea să mărturisească cine îl rănise; totuşi nu mi-am destăinuit îngrijorarea, că urcându-mă sus, în camera mea, am luat dintr-un scrin toţi banii pe care-i aveam şi care nu erau de fapt mai mulţi decât gândeam că mi-ar trebui pentru cheltuieli; dar deoarece aveam o poliţă acceptată pentru două mii de lire, m-am dus calm până la un negustor care mă cunoştea şi am căpătat de la el cincizeci de pistoli pe baza poliţei aceleia, aducându-i la cunoştinţă că treburile mele mă chemau de urgenţă în Anglia şi că aveam să încasez restul de la el după ce va fi primit banii.

CAPITOLUL XV

Nenorocirile soţiei mele – Mă despart de ea şi plec călare spre Lorena – Ajung cu bine la Londra – Veşti de la soţia mea, căreia îi trimit o mică sumă de bani – Amantul ei se face bine şi mi-o ia de pe cap – Mă întâlnesc într-o diligenţă cu o tânără văduvă pe care o plac şi ne căsătorim, cu toate perspectivele de fericire – Ea se apucă de băutură şi moare –

Astfel aprovizionat, mi-am făcut rost de un cal pentru servitorul meu, căci, pentru mine aveam unul grozav şi apoi m-am mai aventurat încă o dată până la locuinţa mea, unde am auzit din nou că marchizul nu murise. Nevastă-mea, în tot acest timp, şi-a ascuns atât de bine îngrijorarea cu privire la marchiz, încât n-a dat loc la niciun prilej de a-i face vreo observaţie; dar a văzut în schimb limpede din purtarea mea semnele de furie şi adâncu-mi resentiment şi, dându-şi seama că făcusem pregătiri pentru o călătorie, m-a întrebat:

— Pleci afară din oraş?

— Da, doamnă, i-am răspuns, ca să ai timp să jeleşti după prietenul dumitale, marchizul; la care a tresărit şi a arătat că era, ce-i drept, îngrozitor de speriată şi, făcându-şi cruce de o mie de ori, cu o mulţime de invocări către Sfânta Fecioară şi către ceilalţi sfinţi din ţara ei, a izbucnit în cele din urmă:

— Dar e oare cu putinţă! Tu eşti omul care l-a ucis pe marchiz! Atunci te-ai nenorocit şi pe tine şi pe mine.

— S-ar putea, doamnă, ca dumneata într-adevăr să fii în pierdere, prin faptul că marchizul a fost ucis; cât despre mine, eu am să am grijă să fiu cât mai puţin în pierdere de

pe urma dumitale; e destul că marchizul şi-a mărturisit în mod cinstit vinovăţia, aşa că am terminat cu dumneata.

Ea ar fi vrut să mi se arunce în braţe, strigând că e nevinovată şi mi-a spus că ar vrea să fugă cu mine şi că mă va convinge de fidelitatea ei, prin dovezi în urma cărora nu se poate să nu mă las convins, dar eu am împins-o cât colo, îndepărtând-o de mine cu violenţă:

— *Allez, infâme!* i-am spus, du-te, făptură infamă şi scapă-mă de obligaţia care mi s-ar impune, dacă aş rămâne aici, de a te trimite să-i ţii companie scumpului tău prieten, marchizul.

Şi am îmbrâncit-o cu atâta putere, încât a căzut pe spate izbindu-se de duşumea, şi a ţipat îngrozitor; de fapt avea şi motiv, căci se lovise destul de tare.

Eram cu adevărat mâhnit că o îmbrâncisem atât de tare, dar trebuie să aveţi în vedere că eram acum în situaţia unui om turbat şi ca scos din minţi, furios şi înnebunit. Totuşi, am ridicat-o de jos şi am întins-o în pat, strigând apoi la cameristă şi poruncindu-i să vină şi să aibă grijă de stăpâna sa; după aceea, ieşind din casă, am încălecat şi am dat zor cât am putut, îndreptându-mă nu spre Calais, Dunkerque sau Mandra, încotro se putea crede că fugisem şi în care direcţie m-au şi urmărit, începând chiar din acea seară, ci luând-o drept spre Lorena şi călărind noaptea întreagă din răsputeri; a doua zi spre seară am trecut râul Maine la Chalons şi în cea de a treia zi am ajuns sănătos pe teritoriile Ducelui de Lorena; acolo m-am odihnit o singură zi, ca să-mi fac planul încotro s-o iau, căci încă era foarte anevoie de trecut pe oriunde fără a ajunge fie în ţinuturile stăpânite de regele Franţei, fie în mâinile aliaţilor francezilor, ca supus francez; dar am primit un sfat bun de la un preot de la Bar-le-Duc, care – deşi nu i-am povestit amănuntele cazului meu – totuşi a ghicit el cam cum stăteau lucrurile, căci, după cum mi-a dat de înţeles, era un lucru foarte obişnuit ca gentlemenii aflaţi în situaţia mea s-o şteargă din ochii urmăritorilor apucând acel drum. Întemeindu-se deci pe presupunerea lui, în ceea ce mă privea, binevoitorul preot mi-a făcut rost de un paşaport

bisericesc, adică m-a dat drept furnizor al Mânăstirii... şi, în această calitate, a obţinut pentru mine un paşaport ca să ajung la Deux Ponts, care aparţinea regelui Suediei. De acolo, având o asemenea împuternicire şi o recomandaţie a sa către un cleric din localitate, am primit paşaport în numele regelui Suediei până la Colonia şi, apoi, am fost cu desăvârşire în siguranţă; şi continuându-mi fără nicio dificultate, în felul acesta, drumul prin Ţările de Jos, am ajuns la Haga şi de acolo – în mare taină şi sub diferite nume – am trecut în Anglia, scăpând astfel de soţia mea italiancă – târfa ar fi trebuit să-i spun de fapt; căci, după ce chiar eu o avusesem în asemenea chip, oare cum m-aş fi putut aştepta la o altă purtare din partea ei?

După ce am ajuns la Londra, i-am scris prietenului meu, negustorul din Paris, dar mi-am ticluit scrisorile ca venind de la Haga, unde i-am poruncit să-mi adreseze răspunsurile. Principalul scop al corespondenţei era să aflu dacă i se achitase poliţa ce i-o lăsasem, să mă interesez dacă eram sau nu urmărit şi să aflu ce alte ştiri mai are privitoare la mine sau la soţia mea şi mai ales, cum decurseseră lucrurile cu marchizul.

În numai câteva zile, am primit un răspuns care arăta că primise banii pe poliţa lăsată şi era gata să mi-i transmită după indicaţiile mele; că marchizul nu murise, dar – zicea – l-ai omorât în altfel, căci şi-a pierdut slujba în gardă, care era de douăzeci de mii de livre şi mai este şi acuma deţinut la Bastilia; că se ordonase urmărirea mea, pe bază de bănuieli; că mă căutaseră până la Amiens, pe drumul spre Dunkerque şi până la Chasteau de Cambresis, pe drumul spre Flandra, dar, deoarece nu mă prinseseră pe niciunul din acele drumuri, au renunţat; că marchizul era prea cunoscător în materie ca să se apuce a mărturisi că se luptase cu mine, încât spusese că a fost atacat pe când mergea pe drum şi, dacă eu nu aveam să fiu prins, el avea să treacă prin proces şi va fi achitat, din lipsa de probe; că fuga mea era o circumstanţă care agrava puternic situaţia lui, deoarece se ştia că avuseserăm între noi un schimb de cuvinte în ziua aceea şi că fusesem văzuţi împreună; însă

pentru că nu se putea dovedi nimic, nici de o parte nici de alta, el avea să scape doar cu pierderea slujbei, lucru pe care putea să-l suporte destul de bine, deoarece era foarte bogat.

Cât despre soţia mea, mi-a scris negustorul, ea era inconsolabila şi a plâns de era aproape să i se şi tragă moartea: dar lot negustorul mai adăuga, de fapt cu multă răutate, că n-ar putea să-mi spună dacă a plâns după mine ori după marchiz. Îmi povestea, de asemeni, despre ea, că era într-o situaţie foarte proastă şi o ducea foarte greu, aşa că dacă nu aveam cât de cât grijă de dânsa, avea să ajungă într-un cumplit hal de nenorocire.

Ultima parte din toată această poveste m-a mişcat într-adevăr, căci mă gândeam că – dincolo de orice s-ar fi întâmplat – n-ar trebui s-o las să piară de foame; şi pe lângă asta, sărăcia este însoţită de tentaţii cărora nu le poate rezista cu uşurinţă o femeie, iar eu n-ar trebui să lin unealta care s-o împingă la cine ştie ce fapte criminale, dintr-o groaznică nevoie, dacă totuşi puteam să o previn de la ele. Prin urmare, i-am scris din nou că să se ducă şi să stea de vorbă cu dânsa, aflând cât mai multe despre situaţia ei şi, dacă descoperea că într-adevăr are nevoie şi, mai ales, că nu ducea o viaţă scandaloasă, să-i înmâneze douăzeci de pistoli şi să-i spună că dacă ar făgădui cu seriozitate să ducă o viaţă retrasă şi cinstită, eu voi dispune să i se dea aceşti bani anual, ceea ce era o suma îndestulătoare spre a-i asigura existenţa.

Ea n-a refuzat prima sumă de douăzeci de pistoli, dar l-a rugat să-mi comunice că o nedreptăţisem şi că am învinuit-o pe nedrept, aşa încât ar trebui să-i fac dreptate; mai spusese că o ruinasem, prin aceea că am denunţat-o public în felul în care am făcut-o, fără să am vreo dovadă a acuzaţiei mele sau vreo bază a bănuielilor; iar cât despre cei douăzeci de pistoli oferiţi anual, asta era o sumă de-a dreptul meschină pentru o soţie care-şi însoţise bărbatul peste ţări şi mări, aşa cum făcuse ea pentru muie – şi alte lucruri de felul ăsta; se tocmea cu el şi argumenta, pentru ca să obţină de la mine patruzeci de pistoli pe an, lucru la

care totuşi am consimţit; dar ea nu m-a tulburat să-i plătesc mai mult de un an această asistenţă; căci, după aceea, marchizul a început din nou să ţină atât de mult la dânsa, încât a luat-o la el; şi, după cum mi-a trimis răspuns prietenul meu, a depus pe numele ei patru sute de coroane pe an, aşa că n-am mai auzit niciodată nimic despre soţia mea.

Mă aflam acum la Londra, dar eram obligat să trăiesc foarte retras şi să-mi schimb numele şi să nu las pe nimeni din toţi englezii să afle cine eram, în afară de negustorul meu, prin intermediul căruia corespondam cu oamenii din Virginia; şi, în special, cu fostul meu mentor, care ajunsese acum administratorul principal al afacerilor mele şi era şi el într-o situaţie foarte prosperă graţie ajutorului meu; însă merita, în orice caz, tot ce am făcut şi tot ce aş fi mai putut face pentru el, căci se dovedise cel mai fidel prieten şi slujitor pe care îl putea avea cineva, şi mai ales în ţara aceea.

N-aş putea jura că eram cel mai liniştit om de pe lume în traiul retras şi solitar pe care-l duceam acum; ba chiar am experimentat adevărul zicalei că nu e bine pentru cineva să fie singur, căci eram foarte-foarte melancolic şi cu inima grea şi, de fapt, nici nu ştiam ce să fac, mai ales că mă reţineam de la unele lucruri şi-mi era şi frică să plec în străinătate; în cele din urmă, m-am hotărât să plec totuşi undeva departe de tot, şi să mă reîntorc în Virginia, iar acolo să trăiesc cât mai retras.

Dar când am ajuns mai în amănunt la stabilirea acestui plan, atunci nu m-am putut hotărî să mă resemnez la o viaţă retrasă. Căpătasem un fel de gust de pribegie, iar cunoaşterea unor lucruri mă condusese la dorinţa de a-mi spori şi mai mult cunoştinţele. Şi asta îmi dădea o deosebită plăcere, deşi nu aveam nimic de făcut în armată sau în război şi nu aveam de gând să mă mai amestec nicidecum vreodată în aşa ceva; totuşi, nu puteam trăi în lume fără să mă interesez ce se întâmplă în ea; nici nu mă puteam gândi să trăiesc în Virginia, unde ar fi urmat să primesc ultimele ştiri de două ori pe an şi să citesc

publicaţiile despre situaţia bursei ca pe o istorie a unor lucruri trecute.

Cel puţin asta era părerea mea; iată, mă aflam în ţara mea natală, unde o duceam bine şi, cu toate că avusesem ghinion în străinătate, căci m-am întors cu foarte puţini bani acasă, totuşi, cu puţină bună gospodărire, puteam strânge în scurtă vreme alţi bani. Nu aveam de întreţinut pe nimeni, decât propria mea persoană, iar plantaţiile din Virginia îmi aduceau de obicei între 400 până la 600 de lire pe an, şi într-un an mi-au revenit chiar mai mult de 700 de lire, încât am ajuns la concluzia că a o porni iar înţr-acolo însemna să mă îngrop de viu; aşa că am dat la o parte orice gânduri în legătură cu asta şi m-am hotărât să mă stabilesc undeva în Anglia, unde aş putea cunoaşte pe toată lumea, fără să mă cunoască nimeni. N-a durat mult până să mă hotărăsc unde să mă aşez, căci, întrucât vorbeam la perfecţie franceza, după ce fusesem atâţia ani printre ei, era acum uşor pentru mine să trec drept francez; aşa că m-am dus la Canterbury, unde m-am dat drept englez printre francezi şi francez printre englezi; şi, în felul acesta, eram cum nu se poate mai la adăpost, dându-mi numele de Monsieur Charnot faţă de englezi şi de Mr. Charnock faţă de francezi.

Acolo, ce-i drept, am trăit cu totul incognito; n-am făcut nicio cunoştinţă mai deosebită, n-am ajuns intim cu cineva şi totuşi cunoşteam pe toată lumea şi toată lumea mă cunoştea. Stăteam de vorbă în public, vorbeam franţuzeşte cu valonii şi englezeşte cu englezii; şi trăiam retras şi cumpătat, fiind destul de bine primit de tot soiul de oameni; dar, cum nu mă amestecam în treburile nimănui, tot aşa nimeni nu se amesteca în treburile mele; şi socoteam ca o duc destul de bine.

Totuşi nu eram pe deplin satisfăcut; lucrul la care ţineam eu era o viaţă aşezată, de familie; după cum aţi văzut, făcusem două încercări pentru aşa ceva, dar fără niciun noroc; totuşi nereuşita celor petrecute nu mă descuraja câtuşi de puţin şi am hotărât să mă căsătoresc; căutam o femeie cât mai potrivită mie, dar întotdeauna găseam câte ceva care să-mi displacă; afară de o singură dată, când am

întâlnit fiica unui gentleman care arăta foarte bine; încolo – am dat de atâtea respingeri de tot felul, încât am fost obligat să renunţ şi, cu toate că se poate spune că am fost îndrăgostit şi că mă înţelesesem atât de bine cu domnişoara aceea, încât nu mai rămâneau alte greutăţi care să nu poată fi aranjate în scurt timp, totuşi tatăl ei s-a dovedit atât de dificil, a făcut atât de multe obiecţiuni – azi voia una şi mâine alta, şi nu-şi menţinea propriile-i propuneri, neputând fi convins a se statornici la o aceeaşi părere măcar două zile la rând că până în cele din urmă, am pus capăt strădaniilor noastre, căci fata nu voia să se căsătorească fără consimţământul tatălui, iar cu n-am vrut s-o fur, aşa că totul s-a terminat.

N-aş putea spune că n-am fost un pic jignit de această dezamăgire, aşa că am părăsit oraşul Canterbury şi am plecat cu diligenţa la Londra; aici mi s-a prezentat în faţa ochilor o scenă foarte ciudată în felul ei.

În diligenţă se afla o tânără femeie cu camerista sa; poziţia în care era aşezată, căci urcase în trăsură înaintea mea, îi da un aer foarte melancolic şi a suspinat cât se poate de amar tot drumul, şi de câte ori îi vorbea camerista ea, femeia izbucnea în lacrimi; n-a trecut mult de când eram şi eu în aceeaşi trăsură, până ce – văzând-o că face o figură atât de disperată – am încercat s-o încurajez puţin şi m-am interesat de pricina mâhnirii sale, dar ea n-a vrut să scoată niciun cuvânt; camerista însă, plângând şi ea pe răzbunatele, mi-a spus că stăpânul său murise, iar la auzul acestor cuvinte, doamna a izbucnit într-o nouă criză de plâns şi, nici de la stăpână nici de la cameristă, mai mult de-atâta n-am putut scoate în toată dimineaţa acelei zile. Când am ajuns să luăm masa, i-am spus acelei doamne – deoarece presupuneam că nu e dispusă să stea la masă cu toată lumea – că, dacă i-ar face plăcere să ia masa cu mine, aş comanda bucatele într-o cameră separată; deoarece toţi ceilalţi călători erau străini. Camerista mi-a mulţumit în numele stăpânei sale, dar doamna nu putea să mănânce nimic şi dorea să stea retrasă.

Totuşi, acolo am stat puţin de vorbă cu camerista, de la

care am aflat că stăpâna ei era soţia unui căpitan de corabie care pornise spre o direcţie oarecare prin strâmtori, cred că înspre Zanta şi Veneţia, dar nu ajunsese nici până la Downs, căci se îmbolnăvise şi – după ce a zăcut vreo zece zile – şi-a găsit sfârşitul zilelor la Deal; soţia, auzind de boala lui, s-a dus la Deal să-l vadă şi a ajuns tocmai la timp ca să se uite la el cum se stinge; rămăsese acolo ca să-l înmormânteze, iar acum se întorcea, spre Londra, într-o stare sufletească într-adevăr tristă şi nemângâiată.

Mie mi-era milă din toată inima de tânăra doamnă şi, în trăsură, i-am spus câte ceva spre a-i împărtăşi această mâhnire, dar ea nu m-a învrednicit cu niciun răspuns ci, numai din politeţe, dădea din cap când şi când, fără a-mi oferi măcar o dată cea mai mică ocazie să-i văd faţa, ori măcar să ştiu dacă avea chip sau nu, cu atât mai puţin să ghicesc cum arăta la înfăţişare. Era iarnă şi diligenţa a făcut un popas la Rochester, neputând să străbată tot drumul într-o singură zi, ca de obicei în timpul verii; şi, cu puţin înainte de a ajunge la Rochester, i-am spus doamnei că – pe cât am înţeles – ea nu mâncase nimic toată ziua, că o asemenea purtare o va face să se îmbolnăvească şi, făcându-şi sie rău, totuşi nu-i putea face niciun bine soţului său mort; şi de aceea am implorat-o că – deoarece eu nu eram decât un străin care-i făceam o propunere politicoasă, cu scopul doar de a o împiedica să-şi facă singură rău – să accepte măcar să luăm masa de seară împreună, ca simpli tovarăşi de călătorie; căci în ceea ce-i privea pe străini, se pare că ei nu înţelegeau obiceiul ăsta ori nu doreau să şi-l însuşească.

Ea a înclinat din cap, dar n-a dat niciun răspuns şi numai după ce am stăruit şi stăruit cu argumentele pe care nu le putea învinui că nu-s foarte politicoase şi binevoitoare, a răspuns că-mi mulţumeşte, dar că nu poate mânca.

— Bine, doamnă, am continuat eu, atunci doar să vă aşezaţi la masă şi, cu toate că vi se pare că nu puteţi mânca, poate că totuşi o să ciuguliţi ceva; de fapt trebuie să mâncaţi, căci dacă v-aţi apucat s-o duceţi aşa, apoi vă veţi distruge, mai ales acum când sunteţi şi la drum; într-un

cuvânt, vă veţi îmbolnăvi de-a adevăratelea.

Tot discutam şi argumentam; camerista a intervenit şi ea, spunând:

— Acceptaţi, doamnă, vă rog încercaţi să vă gândiţi puţin şi la altceva.

Şi eu iarăşi am început să stărui, iar doamna mi-a făcut o nouă plecăciune, cu mult respect, spunându-mi iarăşi că *nu,* ea nu poate să mănânce; camerista a continuat s-o bată la cap şi-i tot spunea:

— Scumpă doamnă, vă rog mâncaţi, domnul este un gentleman politicos, vă rog doamnă; – şi apoi, întorcându-se către mine, mi-a făgăduit: Stăpâna mea va accepta, domnule, aşa sper – şi se părea că-i face plăcere ca eu să-mi dau seama că aşa şi era.

Totuşi, n-am încetat la rândul meu s-o conving şi, fără a ţine seamă de făgăduiala cameristei, am asigurat-o că eram un om politicos şi i-am spus:

— Doamnă, eu sunt un străin pentru dumneavoastră, dar dacă aş şti cumva că vă intimidez, din indiferent care motiv de bunăcuviinţă, v-aş trimite cina sus în camera dumneavoastră, iar eu aş rămâne aici jos; atunci a înclinat de două ori din cap şi a ridicat ochii în sus, lucru pe care-l făcea pentru întâia oară şi a spus că nu avea nicio bănuială de acest gen; că invitaţia mea era atât de politicoasă, încât îi era tot atât de ruşine s-o refuze, cât i-ar fi fost de ruşine s-o accepte dacă s-ar fi aflat undeva unde ar cunoaşte-o lumea; şi că ea avea impresia că nu-i eram cu totul străin, căci mă mai văzuse undeva; că avea să primească invitaţia mea şi se va aşeza la masă, deoarece aşa doream eu, dar nu putea să-mi promită că va mânca, sperând că eu voi înţelege în ce măsură accepta din constrângere, doar ca un răspuns la amabilitatea mea.

Când mi-a spus că mă mai văzuse undeva, m-a făcut să tresar, căci eu n-o cunoşteam absolut de loc şi nu-mi aminteam în niciun caz să fi auzit de numele ei, notând aici că o întrebasem pe cameristă cum o cheamă; şi, de fapt, aproape că mi-a părut rău de complimentul meu, căci pentru mine era din multe puncte de vedere un lucru

esenţial să nu fiu cunoscut. Totuşi, nu mai puteam da înapoi şi, pe lângă asta, dacă eram cunoscut, aveam nevoie să aflu cum mă cunoştea şi prin ce împrejurări, aşa că i-am dat înainte cu amabilităţile.

Am ajuns la han puţin înainte de a se întuneca de tot. Eu am întins mâna s-o ajut pe văduvă să coboare din trăsură, lucru pe care nu mi-l putea refuza dar, cu toate că în momentul acela nu avea gluga pe faţă, totuşi – fiind întuneric – n-am put s-o văd prea bine. Am condus-o până la scări şi în sus, pe treptele hanului, până la o sală de mese, pe care ne-a arătat-o stăpânul casei pentru tot grupul de călători; dar ea a refuzat să intre acolo şi a spus că prefera să meargă direct în camera ei şi, întorcându-se spre cameristă, i-a poruncit să-i ceară hangiului s-o conducă; aşa că eu am însoţit-o până la uşă şi mi-am luat rămas bun, spunându-i că am s-o aştept la cină.

Ca s-o tratez destul de bine, dar fără a sări peste cal, (căci nu mă gândeam la nimic mai mult decât la politeţe, ca semn de compătimire pentru nefericirea celei mai nemângâiate femei pe care o întâlnisem vreodată) spuneam, aşadar, ca s-o tratez frumos, dar fără a sări peste cal, comandasem ceea ce oferea hanul, adică o pereche de potârnichi şi o mâncare foarte buni de stridii fierte; după aceea ne-au mai adus şi o limbă de vită şi un jambon, dar noi n-am mai mâncat nimic din acestea, căci restul ne ajunsese din plin la amândoi, iar camerista şi-a luat şi ea pentru cină stridiile lăsate de noi, care i-au fost de-ajuns. Menţionez aceste lucruri ea să se vadă că n-am tratat-o ca pe o persoană căreia îi făceam curte, căci nu-mi mai erau gândurile la aşa ceva, ci pur şi simplu mi-era milă de biata femeie pe care o vedeam într-o situaţie cu adevărat foarte nefericită.

Când am anunţat-o pe cameristă că cina era gata, a poftit-o pe stăpâna ei, mergând înaintea sa cu o lumânare în mână ca să-i arate drumul, şi atunci i-am văzut faţa; căci de data aceasta văduva era într-un capot, aşa că nu avea nici gluga pe ochi, nici voal negru pe cap, şi am privit cu surprindere la unul din cele mai frumoase chipuri din lume. M-

am înclinat şi, fiind vreme friguroasă, am condus-o lângă foc, deoarece masa fusese pusă prea departe de sobă.

Acum era ceva mai sociabilă, deşi încă foarte gravă şi suspina mereu, dată fiind durerea ei sufletească; dar îşi stăpânea atât de frumos mâhnirea, amestecându-i totuşi nuanţele în toată convorbirea ei, încât purtarea sa plăcea nespus, din orice punct de vedere, şi era cât se poate de amabilă; am stat îndelung de vorbă cu dânsa despre o mulţime de lucruri şi, treptat-treptat am făcut-o să-mi spună şi numele ei, pe care eu îl ştiam de la cameristă, şi unde locuia, anume lângă Ratcliff sau mai curând Stepney, unde am cerut voie să vin să-i fac o vizită, când va găsi de cuviinţă să primească lume, lucru despre care se părea să dea a înţelege că nu se va întâmpla prea curând.

Este prea plictisitor să întreţii oamenii cu frumuseţea unei făpturi pe care nu o vor vedea niciodată; e de-ajuns să vă spun că era cea mai frumoasă întrupare a sexului ei, dintre toate cele pe care le văzusem ori le-am mai văzut eu după aceea, şi nu e de loc de mirare că m-a fermecat din prima clipă în care mi-am dat seama cum arată; purtarea sa era deasemeni cu totul cuceritoare şi atât de fără reproş, încât nici n-o pot descrie.

A doua zi, a părut faţă de mine ceva mai liberă decât în prima seară, şi am vorbit mai mult cu ea şi cu mai multe detalii din partea amândurora; şi mi-a îngăduit să vin la ea acasă ca s-o văd, lucru pe care totuşi nu l-am făcut decât peste vreo două săptămâni, deoarece nu ştiam dacă ar fi dispusă ca să treacă peste convenţiile ce se cer respectate cu rigoare la începutul doliului.

Totuşi am venit, dându-mă drept un om care avea treabă cu ea în legătură cu corabia pe cate îi fusese dat soţului ei să moară şi am fost primit de cum am venit şi, pe scurt, de la întâia mea vizită i-am şi făcut declaraţii de dragoste; ea mi-a primit avansurile cu oarecare dispreţ; n-aş putea spune că m-a tratat cu lipsă de respect, dar mi-a spus că detesta o asemenea propunere şi nici nu voia să audă despre aşa ceva. Cum de ajunsesem să-i fac o asemenea propunere în momentul acela nici eu nu-mi dădeam seama,

deşi de fapt fusese gândul meu chiar de la început.

Între timp m-am interesat de situaţia şi caracterul ei şi n-am auzit altceva decât lucruri foarte plăcute; şi, mai ales, am descoperit că avea reputaţia de a fi o doamnă cu cel mai frumos caracter, care trecea drept cea mai bine crescută din toată acea parte a oraşului; şi m-am gândit atunci că în sfârşit găsisem ceea ce-mi dorisem de atâtea ori spre a mă face fericit şi pentru care riscasem două încercări nereuşite, aşa că m-am hotărât să n-o pierd cumva din mână, iar – dacă era posibil – s-o cuceresc.

Mi-a aburit puţin prin minte gândul că de fapt eram căsătorit şi că a doua soţie a mea era încă în viaţa şi, cu toate că se dovedise necinstită faţă de mine şi era o târfă, totuşi nu eram divorţat de ea în mod legal, fiindu-mi, la urma urmelor – în continuare – soţie; dar am trecut repede peste acest scrupul, în primul rând fiindcă se purtase ca o haită şi marchizul mi-o mărturisise doar pe şleau, aşa că eram divorţat în faţa legii şi aveam dreptul s-o alung; dar, deoarece am avut ghinionul să mă bat în duci şi am fost obligat să părăsesc ţara, nu-, am putut intenta procesul legal care ar fi fost un drept al meu, şi de aceea puteam trage concluzia că eram ca şi divorţat, era ca şi cum aş fi făcut-o în mod efectiv, aşa că pentru mine scrupulul acesta a încetat.

Am lăsat pe urmă să treacă două luni, fără a mai stărui pe lângă văduvă, doar că îi supravegheam mişcările ca să-mi dau seama dacă nu mai avea cumva şi vreun alt pretendent, iar la sfârşitul celor două luni m-am dus din nou în vizită pe la ea şi am descoperit că m-a primit ceva mai expansiv şi fără suspine şi hohote de plâns cu privire la răposatul ei soţ; şi, cu toate că n-a vrut să mă lase să insist asupra propunerii mele, aşa cum aş fi avut eu de gând, mi-a îngăduit totuşi să mai vin s-o văd şi discuţia între noi nu mai era de fapt decât o chestiune de bună cuviinţă, la care ţinea mai presus de orice; mi-am dat seama că nu-i displăceam, iar faptul că mă purtasem atât de frumos cu ea când o întâlnisem pe drum, mâ-a aşternut un loc privilegiat în inima ei. Am continuat aşa, treptat, lăsând-o să mă ţină

încă două luni la distanţă: dar după aceea i-am spus că, în ceea ce privea buna cuviinţă, aceasta nu era decât o ceremonie, nu trebuia să intre în competiţie cu afecţiunea şi că, pe scurt, eu nu mai puteam suporta nicio amânare, iar dacă era de acord aşa, apoi am putea să ne căsătorim chiar şi în taină; şi, ca să scurtez povestea, n-am încetat să-i fac curte şi, cam peste cinci luni, am convins-o în sfârşit şi ne-am căsătorit pe ascuns şi atât de bine am tăinuit lucrul acesta, încât nici camerista ei, care fusese de fapt mijlocitoarea întregii poveşti, nici ea n-a ştiut nimic, decât o lună mai târziu.

Acum eram nu numai în imaginaţia mea, ci şi în realitate, cel mai fericit om, deoarece eram nespus de satisfăcut de soţia mea, cu adevărat femeia cu cel mai frumos caracter de pe lume, o fiinţă desăvârşită şi frumoasă cum nu mai era o alta, cu o minunată educaţie şi fără niciun cusur; şi această fericire a continuat fără întrerupere vreo şase ani.

Dar mie mi-era dat să fiu cel mai ghinionist om din lume în privinţa căsătoriei, aşa că, până la urmă, o dezamăgire dintre cele mai amare mă pândea şi de data aceasta. Am avut cu ea trei copii frumoşi, însă după ultimul copil, în timpul lăuziei, a răcit şi n-a mai putut să se dea jos din pat multă vreme şi a devenit foarte bolnăvicioasă. Fiind mereu suferindă şi nesimţindu-se bine, a deprins blestematul obicei de a lua băuturi întăritoare şi calde. Băutura e ca şi diavolul, când pune oricât de puţin stăpânire pe cineva; apoi, încetul cu încetul îl duce la pieire; aşa s-a întâmplat şi cu soţia mea. Fiind foarte slabă şi fără putere, a luat mai întâi ba un întăritor, ba altul, până când nici nu mai putea trăi fără aşa ceva şi, de la o picătură la o înghiţitură, de la o înghiţitură la o duşcă, de la o duşcă la un pahar, apoi la două, până când, în cele din urmă, s-a apucat de beţivănie în lege.

Am comparat băutura cu diavolul, plecând de la faptul că ea pune treptat stăpânire pe obiceiuri şi pe om, dar îi seamănă şi mai mult satanei prin felul cum ştie să ne ţină în gheare după ce ne-a toropit simţurile; pe scurt, frumoasa mea soţie, cu caracter atât de minunat, modestă şi bine

crescută, a devenit ca un animal, sclavă băuturilor tari; se îmbăta chiar şi stând la masă, ba chiar şi singură la ea în cameră, până când – în loc de formele ei frumoase şi bine făcute – a ajuns grasă ca o hangiţă; mândru-i chip a început să se buhăiască şi să se păteze, din cea mai ameţitoare fiinţă de pe lume nu mai rămăsese nici urmă, nimic decât ochii, frumoşii ei ochi pe care – ce-i drept – şi i-a păstrat până în ultima clipă. În scurtă vreme, şi-a pierdut frumuseţea, silueta, manierele şi, până la urmă, şi virtutea; şi apucându-se de băutură, a ajuns să se omoare cam într-un an şi jumătate de când prinsese acest blestemat năravi, iar între timp s-a dat în spectacol de două ori, în cel mai scandalos hal posibil, cu căpitanul unui vas care – ticălosul – a profitat de faptul că a găsit-o beată şi că nu ştia ce face; însă urmarea cea mai jalnică a fost că, în loc să se ruşineze şi să se pocăiască, după ce s-a trezit, s-a înticăloşit şi mai mult, ajungând în cele din urmă la fel de lipsită de ruşine ca şi de cumpătare.

Vai, ce putere are lipsa de cumpătare! Cum prinde în gheare cel mai frumos caracter din lume; cum pune încet-încet, pe nesimţite, stăpânire pe noi şi ce îngrozitoare efecte are asupra bunului simţ, schimbând chiar şi temperamentul cel mai virtuos, mai cumpătat, mai cu bună creştere şi nobile înclinări, într-unul ce depăşeşte răutatea brutelor! Era cândva o poveste cu tâlc, de o fi fost adevărată sau închipuită, despre chipul în care l-a ispitit dracul pe un tânăr să-şi ucidă tatăl: „Nu, a spus el, asta e împotriva firii”. „Bine, a zis diavolul, atunci să te culci cu maică-ta”. „Nu, s-a împotrivit, asta e îngrozitor”. „Ei, haide! atunci, i-a cerut diavolul, dacă nu vrei să te hotărăşti la nimic altceva, ca să-mi faci şi mie o plăcere, du-te şi te îmbată”. „Asta, da, da, s-a învoit băiatul, primesc”; – aşa că s-a dus şi s-a îmbătat ca un porc şi după ce s-a îmbătat şi-a omorât tatăl şi s-a culcat şi cu mumă-sa.

Nici când vreo femeie n-a fost mai virtuoasă, mai modestă, mai castă şi mai cumpătată; pentru nimic în lume n-ar fi pus ca gura pe vreo băutură tare; cu mari rugăminţi, de-abia o puteam convinge să bea un pahar cu vin sau

două, şi asta foarte rar; nici chiar la petreceri, n-ar fi ademenit-o o mie de ani aşa ceva. Niciodată nu i-a ieşit din gură un cuvânt neruşinat şi nici n-ar fi suferit să audă vorbind buruienos pe careva, căci o năpădea sila şi supărarea; dar după boala şi slăbiciunea ei, după ultima-i naştere, infirmiera a insistat ca, de câte ori se simţea slăbită şi prost dispusă, să ia un întăritor, să ia câte o duşcă pentru ca să-şi revină, până ce a ajuns chiar să aibă nevoie de asta, căci altfel nu mai putea trăi; şi treptat, s-a obişnuit până-ntr-atâta, că băutura nu mai era pentru ea o doctorie, ci o hrană. Şi-a pierdut pofta de mâncare şi se hrănea pe sponci, până ce a ajuns în aşa hal încât – vă spuneam – o puteai găsi beată în camera ei de toaletă la unsprezece dimineaţa, iar în cele din urmă nu mai era niciodată trează.

În această stare de patimă nenorocită, după cum vă aminteam, s-au spulberat rând pe rând toate preţioasele ei însuşiri şi un ticălos – căci aşa trebuie să-i spun unui asemenea om – care era bine cunoscut casei noastre, a venit într-o zi chipurile în vizită şi le-a îmbătat criţă şi pe ca şi pe cameristă, batjocorindu-le pe amândouă. Oricine poate judeca în ce situaţie mă găseam eu acum. Eu, care timp de şase ani mă crezusem cel mai fericit om din lume, iată-mă fiinţa cea mai mizerabilă şi mai nenorocită. Cât despre soţia mea, o iubeam atât de mult şi-mi dădeam seama atât de bine că totul a fost numai din pricină că picase la darul şi nenorocirea beţiei, încât nici nu i-am luat-o în nume de rău, aşa cum o făcusem cu înaintaşa ei, ci mi-era milă de dânsa de mi se sfâşia inima; totuşi, am dat afară toate slugile şi o ţineam aproape tot timpul încuiată, adică, mai exact, am angajat oameni noi s-o păzească şi să nu îngăduie nimănui să se apropie de ea fără ştirea mea.

CAPITOLUL XVI

Mă întâlnesc cu căpitanul ei, mă încaier cu el şi-i trag o mamă de bătaie s-o pomenească toată viaţa – Moartea soţiei mele – Chibzuiesc la o a patra soţie – Fac curte fiicei agentului meu şi mă însor cu ea – Dau de o soţie minunată, care însă moare după patru ani – Mă întorc în Virginia şi-mi iese în cale o surpriză de necrezut –

Îmi rămânea de văzut ce să fac cu ticălosul care-şi bătuse joc în felul acesta şi de ea şi de mine; mi se părea cam deplasat să mă bat cu el în condiţii de egalitate; căci, după ce un om se purtase cu mine aşa cum a făcut-o el, nu merită să fie tratat în mod corect, ca să-şi apere viaţa; aşa că m-am hotărât să-l aştept pe câmp la Stepney, pe un drum pe care adeseori se întorcea acasă destul de târziu, şi să-l atac astfel cu pistolul, pe întuneric, şi, dacă va fi posibil, să-l las să-şi dea seama pentru ce l-am omorât; însă când am ajuns a mă gândi mai bine, nu mi-a venit să fac aşa ceva, căci era şi împotriva firii şi a principiilor mele, neputându-mă coborî la apucăturile unui ucigaş, chiar dacă orice altceva aş fi putut ori puteam fi determinat să devin.

Totuşi, pe de altă parte, m-am hotărât să-i aplic o zdravănă corecţie pentru ceea ce făcuse, şi n-a trecut mult până am avut ocazia să mă ţin de cuvânt; deoarece auzind într-o dimineaţă că plecase, tăind-o peste câmp, de la Stepney la Shadwell, pe un drum pe care ştiam că-l bate adesea, l-am aşteptat la întoarcerea acasă şi i-am ieşit de-a dreptul în cale.

N-am discutat cine ştie eh cu el, ci i-am spus ca-l aştep-tam de mult; că ştia prea bine de ce ticăloşie se făcuse vi-novat faţă de familia mea şi, deoarece aflase că eu am fost

informat de fapta lui, nu vream să creadă că nu eram decât un încornorat şi un mare laş, ci, dimpotrivă, intenţionam să mă răzbun şi acum era momentul potrivit să-i cer să dea socoteală; şi, de aceea, l-am poftit că dacă îndrăzneşte să privească în faţă ce a făcut şi să-şi apere numele de căpitan de vas, aşa cum pretindea că fusese, să scoată sabia.

A părut surprins şi a început să parlamenteze şi ar fi voit să facă propria-i murdărie să pară mai puţin gravă, însă eu l-am poftit să priceapă că nu era momentul sa-mi pălăvrăgească aşa, deoarece n-avea cum tăgădui ticăloşia săvârşită; iar a încerca să-şi micşoreze vina însemna s-o arunce şi mai mult asupra femeii despre care eu eram sigur că, dacă n-ar fi desfrânat-o mai întâi cu băutura, nu ar fi convins-o niciodată la asemenea neruşinare; şi văzându-l că refuza să scoală sabia, i-am cârpit una cu bastonul şi l-am doborât la pământ; însă n-am vrut să-l mai lovesc atât timp cât era la pământ, ci am aşteptat să-şi revină, căci se vedea clar că nu l-am ucis. În câteva minute, el şi-a revenit şi atunci l-am înşfăcat de-o mână şi l-am bătut cu bastonul cât am putut de tare şi până m-am răcorit, dar nu l-am lovit în cap, căci votam să-l fac să simtă bătaia; în cele din urină, a cerut îndurare, dar eu eram surd şi fără milă, până când a început să strige ca un copil straşnic biciuit. Atunci i-am luat sabia şi i-am rupt-o în nas, şi l-am lăsat întins la pământ, dându-i încă vreo două-trei lovituri de picior în spate, şi spunându-i că n-arc decât să se ducă să mă dea în judecată, dacă o găsi de cuviinţă.

Acum îmi acordasem toată satisfacţia ce-o puteam râvni din partea unui laş şi nu mai aveam ce să-i spun altceva; dar, deoarece ştiam că isprava mea va face mare vâlvă prin oraş, m-am mutat imediat cu toată familia şi, ca sa mă pot mai bine ascunde; m-am dus tocmai în nordul Angliei, instalându-mă într-un orăşel nu departe Lancaster, unde am trăit retras. De acolo nu s-a mai auzit nimic de mine vreo doi ani. Soţia mea – deşi mai izolată acum decât fusese obişnuită şi mai ferită astfel de uşuraticele ei apucături, de care cred că-i era şi ei ruşine şi silă cu adevărat – în răstimpurile când devenea mai cumpătată – a

continuat totuşi să bea, băutura ajungând până la urmă să-i fie absolut necesară, şi, în curând, şi-a distrus cu totul sănătatea şi a murit, cam la un an şi jumătate după ce ne mutaserăm noi în nord.

Mă pomeneam, astfel, din nou liber şi părea clar că ar fi trebuit să fiu, în sfârşit, pe deplin convins că mie nu-mi era, dată fericirea în căsătorie.

Ar trebui să menţionez că ticălosul de căpitan, pe care-l bătusem – aşa cum am spus mai sus – a avut tupeul să facă mare scandal, pe motiv că l-am atacat la drumul mare şi că mă repezisem asupra lui cu trei bătăuşi, intenţionând să-i ucid; şi a început să afle crezare la oamenii de prin vecinătate; eu i-am trimis vorbă că auzisem şi că speram că n-a ieşit aşa ceva din gura lui, dar dacă mă înşelasem, atunci mă aşteptam ca el să dezmintă public şi să declare că era o minciună sfruntată; altfel voi fi obligat să-i aplic a doua oară, aceeaşi lecţie, până ce îl voi învăţa să se poarte mai bine; şi că, putea fi sigur, dacă va continua să pretindă că eu mal eram cu cineva chici l-am ciomăgit, apoi am să încredinţez tiparului toată povestea şi, afară de asta, am să-l bat iarăşi, oriunde îl voi întâlni şi ori de câte ori îl voi mai întâlni, până ce va găsi, de cuviinţă să se apere cu sabia, ca un gentleman.

El nu mi-a răspuns la această scrisoare şi, drept satisfacţie, am scos vreo douăzeci sau treizeci de copii după ea, făcându-le să circule printre vecini, lucru care i-a înlesnit o la fel de mare publicitate ca şi când aş fi tipărit-o (vreau să spun, printre cunoştinţele lui şi ale mele) şi care a contribuit ca să fie urât şi huiduit într-o aşa de mare măsură, încât a fost obligat să se mute în altă parte a oraşului, nu m-am mai interesat unde.

Acum că soţia îmi murise, nu ştiam ce să mă fac şi am ajuns atât de nemângâiat şi descurajat, încât aproape că îmî pierdeam firea şi, uneori, cu adevărat mi se parca că mintea mea a luat-o razna. Dar s-a dovedit că din toată această poveste nu erau de vină decât închipuirea şi obida mea şi, după vreun an, starea aceea mi-a trecut. Rătăcisem încoace şi încolo, foarte amar la suflet şi tare nehotărât la

minte, v-am spus, aproape un an, şi apoi am stat să mă gândesc că aveam totuşi trei copii nevinovaţi şi nu reuşeam să mă îngrijesc de ei, că ar trebui ori să plec şi să-i las singuri în lumea largă, ori să mă stabilesc totuşi acolo şi să iau pe cineva care să aibă grijă de ei, căci tot ar fi fost mai bine să aibă o mamă vitregă, decât să nu aibă de loc mamă şi să ajungă să ducă o viaţă de haimanale; aşa că m-am hotărât să mă recăsătoresc, mulţumindu-mă cu orice partidă mi-o ieşi în cale, chiar de-ar fi fost vorba de ceva foarte modest, ba chiar cu cât mai modestă o să fie femeia întâlnită, cu atât mai bine. Am ajuns la concluzia că pe următoarea mea soţie ar trebui s-o iau numai ca pe un fel de servitoare ceva mai sus pusă, ca pe o dădacă, adică, pentru copiii mei şi ca pe o menajeră pentru mine şi – fie cum o fi, târfă sau femeie cinstită, ziceam cu, după bunul ei chef – m-am hotărât să nu-mi fac multe griji din asta; căci acum eram disperat şi nu-mi mai păsa cum merg lucrurile.

Într-o astfel de dispoziţie indiferentă şi, de fapt, necugetată şi neghioabă, îmi vorbeam mie însumi cam aşa: „dacă mă căsătoresc cu o femeie cinstită, va avea cine să aibă grijă de copiii mei; dacă se întâmplă să dau peste o haită şi să-şi bată joc de mine, aşa cum văd că sunt toate, am s-o fac să dispară şi am s-o trimit în Virginia, la plantaţiile pe care le am acolo şi unde va munci din greu şi o va duce destul de amarnic, păzindu-şi astfel castitatea, asta i-o garantez eu.

De la început, mi-am dat seama destul de bine că ideile mele erau însă nişte idei nesăbuite şi nebuneşti, pe care nu le-aş fi putut lua nici cu în serios, cum nu m-aş fi putut gândi să fiu omul din lună; dar nu ştiu cum s-a întâmplat, că m-am tot gândit şi mi-am tot vorbit mie însumi atâta vreme în acest chip haotic, încât am ajuns să fiu într-adevăr disperat, adică să mă hotărăsc la o altă căsătorie, cu toate presupunerile de nefericire ce se puteau imagina că îmi vor fi sortite.

Şi totuşi, această necugetată hotărâre a simţurilor, tocmai pe ea nu am pus-o imediat în aplicare; căci după aceea a mai durat o jumătate de an până să mă hotărăsc în

sfârşit la ceva; dar, în cele din urmă, cum insul care-şi caută singur necazurile zice-se că le va găsi, aşa a fost să se întâmple şi cu mine. Cum-necum, în târgul vecin era o tânără sau mai curând o femeie la jumătatea vârstei, care, locuind numai la o milă depărtare, venea de obicei pe la mine pe acasă şi stătea toată ziua şi în fiecare zi cu copiii, când era cât de cât vreme bună; şi, cu toate că venea doar ca o vecină oarecare, ca să ne vadă, totuşi se dovedea întotdeauna de mare ajutor în mânuiala şi rânduirea lucrurilor ce-i privea pe copii, fiind grozav de pricepută la asta şi arătându-şi din plin măiestria, atât înainte de moartea soţiei mele, cât şi după aceea.

Tatăl vecinei ăsteia era un om folosit adeseori de mine ca să-l trimit la Liverpool şi uneori la Whitehavan pentru unele afaceri; căci, deoarece mă stabilisem în partea de miază-noapte a Angliei, dădusem ordin ca o parte din transporturile mele să fie trimise, după cum se oferea ocazia, cu diferite corăbii, la câte unul din aceste oraşe, în care era şi mai sigur de ajuns decât prin Canal până la Londra, din pricina piraţilor, şi deoarece războiul continua îndârjit. În cele din urmă, mi-a intrat în cap că tânăra aceasta ar putea corespunde scopului meu, mai ales că o vedeam atât de folositoare copiilor; pe de altă parte, şi copiii o iubeau tare mult, aşa că m-am hotărât s-o iubesc şi cu, mângâindu-mă cu gândul că, deoarece mă căsătorisem cu două nobile şi cu o burgheză şi descoperisem că toate trei nu au fost altceva decât nişte târfe, n-ar fi poate imposibil să aflu ceea ce doream tocmai din partea unei ne-vinovate fete din provincie.

Mi-a trebuit tare mult timp ca să-mi bată în geamul minţii gândul acesta; de fapt, aproape niciuna din căsătoriile mele nu fusese făcută fără o matură gândire; şi dintre toate, cea de a doua fusese cea mai nefericită, însă de data asta am chibzuit foarte serios, cred că vreo patru luni, înainte de a mă hotărî, şi însăşi prudenţa mea a stricat toată treaba; hotărându-mă, totuşi, în cele din urmă, am oprit-o pe doamna Margaret într-o zi când luneca pe lângă uşa salonaşului meu, am chemat-o înăuntru şi i-am spus că

doream să stau de vorbă cu ea; femeia a intrat numaidecât, dar s-a roşit grozav, când am rugat-o să ia loc pe un scaun, chiar în apropiere de mine.

N-am risipit cu ea prea multe gesturi ceremonioase, ci i-am spus că, pe câte observasem se purtase minunat de frumos cu copiii mei, că era foarte tandră cu prichindeii, că toţi o iubeau şi că, dacă ar fi de acord, aveam de gând să fac dintr-însa mama lor, dacă nu cumva era logodită cu altcineva. Margaret a stat liniştită şi n-a scos niciun cuvânt, până ce nu am spus eu „dacă nu cumva era logodită cu altcineva”; atunci a părut că tresare. Totuşi, m-am făcut că nu bag de seamă şi i-am spus doar atât:

— Uite, Meggy (aşa li se spune lor pe acolo), dacă i-ai promis ceva cuiva, mie trebuie să-mi spui.

Căci se ştia în oraş că un tânăr, fiul cel rău al unui bun pastor, se ţinuse de ea multă vreme, vreo doi-trei ani, şi-i tot făcea declaraţii de dragoste, dar se pare că n-a putut-o convinge nicio dată să-l ia.

Ştia la rândul ei că aflasem şi eu de lucrul ăsta şi de aceea, după ce i-a trecut prima surpriză, mi-a spus că domnul..., după cum bine ştiam, s-a ţinut mult de ea, însă că ea nu i-a făgăduit niciodată nimic şi timp de mai mulţi ani în şir 1-a refuzat, deoarece tatăl ei îi spusese într-una că era un om rău şi că va fi nenorocirea ei dacă l-ar lua de bărbat.

— Bine, Meggy, am trecut eu mai departe, atunci mie ce răspuns îmi dai? Eşti liberă să-mi fii soţie?

Ea a roşit şi s-a uitat în pământ şi n-a vrut să scoată niciun cuvânt, o bună bucată de vreme; dar când am insistat să-mi răspundă, a ridicat ochii şi mi-a spus că – pe cât presupune – glumeam probabil cu dânsa; ei bine, am trecut peste asta şi am asigurat-o că eram foarte serios şi că o consideram ca pe o fată cumpătată, cinstită şi modestă, pe care – după cum v-am şi spus – copiii o iubeau grozav de tare, iar eu eram foarte serios cu ea; dacă – aşadar – consimţea, i-aş da cuvântul meu că o voi lua şi că ne vom căsători chiar a doua zi de dimineaţă. A ridicat ochii din nou şi a zâmbit uşor şi mi-a spus că e prea repede

pentru ea ca să-mi răspundă „da”; spera că-i voi lăsa câtva timp să se gândească şi să stea de vorbă şi cu tatăl ei despre asta.

Am stăruit să reţină că n-avea nevoie de prea mult timp ca să se gândească, dar totuşi o voi lăsa până a doua zi dimineaţa, ceea ce eu consideram că e foarte mult. Între timp, o sărutasem pe Meggy de vreo două-trei ori şi ea a început să fie mai slobodă faţă de mine; iar când am insistat să ne căsătorim chiar a doua zi dimineaţă, a şi râs şi mi-a spus că nu-i va purta noroc să se mărite în hainele ei vechi. La asta i-am închis imediat gura, făgăduindu-i că nu se va mărita în vechile-i straie, căci am să-i dau cu altele noi.

— Da, poate mai târziu, a făcut Meggy, tot râzând.

— Ba nu, chiar acum, i-am răspuns; ia vino cu mine Meggy.

Aşa că am dus-o sus pe scări în camera fostei mele soţii şi i-am arătat o rochie nouă de dimineaţă, pe care soţia mea n-o îmbrăcase nici de două-trei ori, şi alte lucruri frumoase.

— Uite aici, Meggy, i-am spus, asta e o rochie de nuntă pentru tine; dă-mi mâna acum, asigurându-mă că vrei să ne căsătorim mâine dimineaţă; iar cât despre tatăl tău, ştii că el e dus la Liverpool pentru niscai treburi ale mele, dar îţi garantez că la întoarcerea acasă nu se va supăra ca trebuie să-i spună stăpânului său ginere şi nici nu-i voi cere zestre; de aceea dă-mi mâna, Meggy, m-am aplecat eu foarte vesel către ea şi iar am sărutat-o; şi lata mi-a dat mâna, foarte drăguţ şi, mă puteţi crede pe cuvânt că era nespus de maniată.

La vreo trei case mai departe de noi locuia un bătrân domn care se dădea drept medic, dar de fapt era preot romano-catolic, cum sunt mulţi în acea parte a ţării; am trimis, chiar în seara aceea, după el. Omul ştia că eu cunosc adevărul în legătură cu profesiunea lui, că trăisem în ţări catolice şi, într-un cuvânt, mă credea şi pe mine romano-catolic, din pricină că eram străin. Când a venit la mine, i-am spus pentru ce trimisesem după dânsul şi ce

urma să fie a doua zi dimineaţa; mi-a mărturisit imediat că dacă aş vrea să vin la el chiar în seara aceea şi s-o aduc şi pe Meggy cu mine, ne va cununa la el acasă şi că asta se putea face mai în taină şi mai bine seara decât dimineaţa; aşa că am chemat-o din nou pe Meggy la mine şi i-am spus că, deoarece şi ea şi eu căzuserăm de acord pentru a doua zi de dimineaţă, era şi mai bine s-o facem chiar în noaptea aceea şi i-am relatat spusele doctorului...

Meggy iar s-a roşit şi mi-a spus că trebuie totuşi să se ducă mai întâi pe acasă şi că nu putea fi gata decât a doua zi.

— Uite, Meggy, i-am răspuns, eşti soţia mea acum şi n-ai să mai pleci de la mine ca o servitoare: înţeleg ce vrei să spui, vrei să te duci acasă să te schimbi. Vino însă! Hai din nou cu mine sus.

Aşa că am dus-o la un scrin cu lenjerie unde se găseau mai multe schimburi de ale fostei mele soţii, unele pe care mi le purtase niciodată şi alte câteva purtate.

— Uite aici o cămaşă curată pentru tine. Meggy, şi mâine le vei avea pe toate. Acum, i-am spus, îmbracă-te! – aşa că am închis-o înăuntru şi eu am coborât. Să baţi la uşă, i-am adus eu aminte, când ai să fii gata îmbrăcată.

După câtva timp, Meggy n-a bătut, ci a venit jos în camera unde eram eu, gata îmbrăcată, căci mai erau şi alte lucruri pe care o rugasem să şi le ia, şi toate îi veneau ca turnate; se pare că Meggy trăsese zăvorul şi descuiase singură.

— Bine, Meggy, am făcut eu. Acuma vezi şi tu că n-ai să ti măriţi în straie vechi.

Aşa că am luat-o în braţe şi am sărutat-o şi eram la fel de mulţumit ca de orice lucru bun făcut vreodată în viaţă. Şi, de cum s-a întunecat, Meggy a plecat pe furiş mai înainte, aşa cum ne înţelesesem cu doctorul, şi s-a dus de a ciocănit la menajera bătrânului domn; am venit şi eu acolo după vreo jumătate de oră, şi ne-am cununat acasă la doctor, adică în oratoriul sau capela pe care le avea el acasă – o cămăruţă din locuinţa lui – iar apoi am rămas şi am cinat împreună cu pastorul.

Pe urmă, după ce am mai stat niţel, m-am întors întâi cu acasă, căci voiam să trimit copiii la culcare şi să-i alung din calea noastră pe ceilalţi servitori, iar ceva mai târziu a venit şi Meggy şi în noaptea aceea am dormit împreuna. A doua zi dimineaţă, am adus la cunoştinţa întregii familii că Meggy era soţia mea, iar tustrei copilaşii mei s-au bucurat din cale afară. Şi, iată-mă, deci, căsătorit pentru a patra oară; ca să nu lungesc vorba, vă voi mărturisi că, de fapt, am fost mai fericit cu această fată simplă de provincie decât cu oricare dintre soţiile pe care le avusesem mai înainte. Nu era ea chiar tânără, având mai mult de treizeci şi trei de ani, clar mi-a dăruit un fiu încă din primul an; era însă foarte drăguţă, bine făcută şi cu o fire veselă, dar nu era o frumuseţe; ca gospodină se comporta admirabil, iubea copiii şi nu s-a purtat deloc mai urât cu ei după ce a avut şi ea copii. Într-un cuvânt, mi-a fost o minunată soţie, însă păcat că n-a trăit cu mine decât patru ani, căci a murit dintr-o lovitură primită în timpul sarcinei – când s-a întâmplat să cadă, şi asta a fost pentru mine într-adevăr o mare pierdere.

Dar ce să-i faci, asta a fost soarta mea în ceea ce priveşte nevestele; uite, cazul ei – cu toată roşeaţa şi timiditatea de la început, se pare totuşi că Meggy făcuse cândva, în tinereţea sa, un pas greşit, şi că avusese un copil cu vreo zece ani mai înainte, cu un domn înstărit din ţinutul acela, care-i făgăduise c-o va lua în căsătorie, şi pe urmă o părăsise; dar, deoarece asta se întâmplase multă vreme înainte de venirea mea prin acele părţi, iar copilul era mort de mult şi dat uitării, oamenii au fost atât de buni cu ea şi atât de binevoitori faţă de mine, încât auzind că mă căsătorisem cu dânsa, nimeni nu a pomenit vreodată despre asta, aşa că n-am auzit şi n-am bănuţ nimic decât după ce ea coborâse în mormânt şi, oricum ar fi fost, nu mai avea desigur nicio importanţă pentru mine; însă Meggy, s-a dovedit a-mi fi o soţie credincioasă, virtuoasă şi bună. Cât am trăit împreună, am avut de înfruntat şi o foarte mare lovitură, deoarece mi s-a îmbolnăvit familia de vărsat, o boală groaznică de prin părţile acelea şi mi-au pierit, unul după altul, trei copii şi o servitoare; aşa că nu

mi-a mai rămas decât un copil de la fosta mea soţie şi unul de la Meggy: primul, un băiat şi al doilea o fată.

Iar în timp ce aveau loc toate aceste întâmplări, hop! invazia scoţienilor şi apoi lupta de la Preston; trebuie să binecuvântez amintirea scumpei mele Meggy, căci eu mă înflăcărasem de tot, luându-le partea, şi eram gata-gata să plec cu cal şi cu arme, să mă alătur lordului Derwentwater; dar Meggy m-a salvat (altfel n-am cum spune) şi atâta s-a agăţat de mine, cu lacrimi şi cu rugăminţi, încât până la urmă am stat liniştit şi am privit la cele întâmplate, lucru pentru care am avut toate motivele să-i fiu după aceea recunoscător.

Eram un tată cu adevărat mâhnit şi, dacă pierderea copiilor a fost pentru mine o lovitură cumplită, apoi stingerea din viaţă a soţiei m-a lovit şi mai crâncen; iar amărăciunea nu mi-a scăzut şi bunele mele sentimente faţă de ea nu s-au modificat de loc, în momentul când am auzit de greşelile ce le săvârşise cândva în trecut, poate tocmai fiindcă ele se întâmplaseră cu atâta vreme înainte de a o cunoaşte şi fiindcă prin propriile-mi antene nu le-am descoperit, iar ea – câtă vreme trăiserăm împreună – nu mi le destăinuise.

Toate aceste lucruri adunate laolaltă mă lăsaseră tare nemângâiat. Şi acum, doar la atâta mă mai gândeam că era porunca proniilor să mă retrag în Virginia – locul (şi aş putea spune: chiar singurul loc) unde fusesem binecuvântat de soartă şi întâlnisem ceva care merita numele de noroc şi unde afacerile mele, aflându-se pe mâini bune, rodul plantaţiilor crescuse în aşa măsură încât de vreo câţiva ani venitul meu de acolo se ridicase la opt sute de lire şi, într-un an, la aproape o mie de lire; aşa că m-am hotărât să-mi părăsesc încă o dată ţara natală şi, luându-mi cu mine băiatul, iar pe fata lui Meggy lăsând-o la bunicul ei, am făcut din fostu-mi socru primul meu agent de încredere şi i-am lăsat o considerabilă sumă de bani pentru întreţinerea copilului, în afară de un testament prin care hotărâm că – dacă ar fi să mor înainte de a fi ajuns ca să am grijă de fata lui Meggy – atunci îi lăsam o zestre de două mii de lire, pe care să i-o plătească fiul meu din averea pe care o aveam

în Virginia: iar dacă băiatul avea să se prăpădească şi el înainte de a se căsători, îi rămânea fetei întreaga avere.

M-am îmbarcat pentru Virginia în anul... în oraşul Liverpool şi am făcut o călătorie destul de frumoasă până acolo, daci trec peste faptul că pe la latitudinea de 48°, ne-am întâlnit cu un vas pirat care ne-a jefuit de tot ce a vrut, adică de provizii, muniţii, arme mărunte şi bani; dar ca să le recunoaştem pungaşilor şi ceea ce li se cuvine, deşi erau cei mai nemernici ticăloşi întâlniţi vreodată, vă voi spune ca nu s-au purtat rău cu noi, iar cât priveşte pierderea suferită de mine, nu era nici ea prea mare, deoarece bagajul pe care-l aveam eu pe bord era în mărfuri care lor nu li s-au părut de niciun folos şi nici n-ar fi putut să dea de ele, fără a răscoli întreaga corabie, lucru pe care totuşi nu şi-au dat osteneala să-l facă. În Virginia, mi-am găsit toate treburile într-o splendidă ordine, plantaţiile crescuseră prodigios, iar administratorul meu, care-mi dăduse primele impulsuri la călătorie şi care mă înfruptase pe lume din toate cunoştinţele vrednice de luat în seamă, m-a primit cu o explozie de bucurie, după o hoinăreală de douăzeci şi patru de ani.

Mă simt dator să amintesc asta, spre încurajarea inimii tuturor servitorilor credincioşi, că omul mi-a făcut o dare de seamă pe care am crezut-o întru totul adevărată, despre întreg pulsul plantaţiilor, fiecare luată în parte, cu bilanţul fiecărui an, câştigurile rezultate după scăderea cheltuielilor fiind trimise, an de an, la dispoziţia mea, la Londra.

Eram, şi aveam toate motivele să fiu cât se poate de satisfăcut de felul cum îmi administrase averea şi de felul cum îşi administrase şi treburile lui, lucru pe care pot spune că-l făcuse în chip cinstit. Îşi realizase o plantaţie foarte mare, pe propriu-i cont, folosind terenul primit din partea statului şi sprijinul meu.

După ce mi-a făcut acea dare de seama, care mi-a stârnit atâta bucurie, nu vi se va părea curios din parte-mi că am dorit să văd şi eu plantaţiile şi pe toţi sclavii care, în cuprinsul celor două plantaţii, treceau de trei sute de oameni; şi deoarece mentorul meu cumpăra sclavi de la

fiecare nou transport venit din Anglia, am avut umilinţa de a-i întâlni acolo pe doi sau trei dintre nobilii gentlemeni de la Preston care, ca prizonieri de război, fuseseră cruţaţi de execuţia publică şi deportaţi în acea sclavie ce trebuie să fi fost pentru ei mai rea decât moartea.

Nu voi menţiona ce am făcut sau ce am spus în legătură cu ei sau cu privire la ei; am să vă vorbesc mai pe larg despre asta, când o să apuc a povesti şi de venirea celorlalţi, care mă privea mai îndeaproape. Dar mi s-a întâmplat un lucru care m-a surprins şi îngrozit peste măsură; inspectând personalul, după cum v-am spus, şi cercetând cu de-amănuntul plantaţiile în mai multe rânduri, am ajuns într-o bună zi într-un loc unde munceau câteva femei. Mă gândeam foarte grav la mizeria vieţii omeneşti, privind la unele din acele nenorocite; mă gândeam că poate au trăit şi ele altădată o viaţă mai veselă şi mai plăcută undeva în lume şi totuşi, prin diferite nenorociri, iată-le că ajunseseră acolo; şi de s-ar fi istorisit povestea lor înaintea unei adunări de oameni, poate că ar fi fost cea mai mişcătoare şi mai potrivită predica pe care ar putea-o ţine orice preot din ţară.

Pe când meditam astfel şi pe când priveam la acele femei, deodată am auzit o frământare într-un pâlc de femei, din spatele meu, care strigau după ajutor, deoarece una dintr-însele leşinase; toate se rugau s-o ajutăm cumva, ca să nu-şi dea sufletul acolo, pe loc. Nu aveam la mine decât o sticluţă cu rom, pe care o purtam cu noi ca să dăm câte o duşcă sclavilor ce meritau favoarea aceasta; aşa că mi-am întors calul şi ni-am îndreptat într-acolo, apropiindu-mă, însă, deoarece biată făptura aceea zăcea la pământ, cu femeile celelalte îmbulzite în jurul ei n-am putut-o zări; le-am dat însă sticluţa cu rom şi ele au frecat-o la tâmple şi au făcut-o să-şi vină în lire, iar apoi au ajutat-o să ia o sorbitură, dar ea nu putea să bea şi i-a fost foarte rău, aşa că au transportat-o la infirmerie; infirmerii se numesc în mănăstirile din Italia camerele unde sunt duse călugăriţele sau călugării bolnavi, dar aici în Virginia cred că ele ar trebui numite „gropi ale condamnaţilor”, căci infirmeria era

un loc nimerit ca oamenii să-şi dea duhul, nu să fie îngrijiţi să se vindece.

Deoarece bolnava cu pricina a refuzat băutura, una dintre celelalte femei mi-a adus înapoi sticla, iar cu le-am îndemnat s-o bea ele, lucru pentru care erau aproape să se ia la bătaie, căci nu le ajungea că să înghită fiecare câte o dată. M-am întors fără întârziere acasă, gândindu-mă ce nenorocite măsuri se luau de obicei pentru bieţii servitori când cădeau bolnavi, şi l-am întrebat pe administratorul meu dacă tot aşa stăteau lucrurile cum le ştiusem. Mi-a spus că, din câte credea el, la mine era totuşi mai bine decât pe orice altă plantaţie din ţară, recunoscând în acelaşi timp că – desigur – încăperea aşa-zisei infirmerii se reducea la o simplă odaie, hurte mohorâtă; el mi-a făgăduit, cu toate acestea, că se va duce imediat să vadă ce se petrece.

Cam după vreo oră, s-a întors la mine şi mi-a spus că femeia era într-adevăr grav bolnavă şi speriată de urmările stării sale; că părea-să fie tare pocăită pentru nişte lucruri săvârşite cândva în trecut şi care-i apăsau cugetul, mai ales că se credea ajunsă în pragul morţii; că îl întrebase pe el dacă nu existau preoţi care să vină să-i mângâie pe bieţii sclavi muribunzi, iar el i-a spus că ştia prea bine că preot nu se află decât la o distanţă destul de mare de acolo: dar îi făgăduise că – dacă va apuca să o ducă până a doua zi dimineaţa – vor trimite după un preot. Mi-a mai spus, de asemeni, că o mutase într-o cameră în care locuia şeful muncitorilor, că-i dăduse cearceafuri şi tot ce putuse şi crezuse el că are nevoie şi că pusese o altă femeie să stea în preajma ei şi să o îngrijească.

— Bine, am zis, asta e bine, căci nu pot suporta ca bietele făpturi să bolească şi să piară numai din pricina asprimii condiţiilor de aici şi a locului unde ajung să zacă, dacă se îmbolnăvesc şi au nevoie de ajutor. Afară de asta, am adăugat, unele dintre aceste nenorocite fiinţe cărora li se spun condamnaţi, pot fi şi ei oameni crescuţi cândva în condiţii ceva mai bune.

— Într-adevăr, domnule, a vorbit el, şi mie mi s-a părut

continuu că fiinţa asta nefericită are într-însa ceva de doamnă nobilă, văzând-o cum se poartă, şi le-am auzit şi pe celelalte femei spunând că ar fi trăit când va foarte bine şi că a avut zestre o mie cinci sute de lire când s-a măritat; personal, aş îndrăzni să vă spun că a fost la vremea ei o femeie frumoasă şi că mai are încă o mână fină, de doamnă, chiar aşa tăbăcită de vreme cum este; şi mai îndrăznesc să constat că n-a fost crescută să muncească din greu, aşa cum face acum aici – şi, biata de ea tot le spune celorlalte că truda asta o va ucide.

— Adevărat, am rostit, s-ar putea să fie aşa şi nu ar fi exclus ca aici să se afle motivul pentru care leşină.

Pe urmă l-am întrebat:

— N-ai cumva vreo muncă prin casă la care s-o pui, ca să n-o distrugă în aceeaşi măsură şi s-o ocrotească oarecum de arşiţă şi de frig?

Administratorul mi-a răspuns că da, ar putea s-o facă menajeră, deoarece femeia care a fost în acest serviciu îşi ispăşise osânda, s-a măritat şi s-a apucat de plantat pe cont propriu.

— Bine, atunci, am zis eu, dacă vezi că se face bine, să-i dai ei slujba asta şi între timp du-te şi anunţ-o chiar; cine ştie, poate că însăşi mângâierea asta o va ajuta să se însănătoşească.

Aşa a făcut şi, sclava fiind bine îngrijită, şi dându-i-se şi mâncare bună, caldă, s-a mai întremat şi în scurt timp a fost din nou pe picioare; căci se îmbolnăvise pur şi simplu de munca prea aspră şi din cauză că fusese expusă la condiţii proaste de cazare şi mâncase mizerabil, după ce fusese crescută atât de delicat; ori toate acestea o istoviseră, de aceea a leşinat.

După ce i s-a încredinţat slujba de menajeră, a devenit însă şi ea alt om; a adus toată gospodăria într-o atât de bună rânduială şi s-a ocupat atât de bine de aprovizionare, încât mentorul meu îi admira purtarea şi din când în când îmi vorbea cu căldură despre ea, lăudând-o că era o excelentă gospodină.

— Garantez eu, spunea el, că a fost crescută ca o

adevărată doamnă şi că a fost femeie frumoasă la vremea ei.

Într-un cuvânt, mi-a spus atâtea lucruri bune despre ea, încât am dorit s-o văd şi eu; aşa că într-o bună zi, am profitat de ocazia că mă duceam la casa plantaţiei, cum o numeau cei de acolo şi, într-un salonaş rezervat pentru stăpânul plantaţiei, dorinţa ce o aveam mi s-a împlinit; ea mai avusese ocazia să mă zărească înainte de a o vedea eu şi, de cum mă zărise, m-a recunoscut; eu însă, chiar dacă aş fi văzut-o şi de o sută de ori, tot n-aş fi recunoscut-o. Se pare că femeii i-a fost foarte ruşine şi a fost peste măsură de surprinsă descoperind cine eram eu; iar când i-am dat ordin administratorului s-o poftească în salonaş, a găsit-o plângând şi l-a rugat s-o ierte, ca îi era frică şi că va muri pe loc, dacă o chem acolo. Eu, fără să-mi închipui altceva decât ca nenorocitei îi era frică de mine (căci în Virginia stăpânii silit ceva îngrozitor), i-am poruncit să-i spună că nu trebuie să-şi facă griji zadarnice pentru faptul că ani chemat-o, fiindcă nu eram supărat şi nu era vorba de nicio neplăcere, ci doar voiam să-i dau personal nişte dispoziţii; aşa că administratorul, crezând că a încurajat-o, deşi adevărata ei îngrijorare provenea din cu totul alte motive, a adus-o în cameră. Când a intrat, ţinea o batistă în mână şi îşi ştergea ochii, ca şi când ar fi plâns:

— Doamnă menajeră, m-am adresat eu, vorbindu-i cu voie bună, să nu fii îngrijorată că am trimis după dumneata, am informaţii foarte bune despre felul cum conduci gospodăria şi te-am chemat ca să-ţi aduc la cunoştinţă că sunt foarte mulţumit; şi, dacă pot avea ocazia să-ţi fac un bine, în cazul că situaţia dumitale mi-o îngăduie, aş fi dispus să te ajut să poţi ieşi din mizerie.

Femeia mi-a făcut adânci plecăciuni, dar de spus nu spunea nimic: apoi a mai prins totuşi curaj şi şi-a luat mâna de la ochi şi i-am văzut în întregime; cred că a făcut-o din dorinţa ca eu să descopăr cine era, dar n-am putut-o recunoaşte de parcă nici n-aş fi văzut-o vreodată în viaţă, ci doar am continuat s-o încurajez pe acelaşi ton, aşa cum aveam de altminteri obiceiul să procedez cu oricine

vedeam că merită osteneală.

Între timp, mentorul meu, care era şi el în cameră, a ieşit să se ducă după treburi şi, îndată după plecarea lui, ea a izbucnit în lacrimi şi a căzut la picioarele mele:

— Vai! Domnule, a zis, văd că nu mă recunoşti, fie-ţi milă de mine, că nu-s altcineva decât păcătoasa dumitale soţie de care ai divorţat!

Eram într-adevăr uimit, speriat şi tremuram ca lovit, de fri guri, pe lângă faptul că nu mai puteam scoate un cuvânt, fiindcă – zic – împietrisem ca pietrele. Am avut doar atâta prezenţă de spirit să mă duc să închid uşa, ca mentorul meu să nu se mai poată înapoia acolo; apoi, întorcându-mă către ea, am ridicat-o de jos şi i-am vorbit încurajator şi i-am spus că nu am recunoscut-o, de parcă n-aş fi văzut-o niciodată, până atunci.

— Vai! Domnule, a rostit, necazurile sunt ceva îngrozitor şi suferinţele pe care le-am suferit eu au fost de-ajuns ca să-mi schimbe cu totul înfăţişarea; însă, pentru numele lui Dumnezeu, te rog să ierţi răul pe care ţi l-am făcut. Am plătit scump răutatea mea şi este drept – aşa mi se şi cuvine că – Dumnezeu m-a adus la picioarele tale să-ţi cer iertare pentru toate păcatele. Iartă-mă, domnule, le implor, a continuat ea, lasă-mă să-ţi fiu sclavă sau servitoare cât am să mai trăiesc, doar asta e tot ce-ţi cer.

Şi, cu aceste cuvinte, s-a prăbuşit din nou în genunchi, plângând cu hohote, de nici nu se mai putea opri şi nu mai era în ilare să articuleze un cuvânt. Eu am ridicat-o iarăşi de jos, am ajutat-o să se aşeze, mi-am exprimat dorinţa ca să se stăpânească pe cât poate şi să asculte ce voiam să-i spun, cu toate că de fapt eram şi cu atât de mişcat, încât aproape că nu puteam vorbi nici cât ea.

Mai întâi i-am spus că era o asemenea surpriză pentru mine, încât nici nu eram în stare să-i înşir deocamdată prea multe şi adevărul este că îmi curgeau şi mie lacrimile, aproape la fel ca şi ei. I-am mărturisit că doar atât voiam să ştie începând din clipa aceea, că – deoarece încă nu aflase nimeni nimic despre cele întâmplate – trebuia nici să nu se afle pe viilor; că pentru ea nu va fi altfel decât bine că, în

situaţia în care se afla acum, ajunsese din nou să se găsească în mâinile mele; dar că, dacă suflă vreun cuvânt, n-aş mai putea face nimic s-o ajut; încât soarta sa, bună sau rea, va depinde pe viitor de propria-i pricepere de a ascunde cu totul ceea ce acum ştiam amândoi; şi deoarece administratorul meu urma să se înapoieze din clipă în clipă, ea va trebui să se întoarcă în camerele de care se ocupa şi să-şi vadă de treabă ca şi mai înainte; şi i-am făgăduit că voi veni la ea şi vom sta de vorbă mai pe larg, peste o zi sau două.

Aşa că femeia s-a retras, după ce m-a asigurat că nu va scoate nicio vorbă în legătură cu toată povestea; şi, de fapt, era şi foarte doritoare să se retragă înainte de a se reîntoarce mentorul meu, pentru ca el să nu o vadă în halul acela de tulburare.

Eram atât de contrariat de toată această întâmplare, care mă uimise, încât nu ştiam nici ce fac, nici ce vorbesc, toată seara aceea şi, până dimineaţa, încă n-am reuşit să hotărăsc limpede cum trebuie să procedez. Totuşi, în cursul dimineţii l-am chemat pe mentorul meu şi i-am spus că eram din cale afară de îngrijorat-cu privire la acea biată fiinţă nenorocită, menajera; că desluşisem câte ceva din povestea ei, care era o istorie nespus de jalnică; cândva femeia se găsise într-o situaţie cât se poate de bună şi se vede că se bucurase de o educaţie deosebită, încât eram încântat că de la truda câmpului a fost mutată să lucreze în casă; dar totuşi, aproape că n-avea ce îmbrăca, aşa încât doream ca el să se ducă la magazie şi să-i dea ceva lenjerie, haine şi alte mărunţişuri – o glugă de pus pe cap, mănuşi, ciorapi, pantofi, jupoane şi, în fine, de toate, şi s-o lase să-şi aleagă ea singură; să-i dea şi o rochie de stambă, de purtat dimineaţa, şi un halat de stambă ceva mai bună adică, pe scurt, s-o îmbrace complet: lucru pe care administratorul – desigur – l-a făcut, dar mi-a adus răspuns că a găsit-o în lacrimi, că plânsese toată noaptea şi că până la urmă, credea el, o să şi piară de atâta boceală; cică îi curseseră lacrimile tot timpul cât i-a înmânat el lucrurile ordonate de mine şi, cu toate că din când în când se lupta

cu sineşi, punând stavilă lacrimilor, mai apoi – din câte un singur cuvânt – izbucnea din nou într-un hal, că îndurera pe toată lumea care a văzut-o. Eram fără doar şi poate tulburat la auzul cazului, dar mă luptam din greu cu mine însumi ca să-mi ascund sentimentele şi am schimbat vorba; între timp, am lăsat să treacă ziua următoare şi nu m-am dus la ea decât a treia zi; studiasem totuşi zi şi noapte cum şi ce ar trebui să fac în această situaţie cu totul deosebită.

Trei zile mai târziu, când m-am dus la casa plantaţiei, acolo unde ştiam că lucrează, ea a intrat în camera unde o aşteptam, îmbrăcată cu lucrurile care poruncisem să i se dea şi mi-a spus că mulţumea lui Dumnezeu de a-mi fi din nou servitoare şi de a purta livreaua mea; mi-a mulţumit pentru straiele ce dispusesem să i se dea şi mi-a spus că ele însemnaseră mai mult decât merita din partea mea.

Atunci am început să stăm de vorbă, neaflându-se nimeni de faţă în afară de noi; şi, în primul rând, i-am cerut să nu mai reamintească de neplăcutele lucruri trecute, căci se umilise mai mult decât se cădea în legătură cu asta, iar eu, la rându-mi nu-i voi reproşa niciodată nimic din cele ce au fost. Îmi dădeam seama că dintre noi doi, totuşi ea fusese cea care avusese de suferit mai amarnic; i-am spus că era imposibil pentru mine, în situaţia în care mă aflam, s-o întâmpin acolo ca soţie, pe ea care venise trimisă ca osândită, şi, desigur, că nici ea nu era atât de fără judecată, încât să mi-o ceară; dar am adăugat că m-aş putea face unealta care să pună capăt nefericirilor ei pe lume şi îndeosebi jalnicului rol care apăsa deocamdată pe umerii săi, cu condiţia să nu-şi piardă cumpătul şi niciodată să n-o muşte şarpele de limbă să şoptească vreo vorbă cuiva, pentru că ziua în care ar face-o, ar putea fi socotită drept data unei ireparabile ruine pentru ea.

Îşi dădea singură seama cât era de necesar acest lucru, tot atât de bine ca şi mine, şi mi-a mărturisit că singura ei dorinţă, ar fi numai s-o scap de nenorocirea în care se afla, fiindcă nu era în stare s-o mai suporte; şi că, apoi, dacă eu aveam plăcere, putea să ducă o viaţă în care să-şi dedice în întregime timpul pocăinţei; că, pentru mine, era gata să în-

deplinească şi slujba cea mai înjositoare din lume şi că, deşi se bucura să audă că voiam s-o iert pentru viaţa sa din trecut, totuşi, nu se gândea să privească mai sus decât să-mi fie servitoare cât va mai trăi ea; iar între timp, puteam fi pe deplin convins că nu va îngădui nimănui să afle nici măcar că o mai văzusem vreodată înainte.

Am întrebat-o dacă voia să-mi spună ceva din povestea vieţii ei, de când ne despărţiserăm, dar n-am stăruit să aflu mai mult decât a crezut ea singură de cuviinţă să-mi spună. Mi-a mărturisit că, aşa după cum despărţirea ei de mine începuse mai întâi cu o nebunie şi se sfârşise în păcat, tot aşa întreaga-i viaţă, după aceea, n-a fost altceva decât o serie continuă de calamităţi, josnicii şi fiere, de păcate şi ruşini, iar, în cele din urmă, de mizerie; că fusese atrasă prin înşelăciune într-o tovărăşie veselă, cu trai costisitor, care a împins-o la diferite apucături şi desfrânări, pentru ca să-şi poată suporta cheltuielile; că, după o mie de necazuri şi greutăţi, nefiind în stare să se întreţină, a ajuns aproape să nu mai aibă după ce bea apă. Că adesea ar fi vrut să vină să se umilească în faţa mea, cu smerenia cea mat sinceră de pe lume şi cu multă supuşenie, căindu-se într-adevăr sincer pentru prima ei greşeala, dar că niciodată nu i-a fost dat nici măcar să mai a uda de mine, încotro plecasem; că în felul acesta a ajuns atât de părăsită, încât ducea până şi lipsă de pline, iar aceste lipsuri şi necazuri au zvârlit-o în fel de fel de tovărăşii proaste, pomenindu-se picată până la urmă în mijlocul unei bande de hoţi cu care a cutreierat încoace şi încolo mai multă vreme, făcând rost de destui bani, dar trăind continuu în cea mai mare spaimă şi îngrijorare ce se poate închipui, temându-se cu ruşine totdeauna că se apropia funia de par: că, după aceea, i s-a întâmplat tocmai ceea ce se temea şi, pentru o coţcărie foarte mică, în care nici măcar nu era ea făptaşul principal, a fost implicată şi trimisă în aceste locuri. Mi-a istorisit, că viaţa ei era o asemenea colecţie de destine amestecate, când sus şi când jos, de la belşug la mizerie, în închisoare şi în libertate, la largul ei sau în chinuri, încât i-ar trebui zile şi zile ca să-mi înşire toată povestea; că, iată, eu ajunsesem

să-i văd sfârşitul, după cum îi văzusem şi strălucirea începutului; că eram dintre cei ce ştiau că fusese crescută cu duioşie şi obişnuită cu un trai delicat; dar că ajunsese acum asemenea risipitorilor din scripturi, să dorească roşcove alături de porci şi să ducă lipsa chiar şi de ele. În timp ce vorbea astfel. Îi şiroiau atât de tare lacrimile, încât. Îi întrerupeau vorbele de multe ori; aşa ca nu putea continua decât cu greutate şi, în cele din urmă, nu a mai putut vorbi deloc, aşa că i-am spus că, deocamdată, o scutesc să-mi mai istorisească detalii din povestea ei, deoarece vedeam că asta nu-i ajută decât la o reîmprospătare a durerii, iar eu doream mai curând s-o fac să uite trecutul şi aş fi vrut ca să nu-mi mai povestească nimic din ceea ce a fost; aşa că am întrerupt discuţia. Între timp, i-am spus că – deoarece providenţa o aruncase din nou în mâna mea – o să am grijă să nu simtă lipsă de nimic şi să n-o ducă nici prea greu, deşi mai mult nu puteam face deocamdată; şi astfel, ne-am despărţit de data aceea, iar ea şi-a continuat slujba de menajeră; numai că, pentru ca să-i fie ceva mai uşor, i-am dat şi o ajutoare; şi, cu toate că nu voiam să fie numită aşa, ajutoarea aceea nu era nici mai mult nici mai puţin decât o slujnică numită pe lângă ea ca să-i poarte de grijă şi să facă toată treaba în locul ei; iar eu i-am şi spus că de aceea o numisem.

CAPITOLUL XVII

Fostul meu mentor se îndrăgosteşte de fosta mea soţie – Dificultăţi în legătura cu aceasta – O iau din nou de nevastă eu însumi – O privire retrospectivă însoţită de consecinţe dezagreabile – Echipez o goeletă şi mă îmbarc spre Insulele Madere –

După ce fusese un timp în această situaţie, ea şi-a recăpătat buna dispoziţie şi a redevenit veselă; carnea fleşcăită s-a făcut iar durdulie, iar părţile căzute şi scobite ale trupului s-au rotunjit la loc; aşa că a început să-şi recapete ceva din fosta ei vioiciune şi din chipul fermecător care-mi fusese cândva atât de drag; şi uneori nu mă puteam împiedica de a simţi că o dorinţă caldă mă atrage către ea şi că mă munceşte gândul de a o readuce în situaţia sa de mai înainte; însă au intervenit multe dificultăţi, peste care n-am putut trece încă destulă vreme.

Între timp, a avut loc mai întâi o altă întâmplare ciudată, care m-a pus în mare încurcătură, mult mai mult decât aş fi crezut eu cu putinţă. Fostul meu mentor, om de spirit, învăţat şi plin de principii generoase, care de la început fusese mişcat de starea nenorocită a osânditei şi care chiar şi pe atunci descoperise în ea multe lucruri ce-i păreau ieşite din comun, după cum v-am şi arătat, acum – când femeia îşi revenise şi era într-o dispoziţie vioaie şi plină de curaj – s-a lăsat aşa de vrăjit de felul ei de a discuta, încât, pe scurt, şi-a dat seama că o iubeşte.

În povestirea mea de mai înainte despre ea, am lăsat – cred – să se înţeleagă îndeajuns că avea o conversaţie încântătoare, că ştia să fie spirituală şi cânta răpitor de frumos, pe lângă faptul că era foarte bine crescută: toate

aceste însuşiri şi le păstrase şi acestea făceau dintr-însa o persoană foarte agreabilă; ca să nu mai lungim vorba, administratorul a venit la mine într-o seară şi mi-a spus că dorea să-mi ceară voie să se căsătorească, bineînţeles, cu menajera.

Am fost din cale afară de încurcat de rugămintea ce mi-o făcea, totuşi nu l-am lăsat să-şi dea seama de asta. Speram, i-am spus eu, că se gândise bine înainte de a veni să-mi ceară ceea ce îmi cerea şi presupuneam că îşi dădea seama în ce măsură nu era cazul să-mi dau consimţământul la aşa ceva, decât cel mult trecând peste faptul că femeia mai avea de făcut în serviciul meu încă patru ani de slujbă. Mi-a răspuns că, dimpotrivă, el mă respecta atât de mult, încât n-ar face niciun pas într-o astfel de problemă fără ştirea mea şi m-a asigurat că ei nu-i spusese încă nimic. Într-adevăr, nu ştiam ce răspuns să-i dau dar, în cele din urmă, m-ara hotărât să o pun pe ea în faţa problemei, căci aş fi avut astfel ocazia să vorbesc mai întâi cu dânsa; aşa că tot ce i-am răspuns a fost ca el era absolut slobod să acţioneze în chestiunea aceasta aşa cum singur credea de cuviinţă; că eu nu-i puteam spune nici da, nici ba şi nici nu aveam vreun drept să mă amestec; iar cât despre timpul, ce era obligată să-mi slujească, asta era o problemă fără mare importanţă, despre care nici nu merita să mai discutăm, însă speram că el se va gândi bine la toate amănuntele, înainte de a întreprinde un asemenea gest.

M-a asigurat că se gândise bine la totul şi că era hotărât, văzând şi că eu n-aveam nimic împotrivă, s-o ia de soţie, orice s-ar fi întâmplat, căci se închipuia cel mai fericit om din lume dacă ar fi cu ea; apoi a început să vorbească despre felul cum o vedea în visele lui, şi ce femeie inteligentă era, şi ce pricepută în conducerea treburilor de tot felul, cât de atrăgător ştia să converseze, ce spirit, ce memorie, ce cunoştinţe vaste – şi altele de felul ăsta, lucruri despre care ştiam că-s cu toatele adevărate, dar numai până unde era vorba de caracterul ci; căci toate celelalte calităţi le avusese şi mai înainte, pe când era soţia

mea, dar acum progresase mult la şcoala suferinţei, aşa încât calităţile ei strălucitoare li se mai adăugau, într-o mare măsură, cumpătarea, prudenţa, judecata şi toate cele de care fusese lipsită înainte vreme.

Vă puteţi imagina că ardeam de nerăbdare s-o văd pe cinstita mea menajeră, să-i aduc la cunoştinţă taina şi să văd pe ce cale va apuca, într-o atât de ispititoare ocazie; dar m-am îmbolnăvit pe neaşteptate de o răceală şi, timp de doua zile, nici n-am putut ieşi din casă; iar între timp totul s-a făcut şi s-a terminat, căci fostul meu mentor s-a dus chiar în acea seară să dea atacul, dar a fost primit de la început cu răceală, ceea ce l-a surprins nespus, nepresupunând omul o singură clipă că ea nu îşi va da consimţământul de la primul său cuvânt. Totuşi, administratorul a revenit şi a doua zi, şi a treia zi şi atunci femeia, dându-şi seama că era serios, în timp ce ea nici nu se putea gândi la aşa ceva, i-a spus în câteva cuvinte că îi era foarte recunoscătoare pentru o atare mărturie a respectului său faţă de ea şi că ar fi fost dispusă s-o primească, cum singur putea presupune că ar face oricine în situaţia ei, dar că nu voia să-l înşele; fiindcă trebuia să recunoască în faţa lui că avea unele obligaţii care o împiedicau de a-i răspunde favorabil. Pe scurt, că era căsătorita şi că soţul ei trăia încă. Acesta era un răspuns atât de sincer, dar atât de definitiv, încât administratorul nu-i putea reproşa absolut nimic, decât că-i părea foarte rău şi că era o mare mâhnire pentru el şi o dezamăgire dintre cele mai mari din câte îi fuseseră hărăzite vreodată.

A doua zi, după ce a fost astfel respins, am ajuns şi eu la casa plantaţiei şi, trimiţând după menajeră, am început prin a-i spune că, din câte ştiam, i se va face o propunere foarte ispititoare pentru ea şi că aş vrea să se gândească bine la asta, iar apoi, i-am relatat ce-mi spusese fostul meu pedagog.

Pe ea a podidit-o numaidecât plânsul, ceea ce m-a mirat foarte.

— Vai, domnule! mi-a spus, dar cum poţi să-mi vorbeşti mie de aşa ceva?

I-am răspuns că puteam foarte bine să-i vorbesc astfel, cu atât mai mult cu cât eu şi fusesem căsătorit de când ne despărţiserăm.

— Da, domnule, a recunoscut ea, dar situaţia se schimbă; greşeala fiind a mea, eu sunt aceea care n-ar trebui să mă căsătoresc; dar, a continuat, motivul nu e ăsta, nicidecum, ci doar că eu nu mai pot face aşa ceva.

M-am prefăcut ca insist să primească, deşi trebuie să recunosc, nu prea eram sincer, căci de câtva timp inima mea se întorsese iarăşi spre ea şi în minte o iertasem pe deplin pentru purtările din trecut; dar, zic, ni-am prefăcut că insist să accepte şi atunci ea a izbucnit cu pasiune:

— Nu, nu, mi-a spus, lasă-mă să-ţi fiu sclavă, mai curând decât să devin soţia chiar a celui mai bun om din lume.

Am discutat cu ea raţional asupra situaţiei şi i-am arătat cum o asemenea căsătorie ar aşeza-o din nou într-o bună-stare socială şi într-un belşug real şi nimeni din lume nu ar putea să afle ori s-o suspecteze cine sau ce fusese mai înainte; însă femeia n-a putut să suporte şi, plângând şi ridicând vocea, încât chiar mă temeam că o s-o audă cineva, m-a rugat:

— Te implor, nu-mi mai vorbi despre asta: am fost cândva a ta şi nu vreau să mai aparţin altui om pe lume; lasă-mă aşa cum sunt, sau fă orice ai plăcerea să faci din mine, dar nu îmi cere să devin soţia altui bărbat în afară de tine.

Am fost atât de mişcat de pasiunea cu care vorbea, încât o vreme nici n-am ştiut ce să spun şi ce să fac; în cele din urmă, m-am pomenit rostind:

— Mare păcat că n-ai fost atât de sinceră şi pe vremuri, cum eşti acum; ar fi fost mai bine pentru noi amândoi; totuşi, dacă aşa stau lucrurile, n-ai să fii obligată să accepţi ceva împotriva voinţei tale şi nici n-ai să fii mai rău tratată pentru acest refuz; dar cum vei reuşi să-i respingi propunerea? Fără îndoială că el se aşteaptă să fii de acord şi s-o primeşti ca pe-o ocazie avantajoasă, şi, pentru că omul nu cunoaşte situaţia reală, aşa şi este.

— Vai, domnule, a exclamat ea, dar am şi lămurit-o;

dânsul şi-a primit răspunsul şi este pe deplin satisfăcut; nu-ţi mai bate niciodată capul cu asta; şi apoi mi-a destăinuit şi ce răspuns îi dăduse.

Din minutul acela, m-am hotărât s-o iau din nou de soţie, ca mai înainte; consideram că îşi compensase într-adevăr purtarea urâtă din trecut şi că merita să fie iertată (fără doar şi poate că o merita, dacă a meritat-o vreodată vreo femeie, având în vedere prin ce ispăşire groaznică trecuse şi câtă vreme trăise zbătându-se în mizerie şi nenorocire); iar providenţa mi-o aruncase, ca să zicem aşa, din nou în cale şi mai ales, se născuse în ea o asemenea afecţiune pentru mine şi o hotărâre atât de fermă, încât putuse refuza o ispititoare ofertă de eliberare, mai degrabă decât să rămână iarăşi despărţită de mine.

Deoarece luasem această hotărâre, m-am gândit ca era o cruzime să i-o ascund prea multă vreme şi, de fapt, nici nu m-am mai putut stăpâni, ci am îmbrăţişat-o:

— Bine, am grăit, prin asta mi-ai dat o asemenea dovadă de afecţiune, încât nu mai pot rezista; de aceea, te iert pentru tot ce a fost vreodată între noi; şi, deoarece nu vrei să fii a nimănui decât a mea, vei fi din nou a mea, ca la început.

— Dar asta – deşi într-alt fel – era prea mult pentru nervii ei, o copleşea faptul că-i cedasem, încât dacă nu şi-ar fi dat frâu liber frământărilor din ea, izbucnind în hohote de plâns, poate că ar fi murit de emoţie în braţele mele; iar eu a trebuit s-o iau şi s-o aşez într-un fotoliu, unde nu i-au mai contenit lacrimile un sfert de oră, înainte de a fi în stare să mai scoată un cuvânt.

Când şi-a revenit atâta încât să poată vorbi ca lumea, i-am spus că trebuie să ne gândim la o soluţie de a ne pune în aplicare gândul şi că nu trebuie să dăm acolo, faţă de nimeni, în vileag faptul că-mi fusese altă dată soţie, fiindcă aceasta ne-ar da de gol pe amândoi: cu mă voi căsători din nou cu ea, în mod deschis, fără a bate însă toaca; a fost de acord că asta era foarte raţional şi, prin urmare, ne-am căsătorit din nou peste vreo două luni şi niciun om din lume, după aceea, nu a avut parte de o soţie mai bună, nici

n-a trăit mai fericit decât am trăit noi doi, mulţi ani mai apoi.

Şi iată că de acum încolo începeam să cred că destinul mi se hotărâse, în sfârşit, pe lume şi că nu mai aveam înaintea mea nimic altceva de făcut decât să termin o viaţă atât de variată cum fusese a mea, într-un refugiu confortabil, deoarece acum deveniserăm şi unul şi celalalt mai înţelepţi, prin suferinţele şi greutăţile îndurate, şi mai capabili să judecăm ce trai se potrivea cel mai mult situaţiei noastre prezente şi în ce postură ne putem socoti pe deplin fericiţi.

Dar, în cel mai bun caz, omul rămâne o făptură cu vederea scurtă, mai ales când e vorba de a-şi hotărî propria-i fericire sau, cum am putea spune, de a-şi alege singur soarta. Oricine ar fi crezut, şi aşa îmi spunea adesea soţia mea, că viaţa pe care o duceam acum era fără greş cumpănită ca să-l facă pe un om cu totul fericit, atât cât poate fi de fericit omul pe lume. Aveam o avere mai mult decât îndestulătoare şi care creştea zilnic, aşa că ne puteam permite orice nazuri şi cheltuieli pe care ni le-am dorit pe acele meleaguri şi mai mult nici că puteam visa; aveam de toate, tot ce ne făcea plăcere, fără nicio supărare sau umilinţă în niciun fel de împrejurare; lot ce-i dulce, fără nimic în stare să-l amărască; tot ce-i bun, neamestecat cu răul; nu era în calea paşilor noştri nicio prăpastie deschisă, de unde să ne întâmpine cele mai mici temeri că s-ar putea abate asupra noastră vreo năpastă; şi, de fapt, pentru niciunul dintre noi n-ar fi fost uşor, în starea noastră flegmatică şi melancolică, să ne imaginăm cât de cât că ni s-ar fi putut întâmpla ceva dezastruos în curgerea firească a lucrurilor, dacă n-ar fi intervenit ceva cu totul neobişnuit în socotelile providenţei sau în felul cum lucrează ea în lume.

O nevăzută mână a făcut să explodeze toată aceasta linişte aparentă şi, dintr-o dată, fără să îndepărteze de mine treburile mele de acolo, m-a îndepărtat totuşi pe mine de ele şi m-a trimis din nou să rătăcesc în lungul şi largul pământului; o situaţie plină de riscuri şi însoţită pururi,

pentru om, de primejdioase împrejurări, când este lăsat el singur să-şi aleagă propriile-i destine şi să fie condus numai de propriile lui hotărâri de fiinţă cu vederea scurtă.

Trebuie să mă întorc deocamdată la o anume împrejurare din viaţa mea, la o întâmplare petrecută mai demult şi legată de felul cum mă purtasem ultima oară când fusesem în Anglia.

Vă spusesem cum credincioasa mea soţie Meggy, prin lacrimile şi rugăminţile ei, mă convinsese atunci să nu fac pe grozavul şi să nu mă alătur pe faţă rebeliunii, împreună cu răposatul lord Derwentwater şi cu partidul său, când scoţienii intraseră în Lancashire; prin asta, pot spune că ea mi-a salvat viaţa. Dar, în cele din urmă, curiozitatea mă împinsese totuşi atât de mult, încât fără ştirea ei am şters-o de acasă şi, când rebelii au ajuns la Preston, m-am gândit ca măcar să mă duc să mă uit la ei şi să văd şi eu ce şanse ar putea avea. Insistenţele fostei mele soţii, după cum v-am spus-o m-au împiedicat ce-i drept să mă vâr direct în acea acţiune şi să mă alătur lor cu arme cu tot, pe faţă adică, şi astfel – ziceam – e sigur ca ea mi-a salvat viaţa, căci altminteri aş fi luat parte direct la rebeliune şi s-ar fi ştiut că m-am aflat printre ei, lucru care putea să-mi fie fatal după aceea, indiferent dacă aş fi fost sau nu luat prizonier în luptă. Dar când rebelii au înaintat şi au ajuns mai aproape de noi, la Preston, şi când în rândurile populaţiei s-a iscat o mai mare fierbere în favoarea lor, bătrânul meu doctor, despre care v-am mai vorbit şi care era preot romano-catolic şi ne cununase, mi-a inspirat un nou zel şi nu m-a lăsat în pace până nu m-a obligat să iau măcar un cal bun şi câteva arme şi să mă alătur lor în ziua când au intrat la Preston, aventurându-se şi el o dată cu mine.

Eu, desigur, nu eram atât de cunoscut acolo, încât să mă poală recunoaşte cineva care să fi ştiut cât de cât de mine în ţinutul unde locuiam; şi de fapt, asta a şi fost salvarea mea după aceea, după cum o să vedeţi în curând; dat totuşi, eram cunoscut printre ostaşi mai ales printre scoţieni, căci fusesem alături de câţiva dintre ei în armatele străine. Cu aceştia am stat de vorbă mai mult, fiind luat

drept un ofiţer francez. Am vorbit cu ei despre formarea unui detaşament de elită, care să apere trecerea între Preston şi râul de peste pod: eu o ţineam una şi buna, că de menţinerea acestei treceri depinde siguranţa întregii formaţii.

Şi despre afacerea asta am vorbit cu oarecare căldură; iar deoarece treceam printre ei, cum zic, drept ofiţer francez şi drept om cu experienţă, părerea mea a iscat felurite discuţii; dar sugestia n-a fost urmată, după cum se ştie prea bine şi, din acea clipă am renunţat a-i urma, considerându-i pierduţi, şi nu m-ara mai gândit la nimic decât cum să scap de ei, lucru pe care l-am reuşit cu o noapte înainte de a fi împresuraţi de cavaleria regală. Acest lucru nu l-am putut tace decât cu mare anevoinţă, trecând înot râul Ribble, printr-un punct prin care – deşi tăiasem cu bărbăţie apa – n-am putut găsi totuşi multă vreme un loc pe unde să pot ieşi la mal cu calul, adică un loc unde uscatul să fie destul de solid ca animalul să se încumete; totuşi, în cele din urmă, am ajuns pe mal şi, călărind foarte repede, în seara următoare mi-a fost dat să zăresc la orizont casa mea: acolo, pe mal, după ce am stat ascuns într-o pădure până s-a înnoptat de tot, mi-am împuşcat calul şi l-am lăsat într-un fel de groapă de pietriş sau o varniţă, unde l-am acoperit cu pământ şi, pornind-o singur pe jos, am ajuns pe la două, noaptea acasă, unde soţia mea mi-a dat drumul înăuntru, surprinsă şi bucuroasă, dar în acelaşi timp îngrozitor de înspăimântată, iar eu am luat măsuri neîntârziate ca să mă pun în siguranţă împotriva oricărei neplăceri ce s-ar fi putut ivi; însă, aşa cum s-au desfăşurat lucrurile, n-am avut nevoie de măsuri speciale, căci rebelii au fost înfrânţi cu totul şi au fost cu toţii ucişi sau luaţi prizonieri şi nimeni din iot ţinutul acela n-a ştiut că mă aflasem şi eu printre ei; nu, n-am fost nici măcar bănuit, şi am scăpat astfel ca prin urechile acului din cea mai primejdioasă acţiune în care mă vârâsem cu atâta neghiobie, mai nătâng decât în toate cele în care fusesem vreodată angajat.

A fost un mare noroc pentru mine că-mi împuşcasem

calul şi, că l-am îngropat, fiindcă altminteri el ar fi fost prins şi cu siguranţă că ar fi fost recunoscut de cei care mă văzuseră călare la Preston; dar aşa, cum nimeni habar n-avea că lipsisem de acasă şi cum nu exista nicio conjunctură care să mă dea de gol, am stat ascuns şi, deoarece escapada mea fusese scurtă şi vecinii nu-mi observaseră lipsa, dacă ar fi venit acum cineva să stea de vorbă cu mine, iată că eram acasă.

Totuşi, în mintea mea nu-mi găsisem deplin liniştea şi, în taina, îmi doream să mă văd cât mai degrabă pe plantaţiile din Virginia, unde în scurt timp, întrucât s-au întâmplat şi alte lucruri, chiar m-am pregătit să mă mut împreună cu întreaga familie.

Între timp, după cum v-am mai spus, a avut loc însă lupta de la Preston şi nenorociţii s-au predat trupelor regelui; câţiva au fost executaţi, ca să servească drept exemplu, cum se procedează. În asemenea cazuri, iar ceilalţi, fiind graţiaţi de guvern, au fost închişi în fortăreaţa Chester şi prin alte locuri, multă vreme, până ce s-au luat hotărâri în privinţa lor, unii apucând-o pe o cale, alţii pe alta, după cum veţi auzi.

Mai multe sute dintre ei au fost deportaţi, conform cererii lor – aşa cum se spune în mod obişnuit – la plantaţii, adică trimişi în Virginia şi prin alte colonii britanice, ca să fie vânduţi, aşa cum se obişnuieşte, aidoma criminalilor condamnaţi sau a ocnaşilor – după expresia noastră, a celor de acolo – ca să execute un anumit timp de muncă forţată în acea ţară, urmând să fie apoi eliberaţi. Despre unii dintre aceştia am vorbit şi mai sus; dar acum, lucru care m-a cam pus cu sufletul pe jăratic, am constatat că după o vreme au mai sosit încă două corăbii cu mai mulţi asemenea condamnaţi, intrând chiar pe râul unde se aflau plantaţiile mele.

De îndată ce am auzit de una ca asta, primul meu pas a fost hotărârea de a nu îngădui să se cumpere niciunul dintre ei pentru lucrările noastre, pe niciuna din plantaţii; şi asta am făcut-o pretinzând că nu voiam să-mi sporesc numărul sclavilor, ziua-n amiaza mare, cu nişte gentlemeni

nefericiţi care ajunseseră în starea aceea numai din cauza zelului faţă de partidul lor – şi altele de felul ăsta; dar adevăratul motiv era că mă temeam ca unii dintre ei să nu mă cunoască şi poate să mă trădeze, dând în vileag faptul că şi eu mă numărasem printre ei; dar că reuşisem să fug, ceea ce ar fi putut să-mi pricinuiască necazuri; căci chiar dacă nu mi s-ar fi luat viaţa, puteau să-mi confişte în schimb toată averea şi să recad iar, dintr-o dată, într-o mizerie şi sărăcie lucie, lucru pe care de fapt îl cam meritam.

Aceasta era o precauţiune justă; dar am descoperit repede că – aşa cum stăteau lucrurile – ea nu era suficientă pentru siguranţa mea, căci, deşi eu însumi nu cumpărasem niciunul dintr-înşii, totuşi mai mulţi vecini de-ai mei o făcuseră şi aproape că nu exista nicio plantaţie de prin împrejurimi care să nu aibă câţiva; aşa că într-un cuvânt, nu mai puteam să-mi arunc măcar o privire prin vecini, fără a mă afla în pericol de a fi văzut şi recunoscut de unul sau altul dintre ei.

Mi se poate îngădui să spun că asta începea a fi o viaţă foarte neliniştită pentru mine şi că, pe scurt, mi-am dat seama că n-aveam s-o pot suporta; căci acum, din situaţia mea de om cu vază, de judecător, guvernator şi stăpân peste trei plantaţii care numărau trei-patru sute de sclavi, eram redus la destinul unui biet rebel care se condamna singur; nu mai îndrăzneam să scot nasul în lume: şi aş fi putut, cu tot atâta siguranţă, ba poate chiar cu mai multă, să mă ascund undeva prin Lancashire, unde şi fusesem, ori să mă fi întors la Londra şi să fi trăit în taină acolo, până se liniştea lucrurile; dar acum pericolul venise la mine acasă, chiar la uşa mea, încât nu mă aşteptam la nimic altceva – în fiecare zi – decât să se dea informaţii împotrivă-mi, să fiu ridicat şi trimis în Anglia în fiare şi să mi se confişte toate plantaţiile, ca o avere asupra căreia coroana regală avea drept de confiscare.

Nu-mi rămăsese decât o singură nădejde în care să mă pot încrede şi aceasta era că, deoarece nu mă aflasem printre ei decât un răstimp atât de scurt, nu-i ajutasem cu

nimic şi treceam drept un străin în ochii lor – poate că ei nici nu-mi ştiau numele, ci doar că mi se spunea Colonelul, sau Ofiţerul, iau gentlemanul francez, de către cei mai mulţi dintr-înşii, dacă nu chiar de către toţi; iar cât despre doctorul care mersese cu mine, vă spun că reuşise şi el să scape, deşi nu tot pe aceeaşi cale, găsind ca şi mine că nu era cu putinţă să fi se sprijine cauza, şi că trupele regelui se adunau în jurul rebelilor din toate părţile, ca un nor, împresurându-i.

Dar să mă întorc la mine; mie toate acestea nu-mi umpleau sufletul de nicio fericire; şi zău că nu ştiam ce să mă fac; deoarece mă aflam într-o mare încurcătură în privinţa găsirii unei soluţii de rezolvare a unui caz atât de nenorocit că ăsta, acum că ameninţarea era mai aproape de mine, decât oricând altă dată, în oricare dintre dificultăţile vieţii mele. Ceea ce am făcut mai întâi a fost să mă reped acasă şi să-i destăinuiesc toate acestea soţiei mele; şi, cu toate că am făcut-o în chip generos, fără condiţii, totuşi n-am uitat să-i atrag înainte de toate atenţia că în clipa aceea îmi încredinţam de fapt viaţa în mâinile ei şi că stătea în puterea ei ca să-mi plătească pentru tot ceea ce credea că fusese aspru în purtarea mea de până atunci faţă de dânsa; în sfârşit, pe scurt, putea să mă dea pe mâna duşmanilor mei, dar i-am spus ca mă voi încrede în generozitatea, precum şi în afecţiunea ei reînnoită şi, întemeindu-mi întreaga mărturisire pe fidelitatea sa, fără alte precauţiuni suplimentare, i-am dat pe faţă toată întâmplarea, subliniindu-i primejdia în care mă aflam.

Un sfătuitor credincios este ca viaţa redată celui coborât între morţi; el dă curaj, acolo unde inima se prăbuşeşte şi face ca mintea să folosească soluţiile cele mai potrivite cu putinţă; şi chiar aşa a fost ea pentru mine, în fiecare din mărunţişurile acestei încurcături, şi după indicaţiile sale m-am orientat pas cu pas în cele ce am făcut, pentru a reuşi să ies din tot acest labirint.

— Ei, haide, haide, dragul meu, m-a încurajat ea, dacă asta-i tot, apoi nu e câtuşi de puţin cazul să recurgi la fapte disperate, numai de teama a ceea ce ar putea să ţi se

întâmple.

Căci am uitat să vă amintesc, eu eram de părere să-mi vând numaidecât plantaţiile şi toate vitele şi să mă îmbarc fără întârziere spre a ajunge în insulele Madera sau în orice alt loc din afara dominicanelor regelui.

Dar soţia mea era de o cu totul altă părere şi încurajându-mă din alt motiv, a propus două lucruri: fie să închiriez o goeletă cu provizii, spre Indiile de Vest şi astfel, de acolo, să traversez oceanul spre Londra, fie s-o las pe ea să se ducă direct în Anglia şi să se străduiască să obţină pentru mine graţierea regelui, oricât ar fi trebuit să coste.

Personal, înclinam spre ultima propunere: căci, deşi din nefericire mă lăsasem convins să iau partea unei cauze rele, totuşi am avut totdeauna o părere tainică şi justă despre clemenţa şi atitudinea plină de îndurare a majestăţii sale şi, dacă aş fi fost în Anglia, cred că m-aş fi lăsat uşor convins să mă arunc la picioarele regelui.

Dar, ca să mă duc în Anglia, aşa cum era situaţia mea acum, se cerea ori să mă ofer tuturor privirilor, să fac toate pregătirile necesare călătoriei, să apar în public, să aştept până ce era gata recolta şi să plec după ce rânduiam fiece lucru, cu toate formele în regulă, ca de obicei, ori – dimpotrivă – să procedez ca şi când s-ar fi întâmplat ceva extraordinar; şi, în al doilea caz, desigur aş fi dat de gândit oamenilor de acolo, lăsându-i să presupună lucruri pe care ei nu le ştiau.

Dar soţia mea, prin propria-i iscusinţă, a înlesnit toate acestea, făcându-mi-le mai uşoare, căci fără să mă încunoştinţeze de nimic, iat-o că vine la mine, veselă, într-o bună dimineaţă, înainte de a mă fi dat jos din pat, şi-mi zice;

— Dragul meu, îmi pare foarte rău că am auzit că nu te simţi bine în dimineaţa asta, însă i-am poruncit lui Pennico (asta era o tânără negresa pe care i-o dădusem ei) să facă foc la tine în cameră, aşa că te rog să stai pentru moment culcat liniştit, aici unde te afli, până se aprinde focul; şi în acelaşi moment a intrat şi mica negresă cu lemne, cu o pereche de foaie şi cu toate cele de trebuinţă ca să aţâţe

focul, iar soţia mea, fără a-mi lăsa timp să răspund, îmi şopteşte la ureche să nu mă foiesc şi să nu spun nimic, până ce nu va veni ea înapoi sus la mine.

Eram tare înspăimântat, vă asigur, şi nu mă gândeam la nimic altceva decât că voi fi descoperit, trădat şi dus în Anglia, spânzurat, tras pe roată şi tot ce putea fi mai îngrozitor, de se zvârcolea şi inima din mine. Nevastă-mea şi-a dat seama de tulburarea mea, căci s-a întors curând asigurându-mă că nu se întâmplase nimic rău, că dorinţa ei este să nu-mi fac nicio grijă, şi va veni îndărăt numaidecât şi-mi va da explicaţiile dorite, pe toate şi în amănunt; aşa că m-am stăpânit şi eu cât am putut mai bine, dar n-am putut suporta starea aceea decât o scurtă vreme; şi am şi trimis-o pe negresă jos pe scări, ca s-o găsească pe stăpâna ei şi să-i comunice că mi-e foarte rău şi că trebuie să-i vorbesc numaidecât; de-abia ieşise Pennico din cameră, că am şi sărit jos din pat şi am început să mă îmbrac, spre a fi gata de orice eventualitate.

Soţia mea se ţinuse de cuvânt, căci şi urca scările, în timp ce fata cobora.

— Văd că nu mai ai răbdare, dar eu te rog să ţi-o regăseşti şi să fii stăpân pe tine; ia mai bine acest evantai şi ţine-l în aşa fel încât să-ţi ascundă faţa şi du-te la fereastră, să vezi dacă-i recunoşti pe careva din scoţienii ăia din curte, căci sunt acolo vreo şapte-opt; au venit cu ceva treburi la administratorul tău. M-am dus şi m-am uitat prin evantai şi am privit clar chipurile tuturor, dar n-am putut să-mi dau seama de nimic altceva, decât că într-adevăr erau scoţieni, lucru de altminteri uşor de observat; totuşi faptul că nu le cunoşteam chipurile nu era de loc o asigurare pentru mine, căci tot aşa de bine s-ar fi putut ca ei sa-l recunoască totuşi pe-al meu, după cum spune vechiul proverb al englezilor, că: „pe Tom Nebunul îl ştiu mai mulţi decât îi ştie Tom Nebunul”; aşa că am rămas închis în camera mea până ce am aflat că plecaseră cu toţii.

Mai apoi, soţia mea a avut grijă să dea de veste în toată casa că nu mă simţeam bine; şi după ce această stare

proastă durase vreo trei-patru zile, mi s-a înfăşurat piciorul într-o bucată mare de flanelă, mi l-au aşezat pe un scăunel – şi iată-mă ologit de gută; iar de trucul ăsta m-am folosit timp de vreo şase săptămâni, până când soţia mea mi-a spus vestea care se răspândise: că guta pe care o aveam era mai degrabă reumatică, decât cronica, aşa că mă hotărâsem să iau una din goelete, să mă duc la Nevis ori la Antigua, pentru un tratament cu băi calde, căci acolo, exista aşa ceva.

Toate acestea erau foarte bune şi am socotit născocirea, plină de agerime, ca să mă ţină închis în casă la început timp de opt sau zece săptămâni, iar apoi să fiu dus de acolo, fără să se facă mare zarvă cu privire la asta: dar încă nu ştiam spre ce tindeau toate aceste maşinaţii şi care era planul final, căci soţia mea îşi exprimase dorinţa de a-i lăsa asta în seama ei, ceea ce am şi făcut, iar ea a îndeplinit totul cu o prudenţă impecabilă; după ce mă ţinuse cu picioarele înfăşurate în flanele aproape trei luni, a venit şi mi-a spus că goeleta era gata şi toate mărfurile încărcate pe bord.

— Iar acum, dragul meu, mi-a adăugat ea, hai să-ţi povestesc întreg restul planului meu-; căci, sper că nu te gândeşti că am de gând să te răpesc şi să te deportez undeva în afară de Virginia, aşa cum sunt deportaţi alţi oameni în Virginia, ori că am chibzuit să te alung şi să devin eu stăpână pe averea ta; ci mă vei afla oricând aceeaşi făptură credincioasă cum ar fi trebuit să rămân chiar dacă aş mai fi încă sclava ta şi mi-ar lipsi orice speranţă de a-ţi deveni soţie; în tot planul pe care l-am urzit numai şi numai pentru siguranţa ta, n-am de gând ca tu să faci măcar un singur pas fără ca eu să te însoţesc îndeaproape, fără să te ajut şi să te slujesc în toate ocaziile ce s-ar ivi, împărtăşind, alături de tine, aceeaşi soartă, oricare ar fi ca.

Aceasta era o mărturisire de fidelitate atât de copleşitoare şi de frumoasă şi, în acelaşi timp, un semn al temeinicei sale judecăţi în felul ei de a privi lucrurile care-i stăteau în faţă, precum şi cele direct legate de situaţia mea momentană, încât, începând din acea clipă, m-am

abandonat fără nicio strângere de inimă în minţile ei şi fără măcar vreo urmă de şovăire, iar după vreo zece zile de pregătiri, ne-am îmbarcat pe una din marile mele goelete, care avea vreo şaizeci de tone.

Ar fi trebuit să menţionez aici că în fruntea treburilor mele se afla în continuare tot credinciosul fost dascăl sau mentor – cum obişnuiam să-i spun – şi deoarece omul ştia şi să corespondeze şi cum să conducă toată corespondenţa mea cu Anglia, am lăsat în întregime această răspundere pe seama lui, ca şi mai înainte; iar asta am făcut-o pe deplin convins de priceperea, ca şi de integritatea lui; e drept că administratorul fusese puţin mâhnit de povestea cu soţia mea, care – după cum am lăsat să se înţeleagă mai înainte – se căsătorise cu mine după ce-l refuzase, răspunzând la propunerile lui că ea de fapt are un soţ încă în viaţă.

Acum, deşi ceea ce-i răspunsese era de fapt punct cu punct adevărul adevărat, totuşi secretul situaţiei reale nu i-l puteam destăinui lui, aşa că m-am văzut obligat să-l îmbrobodesc în fel şi chip, cât am putut mai bine, ba poate chiar cu o prea mare abilitate şi, desigur, că nu întru totul spre lăuntrica lui mulţumire, aşa încât presupun că omul s-o fi socotit tratat – din unele puncte de vedere – nu tocmai prisositor de amabil.

Dar începuse să treacă peste asta şi să fie ceva mai liniştit mai ales la plecarea noastră, când a văzut că s-a încredinţat iarăşi totul, ca şi mai înainte, mâinilor şi grijii lui.

După ce soţia mea mi-a explicat astfel toate cele în legătură cu călătoria şi când păream a fi gata de plecare, ea a venit la mine într-o dimineaţă şi mi-a spus că de data aceasta vroia să-mi povestească despre celelalte măsuri pe care le luase, ca să-mi asigure definitiv salvarea; şi iată ce gândise: în timp ce noi aveam să facem această excursie, cum îi spunea ea, la izvoarele calde de la Nevis, să-i scrie unui anumit prieten din Londra, pe care putea pune temei, ca el să încerce a obţine graţierea unei persoane, în legătură cu rebeliunea trecută şi cu toate împrejurările legate de cazul meu, spunându-i anume că nu acţionasem

de loc alături de scoţieni, ci mă aflasem doar pentru numai trei zile în localitate; şi câtă vreme aveam să lipsim noi, spera fără doar şi poate că va şi primi un răspuns – aranjase de altminteri ca răspunsul să poată veni pe mai multe căi – încât era sigură că-l vom primi curând după ce vasele noastre plecate aveau să se reîntoarcă şi, în acelaşi timp, spera ea de asemeni, cheltuiala va fi foarte mică, căci soţia mea voia să aibă în primul rând un răspuns la marea întrebare, dacă se putea în principiu obţine sau nu graţierea; şi după aceea, un calcul referitor la cheltuielile ce erau necesare; ca astfel, eu să pot judeca singur dacă eram sau nu dispus să mă despart de suma respectivă, înainte de a se trece la cheltuiala propriu-zisă a vreunui ban în contul meu.

Nu puteam decât să fiu cu totul satisfăcut, bineînţeles, de strădania ei în această privinţă şi nu aveam nimic de adăugat la tot acest plan, decât că nu aş fi voit ca ea să-şi oblige atât de mult prietenul, gândindu-mă că dacă el vedea o cale posibilă şi era sigur de obţinerea graţierii, ar fi putut trece la treabă, în caz că nu era vorba să cheltuie mai mult de două, trei sau patru sute de lire, şi că, anunţând în ce măsură lucrul este realizabil, ar fi avut la dispoziţie poliţe plătibile de o anumită persoană, o dată cu prezentarea deciziei de graţiere.

Ca să întăresc valoarea acestor spuse, am inclus în pachetul curierului trimis de soţia mea o scrisoare către unul din corespondenţii de la Londra, în care puteam avea deosebită încredere, cu, indicarea unui credit, în condiţiile respective; dar cinstea şi integritatea prietenului soţiei mele au fost de aşa natură, încât s-au evitat orice fel de cheltuieli, iar eu am primit graţierea dorită, ca şi când totul ar fi fost plătit, după cum veţi şi auzi.

O dată aceste lucruri aranjate, în sfârşit, aşa cum ne dorisem, fără griji cu privire la cele de acasă, lăsate ca de obicei pe mâini bune şi dătătoare de încredere, ne-am îmbarcat amândoi şi am pornit pe mare, profitând de prilejul pe care ni-l oferea o corabie de război engleză, aliată pe coastă, în urmărirea piraţilor, şi care tocmai atunci

o pornea către golful Florida, dându-ne toate asigurările că ne poate duce fără bătaie de cap până la New Providence, sau până-n insulele Bahama.

CAPITOLUL XVIII

Suntem fugăriţi de o brigantină şi de o goeletă, două vase-pirat – În timpul urmăririi, ei observă un vas de război englez şi apucă largul – Sosesc în sfârşit cu bine la Antigua – Soţia mea se înapoiază în Virginia cu goeleta, ca să aştepte veşti din Anglia – Vasul se întoarce prădat de piraţi, dar cu veşti despre salvarea mea – Tranzacţii în timpul călătoriei mele spre Virginia –

Şi având acum, vreme bună, iar călătoria fiind plăcută, cu oblojelile de flanelă scoase de pe picioare, trebuie să vă spun cam ce încărcătură aveam cu mine; căci deoarece situaţia mea în Virginia era foarte bună, n-am plecat la un asemenea drum, cu sorţii atât de nehotărâţi în privinţa celor ce s-ar mai fi putut întâmpla după aceea, fără o încărcătură suficientă pentru întreţinerea noastră şi pentru orice alte cerinţe s-ar mai fi ivit.

După cum v-am spus, goeleta noastră era de vreo şaizeci sau şaptezeci de tone; şi deoarece tutunul, care este produsul numărul unu al Virginiei, nu era nicidecum o marfa căutată la Nevis, adică nu se putea vinde în mare cantitate, am luat cu noi foarte puţin tutun, în schimb încărcasem goeleta cu grâne, mazăre, făină şi cu câteva putine de carne de porc, aveam o încărcătură grozavă, cea mai mare parte din ca provenind de pe întinsul propriilor mele plantaţii, şi am luat cu noi şi o însemnată sumă de bani în aur spaniol care – după cum v-am pomenit – nu erau pentru făcut negoţ, ci pentru înfruntat orice eventualitate. Şi am dat ordin să se mai închirieze încă o goeletă, care să mă urmeze, încărcată şi ca cu aceleaşi mărfuri, de îndată ce vor fi primit veste de la mine că ajunsesem sănătos.

Şi am ajuns la latitudinea insulei Antigua, care era foarte apropiată de Nevis, unde intenţionasem noi să mergem, în cea de a optsprezecea zi după ce trecusem de promontoriile Virginiei, dar n-am dat cu ochii de insulă, ci doar căpitanul nostru ne-a asigurat că, dacă urma aceeaşi direcţie pe care o apucase şi dacă vântul nu-şi schimba nici el direcţia, era sigur că va ajunge acolo în mai puţin de cinci ore. Aşa ca navigarăm într-acolo. Totuşi calculul său îl înşelase, căci am mers aşa tot înainte întreaga seară, fără să ajungem la niciun uscat, şi am înaintat tot aşa întreaga noapte, când – în zorii zilei – am descoperit, de pe vârful arborelui gabier, o brigantina şi o goeletă care veneau după noi cu pânzele întinse, aflându-se doar la o distanţă cam de cel mult şase leghe, cu vreme bună şi vânt puternic dinspre sud-est.

Căpitanul nostru a înţeles curând ce se întâmplă şi a venit la mine jos în cabină, ca să mă încunoştinţeze. Puteţi fi siguri că am fost foarte surprins în faţa primejdiei, dar biata mea soţie mi-a înlăturat orice grijă privitoare la mine, căci trebuia să am grijă de ea, în aşa hal era de înspăimântată, de-am şi crezut la un moment dat că nu vom mai fi în stare s-o menţinem în viaţă.

Pe când ne aflam în această situaţie, sub cuţitele şi pintenii primei grabe şi surprize provocate de trista veste, deodată un alt zgomot de pe punte ne-a chemat sus ca să privim în zare – şi toţi strigau:

— Pământ! Pământ!

Căpitanul şi cu mine (căci între timp ieşisem din cabină) am alergat pe punte şi de acolo am văzut foarte clar cum stăteau lucrurile. Cei doi bandiţi care se ţineau de capul nostru ridicaseră toate pânzele şi ne urmăreau pe disperate; însă, după cum v-am spus, erau la o depărtare de vreo şase leghe, sau chiar ceva mai bine: pe de altă parte, uscatul reperat se afla cam la vreo nouă leghe drept înaintea noastră; aşa că, dacă piraţii puteau cotiga distanţă asupra noastră, în aşa chip încât să plutească cu o viteză de trei picioare faţă de numai două ale noastre, apoi era evident că ne vor ajunge din urmă înainte de a fi noi în

insulă; dacă nu reuşeau atunci aveam să scăpăm şi să ajungem cu bine acolo; dar chiar şi ajunşi, nu aveam prea mari speranţe de a putea face altceva, decât să tragem corabia la ţărm, ca să ne salvăm vieţile şi apoi, făcând-o să naufragieze, să stricăm şi goeleta şi să sacrificăm şi încărcătura.

Pe când calculam astfel, căpitanul nostru a intrat voios şi mi-a spus că ridicase mai multe pânze şi constatase că goeleta e în stare să le poarte fără teamă, şi că, după câte crede el, bandiţii n-ar fi câştigat încă prea multă distanţă faţă de noi mai era şi un alt fapt, anume că dacă măcar unul dintre vasele piraţilor nu reuşea să se apropie, de pildă goeleta, el era de părere că de brigantină putea uşor să se descotorosească. Aşa că le-am servit – după termenii folosiţi de marinari – o urmărire severă, iar după ce piraţii se străduiseră drăceşte ca să ne ajungă din urmă, până spre amiază, deodată amândouă vasele lor au pornit-o în larg, renunţând la noi, spre marea noastră satisfacţie – de asta vă pot asigura.

Se pare însă că nu sesizaserăm la timp cauza salvării noastre, sau cel puţin nu cu aceeaşi promptitudine ca piraţii; căci pe când înaintam spre una dintre insule, în bătaia vântului, cu cei doi pinteni înfipţi în coastă, adică avându-i la pupă, ameninţători, pe bandiţi, în drumul spre Nevis se găsea un vas de război englez, căci Nevis era chiar insula de pe care îi urmăreau ei pe piraţi, dar cum între noi şi ei se găsea uscatul, nu putuserăm să-i vedem.

De îndată însă ce i-a descoperit, vasul de război şi-a lăsat imediat să alunece parâmele şi şi-a întins pânzele pornind a-i fugări pe tâlhari, ceea ce ei au şi observat la iuţeală; şi, deoarece erau în bătaia vântului, s-au îndreptat repede în direcţia lui, ca să scape de urmărirea vasului de război; în felul acesta am fost salvaţi, iar după încă o jumătate de oră am aflat cine fusese salvatorul nostru, deoarece am zărit vasul de război, care înainta drept încotro se cădea, lăsând în urmă coastele insulei şi luând-o pieptiş pe urmele piraţilor, care acum nu mai ştiau cum să fugă de noi, cu o repeziciune tot aşa de mare ca şi aceea cu care ne

alergaseră mai înainte, şi iată-ne astfel cu bine la Antigua, după îngrozitoarea spaimă prin care trecusem, aceea de a nu fi cumva prinşi. Temerile noastre de a fi capturaţi erau acum mult mai mari decât ar fi fost pe bordul unei corăbii încărcate, venind dinspre sau mergând spre Londra, căci în cazul acestor corăbii, de cele mai multe ori, piraţii nu fac altceva decât le jefuiesc, iau aşadar tot ce este de valoare pe ele sau tot ce poate fi transportat şi apoi le dau drumul să se ducă în pace; dar cum vasul nostru era doar o goeletă, iar încărcătura noastră consta din nişte provizii grozave, tocmai din acelea de care duceau ei lipsă, apoi cu siguranţă că – pentru a se aproviziona – piraţii ne-ar fi luat cu ei, cu vas cu tot, ar fi luat încărcătura şi oamenii şi poate că ar fi dat foc goeletei; aşa că, în ceea ce priveşte încărcătura noastră de aur, ea s-ar fi pierdut fără doar şi poate, iar noi am fi fost capturaţi în foarte mare grabă, duşi cine ştie unde şi trataţi aşa cum sunt obişnuiţi aceşti barbari să-i trateze pe nevinovaţii care le cad în mână.

Dar acum scăpasem din labele lor şi am avut satisfacţia, după câteva zile, să auzim că vasul, de război i-a urmărit foarte de aproape, deşi bandiţii şi-au schimbat direcţia în cursul nopţii, aşa încât a doua zi au fost obligaţi să se despartă, pentru a se descurca fiecare pe cont propriu; iar vasul de război a şi capturat una dintre corăbiile piratereşti, anume brigantina, şi a dus-o la Jamaica, însă cealaltă, adică goeleta, a reuşit să scape.

După ce am ajuns la Antigua, am livrat imediat încărcătura, obţinând un preţ destul de bun chiar; iar acum era de ştiut ce trebuie să lac mai departe. Acolo unde ajunsesem mă consideram în siguranţă, scăpat de spaimele care mă stăpâniseră, de a nu fi cumva denunţat ca rebel, ceea ce chiar şi eram; dar, între timp, lipsisem de acasă cinci luni; am trimis vasul înapoi cu o încărcătură de rom şi melasă, de care ştiam că era nevoie pe plantaţiile mele, şi am primit în schimb îndărăt acelaşi vas, încărcat ca şi prima oară, cu provizii.

Împreună cu noua încărcătură, soţia mea a primit şi răspuns din Londra, de la prietenul solicitat – aşa cum v-am

spus – ca să ceară graţiere, şi care îi spunea foarte cinstit că el n-ar voi să fie atât de incorect faţă de bărbatul soţiei mele, oricine ar fi fost dânsul, încât să-l pună la cheltuială pentru o cerere personală: mai ales că i se dăduseră toate asigurările că majestatea sa hotărâse, din proprie iniţiativă, să recurgă la acte de demenţă şi îndurare faţă de supuşii săi şi să acorde o graţiere generală, cu câteva excepţii referitoare la unele cazuri speciale, iar corespondentul spera că omul pentru care se interesa soţia mea nu făcea parte din cazurile speciale, ce urmau să fie exceptate.

Asta era pentru noi amândoi ca o înviere din morţi, încât ne-am hotărât ca soţia mea să se întoarcă înapoi cu goeleta direct în Virginia, unde urma să aştepte veşti din Anglia şi să-mi trimită o relatare despre conţinutul acelor veşti, de îndată ce le va primi.

Prin urmare ea s-a înapoiat şi a ajuns nevătămată, cu goeleta şi cu încărcătura, la plantaţia noastră, de unde – după o aşteptare de mai bine de patru luni – iată că goeleta a venit din nou la mine, însă goală şi prădată de tot ce avusese pe bord, în afară de vreo sută de saci de malţ nemăcinat, cu care piraţii – neştiind să fabrice bere – nu aveau ce face, şi astfel îi lăsaseră pe corabie. Totuşi, spre nemărginita mea satisfacţie, venise în schimb un pachet de scrisori de la soţia mea, împreună cu un altul, ce fusese adresat din Anglia, o epistolă de la prietenul ei şi alta de la corespondentul meu, amândouă dând de veste că regele semnase un act de graţiere, adică o iertare generală, fără condiţii, şi îmi trimiteau câte o copie după actul în care era clar că eram şi eu inclus pe deplin.

Iar o dată ajuns aici cu povestirea, să-mi fie îngăduit a lăsa să se priceapă că – deoarece acum, ca să zic aşa, îmi primisem viaţa din mâna regelui George, ba încă într-un mod atât de convenabil aşteptărilor mele – asta a făcut din mine un convertit generos şi am, devenit un sincer devotat al intereselor Regelui George, dintr-un principiu de recunoştinţă, bineînţeles, şi dintr-un simţ al datoriei, pe care se cădea să le am faţă de majestatea sa, fiindcă îmi dăruise viaţa; şi devotamentul meu n-a încetat niciodată de

atunci, aşa cum nu va putea să dispară din mine atâta timp cât voi mai avea un dram de simţ al onoarei şi al datoriei de a fi recunoscător. Menţionez aceasta pentru a sublinia în ce măsura ne stăpâneşte în asemenea cazuri dreptatea şi datoria faţă de noi înşine; pentru cei care cu îngăduinţă ne dăruiesc vieţile, atunci când ar fi de fapt în puterea lor să ni le ia, vieţile noastre devin pentru totdeauna o datorie faţă de răsplătitori, aşa încât ele ar trebui să fie puse, ca în păstrare, la o parte, spre a-i sluji ori a le veghea interesele, datorie care nu încetează niciodată, atâta timp cât rămâne binele primit; iar dacă prinţul meu mi-a dăruit viaţa, eu nu-mi pot plăti niciodată pe deplin datoria, decât dacă ar fi să intervină o astfel de împrejurare, încât viaţa prinţului meu să se afle în puterea mea, iar cu să i-o apăr în chip tot atât de generos; şi totuşi nici chiar atunci datoria mea n-ar fi poate plătită, căci situaţia ar fi cu totul alta: dinspre mine, a păstra viaţa prinţului meu, ar fi o datorie firească, pe câtă vreme prinţul, în ceea ce-l priveşte – dat fiind că viaţa mea i-a stat la dispoziţie fără ca el să mi-o curme – prinţul n-a avut alt motiv de a n-o face decât numai clemenţa şi bunătatea lui.

Poate că acest principiu ar putea să nu le fie pe plac tuturor celor care citesc rândurile acestea, dar deoarece eu m-am hotărât să-mi conduc paşii în viaţă, atunci când e vorba de atari lucruri, după regulile strictei virtuţi şi după principiile onoarei, trebuie să formuleze ca pe o regulă de onoare faptul ca un om a cărui viaţă s-a aflat la discreţia legilor ţării şi în mâinile suveranului său şi, care a primit-o apoi de la el, ca pe un dar al graţiei regeşti, un asemenea om nu mai poate niciodată ridica mâna împotriva acelui suveran fără a-şi dezice virtutea şi fără o ireparabila ştirbire a onoarei şi pătare a datoriei lui, după care n-ar mai merita nicio iertare, nici de la Dumnezeu nici de la oameni. Dar toată această aprinsă pledoarie este o simplă digresiune; cu o las însemnată aici ca pe o schiţă a legilor onoarei, imprimate de legile naturii în pieptul oricărui ostaş, sau al oricărui om de onoare, şi cred ca la ea vor subscrie toţi cei imparţiali, care înţeleg într-adevăr ce înseamnă aceea

onoare.

Dar hai să mă întorc, este şi timpul, din nou la mine: soţia mea plecase, iar o dată cu ea, părea să mă fi părăsit cu totul şi norocul şi succesul în afaceri; o! mai aveam de trecut printr-un nou şir de nenorociri, după ce crezusem că, în sfârşit, toate necazurile încetaseră şi ajunseseră la capăt.

Goeleta mea, după cum v-am povestit, a sosit, însă deoarece picase în drumul unui ticălos de vas-pirat, în golful Florida, mai întâi bandiţii o capturaseră, iar apoi descoperind că întreaga încărcătură se reducea numai la alimente de care ei duc pururea lipsă, au curăţat-o frumuşel de tot ce avea, în afară de vreo sută de saci de malţ – după cum vă spusei – cu care chiar că nu se pricepeau ce să facă; şi, ceea ce era mai rău, i-au luat şi pe toţi oamenii, afară de căpitan şi pe doi băieţi, pe care i-au lăsat la bord numai ca să conducă vasul până la Antigua, încotro spuseseră ei că le-ar fi destinaţia. Dar cea mai valoroasă parte a încărcăturii mele, adică un pachet de scrisori din Anglia, pe acelea le-au lăsat, spre nespusa mea consolare şi bucurie, mai ales că prin ele îmi vedeam deschisă calea spre posibilitatea de a mă întoarce la soţia mea şi plantaţiile mele, de care îmi făgăduisem să nu mă mai îndepărtez niciodată. În acest scop m-am îmbarcat, împreună cu toate lucrurile ce le aveam, pe bordul goeletei, hotărnici să plutim direct spre promontoriile Virginiei. Căpitanul meu, care se grăbea să ajungă la canalul Bahama, nu plutise pe mare nici două zile, când iată-ne surprinşi de o furtună turbată, care ne-a împins departe spre coasta Floridei, astfel încât de două ori ne-am lovit de ţărm şi, dacă ne-am fi lovit şi a treia oară, am fi fost pierduţi în mod sigur. După o zi sau două, furtuna potolindu-se puţin, am continuat să plutim, însă vântul potrivnic bătea atât de puternic, împiedicându-ne să trecem golful, iar talazurile erau atât de înalte, încât n-am mai putut rezista multă vreme; astfel încât am fost obligaţi să ne abatem din drum şi să ne descurcăm cum vom putea. În această situaţie nenorocită, după a cincea zi, am ajuns la un ţărm, însă am descoperit ca era partea de nord vest a

insulei Cuba. Acolo am fost nevoiţi să ne apropiem de coastă, spre a ne adăposti, deşi nu ancoraserăm, deci nu ne atinsesem câtuşi de puţin de teritoriile regelui Spaniei. Totuşi, în cursul dimineţii ne-am pomenit înconjuraţi de cinci ambarcaţii sau bărci spaniole, din acelea pe care ei le numesc *barco longos,* pline de oameni; aceştia au venit imediat la noi pe bord. Ne-au luat pe sus şi ne-au dus la Havana, cel mai important port aparţinând, în acea parte a lumii, spaniolilor.

La Havana, goeleta ne-a fost imediat capturată şi, prin urmare, jeluită, aşa cum poate lesne ghici oricine îi cunoaşte pe spanioli, mai ales pe spaniolii din ţara aceea, iar oamenii noştri au fost făcuţi prizonieri şi trimişi la închisoarea comună; cât despre mine şi căpitan, am fost duşi în faţa Alcadelui Major, sau a intendentului de acolo, în calitate de infractori.

Eu vorbeam foarte bine spaniola, deoarece servisem sub ordinele regelui Spaniei în Italia şi, în împrejurarea dată, acest lucru mi-a fost de mare ajutor; căci am argumentat atât de competent nedreptatea purtării lor faţă de mine, încât guvernatorul, sau oricum o fi trebuind să-l numesc, a mărturisit cu sinceritate că ei nu ar fi trebuit să mă oprească, avându-se în vedere că eram în largul mării, urmându-mi corect călătoria, că nu greşisem împotriva nimănui, nu debarcasem şi nici nu încercasem să debarc nicăieri în dominionul majestăţii sale catolice.

A fost o mare favoare că am putut obţine măcar atât; dar am descoperit că era mai uşor să obţin o recunoaştere a faptului că fusesem nedreptăţit, decât vreo reparaţie a nedreptăţii şi, cu atât mai puţin, speranţa vreunei perspective de restituire a celor luate şi a noastră; mi s-a adus la cunoştinţă că urma să aştept până ce se va putea trimite un raport către viceregele Mexicului şi până se vor primi ca răspuns ordinele lui despre felul cum să se procedeze în această problemă.

Eu puteam să prevăd cu uşurinţă spre ce tindeau toate maşinaţiile lor, anume spre o confiscare a corăbiei şi a mărfurilor, prin procedeul obişnuit în locurile acelea, iar faptul

că eram lăsat la discreţia hotărârii viceregelui Mexicului, nu era decât o falsă prezentare a lucrurilor în faţa guvernului de către *corregidorele* sau judecătorul din oraş.

Totuşi nu aveam ah leac decât acea veche şi fără importanţă soluţie care se cheamă răbdare; şi cu răbdare eram mai bine aprovizionat, deoarece pierderea bunurilor nu reprezenta pentru mine cine ştie ce, cum însă îi făcusem pe ei să creadă. Cele mai mari temeri ale mele erau că ar vrea să mă închidă şi să mă ţină ostatec pe viaţă, ori poate să mă trimită la minele lor din Peru, cum au făcut cu mulţi şi cum pretindeau să procedeze cu toţi cei care încercau să debarce în coloniile lor, oricât de mari nenorociri i-ar fi împins într-acolo, din care pricină – forţaţi să debarce – comiseseră la rândul lor toi felul de acte de violenţă asupra spaniolilor, numai să nu ajungă să le cadă în mâini, oricât de scump ar fi fost să-şi vândă vieţile.

Eu însă am fost mai bine cartiruit la ei, lucru datorat – după cum v-am spus – în mare măsură faptului că vorbeam spanioleşte şi că le-am povestit că luptasem în atâtea şi atâtea ocazii pentru cauza majestăţii sale catolice, în Italia: şi printr-un mare noroc, aveam pe deasupra în buzunar numirea din partea regelui Franţei ca locotenent-colonel în brigada irlandeză, cu menţiunea că numita brigadă slujea pe atunci în armatele Franţei, sub ordinele majestăţii sale catolice, în Italia.

N-am pierdut prilejul de a lăuda vitejia şi bravura personală a majestăţii sale catolice în toate ocaziile, şi mai ales în multe bătălii, la care – fiindcă veni vorba – majestatea sa nici nu luase parte. În vreun fel, plus alte câteva la care nu luasem parte nici eu; dar mi-am dat seama că stăteau de vorbă cu oameni care habar n-aveau despre toată afacerea, aşa că la ei se prindea orice, dacă aveam doar grijă să-l laud pe regele Spaniei şi să rostesc vorbe mari despre cavaleria spaniolă, din care – e martor Dumnezeu – nu existase nici măcar un singur regiment în toată armata, cel puţin câtă vreme m-am aliat eu acolo.

Totuşi, acest fel de a mă comporta m-a făcut să obţin dreptul de a umbla liber prin oraş, în schimbul cuvântului

de onoare că nu voi încerca să evadez; am mai obţinut, de asemenea, ceea ce era o mare favoare, să mi se îngăduie să iau trei sute de galbeni din vânzarea încărcăturii mele, pentru a mă întreţine, până ce voi putea să-mi negociez afacerile la Mexico; cât despre oamenii mei, ei erau întreţinuţi ca prizonieri, din fondurile publice.

Ei bine, după câteva luni de solicitări şi stăruinţe, tot ce am putut obţine a fost satisfacţia de a-mi vedea corabia şi încărcătura confiscată şi pe bieţii mei marinari cât pe-aci să fie trimişi la minele din Peru. Acest ultim lucru am reuşit până la urmă să-l împiedic, totuşi, clar numai obligându-mă de a filaţi trei sute de galbeni drept răscumpărare pentru ca oamenii să fie depuşi pe ţărm la Antigua, iar eu să rămân ostatec până voi plăti cele trei sute de galbeni primiţi înainte, cărora li se adăugau încă cinci sute de galbeni pentru propria-mi răscumpărare, asta numai dacă – la primirea răspunsului din Mexic – sentinţa de confiscare de mai sus avea să fie confirmată de vicerege.

Erau, ce-i drept, condiţii aspre, dar eram obligat să le suport; şi, deoarece starea mea materială era mai presus de chestiile astea, nici nu prea le-am pus la inimă; cea mai mare dificultate care-mi stătea în cale era că nu ştiam cum să corespondez cu prietenii mei, din oricare parte a lumii, sau în ce fel să mă aprovizionez cu cele necesare şi cu bani pentru răscumpărările de care am pomenit, căci spaniolii îşi păzeau atât de bine porturile, încât nu îngăduiau nimănui să vină la ţărm, din nicio parte a lumii, sub pedeapsa capturării şi confiscării, aşa cum se întâmplase şi în cazul meu. Cu privire la această dificultate, am început să discut cu *corregidorele,* spunându-i că el ne impunea lucruri imposibile, care veneau în contradicţie cu obiceiurile poporului; că dacă un om era prizonier la Alger, i se îngăduia să le scrie prietenilor lui să-i plătească răscumpărarea, iar persoanei care aducea preţul de răscumpărare i se permitea să vină şi să plece în mod liber, ca unei persoane oficiale, şi i-am arătat că – dacă nu procedau şi ei la fel – mi se putea încheia nicio înţelegere asupra răscumpărării unui sclav, nici nu se puteau realiza

condiţiile asupra cărora se cădea de acord.

Apoi am adus în discuţie propriul meu caz şi mi-am exprimat dorinţa să ştiu, presupunând că – în limita timpului stabilit în înţelegerea noastră – aş putea pregăti sumele de bani cerute răscumpărării mele şi a oamenilor, cum aş putea ajunge să mi se dea de veste despre asta? Sau cum ar putea să mi se aducă banii, avându-se în vedere că înseşi persoanele care ar aduce vestea, ori s-ar încumeta să aducă şi banii, risca să devină la rândul lor prizonieri şi să li se confişte bunurile, aşa cum se întâmplase şi cu mine, iar sumele aduse de ei ar deveni o a doua pradă, în loc să folosească la răscumpărările noastre?

Deşi dorinţa mea era o cerere atât de judicioasă, încât nu i se putea rezista cu argumente, totuşi spaniolul a dat din umeri şi mi-a spus că ei nu aveau suficientă putere ca să acţioneze într-un asemenea caz; că legile regelui erau atât de severe împotriva oricărui străin care ar fi pus piciorul pe dominioanele majestăţii sale catolice din America, încât ei nu puteau să se abată nici cu o iota de la reguli, fără prezenţa unui *assiento special,* cum îi spuneau, de la *consulado* sau de la camera de comerţ din Sevilla; ori, fără un ordiñ purtând semnătura şi sigiliul viceregelui Mexicului.

— Cum! señor corregidore, am exclamat cu, cu oarecare căldură şi prefăcându-mă uimit, nu aveţi dumneavoastră autoritate suficientă ca să semnaţi un paşaport pentru un agent, sau pentru un sol, ca să vină aici pe ţărm, din partea indiferent cărui guvernator al regelui Marii Britanii aflat prin părţile acestea, şi sub un steag alb de pace, să stea de vorbă cu guvernatorul acestor locuri, sau cu orice altă persoană, asupra unor treburi pe care guvernatorul dumneavoastră le-ar avea de comunicat? Cum adică, am continuat eu, păi dacă dumneavoastră nu puteţi face asta, atunci nu puteţi proceda în conformitate cu legea naţiunilor.

El a tot clătinat din cap, dar a continuat să spună că nu, nu putea face nici măcar atâta lucru; aici a intervenit însă unul dintre guvernatorii militari şi l-a contrazis şi s-au combătut cu mare aprindere; primul stăruind să-mi spună că

ordinele lor erau neputincioase în această privinţă, al doilea spunându-mi că, deoarece erau legaţi faţă de aceste ordine, nu putea fi în puterea lor să acţioneze altfel, şi că erau răspunzători de eventualele consecinţele reale.

— Bine, a vorbit guvernatorul către *corregidore,* dar acum că l-ai ţinut pe englezul ăsta ca ostatec pentru răscumpărarea oamenilor cărora le-ai dat drumul să plece, să presupunem că el te-ar anunţa că banii sunt pregătiţi în cutare, sau cutare, sau cutare loc, spune-mi, cum are să-i poată aduce el încoace? Dumneata îi vei lua prizonieri pe toţi cei care s-ar oferi să-i aducă; şi el ce trebuie să facă? Dacă spui că vei trimite dumneata să se aducă banii, ce garanţie are el că îşi va recăpăta libertatea după ce banii ţi se vor plăti? Ori de ce să aibă atâta încredere în dumneata, încât el să plătească banii şi totuşi să rămână aici prizonier?

Argumentul era atât de just încât *corregidorele* nu a ştiut să spună altceva decât că aşa era legea, iar el nu putea să acţioneze altfel decât aşa cum e litera legii; şi fiecare dintre cei doi era atât de îndârjit pe poziţia sa, încât nimic nu putea fi hotărâtor decât un alt raport care să fie trimis expres viceregelui Mexicului.

În urma acestei discuţii, guvernatorul a avut bunăvoinţa să spună că-mi va obţine el, prin propria sa autoritate, un paşaport pentru oricine urma să aducă banii şi pentru orice vas pe care s-ar afla persoanele respective, cât şi pentru întoarcerea în siguranţă a acestora împreună cu mine, făgăduindu-i pe propria mea răspundere ca ei nu vor aduce cu dânşii mărfuri europene sau orice altfel de mari uri, şi că nu vor păşi pe uscat fără permisiunea legală a guvernatorului, asta bineînţeles dacă el nu va primi între timp niscai ordine în sens contrar, de la vreo autoritate superioara; şi, chiar într-un asemenea caz, solii tot vor avea libertatea de a se întoarce cu bine de unde au venit sub protecţia unui steag alb.

Am făcut o plecăciune foarte respectuoasă în faţa guvernatorului, ca semn că recunoaştem dreptatea lui, iar apoi i-am prezentat umila mea cerere, aceea de a binevoi să le permită oamenilor mei să ia propria lor goeletă: care

să fie preţuită la o anumită valoare, iar ei să fie obligaţi să aducă bani gheaţă pe bord, fie plătind pentru goeletă, fie lăsând-o iarăşi acolo.

Atunci s-a interesat în ce ţară urma să-i trimită după o atât de mare sumă de bani, şi dacă eu îl puteam asigura de plată; şi când a înţeles că nu era vorba de mers mai departe decât până în Virginia, a părut foarte mulţumit; şi ca să-l satisfacă pe *corregidore,* care încă se mai menţinea în rezerva lui, cramponându-se de litera legii cu o încăpăţânare într-adevăr spaniolă, iată-l pe guvernator că strigă către mine:

— Señor, zice el, voi înlesni toată această chestiune pentru dumneata, dacă eşti de acord cu următoarea propunere: oamenii dumitale să ia goeleta, cu condiţia ca dumneata să-mi rămâi ostatec până la întoarcerea lor; însă n-o vor lua ca pe o goeletă a dumitale, deşi ea devine a dumitale o dată cu plata banilor; veţi lua însă pe bord doi oameni de-ai mei, bazându-mă pe cuvântul dumitale cu privire la întoarcerea lor în deplină siguranţă pe pământul spaniol, iar la întoarcerea goeletei, ea va purta culorile majestăţii sale catolice şi va fi înregistrată ca una din goeletele aparţinând portului Havana; unul dintre spanioli urmează să fie comandant şi vasul să se numească aşa cum va hotărî el.

Cu propunerea asta a fost imediat de acord şi *corregidorele,* şi a spus că ea intra în litera instrucţiunilor sau perceptelor regelui, cu condiţia, totuşi, ca vasul să *nu aducă* pe bord mărfuri europene. Dorinţa mea a fost ca formularea acestei clauze să fie o alta, precizându-se că goeleta nu trebuia să aducă *la ţărm* niciun fel de mărfuri europene. A urmat o dezbatere de două ore între cei doi, dacă trebuia să se menţioneze că nu se vor aduce niciun fel de mărfuri europene *pe vas,* ori *pe ţărm;* dar după ce am găsit mijloacele de a lăsa să se priceapă că nu aveam de gând să fac negoţ acolo, i-am lăsat a înţelege că nici nu voiam să fiu împiedicat de a aduce un mic cadou unei anumite persoane, drept recunoştinţă pentru favorurile ce mi le va arăta; iar după ce am găsit prilejul, v-am spus, ca

să plasez o aluzie de felul ăsta exact acolo unde se cuvenea plasată, am descoperit că totul devine mult mai uşor pentru mine şi s-a căzut la iuţeală de acord ca – o dată răscumpărarea plătită şi corabia cumpărată şi ea – să mi se îngăduie, aşa era drept, să am libertatea de a face negoţ în orice altă ţară, în afara de dominioanele regelui Spaniei, ca să-mi compensez pierderile; şi s-a recunoscut că ar fi nedrept să-i oblige pe oamenii mei să vină cu corabia goală, pierzând astfel preţul călătoriei, la care se adăugau şi necazurile noastre de mai înainte; aşa că, atâta vreme cât nu se aduceau niciun fel de mărfuri pe ţărm în acea ţară aparţinând dominioanelor majestăţii sale catolice, ceea ce era singurul lucru pe care îl aveau ei de apărat, restul nu-i mai privea pe ei câtuşi de puţin.

Acum începeam să-mi întrevăd calea spre ieşirea din acea nenorocire şi să descopăr că aşa cum banii aveau să mă scoată din încurcătură, tot numai ei aveau să aducă pe altă cale şi goeleta la un bun sfârşit; drept pentru care am trimis goeleta sub drapel spaniol şi i-am dat numele de *Nuestra Señora de la Val de Grace,* punând-o sub comanda lui Señor Giraldo de Nesma, unul dintre cei doi spanioli.

O dată cu goeleta am trimis scrisori către soţie şi către administratorul meu, dându-i ordine cum şi cu ce să încarce vasul la întoarcere. Adică am dat poruncă să se îmbarce două sute de butoiaşe de făină, cincizeci de butoiaşe de mazăre şi, pentru alte scopuri ale mele, am cerut să se facă şi o sută de baloturi din tot felul de mărfuri europene, nu numai din cele ce se găseau în propria-mi magazie, ci şi din cele cu care se puteau aproviziona din alte părţi, unde ştiam că au credit pentru orice.

Aflat la ananghie, am dat poruncă să se împacheteze cele mai bogate şi mai valoroase mărfuri englezeşti pe care le aveau, sau de care puteau face rost – ţesături de in, de lână sau de mătase; le-am atras atenţia ca lucrurile mai grosolane, din cele pe care le folosim noi în Virginia pentru îmbrăcămintea servitorilor, să fie lăsate acasă, pentru uzul plantaţiei. În mai puţin de şapte săptămâni, goeleta mea s-o întors, iar eu care zilnic, bineînţeles, mă duceam pe plajă

să mă uit în calea sa, am fost primul care am reperat-o pe mare de la distanţă şi am recunoscut-o după pânze, iar când s-a apropiat, am recunoscut-o chiar după semnalele ei.

Întoarsă, goeleta a pătruns în raza portului, fluturându-şi drapelul spaniol şi a ancorat după indicaţiile primite; dar eu, care o văzusem cu câteva ore mai înainte, m-am dus de-a dreptul la guvernator şi i-am raportat că sosise şi grozav aş fi vrut să obţin favoarea ca excelenţa sa, cum îi spuneam eu, să meargă pe bord chiar el în persoană, ca să poată constata cât de bine i-au fost respectate ordinele; dar guvernatorul a refuzat, pretextând că n-ar putea justifica o astfel de plecare de pe insulă, ceea ce ar fi însemnat, în alţi termeni, să lipsească de la însăşi comanda fortului, pe care în cazul acesta nu şi-ar mai putea-o asuma la întoarcere decât printr-o nouă nuntire semnată de însăşi mâna regelui.

Atunci i-am cerut voie să mă duc pe bord eu însumi, ceea ce mi-a îngăduit, iar la-întoarcere am adus cu mine pe ţărm întreaga sumă (în galbeni) pe care acceptasem s-o plătesc pentru răscumpărarea oamenilor mei şi a mea, şi pentru achiziţionarea goeletei; şi deoarece mi s-a dat voie ca vasul să ancoreze altundeva, guvernatorul meu şi-a trimis fiul, împreună cu şase soldaţi, să mă întâmpine şi să mă conducă apoi, cu bani cu tot, la fortăreaţa unde era el comandant, iar acolo am fost introdus chiar în propria sa locuinţă. Rânduisem banii în pachete grele, ca şi când ar fi fost monede de argint, şi le-am predat la doi dintre oameni mei de pe goeletă; ordonându-le să le care în aşa fel, încât să facă să se creadă că sunt mult mai grele decât erau în realitate; asta o făcusem spre a putea astfel ascunde trei pachete de mărfuri, pe care le pusesem laolaltă cu banii, ca să-i fac un cadou guvernatorului, aşa cum aveam de gând.

După ce banii au sosit înăuntru şi au fost aşezaţi pe o masă, guvernatorul le-a poruncit oamenilor mei să se retragă, iar eu le-am dat soldaţilor câte un taler la fiecare, ca să tragă şi ei câte o duşcă, lucru pentru care ostaşii mi-au fost destul de recunoscători, iar guvernatorul părea şi el

tare plăcut impresionat. Atunci l-am întrebat, fără să mai zăbovesc, dacă ar binevoi să primească banii; mi-a răspuns că nu, n-avea să-i primească decât în prezenţa *corregidorelui* şi a celorlalte persoane interesate; şi l-am mai rugat pe excelenţa sa, cum îi spuneam eu, să-mi îngăduie să desfac pachetele în prezenţa lui, căci voiam să am cinstea de a merita cât mai din plin pentru favorurile ce mi le arătase.

Mi-a repetat că nu, că nu putea admite să se aducă pe ţărm altceva, în afara banilor, dar că dacă adusesem ceva pentru uzul meu personal, atunci – desigur – el nu avea să fie atât de strict încât să întreprindă cercetări în privinţa aceasta, aşa că puteam dispune în ce mod voiam de lucrurile mele.

Atunci am intrat în cameră, m-am încuiat pe dinăuntru şi, după ce am despachetat totul, am aşezat lucrurile aşa după cum am socotit eu de cuviinţă. Erau acolo cinci pachete mici, după cum urmează:

1 şi 2 – Conţinând o bucată de douăzeci de iarzi de postav fin englezesc; cinci iarzi de postav de culoare neagră, cinci iarzi de postav stacojiu, toate într-un singur pachet, iar restul o ţesătură din fire de mai multe culori – în alt pachet.

3 – Conţinând o bucată de treizeci de coţi de pânză fină de Olanda.

4 – Conţinând o bucata de optsprezece iarzi de brocart fin englezesc.

5 – Conţinând o bucată de stofă neagră de Colchester.

După ce aşezasem aceste lucruri separat, am găsit o modalitate – prin câteva prefăcute stinghereli şi cu multe strâmbături şi semne – să-i aduc la cunoştinţă că acestea erau un cadou pentru el personal. Şi după ce s-a terminat, în sfârşit, şi cu întreg teatrul ăsta, el păru că le acceptase; aşa mi-a dat a înţelege, învârtindu-se în jurul lor prin cameră de mai bine do o sută de ori şi aruncându-şi peste ele pălăria, pe care o ţinea sub braţ, şi făcând şi o plecăciune foarte ţeapănă; după aceea, zic, mi-a dat a înţelege că vrea să se retragă pentru un timp, iar eu am

rămas să aştept într-o anticameră; când am fost rechemat înăuntru, am constatat că examinase totul amănunţit şi că ordonase ca lucrurile să fie luate de acolo.

Însă atunci când m-am întors, am dat peste un cu totul alt om; mi-a mulţumit pentru darul meu; mi-a spus că era o comoară cuvenită unui vicerege al Mexicului, mai curând decât unui simplu guvernator de fort; că el nu-mi făcuse nici ţin fel de servicii care să merite o asemenea recompensă, dar că se gândea să mă mai ajute şi pe viitor, înainte de a pleca de acolo, dacă îi va sta în putinţă.

După ce am terminat şi eu cu complimentele, am reuşit să fac să se trimită după *corregidore,* care a venit, şi, în prezenţa lui, s-au numărat banii, adică suma stipulată pentru răscumpărarea corăbiei, a mea şi a oamenilor.

Dar aici *corregidorele* a arătat că voia să fie la fel de drept faţă de mine cât şi faţă de ei, căci el nu a vrut să primească banii drept răscumpărare pentru noi, în calitate de prizonieri, ci numai ca un depozit în valoare de atât, cu cât urma adică să fim răscumpăraţi, dacă se va confirma de viceregele Mexicului sentinţa conform căreia fuseserăm făcuţi prizonieri.

Şi apoi, guvernatorul şi *corregidorele,* împreună au trimis un raport asupra întregii chestiuni, cel puţin aşa mi s-a spus către viceregele Mexicului; iar mie mi s-a sugerat în particular că aş face bine să rămân până se va întoarce *aviso,* adică o barcă pe care o trimit ei peste golf până la Vera Cruz, cu un curier pentru Mexico, a cărei întoarcere se realizează în general în vreo două luni.

N-aveam nimic împotrivă să rămân, deoarece mi se sugerase în taină că aş putea găsi vreo cale de a mă duce cu goeleta mea chiar eu însumi spre Vera Cruz, unde mi-ar fi putut fi oferit vreun prilej de negoţ pe cont propriu, cu încărcătura pe care o aveam acum la bord; dar totul s-a petrecut ceva mai simplu; căci la vreo două zile după ce banii fuseseră depuşi, cum vă spuneam, fiul guvernatorului s-a invitat singur pe bordul goeletei mele, unde eu îi spusesem că mi-ar face mare plăcere să-l văd şi unde a adus în acelaşi timp cu el şi trei mari negustori spanioli,

dintre care doi nu locuiesc în localitate.

Ajunşi pe bord, ei s-au arătat foarte simpatici şi bine dispuşi, iar eu i-am tratat într-un chip care le-a plăcut atât de mult, încât – ca s-o scurtez – n-au mai fost în stare să se întoarcă pe ţărm în noaptea aceea, ci s-au mulţumit să tragă un pui de somn pe nişte covoare, pe care avusesem cu grijă să le întind ca să le fie la îndemână; iar pentru ca fiul guvernatorului să considere că m-am purtat frumos cu el, i-am adus o cămaşă de noapte de mătase foarte bună şi o bonetă de catifea purpurie, cu care să se culce, iar dimineaţa mi-am exprimat dorinţa ca el să binevoiască a le primi în dar, ceea ce a şi făcut cu multă bunăvoinţă.

În cursul acelei vesele seri, unul dintre negustori – care nu era atât de pişcat de băutură ca tânărul meu gentleman, nici aşa de pilit încât să nu-i mai pese pentru ce venise – a profitat de o ocazie ca să se retragă din cabina mare şi să înceapă o negociere cu căpitanul goeletei, în scopul de a cumpăra ceva din mărfurile europene pe care noi le aveam la bord. Căpitanul a prins aluzia şi mi-a dat de veste ce se urmărea, iar eu l-am învăţat ce să spună şi ce să facă; conform instrucţiunilor mele, ei n-au avut nevoie de multă sfădeală, ci au cumpărat mărfuri de vreo cinci mii de taleri şi le-au transportat de acolo pe propriul lor risc.

Târgul a fost foarte plăcut pentru mine, căci întrevedeam cum o să mă refac prin vânzarea încărcăturii şi cum o să-mi iau o compensaţie deplină de pe urma lui Jack Spaniolul, pentru toate pagubele pe care mi le făcuse la începutul acestei din urmă povestiri; în care scop, i-am dat căpitanului goeletei instrucţiuni şi pentru vânzarea celorlalte mărfuri şi l-am lăsat să se descurce singur, lucru pe care l-a făcut atât de bine, încât chiar a doua zi le-a vândut celor trei spanioli întreaga încărcătură, cu singura diferenţă că şi-au exprimat dorinţa ca goeleta să le transporte mărfurile, aşa cum se aflau ele pe bord, până într-un anumit loc de pe ţărm, pe care aveau să-l stabilească ei, undeva între Honduras şi coasta La Vera Cruz.

Pentru mine era greu să aduc la îndeplinire această parte

a tocmelii; dar găsind că preţul asupra căruia se căznise de acord ar corespunde foarte bine călătoriei, am consimţit; mai era totuşi încă o dificultate – anume cum să trimit goeleta la drum, iar eu să rămân printre spanioli, acum când eram un om liber, adică răscumpărat; şi altă dificultate provenea din indecizia de a pleca fără să aştept un răspuns favorabil din partea viceregelui Mexicului; totuşi, în cele din urmă, m-am hotărât a o porni cu goeleta, întâmple-se ce s-o întâmpla, aşa că m-am duş la guvernator şi i-am înfăţişat situaţia, explicându-i că – deoarece acum rămânea să aştept un răspuns favorabil de la Mexico – ar fi pentru mine o mare pierdere să ţin goeleta acolo tot timpul şi că îmi exprimam dorinţa ca el să-mi îngăduie să mă deplasez până la Antigua, să vând şi să livrez încărcătura pe care ştia prea bine că eram obligat să n-o aduc pe ţărm la Havana şi adăugându-i, de asemeni, că marfa era în pericol de a se strica, dacă sta atâta vreme pe bord.

Îngăduinţa cerută am obţinut-o cu lesniciune, asigurându-l că mă voi întoarce cu goeleta în apele portuare; cât despre mine personal, eu puteam veni şi la ţărm, ca să aştept hotărârea viceregelui în cazul meu, aflat încă în suspensie.

CAPITOLUL XIX

Fac o călătorie cât se poate de fructuoasă – Mă îmbarc pentru o aventură asemănătoare, însoţit de nevasta mea – Îmi armez goeleta în vederea apărării şi pornesc spre Indiile de Vest – Călătoria mea se dovedeşte a fi o mare izbândă – După felurite vicisitudini ale soartei, mă înapoiez ca om înstărit în Anglia, unde vine şi soţia mea după mine – Încheiere –

Obţinând astfel o autorizaţie sau paşaport pentru goeleta şi pentru mine însumi, am pornit în larg, luând cu mine pe bord pe cei trei neguţători spanioli. Mi-au spus că nu locuiesc la Havana, dar îmi pare că unul dintre ei locuia totuşi acolo; iar câţiva negustori bogaţi din Havana ori de prin locurile acelea ale insulei făceau afaceri cu ei, pentru că au adus pe bord în scara plecării o mare sumă de bani în taleri; şi după cum am aflat mai târziu, aceşti neguţători mi-au cumpărat încărcătura şi, cu toate că mi-au plătit pe ea un preţ de seamă, încă au mai putut-o revinde negustorilor celorlalţi, pe care i-au găsit pe coasta de la Vera Cruz, obţinând profituri grase; aşa încât s-au ales eu mai bine de sută la sută, după ce şi eu câştigasem, mai înainte, din plin.

Am mers de la Havana dâra dreptul la Vera Cruz. Am şovăit mai întâi să mă aventurez în port, ca nu cumva să-mi mai facă spaniolii vreo farsă; dar fiindcă navigam sub pavilion spaniol, ne-au arătat documente atât de autentice din partea ofiţerilor competenţi, încât nu încăpea loc de teamă pentru noi.

Oricum, atunci când am ajuns în largul coastei spaniole, mi-am dat seama că aveau de adus la îndeplinire un

comerţ clandestin la care, deşi practicat în ascuns, ei se pricepeau atât de bine încât era pentru dânşii o adevărată joacă. Lucrurile stăteau aşa: ne aflam aproape de mal noaptea, la vreo şase leghe nord de port, unde doi din cei trei neguţători s-au dus la ţărm într-o barcă şi, la vreo trei ceasuri după aceea, sau cam aşa ceva, s-au înapoiat cu cinci canoe şi cu încă şapte ori opt negustori care-i însoţeau şi, de cum au sosit, am şi pornit cu toţii în larg, astfel încât când s-a luminat de ziuă nu mai puteam fi văzuţi de la ţărm.

Ar fi trebuit să menţionez că de îndată ce ieşirăm din portul Havana şi cât timp a ţinut călătoria noastră în golful Mexico – adică opt zile – am scotocit întreaga încărcătură şi am deschis toate baloturile, după dorinţa negustorilor spanioli; apoi ne-am învoit cu ei pentru toată încărcătura, cu excepţia butoaielor de făină şi mazăre.

Încărcătura era destul de mare, deoarece socoteala ori factura pe care mi-o trimisese soţia, redactată de mentorul şi administratorul meu, se ridica la 2864 de lire şi 10 şilingi, iar eu am vândut totul, inclusiv ce dădusem de cu seară, când cei trei veniseră după cum v-am spus – mai întâi pe bord în schimbul a treizeci şi opt de mii cinci sute nouăzeci şi trei de taleri pentru frahtul goeletei; plus, ei au făcut căpitanului şi marinarilor cadouri dintre cele mai frumoase, şi le-au putut face cu uşurinţă, aşa cum se va vedea în curând.

După ce n-am mai putut fi zăriţi de la ţărm, spaniolii s-au apucat a neguţători şi cei trei negustori ai noştri şi-au deschis ei prăvălia, cum vine vorba, căci chiar prăvălia lor era; cu unul n-am avut nimic de-a face nici cu treaba nici cu mărfurile lor; şi s-au terminat daraverile în câteva ore, iar scara am pornit-o iar spre ţărm; atunci, cele cinci canoe au dus o bună parte din mărfuri la mal şi au adus înapoi bani peşin, atât pentru ce căraseră cât şi pentru tot restul, iar în al doilea drum pe care l-au făcut au terminat de cărat totul, nemailăsând nimic pe bord decât butoaiele mele cu făină şi mazăre, pentru care mi-au oferit de asemeni bani, dar nu chiar atât cât mă aşteptam eu.

Acum aflasem că neguţătorii spanioli realizaseră mai bine de şaptezeci de mii de taleri de pe urma încărcăturii pe care le-o vândusem; drept care m-am hotărât să rămân în legătură şi pe *terra ferma* cu ceilalţi negustori, care fuseseră ultima mână; căci mi-am dat repede seama că uşor puteam porni cu o goeletă din Virginia şi, luând o încărcătură special comandată din Anglia – în valoare de 5 000 până la 6 000 lire – aş putea cu lesniciune să-mi împătresc capitalul; în acest scop, am început să fac oarecum cunoştinţă cu spaniolii care veniseră în canoe şi-am ajuns cu ei în relaţii atât de bune, că în cele din urmă, cu acordul şi al celor trei spanioli din Havana, am acceptat o invitaţie pe uscat, la dânşii acasă; am dat de o mică vilă, ori mai degrabă de o plantaţie unde aveau un „ingenio”, adică o fabrică de manufactură de zahăr şi unde ne-au primit şi ospătat ca pe nişte prinţi. Am folosit prilejul acelei invitaţii spre a le spune că – în cazul în care aş reuşi să mai găsesc din nou drumul într-acolo eu i-aş vizita o dată sau de două ori pe an, spre marele lor avantaj, precum de altminteri şi al meu. Unul dintre spanioli a înţeles aluzia şi, luându-mă de o parte într-o altă încăpere, îmi spuse:

— Señor, dacă vă poartă gândul să mai veniţi pe aceste meleaguri, am să vă dau cu îndrumări care n-au cum da greş; fie că veniţi pe uscat noaptea şi apoi urcaţi până aici, fie că faceţi semnalele pe care vi le voi indica eu, noi nu vom întârzia să vă întâmpinăm şi să vă aducem bani îndestulători pentru orice fel de încărcătură – ori cargo, cum spun ei – veţi socoti de cuviinţă să aduceţi.

Am reţinut toate îndrumările lor, şi şi-au dat cuvântul de onoare că nu voi păţi nimic şi, fără a mai ţine seama de primii trei neguţători, am ticluit totul în gândurile mele cele mai ascunse, luând hotărârea de a-i vizita din nou cât mai curând cu putinţă; şi aşa, isprăvind-o noi în vreo cinci zile cu toată neguţătoria, am pornit iar în larg, îndreptându-ne către insula Cuba, unde i-am lăsat la mal pe cei trei spanioli ax mei, cu toată comoara lor şi cu inima împăcată, şi m-am zorit către Antigua unde, pe cât mai repede cu putinţă, mi-am vândut cele două sute de butoaie de făină, care oricum

suferiseră niţel de pe urma prelungirii călătoriei, iar după ce mi-am încărcat goeleta cu rom, melasă şi zahăr, m-am îndreptat iarăşi către Havana.

Eram acum, ce-i drept, foarte îngrijorat de teama piraţilor, pentru că aveam un vas bogat; în afara mărfurilor, mai erau şi şaizeci de mii de taleri de argint. Când m-am înapoiat la Havana, am coborât să le fac o vizită guvernatorului şi *corregidore*-lui şi să aflu ce răspuns venise de la Vicerege, având bucuria să mi se spună că viceregele anulase acea parte a hotărârii prin care eram osândiţi ca prizonieri şi ni se fixa o răscumpărare, el stăruind asupra faptului că aşa ceva nu putea să aibă loc decât în vreme de război; cât priveşte însă problema confiscării, îşi declina competenţa în favoarea camerei ori consiliului de comerţ de la Sevilla, ori o lăsa în seama unui apel la rege, dacă am prefera să luăm calea aceasta.

Asta era, la drept vorbind, o sentinţă destul de judicioasa a viceregelui; deoarece de vreme ce nu puseserăm piciorul pe uscat, nu puteam fi întemniţaţi în chip legal; pentru celelalte fapte, cu unul cred că dacă m-aş fi ostenit să merg până în Vechea Spanie şi dacă mi-aş fi prezentat acolo reclamaţia atât pentru vas cât şi pentru încărcătură, le-aş fi obţinut înapoi şi pe acestea.

Oricum, până una-alta mă aflam acum în situaţia de om liber şi fără a datora vreo răscumpărare, iar marinarii nici erau liberi şi ei, aşa încât toţi banii pe care îi depusesem, după cum v-am arătat mai sus, mi-au fost restituiţi; mi-am luat aşadar rămas bun de la Havana şi n-am mai stat pe gânduri, ci am plecat în Virginia, unde am sosit după o lipsă de un an şi jumătate; şi cu toate pierderile suferite, am ajuns acasă îmbogăţit cu mai bine de patruzeci de mii de taleri.

Cât despre vechea daravelă cu prizonierii de la Preston, aceasta se terminase de-a binelea, deoarece graţierea generală votată de parlament mă scăpă şi pe mine de orice grijă, aşa că n-am mai dat nicio atenţie întregii tărăşenii. S-ar cuveni să arăt acum – şi nu fără rost – cât de necesar şi nedespărţit soţ al vinovăţiei este simţământul fricii; nici nu

trecuseră câteva luni de când vederea unui nenorocit de convoi de la Preston mă speria de-mi pierdeam minţile; spre a-i evita, m-am prefăcut bolnav şi mi-am înfăşurat picioarele în flanelă, de parcă aş fi avut gută, pe când acum ei nu mai constituiau o surpriză pentru mine şi nici nu mă sinchiseam de ei, văzându-i, nu mai mult decât m-aş fi sinchisit văzând pe oricare dintre ceilalţi sclavi ai plantaţiei.

Şi ceea ce este mai ciudat decât orice e că deşi înainte mi se părea că fiecare dintre ei mă va recunoaşte, îşi va aminti de mine şi în consecinţa mă va trăda şi învinovăţi, acum, deşi mă aflam adeseori printre ei şi-i vedeam când şi duci pe cei mai mulţi, de nu chiar pe toţi, şi cu toate că îmi şi reaminteam de câteva chipuri şi chiar şi de unele nume, totuşi nu s-a întâmplat că măcar unul dintre ei să mă bage ca lumea în seamă sau să arate că mă cunoaşte ori că mă văzuse şi mai înainte.

Dar bine mi-ar fi prins ca s-o fi ştiut de la început, căci m-ar fi scutit de toată oboseala, păţaniile şi nenorocirile care s-au abătut asupră-mi după aceea; omul însă, o făptură scurtă de vedere, vede atât de puţin înaintea sa, încât nu-şi poate nici anticipa bucuriile nici prevedea nenorocirile, chiar de-ar fi ele doar la o foarte mică depărtare de el.

Mi-era acum mintea tobă de proiectele privind Indiile de Vest şi am început să mă pregătesc în acest sens; ştiam amănunţit care-s mărfurile europene cele mai căutate în Noua Spanie; şi, spre a mă zori şi mai mult, ştiam că spaniolii duceau lipsă de mărfuri europene, galioanele spaniole ajungând acolo, în ultimii doi ani, cu foarte mare întârziere. Aflând care e situaţia şi nemaiavând timp, aşa cum de fapt plănuisem, să cer să mi se trimită din Anglia o corabie încărcata cu mărfurile cele mai potrivite, m-am hotărât să-mi încarc goeleta cu tutun şi rom – romul îl adusesem din Antigua – şi să mă duc până la Boston în Noua Anglie şi până la New York, să văd dacă n-aş putea găsi o încărcătură după placul meu.

Aşa fiind, m-am înarmat cu douăzeci de mii de taleri, bani gheaţă, goeleta am încărcat-o cum v-am arătat şi luând-o cu mine şi pe nevastă-mea am pornit; era lucru

ciudat şi nemaipomenit în Noua Anglie, să se vadă atâtea mărfuri aduse acolo de o goeleta din Virginia şi mai ales să li se plătească toate cele cumpărate în bani peşin, aşa cum am procedat pentru cele mai multe din mărfurile mele; ceea ce i-a pus pe jăratec pe toţi grangurii negustorimii ca să cerceteze cine şi ce sunt, la care au şi primit răspunsul neîntârziat şi nemijlocit: anume că eram un plantator de vază din Virginia – şi măcar atâta putea spune oricare din marinarii mei de pe goeletă despre mine, atâta era însă de ajuns.

Mă rog, s-au iscat tot felul de presupuneri printre ei, după cum mi-a fost dat să aud din a doua sau a treia mână; unii ziceau: merge desigur în Jamaica, alţii: merge să facă negoţ cu spaniolii; alţii încă: merge în mările sudului să se lacă juma' negustor juma' pirat, pe coasta din Chile şi Peru; unii una, alţii alta, după cum sporovăială le mâna închipuirea; noi însă ne-am văzut de treabă mai departe, şi am vândut de douăsprezece mii de taleri în afara încărcăturii noastre de rom şi tutun; iar de acolo am mers la New York unde am desfăcut restul de mărfuri.

Principalele mărfuri pe care le-am cumpărat acolo au fost stofă englezească fină, serj, carpete, stofa de Norwich, aba, ţesături fine şi tot felul de manufacturi din lână, precum şi tot soiul de pânze de in, şi o foarte mare cantitate aproape de 1 000 lire – de felurite mătăsuri.

Fiind astfel aprovizionat, m-am înapoiat cu bine în Virginia şi, adăugând, doar foarte puţine încărcăturii mele, am început pregătirile pentru călătoria spre Indiile de Vest.

Ar fi trebuit să arăt că făcusem unele reparaţii pe goeletă, înălţând-o niţel, întărind-o să poată duce douăsprezece tunuri şi că am amenajat-o în vederea unei apărări, pentru că m-am gândit să fac să nu mai poată fi atacată şi asaltată de niscaiva „barco longos" spaniole, cum mi se mai întâmplase; şi mi-a prins tare bine după aceea, după cum veţi afla.

Am plecat la începutul lui august şi dat fiind că fusesem atacat de două ori de piraţi pe când treceam prin golful Floridei sau printre insulele Bahamas, am hotărât, deşi

aceasta însemna un ocol, să navighez în largul mării şi să mă menţin după cât credeam – în afara căilor obişnuite ale piraţilor.

Am trecut tropicul, pe cât ne-am putut da noi seama, foarte aproape de locul unde vestitul Sir William Phipps a pescuit argintul rămas de pe urma naufragierii metalelor preţioase spaniole şi, tot ţinând-o printre insule, ne-am îndreptat către vest prin sud, la adăpostul insulei Cuba şi ferindu-ne astfel de „comerţ” – cum i se zice – până ce am ajuns în marele golf al Mexicului, lăsând insula Jamaica spre sud şi sud-est, evitând în felul acesta – credeam eu – pe toţi spaniolii din Cuba şi Havana.

Pe când treceam prin dreptul promontoriului vestic al Cubei, trei vase spaniole veniră să ne bareze drumul, cum mai făcuseră şi înainte, de cealaltă parte a insulei acesteia; dar nu le-a mers, eram prea numeroşi pentru ei, şi ne-am pus în funcţiune tunurile, pe care încă nu ni le zăriseră şi, deîndată ce-am tras trei sau patru salve asupră-le, s-au retras.

A doua zi dimineaţă, s-au înfăţişat din nou; de data aceasta cinci corăbii mari şi una mică, şi-au început să ne vâneze, noi însă am ridicat drapelul spaniol şi, de asemeni, ne-am arătat gata de luptă; drept care s-au retras, aşa încât am scăpat de primejdie datorită întăririlor de pe vas, fiindcă fusesem prevăzători.

Aveam acum cale deschisă până la portul nostru şi, deoarece obţinusem îndrumări exacte, am pornit spre nord de Sf. Ioan de Ulva şi apoi, îndreptându-mă către ţărm, am găsit cu precizie locul fixat; şi debarcând, am trimis pe căpitanul goeletei de-a dreptul la „ingeni”, şi l-a găsit pe negustorul spaniol acasă, unde locuia ca un prinţ; acesta l-a primit bine şi, aflând că mă găseam pe vasul meu în dreptul gurii râului, veni numaidecât cu el, aducând cu sine şi pe un alt spaniol dintr-o vilă nu prea depărtată de a sa; în mai puţin de patru ore, au ajuns la mine. Ei ar fi dorit să mă convingă să vin la ei acasă şi să fi stat acolo până noaptea următoare, poruncind ca goeleta să mă aştepte ca de obicei în larg, dar nu m-am învoit să las goeleta să iasă în

larg fără mine, aşa încât ne-am urcat de îndată pe bord; şi cum noaptea aproape că trecuse, am pornit în larg, aşa încât în zori ne aflam la o depărtare la care nu mai puteam fi văzuţi de pe ţărm.

Acolo am început, după cum v-am mai spus, să negoţătorim şi i-am putut vedea pe spanioli tare miraţi dând cu ochii de o asemenea încărcătură, adicălea atât de mare; de fapt nu s-ar fi supărat ei nici dacă ar fi fost chiar de patru ori mai mare. Fără a mai pierde timpul, au cercetat conţinutul tuturor baloturilor pe care le-am deschis în scara aceea şi, fără a se tocmi mult asupra preţului, s-au învoit şi le-a plăcut tot ce le-am arătat; spunând însă că nu aveau hani pentru baloturile mai mari, a rămas ca să meargă în seara următoare pe uscat spre a mai lua ceva bani.

Oricum, ne-am petrecut restul nopţii recontrolând şi întocmind inventare şi facturi ale întregii încărcături, aşa încât ei să poată vedea mărfurile, să le cunoască valoarea şi să ştie câţi bani urmau să aducă.

Şi ne-am îndreptat, prin urmare, la căderea serii, înspre ţărm, ei şi-au luat parte din încărcătură cu dânşii, noi încredinţându-le cu împrumut barca goeletei, ca să le fie de ajutor, iar după ce şi-au debarcat şi depozitat marfa, s-au întors pe bord, aducând alţi trei sau patru negustori cu ci; aceştia se arătaseră dinainte interesaţi şi aveau bani îndeajuns ca să cumpere întreaga încărcătură, ba chiar şi vasul – ce mai încoace şi-ncolo – dacă eu m-aş fi învoit să li-l vând.

Trebuie să recunosc însă că s-au purtat cu mine ca nişte oameni de onoare; şi-au dat într-adevăr seama că de la mine cumpărau mult mai ieftin decât de la cei trei neguţători din Havana; aceia fuseseră, ca să zic aşa, speculanţii, care întâi cumpăraseră de la mine şi apoi, după cum v-ani mai spus, au ridicat sută la sută preţul ce-l dăduseră; şi totuşi, am mărit şi cu preţul faţă de ceea ce luasem întâia oară de la zişii spanioli, şi aceasta nu fără temei, din pricina lungimii călătoriei şi a primejdiilor ei atât la venire cât şi la plecare, toate acum revenindu-mi în

întregime mie.

Pe scurt, le-am vândut lor întreaga încărcătura şi am primit pe ca aproape două sute de mii de taleri, bani gheaţă; în afară de aceasta, când au venit a doua oara pe bord, ei şi-au adus toate bărcile încărcate cu provizii proaspete: porci, oi, păsări, dulciuri şi altele, îndeajuns pentru toată călătoria mea; acestea toate mi le-au dăruit, încheind astfel negoţul nostru spre mulţumirea reciprocă a tuturora şi despărţindu-ne cu făgăduiala că vom mai lucra împreună; m-au asigurat că pot conta din partea lor pe orice prietenie şi ajutor, în cazul în care m-ar paşte vreo nenorocire în cursul încumetărilor mele; ceea ce nici nu era de fel improbabil, având în vedere stricteţea şi severitatea vămii lor, când erau prinşi asupra faptului oamenii ce făceau comerţ pe acele ţărmuri.

Am convocat de îndată la sfat micul meu echipaj pentru a stabili pe ce cale să ne întoarcem; secundul a fost de părere să ne lăsăm duşi de vânt şi să ne îndreptăm către Jamaica, dar cum eram prea bogaţi ca să dorim a ne expune vreunui risc şi voiam să mergem pe calea cea mai sigură pentru ca să ajungem teferi acasă, eu am fost de părere – şi tot aşa şi căpitanul goeletei – că cel mai bun lucru pentru noi era s-o ţinem de-a lungul coastei golfului şi, fără a ne depărta de malurile Floridei, să trecem cât mai repede prin golf, ajungând pe coasta Carolinei şi ancorând acolo în primul port în care am nimeri; aveam să aşteptăm orice vas de război englez ce s-ar putea afla pe coastă, ca sub escorta lui să ajungem teferi şi nevătămaţi până la promontorii.

Aceasta era cea mai bună cale pe care o puteam lua şi s-a şi dovedit cea mai sigură pentru noi, exceptând faptul că în apropierea capului Florida şi pe coasta acelui golf, până ce am ajuns în dreptul punctului Sf. Augustin, am fost de mai multe ori vizitaţi de nişte *barco longos* spaniole şi de alte ambarcaţiuni mai mici, care sperau să ne captureze, dar i-am înşelat pe cei mai mulţi abordând drapelul spaniol; un tir susţinut al tunurilor noastre i-a ţinut pe ceilalţi la distanţă, aşa încât am trecut cu bine, deşi o dată sau de

două ori ne-am aflat în primejdie de a fi azvârliţi la ţărm de o vijelie, dar am ajuns până la urmă nevătămaţi în Charles River în Carolina.

Acolo am găsit mijlocul de a trimite o scrisoare acasă, povestind cu de-amănuntul soţiei toate izbânzile; şi aducându-mi-se la cunoştinţă că pe întreaga coastă nu se afla picior de pirat, deşi nu patrulau vase de război prin acele locuri, m-am aventurat mai departe şi, ca să nu mai lungim vorba, am ajuns bine sănătoşi în golful Chesapeake, cu alte cuvinte în apropiere de promontoriile Virginiei şi, după alte câteva zile, la mine acasă, de unde lipsisem trei luni şi patru zile.

Nicicând n-a făcut vreun alt vas în această parte a lumii o mai bună călătorie, într-un timp atât de scurt, cum am făcut eu cu goeleta aceea; căci, evaluând în chipul cel mai moderat, am realizat în acele trei luni 25 000 lire sterline în numerar, socotind şi toate cheltuielile călătoriei în Noua Anglie. Acum sosise şi timpul să mă liniştesc, declarându-mă mulţumit cu ceea ce aveam, de i-ar fi dat omului să ştie anume când se află în culmea norocului. Ba mai mult, prevăzătoarea mea soţie mi-a arătat că, după a ei părere, s-ar cuveni să stau liniştit şi mulţumit şi să nu mă străduiesc mai departe cu afacerile; în cele din urmă, cu toată seriozitatea, chiar m-a rugat să procedez cum îmi dă ea povaţă. Eu însă care aveam după cât mi se părea – uşa deschisă înspre uriaşe comori, eu care găsisem calea să fac râurile de aur din Mexic să curgă spre plantaţia mea din Virginia şi care nu puteam ghici alte riscuri decât cele obişnuite în calea unor astfel de întreprinderi, eu – zic – vedeam lucrurile altminteri şi nu voiam nimic alta decât milioane şi sute de mii, aşa încât în ciuda cumpătării, m-am pregătit de o altă călătorie, adunând un întreg stoc de mărfuri de tot felul, pe care le-am putut aduna, bune de negoţ. Nu ne-am mai dus ce-i drept în Noua Anglie, căci de data aceasta am primit o minunată încărcătură din Anglia, ca urmare a unei comenzi făcute cu vreo câteva luni înainte; aşa încât, pe scurt, încărcătura mea, potrivit facturilor, se ridică la peste 10 000 lire sterline preţ de cost

şi reprezenta o încărcătură atât de bine asortată şi de chibzuit cumpărată încât mă aşteptam să agonisesc în schimbul ei proporţional mai mult decât obţinusem pe încărcăturile precedente.

Cu aceste speranţe, ne-am început a doua călătorie în aprilie, adică la vreo cinci luni după întoarcerea noastră din prima călătorie; ce-i drept, n-am avut parte de aceeaşi viteză, chiar de la început, cum avusesem în celălalt rând; căci, deşi nu ne-am îndepărtat de mal la mai mult de şase leghe, ca să nu nimerim în drumul piraţilor, totuşi nici nu trecuseră cinci zile de când ne aflam în larg, că am şi fost vizitaţi şi atacaţi de două ambarcaţiuni de piraţi care, îndreptându-se spre miazănoapte, cu alte cuvinte înspre ţărmurile din Newfoundland, ne-au scuturat de toate proviziile, de toate muniţiile şi armele noastre mai mici, lăsându-ne astfel foarte prost utilaţi pentru a ne mai continua călătoria; şi cum ne aflam încă toarte aproape de cosă, am socotit cu cale să facem cale întoarsă şi să ne îndreptăm iarăşi către promontorii, spre a ne reface şi a ne aproviziona cu tot felul de lucruri trebuincioase drumului plănuit; asta ne-a tot luat vreo zece zile, după care iar am ieşit în larg; cât despre încărcătura noastră, piraţii nu s-au atins de ea, constând mai-toată din baloturi de care nu aveau atunci nevoie şi nici nu ştiau ce-ar fi putut face cu ele dacă ar fi intrat în stăpânirea lor.

De altă păţanie vrednică a fi pomeniră aici nu am mai avut parte, până ce, urmând aceeaşi cale pe care mersesem şi înainte, am ajuns în golful Mexic; şi prima nenorocire de care am dat acolo a fost că, în spatele Cubei, călătorind către *terra ferma,* pe coasta din Yucatan, ne-a ieşit în faţă Hota din Noua Spanie, adică vasele care vin de la Cartagina şi Porto Bello şi merg la Havana, spre a-şi urma itinerariul către Europa.

Era acolo un vas de război spaniol şi trei fregate; două dintre fregate s-au ţinut după noi; fiind însă tocmai către lăsarea serii, i-am pierdut curând din vedere şi, mânând spre miază-noapte, de-a curmezişul golfului Mexico, întocmai ca şi cum ne-am fi îndreptat către gura fluviului

Mississippi, ne-am pierdut cu totul şi după alte câteva zile am ajuns în fundul golfului, adică tocmai în portul unde mergeam.

Am ancorat ca de obicei noaptea şi i-am înştiinţat pe prietenii noştri; ei însă, în loc de a se arăta grăbiţi să vină la noi, ne-au trimis vorbă-că fuseserăm văzuţi în golf şi semnalaţi la Vera Cruz şi-n alte locuri şi ca mai multe fregate porniseră după noi, alte trei urmând să pornească în cercetarea noastră a doua zi dimineaţă.

Nu ne-am putut închipui cum de se întâmplase una ca asta; însă mi s-a spus mai apoi că grupul celor trei fregate ce ne urmăriseră, pierzându-ne din vedere noaptea, se dusese la mal, şi dăduse alarma, prezentându-ne drept piraţi. Mă rog, oricum ar fi fost, acum nu ne rămânea altceva de făcut decât să chibzuim ce măsuri să luăm fără zăbavă. Sfatul negustorilor spanioli era foarte bun, dacă l-am fi urmat, şi anume: să fi descărcat cât mai multe baloturi chiar în timpul nopţii aceleia cu ajutorul bărcii noastre şi al canoelor lor şi să străbatem o cât mai mare parte din golf în cursul dimineţii mergând spre nord şi încercându-ne norocul.

Părerea aceasta a fost socotită foarte bună de comandantul sau căpitanul meu dar de îndată ce am început s-o punem în aplicare, ne-am dat seama că suntem atât de zăpăciţi şi de grăbiţi, deoarece nici nu eram pe deplin hotărâţi ce să facem, încât nu am putut scoate mai mult de şaisprezece baloturi cu mărfuri amestecate, înainte de a se crăpa de ziuă şi de a mai putea pleca; până la urmă, căpitanul a propus o soluţie de compromis şi anume să merg eu pe uscat, cu barca următoare, în care mai erau încă cinci baloturi de marfă şi să rămân pe ţărm dacă negustorii spanioli vor găsi cu cale să mă ascundă, iar pe ei să-i las în larg şi să-şi încerce norocul.

Negustorii n-au precupeţit să-mi întindă mâna, fiindu-le foarte uşor de-altfel să mă dea drept spaniol de baştină; m-au luat aşadar pe mal cu douăzeci şi unu de baloturi de marfă, iar goeleta a luat largul. Dacă aveau să dea de duşmanii mei, urmau să se îndrepte spre ţărm în noaptea

următoare şi, desigur, că i-am însoţit cu gândurile noastre cele mai bune, fără niciun rezultat însă, căci în ziua următoare au fost descoperiţi şi cele două fregate spaniole au pornit-o în urmărirea lor; au început s-o gonească şi goeleta fiind iute a izbutit să le lase în urmă şi desigur că ar fi scăpat de ele o dată cu venirea nopţii, dacă o nenorocită de goeletă de piraţi nu s-ar fi ţinut după ei, în ciuda tuturor strădaniilor lor şi, în două-trei rânduri, fu aproape gata să-i atace spre a da astfel fregatelor timp să-i ajungă din urmă; goeleta însă îşi cată de drum, lăsându-i s-o urmărească trei zile şi trei nopţi, bucurându-se de vânt nou puternic din sud-vest, până ce a ajuns la Rio Grand, sau Mississippi – cum îi spun francezii; acolo neştiind ce să facă au tras vasul la mal, nu departe de portul căruia spaniolii îi spun Pensacola şi în care, la vremea aceea se afla o garnizoană franceză; ai mei ar fi intrat pe gura fluviului ca într-un port, însă, neavând pilot şi curentul apei venind cu putere împotriva lor, goeleta a eşuat pe ţărm, iar oamenii s-au salvat şi ei, care cum a putut, în bărci.

Eu unul, în răstimp, mă aflam într-o situaţie cât se poate de ciudată, deşi împrejurările îmi erau într-un fel prielnice; mă găseam, adică, alături de prieteni, deoarece prieteni într-adevăr îmi erau şi atât de fideli, încât nimeni nu s-ar fi putut îngriji de propria lui siguranţă mai vârtos decât se îngrijeau ei de a mea; şi ceea ce ameliora şi mai mult buna stare a noii mele situaţii era preţul mărfurilor mele aduse la ţărm, după sfatul şi îndrumarea lor, şi care se dovedea suficient de important ca să mă întreţină la ei tot timpul cât se presupunea că voi rămâne acolo; iar primul negustor în a cărui casă am fost primit, m-a încredinţat că-mi face credit, până la douăzeci de mii de taleri, dacă am să i-o cer.

Supărarea cea mai mare era că nu ştiam cum să-i dau de veste soţiei mele despre situaţia în care mă aflam şi că, în pofida multora din necazurile călătoriei, scăpasem totuşi teafăr şi încăpusem pe mâini bune.

În privinţa aceasta nu aveam leac la îndemână, în afara marelui remediu universal al tuturor durerilor incurabile şi care se numeşte răbdare; şi-ntr-adevăr, aş fi avut pricini de

a fi nu numai răbdător, ci şi plin de recunoştinţă, de-aş fi cunoscut starea în care mă puteam găsi dacă ar fi pus spaniolii laba pe mine; cel mai bun lucru pe care l-aş fi putut nădăjdui, în cazul acela, ar fi fost să mă văd trimis la mine sau – ceea ce era de zece mii de ori mai rău – predat inchiziţiei; iar dacă aş fi scăpat de spanioli, după cum au şi scăpat marinarii goeletei mele, greutăţile cărora s-au văzut ei expuşi, pericolele prin care au trecut şi necazurile pe care le-au îndurat bieţii oameni au fost încă şi mai rele; căci au pribegit printre sălbatici, printre şi mai sălbaticii francezi, care i-au jefuit şi i-au despuiat în loc de a le veni în ajutor şi de a le da de mâncare în timpul lungii lor călătorii prin munţii vrăjmaşi, până ce ajuns în părţile de sud-vest ale Carolinei de Sud – o călătorie care într-adevăr merită să fie povestită separat; toate lucrurile acestea, zic, dacă le-aş fi ştiut, mi-ar fi dat putinţa să înţeleg că aveam puternice motive de a fi nu numai răbdător, în situaţia în care mă aflam, ci şi mulţumit şi recunoscător.

Aici, aşa cum v-am spus, gazda mea, negustorul, mă întreţinea ca pe un prinţ, se îngrijea nespus ca să mă aflu în siguranţă şi-n vreme ce ne aşteptam să fie capturată goeleta şi dusă la Vera Cruz, el mă adăpostea, retras, într-o căsuţă din pădure, unde avea o foarte frumoasă crescătorie de păsări, cu tot felul de soiuri americane, din care trimetea an de an drept daruri prietenilor săi din Vechea Spanie.

Retragerea mea era necesară, pentru ca nu cumva dacă totuşi capturau goeleta şi aveau s-o ducă la Vera Cruz, iar pe marinari aveau să-i facă prizonieri, unii sau alţii dintr-înşii să fie ispitiţi să mă dea drept negustorul ori stăpânul încărcăturii, arătând în ce loc mă adăpostisem împreună cu cele douăzeci şi patru de baloturi. Cât despre mărfuri, gazda mea le-a rostuit degrabă: căci toate au fost deschise, scoase din baloturi şi sortate, iar apoi amestecate cu alte mărfuri europene venite cu galioanele; şi astfel, ambalate în pachete noi, ele au fost trimise în Mexic sub forma a diverse colete, unele către un negustor, altele către alt negustor; aşa încât ar fi fost imposibil să mai fie descoperite chiar de s-ar fi aflat de ele.

În situaţia aceasta, şi tot temându-mă cu de veşti proaste cu privire la goeletă, am rămas în vila ori casa din vale, căci aşa i se zicea, vreme de vreo cinci săptămâni. Aveam doi negri care fuseseră trimişi să mă servească, dintre care unul era însărcinat cu aprovizionarea şi gătirea bucatelor, iar celălalt îmi era valet; iar prietenul meu, stăpânul tuturor, venea fără greş seară de seară să mă vadă, cinând cu mine, cu care prilej ne şi plimbam prin crescătoria de păsări, care în genul ei era cel mai frumos lucru pe care-l văzusem vreodată pe lume.

După o astfel de retragere de vreo cinci săptămâni, gazda a primit ştiri sigure despre soarta goeletei şi anume că două fregate şi o goeletă o urmăriseră până ce eşuase pe uscat, în apropiere de fortul Pensacole; că fusese văzută naufragiind şi sfărâmându-se în bucăţi de puterea valurilor, iar oamenii îşi găsiseră scăparea cu ajutorul bărcii.

Ştirile acestea fuseseră aduse de cele două fregate la Vera Cruz, unde prietenul şi adăpostitorul meu mersese dinadins, ca să fie pe deplin informat, şi unde primise acest raport de la careva din căpitanii de pe fregate şi a stat îndelung de vorbă cu el în chestiunea aceasta.

Mai mulţumit am fost aflând de pierderea goeletei şi a întregii mele încărcături – oamenii ajungând la mal şi salvându-se – decât dacă aş fi salvat pe de-a-ntregul încărcătura, iar pe marinarii mei ar fi pus mâna spaniolii; deoarece acum eram în siguranţă, pe când altminteri, dacă ei ar fi fost constrânşi să mă denunţe într-un fel sau altul, ar fi trebuit să fug şi desigur că mi-ar fi venit foarte greu să evadez orice ar fi încercat prietenii mei să facă pentru mine.

Acum însă mă simţeam cu totul liniştit, iar prietenul meu, care nu mai socotea necesar să mă ţină închis în casa din vale, mă adusese la el acasă ziua în amiaza mare, dându-mă drept un negustor sosit din Vechea Spanie o dată cu ultimele galioane şi care, după ce fusese în Mexic, venise acum să stea la dânşii.

Mi s-au dat veşminte de spaniol înstărit, trei negri au fost puşi să mă servească şi mi s-a spus Don Ferdinand de Villa

Moresa din Castilia Feja adică din Vechea Castilie.

În noua mea locuinţă nu aveam nimic alta de făcut decât să mă plimb şi să călăresc prin păduri şi apoi să mă înapoiez acasă unde să mă bucur de cea mai plăcută şi îmbietoare retragere din lume; căci nu încape îndoială că nimeni în lumea asta nu trăieşte în mai mare splendoare şi nimeni nu se lăfăie în aşa de uriaşe comori ca negustorii din părţile acelea.

Trăiesc, precum spusei, într-un fel de retragere la ţară în vilele lor sau, cum le-am spune noi în Virginia, pe plantaţiile lor şi, cum le zic ei, în acele *„ingenios”* ale lor, unde-şi fabrica indigoul şi zahărul; au însă casc şi depozite şi la Vera Cruz, unde se duc de două, ori pe an, când sosesc galioanele din Vechea Spanie şi de asemeni, când aceste galioane încarcă din nou în vederea plecării; am rămas tare surprins când am mers la Vera Cruz cu ei, să văd uriaşele transporturi pe care le primeau de la agenţii lor din Vechea Spanie şi cât de repede dispuneau de ele; pentru că abia erau aduse lăzile, pachetele şi baloturile cu mărfuri europene în depozitele lor, că şi erau deschise şi reambalate de hamali şi ambalatori, adică de sclavi negri şi indieni; şi o dată refăcute în noi baloturi şi în alte pachete separate, erau din nou expediate cu caii în Mexic şi îndreptate diverşilor lor negustori de acolo; ceea ce rămânea se ducea la ei acasă, adică în acele *ingenios* unde locuiau ei – după cum am arătat – şi care se aflau la aproape treizeci de mile engleze de Vera Cruz, astfel încât în vreo douăzeci de zile depozitele lor se aflau din nou goale. Iată, la Vera Cruz toate afacerile erau terminate; aşadar, împreună cu toţi slujitorii, ei se retrăgeau; deoarece n-ar fi rămas acolo mai mult decât era neapărat nevoie, din pricina climei nesănătoase.

După ce mărfurile fuseseră astfel expediate, era de asemenea de mirare să vezi cât de iute şi cu ce precizie negustorii din Mexic, cărora aceste încărcături le fuseseră trimise separat, îşi achitau, datoriile şi cum totul sosea în argint sau în aur, aşa încât, după vreo câteva luni, depozitele se găseau pline, uneori până-n tavan, cu

grămezi de taleri şi bare de argint.

Dar este cu neputinţă să descrii în cadrul restrâns al acestei lucrări cu câtă precizie şi ordine, şi totuşi fără niciun fel de grabă şi fără vreo umbră de neglijenţă, se petrecea totul şi cât de repede tranzacţii comerciale de o atât de mare importanţă şi valoare erau tratate şi încheiate; după care mărfurile erau reîmpachetate, facturile redactate şi toate cele expediate şi rezolvate; aşa încât, în aproape cinci săptămâni, toate mărfurile pe care le primiseră din Europa, aduse pe galioane, erau lichidate şi trecute în registrele lor contabile în contul respectivului negustor căruia-i fuseseră expediate; de aceea şi aveau contabili care întocmeau facturi şi scriau scrisori pe care negustorul însuşi doar le citea şi semna, urmând apoi ca alte mâini să le copieze şi să le consemneze iar în alte registre.

Nu pot aprecia de fel valoarea diverselor transporturi primite cu flota; ţin minte însă că atunci când galioanele au plecat, ci au încărcat pe bord, în câteva rânduri, un milion trei sute de mii de taleri, în numerar, în afară de una sută şi opt baloturi ori saci de coşenilă şi aproape trei sute de baloturi de indigo; erau însă atât de modeşti încât spuneau că acestea erau pentru ei şi prietenii lor; cu alte cuvinte, diverşii negustori din Mexic le expediau mari cantităţi de metal preţios spre a fi încărcate pe vase şi expediate potrivit ordinelor lor; dar am mai aflat că pentru acestea toate le era îngăduit să perceapă un comision, aşa încât profitul lor era însemnat chiar şi pe această cale.

Fusesem, aşadar, cu ei la Vera Cruz şi mă înapoiasem mai înainte de a fi întocmit un inventar al mărfurilor aduse pe mal în cele douăzeci şi unu de baloturi care, în temeiul socotelii noastre (lăsând ca preţul per unitate al fiecăreia dintre mărfuri să fie cel al ultimei tranzacţii), valorau vreo opt mii cinci sute şaptezeci de taleri; pentru toţi aceşti bani, prietenul meu, căci astfel s-ar cuveni să-i spun de acum încolo, mi-a dat metal, punându-şi negrii să-l stivuiască într-un ungher al camerei mele; aşa încât tot mai eram încă foarte bogat, dacă stăm să mă gândesc, şi ţineam seama de toate cele întâmplate.

Mai era un balot ce fusese anume ambalat în Virginia şi pentru care scrisesem de fapt în Anglia; el conţinea în special stofă englezească de lână fină, mătase, ţesături din lână cu fir de mătase şi felurite alte stofe din cele mai fine, precum şi nişte olandă de cea mai bună calitate; balotul acesta îl pusesem cu deoparte pentru cadouri când s-ar fi ivit ocazia de făcut cadouri. Oricât de grăbit aş fi fost să duc cele douăzeci şi unu de baloturi pe uscat, n-am uitat totuşi ca printre ele să se găsească şi balotul cu pricina. Când ne-am înţeles pentru vânzare, le-am spus cumpărătorilor că balotul acela conţinea veşminte şi alte lucruri menite a fi purtate şi folosite de mine însumi, aşa încât doresc să nu fie deschis o dată cu celelalte, lucru de care ei au şi ţinut cont iar balotul sau pachetul respectiv – dacă vreţi să-i spuneţi aşa a fost dus în cameră la mine.

El era, la drept vorbind, alcătuit după îndrumările date de mine, din mai multe pachete mici, astfel încât să am de unde face diverse cadouri, aşa cum aveau să mi-o ceară împrejurările. Oricum, fiecare pachet mic în parte era de o importantă valoare, şi socoteam că preţul întregului balot se apropia de 2 000 de lire sterline în Anglia. Cu toate că împrejurările îmi impuneau acum să-mi mărginesc mărinimia în privinţa darurilor, obligaţia pe care o contractasem era şi ea mare, mai ales faţă de acest generos spaniol, prietenul meu; aşa încât, m-am gândit că nu-mi rămâne nimic altceva de făcut decât să deschid două din pachetele mai mici, contopindu-le conţinutul, şi să fac binefăcătorului meu un dar pe măsura întregii consideraţii ce mi-o arătase. Am luat aşadar cele două pachete şi, aşezând lucrurile dinăuntrul lor laolaltă, am constatat că noul colet se alcătuia acum din următoarele; două bucăţi stofă de lână englezească, din cea mai fină ce se putea găsi atunci la Londra, împărţită tocmai ca şi aceea dată guvernatorului din Havana în: ţesătură fină stacojie, amestec fin de culori deschise şi negru fin; două bucăţi de olandă fină, a 7–8 şilingi, preţ de vânzare la Londra; douăsprezece bucăţi de linuri şi catifea din mătase fină pentru uz bărbătesc; şase bucăţi de mătase dublu lată,

două bucăţi damasc, două bucăţi brocart de mătase şi două mantăi, precum şi o cutie cu şase panglici şi o cutie cu dantele, preţul acestora din urmă suind la vreo 40 lire sterline în Anglia.

Acest prea frumos colet nou l-am lăsat deschis în camera mea şi mi-am poftit sus prietenul, chipurile ca să-şi ia cu mine ciocolata cu lapte, aşa cum obişnuia adesea; şi-aşa, pe când ne beam ciocolata şi ne aflam bucuroşi împreună, i-am spus că deşi îi vândusem toată încărcătura mea şi primisem în schimbul ei bani, adevărul era că nu s-ar fi cuvenit să-i vând mărfurile, ci să i le fi pus pe toate la picioare, deoarece numai îndrumărilor lui datoram faptul că izbutisem să mai salvez ceva.

Gazda mea zâmbi şi, văzând pe chip o expresie foarte prietenească, mi-a răspuns că a nu le fi plătit ar fi însemnat din partea lui totuna cu a fi prădat un vas naufragiat, ceea ce ar fi fost mai rău decât dacă ar fi jefuit un spital.

În cele din urmă, i-am destăinuit că am două rugăminţi faţă de el cerându-i să nu mi le refuze. I-am spus că aş vrea întâi să-i fac un mic dar, şi că am să-i arăt şi motivul pentru care el nu se cuvine să spună că nu-l primeşte, iar cea de a doua rugăminte i-o voi aduce la cunoştinţă după ce va fi acceptat-o pe prima. Răspunsul său a fost că ar fi primit un dar din partea mea, dacă nu m-aş fi aflat în nenorocirea în care mă aflam; dar fiindcă aşa fusese să se întâmple, ar fi crud şi lipsit de generozitate din partea lui să accepte. L-am rugat să asculte atunci motivul pentru care eu stărui şi pentru care el se cuvenea să accepte. Apoi i-am spus că pachetul cu pricina fusese anume pregătit pentru el de soţia mea şi de mine, încă de la plecarea din Virginia, iar numele lui fusese trecut chiar pe sigilii şi, ca dovadă, i-am arătat şi sigiliile aflate într-adevăr pe unul din pachete, numai că cu îi dublasem conţinutul după cum v-am povestit-o mai înainte, aşa încât i-am spus că toate cele dinăuntru erau ale lui; şi, pe scurt, am tot stăruit să le accepte, până când mi-a făcut în sfârşit o plecăciune şi cu n-am mai spus nimic, decât doar că am dat poruncă negrului, adică valetului negru care mă slujea, să care toate

mărfurile, cu excepţia celor două cutii, în apartamentul stăpânului casei; ce anume cuprindea balotul nu l-am lăsat să vadă, până ce n-a fost cărat totul.

La vreun sfert de oră după ce plecase de la mine, spaniolul s-a întors tunând şi fulgerând, nu lipsea mult să înceapă a şi înjura, şi era furios nevoie mare, dar am putut lesne să-mi dau seama că era nespus de mulţumit; mi-a spus că dacă ar fi ştiut că ce se află în balot, apoi pentru nimic în lume n-ar fi acceptat să-l primească; până la urmă a folosit însă aceeaşi formula de mulţumire pe care o întrebuinţase şi guvernatorul din Havana, şi anume că o asemenea comoară era mai curând potrivită pentru viceregele Mexicului decât pentru el.

Iar după ce a terminat, mi-a spus că-şi aminteşte a-i fi pomenit de două rugăminţi şi că a doua urma s-o formulez numai după ce prima va fi fost adusă la îndeplinire, adăugând speranţa sa că acum îi voi cerc ceva pe măsura îndatoririi ce recunoaşte că o are faţă de mine.

— Ştiu, i-am spus, că deşi în Spania nu se obişnuieşte ca un străin să facă daruri doamnelor şi nu mă voi îndoi câtuşi de, puţin că de orice lucru ar avea nevoie pentru folosinţa lor doamnele casei lui, el şi numai el era acela care să le împlinească vrerea aşa după cum va socoti de cuviinţă, dar, am adăugat cu, în balot se află şi două mici cutii pe care soţia mea le pregătise ca cu mâna ei, anume pentru doamne.

Şi l-am rugat să binevoiască a i le transmite el, cu mâna sa, din partea şi numele soţiei mele, cu unul nefiind mai mult decât un sol, care însă nu s-ar purta cinstit dacă nu ar încredinţa celor în drept ceea ce îi fusese încredinţat.

Acestea erau chiar cele două cutii cu panglici şi dantele, pe care – cunoscând rafinamentul doamnelor din Spania, sau mai degrabă al spaniolilor în ceea ce le priveşte pe femeile lor – o pusesem pe nevastă-mea să le împacheteze şi să le trimită titirite şi aranjate de ea, după cum v-am mai spus.

Spaniolul meu zâmbi şi-mi spuse că într-adevăr cei din neamul său nu admiteau libertate pentru femei ca alte

popoare.

— Dar cred că pot nădăjdui, a adăugat el, că-mi vei îngădui a nu te număra printre cei care au convingerea că toţi spaniolii îşi socotesc femeile nişte târfe ori că toţi sunt geloşi pe soţiile lor.

Cât priveşte darul meu, de vreme ce se hotărâse să-l accepte, mi-a spus că voi putea să-l împart aşa cum doresc, soţiei şi fiicelor sale, căci gazda mea avea trei fete.

Aici din nou am stăruit în chip foarte curtenitor, arătându-i că nici prin gând nu-mi trece să fac cu una ca asta, ci doar îl rog să ofere cu propria-i mână darul trimis de soţia mea pentru doamna ori *donna* sa; şi îl mai rugam să ofere darul cu menţiunea că e în numele soţiei mele, acum aflătoare în Virginia. Gazda s-a arătat foarte mulţumită de formulele mele de politeţă; l-am văzut cum a înmânat darul şi am putut constata, la deschiderea pachetului, cât de încântată a fost soţia lui, cum de altfel nici nu-i de mirare, deoarece în ţara lor valoarea acelor lucruşoare se ridica la o sumă foarte mare de bani.

Deşi avusesem parte şi până atunci de cea mai neobişnuită prietenie, cum nici că mi-aş fi putut dori mai mult, totuşi felul în care-mi manifestasem aprecierea, printr-un atât de strălucit cadou, n-a rămas fără urmări, şi întreaga familie îmi arăta cât de mişcaţi erau cu toţii; aşa în cât socotesc că-mi este îngăduit a trage concluzia aceasta: darurile, când pot fi făcute în felul de mai sus, nu rămân fără plăcute urmări fireşte dacă oamenii cu care ai de-a face nu au cu totul şi cu totul nişte suflete de mercenari, fie înainte fie după încheierea tranzacţiei.

Aveam deci acum un fericit şi cât se poate de plăcut loc de retragere, deşi mă aflam oarecum în surghiun; dispuneam aici de tot ce-mi puteam dori, de tot ce era plăcut şi îmbietor, afară doar de libertatea de a mă duce acasă la mine, ceea ce – poate tocmai din pricină că nu-mi era îngăduit – ajunge a fi singurul lucru din lume pe care nu-l doream; într-atâta este de adevărat că lipsa uneia singure dintre plăcerile vieţii poate uneori otrăvi toate celelalte desfătări.

Am dispus aici de clipe unice, pe care niciodată nu ştiusem a le folosi; vreau să spun că acolo m-am deprins să-mi întorc privirea gândurilor asupra unei vieţi irosite, dăruită cu tot felul de binecuvântări, pe care până atunci nu-mi dăduse ghes inima să le folosesc; tot acolo am putut chibzui în chip drept asupra adevăratelor mari fericiri ale vieţii.

În surghiunul acela am scris şi aceste memorii, adăugându-mi-se la plăcerea de a privi înapoi cu mai multă înţelepciune şi foloasele unui violent acces de gută care, după cum ştie mai toată lumea, limpezeşte mintea, întăreşte memoria şi ne îndeamnă să facem cele mai cumpănite şi mai de folos observaţii cu privire la propriile noastre fapte.

Poate că atunci când am notat acestea n-am prevăzut că redactarea în scris a propriilor noastre întâmplări va deveni o modă în Europa şi nici că ele vor fi socotite de alţii drept o lectură atât de plăcută, precum am putut apoi constata că a devenit plăcerea şi capriciul epocii noastre. Dacă cineva dintre cei care citesc povestea vieţii mele va găsi de cuviinţă să facă acele rezonabile reflecţii pe care recunosc că ar fi trebuit să le fac eu, aceia va culege roadele nenorocirilor mele; şi, cine ştie, poate chiar mai bine decât am făcut-o cu. Este evident, după lungul şir de schimbări şi prefaceri care au apărut în cadrul restrâns al unei singure, oarecari şi meschine vieţi, că relatarea vieţii oamenilor poate deveni folositoare şi instructivă pentru cei care o citesc, dacă şi cei care o scriu dovedesc a fi făcut progrese morale şi reflecţii înţelepte.

Mai rămân de o parte multe lucruri din şirul nefericitei mele vieţi, deşi am lăsat doar atât de puţin loc spre a vorbi de ele, încât ar merita să li se acorde o parte de atenţie mai mare şi mai deosebită. Ele presupun însă reflecţii de un soi pe care încă nu-l cunosc.

Eu care până atunci trăisem, cum prea drept s-ar putea spune, fără niciun Dumnezeu, am început să văd mai adânc decât fusesem până atunci în stare s-o fac, în miezul tuturor lucrurilor; am ajuns astfel până la urmă să privesc

roşind şi ruşinat toate acele fărădelegi nenumărate pe care le săvârşisem pe lumea, asta. Ce-i drept, nu primisem niciun fel de educaţie morală; ceea ce am putut afla şi eu despre aceasta, se datora în primul rând scurtei perioade de viaţă potolită pe care o petrecusem în Scoţia, unde oroarea inspirată de ticăloşiile Căpitanului şi fratelui meu, precum şi tovărăşia unor oameni de treabă pe care i-am cunoscut, mi-au dat primele cunoştinţe despre bine şi rău şi mi-au arătat frumuseţea unei vieţi sobre şi cinstite; ce-i iarăşi drept, pierind din acea ţară, curând am uitat şi de cele văzute şi aflate acolo. În al doilea rând, discretele aluzii şi înţeleptele reflecţii ale administratorului meu – căruia îmi place să-i spun mentorul meu – om cu sincere simţăminte cucernice, cu sănătoase principii şi care cu adevărat se căia de trecutele sale greşeli. O! De m-aş fi căit, o dată cu el, în mod sincer de trecutul meu, n-aş mai fi dus după-aceea alţi douăzeci şi patru de ani de viaţă uşuratică şi risipitoare.

Aici însă, cum vă spuneam, am avut răgaz să reflectez şi să mă căiesc şi să-mi aduc aminte de trecut şi, îngrozindu-mă pe drept cuvânt de mine însumi, să învăţ, ca şi Iov, a mă acoperi cu praf şi cenuşă.

În nişte astfel de dispoziţii sufleteşti am scris povestea mea. Aş dori ca toţi cei care-şi propun s-o citească să se pregătească a o face în spirit de căinţă şi să ţină minte că e mult mai bine să chibzuieşti şi să te căieşti la tine acasă, bucurându-te sub scutul providenţei de linişte, belşug şi pace, decât printre străini, supus asprimii vieţii de deportat (ca soţia şi mentorul meu), ori îndurând mizeriile şi nenorocirile pribeagului naufragiat, cum a fost cazul căpitanului meu, comandantul goeletei; care, după cât am auzit, a murit căindu-se amarnic, pe cinei se străduia în pustiuri şi printre munţi să-şi afle drumul spre casa din Virginia. (Încercase şi el să treacă prin Carolina, împreună cu ceilalţi din echipaj, care după nenumărate greutăţi şi primejdii au ajuns totuşi să-şi revadă căminele). Ori în exil – cum am trăit şi eu, însă în împrejurări deosebit de favorabile, dar tot departe de familia mea şi crezând vreme îndelungată că nu voi mai ajunge să-i văd pe cei dragi.

Unii ca aceştia, zic, se pot căi în voie, dar cât de puţini sunt cei care privesc înăuntru în sufletul lor, până când calea le este închisă şi nu mai au unde privi în altă parte.

Aici, zic, am avut timp să mă pocăiesc; în ce măsură este pe placul lui Dumnezeu să dea şi harul pocăinţei acolo unde dă prilej pentru ea, asta n-o pot spune eu despre mine însumi; este însă de-ajuns că le recomand tuturor celor care citesc această poveste ca atunci când vor vedea că viaţa lor ajunge în oarecare măsură la impasuri oarecum asemănătoare, să se plece cu cercetătoare atenţie peste exemplul vieţii mele şi să se întrebe, nu este oare acum timpul să mă pocăiesc? Poate că răspunsul ar putea să-i influenţeze.

Mai am de adăugat la ceea ce am scris atunci doar faptul că bunii mei prieteni, spaniolii, negăsind niciun mijloc de a mă trimite acasă, adică în Virginia, au obţinut o autorizaţie pentru mine ca să mă îmbarc în viitoarea flotă de galioane, ca negustor spaniol, cu destinaţia Cadiz, unde am şi ajuns sănătos, cu întreaga comoară, căci gazda mea nu mi-a îngăduit să cheltuiesc nimic, atâta vreme cât m-am aliat sub acoperişul casei lui; iar de la Cadiz, ana trecut curând pe bordul unui vas comercial englez până la Londra, de unde i-am trimis soţiei mele o relatare despre toate peripeţiile pe care vi le-am înşirat şi acolo, după vreo cinci luni, a venit ea la mine, lăsând cu deplină împăcare conducerea tuturor afacerilor noastre din Virginia în aceleaşi credincioase mâini ca şi mai înainte.

SFÂRŞITUL VIEŢII COLONELULUI JACK